T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

ATATÜRK'ÜN NOT DEFTERLERİ-IV

Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIM EVİ
2005

Kapak resmi: Harp Akademisinden yeni mezun olan Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal. Alt zeminde Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal'in Harp Akademisinde öğrenci iken yazdığı yazı yer almaktadır.

T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA

ATATÜRK'ÜN NOT DEFTERLERİ-IV

MUSTAFA KEMAL'İN
1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE
İLGİLİ
TUTTUĞU NOTLAR

Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIM EVİ
2005

TÜRK SİLÂHLI KUVVETLERİ
ATATÜRK ARAŞTIRMA VE EĞİTİM MERKEZİ (ATAREM)
BİLİM KURULU BAŞKANI
Dr. Hv. Plt. Korg. Erdoğan KARAKUŞ

ATAREM BİLİM KURULU ÜYELERİ
Dr. (E) Tümg. Güngör CEBECİOĞLU
Prof. Dr. Gülnihal BOZKURT
Prof. Dr. M. Cihat ÖZÖNDER
Doç .Dr. Ömer TURAN
Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Dr. Öğ. Yb. Ali GÜLER
Dr. Öğ. Yb. Zekeriya TÜRKMEN

YAYIN KURULU
Dr. Öğ. Yb. Zekeriya TÜRKMEN
J. Yzb. Necdet KOPARAN
Tar. Uz. Z. Gülru ÇELEN
Tar. Uz. Aydın ÖZGÖREN
Tar. Uz. Dilek ÇAVUŞ

SUNUŞ

Tarihe yön veren, toplumsal değişimi gerçekleştiren büyük önderler, köklü bir tarihe sahip büyük milletlerin bağrından çıkarlar. Fikir ve düşünceleri ile Türk ulusuna yön vermiş olan ATATÜRK, kurduğu çağdaş Türkiye Cumhuriyeti ile Türk tarihinde en büyük yenilikleri gerçekleştirmiş, ulusuyla bütünleşmiş bir önderdir.

ATATÜRK, kalıplaşmış fikirlerden uzak duran, ulusunu bir arada tutarak harekete geçirmesini ve elde tuttuğu kuvveti yararlı kılmasını bilen, gerçekçilikten asla ödün vermeyen, önderlik ettiği ulusun ruh ve vicdanındaki eğilimleri gören ve onu eyleme dönüştüren büyük bir devrimcidir.

ATATÜRK ulusuna, Cumhuriyet'in sonsuza kadar, yaşaması için bağlı kalması gereken ilkeler kadar, gerçekleştirmeye mecbur olduğu hedefleri dünya üzerinde lâyık olduğu şekilde var olmasının yollarını göstermiştir. Onu anlamanın en güzel yolu; göstermiş olduğu hedeflere her geçen gün biraz daha yaklaşmak, ilkelerine sahip çıkmaktır. Büyük ATATÜRK'ü anlamak kadar anlatmak için en bilimsel yol, onu yine onun eserleriyle, çevresiyle, ulusuyla, kendine özgü yanlarıyla anlamaya ve anlatmaya çalışmaktır. ATATÜRK'ü gerçek yönleriyle anlamakta takip edilecek en akılcı yol, onun yazdıklarını okumaktır.

ATATÜRK, okuyan, okuduğunu başöğretmen olarak Türk ulusuna öğretmeye çalışan, ulusuyla bütünleşmiş bir önderdir. Önder şahsiyetler ulusların kaderine yön veren kişilerdir. Onlar söyledikleri, yazdıkları ve uygulamaları ile ulusların hafızalarında derin izler bırakan insanlardır.

Nutuk, Türk hitabet sanatının şaheserlerinden biridir. Bu eser, Türk Kurtuluş Mücadelesi'ni veciz bir şekilde anlatır. ATATÜRK'ün Nutuk adlı eserinin dışında, özellikle askerlik konusunda yazmış olduğu eserler, onun genç subaylık döneminde meslekî bilgisinin gücünü ortaya koymaktadır. ATATÜRK ve dönemi ile ilgili araştırmalarda en önemli kaynaklardan birisi, kuşkusuz onun kendi düşüncelerini yansıtan, bizzat kendi kaleminden çıkan notlarıdır. ATATÜRK tarafından kaleme alınan, eserlerin bilimsel olarak incelenip yayımlanması hiç şüphe yok ki yakın dönem Türk tarihinin aydınlatılmasına önemli katkı sağlayacaktır. ATATÜRK'ün Gnkur. ATASE ve Dent. Başkanlığı Arşivinde bulunan not defterlerinin de bu bağlamda ayrıca değerlendirilmesi ve bilim dünyasına kazandırılması; Osmanlı tarihinin son dönemi ile Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet dönemi tarihimize ışık tutması bakımından özel bir önem arz etmektedir.

ATATÜRK'ün Osmanlıca ve Lâtin harfleri ile kaleme aldığı notları içeren defterler, Türk Silâhlı Kuvvetleri ATATÜRK Araştırma ve Eğitim Merkezi (ATAREM) uzmanları tarafından titiz bir çalışma ile bugünkü yazıya aktarıldıktan sonra değerlendirmeye tâbi tutularak yayıma hazırlanmıştır. Defterlerin bir kısmı onun askerî konularla ilgili değerlendirmelerini ve kısa notlarını içerirken, diğerleri de bunları yazdığı dönemin (1900-1933) önemli siyasî, toplumsal, iktisadî olaylarına ışık tutabilecek değerlendirmeleri içine almaktadır. İç ve dış siyasî, askerî ve toplumsal olaylarla ilgili

değerlendirmeler defterlerde ağırlıklı olarak göze çarpan konulardır. Bu defterler incelendiğinde, ATATÜRK'ün bir önder olarak kişiliği, kararlılığı, olaylar karşısındaki tutum ve davranışı daha açık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Defterler arasında yer alan bir kısım notlar, onun insanî yönünü yani bizlerden biri olduğunu, bizler gibi düşündüğünü ortaya koymaktadır. Bu not defterlerinde ATATÜRK'ün verdiği çok önemli bilgilerin yanında, yaşadığı dönemdeki ruh dünyasının yansımalarını da gözlemlemek mümkündür. Özellikle Kurtuluş Savaşı dönemine ait defterlerde yer alan şiirler ve şarkı sözleri onun, Kurtuluş Savaşı'nın sıkıntılı ortamına rağmen, özel yaşantısını ve ruh dünyasını göstermesi bakımından oldukça ilgi çekicidir. Nitekim ATATÜRK'ün not defterlerinin tamamı incelendiğinde de dünya görüşü, olaylar karşısındaki tutum ve davranışı, olayları yorumlayışı ve düşünceleri daha açık ortaya çıkmaktadır.

ATATÜRK'ün not defterleri tarihî açıdan bir sıralamaya tâbi tutulursa; Harp Okulu öğrencilik döneminden başlayıp, yüksek okul devrimini gerçekleştirdiği 1933 yılına kadar uzanan zamanı kapsamaktadır. Defterlerin bir kısmında XVII.-XIX. yüzyıllarda yapılan önemli savaşlara ait bilgiler, Osmanlı-Rus Savaşları (1768-1774; 1877-1878), Osmanlı-Yunan Savaşı (1897), Alman-Fransız Savaşı (1870) ve bunların askerî yönden değerlendirmeleri yer almaktadır. Bu defterlerde yer alan notlar harp tarihini ilgilendiren bilgileri içermektedir.

Devletimizin kurucusu, Ulu Önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün bizzat kendi kaleminden çıkmış olan not defterlerinin Gnkur. ATASE ve Dent. Başkanlığının bilimsel değerlendirmesiyle yayımlanması bu alandaki boşluğu dolduracağı gibi, konuyla ilgili çalışma yapanlara önemli bir kaynak eser, bilim dünyasına da büyük katkı sağlayacaktır. Bu eser, Cumhuriyet'in 80. yıl dönümü münasebetiyle Gnkur. ATASE ve Dent. Başkanlığının değerli bilim kurulu üyelerinin de katkılarıyla yayıma hazırlanmıştır.

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı hakkında tuttuğu notları içeren (K: 44, G: 13) defterde savaş esnasında takip edilen askerî harekâtın değerlendirmesi yapılmıştır. Defterde ağırlıklı olarak Osmanlı ordularından Epir ordusunun Larissa (Yenişehir) bölgesinde yaptığı harpler ve bu harplerde uygulanan taktik bilgilerle ilgili hususlar kayıtlıdır. XIX. yüzyıl sonlarında Osmanlı Devleti, Yunanistan ile yaptığı bu savaşı zaferle sonuçlandırmasına rağmen, siyasî açıdan ne yazık ki gerekli başarıyı gösterememiştir. ATATÜRK'ün bu not defterinde 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'yla ilgili önemli bilgiler yer almaktadır.

“ATATÜRK’ün Not Defterleri: IV” (Mustafa Kemal’in 1897 Türk-Yunan Savaşı ile İlgili Tuttuğu Notlar) adlı bilimsel çalışmayı TSK ATATÜRK Araştırma ve Eğitim Merkezi (ATAREM) Genel Sekreterliğinde görevli iken yayıma hazırlayan Araştırmacı ve Konferansçı Dz. Kur. Bnb. Halil ZENGİN’e ve ATAREM Genel Sekreterliği personeline teşekkür ederim. ATAREM Yayın Danışma Kurulu tarafından da incelemeye tâbi tutulan bu çalışma, ATATÜRK’le ilgili yapılan bilimsel çalışmalar için önemli bir kaynak eser olacağı gibi, bilim dünyasına da önemli bir katkı sağlayacaktır.

Erdoğan KARAKUŞ
Dr. Hv. Korgeneral
ATASE ve Dent. Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

İÇİNDEKİLER..... V

ÖN SÖZ..... VII

KISALTMALAR..... IX

AÇIKLAMALAR..... XI

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 44 G: 13)

A. Değerlendirmeye Alınan Defterin Tanıtımı (K: 44, G: 13)..... 1

B. Defterin İçerik Açısından Değerlendirilmesi (K: 44, G: 13)..... 1

İKİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (K: 44 G: 13)

Mustafa Kemal'in 1897 Türk-Yunan Savaşı ile İlgili Tuttuğu Notların Günümüz Türkçesine Aktarımı (K: 44, G: 13)..... 7

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI

Mustafa Kemal'in 1897 Türk-Yunan Savaşı ile İlgili Tuttuğu Notların (K: 4, G: 3) Özgün Metinleri ve Çevirim Yazıları..... 63

ZAMAN DİZİNİ..... 431

DİZİN (Şahıs, yer adları)..... 433

HARİTALAR..... 435

ÖN SÖZ

Mustafa Kemal ATATÜRK, eğitim-öğrenim yıllarında gösterdiği başarıyı katıldığı harplerde, çalıştığı yönetim kademelerinde ve Cumhuriyet yıllarında da göstermiş; yıkılmakta olan bir devletin içinden çağdaş ve yenilikçi bir Türk toplumu yaratmıştır.

XIX. yüzyılın başlarından itibaren dünyada giderek artan ulusçuluk akımlarından, çok uluslu bir yapıya sahip olmasından dolayı Osmanlı Devleti de büyük ölçüde etkilenmiştir. Osmanlı Devleti'nin özellikle Balkan coğrafyasında yaşayan gayrimüslim vatandaşları, belirtilen yüzyılın başlarından itibaren ulusçuluk fikri etrafında kenetlenerek harekete geçtiler. Gayrimüslimlerin başında yer alan Sırplar 1804 yılında, Rumlar da 1821 yılında geniş çaplı bir isyan hareketini başlattılar. Rumlar, 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı'nın sonunda Rusya ve diğer Avrupa devletlerinin de yardımları ile 1830 yılında Yunanistan Krallığı'nı kurarak bağımsızlıklarını ilân ettiler. Yunan bağımsızlığına uzanan yolda Etniki Eterya Cemiyetinin etkisi büyük oldu. Yunanistan, bundan sonra Etniki Eterya, Mavri Mira vb. Rum cemiyetleri vasıtasıyla Avrupa kamuoyunu da kendi yanına çekerek topraklarını Osmanlı Devleti aleyhine genişletmeye başladı. Yunanistan'ın bu yayılmacı siyasetinin sonucunda 1897 yılında Türk-Yunan Savaşı başladı.

Osmanlı Devleti siyasî, askerî, iktisadî ve toplumsal bakımdan bir çözülmenin eşiğinde olmasına rağmen, bu savaşta özellikle ordunun gösterdiği üstün çabalarla kısa sürede zaferi kazanmıştır. Fakat kazanılan bu zafer ne yazık ki uluslararası alanda yapılan girişimlerle taçlandırılamamıştır. Türk-Yunan Savaşı ve bu savaş sonrası gelişmeler o sırada Manastır Askerî Lisesinde okuyan Mustafa Kemal'i derinden etkilemiştir. Harp Okulu ve Harp Akademisinde içinde yaşanılan dönemde Osmanlı ordusunun yaptığı savaşların da değerlendirilmesine yönelik dersler veriliyordu. Mustafa Kemal de Harp Akademisinde iken askerî lise öğrencilik yıllarında yaşadığı bu savaşın değerlendirmesini yapmıştır. Harp Okulunda gördüğü dersler, okuduğu eserler ve Harp Akademisinde harp tarihi, taktik ve askerî strateji ile ilgili derslerde edindiği bilgilerden hareketle Türk-Yunan Savaşı'nı değerlendirmiştir. Mustafa Kemal dünyaca ünlü harp stratejistlerinin ortaya koyduğu stratejilerden çıkardığı dersler çerçevesinde Türk-Yunan Savaşı'nı değerlendirmiştir.

XX. yüzyıl Türk ve dünya tarihinde askerî ve siyasî anlamda büyük izler bırakan Mustafa Kemal ATATÜRK, tarih ve tarihin yardımcı dallarından harp tarihi ve askerî coğrafyayla ilgili pek çok eser okumuş, bunlardan edindiği tecrübeleri kendi döneminde icra edilen harplerde, harp kuralları doğrultusunda değerlendirmiştir. İşte, 1897 Türk-Yunan Savaşı da bu kapsamda eleştirdiği ve yorumladığı harplerden birisidir.

İncelediğimiz not defteri (K: 44, G: 13)nde herhangi bir tarih kaydı yer almamaktadır. Bununla birlikte defterde yazılanlar incelendiğinde bunların Mustafa Kemal'in Harp Akademisindeki öğrencilik dönemine ait değerlendirmeleri olabileceği ihtimali daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Harp Akademisinde kurmaylık eğitimi gören Mustafa Kemal'in bu not defteri genel olarak gördüğü derslerde edindiği tecrübelerden hareketle 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı hakkında yaptığı yorumları içermektedir.

ATATÜRK ve dönemiyle ilgili olarak yapılan araştırmalarda en önemli kaynaklardan birisinin şüphesiz ki bizzat ATATÜRK'ün kendi düşüncelerini yansıtan, kendi kaleminden çıkmış kaynaklar olduğu bilinen bir gerçektir. Nitekim, ATATÜRK'ün Kurtuluş Savaşı dönemindeki düşüncelerini yansıtan en önemli kaynak eser Nutuk'tur. Onun düşüncelerini yansıtan kaynaklardan en önemlisi olan Nutuk, diğerleri de bizzat kendi kaleminden çıkan not defterleridir. Nutuk ve diğer temel nitelikteki hatırat türü eserler ile birlikte bu not defterleri okunduğunda, ilginç ve bir o kadar da önemli gerçekler ortaya çıkmaktadır.

ATATÜRK'e ait not defterlerinin 34 tanesi Gnkur. ATASE ve Dent. Başkanlığı Arşivinde bulunmaktadır. Defterlerin bir bölümü, günlük olarak, bir bölümü de askerî, siyasî, toplumsal ortam hakkında meydana gelen gelişmeleri yansıtan ve yorumlayan notlar hâlinde tutulmuştur. Bu bakımdan defterler belirli bir zaman dizini takip etmemektedir. Yayıma hazırladığımız bu defter, Mustafa Kemal'in Harp Akademisinde öğrenci iken 1897 Türk-Yunan Savaşı'yla ilgili askerî bakımdan yaptığı değerlendirmeleri kapsamaktadır. Üç bölüm hâlinde ele alınan eserin birinci bölümünde defterin kısa bir değerlendirilmesi yapılmış; ikinci bölümde defterin günümüz Türkçesine aktarımı yapılmış; üçüncü bölümde ise defterin özgün metinleri ve çevirim yazıları konulmuştur. Çalışmanın sonuna, dizin ve zaman dizini de ilâve edilmiştir.

Gnkur. ATASE ve Dent. Başkanlığı Arşivi ATATÜRK Koleksiyonları bölümünde yer alan defterlerin bilimsel bir şekilde işlenerek araştırmacıların hizmetine sunulması bu alandaki bir boşluğu dolduracağı gibi, ATATÜRK ve dönemiyle ilgili bilimsel çalışma yapanlara da yeni bir ufuk açacaktır.

Zekeriya TÜRKMEN
Dr. Öğ. Yb.
ATAREM Gensek.Vek.

KISALTMALAR

a.g.a.	: Adı geçen arşiv
a.g.e.	: Adı geçen eser
ATAREM	: Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi
ATAZB.	: Atatürk Koleksiyonu (Ziraat Bankasından Gelen Evrak)
Bk.	: Bakınız, bak
Ds.	: Dosya
F.	: Fihrist
G.	: Gömlek
Gnkur. ATASE ve Dent. Bşk.lığı Arşivi	: Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Arşivi
Hz.	: Hazırlayan
K.	: Kutu
Kls.	: Klâsör
No.	: Numara
s.	: Sayfa
TSK	: Türk Silâhlı Kuvvetleri

AÇIKLAMALAR

Cebel	**:** Dağ
Erkânıharbiye reisi	**:** Kurmay başkanı
Fırka	**:** Tümen
Liva	**:** Tugay
Metris	**:** Siper
Larissa	**:** Yenişehir

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ (K: 44, G: 13)

A. Değerlendirmeye Alınan Defterin Tanıtımı:

10 x 16 cm boyutunda 94 yapraklı lâcivert bez kaplı, ciltli, küçük boy, çizgili bir defterdir. Mürekkepli kalemle el yazısı olarak Osmanlıca rik'a tarzı yazı ile kaleme alınmıştır. Defter, cep not defteri şeklinde küçük ebattadır. 1897 Türk-Yunan Savaşı sırasındaki birliklerin yerleşme ve savaşın cereyanı ile savaş sırasındaki muharebeler, askerî meseleler olarak ele alınmıştır. 24 mesele olarak belirlenen durumlar ile bu durumların çözümleri anlatılarak gerçek durumlarıyla karşılaştırmalar yapılmıştır.

B. Defterin İçerik Açısından Değerlendirilmesi:

Girit adasında Halepa Fermanı ile Rumlara geniş haklar verilmişti. 1866'da Avrupa'nın teveccühüne, yardım ve vaatlerine güvenenler Girit'te Osmanlı yönetimine karşı başkaldırdılar. Ada yönetiminde daha etkili olabilmek, daha sonra adayı Yunanistan'a bağlamak isteyen Rumlar, 1885 yılından itibaren ayaklanmaya başladılar. 04 Şubat 1897 yılında Halepa Fermanı'nın getirdiği imtiyazlardan rahatsız olan Türk halkının da ayaklanması ile adada iç savaş çıktı. Bunun üzerine Prens Yorgi komutasındaki Yunan donanmasına bağlı gemilerin Girit'i işgal ederek adanın Yunanistan'a bağlandığını ilân etmesi, Yunanistan'ın elindeki topraklarla yetinmeyip büyük amacını gerçekleştirmek istemesi ve Etniki Eterya'nın da faaliyetlerini bu yönde artırması üzerine, Osmanlı Devleti 17 Nisan 1897 yılında Yunanistan'a savaş ilân etmiştir.

Osmanlılar için harbin siyasî hedefi; Yunanistan'ın büyüme amacının gerçekleşmesini engellemek, Yunanlar için harbin siyasî hedefi ise büyük amacı gerçekleştirmek ve başlangıç olarak Teselya, Epir ve Girit'i topraklarına katmaktır. Her iki ülkenin askerî hedefi ise, karşı tarafın Epir ve Teselya ordularını mağlûp etmektir.

ATATÜRK bu not defterinde, Osmanlı ve Yunan ordularının bu savaşta icra ettiği harekâtı ayrıntılı olarak anlatmıştır. Bu anlatımda, icra edilen harekâtın her yönünü açıklamaktan ziyade tarafların yaptığı hatalar ve bu hataların ayrıntıları eleştiri tarzında ifade edilmiştir. Ayrıca ATATÜRK, muharebenin her safhasında kendi hareket tarzlarımızı ve karşı taraf hareket tarzlarını mesele şeklinde ortaya koymuş ve durum muhakemeleri sonucunda uygulanması gereken en iyi hareket tarzını yani kararı belirtmiştir.

Defterde, Teselya ve Epir ordularından oluşan Osmanlı ordusunun yapısını ihtiva eden unsurları belirterek anlatmaya başlanmaktadır. Daha sonra bir tümen daha ilâve edilse de orduda piyadenin çok olduğunun, süvari ve topçunun az olduğunun altı çizilmektedir.

Defterin 13 aa ve 13 ab sayfalarında, başlangıçta bu orduların genel bir karargâhının olmaması, barış zamanında bu kuvvetlerin kolordu teşkilâtı olmasına rağmen, bu savaş esnasında bu teşkilâtın tümen teşkilâtına dönüştürülmesi bu düzenlemenin sebebi olarak da kolorduya komuta edecek yetenekte üst rütbeli subay bulunmayışı gösterilmektedir. Daha sonra, bu eksiklik üzerine Teselya ve Epir orduları birleştirilerek genel ordu oluşturulmuş ve Müşir Gazi Ethem Paşa genel ordu komutanı olarak tayin edilmiştir.

13 aba ve 13 ac sayfalarında, 1897 Nisan ayı başlangıcında Osmanlı ordusunun askerî açıdan bölgeye konuşlanması ve genel ordunun karargâhının da Alasonya'da kurulmasından bahsedilmektedir.

13 aca ve 13 ada sayfalarında, Osmanlı ordusunun tahmini olarak 138 tabur piyade, 31 bölük süvari, 9 batarya (7 nci Tümen hariç), bataryanın ikisi cebel (dağ topçusu), üçü süvari ve kalan 4'ünün de piyadeye bağlı bataryalardan oluştuğu ve silâhlarının 88.000 tüfek, 1200 kılıç, 173 toptan ibaret olduğu, Osmanlı ordusunun kuvvet çoğunluğu ile Beydeğirmen-Milona ve Dava Geçidi ile Kuzköy'de yer aldığı belirtilmektedir.

13 ae ve 13 aga sayfalarında Yunan ordusunun seferberlik durumu, yani Teselya ve Epir ordularının konuşlanması ve ordunun sayısal olarak miktarı belirtilmektedir. Buna göre üç tümenden meydana gelen ordu genel olarak, Dereli, Tırnova, Milona, Kalabaka, Epir ve Preveze'de konuşlanmıştır. Ordu toplam olarak; 373 tabur piyade, 13 bölük süvari, 24 batarya, 9 istihkâm bölüğünden meydana gelmiştir. Yunan ordusu başkomutanı Veliaht Prens Konstantin'dir. Konstantin başlangıçta savaş yapmak istemediği hâlde Yunan ulusunun baskısı ve Yunan Meclisinin kararı gereği harbe mecbur kalmıştır.

13 ah sayfasında, başlangıçta, Osmanlı ordusuna verilen emir; "Her duruma karşı mutlak savunmada kalınız!" olmasına karşın, gelişen durum üzerine emrin kısaca "Yunanlıların sınırı geçmesine ve sınır tacizine izin verilmeyecektir!" olarak değiştirilmesi harp ilânını gerektirecek olayların başladığının bir göstergesi olarak değerlendirilir.

13 aha sayfasında, ordunun son hazırlıkları yapması, birliklere ve ileri karakollara harp için gerekli talimatların nasıl verileceği konularında açıklayıcı bilgiler ve kurallar bulunmaktadır.

13 aj-13 ala arasındaki sayfalarda harbin ilânı ile birlikte, bir kısım birlikler Deliler-Milona yönüne hareket edecek, bir kısım birlikler Beydeğirmen ve Reveni'deki stratejik seviyedeki geçitleri işgal edeceklerdi. Ancak, Yunan köylüleri daha önce harekete geçerek, 13-17 Nisanda Reveni Geçidi ve Dava Geçidi'nden Kuzköy istikametine ilerlemişlerdir. Yunanların köylülerle ve az kuvvetle sınırı geçip buralara kadar gelmelerinin sebeplerinin sınır güvenliğine yeterli önemin verilmemesi ve başlangıç talimatlarının eksik verilmesinden kaynaklandığı değerlendirilmiştir.

13 am ve 13 an sayfalarında, Milona'nın askerî açıdan öneminden bahsedilmekte, buranın kaybedilmesi durumunda Yunanların Karadere'ye kadar olan bölgeye hâkim olabilecekleri değerlendirilmektedir.

13 aoa-13 axa sayfalarında verilen bir meselede, Beydeğirmen ve Reveni tepelerini tutan düşmanın geri püskürtülmesi ve bunun için gerekli taarruzun Reveni'den yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Ancak, 18 Nisan 1897'de, Lesvaki ve Akyokuş yönünde harekete geçilmiştir. Bu bölgenin sarp arazi olması ihtiyatın ve bir kısım birliklerin zamanında gelmemesi nedeniyle Lesvaki ve Milona'nın ele geçirilemediği ve savaşın uzamasıyla başarının sağlanamadığı belirtilmiştir.

13 ba ve 13 bi sayfalarında yer alan meselede, 18-19 Nisanda verilmesi gereken emir değerlendirilmektedir. Milona ve civarı Osmanlı ordusunun eline geçtiği sırada Lesvaki ve civarı Yunan ordusunun denetiminde idi. Savaş alanında ise 6 ncı Tümen ve Kaklamanos Müfrezesi bulunmakta idi. Burada yapılması gereken harekâtın, Yunanların, sol kanadına hücum ederek doğuya püskürtmek ve ulaşım hatlarından ayırmak olması gerektiği değerlendirilmektedir. Düşman burada lehinde olan arazi yapısını çok iyi kullanabileceğinden eski plânda belirtildiği gibi, düşmanın sağ kanadına taarruz edilecek ve Yenişehir (Larissa)'in ele geçirilmesi ile savaş bitecekti. Bunun için verilen ordu emri; düşmanın sağ kanadına hücum, Lesvaki ve Damazoli'de keşif, gözetleme, Govdaman ve Karademirler'in ele geçirilmesi gibi özetlenebilir. Ancak, Mustafa Kemal notlarında bu harekâtın gece yapılması mümkün olmaması durumunda ertesi günü harekete geçilmesi, Reveni ve Beydeğirmen'den geçilerek hücum edilmesinin daha uygun olduğunu belirtmektedir. Ancak, o sırada Osmanlı ordusunda görevli bulunan Von Der Goltz (Golç) Paşa harbe giren birliklerin yorgun ve eksik olduğunu, gece yürüyüşü yaparak Beydeğirmen'e bir hücum icra etmeye gücü olmadığını ileri sürmektedir. Gerçekte de birlikler 27 saat boyunca savaşmış olmalarından dolayı pek yorgun bir durumda olup, cephane ve erzak yönünden eksiklikleri vardı. Piyadeler daha önce talim, terbiye ve manevra görmemişti. Birliklerin atış eğitimleri yetersizdi ve o zamana kadar birlikte ve toplu olarak harekât icra etmemişlerdi.

13 bg sayfasında, 20-22 Nisanda yapılan karşılıklı taarruzlardan bahsedilmektedir. Bu savaşlarda; yolların kötü, arazinin engebeli, topçu ateşinin uzaklardan yapılarak tesirin elde edilememesi, hücuma zamanında hazırlık yapılıp icra edilememesi, yardım için yeterli birlik gönderilmemesi nedeniyle üstünlük sağlanamadığı ifade ediliyor. Ayrıca, atışlarda isabetin sağlanamaması ve yapılan atışlardan elde edilen sonuçların abartılmasının da bu savaşların sonucuna etki ettiği değerlendirilmektedir. Bu savaşların sonucunda, Yunan birlikleri Lesvaki'yi ele geçirmiş, Beydeğirmen ve Damazoli arasında ilerlemiştir. Daha sonra 22 Nisanda taarruza geçerek Osmanlı ordusuna Beydeğirmen ve Reveni geçitlerini tahliye ettirmek

istemiştir. Osmanlı ordusu ise Alasonya-Çayhisar yönünde taarruz etmiş; fakat bu boşuna bir gayretten ileriye gidememiştir.

13 bka sayfasında, Yunanların bütün hudut silsilesini elde ettikten sonra 17-18 Nisanda ne yapılabileceği, Osmanlıların 28 Nisan akşamı Milona Geçidi'ni elde ettikten sonra Rumların ne yapabileceği ve 22 ve 23 Nisan akşamları her iki tarafın durumuna göre, Osmanlı ordusu kurmay başkanının, başkomutana vereceği değerlendirme, bundan sonraki karar ve emrin ne olacağı konusundaki meselelere ilişkin değerlendirmelerden söz edilmektedir. Buna göre 17 Nisan akşamına kadar Yunanlar, bir kısım kuvvetleriyle Tırhala ve civarında, büyük kısmı ile Yenişehir'de konuşlanarak geniş bir alana yayılmak suretiyle hatalı bir hareket tarzına başvurmuşlardır. Burada bununla ilgili değerlendirmeler bulunmaktadır.

13 bo sayfasında, Osmanlıların 28 Nisan akşamı Milona Geçidi'ni elde ettikten sonra Yunanların sağ kanadını mağlûp ederek zafere çok yaklaştıkları belirtilmektedir. 13 bpa sayfasında ise, 22 ve 23 Nisanda Osmanlı Genelkurmay başkanının gelişmeleri değerlendirmesi ve kararı; düşmanı harbe mecbur etmeye ve taarruzu düşmanın kalan sol kanadına yani Mati ve Lesvaki arasına yönlendirmeye ve düşmanı ikiye ayırmaya yönelik gayreti açıklanmaktadır. Bunun için yapılacak taarruzun Tırnova ve Yenişehir istikametinde düşmanın sol kanadını da mağlûp edecek şekilde olması gerektiği değerlendirilmektedir. Ancak, 13 bua sayfasında düşmanın sol kanadına yapılacak bir taarruz için Osmanlı ordusunun kuvvetlerini bölmemesi gerekirken bir kısım birliklerini diğer birliklerle irtibat sağlamak amacıyla görevlendirmesi nedeniyle Karaçalı-Deliler yönünde yapılan savaş uzun sürmüş ve sonuç alınamamıştır. Bunun üzerine Osmanlı ordusu yeniden konuşlanma ihtiyacı duymuş ve Milona-Karaçalı-Deliler civarında tertip almıştır.

13 by sayfasında, bu konuşlanma ile ilgili Yunan başkomutanının 23 Nisan akşamı yapacağı değerlendirme ve vereceği kararın ne olacağı meselesi değerlendirilmektedir. Kuzeydeki geçitlerin Osmanlıların eline geçmiş olmasından dolayı zor durumda kalan Yunan ordusunun çekilmekten başka yolu olmadığı ve en etkili hareket tarzının General Moltke'den de örnek verilerek düşmanın sağ kanadına yapılacak şiddetli bir taarruz olduğu değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeden, 13 cc sayfasında, geri çekilen eğitimi az, manevî gücünü yitirmiş olan Yunan ordusunun çekilme harekâtını gece, usulüne uygun yerine getirmemesi ve çekilme esnasında Osmanlı ordusu tarafından taarruz edilmesi sonucunda bozguna uğradığı sonucu çıkarılmaktadır. Ancak Osmanlı ordusunun taarruzdan hemen sonra sürekli takip harekâtı yapmadığından düşmana son darbeyi vuramadığı ve bu nedenle harbin bir süre daha uzadığı değerlendirilmektedir.

13 cga sayfasında, Yunan karargâhlarında harp esnasında değişik fikirlerin oluştuğu örneklerle anlatılmakta, bu nedenle yerine getirilmesi gereken kararların açık, anlaşılır olmadığı ve emirlerin tam olarak yerine getirilmediği belirtilmektedir.

13 cm sayfasında, Salambriya'da bekleyen Yunan ordusunun hangi yönden çekileceği konusu ve takip esnasında çok yavaş hareket edildiği incelenmekte, yapılan harekâtta sür'atli ve seri bir şekilde hareket edilmesi gerektiği değişik savaşlardan örnekler verilerek değerlendirilmektedir. Bu savaşta yavaş ilerlemenin sebeplerinden bahsedilmekte, özellikle cephane ve erzak temininde çekilen zahmetler ortaya konmaktadır. Cephanenin taşınması ve cepheye ulaştırılmasının yanı sıra, personelin atış eğitimlerinin yeterli seviyede olmadığı ve iş birliğinin sağlanamadığı bu savaşta, cephane sarfiyatının ön görülen sınırların üzerine çıkması nedeniyle savaşın gidişatının tehlikeye girdiği belirtilmektedir. Savaşın gidişatını etkileyen nedenlerden birisi de erzak durumu ve teminiydi. Seferde verilmesi gereken miktarın çok altında yiyecek verildiğinden asker yeterli beslenememekteydi. Buna rağmen askerin azla yetinerek savaşma azim ve kararlılığını harbin sonuna kadar devam ettirdiği gerek Mustafa Kemal'in gerekse Golç Paşanın sözlerinden anlaşılmaktadır.

Harpte sıhhiye hizmetleri de yeterli değildi; fakat savaşlarda, miktar olarak verilen cephane yeterli, asker manen güçlü ve teşvik edilmekteydi

13 cv sayfasında, 13 bm sayfasında ele alınan Yunan ordusunun, Salambriya'ya geri çekilmesi ve müteakip hareketi konusunda geniş değerlendirmeler yapılmıştır. Geri çekilmekte olan bu ordunun genel amacının bundan sonra yapılacak harekât için, harbi bir süre uzatarak yeniden toparlanmak ve zaman kazanmak olduğu, fakat bunun için yeterli gücünün olmadığı ve sağ salim çekilme plânlarının yapıldığı belirtilmektedir.

13 da sayfasında, Yunan ordusunun emniyetle çekilebilmesi için Volos limanının hayatî önemi bulunduğu, bunun için Yunan ordusunun çekilme hattının iyi tespit edilmesi ve bu limanı emniyete alacak olan Yunan birliklerinin etkisiz hâle getirilmesinin önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

13 dma sayfasında, Yunan ordusunun Gereli ve Farsala gibi iki ayrı koldan çekildiğini, Osmanlı ordusunun yorgun olmasından dolayı sür'atli hareket edemediği, arazi keşfi yapılmadan hücum edildiği belirtilmekte ve Yunan ordusunun, Osmanlı ordusunun bu zaafından yararlanarak tren ulaşımıyla destek aldığı, müteakiben karşı taarruza geçtiği anlatılmaktadır. Bu savaşta Yunan ordusu art arda aldığı yenilgilerle hezimete uğramış, Yunanları destekleyen Avrupa devletlerinin araya girmesiyle bir ay gibi kısa bir süre sonra 20 Mayıs 1897 tarihinde barış yapılarak savaş sona erdirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI

(K: 44, G: 13)

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARIMI (K: 44, G: 13)

Gerçekte;

Osmanlı Ordusunun Yayılması:

Ordu başlıca iki kısımdır: 1- Teselya ordusu. 2- Epir ordusu.

Teselya ordusu 7 piyade tümeni (Afyon-Karahisar Tümeni dâhil), bu tümen sınır savaşlarından sonra ve Çatalca Savaşı'ndan önce gelmiştir. 1 süvari tümeni, 1 bağımsız süvari tümeni ve ordu topçusundan oluşmaktaydı. Epir ordusu ise, 2 piyade tümeninden ibarettir. Sonraları üçüncü bir tümen daha ilâve edilmiştir.

Ortalama olarak her tümen 16 tabur piyade, her tabur seferberlik esnasında ve taburun oluşturulması esnasında 750 asker kuvvetinde iken, sonradan menzil ve nakliye hizmetleri için 150 kişiye ihtiyaç olduğundan, taburlar ortalama olarak 600 tüfekli idi. Bundan başka bir süvari bölüğü ve 3 batarya bulunuyordu.

13 a

Görülüyor ki piyade çok, topçu ve süvari azdır. Bir Alman tümeniyle karşılaştırıldığında, bir Alman tümeninde 12-13 piyade taburu olduğu hâlde, 4 süvari bölüğü ve 6 batarya bulunmaktadır. Hâlbuki şimdi, kolordusu kalktığından tümen topçusu 12 bataryaya çıkacaktır. Orduda bir de süvari tümeni vardı ki adı geçen tümen 23 bölük ve 3 süvari bataryasından ibaretti. Savaşın başlangıcında, her bölüğün kuvveti tahminen 40 ile 50 kılıçtı. Böyle az mevcutlu bölüklerden oluşan bir tümen, ancak bir tugay gibi düşünülebilir. Bu kuvvetle bir tümen büyük bir iş göremeyeceği gibi, o kadar istifade edilemez. Tümen topçusundan başka ordu topçusu da vardı. Kuvveti 5 bataryadan ibaretti.

13 aa

Bu kuvvetlerin oluşturulması fikri askerî bir hususa dayalı olmayıp elde hayvanların bulunmasından dolayı gerçekleştirilmiştir. Hayvanlar gelince bataryalar oluşturulup bağımsız olarak gönderildi. Fakat zavallılar topçu grubuyla birleştirildiler. Genel harekâtta 3-4 defa kullanılan bu topçu sanki yorucu yürüyüş ve lüzumsuz harcama için oluşturulmuştu. Demek ki bahsedilen 5 ihtiyat bataryasının tümenlere bölünmesi uygun iken,

zorunluluk nedeniyle bu ayrım uygulanamadı. Orduda bir de 10 taburdan ibaret olan bağımsız piyade tugayı vardır. Muharebeden anlaşıldığına göre bu tarzda bir teşkilât, tugay kuvvetine uymamaktadır. Onun için tümenlere ayrılması uygundu. Muharebede böyle saf kurulmuş bir ihtiyat faydalı olsa da harekât ve yürüyüş esnasında birçok zorluğa sebep olur.

13 aaa

Çünkü bir tümen gibi bunu da ayrıca düşünmek, buna da bağımsız bir emir vermek lâzımdır. Kısacası, böyle bir tugayın oluşturulması uygun bir yöntem değildi. Seferin başlangıcında Teselya ve Epir orduları için genel karargâh diye bir şey yoktu. İki ordu birbirinden, arazinin coğrafî yapısı gereği ayrı idi. Fakat daha sonra, Teselya ordusu ilerleyip (Kalabaka-Mihvere) yolu vasıtasıyla Epir ordusuyla birleşince Ethem Paşa, genel ordunun komutanı olmuştu. Hayret edici bir şey daha mevcuttu ki barış zamanında kolordu teşkilâtımız varken, seferde tümen teşkilâtı kurulmuştu. Bunun da sebebi kolorduya

13 ab

komuta edecek bilgili, yetenekli adamların eksikliği olsa gerek. Özetle belirtmek gerekirse, 7 tümeni idare etmek güçtür. Çünkü 7 tümene, bir süvari tümenine, bir topçu ihtiyatına, bir bağımsız tugaya, idare kollarına, bir tanesi de Epir ordusuna ilâve edilerek 12 maddede düşünmek gerekmektedir. Bunun yerine Teselya ordusu 3 kolorduya bölünebilir, bu sayede 6 komutanlık yeterli gelirdi, birçok ayrıntıya gerek kalmazdı. Seferin cereyanı esnasında Ethem Paşanın Çatalca önünden Velestin'e gitmeye mecbur olması, taarruz harekâtının ertelenmesi bu sebebe dayanmaktadır. (Kural olarak ordunun kuvveti 4 tümeni geçerse, kolordu kendiliğinden oluşturulmalıdır.) İlk zamanlarda birçok değişiklik yapılmış olsa da

13 aba

Nisan ayı başlangıcında Osmanlı ordusunun askerî konuşlanması aşağıdaki gibidir:

1. Teselya'da:

Birinci Tümen-Çayhisar, Damazi civarlarında. Bir müfrezesi Akrazis, diğer müfrezesi dâhil Zargos istikametine ilerlemişti. Kuvveti: 8 tabur piyade, 1 bölük süvari, 6 batarya top idi.

İkinci Tümen-İskomya'da, kuvveti: 13 tabur piyade, 1 bölük süvari ve 3,5 batarya top idi.

Üçüncü Tümen-Alasonya'da, kuvveti: 15, 1, 3 idi.

Dördüncü Tümen-Alasonya'da, kuvveti: 12, 1, 3 ve iki toptan oluşmaktaydı.

13 ac

Beşinci Tümen-Dışkata'da, kuvveti: 10, 1, 3 ve 2 toptan ibaret. Grebene ve Köprüyosu'da 2 müfrezesi vardı.

Altıncı Tümen-Kozköy, Leftokarya, kuvveti: 16, 1, 1 ve 2 top.

Yedinci Tümen-henüz yürüyüşte idi. Kuzeyden geliyordu.

Süvari Tümeni-Ormanlı'da, kuvveti: 23 bölük süvari ve 3 süvari batarya.

Ordu topçusu-Alasonya'da, kuvveti: 5 batarya.

Bağımsız Tugay-Alasonya'da, kuvveti: 10 tabur piyade.

Genel karargâh-Alasonya'dadır.

13 aca

Tahmini Olarak Kuvvetin Tamamı:

100 tabur piyade, 29 bölük süvari, 26 batarya (7 nci Tümen hariç), bataryanın ikisi dağ topu, üçü süvari ve kalanı piyade bataryası idi.

Ortalama:

60.000 tüfek, 1200 kılıç, 153 toptur. 1 nci, 2 nci, 3 ncü, 6 ncı tümenlerin ileri birlikleri Beydeğirmen, İskomya, Milona, Dava Geçidi, Kozköy, Belakomuna civarlarına gönderilmişti. Karşılarında ve yakınlarında Yunan postaları bulunuyordu.

13 ad

2. Epir'de:

Birinci Tümen-Yanya, Mecova'da, kuvveti: 16, 1, 2 top,

İkinci Tümen-Lorus, Preveze, Pandispikarya arkasında, kuvveti: 19, 1, 1 idi. Kolordu karargâhı Yanya'dadır. Kolordu komutanı aynı zamanda Birinci Tümen komutanı idi.

Toplam: 35 tabur piyade, 2 bölük süvari, 3 batarya ile 2 top.

Ortalama: 28.000 tüfek, 20 top, 100 kılıç.

13 ada

2 nci Tümen, sınıra karşı oldukça kuvvetli birlikler sevk etmişti.

13 ae

Gerçekte;

Yunan Ordusunun Seferberlik Durumu: Teselya, Epir ordusu isminde iki ordudan oluşmaktaydı.

Teselya ordusu, 1 nci ve 2 nci tümenlerden; Epir ordusu, 3 ncü Tümenden ibaretti. Birinci Tümen Karargâhı: Yenişehir civarındaydı. Bir sağ kanat müfrezesi (Raysani'de "4 tabur" Nizeros'ta ve Dereli'de) ileri birlikleri Milona ve Tırnova'ya gönderilmiş ve sınır boyu kuvvetli postalarla Karadereli-Kırçovalı arasında tutulmuştu. Tümenin kuvveti: 16, 4, 7 ve iki istihkâm bölüğünden ibaretti. (Bir süvari bölüğü hayvansızdı.)

13 aea

İkinci Tümen-Zargos, Ali Fakih civarında, ileri birlikleri Beydeğirmen ve Reveni-Garçak (Garniraton) geçitlerine karşı bir sol kanat müfrezesi (Sertibis komutasında 3 tabur piyade) Kutmimakos, Kalabaka, Çoka yönlerine gönderilmiş ve hudut boyu kuvvetli postalarla tutulmuştu.

Kuvveti: 19 tabur piyade, 5 bölük süvari (3'ü hayvansız), 9 batarya, 2 istihkâm bölüğünden ibaretti. İşte Teselya ordusu bu bakımdan 4 grup olarak oluşturulmuştu. Ortadaki 2 tümenin büyük bölümü iki gruba, kanat müfrezeleri de birer gruba ayrıldı.

13 af

Bu iki tümen toplam olarak 35 tabur piyade, 9 bölük süvari, 16 batarya, 4 istihkâm bölüğüydü.

Süvari bölüklerinin; 4'ü hayvansızdı ve ortalama, 43.000 tüfek, 700 kılıç, 96 top kuvveti bulunuyordu.

Başkomutan, Veliaht Prens Konstantin'dir. Bu zat, başlangıçta dayanılması zor güçlüklerle karşılaşmıştı. Çünkü önce kendisi savaşı istemiyordu. Sonradan, Yunan milletinin baskı ve heyecanına çaresiz boyun eğerek, Meclisin fikirlerine ve halkın arzusuna göre hareket etmeye mecbur kaldı.

13 afa

(Bu hâl tam Üçüncü Napolyon'un hâline benzer.) Bundan dolayı eğer bir yorgunluk meydana gelirse, suçun yarısı halka yarısı da komutana aittir. Harp tarihinde her şeyin sebebini bilmeden şahısları suçlamaya kalkışmak uygun değildir.

Üçüncü Tümen-Epir'de, büyük kısmı Arna'nın doğusunda, birlikleri Kalariyeti'ye kadar Arna nehri boyunca ve Aksuyun'a kadar (Aksuyun Preveze karşısında) Arna körfezi boyunca yayılmıştır. 15 tabur piyade, 4 süvari bölüğü, 8 batarya, 5 istihkâm bölüğünden oluşmaktadır.

13 ag

Ortalama olarak: 23.000 tüfek ile kılıç (tabur 1500 mevcudunda), 48 top, bundan başka her iki orduda gönüllüler vardı. Bunlar, birinci hatta ve sınır boyunda bulunuyorlardı. Yunanlar ilerideki mevkileri, istihkâm inşasıyla kuvvetlendirmişlerdi.

1. Yenişehir etrafında, 8 kilometre ilerisinde ve Köstem nehrinin sol sahilinde 5 tabya inşa ettiler. Bunlar avcı siperleriyle birbirlerine bağlanmışlardır.

2. Bütün sınır boyunca engeller vardır. Birçok yerde istihkâmlar, çakıldan ve taştan siperler yapmışlardı.

3. Tırnova civarında,

4. Miçova Geçidi'nde,

5. Arna karşısında = Omuz siperi ve tabyalar yapılmıştır.

13 aga

Bundan başka önemli yollarda, meselâ Reveni ve Milona geçitlerinde arabaların gelip geçmesine uygun onarım yapıldı. Goniça'da, Papa'da, Amilakisi'de, Salambriya nehri üzerinde kayık köprüler inşa edilmişti. 5000 Yunanlı 1400-1500 yabancı uyruklu gönüllüleri vardı.

Pire limanı, Arna, Korent, Galos körfezleri, denizaltı torpido hatları ve lâğımlarla gizlendi ve sağlamlaştırıldı. Bu suretle bizim tarafımızdan bir ablukanın olduğu farz edilerek, bu ablukanın meydana gelmesi hâlinde yine sahil yolundan faydalanmak mümkün olacaktır.

13 ah

Gerçek Askerî Harekât:

Sınır Savaşı: Osmanlı ordusu başkomutanı savaş ilânından önce ileride uygulanacak bazı emirler almışlardır. Bu emrin içeriği ise "Her duruma karşı kesin, mutlak savunmada kalınız." gibi bir uyarıdan ibaretti. Emir sonradan yazılı olarak tekrar şu şekilde bildirildi. "Yunanlar tarafından sınırın taciz edilmesine ve geçilmesine kesinlikle izin verilmemeli, hücumlara, istilâlara karşı koruma ve büyük birliklere, silâhlara sahip çıkılmalıdır. Sınırın her noktası son askere ve son nefese kadar savunulmalıdır. Daha fazla sorun ve daha önemli bir durum meydana gelirse emir almak üzere İstanbul'a bildirilmelidir."

Bu durumda hemen her gün savaşın ilânı muhtemeldir. Bununla birlikte, orduyu buna göre hazırlamalı ve böyle bir durumun meydan gelmesinden önce birlikler, görevlerini bilmeli ve yeterli talimat almış bulunmalı ki

13 aha

zamanında eksikliklerini tamamlasınlar ve her duruma karşı tedbir alsınlar.

1. Birliklere verilecek silâh başı talimatı,

2. İleri karakollara verilecek talimat,

3. Savaş ilânı hâli için verilecek talimat (Bu talimatların hiçbirisi gerçekte verilememiştir. Herkes bildiği gibi hareket etmiştir.)

Birliklere verilecek silâh başı talimatına bir örnek: (Her tümen komutanı savaş ilânı işaretini kararlaştırmalı ve bu işaretin ardından, daha önce seçilmiş toplanma yerlerini birliklere bildirmelidir.) “Savaş ya düşmanın tüfeği veya top ateşiyle daha doğrusu taarruzuyla ilân edilir veya resmen başkomutana bildirilir. O da telgraf ile genel komutana bildirir.”

13 ai

Tümenlerin, süvari tümeninin, ordu topçusunun ve bağımsız tugayın toplanma yerleri başkomutan tarafından seçilen mevzilerde yapılmalı ki adı geçen şahıs tarafından gönderilecek emirler kolaylıkla ulaşabilsin.

İleri Karakollara Verilecek Talimat:

1. Düşmanla ve karşılarındaki ileri karakol ile faydasız her türlü savaşta, gürültü patırtıdan sakınılmalıdır. (Tedbirsizlikle birkaç asker veya bir takım, tüfek patlatırsa karışıklığa neden olur. Bu durum savaşın vaktinden daha önce ilânına sebebiyet verir.)

2. Düşmanın küçük birlikleri, çeteleri, sınırı geçmeye çalışırsa, onlara karşı durularak uzaklaştırılmalı, mümkün ise ateş etmeksizin görevi

13 aia

yerine getirmeye çalışmalı, kuvvetli düşman çeteleri ile karşılaşılırsa silâhla şiddetli bir şekilde karşılık verilmeli ve savunmaya geçilmelidir.

3. Halk ve köylülerle çok fazla ilişkiye girilmemeli, bunların casus olmaları muhtemel olduğundan köy postasındaki subay tarafından sorguya çekilmeli, her ileri karakol postası için işaret verilmelidir.

4. Gerekli hâkim nokta ve geçitlerde, toprak siperler yapılmalıdır.

5. Gerekli yolları ve birlikler arasındaki ulaşım yollarını tamir etmelidir (Böyle yerlerde kuvvetli ileri karakollar çıkarılır. Düşmandan bize gelen her yol gizlenir. Görev, yalnız emniyeti sağlamak veya baskına engel olmaktan ibaret

13 aj

olmayıp hiçbir casus ve köylünün geçmesine izin verilmeyecektir. Bu ileri karakollar zaman zaman değiştirilir. Bunlar kendi toplanma yerlerini seçerler. Düşmanla ilgili bilgi almaya çalışırlar.)

Savaş İlânı İçin Verilecek Talimat: Alasonya Genel Karargâhından 03 Nisan 313 (15 Nisan 1897) Ordu emri numara (---).

1. Düşman ile ilgili bilgi daha önce verilmiş olduğundan tekrardan kaçınılmıştır.

2. Savaş ilânı ile birlikte, 6 ncı Kolordu, Deliler istikametinde, 4 ncü Kolordu topçusundan 2 batarya ile beraber (Milona, Sima, Mehatin) istikametinde ilerleyecekler

13 aja

ve düşmanın mümkün olduğu kadar üzerlerine gelmelerini sağlayacaklar ve 6 ncı Tümen ise uygun bir kuvvetle sahili gözetleyecektir.

3. 1 nci, 2 nci ve 3 ncü tümenler, ordu topçusundan 3 batarya ile beraber (--) komutasında bulunacak ve başlangıçta Beydeğirmen ve Reveni geçitlerinin iki tarafını kuşatan hâkim tepeleri işgal edecekler ve sonra özel emir ile (Tırnova-Kalimaki) istikametinde ve asıl saldırıyı düşmanın sol kanadına yönelteceklerdir. Bu görev için 2 nci Tümen İskurmiya'dan Lesvaki ve Tırnova'nın batısındaki tepeler istikametine ilerleyeceklerdir. Birinci Tümen, Beydeğirmen-Reveni geçitlerinin her iki tarafındaki tepeleri, Kotra tepesini işgal edecek, 3 ncü Tümen, üç batarya,

13 ak

ordu topçusunun süvari tümeniyle takip edilerek çok çabuk bir şekilde birkaç kol ile Mologosta üzerine hareket ederek 1 nci Tümeni koruyacaktır. Beşinci Tümen şiddetle Kalabaka ve Tırhala üzerine ilerleyecek, ordunun sağ kanadını gizleyecek ve koruyacaktır. Ben, başlangıçta Alasonya'da bulunacağım. Bağımsız piyade tugayı şimdilik orada kalacaktır. Eğer savaş ilânı haberi akşamdan sonra gelirse Üçüncü Tümen, süvari tümeni, ordu topçusu emredilen yerlere ilerleyecek, diğer tümenler ise ileri karakollarını kuvvetlendirip ertesi gün tan yeri aydınlanması ile birlikte harekâta başlayacaktır. Tümenlere telgraf ile bildirilmiştir.

Ordu Başkomutanı

Mareşal Ethem

13 aka

Savaş İlânına Kadar Gerçekte Meydana Gelen Durum:

08-16 Nisan arasında birtakım Yunan gönüllüleri, bazı yerlerde düzenli birliklerimiz olmasına rağmen Osmanlı sınırlarını geçtiler. 8 Nisanda Leftokarya, Konikos, Miçoda, Arta civarlarından; 11 Nisanda Kornikos, Baltinon, Miçoda'dan; 13, 14 Nisanda Cuma Manastırı, Reveni Geçidi yönünden sınırı geçmişler ve istilâya başlamışlardır. Bu hücumlar hep uzaklaştırıldı. Bir büyük hücum 13 Nisan akşamı Yunan düzenli birlikleri ile yapıldı. Bu hücum Dava Geçidi'nden Kozköy istikametine

13 al

Altıncı Tümenimiz üzerine yapıldı. Doğu ve kuzeydoğuya yönelen bu istilâ, Penakiya'ya kadar ilerledi. Bunu yapan Yunan tümenine bağlı 4 tabur

piyade, 5000-6000 gönüllü ve birkaç dağ topundan ibaret bir kuvvetti. Bu kuvvet yüksek hattın bütününü işgal etmeyi başardı. Dava Geçidi'yle Penakiya arasındaki yüksek hat Kozköy ovasına hâkimdir. Bu sebepten dolayı bu müfreze 12 tabur piyade ve dört toptan ibaret olan 6 ncı Tümenimize karşı koyabilmesi için tümen ertesi gün 17 bağımsız tugaydan gönderilen 4 piyade taburu ve topçusundan 2 batarya takviye edilerek toplam 16 tabur piyade ve 3 bataryalı

13 ala

bir birlik meydana getirildi. 17 Nisanda öğleden sonra Yunanlar ilerlemelerinde devam ettiler. Amaçları Milona ile daha güneye birleşik olan yüksek hat sınırını işgal etmekti. Gerçekte, o gün karanlık basıncaya kadar Osmanlının 1 nci, 2 nci, 4 ncü tümenlerin ileri karakollarını yenerek yüksek hattı işgal ettiler. Bu sayede Yunanlar 17 Nisan akşamı Nezeros gölünden Reveni Geçitleri'ne kadar bütün yüksek hat sınırını ele geçirmiş bulunuyorlardı. Böyle az kuvvetlerin başarılı olmasından anlaşılıyor ki sınırın korunması için gösterilen özen, tedbir ve yapılan konuşlanma eksiktir. Burada daha önce

13 am

verilmesi gereken başlangıç talimatının ya verilmediğine veya oldukça eksik verildiğine bir delildir. 17 Nisan öğleden sonra Türk karargâhında savaş ilân edildi. Aynı zamanda bu durum karargâhtan birliklere bildirildiği gibi diğer tümenlere de telgrafla bildirilmiştir. Fakat tümenlere daha önce bir genel emir verilmediğinden kendilerince uygun gördükleri durumu yapmaya başladılar. 17 Nisanda Osmanlıların karşı taarruzu başladı. Taarruza başlamadan önce sınır civarındaki arazinin coğrafî özelliklerinden ve her iki taraf için bu durumun fayda ve sakıncalarından bahsedelim. Milona istikametinde bulunan arazi, Osmanlıların taarruzuna daha uygun gibi görünüyor. Çünkü Milona ele

13 an

geçirilirse Karadere'ye kadar olan ovaya hâkim olunur ve Akyokuş'tan sonra hiçbir zahmet çekilmeden ilerlenilir. Yunanlar ise Beydeğirmen civarlarındaki tepeleri elde ederlerse Çayhisar boğazlarına, Kavat ovasına hâkim olurlar. Adı geçen ova aynı zamanda yan tarafta Reveni Boğazı'ndan tehdit edilebilir. İşte buradan taarruz güç olduğundan ve birlikleri konuşlandırma bakımından taarruz gerektirdiğinden savaşın başlangıcındaki İspora'daki kuvvetlere yalnız Reveni, Beydeğirmen geçitlerine hâkim tepeleri tutmak görevi verilmiş, başka taraftan yapılacak taarruzla mümkün mertebe adı geçen saldırının kolaylaştırılmasına gayret

13 ao

edilmiştir.

17 Nisan akşamı Birinci Tümen, Çayhisar ile Mologorosta arasında bulunmuş ve ileri sınır birliklerini işgal etmişti. Bu tümen aynı akşam 3 ncü Tümen tarafından kuvvetlendirilerek 24 tabur piyade, 7 batarya, 5 bölük süvari kuvvetine dönüştürüldü. İleri karakolları Alkatazor, Beydeğirmen istikametine gönderildi. Bu kuvvetli tümenin karşısında Şabani ve Kotra arasında bulunmuş kuzey ve güneye uzanan Yunan ileri birlikleri, yüksek hattı tutmuşlardı. Bu hattın gerisinde Beydeğirmen deresinde, Birinci Tümenden Dimokopus Tugayı, Reveni civarında, İkinci Tümenden

13 aoa

İsmolinski Tugayı daha yakında Vezarekos civarlarında, İkinci Tümenden Antoniyadis Tugayı büyük kısmı ile toplu hâlde bulunuyordu. Bu son tugaydan bizim Beşinci Tümenimize karşı olmak üzere Koniskos'a bir sol yan müfrezesi gönderilmiştir.

Mesele: Bu duruma göre kuvveti hemen hemen düşmana eşit olan Birinci Tümenin kurmay başkanı ne düşünebilir ve ne kararda bulunabilir? Talimatnamemiz bu gibi meselelerin hallinde üç şeyi değerlendirmeye almamızı bize tavsiye ediyor. (Görev, düşman, arazi) Tümenin görevi Beydeğirmen ve Reveni geçitlerini ve bunların her iki tarafındaki

13 ap

tepeleri tutmaktır. Düşman bizden önce bu bölgeleri tuttuğu için onu buralardan defetmek gerekir. Bunun için birinci çare taarruzdur. O hâlde görevimizin gerekleri meydana çıktı. Gelelim düşmana: Görülüyor ki düşman kuvvetlicedir. Fakat gayet dağınık bir hâlde bulunuyor. Uzun bir cephede bulunduğundan ve birliklerinin arasındaki (kuş uçuşuyla) uzaklık 7-8 kilometre olmasına rağmen, gerçekte 12-15 kilometreden ibaret olduğundan ve bu bölgedeki arazi, ulaşımı zorlaştırdığından her noktada birlikler zayıf kalmış bulunuyor. Düşmanın bu durumundan faydalanarak, üzerine taarruz ederek görevimizi yerine getirmek mümkündür. Taarruz bütün kuvvetler tarafından düşmanın ferdî ve ayrı bir noktasına çevrilmelidir. Bu bir kuraldır. Hele dağ savaşlarında bir kısma karşı üstün gelindikten sonra

13 apa

diğer kısımlar ve onların tuttuğu geçitler genellikle kendiliğinden teslim olur. Şimdi, bütün kuvvetleri hangi tarafa sevk edelim ve hangi yönlerde savunmada kalalım? Kural olarak görevin yerine getirilebileceği bir yönden taarruz etmelidir. Önce güneybatıdaki, yani Alfatafori istikametinden taarruz yapılmıştır. Aksi takdirde mesafe açılacağından, doğu birliklerimizden çok uzağa düşeriz. Ayrıca buradaki arazi asla taarruza uygun değildir. Elde

Beydeğirmen ve Reveni geçitleri kalıyor. Beydeğirmen istikametinde taarruz eder ve başarıyla düşmanın kuvvetini ikiye ayırır ve görevimizi

13 aq

yerine getirmiş oluruz. Çünkü, Beydeğirmen'den düşman doğuya doğru sürüldüğü zaman, batıdaki kuvvetler bunu haber alır almaz hemen güneydoğuya doğru çekilirler ve bu sayede düşmanın sol kanadı baskı altına alınmış olur. Fakat, acaba arazinin hâli bu harekâta uygun mudur? Arazi incelendiğinde görülür ki tümenimiz Beydeğirmen'e hücum için Reveni Geçidi tarafındaki tepelere hâkim olan Aksaray vadisinde hareket etmeye ve o tepeleri tutmuş olan düşman piyade ve topçusunun ateşi altında gayet uzun bir yan yürüyüşü yapmaya mecbur olacaktı. Eğer tümen komutanı buna cesaret eder, güçlüklere göğüs gerer ve bu durumda fırsat bulursa buradan hücum edebilir.

13 aqa

Reveni Boğazı'na hücum etmeye mecbur olur. Bununla birlikte, merkeze hücumun sakıncası vardır. Düşman birlikleri daha önce bu bölgelere uzanabilir. Düşman geldikten sonra kuşatılmak tehlikesi mevcuttur. Fakat sür'atle hareket edilirse başarı kazanılabilir. Bunun için 3-4 tabur kuvvette olan öncü birlik, 1-2 batarya ile Beydeğirmen istikametinde savunma ile görevlendirilir. 2 taburu da Ali Fakih istikametinin savunmasına, belki elimizde 18 tabur piyade, 5 batarya ve 5 bölük süvari kalmış olur ki bu da asıl hücuma yani merkeze ayrılır. Burada taarruzda başarı elde edilirse,

13 ar

Beydeğirmen'de bulunan düşman tugayının durumu zorlaşır; hele bu vakte kadar diğer birliklerimiz gelirse başarı şansı oldukça artar. Sonuçta, bu iki türlü hareketin ikisi de yapılabilir. Fakat bana kalırsa Reveni'den taarruz ederim.

Soru: Merkezden yapılan hücumdan sonra tümen ne yapacaktır? Zamanımızda merkez hücumu Napolyon devrinde olduğu gibi yapılamıyor. Fakat, arazi düşmanın dağılmasına yardım ederse bunun uygulanmasına çalışılır. Tümen, hücumunda başarı sağladıktan sonra düşman birlikleri hemen yerleşemez. Çünkü, üç yerde savaşla uğraşmaktadır. Çok zamana ihtiyacı vardır. Savaşla kızışmış piyadeyi çekmek de güçtür. Bununla birlikte merkez

13 ara

kazandı mı artık kanatlar çekilmeye başlarsa da doğuda yerleşmeye çalışırlar. Eğer İsmolinski Tugayı Zargos'a çekilirse düşman iki kısma ayrılmış olacağından duruma göre bu kısımlardan birini takip eder. Diğerini de bir birlik ile gözetler.

18 Nisan [1897]

Gerçekte Meydana Gelen Harekât:

Maalesef, gerçekte Birinci Tümen bu iki harekât usulünden hiçbirini yapmayıp üç kısma ayrıldı.

Sekiz taburdan ibaret bir tugay, 2 batarya, Ali Fakih'e ve sağ kanada yöneldi. Çünkü bu kanattan korkuluyordu. Adı geçen tugay

13 as

Kotra'ya yakın tepelere ileri karakollar çıkardı. Sekiz taburluk ikinci bir tugay 2 batarya ile Çayhisar'a gönderildi. Bu iki tugay birbirinden kuş uçuşuyla 8 kilometre uzakta bulunuyordu. Kalan 8 tabur, 3 batarya ve 5 bölük süvari Mologosta civarında bırakılmıştı. Tümen karargâhı da Mologosta'dadır. Tümenin amacı savunma idi. Kotra, Kalifatra tepeleri karşısında birer savunma mevzi seçildi. Bugün süngülü bir savaşa devam edildi. Bir alay ihtiyattan Çayhisar'a sevk edildi.

13 asa

Damazoli tepesine bataryalar kurularak düşman mevzisine ateş edildiyse de düşmana olan mesafe 3-4 kilometreden ibaret olduğundan hiçbir etkisi görülmedi. İhtiyat da bugün pek geride olduğundan savaşa katılamadı. Genel kuvvetlerle bir nokta üzerine hücuma girişildi ve savaş sonuçsuz kaldı. Bunun anlamı, birlikler eski vaziyetlerini değiştirmemiş demektir.

Gelelim İkinci Tümene: Daha önce bir genel emir verilmediği bilinmektedir. Her tümen duruma göre hareket ediyordu. İkinci Tümen İskomya civarında toplanmıştı. Bu civar arazisi pek arızalı ve sarptır.

13 at

Hele doğu tarafı Papalivati, Lesvaki yönleri geçilmez, zapt olunamaz bir hâldedir. Bu tarafta bulunan yüksek hat ise düşman elinde idi. Bununla birlikte, bu yönden bir ateş görmekte pek güç başarılı olunacaktı. Buna karşı hemen buraya biraz kuvvet bırakmak ve geri kalan kuvvetler ile iş görebilecek başka bir yere gitmek lâzımdı. Böyle hareket edilemediğinden İkinci Tümen Papalivati, Lesvaki'de bulunan düşmana karşı hiçbir başarı elde etmeksizin çalıştı durdu. Tümenin bir tugayı (6 tabur ve 1 batarya) Papalivati tepesine karşı, diğer tugayı da (6 tabur ve 1 batarya) Pernalet tepesine karşı ve 2-3 kilometre kuzeyinde bulunuyordu.

13 ata

(Genel ihtiyat; 1 tabur, 1,5 batarya, 1 bölük süvari) İskomya civarında kaldı. Bu ihtiyat pek zayıftı. Bunun karşısında demir yolunun sağ tarafında Mandapasta Tugayı bulunuyordu ki aynı zamanda Milona'yı tutuyordu.

Arazinin bozukluğundan askerin bölümlere ayrılması ve paylaştırılmasından ve pek sarp ve sert olan Milona'da karşılaşılmasından dolayı savaş sonuçsuz ve başarısız kaldı. Aslında, tümen Papalivati'ye karşı bir zayıf kuvvet terk ederek acilen, kalan kuvvetiyle Lesvaki yönüne gitse ve Birinci Tümene yanaşsa veya Milona'ya gitseydi, Birinci Tümen için düşündüğümüz plânın uygulanmasında son derece başarı elde edilecekti.

13 au

Lesvaki tepesi ele geçirilseydi, Papalivati'de bulunan Yunanlar geri çekilmeye mecbur olurlardı. Ancak, o birleşme nerede? Dördüncü Tümen: Bu tümen 12 tabur piyade, 1 bölük süvari, 3 batarya ve 2 top kuvvetinde idi. Bunlardan 5 tabur piyade hududun Milona ile İstronafa arasındaki kısmın yani 8-9 kilometrelik mesafeyi korumak üzere dağılmış bulunuyordu. Tümenin kalan kısmı 3 tabur piyade, 3 batarya, 1 bölük süvari Alasonya'nın hemen doğusunda ve ilerlediği hattan 7-8 kilometrelik uzaklıktaydı. Bu mesafe, böyle kötü bir arazide 4 saatte katedildiğinden pek büyük sayılır. Böyle bir mesafede bulunan bir ihtiyat birliğinin zamanında yardım yapamayacağı herkes tarafından

13 aua

kabul edilen bir gerçektir. Bunun karşısında Mastarapasi Tugayının büyük kısmı bulunuyordu. Milona'da yalnız bir Osmanlı taburu vardı. Bu tabur, Yunanların baskısıyla geri çekilirken, ihtiyattan bir kısım kuvvet ona yardım için ilerledi. 17 Nisan akşamına rastlayan bu zamanda Yunanlar geçitlerin güneyinde 3 tepeyi zapt ve işgal etmişlerdi. Yunan birliklerine karşı, tümenin büyük kısmı 7 tabur hâlinde yayıldıysa da taburlar birleşik olarak yayılmayıp daha sonra birinin yetersizliği hâlinde diğeriyle takviye edilerek parça parça düşman önüne atıldılar. Ağzını bu lokmalara açmış olan düşman, onları birer birer yutmaya, ezmeye çalıştı. Bu olay kısa sürdü. Bu sebeple

13 av

genel savaş çok uzamış ve başarı bazen bir tarafın bazen diğer tarafın yüzüne gülmüştü. Akşama kadar, Yunanların elinde bulunan üç tepeden yalnız birisi ele geçirilmiş, diğer ikisi kalmıştı. Bu savaş yalnız piyade savaşıydı ve topçular katılamamıştı. 18 Nisan sabahı üç batarya ateş açabildi. Fakat, Teselya Savaşı'nın başlangıcında, her tarafta yapıldığı gibi burada da uzak mesafeden ateş açılmıştı. Çünkü topçunun tuttuğu mevzi Akyokuş yamaçları olup Yunan mevzilerinden 3-4 kilometre uzak idi. Daha fazla yaklaşmaya arazi izin vermiyordu. Bu sebepten dolayı etkilenmiyorlardı. Dördüncü Tümenin Milona'yı ele geçirmesi için

13 ava

çalışa çalışa ezildiği bir esnada, Üçüncü Tümen, bağımsız tugay ve ordu topçusu Alasonya'da rahatça oturur yerlerdi! Hayret! Bu ordu kısımlarından birisi çalışsın, kazansın, yorulsun, ezilsin de diğerleri haberi

olmaksızın yerinde rahatça kalsın! İşte bu gibi durum, kişisel olarak hareket, orduda ne demek olduğu henüz bilinmediğinden ileri geliyordu. Adı geçen ihtiyat emir beklemiş, Dördüncü Ordu komutanı ise yazılı olarak yardım istemiş, esasen İkinci Tümen yalnız iki tabur göndermekle yetinmiştir.

(Hatalar:

1. Genel ihtiyat kuvvetlerinin yardım etmemesi.

2. Üçüncü Tümenin yalnız 2 tabur göndermesi.

13 ax

3. Üçüncü Tümenin yalnız Akyokuş'a kadar gelmesi.)

Öğleden sonra başkomutan Milona'ya gelerek Üçüncü Tümenin, Dördüncü Tümeni takip etmesini emretti. Hâlbuki bu emirde, hareketi Akyokuş'a kadar uzatmak, düşmana hücum etmek için verilmişti. Kısaca, Üçüncü Tümenin yalnız bir kısmı ile savaşa katılması hata! Akyokuş'ta harekâtın başarısızlığa uğraması yine hata! Bununla birlikte, ordu topçusunun yalnız bir kısmı ile Dördüncü Tümeni takviye etmesi yine hata! Böyle ilk teşebbüste tüm kuvvetin birden tesiri aranmalı, birleşik olarak hareket etmelidir.

Dördüncü Tümenin taarruzu ilerleyemedi. Her ne kadar Yunanların kuvvetlerinin tamamına karşı (bir tugayına)

13 axa

2 tümen, bir bağımsız tugay, ordu topçusu bulunuyor idiyse de aralarında birleşme hareketi olmadığından bir iş görülemiyordu. Ancak gruptan önce diğer iki tepe kazanılabildi. Geceleyin Rumlar bu tepelerden tamamen çekildiler. Fakat Lesvaki tepesi hâlâ karşı tarafın elinde bulunuyordu. Adı geçen tepeler ise her tarafa hâkim olduğundan ele geçirilememeleri hâlinde zafer kazanılamazdı. Milona'nın güneyindeki tepeler ele geçirilince, bu civardaki sınır tepeleri kuzeye kadar tamamen tahliye edilmişti. Bununla beraber Osmanlıların İstornofa dağlarına kadar yayılması ve kuvvet göndermesi imkânı yoktu. Kuvvetlerinin tamamı mevzisinin kilit noktası olan üç tepeye

13 ay

doğru götürülmelidir. Eğer İkinci Tümen gayretle Lesvaki'den hücum edip bunda başarılı olsa ve Birinci Tümen de hücum etseydi genel sınır ele geçirilmiş olacak ve böylece büyük başarı kazanılacaktı. 6 ncı Tümen (16 tabur piyade, 4 top, 1 bölük süvari) karşısında Kaklamanos Müfrezesi bulunuyordu ki bu müfreze Teselya ve Kozköy ovalarına hâkim sırtları işgal etmişti. Gönüllülerle takviye edilen bu kuvvet çok direnç gösterdi. (Tümenin kötü idare edilmesinden, birlikte hareket edilmemesinden, arazinin kötü, bozuk ve zor bir yapıda olması ve harekâtın çetin olmasından dolayı tümen dağda yapılan çarpışmada başarılı olamamış ve birçok yere hâkim olan

13 aya

tepeler tümenden önce, Yunanlar tarafından ele geçirilmişti.) Tümenin birlikleri Govdaman ve Analipisis arasından harekete mecburdu. Ancak bu birlikler, 9-10 kilometrelik uzaklıktan yaklaşması zor olduğundan küçük bir birlik tarafından durduruldular. Demek ki buraya az kuvvet göndererek birisini Milona'ya veya daha çok batıya göndermek daha iyi olurdu. Her yerde zaferi aramamalı! Bir yerde kazanılan büyük bir zaferin etkisi de büyük olur ve güçlükleri önemsiz kalır. Gerçekten, Milona'da zafer kazanıldığı fark edilse idi, Kozköy karşısındaki müfreze kendi kendine çekilecekti.

13 az

Beşinci Tümenin büyük kısmının Alasonya'ya sevk edilmesi: Bu akşam Üçüncü Tümen, süvari tümeni, ordu topçusu, Dördüncü Tümen gerisinde, bağımsız tugay da Alasonya'da kaldı. Bu sırada, Beşinci Tümenin büyük bir kısmı (10 tabur piyade, 1 bölük süvari, 2 dağ topu) Dışkata civarından çağrılmış ve Alasonya'ya ulaşmıştı. 5 tabur piyade, 1 süvari bataryası Dışkata civarıyla Grebene'de kalmıştı. Bu tümen Mologosta istikametine ve Birinci Tümenin imdadına gönderilmeliydi. Çünkü en büyük zaferi sağ kanadımızdan bekliyorduk. Aslında tam tersine o kanat zayıf bulunuyordu.

13 aza

18-19 Nisanda Birinci Tümenin bir tugayı birinci hatta ve eski bölgelerinde, bir alay Damazoli civarında ihtiyatta, üç Yunan tugayı Beydeğirmen, Reveni, Kotra hattında idi. Yalnız Beydeğirmen'deki Dimopolos Tugayı sınırı biraz geçmişti. Daha kuzeydeki Lesvaki, Kariteleri tepeleri Yunanların elinde idi. Onun kuzeyindeki tepeler ise Osmanlıların eline geçmişti: 2 nci, 3 ncü, 4 ncü, 5 nci ve 6 ncı tümenler 19'uncu şekilde gösterilmiştir.[1]

13 ba

Mesele:

Şu duruma göre ordu başkomutanı ne gibi değerlendirme ve karar bildirir ve başkomutanın vereceği ordu emri nedir? Sol kanadımız olan 6 ncı Tümen bununla birlikte hududu tutmuş; fakat Kaklamanos Müfrezesini uzaklaştıramamıştı. Milona ve civarı bizim elimizde, Lesvaki ve civarıyla güneyindeki sırtlar Rumlardadır. O hâlde Osmanlılar kuzeyde, Yunanlar güneyde araziden faydalanmışlardı. Asıl plânımız ise Yunanların sol kanadına hücum ederek onları doğuya atma ve ulaşım hatlarından ayırmaktır. Şimdiki sağ kanadımız ise iş görmeye yeterli güce sahip değildir.

[1] ATATÜRK'ün not defterinde, bu şekil bulunmamaktadır.

13 bb

Zayıftır. Arazi de bu yönden düşman için uygun bir yapıya sahiptir. Eğer bize büyük zafer kazandıracak olan o eski plânı yine uygulamak istersek o zaman sağ kanadımızı ordu topçusu ve bağımsız tugay ile takviye etmemiz gerekir. Adı geçen takviye birlikleri bu gece dinlenmiş olduklarından yarın sağ kanada yetişebilir. Çünkü Alasonya-Damazoli yolu 30 kilometredir. 5 nci Tümen dahi takip edebilir ve yarın öğleden sonra Mologoştama'ya ulaşabilir. Mesafesi 26 kilometredir. Bu hâlde 19 Nisanda hücum hazırlanır, birlikler yayılır. Asıl gerçek taarruz 20 Nisanda yapılır ki bugün ertelenmiş demektir. Bu takviye birlikleri 18 Nisanda bir şey yapmamış olduklarından 18-19 Nisan gecesi bir gece yürüyüşü

13 bba

yapabilir ve sağ kanada gelebilir, bu hâlde zaman kaybedilmeden 19 Nisanda taarruz edilebilir. Bu esnada 3 ncü ve 4 ncü tümenler kazandıkları zaferlerle yetinebilirler ve Karadere civarında eksikliklerini tamamlamak üzere sağ kanadın başarısını beklerler. Bu hareketle 6 ncı Tümen karşısında bulunan Kaklamanos Müfrezesinin arkası da alınabileceğinden çekilmeye mecbur kalır. 6 ncı Tümen ilerleyerek merkez ile bağlantı sağlar. Büyük Zaferi temin eden plân gerçekte bir gün sonra yapılacaktır. Fakat Yenişehir'de genel savaşı da neticelendirecekti. Şimdi acaba bu merkezi yapmak mümkün müdür? Yani ordu topçusu, bağımsız tugay ve Beşinci Tümeni

13 bc

sağ kanada götürmek mümkün müydü? Orası belli değil, belki giriş durumu engel olmuştur. Eğer mümkün değilse tüm birlikler ile Milona'dan hücum ederek Yunanların sağ kanadını ezmek ile yetinmek gerekebilir. Fakat düşmanı bir meydan savaşına mecbur edecek yönden sür'atle ve baskın tarzında hareket etmek lâzımdır. Bunun için yarın sabahleyin erkenden işe başlanmalıdır. Bu harekâtı yapmak, şu son plânı takip etmek ise yapılacak şeylerin en kolayı en basitidir. Çünkü bu civarda toplu hâlde kuvvetimiz çok olduğu gibi arazide bize uygun ve karşımızda az kuvvet buluruz. Kaklamanos Müfrezesinden hiç korkulmaz, onun için 6 ncı Tümenin büyük bölümü Dava Geçidi'nden geçerek adı geçen müfrezenin kanadına

13 bca

doğru ilerlemesi ve cephede az kuvvet bırakması gerekir. Süvari tümeni ise yarın sabah sür'atle Karademirler'den ilerleyecek düşmanın kanadını ve gerisini tehdit edecektir. Bu suretle hareket edilirse hücum sonucunda belki de düşman mağlûp edilebilir. Fakat savaş bununla sonuçlanmaz. Çünkü, düşman güneyde Yenişehir ve Goniça arasında ikinci

bir savunma hattına çekilir ve direnç gösterebilir. Durum böyle olduğunda ne yapmalı? “En iyi harekât tarzının yapılmasında başarılı olunamazsa benzer bir tarz uygulanabilir.” kuralı burada tercih edilir. Herhâlde düşmanı kesin bir savaşa mecbur etmeye çalışmalıdır. Verilecek ordu emrine gelince!

13 bd

Alasonya Karargâhından

19 Nisan 313 (01 Mayıs 1897) saat gece

Ordu Emri Numara: 3

1. Düşman ile ilgili bilgi (Bu bilginin önceden verildiği farz edilmiştir.)

2. Ordu yarın düşmanın sağ kanadına hücum edecektir.

3. 1 nci ve 2 nci tümenler Lesvaki, Damazi civarında savunmada kalarak daha sonra düşmanı işgal edecektir.

4. 3 ncü ve 4 ncü tümenler, bağımsız tugay ve ordu topçusu Karadere ve civarındaki düşmanın sağ kanadına hücum edecektir.

5. 6 ncı Tümen, büyük bölümü ile Govraman-Dava Geçidi üzerinden Karademirler’e doğru gidecek

13 bda

öncü kuvvetiyle sınırı tutacaktır.

6. Süvari tümeni Karademirler üzerinden ilerleyerek Veliler’den düşmanın yan ve gerilerini kuşatacak ve savaş sırasında hazır bulunmaya gayret edecektir.

7. Ben, büyük bölüm ile birlikte bulunacağım. Tümen komutanına ve süvari komutanına bu emir telgraf ile gönderilmiştir.

Ordu Başkomutanı

Mareşal Ethem

Bana kalırsa geceleyin hareket eder, olmazsa ertesi gün yürür, Reveni, Beydeğirmen yönünden geçerek hücum yaparım. Fakat Goltz Paşanın verdiği bilgiye bakılırsa birlikler pek yorgun

13 be

olarak savaşa girmiştir. Artık yüzünü başka tarafa zor çevirir. Birliğin eksiği çok olduğundan bu gece yürüyüşü sonrasında Beydeğirmen’e bir hücum yapılmasına gücü yetmez. Bir de böyle bir taarruzdan yararlanmak için düşmana baskın tarzında hücum etmek gerekir. Hâlbuki bu baskının zamanı geçmiştir. Demek ki eski plânın uygulanmasına, açıklanan olaylar engel olmuştur denilebilir.

19 Nisanda gerçekte ne yapıldı?

(Gerçekte bu iki durumdan hiçbirisi takip edilmedi.)

1. Birliklerin dağınık bulunması.

2. Geri çekilme hattı ve bu hatta ulaşmak için gösterilen fazlaca dikkat ve tedbirden ve bağlantının kesilmesinden. (Kuvveti çok olan bir komutan bağlantının kesilmesinden korkmaz.)

13 bea

3. Birliklerin 27 saat savaşmış olmalarından dolayı pek yorgun bir hâle gelmesi.

4. Cephane ve erzakın pek çok eksikliklerinin bulunması (iki günlük) harekâtı olumsuz yönde etkileyen unsurlardı.

5. Bir taraftan taarruz için birlikleri oraya topladık. Sonra başka tarafta serbest kalan Yunan müfrezelerinin sınırı geçmesinden korkulması gibi pek çok sebepten dolayı Osmanlı ordusunda hissedilen bu durum nedeniyle 19 Nisanda savunmada kalındı ve ele geçirilen yerlerin sağlamlaştırılmasına başlandı. Bu karar doğrudur. Savunmada kalındığı ve ele geçirilen yerlerle yetinildiği zaman, siperler kullanılmaya başlanır. 3 ncü, 4 ncü, 5 nci tümenler, T, süvari tümeni ve ordu topçusu Milona sırtlarının batısında kalmıştır

13 bf

ve Akyokuş civarında ordugâh kurmuşlardır. 1 nci ve 2 nci tümenlere karşı Yunanlar konuşlanmak için tahkim edilmiş olan mevzilerde direnç gösterdiler. Her ne kadar ordu topçusundan 2 batarya gelmiş ise de arazinin durumundan dolayı düşmana yeterince yaklaşılmadan 3-4 kilometre mesafeden düşmana tesirsiz bir ateş açıldı. 2 nci Tümen yalnız, piyadesiyle savaşmış, topçusundan yararlanamamıştır. Piyadeler daha önce talim, terbiye ve manevra görmemiş olduklarından savaşlarda bir fayda sağlayamadı. Lesvaki hâlâ direniyor, düşman yerinde duruyordu. Sol kanadımızda 6 ncı Tümen de aynı hâlde idi. Kaklamanos Küçük Müfrezesi yerini bugün de korumaya devam ediyordu.

13 bfa

Birliklerin atış eğitimlerinin yetersiz olmasının nedeni, şimdiye kadar birlikte ve ortaklaşa harekât etmemeleri ve atış eğitimlerinin usulüne uygun olarak yapılmamış olmasıdır. Demek ki 19 Nisanda durum eskisi gibi kalmıştı.

20-22 Nisan

20 Nisanda Rumlar, Osmanlıların durduğunu görünce Beydeğirmen ve Reveni yönünden üç kol ile kanadımıza saldırdılar.

1. Sağ kanat kolu: Dimepolos tugayı olup 5 tabur piyade, 5 bataryadan ibaret idi. Akrakis'in iki sahilinden ilerliyordu.

2. Merkez kolu: Asıl hücum ile görevlendirildi.

13 bg

Bu kuvvet 8 tabur piyade, 3 batarya ile genel kuvvetin yarısını oluşturuyordu.

3. Sol kanat kolu: Yalnız bir taburdan ibaret idi. Kotra'dan, Alfotohoriya üzerinden yürüyecekti.

Görülüyor ki Yunanlar gittikçe toplanmış, birleşmiş ve tedbirli davranmışlardı. Türkler ise yine eski hâllerindeydiler. Birinci Tümenin birinci tugayı, Alfotohoriya'da diğer bir tugayı da Damazi'de idi. Bu son tugay ihtiyattır. Bir alayla takviye edilmiştir. Bu hâlde ihtiyat tugayının diğer yarısı Damazi'nin kuzeydoğusunda bulunuyordu.

13 bga

Bu kollar yine birbirinden ayrı ve uzaktırlar. Yollar kötü olduğu gibi gerek ilerilerinde ve gerekse aralarında bulunan arazi oldukça engebelidir. Yunanlar ise hem toplu hem de arazinin faydalarına sahiptiler. Her iki taraf ateş muharebesine bir süre devam ettilerse de tesir yönüyle her iki taraf eşit kaldı. Hiçbir taraf önemli bir üstünlük gösteremedi. Aşama aşama muharebe zayıfladı ve her iki taraf da bir netice elde edemeden çatışma sona erdi. 21 Nisanda Dimopolos Tugayının birkaç taburu Mati'ye doğru kuzeye yürüyordu. Buna karşı, Birinci Tümen yine bir şey yapamadı. 22 Nisanda her iki taraf istirahat etti. İstihkâmları takviye ve yenilemeden başka ciddî bir teşebbüsü olmadı.

13 bh

3 ncü Tümen, 20 Nisan öğleden sonra ve 21 Nisan öğleden önce Lesvaki'de bulunan Yunan siperlerine şiddetle bir top ateşi açtı. Bu istihkâmlar büyük taşlardan yapılmış olduğundan piyade atışından bir sonuç elde edilemedi. Topçu ateşi ise pek uzaktan yapıldığından tesirsizdi. Bu sebepten hücumlarda başarılı olunamadı. Sonuç olarak denilebilir ki her bakımdan takviye edilmiş, sağlam ve hâkim mevzileri ele geçirmek için hücumu zamanında düşünmek, hazırlanmak ve bir plân gereğince hareket etmek gerekir. Demek ki İkinci Tümen hücumu akşamdan, geceden hazırlanılmalı önemli bir noktaya büyük birlikler ve kuvvetler gönderilmeli, hep beraber her taraftan, genel kuvvetle birlikte, bir anda bir plân gereğince

13 bha

harekât yapılmalıydı. Belki bu sayede başarılı olurdu (Talimat, madde: 80). Yoksa birbirini takip eden zayıf hücum kolları göndermekle hiçbir fayda elde edilemez.

Merkez-20 Nisanda Karadere düşmandan arındırıldı. Ancak, ordu devamlı olarak, ilerlemekte tereddüt ediyordu. Cephane eksikliğinden ve yukarıda sayılan sebepten dolayı ilerleyemiyordu. Yalnız 1000 civarında, daha doğrusu, bir tugaydan ibaret olan süvari tümeni ilerleyebildiyse de

önemli keşif faaliyetlerinde bulunamadı. Emrinde bulunan iki süvari bataryası ise Mati'de bulunan 3-4 Rum bataryasına

13 bi

ateş açtı. Fakat mesafenin uzaklığından bu ateş de etkisiz kaldı. Bu esnada bataryaların yanında, toplanma yerinde kaldı. Kısmen 4 ncü Tümenden, kısmen Bağımsız Tugaydan 9 tabur alınarak, Naim Paşa Tugayı adıyla bağımsız bir tugay oluşturularak süvari tümenine yardımcı olmak üzere gönderildi. Hâlbuki bir süvarinin yardımı için bir tabur yeterliydi.

600 süvari, 5000 piyade ile mi savaş yapılır!

Yeniden tugay oluşturulması da uygun değildir. Bu da hatadır. 21 Nisanda 5 nci Tümenden 9 tabur piyade ile 2 batarya Naim Paşa Tugayını takip etmiş ve adı geçen tugaya dayanmıştır.

3 ncü Tümenin bir kısmı ile 3 batarya bunları Karaçalı yönünde takip ettiler.

13 bia

Amaç, Yunanlının Mastrapas Tugayını vurmaktı! Sabahleyin saat 10.00'da Mati Savaşı başladı. Osmanlı bataryaları Yunan topçularıyla topçu savaşına girişti. Mesafeler oldukça yakındı. Saat 03.00'e kadar, yani 5 saat süren bu topçu savaşında 6 Yunan bataryasının 5 Osmanlı bataryasına verdirdikleri kayıp: 3 asker ve 2 attan ibarettir. Demek ki atışlarda hiç isabet yoktu. (Görülüyor ki savaşta meydana gelen kayıplar, mermi uçuşu ile uğraşanların abartmalarından pek aşağı kalmaktadır. Bununla birlikte hâllerini âleme göstermek için yayılan övgüye kapılmayıp, hemen yeni bir topu almamalıdır. Mevcut topların iyi kullanılması

13 bj

çaresini aramalıdırlar.) Sonuç olarak 21 Nisanda Yunanların sağ kanadı yavaş yavaş çekilmeye başladı. Osmanlıların Birinci Tümeninin bir tugayı Elefterihor, bir diğer tugayı Damazi ile Damazoli arasında, diğer birlikler yer değiştirmeksizin mevki aldılar. Yunanların Beydeğirmen Tugayı epeyce ilerlemiş, Beydeğirmen ve Damazoli arasına sokulmuştu. Lesvaki de Rumların elinde bulunmaktaydı. Osmanlı ordusunun yarısı kadar kuvveti ilerlemiş, Kaklamanos'a çekilmiş ve bunu 6 ncı Tümen takip etmemiştir. İşte 22 Nisanda bu duruma gelinince hemen şiddetle taarruz etmek, düşmanı Beydeğirmen ve Reveni geçitlerini boşaltmaya mecbur etmek Osmanlı ordusunun

13 bja

birinci görevini oluşturmuştu. Hâlbuki tam tersine 22 Nisanda Osmanlılar Mati yönünden taarruz yerine, kuvvetin büyük bölümünü geri çekmeye ve asıl plânı uygulamak için Milona-Alasonya-Çayhisar yönünde adı geçen kuvvetleri tahrik ederek sağ kanadı takviye etmeye karar vererek

gerekli olan emirler verildi. 3 ncü ve 5 nci tümenler bu emre uyarak çekilmeye başladıysa da talih yüzümüze güldü. Bir ve ikinci emirlerin eksik verilmiş olmasından dolayı hareketleri durduruldu. Şimdi Mati'ye en yakın olan 3 ncü, 4 ncü, 5 nci tümenlerin bir kısmı Deliler yönüne sevk edilmeye başlandı. Bunun amacı, Kaklamanos Müfrezesinin arkasını

13 bk

tehdit etmek idi. Tabi ki bu hareket hatadır. Çünkü, Mastrapas Tugayı tam olarak mağlûp ve yok edilemedi. Zaten Kaklamanos Müfrezesi yerinde kalamayacaktı. Osmanlılar ise büyük ve önemli bir kuvveti boş yere ayırdılar. Diğer birlikler, süvari ve topçu Mati'de kaldı. Bununla birlikte 22 Nisanda da bir şey yapılmadı. 20 Nisanda 6 ncı Tümen, Kaklamanos ile savaştı ve bir şey kazanamadı. 21 Nisanda adı geçen müfreze çekilmeye başladı ve 22 Nisan akşamı bütün Tempe vadisi Yunanlar tarafından tahliye edildi.

23 Nisanda Kaklamanos Müfrezesi, Mastrapas Tugayı ile irtibatı sağlayarak çekilme hattını kurmuş ve tugayın

13 bka

sağ kanadını oluşturmuştur. 23 Nisan şekli, 22 Nisan akşamı veya 23 Nisan sabahı Dimopolos, İsmolinski tugayları eski durumunda, Lesvaki'de Mestla'nın güneyine kadar Yunanların sol kanadına doğru uzanmaktaydı.

Mesele: 14

Yunanlar bütün sınır boylarını elde ettikten sonra 17-18 Nisanda ne yapılabilir?

Mesele: 15

Osmanlılar, 28 Nisan akşamı Milona Geçidi'ni ele geçirdikten sonra Rumlar ne yapabilir?

Mesele: 16

22, 23 Nisan akşamı her iki tarafın durumuna göre, Osmanlı ordusu kurmay başkanının başkomutana vereceği

13 bl

değerlendirme, bundan sonraki karar ve emir nedir? 17 Nisan akşamına kadar Yunanlar Tırhala ve civarında İkinci Tümeni Birincisinin sol kanadına yanaştırdılar. Başlangıçta Birinci Tümen büyük kısmı ile Yenişehir'de, İkinci Tümen Tırhala'da bulunuyordu. Hatalı bir şekilde yayılmışlar ve sonra bu hata düzeltilmişti. Ali Fakih, Zargos, Reveni civarlarına kadar ilerlediler. Acaba niçin böyle yaptılar? Ne fayda sağladılar? Başlangıçta her yönden istilâ yapmak için Tırhala'ya bir tümen gönderilmişti. İstilâ yapılmayınca kuvvetler ayrı düştü. Bundan dolayı

13 bla

ayrı ayrı saldırıya uğramaları tehlikesinden ve birliklerin Beydeğirmen ve Reveni yönünden sol kanatlarına karşı saldırıya uğramaları tehlikesinden dolayı kuvvetlerin birleştirilmesi ve tehlikenin geleceği tarafa İkinci Tümenin yanaştırılması gerekiyordu.

Bu sayede, Zargos'tan Kalabaka'ya kadar meydana gelen ve yakın muharebe yapılarak kuvvete karşı kuvvet ile karşılık vermek kuralına uygun olarak, dağılma veya yayılma gibi tehlikeli manevralar yapılarak önemli noktalarda kuvvet toplanması isteniyor. En büyük maharet, başlangıçta 30 kilometre üzerinde yayılmayıp önemli ve sonuç alınacak noktalarda, bütün kuvvetler ile toplu hâlde bulunmaktı.

13 bm

14'üncü Meselenin Cevabı:

17 Nisan akşamı Yunanlar bütün sınır boylarını ele geçirdikten sonra ne gibi önlemler alıp ne gibi girişimlerde bulunacaklardır?

Osmanlı birliklerinin dağınıklığı bilinmektedir. Osmanlılar aleyhine 18 Nisanda Yunanlar tarafından yapılacak en zararlı ve en tehlikeli hareket tarzı, kuvvetin büyük kısmı ile Milona'nın gerisinde toplanmak, şiddetli seri taarruzlar yaparak karargâhı ve kanat tümenlerini telâşa düşürmektir. Gerçekten bu hareketin Yunanlarca büyük faydası inkâr edilemezdi. Çünkü Milona düşman elindedir. Birlikler buradan geçerse, bir savaş vererek Alasonya civarında Osmanlı birliklerini mağlûp ederse püskürtmeyi başarırsa Birinci ve İkinci tümenler batıya, yani Dışkata istikametine çekilmeye, Kozköy'deki 6 ncı Tümen de asıl karargâhının bulunduğu yere

13 bma

geri çekilmeye mecbur olacaktır. Bu suretle her iki Osmanlı kanadı etkisiz hâle getirilecektir. Bu hareketi yapmak için Şaban Ağa-Kotra arasında 6 tabur piyade, 1 batarya, 6 bölük süvari bırakmak gerekiyordu. Sınırı korumak, gönüllülerle birlikte, bir batarya ve birkaç süvariyi Nezeros tarafında Kozköy'e karşı konuşlandırmak, Buvasan ve Analipsis tepelerini işgal etmek gerekir. Kalan 25 tabur piyade, istihkâm ve 13 bataryadan ibaret büyük kısma bir gece yürüyüşü yaptırılarak, daha sonra birliklerin Mati-Karaçalı arasında toplanmasını sağlamak gerekir. Sabahleyin de Akyokuş'a kadar, elde bulunan Milona Geçidi'nden faydalanarak Osmanlı ordusuna şiddetle taarruz ettirmek gerekmektedir. Arazi uygun,

13 bn

kuvvet 35.000 kadar olduğundan zafer ümit edilebilir. İşte bu plânın bu kısmında, kuvvetlerini Osmanlıların kanadını tehdit etmek üzere Dava Geçidi'nden sevk etmesi uygundur. Ancak bu hareket tarzının başarılı olmama ihtimali var diye herhangi bir teşebbüste bulunmamak yanlıştır. Cesaret gösteren ve tehlikeye atılan kazanır. Kuvvetli olduğu hâlde

başarıdan ümidini kesen, yerinden hareket edemeyen ve düşmanın hücum etmesini bekleyen herhâlde mağlûp olur. Bir komutan, birliklerin emniyetini sağladıktan sonra düşmanı mağlûp edeceğim demeli, mağlûbiyet korkusunu hiç aklına getirmemeli; bu bağlamda Napolyon'u taklit etmelidir. Korkak kalp daima mağlûptur. Birinci Napolyon, 1796'da İtalya'ya, Galya'da Avusturyalılara karşı ümitsiz kötü bir durumda bulunuyordu. Bu duruma rağmen tertip ettiği cür'etli plânı Paris'te iken

13 bna

Savunma bakanına gösterdiği zaman adı geçen bakan cesaretini toplayarak, bu plân uygulandığı takdirde "Başarı beklenebilir." cevabını vermiş ve bu sefer de Napolyon kazanmıştır.

13 bo

15'inci Meselenin Cevabı:

Milona ve Dava Geçidi Osmanlıların eline geçtiğinden zafer Osmanlıların olmuş ve Yunanların sağ kanadı yani Kaklamanos Müfrezesi mağlûp olmuştur. Bunun için birliklerin Salambriya nehrinin gerisine çekilmesi gerekir. Çünkü, sol sahilde kalınırsa düşman tarafından yapılacak şiddetli bir taarruzla kuvvetin iki kısma ayrılması, birbirinden ayrı olarak parçalanması, henüz dağlarda ve sarp geçitlerde kalan sol kanadın arkasının tehdit edilmesi büyük olasıdır. Durum böyle iken, daha iyi mevzilerde olan ve henüz mağlûp olmayan düşmanın sol kanadı direnç göstererek geri çekilme harekâtını himaye ettikten sonra kendisi de çekilebilir.

13 bp

Kaklamanos Müfrezesi ya Deliler-Yenişehir yolundan veya Dereli-Keçili, Tempe-Yenişehir istikametinden çekilir. Diğer birliklerinin bundan sonra çekilmesi gerekir. Sağ kanatları Yenişehir'e, sol kanatları Goniça ve nehrin dirseğine dayandırılırlar.

Yenişehir geçici istihkâm görevi görmesi için tahkim ve takviye edilir. Gönüllülerle, küçük bir müfreze ve biraz da topçu ile savunulur. Toplanılan asıl hat yani Köstem nehrinin güneyinde ve Yenişehir'in batısındaki tepeler savunma için oldukça etkili ve önemli mevkilerdir. Genel ordu buradaki mevzilerde bulunur. Kanatlar dayanak, cephe sağlam bir engel ile takviye edilmiştir. Düşman birlikleri bu mevzide iken Osmanlılar ayrı olarak yürürler ve bir hata yaparlarsa düşman tarafından taarruza uğramaları ihtimali her zaman vardır.

13 bpa

Köprülerin tahrip edilmesi yerine, çeşitli köprülerin inşa edilmesi ve hazırlanması gereklidir. Ancak yine de bu köprüleri tahrip etmek için hazır bulunulmalıdır.

16'ncı Meselenin Cevabı:

22-23 Nisanda Osmanlı Genelkurmay başkanının değerlendirmesi ve kararı ne olacaktır? (21 Nisandaki şekil)[2] Yani Kaklamanos Müfrezesi Dereli'nin kuzeyinde, Mastrapas Tugayı Deliler-Lesvaki hattında doğuya ve Lesvaki'den itibaren güneye doğru kırılmış, Dimopulos Tugayı Mastrapas'ın batısında ve Beydeğirmen civarında; İsmolinski Tugayı da Reveni ve Kotra arasında bulunuyordu. Bu duruma göre taraflara yaklaşmamız gerekirse düşman artık direnemeyecek

13 bq

düşmanın kanatlarından birini kuşatmak için de zaman gereklidir. Bu nedenle zamanın boşuna sarf edilmesinden kaçınmaya, en uygun bir şekilde düşmanı savaşa mecbur etmeye ve taarruzu Mastrapas Tugayının sol kanadına yani Mati ve Lesvaki arasına yönlendirmeye ve düşmanı ikiye ayırmaya gayret etmek gereklidir.

Taarruz şöyle olmalıdır:

4 ncü ve 5 nci tümenler solda, 3 ncü Tümen ile Naim Paşa Tugayı ve geri kalan kuvvetler sağda olmak üzere Tırnova istikametinde taarruz edilecektir.

6 ncı Tümen Deliler üzerine yürüyecektir. Birinci Tümen dağlarda bulunan Yunan tümenini taarruzla durduracak ve bu sırada asıl taarruz birlikleri düşman birliklerini ikiye ayırarak batıdan dağlarda bulunan tümenin

13 bqa

arkasında mevki alacak ve doğuda birliklerin sol kanadını kuşatacaktır. Süvari tümeni geçitler civarında, Köstem nehrini geçip Yenişehir üzerine ilerlemek suretiyle düşmanın sağ ve gerisini kuşatarak keşifte bulunacaktır.

13 br

1. Teselya Savaşı'nda Yunanlar, deniz üzerindeki üstünlüklerinden nasıl faydalandılar? Daha hareketli yararlanabilselerdi, daha nasıl faydalar elde edeceklerdi?

2. Atların eksikliği Teselya Savaşı'nda Osmanlı ordusunun savaş harekâtı ve savaş hazırlığı üzerinde ne gibi etki oluşturdu ?

3. Teselya Seferi'nde Osmanlı ordusunun haddinden fazla azaltılması ne gibi sonuç doğurdu? Gelecekte bu engelin giderilmesi için ne gibi çareler düşünülmelidir?

[2] Bu şekil ATATÜRK'ün bu not defterinde bulunmamaktadır.

4. Osmanlı ordusunun beslenme ve cephane temininde aldığı tedbirler hakkındaki hüküm ve değerlendirmeler ile gelecekte uygulanması gereken faaliyetler için teklifler nelerdi?

5. Teselya Seferi, Yunan heyetindeki subaylarda

13 bra

ne gibi sıkıntılara yol açmıştır?

6. Pindos dağlarının batısındaki coğrafî duruma göre Osmanlılar nasıl hareket etmeliler?

7. Pindos dağlarının doğusunda coğrafî duruma göre Osmanlılar harekâtı nasıl sevk ve idare etmelidir?

8. Yunanistan'a karşı Meçova Geçidi'nin doğusunda (geçit hariç) bulunan sınır nasıl korunmalıydı? [Osmanlıların elinde 22 tabur (5 alay), 8 süvari bölüğü (2 alay), 12 batarya (2 alay) ve 13 istihkâm bölüğü bulunuyor.]

9. İlk hatta kullanılmak üzere 104 piyade taburu, 6 nişancı taburu, 37 süvari bölüğü, 36 sahra bataryası, 18 cebel bataryası, 2 süvari bataryası, 6 obüs bataryası,

13 bs

2 istihkâm taburu, 1 telgraf taburu (her tabur 4 bölük), 6 sıhhiye müfrezesi, 12 seyyar hastahane, 12 piyade topçu kolu, 12 süvari topçu kolu, 12 erzak kolu bulunduğundan (Goltz Paşanın harekât plânına göre) Osmanlı Teselya ordusu askerlerinin sınıflandırması nasıl yapılmalıydı?

10. Teselya Seferi'nden önce Osmanlı Devleti ile Yunanistan'ın siyasî ve askerî durumu, genel olarak savaşın yapılma şeklini nasıl etkilemişti?

11. İlk hatta 6 piyade tümeni, bir süvari tümeni bulunmaktadır. Yunanlar Pindos'un doğusunda aşağı yukarı bizim 2/3'ümüz kadar bir kuvvet yayabilmektedir. Bu kuvvet, Osmanlı ordusuyla karşılaştırıldığında

13 bsa

bir taarruz yapabilecek seviyede olmaması nedeniyle Osmanlı ordusunun doğusunda yayılmak suretiyle yapacağı ilk harekât plânı nedir?

12. Yunanların Pindos'un doğusunda yayılmasını içeren ilk harekât plânı: Ellerinde 4 piyade tümeniyle bir süvari tümeni vardır. Osmanlıların Pindos'un doğusunda Yunanların yarısı kadar fazla kuvvetleri olduğu ve bu kuvvetin yayılarak Yunanlardan önce hazır olacağı olasılığı vardır.

13. Osmanlı yayılma plânına göre 2 piyade tümeninin Yenişehir mevzisinde bulunduğu zannedilen Yunan kuvvetlerinin, büyük kısmının cephesine karşı

13 bt

ikinci derecede bir taarruz yapmak ve Yunanların taarruz girişimlerine karşı Osmanlı ordusunu korumak amacıyla; Kozköy ve Alasonya etrafında (sol kanat kolu), 3 piyade tümeniyle bir süvari tümeni ve topçu ihtiyatının, Yunan kuvvetlerinin sol kanat ve yanına karşı konuşlandırılarak hafif bir taarruz yapılması öngörülmüştür. Dumatik ile Damazi etrafında aslî kuvvetlerle, bir piyade tümeninin Tırhala ile Kalabaka etrafında bulunduğu zannedilen yardım kuvvetlerine karşı, 1 tümen (sağ kanat kolu) ile de sağ kanadı korumak için Dışkata'da yayılmaları kararlaştırılmıştır. Başkomutanlık tarafından sol kanat kuvvetine verilecek genel emirler.

13 bta

14. Başkomutanlık tarafından aslî kuvvetler için verilecek genel emirler talep edilmektedir.

15. Başkomutanlık tarafından sağ kanat koluna verilecek genel emirler talep edilmektedir.

16. 1897'de icra edilen Osmanlı yayılmasında nakliyat sırasında karşılaşılan zorluklar ile bundan çıkarılacak sonuçlar?

17. 1897'de Osmanlı seyyar ordusuyla hazır teşkilâtı arasındaki farklar, uyumsuzluğun sebepleri ve zararları nelerdir?

18. Tümenin özellikle eski plânı niçin uygulanmamıştır?

19. Tamamen siyasî nedenlere dayanarak Yunan ordusunun yayılması zorla nasıl icra edilmiştir?

13 bu

Yayılma, kesin kararlı bir düşman karşısında Yunanların siyasî hedeflerine ulaşmalarına uygun mudur ?

20. Eskiden uygulanan yürüyüş derinlikleri düşünüldüğünde, Moltke tarafından yapılan askerî tatbikatların coğrafî duruma göre Balkan yarımadasında uygulanmasının mümkün olup olmayacağı?

21. Teselya'nın sınır dağlarının yalnız bir kol ile geçilmesinden ziyade, birbirine destek veren ayrı kollar ile geçilmesi niçin daha emniyetli ve başarılıdır?

22. Teselya ordusu başkomutanı tarafından savaş ilânı için, ast birliklere verilecek genel talimat ve sebepleri nelerdir?

13 bua

23 Nisanda gerçekte ne yapıldı ?

Bugün Yunanların Matrapas Tugayı, Deliler'in kuzeyinde avcı siperlerinde yanında 3 batarya ile birlikte mevzilenmiş bulunmaktadır. Osmanlıların sol kanadı, seri ve şiddetli hareket edeceği yerde, yavaş

hareket etti. 23 Nisan sabahı Matrapas Tugayına karşı 5 nci Tugay ile 5 batarya sevk edildi. Biraz sonra 3 batarya daha gelmişti. Adı geçen tümen, 3 alaydan ibaret olup Karaçalı-Deliler yolunun iki tarafından ilerliyordu. Bu tümen yine birlikte kullanılmamıştır. Önce bir alay yayılmış ve ilerlemiştir. Bunun bir taburu da sol kanat gerisinde kalarak 6 ncı Tümen ile irtibat sağlamak için görevlendirilmiştir.

13 bv

İrtibat ne demek? Ne saçma şey! Burada topçu ateşi etkisiz kaldı. Tümen iyi yayılmayıp topçu ateşiyle hücuma hazırlanmadığından, hücum noktasına kuvveti yöneltmediğinden 4 saatte, yani ikindiye kadar tesirsiz bir yan ateşiyle vakit geçirildi. Bundan sonra 2 nci Alaydan bir tabur daha gönderildi. Fakat düşman hemen çekilmeyerek, Aslıköy'de ve yakındaki gölün bitişiğinde direnmek üzere tekrar tutundu. Bu esnada bir tabur daha ileri sürüldü.

"Damla damla göl olur; ama damlalar yutulmaz ise!" Nihayet, akşama doğru şu savaş yönteminden dolayı bin zorluk ile Deliler ele geçirildi. Bu esnada süvari tümeninin büyük bir kısmı Deliler'e geldi. Beşinci Tümen komutanı süvari komutanından geri çekilen düşman bataryalarına

13 bva

hücum etmek için süvarinin düşmanı izlemesini rica etmiştir. Süvari komutanı bunu kabul etmedi ve akşam Deliler Savaşı hiçbir yarar sağlamadan sona erdi. Bu arada Kaklamanos Müfrezesi, gerisinin kesilmesi korkusundan dolayı Dereli-Revenos istikametlerinden çekilerek Salambriya nehri dirseğine geldi. Demek ki ona hiç taarruz edilmeden bile çekilmeye mecbur olacaktı. Akşam Beşinci Tümen, Deliler'de ordugâh kurdu. Solda 6 ncı Tümen bulunuyordu. Ordunun merkezi herhangi bir yere hareket etmedi ve Milona ilerisinde kaldı. Çünkü Milona yolu (Alasonya-Karadereli) daha kestirme olduğundan çok kullanılmış ve

13 bx

kötü bir şekilde hâlde bozulmuştu. Topçular, arabalar gece yürüyordu. Orduda istihkâm sınıfı da yoktu. Bunun için istihkâm çalışması için piyade erleri görevlendirildi. Bunlar da alışmamış olduklarından yavaş hareket etmekteydiler. Topları yürütmek için topçu erleri ile birlikte her topa 50 er tahsis etmek gerekiyordu. Sağ kanatta hiçbir şey yapılamadı.

23-24 Nisanda Osmanlı ordusu aşağıdaki ordugâhlarda bulunuyordu:

1 nci Tümen, Damazi, bir kısmı Leftehori'de; 2 nci Tümen, Papalivadi ve Lesvaki'nin batısında; 3 ncü Tümen, Karadere-Tırnova yolu üzerinde ve Karadere'nin 5 kilometre güneyinde; 4 ncü Tümen ve ordu topçusu, Milona-Karaçalı civarında;

13 bxa

5 nci Tümen, Deliler'de; 6 ncü Tümen, kısmen Deliler'in doğusunda kısmen geçitlerin kuzeybatısında, süvari tümeninin büyük bir kısmı, Karaçalı güneyinde bulunuyordu.

Yunanlar, her tarafta Osmanlılarla temasta bulunuyordu. Sağında Kaklamanos Müfrezesi (köylerin doğusunda) solunda Matrapas Tugayı duruyordu. Bu tugayın sol kanadı Beydeğirmeni'nin kuzeyine kadar uzanıyordu. Dimopolos Tugayı Beydeğirmeni'nde, İsmolinski ve Antoniyadis tugayları, Reveni civarında, bir sol yan müfrezesi Kotra'da bulunuyordu.

13 by

Mesele: 17

23-24 Nisanda Süvari Tümeninin Yeri Nerede Olmalıydı?

Süvari tümeninin görevi eskisi gibidir. Düşmanın sağ kanadında ve Yenişehir'in kuzeyinde Köstem nehrini geçerek Yenişehir-Velestin yoluna karşı gidecek ve düşmanın sağ kanadıyla, gerisinde keşif ve gözetleme yapacak ve düşmanın güneyde hangi mevziyi hazırladığını bildirecekti. İşte bu görevi yerine getirmek için bu gece bulunması gereken yer neresi ise orada bulunacaktı.

Mesele: 18

Yunan başkomutanının bu akşam yapacağı değerlendirme ve vereceği karar nedir?

13 bya

Duruma bakılırsa kuzey taraftaki geçitler Türklerin eline geçti. Artık Yunan ordusunun bu yönlerde direniş gösterecek ve savunma yapacak mevzileri kalmadı. Bununla birlikte adı geçen ordunun bir kısmı dağlarda olduğundan iki kısma ayrılma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu nedenle sür'atle Köstem nehri gerisine çekilmesi gereklidir. Nehrin gerisindeki mevzi sağlamdır. Ancak, sağ kanadı Yenişehir, sol kanadı nehre dayanan cephesinde de Köstem nehri gibi bir engel mevcuttur. Osmanlı ordusu Yenişehir ovasını gayet açık olarak geçeceğinden ve ovadan taarruz güç olduğundan bu mevkiyi de savunmak ve kesin bir meydan savaşı vermek çok fayda sağlayacaktır. Bununla birlikte düşmana karşı cepheden direniş

13 bz

gösterecek kadar kuvvetimiz olduğu hâlde en iyi direniş vasıtası, Mareşal Moltke'nin de çoğunlukla kullandığı gibi bir yan mevzide savunma yapmaktır. Bu mevki şekilde gösterildiği gibi[3] bir kanadıyla bir nehre dayanır ve o kanatta savunma yapanı düşmanın görmesinden gizleyecek d-h gibi

[3] Bu şekil defterde bulunmamaktadır.

(şekil var)[4] zemin arızaları bulunursa “h” mevzisinin ilerisi açık ise mevzinin değeri kat kat artar. Bu gibi mevziler öncelikle düşmana zaman kaybettirir. İkinci olarak, taarruz yönünü değiştirmeye mecbur olur. Mağlûbiyeti hâlinde kötü bir yöne atılmasına sebep olur. Üçüncü olarak, düşman, hücum için yoluna devam ettiği sırada, düşmanla karşılaşılması durumunda düşmanın yan kanadına hücum ederek

13 bza

onu tehlikeye atmak fırsatını bulur. Düşman yan mevzinin savunmasını, karşı tarafta yapar. Bu savunma şekli, her tarafa çekilmek için gayret sarf eden ordular tarafından kullanılırsa büyük üstünlük elde ederler. Meselemiz de birkaç yan mevzi bulunmaktadır.

1. Sol kanadı Goniça’da nehre dayalı, sağ kanadı Hacılar’da bulunan yan mevzidir. Bu mevzi ile beraber aynı zamanda Reveni Geçidi’ni de gözetlemelidir. Bununla birlikte, Osmanlı ordusu Köstem nehrini Yenişehir civarından geçmeye ve batıya doğru dönüp hücum etmeye ve bununla birlikte bu suretle vakit geçirmeye mecbur olacaktır. Eğer batıya yön değiştirmezse, düşmanın kanatlarını hedef almazsa taarruz

13 ca

edemez. Fakat bu mevzinin bir mahzuru vardır ki o da Velestin-Çatalca üzerine uzanan geri çekilme sınırının düşmana açık kalmasıdır ve Yunan ordusunun yenilmesi hâlinde açıkça batıya çekilmesi gerekir.

Bir Yan Mevzide Bulunması Gereken Şartlar:

a. Geri çekilmekten korkmamalı,

b. Düşmana yakın olan kanat açık olmamalı. Belki şekilde olduğu gibi[5] arazi parçalarıyla (d-h) gibi gizli olmalı ki düşman amaç ve isteğimizi öğrenmesin. Yakından bizi görmesin.

c. Önümüzdeki arazi, nehir gibi bir engel ile gizlenmesi durumunda, bu engel bizim taarruza geçmemize uygun olmalıdır. Bu şartların birincisi, bahsettiğimiz mevzide mevcut

13 caa

değildir. Çünkü düşman Çatalca-Dömeke yolunu önceden ele geçirebilir.

1. Sağ kanat, Yenişehir’de başka birliklere dayalı durumda iken, sol kanadı güneye doğru uzatan mevzidir. Bu mevzinin Velestin-Golos üzerinde güzel bir çekilme hattı vardır. Çünkü Yunanlar iki tarz harekâtın yararlarına sahiptir. Fakat, Golos hattı Çatalca hattına göre geri çekilme için daha tehlikelidir. Çünkü gemilerle çekilip çekilemeyeceğimiz bilinmemektedir.

[4] Bu şekil defterde bulunmamaktadır.
[5] Bu şekil not defterinde bulunmamaktadır.

2. Yenişehir-Hacılar yarı kapalı mevzidir. Bu da ikincisinin zararlarınadır. Kısacası bunların en iyisi sağ kanat

13 cb

Yenişehir, sol kanat Goniça-Ali Fakih civarında olmak üzere doğrudan doğruya Köstem nehrini koruyan cephe mevzisidir. Osmanlı ordusu en fazla sol kanadı baskı altında tutacağından bu kanada çok kuvvet gerekir. Çünkü, Reveni Geçitleri'nden baskın veya bir hücum kuvveti ile hattın direnişinin bozulması, ihtiyatların sol kanat gerisinde bulunması gerekmektedir. Yenişehir tahkim ve takviye edilip, küçük bir müfreze ve gönüllülerle tutulursa meydan savaşı vermeye uygun olan bu mevziye oldukça zaman kazandırır. Eğer düşman hata eder, dağınık ve ihtiyatsız hareket ederse kollardan birine taarruzumuz hâlinde zafere ulaşmak mümkündür. Bu fırsatı kaybetmeyerek hemen hücuma geçilebilir.

13 cba

Şimdi bu mevzinin ilerisinde ve nehrin üzerinde bulunan Yenişehir ve Goniça köprüleriyle bu mevzilerin batı ve civarlarında bulunan geçitleri tahrip etmeli mi, etmemeli mi? Tabi ki durumdan faydalanarak hücumu mümkün kılmak ve yalnız tahrip etmek için hazırlık yapmalı ve tahrip etmek gerektiği takdirde uygun zaman beklenmelidir.

Gerçekte Yapılan Harekât:

23-24 Nisan gecesi Farsala üzerine çekilmeye karar verilerek çekilmeye başlandı. Başlangıçta sağ kanat çekilmeye başlayacak, sol kanat ise bu çekilmeyi gizleyecek ve bu geri çekilişi sağlayacaktır. Sonra Salambriya nehrinin kuzeyini terk ederek diğer birlikleri takip edecektir. Her ne kadar böyle bir gece yürüyüşü sakıncalı ve tehlikeli

13 cc

ise de geri çekilme için uygulanması gereken çarelerden birincisini oluşturur. Bu hareket tarzı iyi eğitim görmüş bir ordu için çok uygundur. Çünkü, düşman amacının ne olduğu hakkında bir haber alamaz. Alsa bile gece nedeniyle takip edemez. Fakat, talim ve terbiyesi eksik, manevî kuvveti bozulmuş birlikler için gece yürüyüşü tehlikelidir. Gerçekten de Yunan ordusunun talim ve terbiyesi az, manevî kuvveti bozulmuş olduğundan yapmış olduğu gece yürüyüşü çok pahalıya mal oldu. Her ne kadar bu hareket tarzı lehine ise de bu tür çekilme harekâtını uygulamamalıydık. Başka bir asker (eğitim seviyesi ve manevî kuvveti yüksek) olsaydı mükemmel bir hareket olabilirdi. Asker eğitimli, kollar uygun, düzenlenmiş, yollar birlikler arasında bölüşülmüş ve keşifleri yapılmış olsa, korkusuzca geniş bir cepheyle geri çekilmek

13 cca

mümkün ve faydalı olabilirdi. Bu nedenle bu harekât Yunan karargâhının kararında etkili oldu. Böyle bir kararın yerine getirilmesi için gayet dikkatli ve maharetli bir konuşlanmanın düşünülmesi ve hazırlanması gerektiği hâlde, Yunan Genelkurmay Başkanlığı bu doğrultuda (savaşta uyguladığı gibi) düzenleme yaptı. Zaten askerî eğitimi de yoktu. Bundan dolayı bu yürüyüş bu ordu için tehlikeli sonuçlar doğurdu.

Bir genel kararla, kahredici bir geri çekilme, büyük bir karışıklığa örnek oldu. Tırnova-Yenişehir arası, telâş ve dehşet yönüyle kıyameti andırıyordu. O kadar büyük bir heyecan Osmanlıların baskısından meydana geldiği anlaşılmaktaydı. Belki başka sebepleri de

13 cd

vardı. Daha sonra, Osmanlılar sürekli bir takip harekâtına girişseydi, hiç olmazsa yalnız süvari tümenini takibe gönderseydi. Acaba ne olurdu? Felâket! Yunan ordusunda bozgun!...

Avusturya askerî ataşesinin raporu gereğince; bu kahredici geri çekilmede, bahse konu sebeplerden biri de kolların sonunda bir süvari birliğinin görülmesidir. Bu süvari Osmanlı süvarisi zannedilmiş ve birlikler, karmakarışık bir hâle gelmiş ve piyadeler kendi süvarilerine ateş açmaya başlamışlardır. Genellikle birlikler bu silâh patırtısından dehşete kapılarak Çatalca'ya kadar son derece dağınık ve bozulmuş bir şekilde kaçmışlardır.

13 cda

Maddî ve manevî yorgunluklar, Teselya'da neticesiz kalan savaşların etkisi, askerin rahatsızlıkları, subayların azlığı, mevcut olanların kendilerini gösterememeleri, asker toplamak ve düzenlemekte yetersiz olmaları, askerin barış zamanından beri talim ve terbiyeye alıştırılmaması, çeşitli manevralar görmemesi, gönüllülerin düzensizliği ve manevî kuvvetin kırılması askerin denetim altına alınmasını engellemiş ve Yunan ordusunu hemen yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştı. Bundan böyle Yunan ordusunun karşı koyma direnci çok azalmış ve ilk muharebelerde gösterdiği etki ve

13 ce

yararlık büsbütün yok olmuştur. Alman askerî ataşesi ek olarak verdiği raporda, bu geceki firar ve karışıklık nedeniyle Yunan ordusu savaşın sonuna kadar manevî kuvvetini iyice düzeltmeyi başaramayarak, bu akşamdan itibaren savaşın çok kötü sonuçlanacağı fikrine kapıldığı belirtilmektedir. Prens Konstantin'in savaşın sonunda sınır harpleri ve bozgun hakkında verdiği rapordan çıkarılan fikirler:

1. Birliklerin talimleri, özel eğitimleri ve bilgileri eksikti. Savaş için hazırlanmış birliklerin dahi talim ve eğitimi yoktu.

Ayrıntılar bilinmeden genel bir harekâta

13 cea

girişilmez. Eğitimli, bilgili bölükler mevcut olup düzenli taburlar, alaylar, tugaylar, tümenler oluşturulmalıydı. İşte bu açıdan Büyük Frederik ayrıntılarla uğraştı ve tüm Alman askerinde bu fikri yerleştirdi.

2. Subaylar ve amirlerin kuramsal ve genel bilgileri yeterli değildi.

3. İyi hazırlanmış kurmay haritaları eksikti.

4. Ülkeyi korumak için gerekli tedbirler önceden hazırlanmamıştı. Gerekli tedbirleri ben emrettim! Kuvvetli bir düşmanı kovmak için büyük ordu oluşturulmasından

13 cf

ziyade düzenlenmiş, az, fakat harekât kabiliyeti yüksek, iyi donatılmış, eğitimli bir ordu hazırlamaya gayret etmek gerekir. Şimdi Kostantin'in fikrine göre bu ordu değil taarruz etmek, belki ciddî bir taarruza karşı koymaktan bile âcizdir.

5. Ordunun manevî gücü az, eğitimi yoktu. Gerekli olan değişiklikleri ve yapılan yürüyüşleri düzenli olarak yerine getirmeye uygun değildi. Gerek birlikleri konuşlandırma ve gerek geri çekilme yöntemlerini uygulama kabiliyetleri yoktu. Çünkü bunların eğitimi ve subayların mahareti eksikti. Askeri denetim altına alma, sevk ve idare kabiliyetleri azdı. Askerlerin bu durumu ümitsizliğe sebep oldu. Manevî güçlerinin az olması meselelere bakış

13 cfa

açılarını daraltmaktaydı. Ufacık bir yenilgiden sonra her şey mahvoldu. Ne bir kuvvetli heyecan ne de bir teşvik belirtisi kaldı.

1870'de Vorot Muharebesi'nden sonra Fransız askerlerinde de benzer bir durum görülmüştü. Tüfekler yollara atılmıştı. Başlangıçta şiddetli bir heyecan ile harbe girilmediği için yenilgiden sonra bu görünüşteki heyecan ve canlılık hemen söndü. "Emile Zola bu olayı 'Park' romanında teyit ediyordu." Savaş sırasında birlikler en üst seviyede amirlerine bağlı olmalı, demir gibi sağlam bir denetim altında bulunmalıdır. Gerek bunun ve gerek eğitimin

13 cg

eksikliğinden harekâta girişmek de mümkün olamıyordu.

Mati mevkisinin ele geçirilmesine ilişkin bir fikir beyan edildiğinde, General Makrasis bu fikre muhalefet etmişti. 21 Nisanda savaş meydanını terk ederek Yenişehir'e çekildi. Ertesi gün tümenine döndüyse de Vayadok ile geçinemiyordu. Vayadok şiddetli bir taarruz yapmak istiyordu. Makrasis ise birliklerin hâlini ve sol kanattan gelecek tehlikenin dehşetini düşündüğünden bu düşünceye engel oluyordu. Sonunda Yenişehir'e

çekilmeye mecbur etti. Böyle komutanlarla veya karargâhlarda değişik fikirlerin meydana çıkması işi berbat eder.

13 cga

Karargâhın emrini, ister iyi ister kötü yerine getirmeye çalışmalı ve yapmaya gayret etmelidir. İtaat ve birliktelik lâzımdır.

İkinci Tümen Komutanı Mavri Mihalis dahi taarruz etmek istiyordu. Fikri kabul edilmeyince Kostantin'e hitaben: "Prens hazretleri siz orduyu büyük bir bozguna uğratmak ve mağlûbiyete sokmak istiyorsunuz!" demiştir.

Bundan başka 24 Nisanda Mati yönündeki muharebede General Matris fena hâlde baskı altına alındığı hâlde Mavri Mihalis hiç de yerinden kımıldamamış, yardıma gitmeyi düşünmemiştir. Öğleden sonra

13 ch

saat 18.00'de sol kanat, birlikte hareket ettiği zaman, bunun geri çekilme hareketini himaye etmek için sağ kanadın direniş göstermesi gerekirken o da geriye çekilmeye başlamıştı. Sonuç olarak görülüyor ki birleşme ve bağlılığın olamadığının haber alınmasından, yaklaşmaya kadar geçen süre içinde Yunan ordusunun geri çekilmesine kayıtsız kalınmış ortaya çıkan bu olumsuz havadan dolayı yapılan savaşın kaybedilmiş olduğu Kostantin tarafından açıklanmıştır.

24 Nisan:

Osmanlıların genel karargâhı; Akrakis nehrini geçmiş, Tırnova-Yenişehir üzerine yürümek için 23-24 Nisanda ordunun topçu ile donatılması emredilmişti. Ertesi sabah Salambriya nehrinin sol sahilinde karşılaşılacağı zannedilen düşmana doğru harekete geçilecekti. Bu karar uygundu; fakat vakti geçmişti. Çünkü 24 Nisanda belirtilen arazi

13 cha

ve düşmanın yeri bulunmuştu. Osmanlılar bir şey anlamadan Yunanlar meydandan kaybolmuşlardı. Milona ele geçirilir geçirilmez kaçan Yunanlar, hemen ve hızlı bir şekilde takip edilseydi sonuç daha iyi olabilirdi. Sonradan anlaşıldığı üzere Yunanların izlenip imha edilmemesi ciddî sorunlara neden olacaktı. Çünkü birinci amaç, Yunanların sol kanadına hücum ederek onları doğuya atmak, harbi çabuk sona erdirmek idi. Yayılmadan dolayı bu amaç yerine getirilmeyince, Milona'dan sür'atle ilerlemek, Yunanları Köstem nehri kuzeyinde savaşmaya mecbur etmek, onları iki kısma ayırmak ve hezimete uğratmakla yetinilecekti. Büyük zaferler elde edilecekken, yerine orta derecede zaferler kabul edildi. Yapılan hatalı harekât ve verilen kararlardan dolayı düşmanı gözden kaybetmekten başka bir şey elde

13 ci

edilemedi. Bununla birlikte şimdi (24 Nisan sabahı), İkinci Tümen Lesvaki tepesini kolayca ele geçirdi. Eskisine göre direniş çok az olduğundan düşmanın çekilmekte olduğu anlaşılmaktaydı. Buradaki Yunanların amacı, çekilme harekâtını himaye etmek ve küçük bir çarpışma ile çekilme harekâtını tamamlamaktı. Birliğin sağ kanadı çekilmiş olduğundan sol kanat da çekilmeliydi. Bu duruma bakıldığında, İkinci Tümen şimdiye kadar boş yere Lesvaki'ye hücum etmiş gereksiz yere birçok kayıp vermişti. Hâlbuki diğer birlikler ilerleseydi, burası kendiliğinden düşerdi. Nitekim böyle oldu. Büyük başarılar küçükleri doğurur. Birinci Tümen, Şaban Ağa ve Beydeğirmen civarında idi. Bir kısmı da Harman tepe ve Demirkazık yönlerine ilerleyerek az zahmetle öğleye doğru tepeleri işgal etti.

13 cia

Rumların söz konusu olan sol kanadı geri çekilmek için geç emir aldı. Fakat büyük bir tehlikeye, felâkete maruz iken bir şekilde kurtuldular ve kaçtılar.

Mesele: 19

Yunanlar 24 Nisanda Salambriya'nın sol sahilini büsbütün terk ettikleri zaman Osmanlı karargâhı ne gibi değerlendirme ve kararda bulunacaktı?

Düşmanın hangi mevzide kalacağı belli olmadığından nasıl ilerleyeceği de kestirilemezdi. Herhâlde süvari tümeni, süvari bataryaları ve mümkün ise diğer birkaç batarya ile birlikte Tırnova-Yenişehir üzerine sür'atle ilerlemelidir. Buna dayanmak üzere hemen gerisindeki yakın tümenlerden birini göndermelidir. Geri kalan tümenler de mevcut olan yollardan

13 cj

ve mümkün ise ova içerisinden Yenişehir-Goniça hattına sür'atle ilerlemelidir. Toplu bir şekilde ve ortaklaşa, bir hizada muharebeye hazır olmalıdır.

Gerçekte Yapılan Harekât:

Batı istikametinde yarım süvari bölüğü, Tırnova istikametine de iki hafif süvari alayı gönderildi. Kalan tümen Tırnova kuzeyinde bırakıldı. Bu iki alay da Tırnova'yı boş görünce orada kalmış, ilerlemekten kaçınmış ve keşif kolu bile göndermemişti. Akşama doğru üç redif taburu Tırnova'ya girdi. Öğleden sonra da başkomutan geldi. Karadağ'a kadar olan arazinin düşmandan arınmış olduğunu gördükten ve bu taraf ile emniyet sağladıktan sonra Karadere'deki karargâha döndü.

13 cja

Bu gece bütün ordu Aksrakis nehrinin sol sahilinde kaldı. Birlikler ise aşağıdaki yerlerde geceyi geçirdi.

1 nci Tümen, Damazi, Beydeğirmen'de.

2 nci Tümen, İskomya, Lesvaki'de , 3 tabur Tırnova'da.

3 ncü Tümen, güneyde ve Mati civarındaki Kaymak Taşı'nda, Milona-Tırnova yolu üzerinde.

4 ncü Tümen, Karaçalı-Milona arasında.

5 nci Tümen, Deliler yakınında.

6 ncı Tümen, Deliler'in doğusunda süvari tümeni akşama doğru Tırnova civarında toplandı. Ordu topçusu Üçüncü Tümen yanında bulunuyordu.

13 ck

Düşmanın yarın Yenişehir civarında bulunacağı bekleniyordu.

25 Nisan:

24-25 Nisanda bazı subaylar keşif kollarının Yenişehir istikametinde gönderilmesine karar verdi. Tahliye edilmiş zannedilen Yenişehir'de gerçekten düşman olup olmadığını anlamak için 12 süvari bölüğü, bir süvari topu, 420-490 er ve 6 toptan ibaret olan süvari tümeninin ileri gitmesine izin verildi.

Beşinci Tümen de süvari tümenini takip etmek üzere Kazaklar'dan Yenişehir'e doğru yürüme emrini aldı. Bunlar Yenişehir'e ulaştıklarında düşmanın burada olmadığını gördüler. Her iki tümen de şehre girip şehrin sonunda ordugâh kurdular.

13 cka

6 ncı Tümen Yenişehir'in kuzeyine geldi. Diğer birlikler bir gece önceki yerlerinde yani Aksrakis'in kuzeyinde kaldılar. Süvari tümeni bugün de hiçbir süvari keşif kolu göndermediğinden, belirsiz olan düşman teması tamamen kayboldu. (Seferiye diyor ki: "Süvari komutanları ve subaylarından, keşif kolu komutanına varıncaya kadar tamamı, düşmanla temasın kaybolmasından sorumludur.") 27 Nisanda genel karargâh casus ile mi, yoksa başkent vasıtasıyla mı kaynağı bilinmeyen bir yerden düşmanın Farsala ve Velestin taraflarında toplanmakta olduğu haberi alındı. Fakat bu haberde iki tarafın kuvveti de beyan edildiği gibi değildi. Bunun üzerine bugün (27 Nisan 1897) süvari tümeninin

13 cl

bir kısmı ile 4 tabur piyade Velestin istikametinde yürüyüşe başladı. Ertesi gün 5 nci Tümenden bir tugay takip etti. Sonra 5 nci Tümenin tamamı

ileriye gitti. Ancak bütün Osmanlı ordusu 3 Mayısa kadar Tırhala-Hacılar-Yenibeyler hattını geçemedi. Bir kısmı da 10 gün Yenişehir'de bırakılmıştı. Yalnız, süvari tümeni 30 Nisan akşamı Tırhala-Yenibeyler hattının ilerisine geçmek ve Çatalca istikametini keşfetmek üzere emir aldı. 27 Nisandan beri Yenişehir güneyinden Karadağ'a kadar olan bölgenin düşmandan arınmış olduğu pekâlâ bilindiği hâlde niçin bu bölgeyi geçip düşmanın takip edilmediği ve ordunun kullanılmadığını aşağıda beyan edeceğiz:

13 cla

Mesele: 20

Farz edelim ki Yunan ordusu Salambriya'nın terki için emir aldı. Ne yönden çekilecek ve ne yapacak?

Mesele: 21

27 Nisanda Karadağ'a kadar bütün arazinin boş olduğunun, kısmen Velestin ve kısmen Çatalca yönünde bulunan Osmanlılar tarafından anlaşıldığı ve ilerlemek için hiçbir engel olmadığı hâlde Osmanlı genel karargâhı ne yapacaktı? Tırnova ve Yenişehir ele geçirildikten sonra genel ordu ilerleyeceği ve düşmanı takip edeceği yerde Yenişehir etrafında kaldığını biliyoruz.

13 cm

Şimdi bu uyuşukluk ve durgunluğun sebebini yazacağız. Bu bilgilere dayanarak bulunduğu mevkiden faydalanmak gerektiği ortaya çıkmaktadır. Düşmanı takip etmek için gereken kuvvetin naklinden ve sür'atinden dolayı ortaya çıkan şartlar olumlu olduğu gibi, bu şartlar birlikleri konuşlandırma bakımından da olumludur. Sür'atin maddî ve manevî kuvvete olan tesiri birçok muharebede meydana çıkmıştır. Bohemya Seferi sür'at sayesinde 7 günde sonuçlandı. (21 Haziranda harekâta başlanmış, 3 Temmuzda da muharebelerin sonuncusu olan Könikrets Meydan Muharebesi verilmişti. Böylece 1870 Seferi'nde 4 hafta zarfında imparator ordusu sefil ve perişan edilmiş ve imparatorluk aleyhine açılmış olan savaş bitmişti.) Keramet sür'at ve faaliyettedir. Yunan Hükûmetine karşı yapılan şu savaş

13 cma

ise 17 Nisandan 18 Mayısa kadar devam etti. 1877 Savaşı bile Ruslar tarafından az bir emekle yapıldı. Sonuç olarak başarıların çoğu ancak sür'at ve emekle elde edileceği 100 sene önce Napolyon'dan aldığımız ibret verici derslerden öğreniyoruz. İleride meydana gelecek seferlerde bu dersten alınan hisseyi tatbike gayret etmek gerekir.

Sebepler:

1. Başkomutanlık tarafından şiddet ve sür'at gibi çoğu askerî faaliyetin değeri bilinmiyor. Önemi dikkate alınmıyordu. Ara verilmeden, birbiri

ardından gelen darbelerin tesiri göz önünde tutulmuyordu. Yenişehir'e kadar gelen büyük bir zaferden sonra tembelliğe

13 cn

kapılarak hemen istirahata başlanmış ve vaktiyle düşman devamlı takip edilememişti. Korsli, Morniyo, Marsalator, Gravolut meydan muharebeleri 14-19 Ağustosa kadar yapıldı. Bunlar o kadar büyük ve sürekli olmuşken Gravolut Muharebesi'nin sonrasında, yine düşman kuyruğunu bırakmamak üzere Moz ordusu teşkil ve takiple görevlendirilmiş, Mensi Kalesi'nin korunması için de bir ordu ayrılmış, bir gece zarfında işler son bulmuş ve ertesi gün sabaha karşı Paris'e doğru harekete geçilerek bir dakika bile kaybedilmemiştir.

2. Sınır savaşlarında görüldüğü gibi sınıra ulaşmak ve geri çekilmek için yapılan harekâtın korunması için çok büyük bir cesaret gösterilmiş ve bunların tehditlerinden

13 cna

çok korkulmuştu.

3. Cephane, erzak, mühimmat tedarikinde çekilen zahmetten dolayı harekât sür'atli yapılamamıştır. Hatta 18 Nisanda Milona ele geçirildikten sonra ilerlemenin yavaşlamasının nedeni de bu idi. Cephane taşımanın iki zorluğu var:

1. Çok sarfiyat yani görevi kötüye kullanma,

2. İkmalin artırılması için gerekli düzenin alınmamasıdır. Sarfiyatın miktarını anlamak için muharebede bulunmakta olan bir subayın verdiği şu bilgiyi vermek yeterlidir:

6 ncı Tümen yalnız olarak 16-22

13 co

Nisana kadar sınır muharebelerinde 500.000 mermi attı. 6 ncı Tümenin topçuları ise 16-23 Nisana kadar sınır muharebelerinde 7500 mermi harcamıştı. Aslında bunların ikisi de çoktu.

Kaklamanos Müfrezesi ile muharebeye giren 6 ncı Tümen bu aşırı sarfiyatı ile orada ne elde etti?

Sınır savaşında Yunanların kayıpları bilinmiyorsa da genel savaşta Teselya ve Epir yönünde 688'inin ölü, 1604'ünün yaralı olduğu düşünülürse, cephane sarfiyatının derecesi anlaşılır. Erlerin nişan almaksızın tüfeklerini havaya sıkmalarından, nişan eğitimi ve terbiyelerinin eksik olduğu anlaşılmaktadır.

13 coa

Nahod Muharebesi'nde tarafların birer kolordusu bulunduğu hâlde, Avusturyalılar 4800 yaralı ve kayıp vermişlerdir ki yalnız bu kayıp ve yaralılar, Yunan seferinin 6 haftalık kaybının birkaç katıdır. Demek ki ateşin idaresindeki eşgüdümsüzlük, erlerin kendi güvenlikleri için ateş etmesi cephane durumunu tehlikeye sokmaktaydı. Bunların eğitimlerini sağlamak gerekir. Çünkü eğitilmezlerse cephane tükenir, bu da genel ordunun durmasına sebep olur. Bir defa gözlemcilerin, fabrika mensuplarının veya mermi uçuşu ile uğraşanların söyledikleri, abartmalar, Yunan Savaşı'nda silâhların verdiği kayıplar ile mukayese edilirse gerçeklere hayret etmemek mümkün değildir. Bu sebepten

13 cp

silâhçıların abartısına pek o kadar kulak asmamalı her şeyi eğitimde aramalıdır.

4. Cephane ikmali hususu da düzenli değildi. Zamanında cephane yetişemiyordu.

5. Erzak hizmeti de pek noksandı. Yabancılardan Avusturya askerî ataşesinin bu hususta yazdığı rapor bize gerekli bilgiyi verebilir. Adı geçen şahıs diyor ki;

"Osmanlı ordusu savaş sırasında, asla Avrupa tarzı bir levazım heyeti, erzak kolları oluşturamamıştır. Alınan her çeşit tertibat ve yapılan tüm hazırlıklar erzakı, ordunun arkasında mağazalara yığmaktan ibaretti. Taburlar, bu mağazalardan erzakları bildikleri gibi alıyordu.

13 cpa

Her tabur kendini düşünmeye mecburdu." [Goltz (Golç) Paşanın Milleti Müsellaha (Silâhlanmış Milletler) adlı eseri, sayfa 24'ün sonu.]

Maharet cephane ve erzakı ambarlara yığmak değil, belki onları birliklere ayırmak ve dağıtmaktı. Dağıtım olmaz ise bir kişi yerine 20 kişiye zorluk çıkaracaktır. Bu zamanda bir levazım reisi vardı. Ancak 23 Martta Alasonya'ya gelebildi. Hâlbuki birlikler sınıra gelmeden önce o buraya gelip vaktiyle her şeyi tesis ve hazır etmeliydi. Bunun görevi ve faaliyeti cephane ve erzakı ambarlara doldurmaktan ibaret kaldı. Hâlbuki birlikler sınır üzerinde bulunduğu için taburlar bizzat kendi erzak

13 cq

ve cephanelerini Soroviç ve Karaferya'dan getirmeye mecbur oluyorlardı. Çünkü, ambarlar başlangıçta Karaferya ve Soroviç'teydi. Savaş ilânından biraz önce Alasonya'da da bir erzak ambarı oluşturuldu. Sonra da Yenişehir, Çatalca, Galos, Dömeke'de tesis edildi. Cephane ve erzakın büyük bölümü köylüler ve onların hayvanlarıyla ambarlara naklediliyordu. Alasonya'da erzakın nakli, Selanik yönünden Katrin yolundan başıbozuk

katırlarla yapıldı. Bunlar ise bir gün istirahat yerine üç gün istirahat ediyorlardı. Taburlar ise arzuları kadar katır gönderir erzak alırlardı. Herkes bir karışıklık bir düzensizlik içinde bulunuyor. Düzen, disiplin yoktu.

13 cqa

Erzak nakli için götürülen askerin yanında denetleyen küçük rütbeli bir subay bile bulunmuyordu.

Özetle, şurası açıktır ki cephanesi, erzağı vesairesi böyle olan bir orduya, ordu denilemez ve böyle bir yığın ile hiçbir Avrupa ordusuna karşı taarruz veya savunma yapılamaz. Çünkü erzak tedariki zamanında, sür'atli bir şekilde akmasına imkân vermediği takdirde savaş hızlı cereyan etmeyecek ve ciddî sonuçlar doğurabilecekti. Gerçekten de savaş ilân edilmeden önce Alasonya'da dehşetli buhranlı bir durum meydana gelmişti. Orada toplanan birçok başıbozuk katıra yem bulunamamıştı. Daha sonra sınır muharebesinden sonra yavaşlama meydana geldi. Gerçi, itaat eden,

13 cr

kanaatkâr, kuzu gibi sessiz olan Osmanlı ordusu bu gibi bir tertibat ve tedbirlerle idare edildi. Çünkü bu kahramanlar bir peksimet, bir parça et ve bir miktar pirinçle yetinirdi. Hatta bazen bundan da mahrum kaldılar. Çünkü, köylüler kaçıyor, sürülerini birlikte kaçırıyor, bazen köyden gelen erzak vaktiyle yetişemiyordu. O peksimete asker kanaat getirdi ve savaştı. Canını feda etti. Fakat, muharebenin sonuna doğru bu sebepten birçok hastalık ve büyük miktarda ölüm meydana geldi.

Talimatnameye göre her asker 5 günlük peksimet ve pirinci üzerinde taşıyacaktır. Tabur ağırlıklarında da 4 günlük yiyecek nakledilecekti. Hâlbuki hiçbir vakit bu miktar nakledilmedi.

Avusturya askerî ataşesinin söylediğine göre bildiğimiz

13 cra

yürüyüş emniyeti Osmanlı askerlerinde mevcut değildi. Birlikler ve katırlar karmakarışıktı. Talim ve terbiye çok azdı. Bazı taburlar kuvvetçe zayıf oldukları hâlde bir kilometreden fazla bir mesafe kat etmişlerdi. Bu hâl ise muharebe için açılmayı erteliyordu. Bir katır birkaç erle çekiliyordu. Bundan dolayı savaşanların sayısı azalmıştı. Taburların kuvveti 500 tüfek, süvari bölükleri 50 kılıçtan ibaret kaldı. Taburların muharebe güçlerini azaltan unsurlardan biri de sıhhiye hizmetleridir. Talimat gereğince her tümene (1 nci ve 2 nci) miktar olarak iki adet seyyar hastahane verilecekti. Hâlbuki seferberlikte Yanya ve

13 cs

Alasonya'da 400 yataklı Preveze, Serfice, Karaferye'de 300'er yataklı, Moros, Grebene, Dışkata, Ferzane, Kayalar, Soroviç, Katerin, Leftokarya'da 150'şer yataklık sabit hastahanelerin kurulması emredildiyse de ancak 4-5

tanesi yapıldı. Yapılanlar da düzensiz ve geçici idi. Yalnız Selanik, Tekirdağ ve İstanbul'da mükemmel ve daimî hastahaneler bulunuyordu. Yaralanan hastaların büyük bölümü buralara nakledildi. Nizamiye taburlarının yalnız bir tanesi vardı. Bazı nizamiye taburlarında ve genel redif taburlarında hekim değil, sıhhiye adına hiçbir şey yoktu. Bunun için sargı yerleri eksikti ve seyyar hastahaneler yoktu.

13 csa

İleri yürüyüşte tümenlere ve bazı bağımsız müfrezelere hekimler verildi. Sayıca az, temiz ve düzenli olarak kısımlandırılmış acil vasıtalar, alet ve edevattan mahrum olan bu hekimler pek fazla başarılı olamadılar. Sıhhiye açısından erlerin yanında bile gereğinde işe yarayacak acil malzemeler bulunmamakta idi.

[Von Der] Goltz'un Bakış Açısından Değerlendirme: Telgraf hizmeti iyi durumdaydı ve bütün hizmetlerin başarıya ulaşmasında en önemli görev yaptı. Cephane durumu da iyiydi ve miktar olarak çoktu. Fakat, iyi tanzim edilmediğinden ve zamanında gelmediğinden ertelemeler, duraksamalar meydana geliyordu. Fakat Türk askerinin itaat ve kanaat etmesi sonucunda

13 ct

zorluklara göğüs gerilmiş ve ordu derin bir tehlikeden kurtarılmıştı. Erzak ve sıhhiye hizmetleri bahsedildiği gibi pek iyi değildi. Ordu bu yönlerden yeterli değilken bile askerin denetimi, eğitimi ve mevcudu tam olsaydı ordu dünyaya örnek teşkil edebilirdi. İdare hususunda, ordunun gerilerindeki bütün hizmetler birleştirilse, gerekli düzenlemeler yapılsa ve Osmanlı ordusu tarafından kıymet takdir edilseydi, bu ordu cevher olurdu.

Savaşta kuvvetler birçok noktaya ve yöne çeşitli amaçlarla ayrılmakta ve kullanılmakta idi. Asıl cephede ve önemli noktalarda pek az kuvvet kalıyordu. Bu durum ciddî sonuçlar doğurabilirdi. 60.000 asker sınırı geçmiş, taarruza başlamış

13 cta

ise de kuvvetlerin kötü konuşlandırılmasından dolayı, dört hafta sonra bu kuvvetin ancak yarısı Dömeke Muharebesi'ne katılabilmiştir. Hâlbuki bu süre zarfında 7 tümen, nizamiye tugayı, topçu bataryaları gibi birçok yardım geldi. Ordunun subayları da pek azdı. Kuvvet bu durumda artacağı yerde eksildi. Alman askerî ataşesinin raporuna göre, Osmanlı ordusu sınır savaşlarında 1150, Velestin Muharebesi'nde 430, Mayıs'ta 260, Çatalca'da 280 kayıp vermiş ve Dömeke ile birlikte tüm savaşta bu miktar 2120'ye çıkmıştır. Daha sonra da bir miktar subay kaybı meydana gelmiştir.

13 cu

Görülüyor ki subaylar kadar kuvvet mevcudu da azdı. Allah korusun savaş daha çok sürseydi, savaşacak toplu birlikler hemen hemen

kalmayacak; eksiklikler, zorluklar nedeniyle çok daha hazin durum meydana gelecek ve ordu tehlikeye girecekti. İkinci derecede önemli mevzilerde takviye taburları ve kur'a erlerinden ibaret olan birlikler kullanılmaktaydı. Bugün birliklerdeki eksikliklerin takviye taburlarıyla tamamlanmasına bakılırsa, savaşın bağımsız olarak yapılacağı anlaşılmaktadır. Hâlbuki bunlar sadece eksiklikleri tamamlamak ve kayıpların yerini doldurmak için kullanılmalıydı. Goltz Paşa değerlendirmesini "Ordunun gerisindeki tüm erzak, cephane sandıkları özenle yeniden

13 cua

düzenlenmelidir." diyerek bitiriyor.

Meselenin cevabı:

Yunan ordusu, Salambriya hattına çekilmek için emir aldıktan sonra nereye çekilecektir? Yunan ordusunun çekilmeye uygun iki hattı olmasından dolayı bu meseleye cevap olarak Çatalca ve Velestin istikametleri gösterilebilir. Büyük bölümü bunların hangisine çekilmelidir? Bu büyük bir mesele olduğundan Yunan karargâhında tartışmalara neden olmuştur. Birçok personel Yunan ordusunun yan mevzisini Velestin civarında

13 cv

almasını tavsiye etti. Bazıları da yapıldığı gibi Çatalca'ya çekilmeyi tercih etti. Şimdi biz bu iki fikri tartışalım.

Yunanların genel amacı, savaşı uzatmak ve daha çok zaman kazanmaktır. Bunun için adım adım savunma yapmak gerekir. Bu hareket tarzından, Yunan ordusunun taarruza uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Gerçekten her taarruz ordusu ilerledikçe ilkbahardaki kar gibi erir, zayıflar. Bu sayede üzerinde şiddetli bir taarruz yapabilir veya sonradan Avrupa'nın sahip olduğu araçlara güvenebilir.

Yunanların amaçlarına ulaşması için ise birbirini takip eden Farsala, Dömeke, Lamiye, Otris, Forka, Termopil ve güneyde Özah ve Elene dağları ve Atina'nın kuzeyi gibi birçok savunma

13 cva

mevzisi vardır. Bunlar hep o amaca götürür. Gerçi, Yunan ordusu Velestin üzerine çekilirse de kolay savunma yapabilir; ama bu hareket tarzı, Yunan ordusunu ya galip gelmesi ya da tamamen yok olması gibi iki kesin sonuçla karşı karşıya bırakacaktır.

Sağ kanadı Karla gölüne, sol kanadı Derizo-Milona-Karahaş-Barzumlu'ya dayanan bu savunma hattı düşerse geride çekilecek yer bulunmamaktadır. Gerçi, Galos'a çekilerek denizden gemilere ulaşmak mümkündür. Fakat ordunun bütün olarak kurtulacağına dair bazı tereddütler bulunmaktadır. Örneğin, bunu, çekilmeyi kim sağlayacak? Acaba gemiler yeterli gelecek mi? Demek ki bu harekâtı yaparken, serbestçe hareket

edilememektedir. Denize sıkışma ve denize dökülme ve kuşatılma tehlikesi baş

13 cx

göstermektedir. Bununla birlikte, buradaki düşman ordusu çekilse bile bindirme ve çıkarmadan dolayı daha önce Termopil'e ulaşabilir. Sonuç olarak, Velestin mevzisi tutulursa ordunun durumu, Osmanlı ordusuna "gel beni mağlûp et" der gibi olur ve bu mevzi, diğerleri gibi tehlike arz etmektedir. Bu hâlde Yunan ordusu Çatalca'ya çekilmelidir. Ancak çekilme Çatalca'nın kuzeyine doğru mu, yoksa güneyine doğru mu olacak? Bunu tartışalım. Yunan ordusu, Çatalca üzerine çekilince Çınarlıdere'nin kuzeyinde ve güneyinde olmak üzere iki mevziye ulaşır. Kuzeyindeki mevzinin ateş alanı uygundur ancak yanları açıktır. Etrafı kapalı değildir. Güneyindekinin önünde

13 cxa

büyük bir atış alanı mevcut olduğu gibi, kanatlarda bir batarya kadar güvenilecek birlik bulunması da harekâta yardımcı olmaktadır. Bunun için düşman, Çınarlıdere'nin kuzeyinde bir öncü bırakarak, güneyindeki hattı tutmalı ve Çatalca civarını tahkim ve takviye etmeli ve süvariyi keşif için ileride konuşlandırmalıdır. Şimdi bir şey var; Velestin civarında kuvvet bırakılmalı mı, bırakılmamalı mı?

Yunanların iki çekilme hattı vardır. Biri Dömeke'den karadan, diğeri Galos'tan denizdendir. Denize hâkim olmalarından dolayı durum lehlerinedir. Bu durumda Galos limanı büyük önem taşımaktadır. Her şey kolay ve ucuz olarak denizden nakledilebilir.

13cy

Bu çekilme hattının korunması önemlidir. Ancak bu, ikinci derece önem taşıdığından, korumak ile ilgili iş mümkün mertebe az kuvvetle yapılmaya çalışılmalıdır. 4 tabur piyade, bir batarya ve keşif için de bir miktar süvari bunun için yeterlidir. Buna bir yan mevzi açılmamalıdır. Çünkü düşman buraya gelmezse, buradaki kuvvetin yana taarruz etmesi mümkün değildir. Ayrıca Karadağ'dan yol geçtiği için düşmanın yanını korur. Prusya-Avusturya Muharebesi'nde Avusturyalılar Olmuç'ta bir yan mevzi aldılar. Hâlbuki bu mevkinin önemi yoktu. Kendisinden beklenileni yerine getirmeye uygun değildi. Onun için Almanlar buna kulak asmadılar. Viyana'ya doğru yürüdüler ve az bir kuvvetle

13 cya

Olmuç'u gözetlemekle yetindiler. Bu mevzinin görevi, Galos-Farsala hattıyla, Galos limanına yapılan nakliyatı koruma altına almak ve temin etmektir, denilebilir. Düşman büyük bir kuvvetle gelirse mümkün olduğu kadar direnç gösterilebilir. Sonra denizden Galos'a çekilir ve Dömeke'ye yetişmek üzere hareket edilir. Duruma göre Halumdas'tan da çekilmek

mümkündür. Fakat deniz yolu daha emniyetli ve sür'atlidir. Böylece, düşmanın büyük bir kuvveti buraya çekilir ve zaman kazanılır. Tutulacak arazi savunmaya gayet uygundur. Sağ kanadı kaleye dayandırılsa da sol kanadından biraz korkulur.

13 cz

Ancak, o kadar da ehemmiyeti yoktur. Bu hat düşman elinde bulundukça, düşmanın istihkâm sınıfı da olmadıkça tren yolu tahrip edilemez. Ancak bazı yerleri süvari vasıtasıyla bozulabilir. Bu ise Yunan istihkâmları tarafından kolayca tamir edilebilir. Ancak tren yolundan yararlanabilmesi için Farsala'nın kuzeyinde Osmanlıların bırakılması gerekliydi ve bu muharebede öyle kalındı. Fakat her zaman böyle olmaz. Bu nedenle, Yunan süvarisinin gözetlenebilmesi için Çatalca'nın kuzeyine keşif müfrezesi bırakmak gerekir.

13 cza

Gerçekte Yapılan Harekât:

Gerçekte, Yunanlar Yenişehir'den Çatalca'ya çekildiler. Sağda ve soldaki hücum birliklerindeki kaçaklar ve Galos'tan gönderilen birlikler de Galos'a geri döndüler. Eğer Osmanlılar 24-25 Nisanda şiddetli taarruzlarını en iyi şekilde yapsalardı ve süvarileri de Galos'a gönderselerdi, hem Galos limanını hem de Galos-Çatalca tren hattını ele geçirirlerdi ve bu kadar kayıp ve kan dökmeye sebep olan Velestin Muharebesi'ne de girilmezdi. Sonradan Atina'da harp bakanı yazılı olarak, Konstantin'in Galos'a gitmesini emretti. Bunun üzerine Konstantin Çatalca'dan Velestin'e şimendiferle

13 da

İsmolinski Tugayını (9 tabur piyade, 1 bölük süvari ve üç bataryadan ibaret olan) tren yoluyla Çatalca'dan Velestin'e gönderdi. Sonra Galos'un korunması emrini aldı.

Mesele 22:

İsmolinski Tugayı, görevini nasıl yapacaktır? Önce mesele 21'in yerine getirilmesi şeklini yazalım.

Durum: Birinci Tümen, Reveni civarında ön tarafı emniyete alacaktır. Bu bağlamda, Koçuhoros'taki bu tümen Tırhala üzerine gidecek, İkinci Tümen, Iskamba'da, Üçüncü Tümen, Milano-Tırnavo yolu üzerinde Çanaktaşı mevkisinde, Dördüncü Tümen, Karacaviran-Milano arasında,

13daa

5 nci Tümen, Yenişehir'in güneyinde (Galos'a karşı emniyet düzeni),

6 ncı Tümen, Yenişehir'in kuzeyinde,

7 nci Tümen, Alasonya'da toplanmakta, genel karargâhı, süvari tümeni, ordu topçusu Grebene'de, İkinci Tabur Dışkata'da, 8 nci Tabur Yenişehir'dedir.

Düşmanın büyük ihtimalle Farsala yönüne çekileceğini sandık. Ancak, Osmanlı karargâhında bazı kimseler özellikle Mahmut Muhtar Paşa düşmanın bütün kuvvetiyle Velestin'e çekilmesinin daha muhtemel olduğunu değerlendiriyordu. Bizim değerlendirmemiz, güneye giden 4 yoldan istifade ile 4 kol ile hareket etmesinin gerektiği biçimindeydi. Fakat düşman, tümenlerin hareketini nasıl düzenlemelidir ki ordumuz bütün kuvvetiyle düşmanla

13 db

çatışmaya girsin. Bunun için, Birinci Tümen Zargos civarında bulunduğundan, Güçiri üzerinden düşmanın sol kanat ve gerisine sevk edilmeliydi. Bununla birlikte, bütün tümenlerin, harekâtı yapmak için harekete geçme zamanları çok iyi belirlenmeliydi. Demek ki ordunun ilerlemesi, düşmanın kuvvetli olduğu yönlerinin tespit edilmesi, bunun için süvarinin önemli noktalara gönderilmesi ve genel harekâtın Farsala üzerine yönlendirilmesi gerekiyordu. Velestin'e karşı giden kuvvet bir tümen seviyesinde olmalıdır. Bu harekât için en uygunu 5 nci Tümendir. Bu tümen doğruca Velestin üzerine yürümeli, ancak görevi yalnızca keşif taarruzu olmamalıdır. Çünkü, bununla hiçbir şey elde edemez. Bu tümen, bir miktar süvari ile birlikte daha fazla düşmanı Velestin'de tutmak ve Osmanlı ordusunun çok kuvvetli indiğini göstermek ve Çatalca civarındaki

13 dba

hücumu yapmak görevine mecbur olmalıdır.

Karar: Bütün süvarileri, hemen bugün Çatalca üzerine göndermeli, buna bir miktar topçu da ilâve edilmelidir. Süvari bu istikamette daha fazla fayda sağlayabilir. Buna yakın olan 6 ncı Tümen de süvariyi takip etmelidir. Bunlar, taarruz için ordunun öncü kuvvetleri olurlar. 6 ncı Tümen bugün Bakraç'a kadar ilerlemelidir. 5 nci Tümen ise bugün birkaç süvari bölüğü ile beraber Kileler veya Bekçiler üzerinden yolun kötü olduğunu da dikkate alarak Velestin'e gitmelidir. Fakat sonraki yol kötüdür. Bu harekât için birinci yol tercih edilmelidir. Çünkü, düşmanın Dizomilon'da bulunduğu tespit edilirse, birliklerin emniyeti bakımından Bekçiler yolu

13 dc

tercih edilmelidir.

5 nci Tümenin Görevi:

Düşmanı tutmak, kuvvetlerinin çekilmesini sağlamak ve ordunun sol kanadını himaye etmektir.

Ordunun diğer tümenlerinin de sol taraftan ileri harekâta geçmesi durumunda, yarın dört kol ile Çatalca'ya ulaşmak mümkün olur.

Birinci Tümen de hemen bugünden, Güçeri'ye kadar büyük kısmı ile yürümelidir. 2 nci, 3 ncü ve 4 ncü tümenler Yenişehir'in güney tarafına doğru ilerlemelidir. Yarın, 28 Nisanda tüm ordu Demirli-Bayraklı hattına gelecek ve oradaki düşmana taarruz edecektir.

5 nci Tümen de Velestin'e hareket edecektir. Demek ki Çatalca Muharebesi 28 Nisanda olacakken

13 dca

gerçekte, 7 günlük bir gecikmeyle 5 Mayısta oldu.

Mesele 22'nin cevabı:

İsmolinski Tugayı görevini aşağıda belirtildiği gibi yerine getirmelidir:

Hedef, Velestin mevkisinin iki tarafında ve yollar istikametinde bulunan tepelerden 8,5 km uzağındadır. Bir tugaydan ziyade, iki kolordu için bile büyük bir mevki idi. Bununla birlikte düşman Bekçiler-Ayvalı yönünden gelse bile bu hareket için kuvvet ayırmak ve cepheyi çoğaltmak mümkün değildir.

13 dd

İyi konuşlanabilmek için, öncelikle süvari bölüğü üç yönden Yenişehir üzerine gönderilmeli ve göndermeden önce de üç yolun keşfi yapılmalıdır. Bütün müfreze Yarsunlu civarında toplanmalıdır. Düşman ne yönden gelirse o yöne hareket ettirilerek savunma yapılmalıdır. Her yöne karşı gerekli istihkâm ekipleri hazırlanmalıdır. Ancak çeşitli yönlerden de korkmaya gerek yoktur. Velestin'in batısındaki sırtlar güzel birer mevzi olduklarından bu mevziler batı yolları için cephe mevki ve doğu yolları içinde yan mevzi niteliğindedir. Düşman buraya hücum etmeden Galos'a ve Milona'ya gidemez. Eğer giderse şiddetle üzerine taarruz etmek mümkündür. Bu suretle Osmanlılar Karla gölü ile sıkıştırılmış olurlar.

13 dda

Sonuç olarak, bu Aya Panakiya-Ardablı arasında bir mevzi olmalıdır. Burasını iyice tahkim etmelidir. Sol kanadı bir miktar güneye çekmeli ki düşman bütün birlikleriyle batıdan geldiği hâlde bu kanat kendiliğinden çevrilmiş olsun. İleri karakollar Dizmilon, Pelteke ve bu mevkinin batısına doğru uzanan hatta bulundurulmalıdır. Süvari ilerleyerek, Velestin istasyonunu, Karaorman'ı işgal etmelidir. Dizmilon ve Saracılar'a ileri postalar göndermelidir. Demek ki cephe mevzisinin tutulması uygun değildir. Kolay yarılır. Gerçi, Pilavtepe civarı bir yan mevzi gibi ise de iyi ve sağlam olmadığı gibi batı kuvvetinden de tamamen ayrı bir hâldedir.

13 de

Durum:

Osmanlı ordusu, Velestin civarında düşman kuvvetinin durumunu keşif ve kanadını öğrenmeden ileri yürümek istemiyordu.

28 Nisan öğle vakti Kileler civarında Beşinci Tümenden bir Osmanlı müfrezesi (7,5 tabur, bir bölük, iki bataryadan ibaret) toplanmıştı.

Süvari keşfinden anlaşıldı ki 27 Nisanda bir düşman bataryasının Pilavtepe'de, bir bataryası Velestin istasyonunda, bir bataryası da Velestin köyünün güneybatısındaki tepelerde bulunuyordu. Bunların ilerisinde düşman piyadesi mevzi almıştı.

Mesele 23:

Bu duruma göre Osmanlı müfrezesinin karar ve tertibatı nasıldı?

13 dea

Gerçekte Ordunun Durumu:

Osmanlı genel karargâhında, Tırhala-Velestin-Galos yönlerinin emniyeti hasıl oluncaya kadar Yenişehir civarında kalmaya karar verilmişti. Fakat bu karar uygun değildi. Taarruz eden bir ordu, galip oldukça kanatlarından o kadar korkmamalıdır. Zayıf ve mağlûp olanlar korkmalıdır. Tırhala yönünde olsa olsa zayıf, gayet zayıf düşman birlikleri bulunabilirdi. Bunlar pek fazla yeterlilik sağlayamazlar. Bunlar, orada bulunduklarını orduya haber vermekten ziyade kendi kendilerini tehlikeye sokarlar. Ordunun Farsala da bir başarı kazanması, bütün tehlikeleri bertaraf edebilir. Bununla birlikte, burada büyük başarıların güçlükleri

13 df

doğurduğu Farsala saldırısıyla ortaya çıkmıştır. İşte bu önemli değerlendirmeden dolayı birinci Hayri Paşa Tümeni düşmanın sağ kanadını keşif için Tırhala'ya gönderildi. Böyle bir göreve bir miktar süvari göndermek yeterliydi. Eğer gerekli görülürse bunun gerisine biraz piyade sevk edilebilirdi. Bu ihtiyaç süvarinin keşfiyle kolayca anlaşılabilirdi. 28 Nisanda bu tümen Tırhala'ya girdi. 29-30 Nisanda orada kaldı. 30 Nisanda karargâhtan Tırhala-Zargos Tümeninin arkasından Zargos'a gelme emrini aldı. Bu emir de gereksizdi. Tırhala'dan aşağı gidebilirdi. 27 Nisanda Yenişehir'den sol kanada da biraz süvari gönderildi. Süvari, asıl taarruz yönü olan Çatalca üzerine gönderilmeliydi. Buraya gönderilmediğine göre genel istikametten Velestin'e sevk edilmeliydi.

13 dfa

Sonuçta birlikler Velestin'e sevk edildi. Velestin'e sevk edilen süvari (12 bölük, bir süvari bataryası) yani 250 ile 600 askerden ibaret idi. Bunlar 5,5 saatte Dizmilon'a geldiler ve buradan Velestin-Galos yolu üzerinde

yürüyüşe devam etmeye ve Galos'a kadar gitmeye karar verdiler ise de süvari öncü kuvvetleri Velestin'e yaklaşınca birdenbire şiddetli bir düşman süvari ateşiyle karşılaştı. Bunun, ilerleyen keşif kolu çıkarmamaktan ve öncü kuvvetlerin ilerisinde hiç olmazsa bir avuç olsun bulundurmamaktan meydana gelmiş bir hata olacağı şüphesizdi. Ateş üzerinde ve tepelerde Yunan piyadesi, istasyonda bir batarya, Pilavtepe'de ve Velestin'in batısında Aya Panakiya'da bir bataryanın olduğu ve düşmanın oldukça dağınık bir hâlde bulunduğu anlaşıldı.

13 dg

Süvari bataryası birkaç atış ile karşılık verdikten sonra süvari ile birlikte akşam saat 06.00'da Gereli'ye çekildi ve geceyi orada geçirdi. Bu esnada süvarinin himayesi için gönderilen 4 taburlu Bursa Redif Alayı geldi. Bu alaydan sonra, geceleyin bu alaydan Dizmilon'a kadar bir öncü kuvvet göndermek uygun olsa da gönderilmedi. Düşman süvarisi, ateş yediği hâlde hakkıyla keşif edilmedi. İşte bu müfreze hiç olmazsa Gereli'de kalması gerekirken geceleyin büyük karargâhtan, Kileler civarına çekilmesi emrini aldı.

Bu emrin belirttiği hareket tarzlarından bir şey anlaşılmadı. Müfreze bir defa yerleşince niçin orayı terk etsin? Boş yere birlikleri yürüsün. Emniyet sağlanıncaya kadar kuşatma

13 dga

neden geriye çekilsin? Çaresiz müfreze 27-28 Nisanda gece yürüyüşünü tercih ederek Kileler'e döndü ve doğudaki tepelerde ordugâh kurdu. 28 Nisan sabahı şartlar elverişli olduğundan burada kalarak bir harekât icra etmedi. Elde edilen istihbarat bilgilerinden düşmanın 2000-3000 piyade ve 3 bataryadan ibaret olduğu anlaşıldı.

Bugün İzmit Tugayı Komutanı Naim Paşa ile birlikte 3,5 tabur piyade ve bir batarya daha geldi. Kileler'de toplam 7,5 tabur piyade, 10 bölük süvari ve 2 batarya toplanmış oldu. Bu birliklerin görevi ordunun sol kanadını gizlemek, mümkün ise Galos'u işgal etmek idi.

13 dh

Mesele 23'ün Cevabı:

Müfreze komutanı, düşmanın Velestin'deki kuvveti ortaya çıkmadan, genel ordunun ileri harekette kalacağını bilmekte idi. Bunun için görevini sür'atle yapmaya çalışacaktır.

Görevi: Düşmanın kuvvetini anlamak, ona taarruz etmek, mümkün ise Galos'u ele geçirmektir. Bunun üzerine savaşmak için ilerleyecektir. Fakat düşman önceden yayılmış ve mevziyi işgal etmiştir. Bu nedenle yapılacak savaş kesin karar verilmiş bir savaştır. O hâlde biz de hareketimizi düzenleyerek, verilen hücumu yapmalıyız. Yayılmamıza esas olacak bir şey varsa o da hücum yönüdür.

13 dha

Bu kadar az bir kuvvetle düşmanın cephesine hücum etmek tehlikeli olabilir. Sol kanada hücum etmek daha uygundur. Çünkü en yakın bu istikamet olduğu gibi, gizlice ilerlemeye ve taarruza uygundur. Harekâtta başarılı olunması hâlinde düşman doğuya doğru püskürtülür. Farsala'daki mevziden atılır. Biz de bu sayede ordumuza yakın bulunuruz. Birbirimizle olan irtibatımız sağlam olur. Sağ kanat hücumu, çok uzun yapılan cephe hücumları kadar tehlikelidir. Demek ki Kileler'den Teltekçi istikametine yürümeli ve buradan sol kanatla birleşmelidir. Eğer müfrezemiz diğer kol ile Gereli'de Dizmilon ve Teltekçe yönünde yürür de cephe ve sol kanattan taarruz etmek

13 di

isterse 5-6 km'lik bir cepheye yayılmış olacaktır. Hâlbuki bir kolordu taarruzu 4-5 km'lik bir cephe ile yapılır. Santa Gravolof Muharebesi'nde bir kolordu 3 km'lik bir cephede yayılmıştı. Müfrezemiz ise azamî olarak 4000 kişilik kuvvetten oluşmaktadır. Bunu 6 km'ye yaymak tehlikedir. Çünkü kollar ayrı ayrı mevkilerde bulunmaktadır. Zaten kural, bir tümen birbirinden 3 km uzak olan iki koldan hareket edebilir. Bununla birlikte kuvvet, toplu olarak hareket etmeli ve iki koldan gitmekten sakınmalıdır. Düşmanın mevzisini tahkim ve takviye ettiğini bildiğimiz için Teltekçi üzerine gitmeli orada yayılmalı, gece olunca düşmana mümkün olduğu kadar yaklaşmalı, sabahleyin tüm

13 dia

kuvvetle büyük darbe vurmalı ve sür'atle hücum yapmaya gayret edilmelidir.

Gerçekte Bu Yolda Gelişen Olaylar:

Öğleden sonra, Gereli'ye ulaşıldı. İki süvari bölüğü ileriye sevk edildi. Amaç Velestin ile Farsala arasındaki tren hattını tahrip etmek ve Velestin'deki düşmanın keşfini yapmaktır. Fakat bu amaç için bu kadar az süvari yerine süvarinin tamamı gönderilmeliydi. Süvari zayıf olduğundan bir şey yapamadı. Yalnız keşif kolları, düşmanın birkaç taburunu Velestin'den çıkarmak üzere olduğunu ihbar etti. Bu haber üzerine müfreze yine Gereli'de kaldı. Ertesi gün yani 29 Nisanda Genelkurmay Başkanlığında görevli Albay Mahmut Bey, karargâhtan Gereli'ye geldi. Görevin yerine getirilmesi için başkomutandan gerekli emirleri

13 dj

almıştı. Adı geçen şahıs daha bugünden ilerlemeyi arzu etti. Değerlendirmesi şundan ibaret idi: Eğer düşman bizden kuvvetli ise savunmada kalır ve yardım bekleriz. Değil ise kuvvetler gelmeden önce üzerine atılırız. Demek ki bu bir keşif taarruzudur. Fakat bu keşif taarruzunun yapılması vakit kaybetmeksizin muharebenin yapılacağı zamanda olması

faydalı olabilir. Çünkü, bugün keşif taarruzları yapmadan işi ertesi güne bıraktığımız takdirde, ertesi gün düşman kuvveti 20.000 olduğunda durum tamamen değişir. Şimdi bu kuvveti tutmak ve yapılan keşif taarruzundan hakkıyla yararlanabilmek için keşif taarruzu yapan birliğin muharebeye girişmesi gerekir. Demek ki Tırhala'ya karşı yapılan keşif taarruzu olduğu gibi, bu keşif taarruzu da fazladır.

13dja

Düşmanın kuvvetini teyit ettik. 10-20 bölük verilseydi, taarruz yapılabilirdi.

Mesele 24:

Osmanlı ordusunun Birinci Tümeni Zargos'ta, diğerleri 4 Mayıstaki şekildedir.[6] Bu duruma göre 5 Mayıs için verilecek ileri yürüyüş emri:

Şimdi Avusturya ve Almanya askerî ataşesinin raporları ile ispatlanan hususlar açıklanacaktı.

Bunların ifadeleri de Goltz'un ifadelerine yakın fakat daha ayrıntılıdır.

Öğleden sonra saat 02.00'de Velestin'e doğru iki kol yürüyüşe başladı. Yukarıda söylediğimiz gibi eğer düşman kuvvetli ise taarruz edilmeyecektir. Bu hâlde bir keşif taarruzu yapılacaktır. Fakat bu taarruzun da

13 dk

başarılı olabilmesi için ertelenmesi kaçınılmazdır.

Hareket şekli: Büyük caddeden 5,5 tabur piyade, 4 bölük süvari, 1 bataryadan ibaret asıl kuvvet ilerliyordu. 2 tabur piyade, 6-7 bölük süvari bataryasından ibaret olan sağ kanat müfrezesi de Velestin'in batısındaki tepelerde bir gösteri hareketi yapacaktı. Düşmanın tüm kuvveti o kanat gerisinde olduğu hâlde buradan gösteri hareketi yapılabilir mi?

Saat 03.30'a doğru büyük kısmı taarruza başlayacaktı. Onun için sağ kanat müfrezesinin yarım saat önce taarruz etmesi uygun görülmüştü. Asıl kuvvet düşmanın büyük kuvvetine karşı gitmeliydi. Yani, sağ taraftan ilerleyebilirdi. Burada aksi yapıldı. Kural olarak düşmanın K noktasında zayıf, E noktasında kuvvetli birlikleri olsa

13 dka

düşmana karşı iki şekilde harekât yapılır. Ya zayıfa karşı gösteri harekâtı yapılır, diğerine asıl kuvvet gönderilir. Yahut her ikisi zayıf kuvvetle işgal edilip arzu edilen kanadın üzerine düşülür. Gerçekte ise bunun aksi oldu.

[6] Bahsedilen bu şekil defterde bulunmamaktadır.

Sağ kanat müfrezesi komutanı faal ve ateşli olmasından kuvvetli bir ateşe göğüs gererek boş yere gitti. Kuvveti ile iş görmek istiyordu. 1870 (İştatis)'te böyle olmuştu. Demek ki bu kuvvet buradan hücum etmek istemiyor. Asıl komutan başka taraftan hücum etmek istiyor. Bu durumdan birliklerin sevk ve idaresinin bir komutanda olduğu anlaşıldı. Saat 04.00'te sağ kanatta bulunan müfreze, kendi kanadını emniyete almak için bir kuvvet ayırıp ileriye bir öncü bölüğü çıkardıktan sonra düşmana

13 dl

2 kilometre kadar yaklaşmıştı. Biraz daha ilerleyerek düşmanın ileri mevziden 800 metre kadar uzaktaki sırta, yani Karadağ'dan uzanan sırta öncü bölüğünü yaydı. Taburların diğer bölükleri de gelerek bölgeye açıldı.

Süvari solda, batarya da merkez gerisinde mevzi aldı. 2 km mesafeden düşman mevzisine ateş açıldı. Sol kanat kolu, yani büyük kısım saat 05.30'da yani yarım saat sonra taarruza başlayacaktı. Ancak yarım saat içinde değil 2 saat sonra taarruza başlandı. Kuvvetlerin 3-4 km birbirinden ayrı olmaları birlikte hareket etmelerini engelledi. Bu durum mesafenin uzaklığını bize gösterdi. Bunun için kuvvet çoğunluğu oluşturmak için bir taburunu Pilavtepe'ye doğru yaydı. Düşmanın kuvvetinin 3 tabur ve birkaç dağ topundan olduğu anlaşıldı. Gerçi, bu kuvvet azdır. Fakat savaş başlamadan önce

13 dla

düşmanın kuvvetini tayin etmek son derece güç, belki imkânsızdır. Geceleyin siperler yapıldı. Bu uygun bir hareket tarzı idi. Sağlamlaştırılmış bir mevkiye hücumdan bir gün önce, topçu vasıtasıyla yapılacak muharebeye hazırlanıldığından, geceleyin siperler yapılır. Siperler yapılmadan önce mümkün olduğu kadar düşmana yaklaşmaya gayret edilir. Yaklaşan piyadeler âdeta kendilerini avcı kuyuları ile gizlemeye mecburdurlar. Ancak düşmana rahat vermemek için piyadeler 500 metreye kadar düşman avcılarına yaklaşmalı ve sonra topçu muharebesine geçerek rahat vermemeye çalışmalıdır. Bu şekilde ertesi günü hücuma hazırlanılabilir. Plevne karşısında Rusların yapmaya mecbur oldukları kurallar ve harekât bundan ibarettir. Sağ kanat büyük taburunu cepheye, başka bir taburunu Pilavtepe'ye, bir avcı taburunu da Dizomilon

13 dm

ormanına doğru yaydı. Bundan başka sağ kanat kolunu bir tabur ile takviye etti. Toplam, 3 tabur oldu.

Ertesi günkü plân:

Sol kanat kolu ovadan asıl taarruzu yapacak, sağ kanat müfrezesi düşmana doğru ilerleyecek, ona taarruz ve onu kendisine doğru çekecek ve asıl hücumu bekleyecektir. Hâlbuki tam tersi olması lâzımdır. Ovadan asıl hücum olmaz. Karadağ tarafından taarruz daha kolaydır. Bu hareket,

anlaşılan Naim Paşanın asıl hücumun kendisi tarafından yapılmasını istemesinden ileri gelmiştir.

Mahmut Bey karanlıktan faydalanarak düşmana yaklaşmak istiyordu. Bunun için gece saat 03.00'te taburların hareket emrini verdi ki güneşin doğuşu ile taburlar

13 dma

düşman mevzisinin yakınında ve karşısında bulunacaktı. Hâlbuki Mahmut Bey hareket için taburların yanına gittiği zaman onları ölü gibi uyumuş buldu. Nihayet güçlükle saat 05.00'te hareket edilebildi. Görülüyor ki erken saatte verilen emirler yerine getirilemiyor. Onun için böyle emirler verilmemelidir. Bundan dolayı adı geçen plânı değiştirmeye ve uzak mesafeden düşmanı çevirmeye mecbur kalındı. Çünkü güneşin doğuşu ile beraber çevirme doğrudan doğruya yapılamaz. Uzun bir yoldan yapıldığından dolayı çok zorluk çektiler. Cephe büyüdü. Asıl sebep ise saat 03.00'te taburların harekete hazır bulunmamasıdır.

30 Nisan sabahı saat 02.00'de genel hat üzerinde muharebe başladı.

13 dn

Türklerin sağ kanadı bir parça arazi kazandı. Sol kanat ise direnişle karşılaştığından orman civarında kaldı. Sağ kanat, bir taburunu cepheden sürdü. Diğer taburlarıyla da cepheden Yunanların sol kanadına karşı hareket etti. Sağ kanat müfrezesinin bataryası merkez gerisinde mevzi aldı. Gayet kötü olan bu durumda, piyade son derece güçlü bir şekilde ilerliyordu. Öğleden sonra 02.00'de Mahmut Bey, Bursa Taburunu düşman cephesine doğru ilerletti ve kendisi diğer taburlarına hücumu kolaylaştırmak için eli altındaki süvarilerin başına geçti. Süvari bölüklerinin adet olarak mevcudu çok olsa da genel durumu maalesef 250 kılıcı geçmiyordu. Mevcut süvari ile fedakârca

13 dna

hücum yapılacaktı. Adı geçen hücumun zamanında olabilmesi için piyade hücumu ile birlikte yapılacaktı. Bunun için piyadenin hücumunu bildirmek üzere bir subay gönderildi. Bu subay harekâta aldanmış, vaktinden önce haber vermiştir. Bundan dolayı süvari hücumu pek erken yapılmış ve başarı sağlanamamıştı. Süvari bölükleri şekilde olduğu gibi[7] basit bir düzen içindeydi. Uzak olan bölük kol nizamında araziden yararlanarak yan yürüyüş ile hareket etmiş ve uygun mevziye geldiği zaman, takımlar sağa çark ederek hat koluna ve sonra harp safına girerek hücuma başlamıştır.

[7] Bahsedilen şekil bu defterde bulunmamaktadır.

13 do

Keşif yapılmamış olmalı ki düşmanın olup olmadığı bilinmeyen bir orman köşesinden ve ikinci bir mahalden şiddetli ateş başlamıştı. Bunun üzerine sıralarda düzensizlik oluşmaya başladı. Bunu gören süvari komutanı, dönmek için komut vermiş ve bölüklerin çoğunluğu ateş görmüş ise de baştaki iki bölük bu komutu dinlemeyerek, en önde zafer kazanmış bir eda ile ilerleyen Mahmut Beyi takip ediyordu.

Mahmut Bey takımları çark ettirme zamanının geldiğini anlatmak üzere geriye ve süvari komutanına doğru baktığı zaman arkasında iki bölükten fazla olmadığını görünce, ateş altında geri dönmek, ileri gitmekten daha kötü olduğunu düşünerek hemen kılıcını çekip doğrudan ileriye düşman piyadelerine

13 doa

doğru bölükleri sevk etti. Arazinin bozuk taraflarının bulunması, bölüklerin iki ateş arasında kalmalarından dolayı, hücum bir işe yaramadı. Hemen verilen komutla yere inilmiş ve atılan iki el ateş ile bir fayda sağlanamayacağı anlaşılmış ve o zamana kadar piyade de henüz hücum edememiş olduğundan, süvari hücumu faydasız olmuştur ve yine ata binilip kaçıp kurtulmuştur.

Mahmut Bey hayvansız olarak bir düşman subayı ile kendi silâhını kullanarak döğüştükten sonra bir erin hayvanını alıp geriye çekilerek kahramanlığını mükemmel bir şekilde âleme göstermiştir.

13 dp

Arazi keşfi yapılmadan hücuma kalkıldığından dolayı 30 şehit, 100 yaralı, 120 kişi kaybedilmiştir. Bu sırada piyade de hücumu bırakmıştı. Hücumu takviye için bu iki bölük komutanına bir emir gelmişse de yazılı olmadığından, emri yerine getirmeyerek geride kalmışlardır.

Bunun gibi birçok olumsuzluktan dolayı hücumda başarılı olunamayınca, Yunanlar tam karşı taarruz imkânı buldular.

Burada meydana gelen hatalar:

1. Topçular muharebeye hazırlanmamıştır.

Süvari kuvveti zaten 250 idi.

13 dpa

2. Asker yorgundur.
3. Bir kısmı mühimmat ve cephaneden mahrumdur.
4. Süvari hücumu vaktinden önce yapılmıştır.
5. Keşif yapılmamıştır
6. Hareket birliği yoktur.
7. Atış eğitimleri eksiktir.
8. Süvarinin bir kısmı ilerleyip diğer kısmı çekilmiştir.
9. Birliklerin çoğunun faaliyeti harekete katılmamıştır.
10. Asıl taarruz ovadan yapılmıştır.

11. Şekilden anlaşıldığı üzere çoğu taburlar birbirinden çok fazla açılmış ve birkaç kolordunun cephesine denk bir cephe tutmuştur.

İki kanat arasında 11 km'lik bir mesafe vardır.

13dq

Yunanların Farsala yönünde takviye edilmelerinden, demir yolundan yararlandıkları anlaşılıyor. Bu hâl dikkate değer bir durumdur. Meydan muharebesinde demir yolundan faydalanmak ayrı bir durum teşkil eder. Süvarimiz demir yollarını tahrip etmesinden dolayı suçlanır. Düşmanın takviye edildiği anlaşılınca Osmanlıların çekilmekten başka çaresi kalmadı. Fakat düşman Osmanlı ordusunu çok yavaş takip ettiğinden çekilme düzenli oldu. Bursa Taburu öncülük görevini yerine getirdi. Saat 08.00'de her iki kol Gereli'ye ulaştı. Bu muharebede genel kayıp 400 kişi idi. Gerçekte 35.000 Osmanlı,

13 dqa

10.000 Yunanlı'ya karşı savaşmıştı. Bundan başka 10.000'de gönüllü vardı. 29 ile 30 Nisanda Yunanlar Çatalca'ya 8 tren yardım ulaştırabildi. İlk hücum faydasız olduktan sonra Beşinci Tümenin kalan kuvveti Yenişehir'den Gereli yönüne gönderilmedi. (9 tabur, 2 batarya) Asıl Osmanlı ordusu Farsala'yı ele geçireceği zaman Velestin civarında bulunan düşmana hücum etmesi için adı geçen tümene emir verildi. Ancak 5 nci Tümenin çoğunluğu 5 Mayısa kadar Gereli'de başı boş kaldı. Genel karargâhtan 5 Mayısta hemen Farsala'ya hücum için emir verdiği zaman (5 Osmanlı tümenine)

13 dr

5 nci Tümene de Velestin'de bulunan düşman kuvvetinin Farsala yönüne gitmesine engel olunması emredildi. Bu kapsamda 5 Mayıs için bir taarruz emri verildi. Bu karar pek gerekliydi. Düşmanın savaşa katılmaması arzu ediliyorsa, taarruz en uygun hareket tarzıdır. Bu sayede düşman baskı altına alınır ve takviye göndermesi engellenir. Beşinci Tümen komutanı 5 Mayıs öğleden sonra tümenini toplayıp sözlü olarak hücum emri verdi. Bu emrin ne şekilde yapıldığını aşağıda göreceğiz. Tümenin hareketi yukarıda beyan ettiğimiz Naim Paşa Tugayının hareketinin aynıdır. Yalnız bu kuvvet fazla olduğundan önceki değerlendirmeden daha geniş düşünülmesi gereklidir.

13 dra

Toplanma Gereli'nin 3 km güneyinde başlamıştır. 5 nci Tümenin komutanı tümenin saat 06.00'da Gereli civarında toplanmasını belirterek aşağıdaki emri verdi:

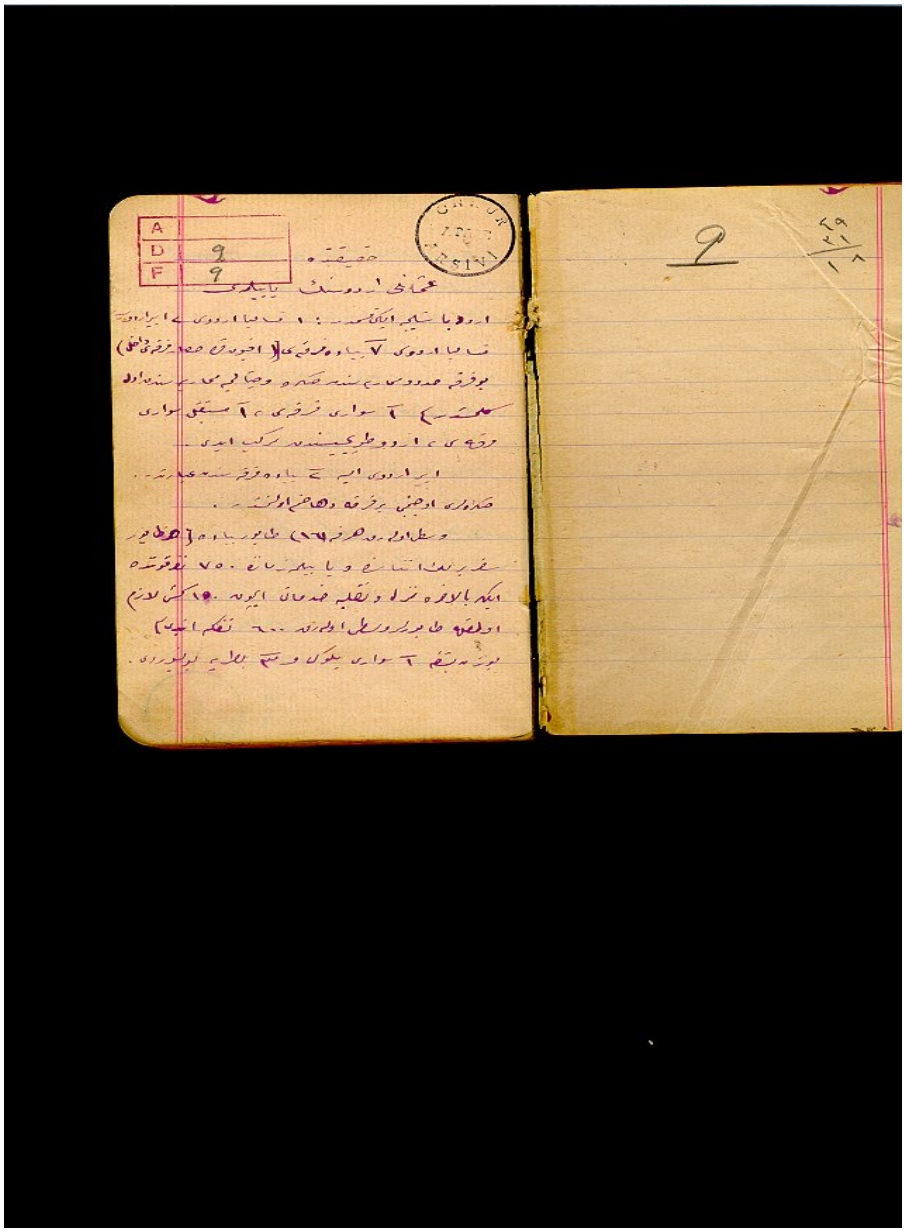
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI

(K: 44, G: 13)

HARİTALAR

MUSTAFA KEMAL'İN 1897 TÜRK-YUNAN SAVAŞI İLE İLGİLİ TUTTUĞU NOTLARIN ÖZGÜN METİNLERİ VE ÇEVİRİM YAZILARI (K: 44 G: 13)

44-13

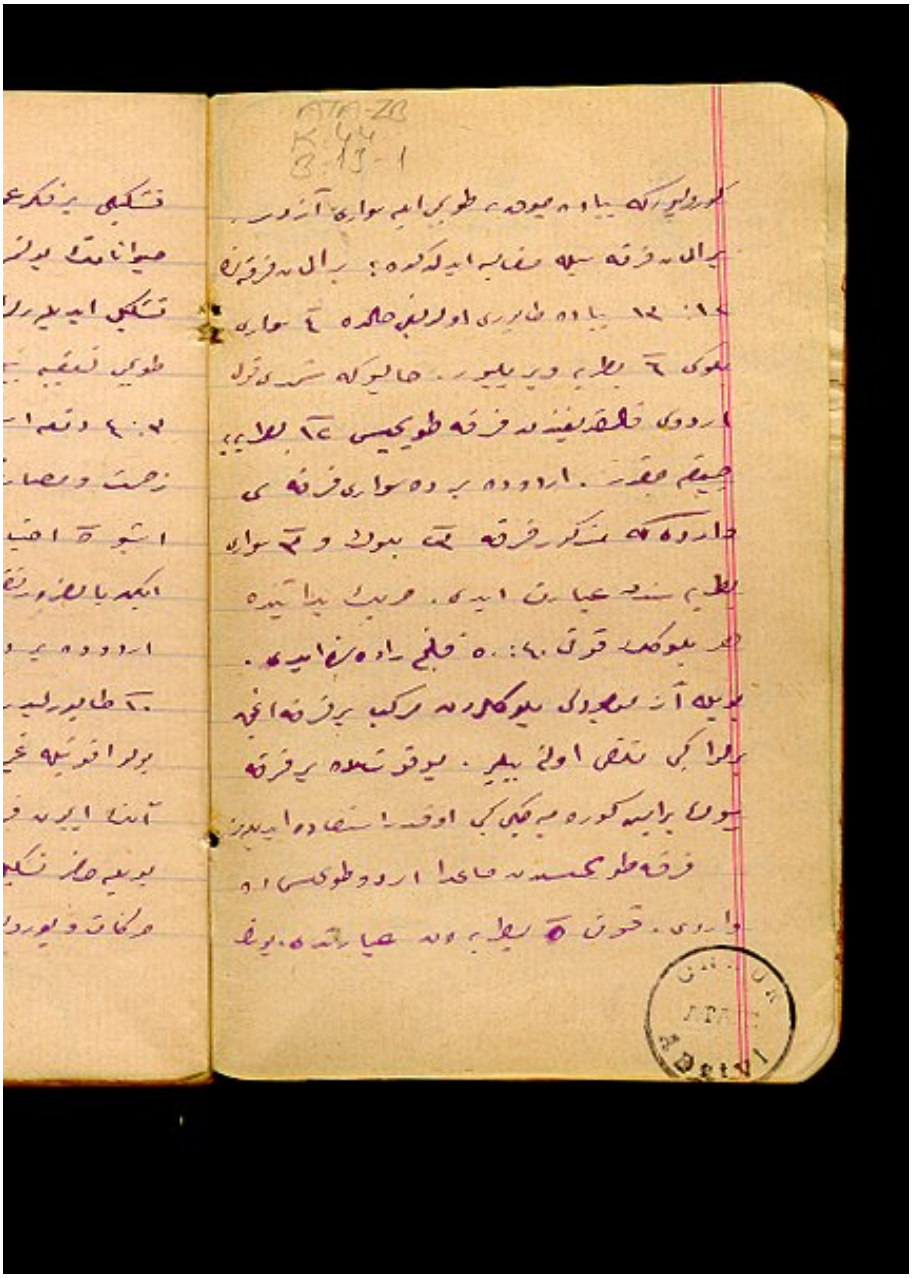
44-13

Hakikatte

Osmanlı ordusunun yayılması: Ordu başlıca iki kısımdır: 1- Teselya ordusu. 2- Epir ordusu

Teselya ordusu 7 piyade fırkası (Afyonkarahisar fırkası dâhil) bu fırka hudut muharebesinden sonra ve Çatalca Muharebesi'nden evvel gelmiştir. 1 süvari fırkası, 1 müstakil süvari fırkası, ordu topçusundan mürekkep idi. Epir ordusu ise 2 piyade fırkasından ibarettir. Sonraları üçüncü bir fırka daha zam olunmuştur.

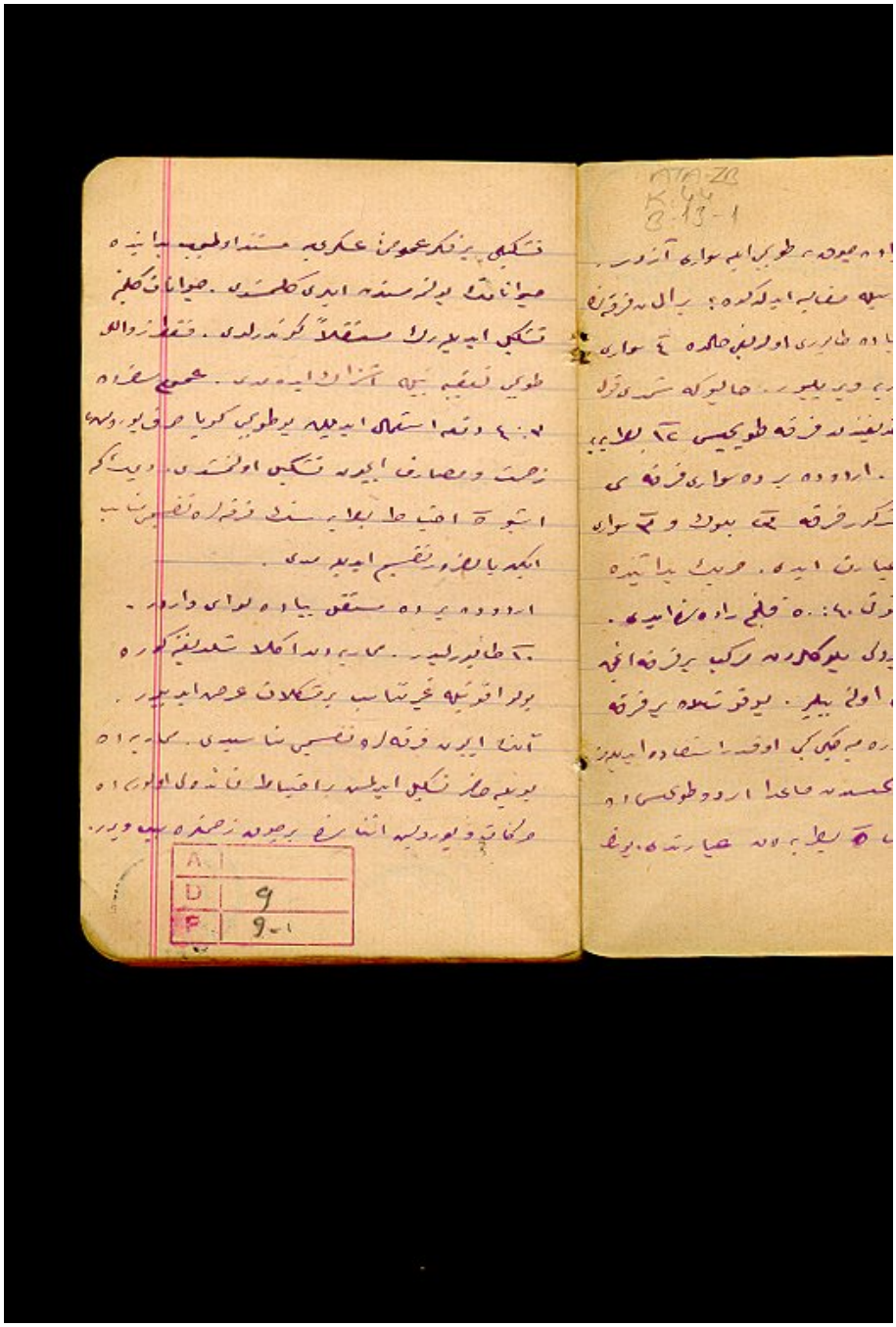
Vasatî olarak her fırka (16) tabur piyade her tabur seferberlik esnasında ve yapılma zamanında 750 nefer kuvvetinde iken bilâhare menzil ve nakliye hıdmâtı için 150 kişi lâzım olmakla taburlar vasatî olarak 600 tüfekli idi. Bundan başka 1 süvari bölüğü ve 3 batarya bulunuyordu.

44-13a

13 a

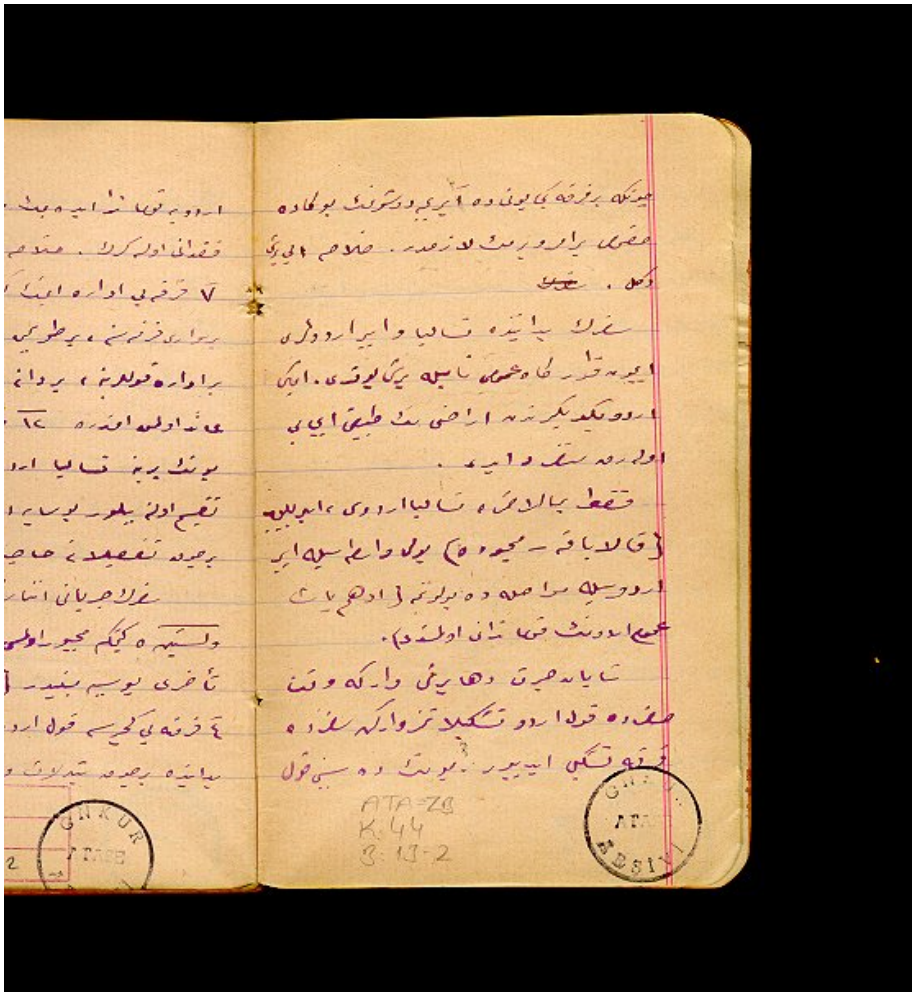
Görülüyor ki piyade çok, topçu ile süvari azdır. Bir Alman fırkasıyla mukayese edildiğinde bir Alman fırkasında 12-13 piyade taburu olduğu hâlde, 4 süvari bölüğü, 6 batarya veriliyor. Hâlbuki şimdi kolordusu kalktığından fırka topçusu 12 bataryaya çıkacaktır. Orduda bir de süvari fırkası vardı ki mezkûr fırka 23 bölük ve 3 süvari bataryasından ibaret idi. Harbin bidayetinde her bölüğün kuvveti 40 ile 50 kılıç raddesinde idi. Böyle az mevcutlu bölüklerden mürekkep bir fırka ancak bir liva gibi telâkki olunabilir. Bu kuvvetle bir fırka büyük bir iş göremeyeceği gibi o kadar istifade edilemez. Fırka topçusundan maada ordu topçusu da vardı. Kuvvet 5 bataryadan ibaretti.

44-13aa

13 aa

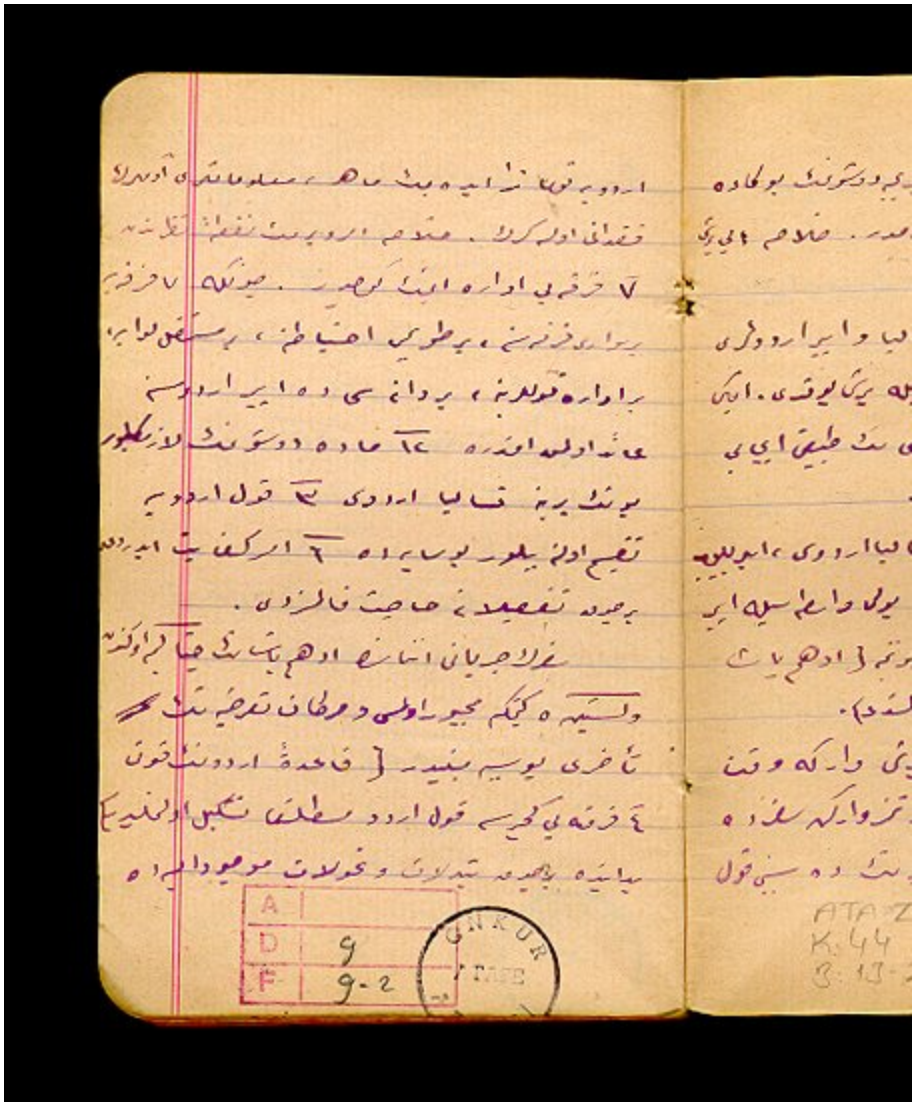
Teşkili bir fikr-i umumî-yi askeriye müstenit olmayıp bidayette hayvanâtın bulunmasından ileri gelmiştir. Hayvanât gelince teşkil edilerek müstakilen gönderildi. Fakat zavallılar topçu taifesiyle iştirak edildiler. Umum-u seferde 3-4 defa istimal edilen bu topçu güyâ sırf yürüyüş zahmet ve mesarif için teşkil olunmuştu. Demek ki işbu 5 ihtiyat bataryasının fırkalara taksimi münasip iken bizzarûr taksim edilemedi. Orduda bir de müstakil piyade livası vardır. 10 taburludur. Muharebeden anlaşıldığına göre bu liva kuvvetiyle gayr-ı münasip bir teşkilât arz ediyor. Onun için fırkalara taksimi münasipti. Muharebede böyle saf teşkil edilmiş bir ihtiyat faideli olursa da harekât ve yürüyüş esnasında birçok zahmete sebep verir.

44-13aaa

13 aaa

Çünkü bir fırka gibi bunu da ayrıca düşünmek buna da müstakil bir emir vermek lâzımdır. Hülasa iyi bir şey değil. Seferin bidayetinde Teselya ve Epir orduları için karargâh-ı umumî nâmıyla bir şey yoktu. İki ordu yek diğerinden arazinin tabiatı icabı olarak münferit idi. Fakat bilâhare Teselya ordusu ilerleyip (Kalabaka-Mihvere) yolu vasıtasıyla Epir ordusuyla muvasalada bulununca (Ethem Paşa umum ordunun kumandanı olmuştu.) şayan-ı hayret daha bir şey var ki vakt-ı hazerde kolordu teşkilâtımız varken seferde fırka teşkil ediyor. Bunun da sebebi kol

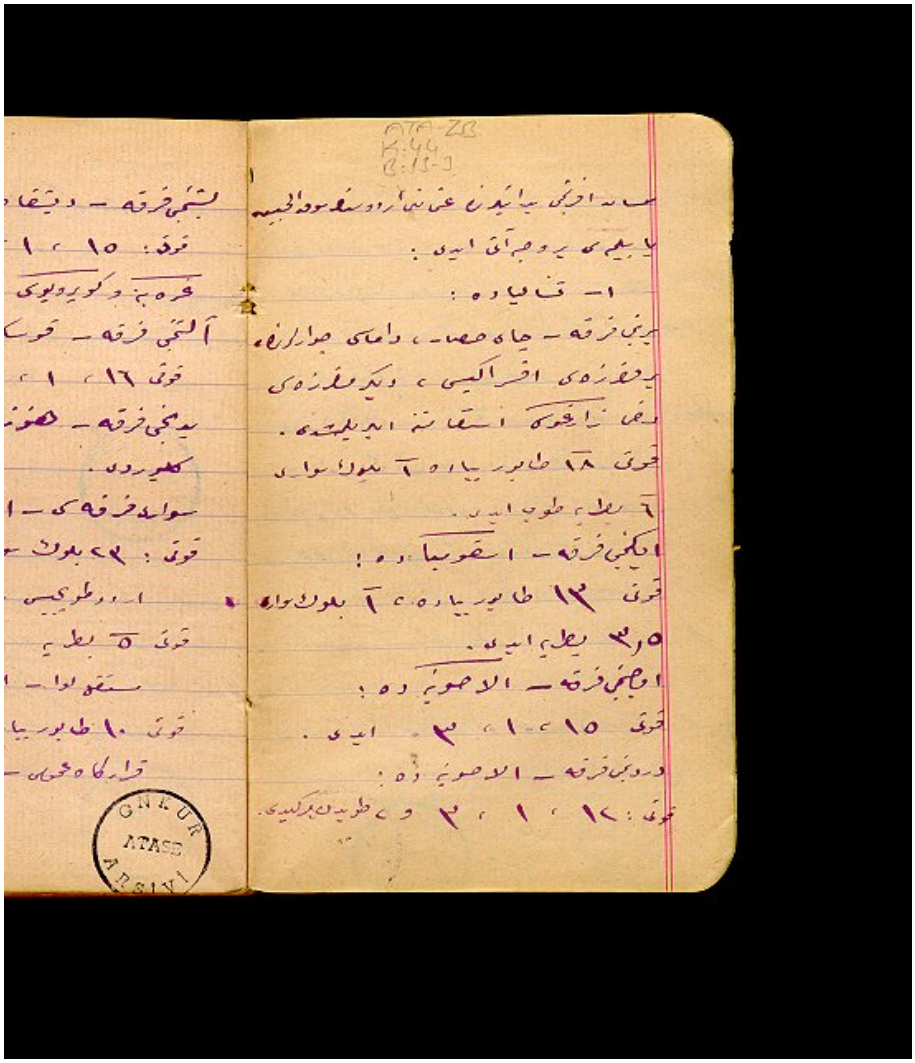

44-13ab

13 ab

orduya kumanda edecek mahir ma'lûmâtlı adamların fıktanı olsa gerek hülâsa ele vermek nokta-i nazarından 7 fırkayı idâre etmek güçtür. Çünkü 7 fırkaya bir süvari fırkasına, bir topçu ihtiyatına, bir müstâkil livaya, bir idâre kollarına, bir tanesi de Epir ordusuna ayrılmak 12 madde düşünmek lâzım geliyor. Bunun yerine Teselya ordusu 3 kolorduya taksim olunabilir. Bu sayede 6 emir eder, kifayet ederek birçok tafsilâta hacet kalmazdı. Seferin cereyanı esnasında Edhem Paşanın Çatalca önünden Velestin'e gitmeye mecbur olması harekât-ı taarruziyenin te'hiri bu sebebe müstenittir. (Kaideten ordunun kuvveti 4 fırkayı geçerse kolordu müstakilen teşkil olunmalıdır.)

Bidayette birçok tebeddülât ve tahvilât mevcut ise de

44-13aba

13 aba

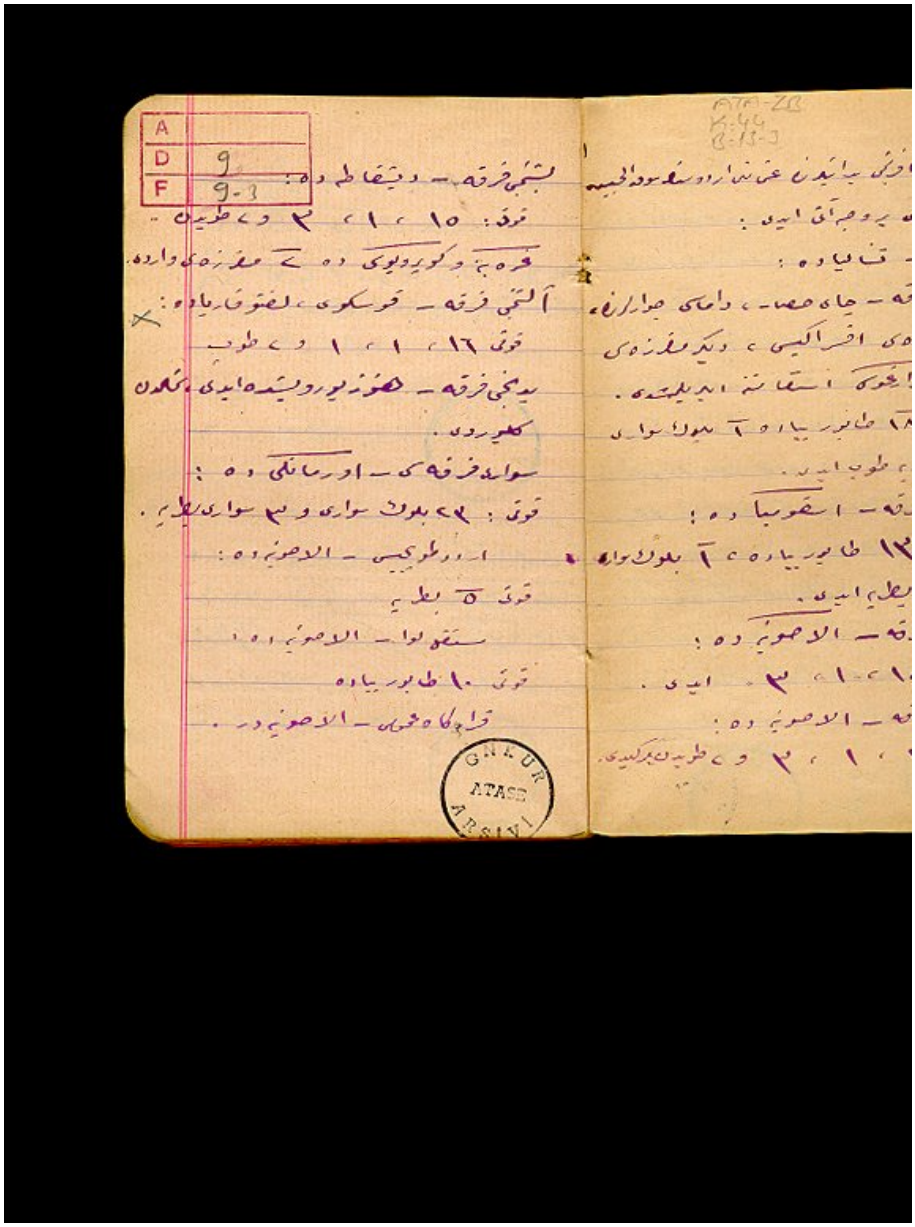
Nisan-ı efrenci bidayetlerinde Osmanlı ordusunun sevk'ül-ceyş yapabilmesi ber vech-i âtî idi: 1- Teselya'da:

Birinci Fırka-Çayhisar, Damazi civarlarında. Bir müfrezesi Akrazis, diğer müfrezesi dâhil Zargos istikametine ilerlemişti. Kuvveti 8 tabur piyade, 1 bölük süvari, 6 batarya top idi.

İkinci Fırka-İskomya'da: Kuvveti 13 tabur piyade, 1 bölük süvari, 3,5 [luk] batarya idi.

Üçüncü Fırka-Alasonya'da kuvveti 15, 1, 3 idi.

Dördüncü Fırka-Alasonya'da kuvveti 12, 1, 3 ve iki toptan mürekkeb idi.

A
D 9
F 9-3
ATA-ZB
K:46
B-13-3
GAZİ ATASE ARŞİVİ

44-13ac

13 ac

Beşinci fırka-Dışkata'da:

Kuvveti: 10 , 1, 3 ve 2 toptan. Grebene ve Köprüyosu'da 2 müfrezesi vardı.

Altıncı Fırka-Kuzköy, Leftokarya,

Kuvveti 16, 1, 1 ve 2 top.

Yedinci Fırka henüz yürüyüşte idi. Şimâlden geliyordu.

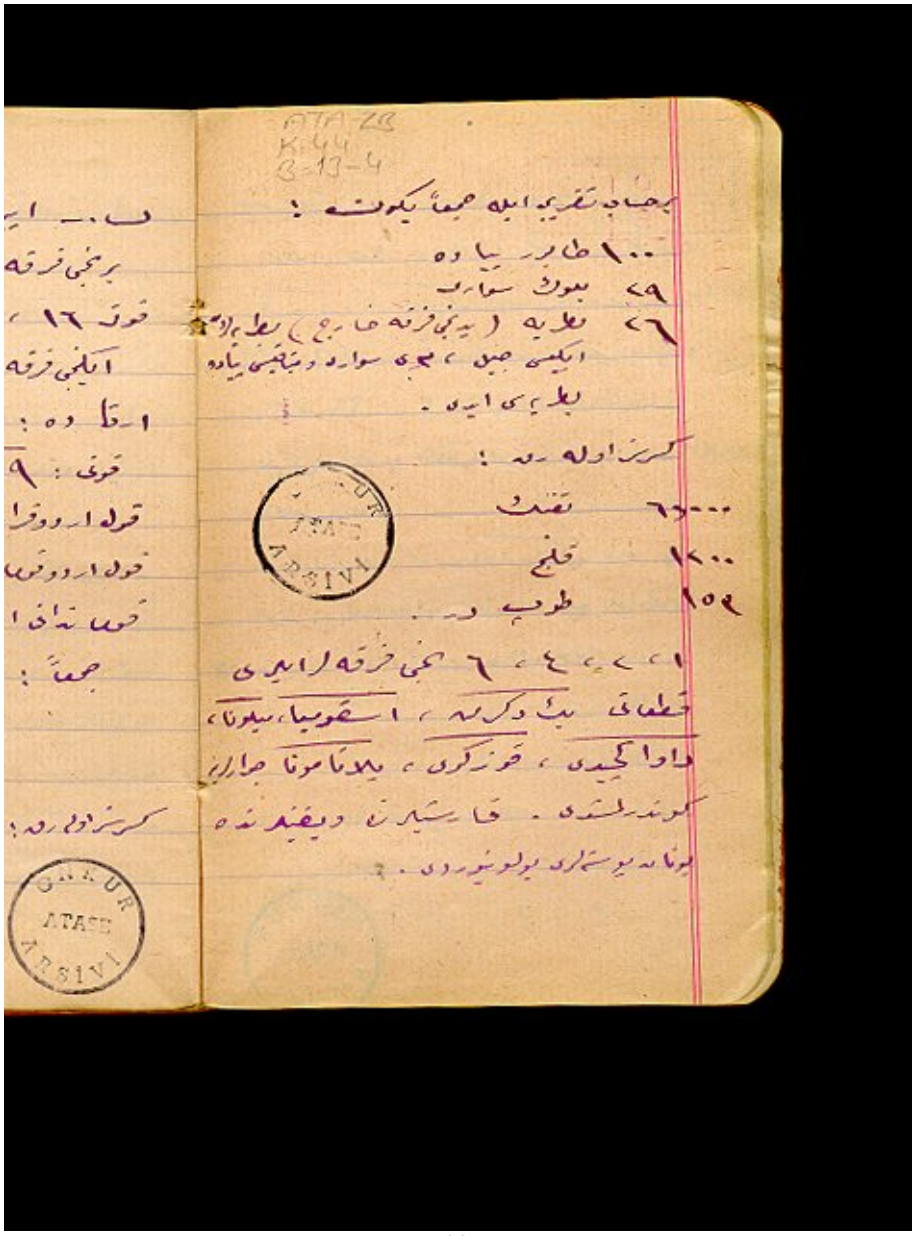
Süvari Fırkası-Ormanlı'da:

Kuvveti: 23 bölük süvari ve 3 süvari batarya.

Ordu topçusu-Alasonya'da: Kuvveti 5 batarya.

Müstâkil liva-Alasonya'da,

Kuvveti 10 tabur piyade. Karargâh-ı Umumî-Alasonya'dadır.

44-13aca

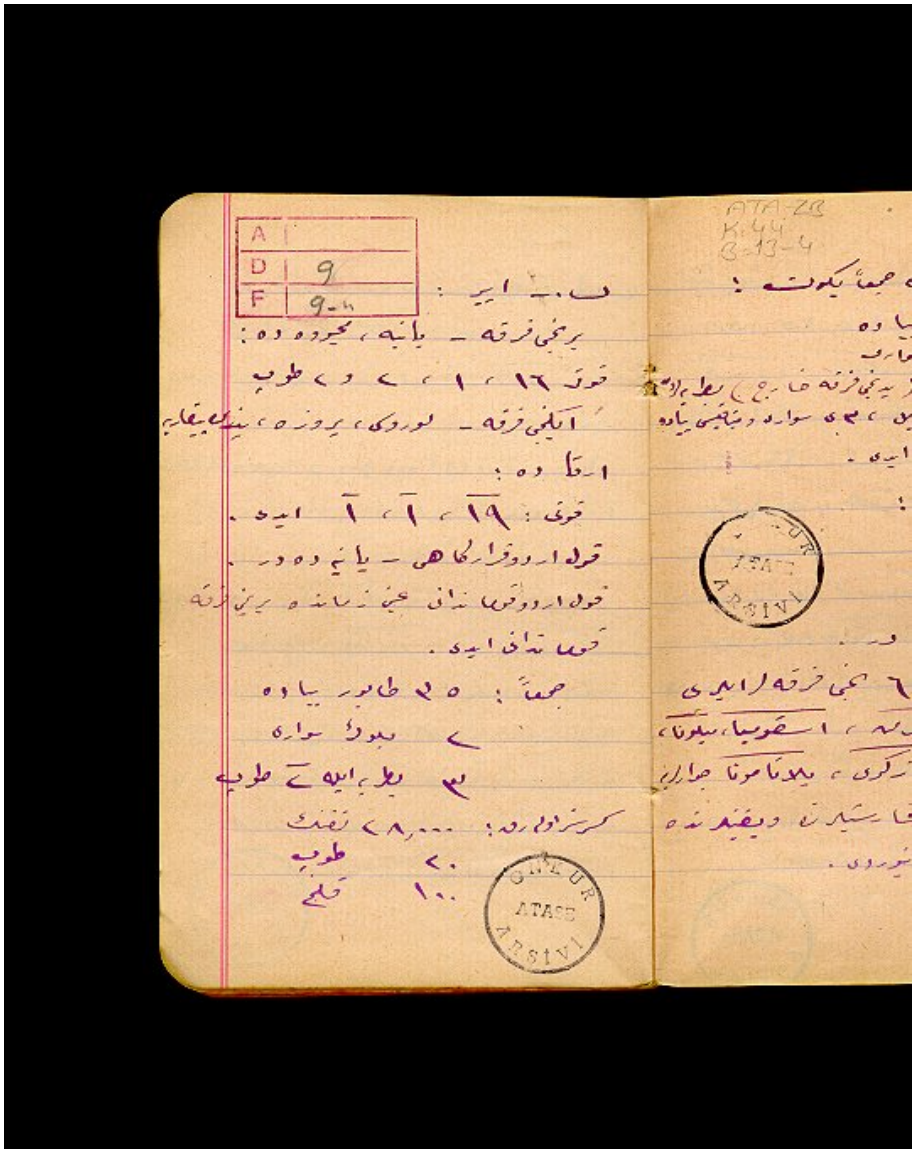
13 aca

Bir hesab-ı takribi ile cem'an yekûn:

100 tabur piyade, 29 bölük süvari, 26 batarya (7 nci Fırka hariç) bataryanın ikisi cebel, üçü süvari ve mütebakisi piyâde bataryası idi.

Kesirsiz olarak:

60.000 tüfek, 1200 kılıç, 153 toptur. 1, 2, 3, 6 ncı fırkalar ileri kıt'aatı Beydeğirmen, İskomya, Milona, Davageçidi, Kuzköy, Belâkomuna civarlarına gönderilmişti. Karşılarında ve yakınlarında Yunan postaları bulunuyordu.

44-13ad

13 ad

B-Epir

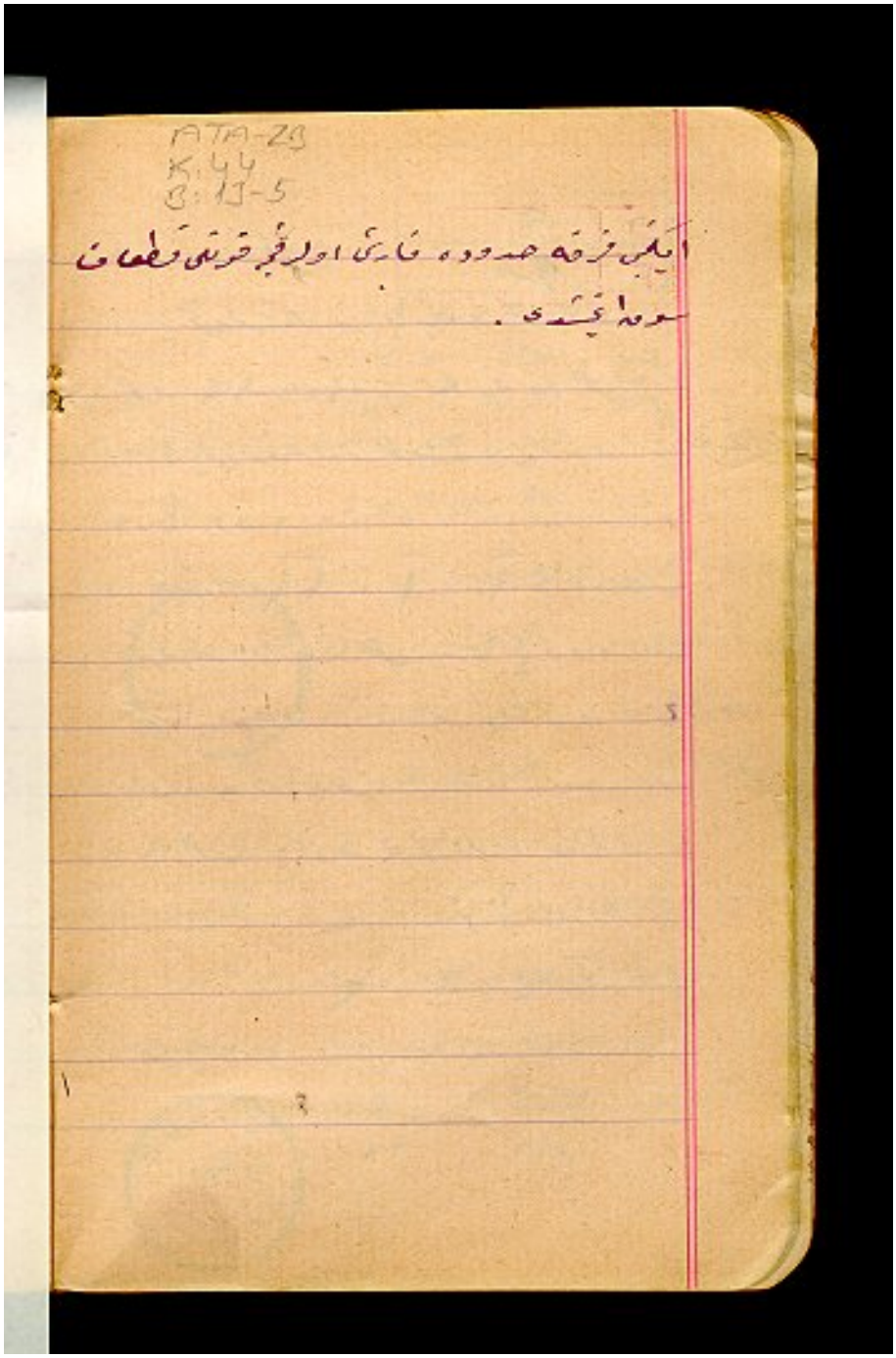
Birinci Fırka-Yanya, Mecova'da: Kuvveti 16, 1, 2 top

İkinci Fırka-Lorus, Preveze, Pandispikarya arkada: Kuvveti 19, 1, 1 idi. Kolordu karargâhı Yanya'dadır. Kolordu kumandanı aynı zamanda Birinci Fırka kumandanı idi.

Cem'an 35 tabur piyade

2 Bölük süvari, 3 batarya ile 2 top

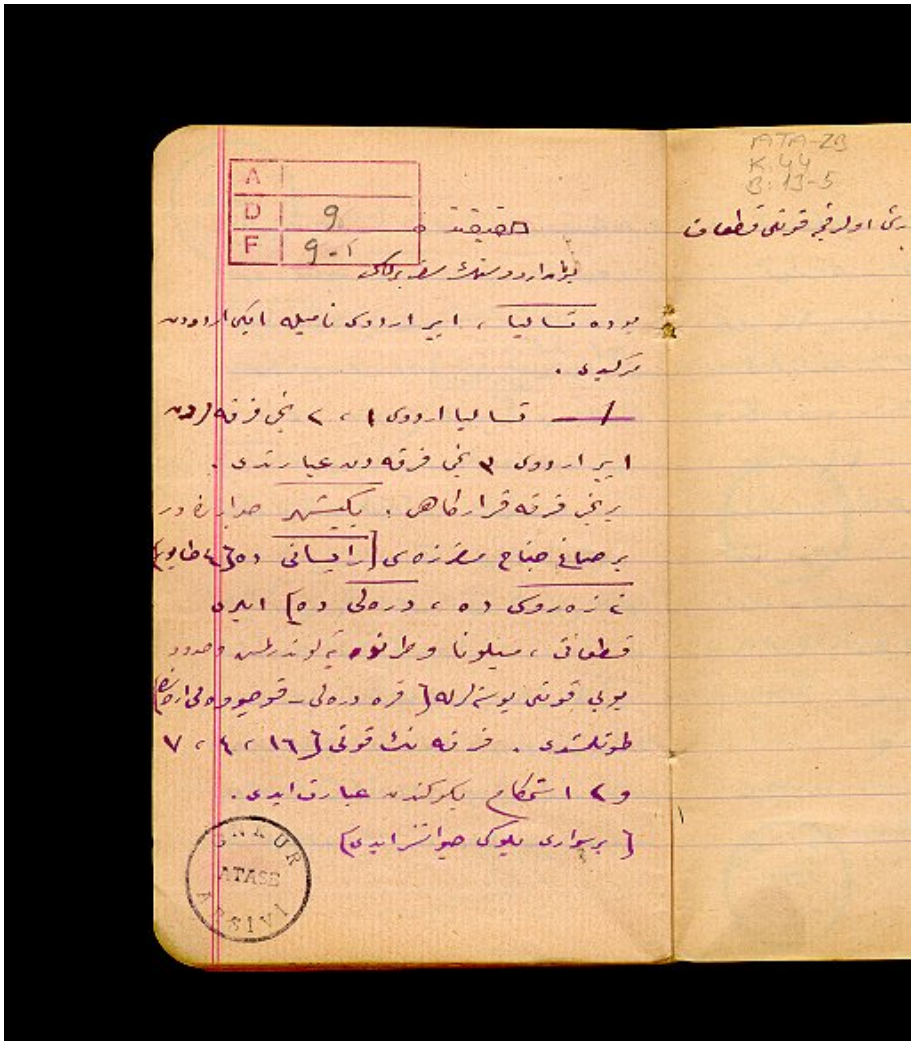
Kesirsiz olarak: 28.000 tüfek, 20 top, 100 kılıç

44-13ada

13 ada

İkinci Fırka hududa karşı oldukça kuvvetli kıt’aât sevk etmişti.

ATM-28
K-44
B:13-5
A
D 9
F 9-1

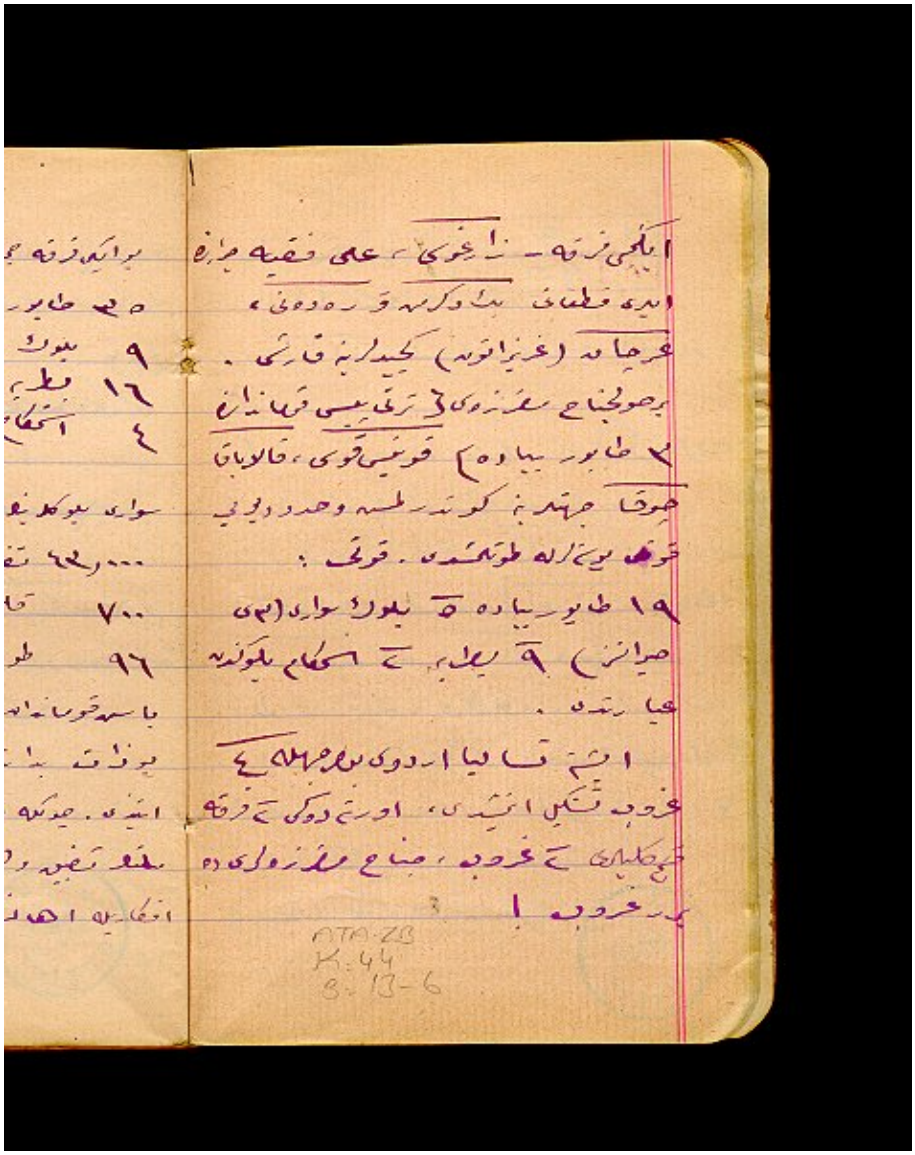
44-13ae

13 ae

Hakikatte

Yunan ordusunun seferberliği: Bu da Teselya, Epir ordusu namıyla iki ordudan mürekkepti. Teselya ordusu 1, 2 nci fırkalardan; Epir ordusu 3 ncü fırkadan ibaretti. Birinci Fırka karargâhı: Yenişehir civarındadır. Bir sağ cenâh müfrezesi (Raysani'de (4 tabur) Nizeros'da, Dereli'de), ileri kıtaatı Milôna ve Tırnova'ya gönderilmiş ve hudut boyu kuvvetli postalarla Karadereli-Kırçovalı arasında tutulmuştu. Fırkanın kuvveti 16, 4, 7 ve iki istihkâm bölüğünden ibaretti.

(Bir süvari bölüğü hayvansızdı.)

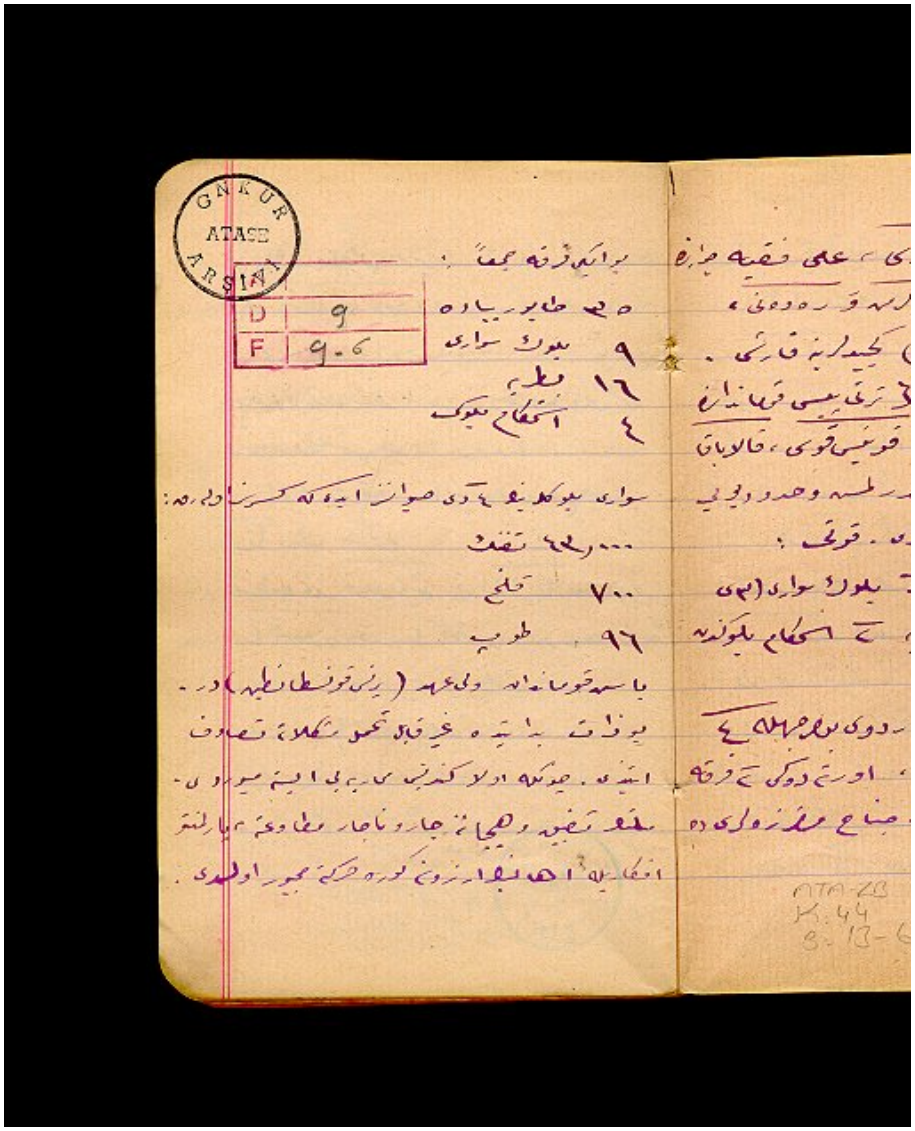
ATA-ZB
K:44
B:13-6

44-13aea

13 aea

İkinci Fırka-Zargos, Ali Fakih civarında ileri kıtaatı Beydeğirmen ve Reveni, Garçak, (Garniraton) geçitlerine karşı bir sol cenah müfrezesi (Sertibis kumandasında 3 tabur piyade) Kutmimakos, Kalabaka, Çoka cihetlerine gönderilmiş ve hudut boyu kuvvetli postalarla tutulmuştu.

Kuvveti: 19 tabur piyade, 5 bölük süvari (3'ü hayvansız), 9 batarya, 2 istihkâm bölüğünden ibaretti. İşte Teselya ordusu bu cihetle 4 grup teşkil etmişti. Ortadaki 2 fırka kısm-ı küllîleri 2 gruba, cenâh müfrezeleri de birer gruba.

ANKARA ATASE ARŞİVİ
D 9
F 9.6

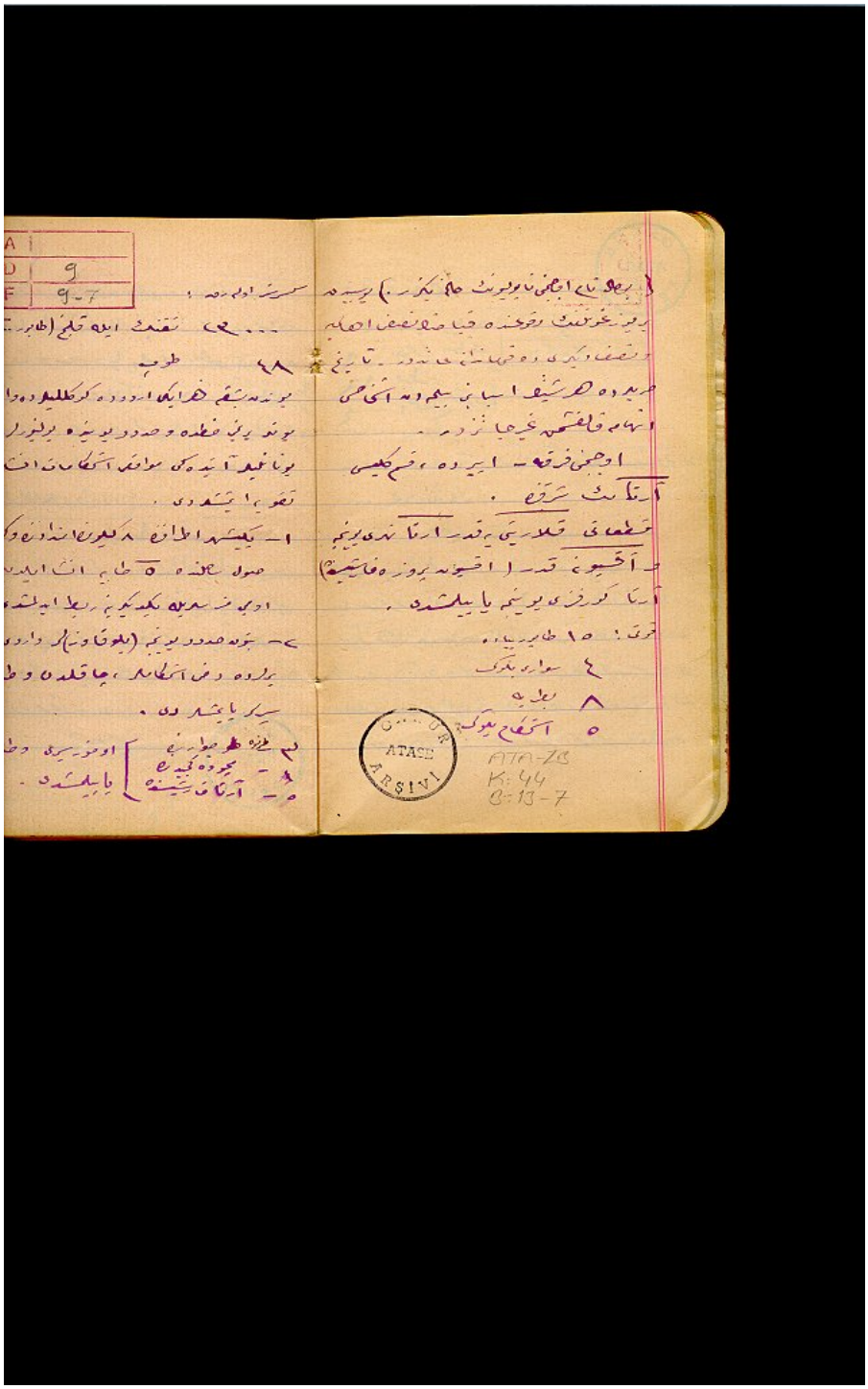
44-13af

13 af

Bu iki fırka cem'an: 35 tabur piyade, 9 bölük süvari, 16 batarya, 4 istihkâm bölüğü.

Süvari bölüklerinin 4'ü hayvansız idi ki kesirsiz olarak: 43.000 tüfek, 700 kılıç, 96 top.

Başkumandan, Veliaht (Prens Konstantin)'dir. Bu zat bidayette gayr-ı kabil-i tahammül müşkilâta tesadüf etmişti. Çünkü evvelâ kendisi muharebeyi istemiyordu. Milletinin tazyik ve heyecanına çar-nâçar mutava'ata parlâmento efkârıyla ahalinin arzusuna göre harekete mecbur oldu.

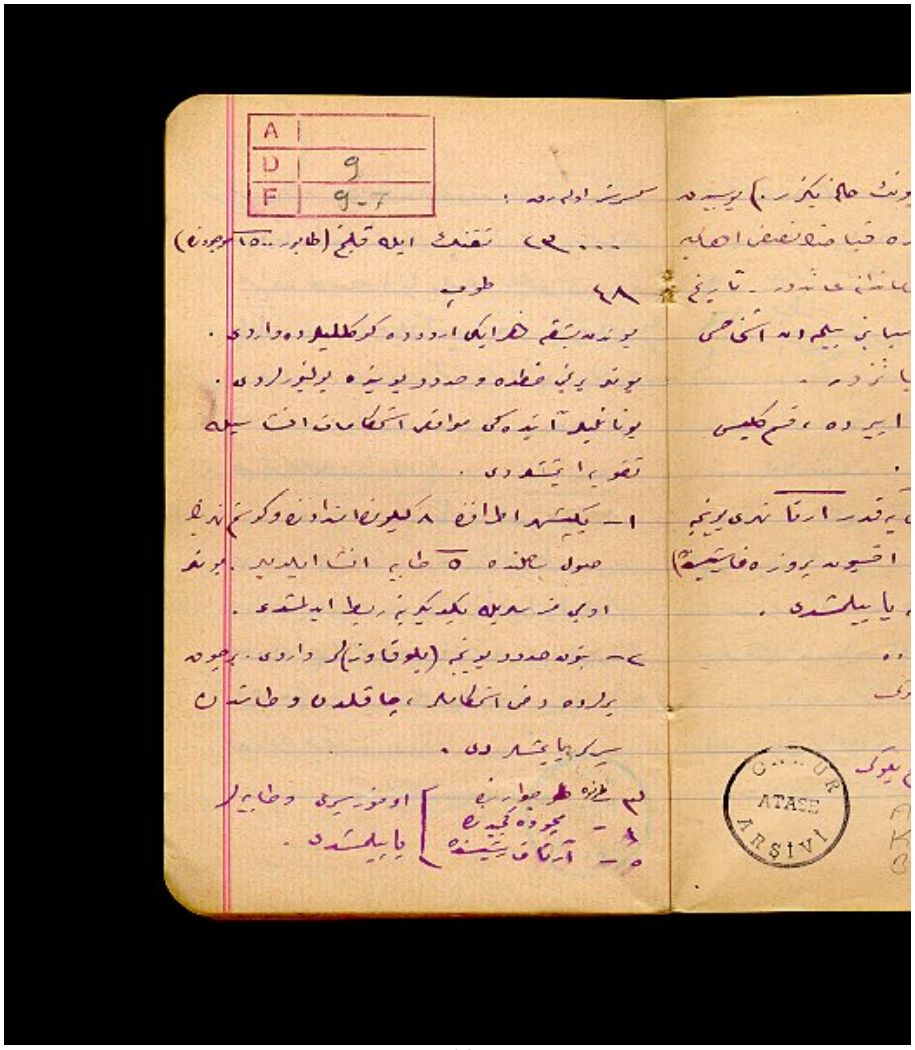

ATASE
ARŞİV
ATA-ZB
K: 44
G: 13-7

13 afa

(Bu hâl tam Üçüncü Napolyon'un hâline benzer.) Bu sebepten yorgunluğu vuku'unda kabahatin nısf-ı ahaliye ve nısf-ı diğeri de kumandanına aittir. Tarih-i harplerde her şeyin esbâbını bilmeden eşhâsını ithama kalkışmak gayr-ı caizdir.

Üçüncü Fırka-Epir'de kısm-ı küllîsi Arna'nın şarkında kıt'aât-ı Kalariyeti'ye kadar Arna nehri boyunca ve Aksuyun'a kadar (Aksuyun Preveze karşısında) Arna körfezi boyunca yayılmıştır. 15 tabur piyade, 4 süvari bölüğü, 8 batarya, 5 istihkâm bölüğü

A
D 9
F 9-7

44-13ag

13 ag

kesirsiz olarak: 23 000 tüfek ile kılıç (tabur 1500 mevcudunda) 48 top bundan başka her iki orduda gönüllüler vardı. Bunlar birinci hatta ve hudut boyunda bulunuyorlardı. Yunanlılar âtîdeki mevâkileri istihkâmat inşasıyla takviye etmişlerdi.

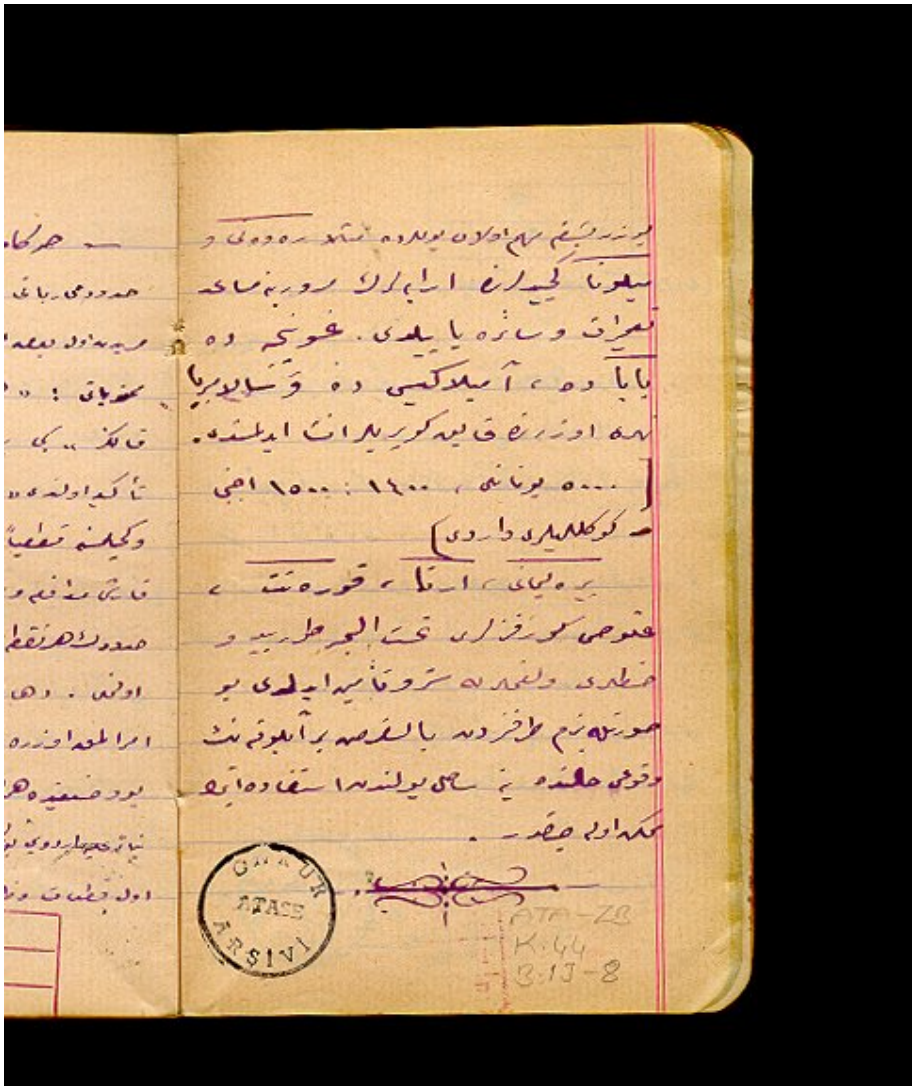
1- Yenişehir etrafında 8 kilometre imtidâdında ve Köstem nehrinin sol sahilinde 5 tabya inşa eylediler. Bunlar avcı metrisleriyle yek diğerine rabtedilmişti.

2- Bütün hudut boyunca (Balokauz)'lar vardır. Birçok yerde dahi istihkâmlar dahi çakıldan ve taştan siperler yapmışlardı.

3- Tırnova civarında

4- Miçova Geçidi'nde

5- Arna karşısında = Omuz siperi ve tabyalar yapılmıştır.

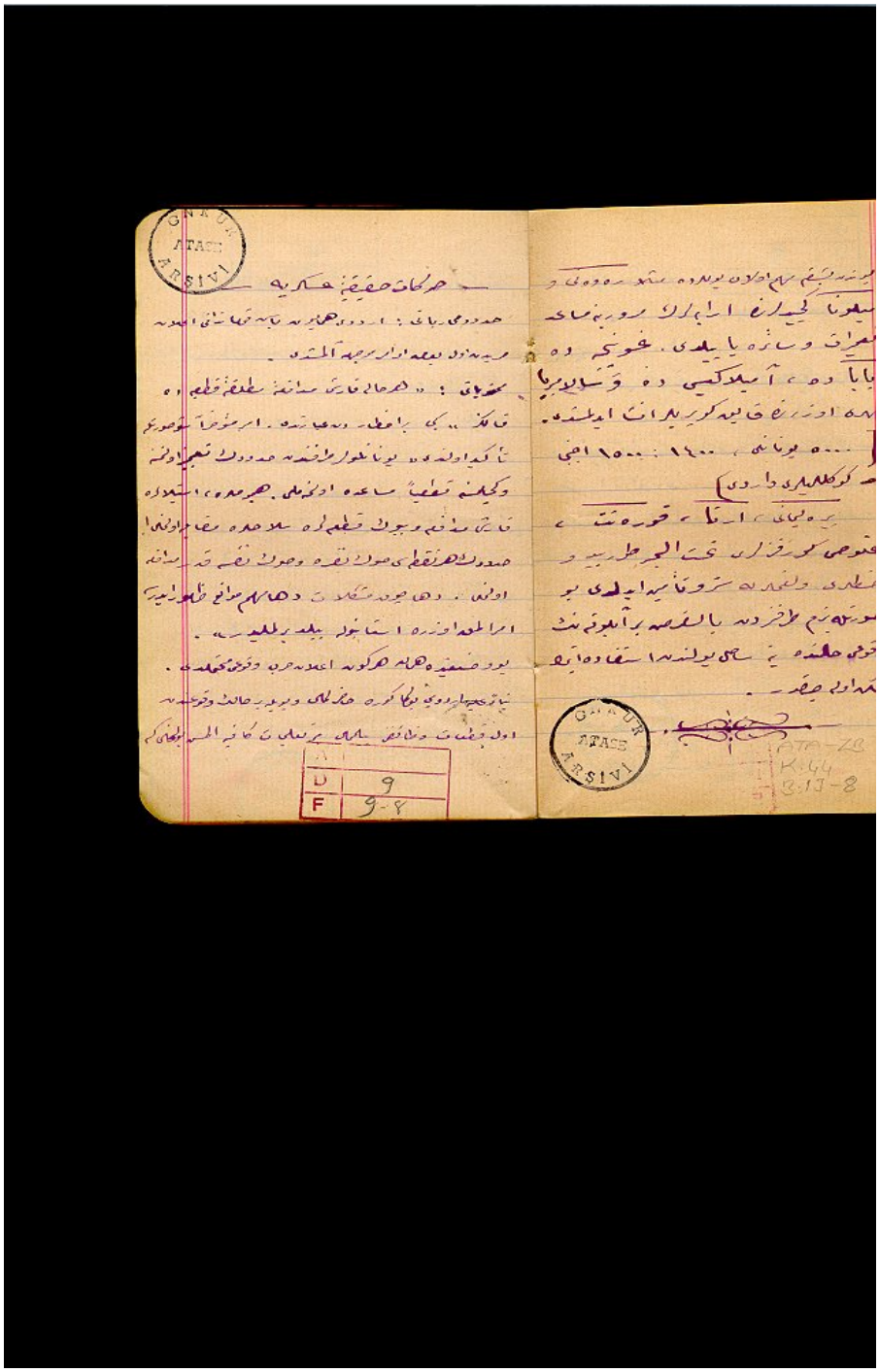

44-13aga

13 aga

Bundan başka mühim olan yollarda meselâ Reveni ve Milôna geçitlerinde arabaların mürûruna müsait tamirat vesaire yapıldı. Goniça'da, Papa'da, Amilâkisi'de, Selâmirya nehri üzerinde kayık köprüler inşa edilmişti. 5000 Yunanlı 1400-1500 ecnebi gönüllüleri vardı.

Pire limanı Arna, Korent, Galos körfezleri tahtelbahir torpido hatları ve lâğımlarla setr ve te'min edildi. Bu suretle bizim tarafımızdan bil-farz bir ablukanın vuku'u hâlinde yine sahil yolundan istifade etmek mümkün olacaktır.

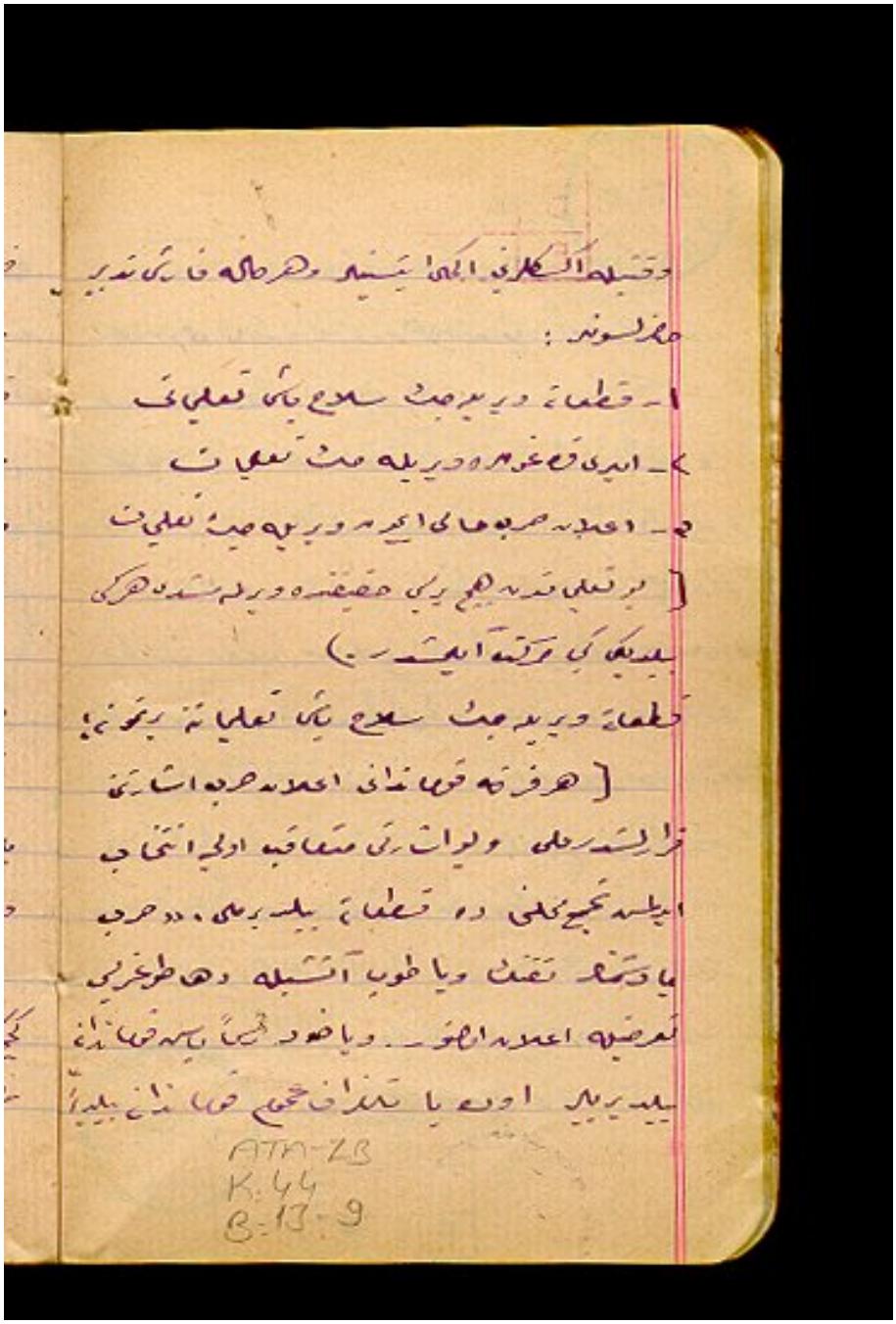
44-13ah

13 ah

Harekât-ı Hakikiye-i Askeriye:

Hudut muharebâtı: Ordu-yı Hümâyûn başkumandanı ilân-ı harpten evvel bazı evâmir-i müeccile almışlardır. Muhteviyâtı: “Her hâle karşı müdâfaa-i mutlaka-i kat’iyede kalınız.” gibi bir ihtardan ibaretti. Emir muahharen şu surette te’kit olundu. “Yunanlılar tarafından hududun taciz olunmasına ve geçilmesine kat’iyen müsaade olunmamalı. Hücumlara istilâlalara karşı müdâfaa ve büyük kıt’alara silâhlara mukayyet olunmalı! Hududun her noktası son nefere ve son nefese kadar müdâfaa olunmalı. Daha çok müşkilât daha mühim mevaki zuhûr ederse emir almak üzere İstanbul’a bildirilmelidir.”

Bu vaziyette hemen her gün ilân-ı harp vuku’u muhtemeldir. Binâenaleyh orduyu buna göre hazırlamalı ve böyle bir hâlin vuku’undan evvel kıt’aât vezâifini bilmeli, bir talimât-ı kâfiye almış bulunmalı ki

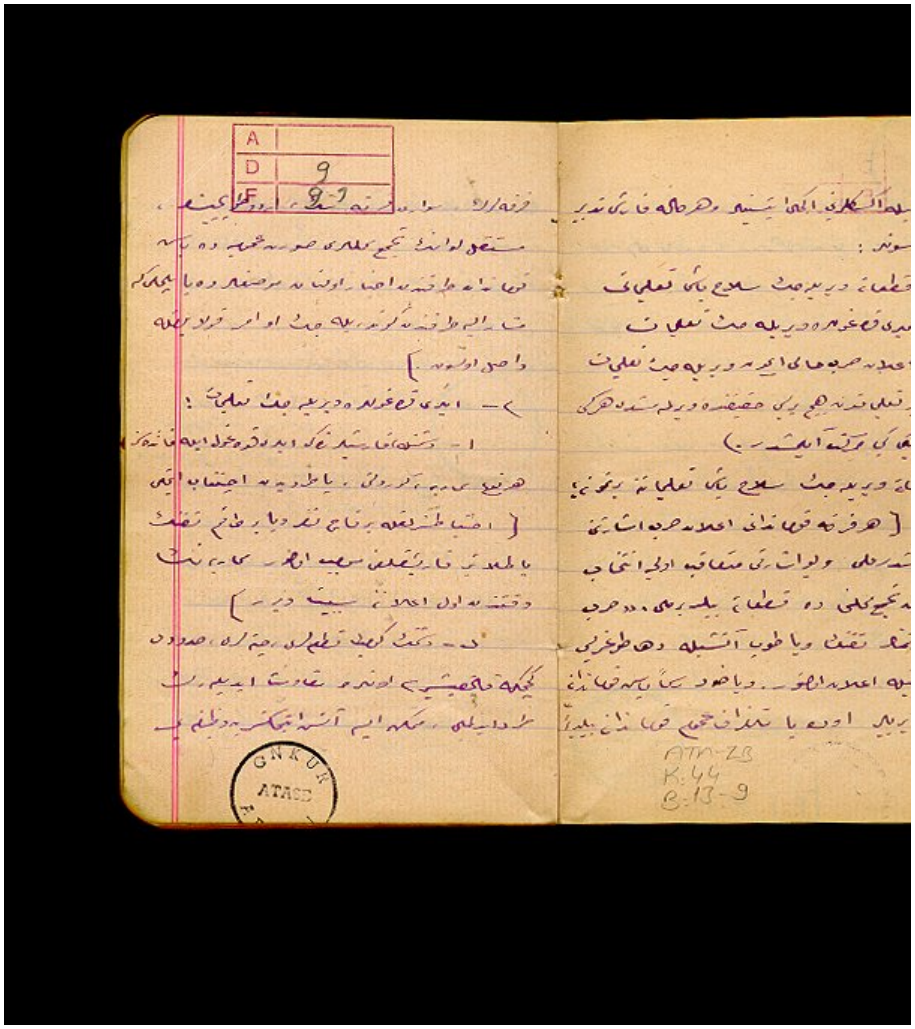
44-13aha

13 aha

vaktiyle eksikliklerini ikmâl etsinler ve her hâle karşı tedbir hazırlasınlar:

1- Kıt'aâta verilecek silâh başı talimâtı. 2- İleri karakollara verilecek talimât. 3- İlân-ı harp hâli için verilecek talimât. (Bu talimatların hiçbirisi hakikatte verilememiştir. Herkes bildiği gibi hareket etmiştir.)

Kıt'aâta verilecek silâh başı talimâtına bir nümûneyi (Her fırka kumandanı ilân-ı harp işaretini kararlaştırmalı ve bu işareti müteakib evvelce intihab edilmiş tecemmü mahalinde kıtaata bildirmeli.) "Harp ya düşmanın tüfenk veya top ateşiyle, daha doğrusu taaruzuyla ilân olunur veyahut resmen başkumandana bildirilir. O da ba-telgraf umum kumandana bildirilir."

A
D 9
F 8-9
GNAU
ATASD
ATM-ZB
K:44
B-13-9

44-13ai

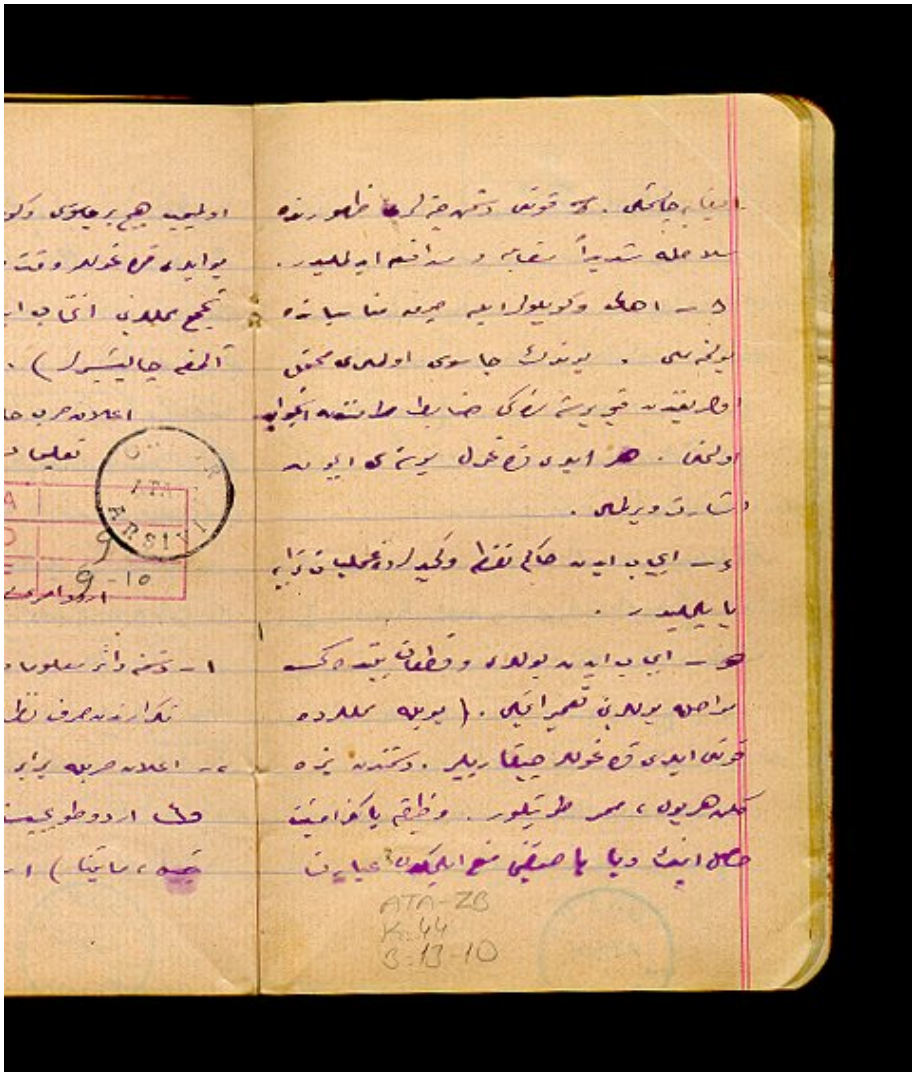
13 ai

Fırkaların, süvari fırkasının ve ordu topçusunun, müstâkil livanın tecemmu' mahalleri suret-i umumiyede başkumandan tarafından ihtiyar olunan mevzilerde yapılmalı ki müşârünileyh tarafından gönderilecek evâmir kolaylıkla vâsıl olsun.

İleri Karakollara Verilecek Talimât:

1. Düşmanla, karşılarındaki ileri karakol ile faidesiz her nevi muharebe, gürültü patırtıdan ictinâb etmeli. (ihtiyatsızlıkla birkaç nefer veya birtakım, tüfek patlatır. Karışıklığa mucip olur. Muharebenin vaktinden evvel ilânına sebebiyet verir.)

2. Düşmanın küçük kıt'aları, çeteleri hududu geçmeye çalışırsa, onlara mukavemet edilerek tard edilmeli, mümkün ise ateş etmeksizin vazifeyi

44-13aia

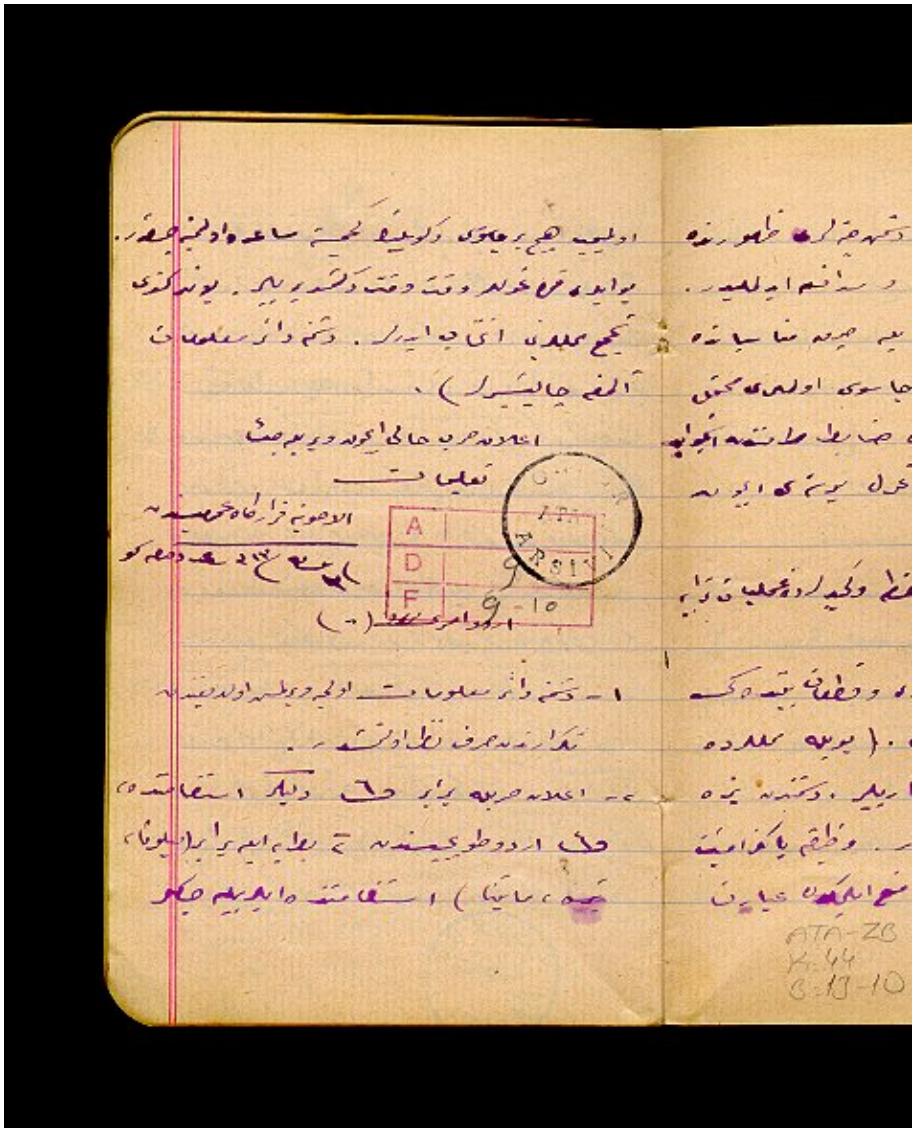
13 aia

îfâya çalışmalı-kuvvetli düşman çeteleri zuhûrunda silâhla şediden mukabele ve müdafa edilmelidir.

3. Ahali ve köylülerle çok münasebette bulunulmamalı. Bunların casus olmaları muhtemel olduğundan köy postasındaki zabit tarafından isticvap olunmalı, her ileri karakol postası için işaret verilmeli.

4. İcab eden hâkim nokta ve geçitlerde ameliyât-ı turabiye yapılmalıdır.

5. İcab eden yolları ve kıt'aât beynindeki muvasala yollarını tamir etmeli. (Böyle mahallerde kuvvetli ileri karakollar çıkarılır. Düşmandan bize gelen her yol setr tutulur. Vazife yalnız emniyet hasıl etmek veya baskına men' eylemekten ibaret

44-13aj

13 aj

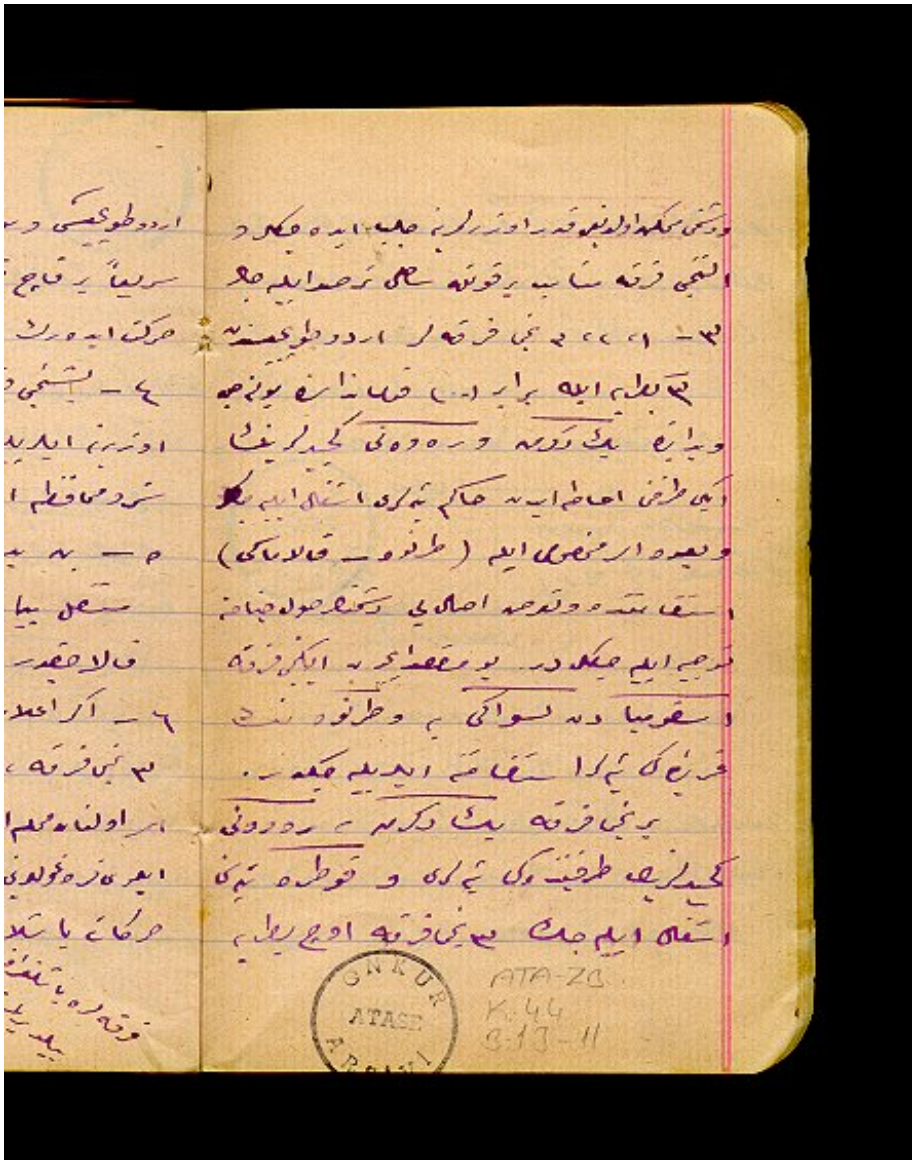
olmayup hiçbir casus ve köylünün geçmesine müsaade olunmayacaktır. Bu ileri karakollar vakit vakit değiştirilir. Bunlar kendi tecemmü' mahallerini intihab ederler. Düşmana dair ma'lûmât almaya çalışırlar.)

İlan-ı Harp Hâli İçin Verilecek Ta'limât: Alasonya Karargâh-ı Umumîsinden, 3 Nisan 313

Ordu emri numara (---)

1. Düşmana dair ma'lûmât-ı evveliye verilmiş olduğundan tekrardan sarf-ı nazar olunmuştur.

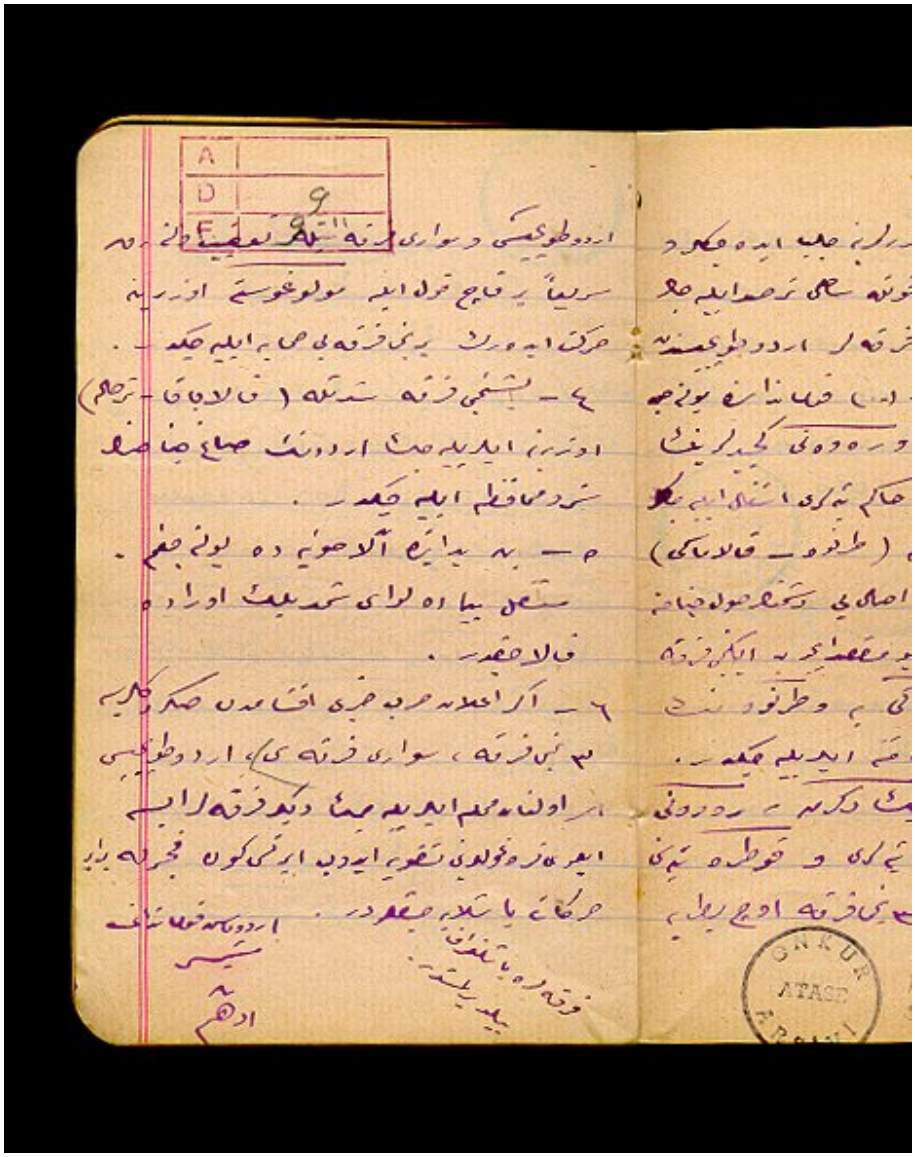
2. İlân-ı harple beraber 6 ncı Kolordu, Deliler istikametinde, 4 ncü Kolordu topçusundan 2 batarya ile beraber (Milôna, Sima, Mehatin) istikametinde ilerleyecekler

44-13aja

ve düşmanı mümkün olduğu kadar üzerlerine celb edecekler ve 6 ncı Fırka münâsip bir kuvvetle sahili tarassut eyleyecek,

3. 1, 2, 3 ncü fırkalar, ordu topçusundan 3 batarya ile beraber (---) kumandasında bulunacak ve bidayette Beydeğirmen ve Reveni geçitlerinin iki tarafını ihata eden hâkim tepeleri işgal edecekler ve ba'dehû emr-i mahsus ile (Tırnova-Kalimaki) istikametinde ve taarruz-ı asliyeyi düşmanın sol cenahına tevcih eyleyeceklerdir. Bu maksat için 2 nci Fırka İskurmiya'dan Lesvaki ve Tırnova'nın garbındaki tepeler istikametine ilerleyeceklerdir. Birinci Fırka Beydeğirmen-Reveni geçitlerinin tarafeynindeki tepeleri, Kotra tepesini işgâl eyleyecek; 3 ncü Fırka üç batarya,

44-13ak

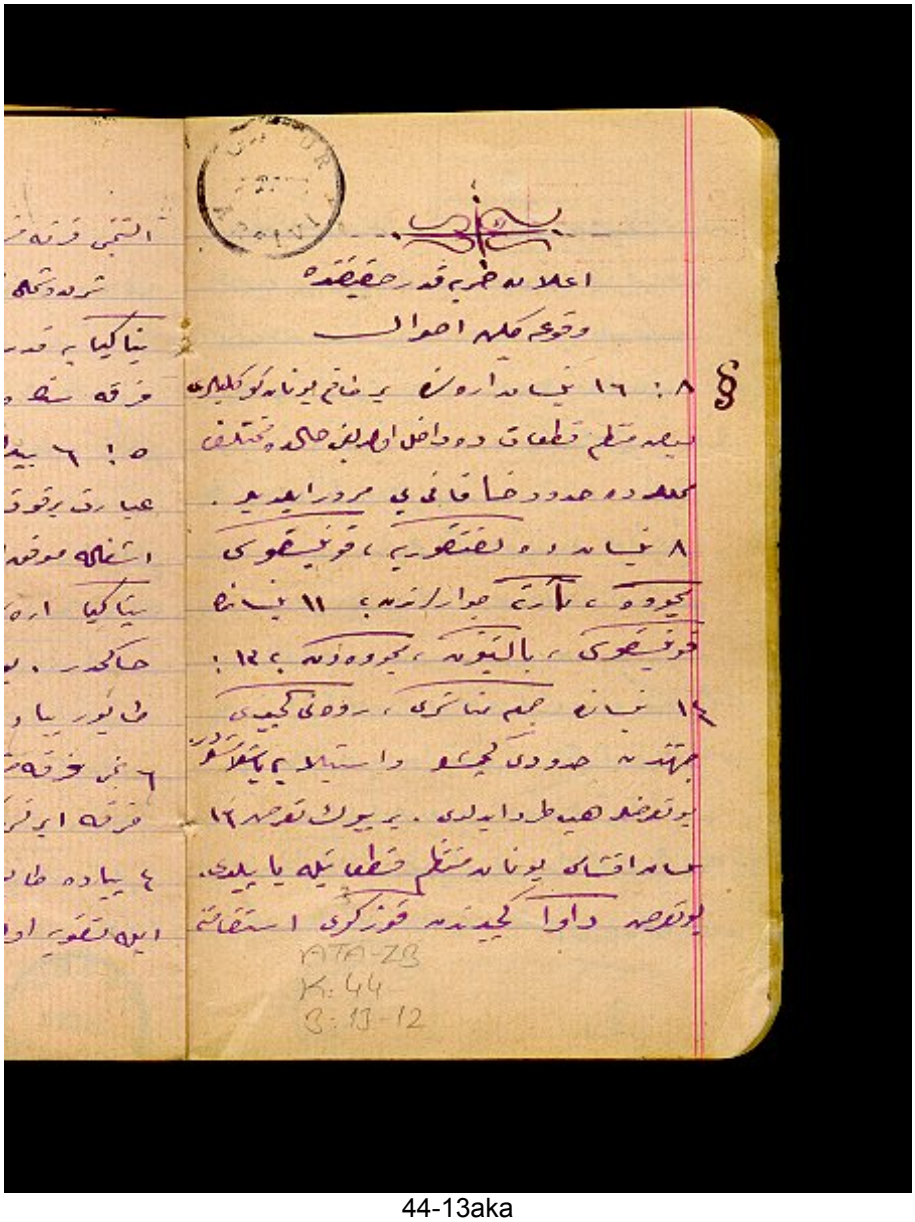
13 ak

ordu topçusunun süvari fırkasıyla ta'kip olunarak seri'an birkaç kol ile Mologosta üzerine hareket ederek 1 nci Fırkayı himaye eyleyecektir. Beşinci Fırka şiddetle (Kalabaka, Tırhala) üzerine ilerleyecek ordunun sağ cenahını setr ve himaye eylecektir. Ben bidayette Alasonya'da bulunacağım. Müstakil piyade livası şimdilik orada kalacaktır. Eğer ilân-ı harp haberi akşamdan sonra gelirse Üçüncü Fırka, süvari fırkası, ordu topçusu emrolunan mahallere ilerleyecek diğer fırkalar ise ileri karakollarını takviye edip ertesi gün fecr ile beraber harekâta başlayacaktır. Fırkalara ba-telgraf bildirilmiştir.

Ordu Başkumandanı

Mareşal

Edhem

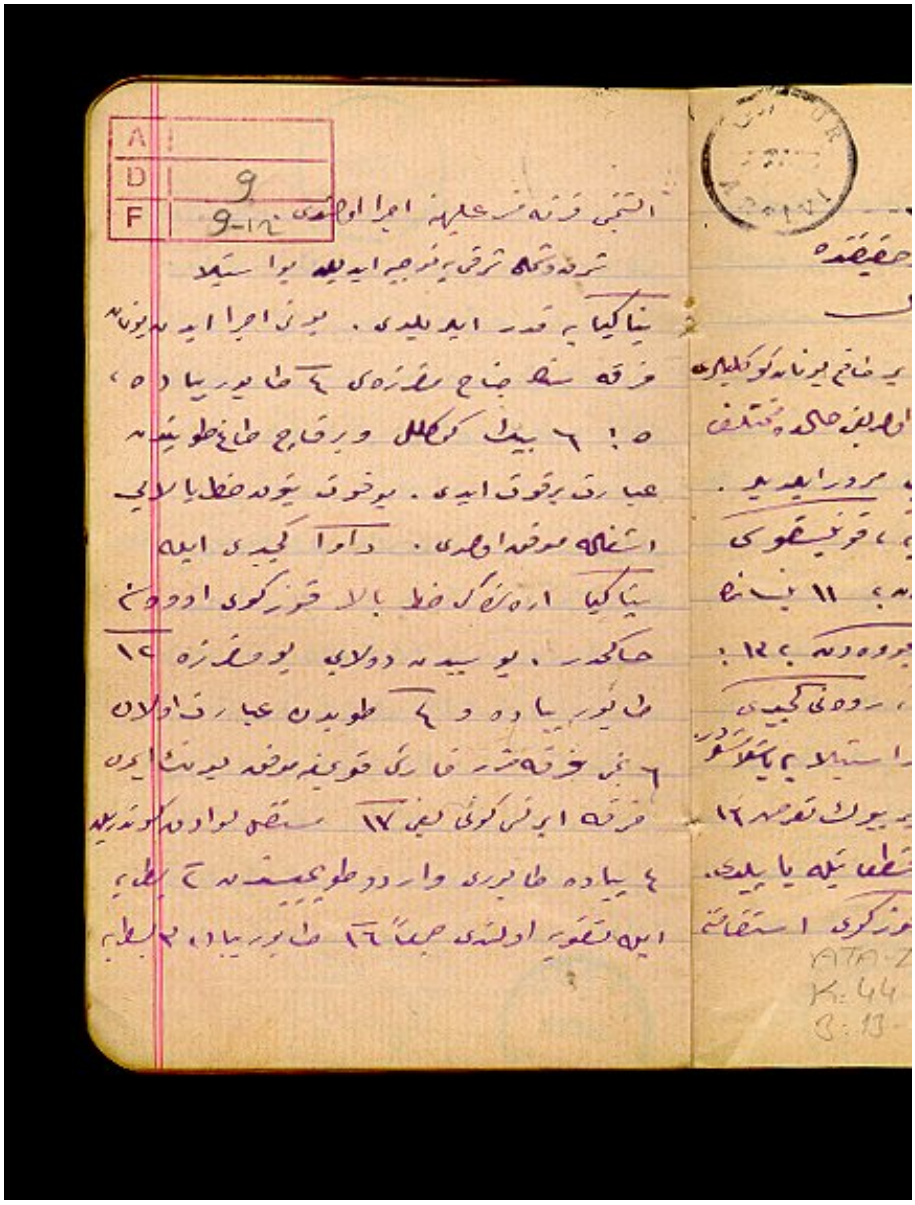

44-13aka

13 aka

İlân-ı Harbe Kadar Hakikatte Vuku'a Gelen Ahvâl

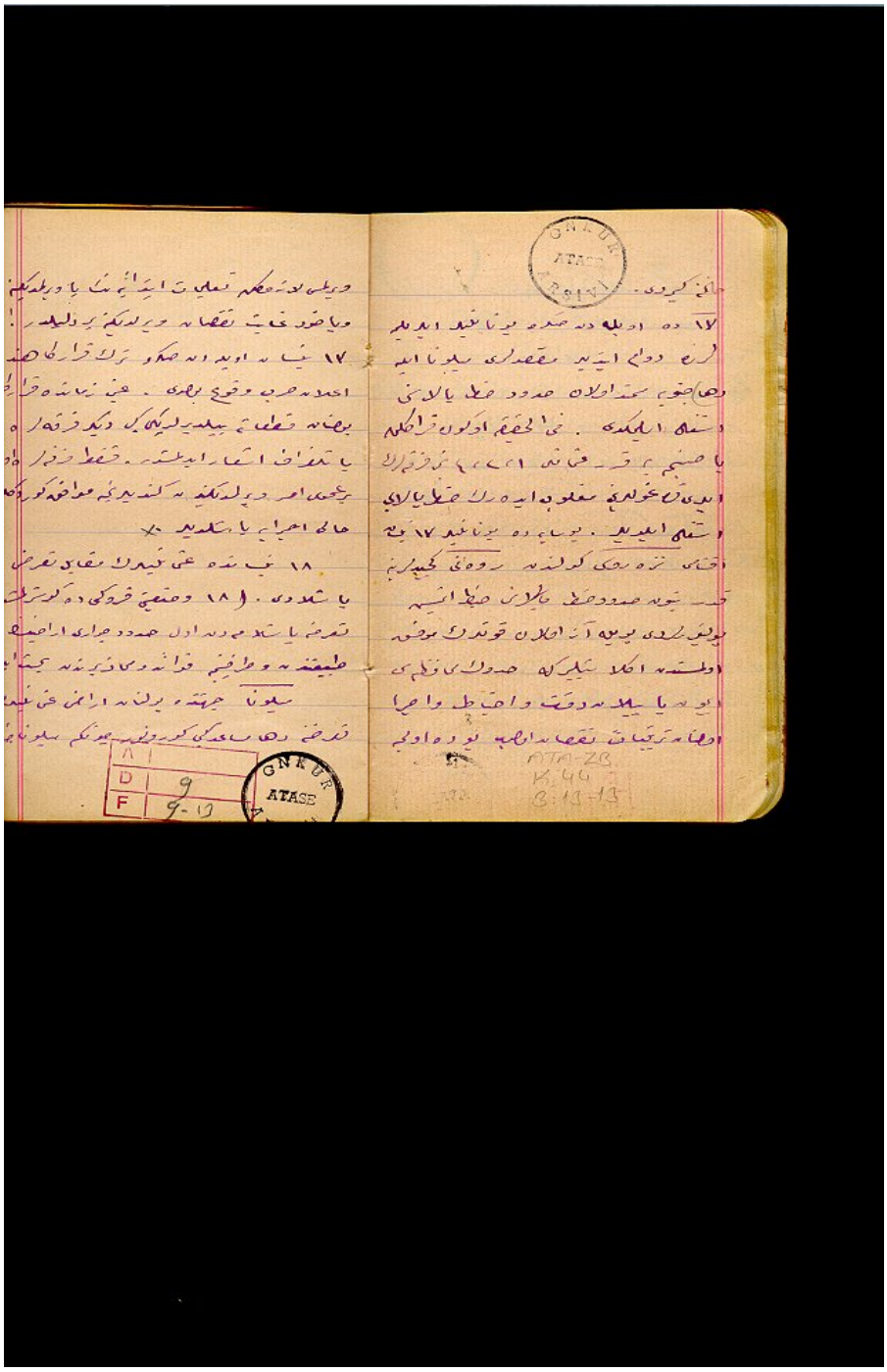
8-16 Nisan arasında birtakım Yunan gönüllüleri bazı muntazam kıt'aât da dâhil olduğu hâlde muhtelif mahallerde hudud-ı hakanîyi mürûr eylediler. 8 Nisanda Leftokarya, Konikos, Miçoda, Arta civarlarından; 11 Nisanda Kornikos, Baltinon, Miçoda'dan; 13-14 Nisanda Cuma Manastırı, Reveni Geçidi cihetinden hududu geçmiştir ve istilâya başlamışlardır. Bu taarruzlar hep tard edildi. Bir büyük taarruz 13 Nisan akşamı Yunan muntazam kıtaâtıyla yapıldı. Bu taarruz Dava Geçidi'nden Kuzköy istikametine

44-13al

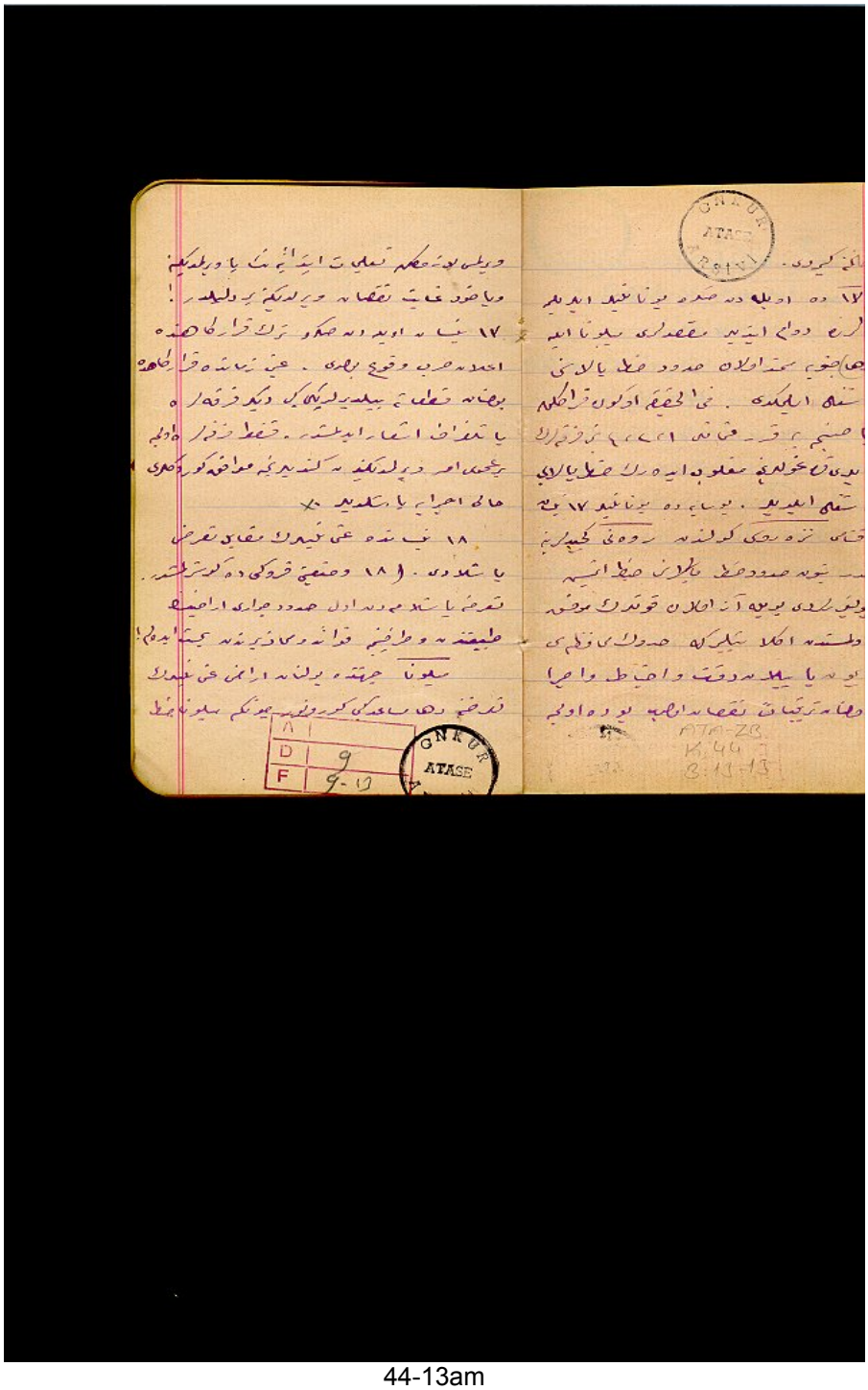
13 al

Altıncı Fırkamız aleyhinde icra olundu. Şark ve şimâl-i şarkiye tevcih edilen bu istilâ Penakiya'ya kadar ilerledi. Bunu icra eden Yunan fırkasının cenah müfrezesi 4 tabur piyade, 5000-6000 gönüllü ve birkaç dağ topundan ibaret bir kuvvetti. Bu kuvvet bütün hatt-ı bâlâyı işgâle muvaffak oldu. Dava Geçidi'yle Penakiya arasındaki hatt-ı bâlâ Kuzköy ovasına hâkimdir. Bu sebepten dolayı bu müfreze 12 tabur piyade ve dört toptan ibaret olan 6 ncı Fırkamıza karşı koymaya muvaffak bunun için fırka ertesi günü yani 17 müstâkil livadan gönderilen 4 piyade taburu vardı. Topçusundan 2 batarya takviye olundu. Cem'an 16 tabur piyade, 3 batarya

44-13ala

hâline girdi. 17'de öğleden sonra Yunanlılar ilerlemelerinde devam ettiler. Maksatları Milôna ile daha cenûba müttehit olan hudut hatt-ı bâlâsının işgâl eylemekti. Filhakika o gün karanlık basıncaya kadar Osmanlı 1, 2, 4 ncü fırkaların ileri karakollarını mağlûp ederek hatt-ı bâlâyı işgâl ettiler. Bu sayede Yunanlılar 17 Nisan akşamı Nezeros gölünden Reveni geçitlerine kadar bütün hudut hatt-ı bâlâsını zapt etmiş bulunuyorlardı. Böyle az olan kuvvetlerin muvaffak olmasından anlaşılıyor ki hududun muhafazası için yapılan dikkat ve ihtiyat ve icra olunan tertibat noksan oldu. Burada evvelce

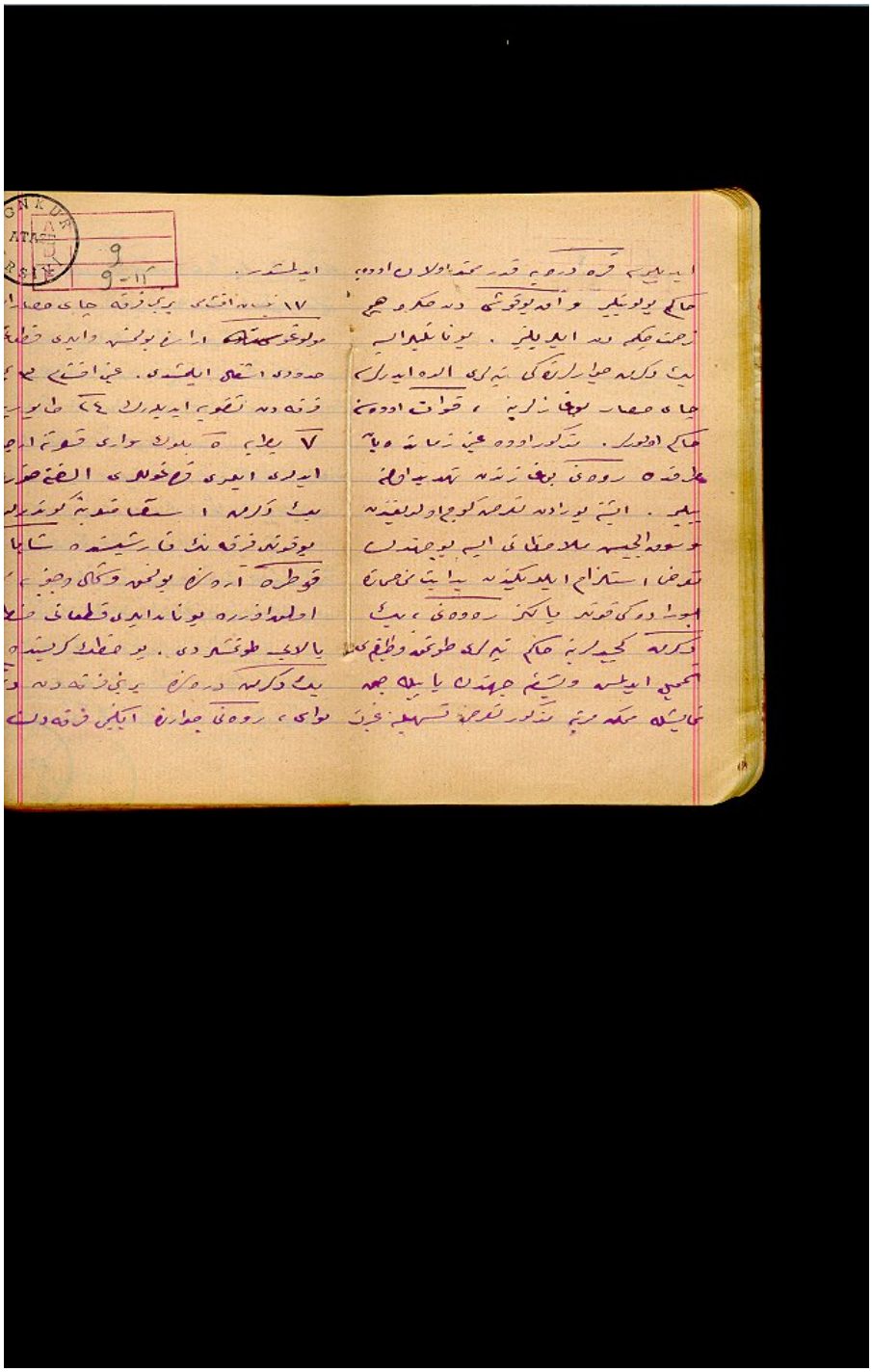

44-13am

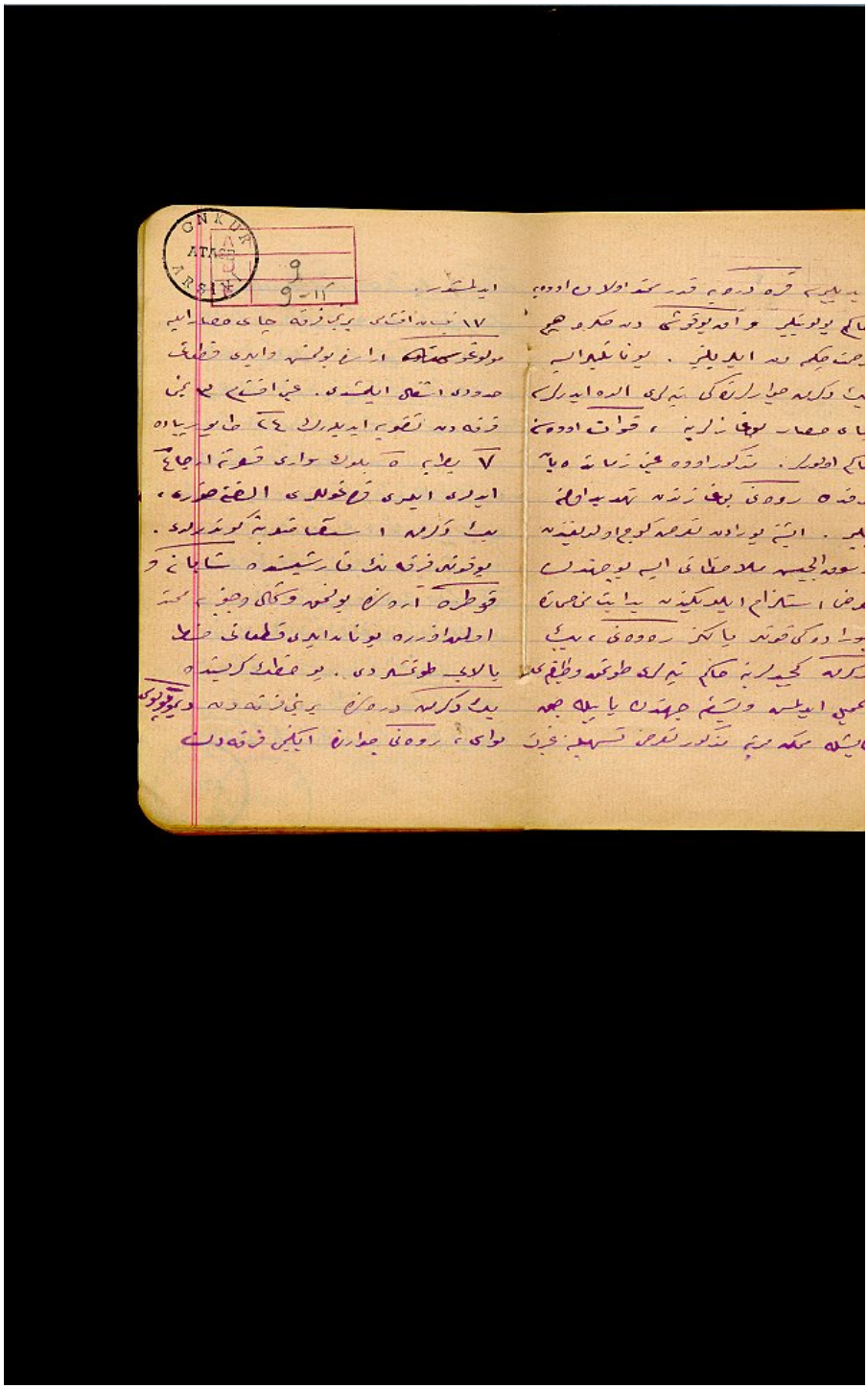
13 am

verilmesi lâzım gelen talimât-ı ibtidayiyenin ya verilmediğine veyahut gayet noksan verildiğine bir delildir! 17 Nisan öğleden sonra Türk karargâhında ilân-ı harp vuku' buldu. Aynı zamanda karargâhda bundan kıt'aâta bildirdiği gibi diğer fırkalara da ba-telgraf iş'âr edilmiştir. Fakat fırkalara evvelce bir umumî emir verilmediğinden kendilerince muvaffık gördükleri hâli icrâya başladılar. 17 Nisanda Osmanlıların mukabil taarruzu başladı. (18 vaziyeti krokide gösterilmiştir.)* Taarruza başlamadan evvel hudut civari arazisinin tabiatından ve tarafeynce fevâid ve mahâzîrinden bahsedelim! Milôna cihetinde bulunan arazi Osmanlıların taarrruzuna daha müsait gibi görünüyor. Çünkü Milôna zapt

* Not defterinde bahsedilen bu kroki yer almamaktadır.

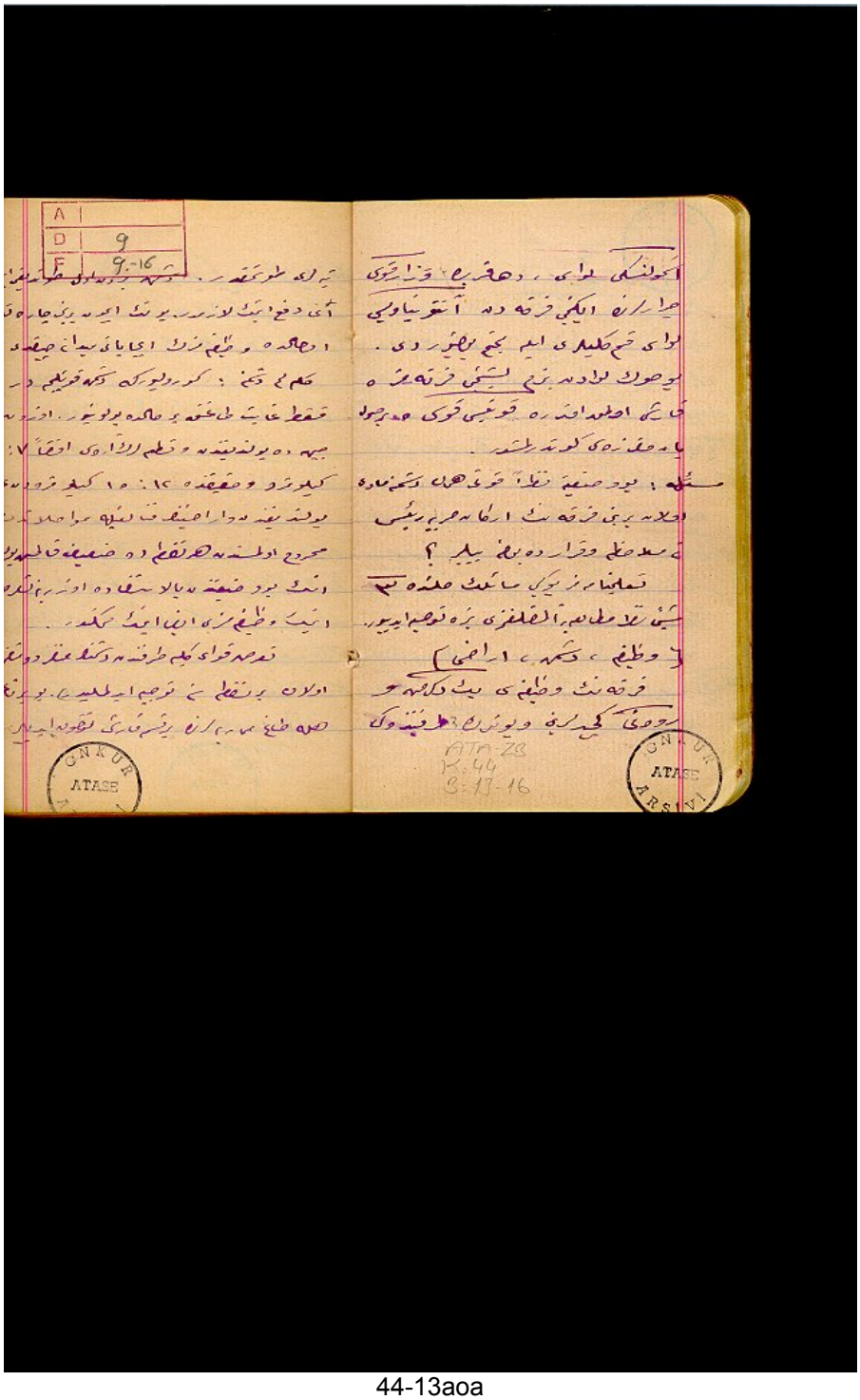

edilirse Karadere'ye kadar mümted olan ovaya hâkim bulunulur ve Akyokuş'tan sonra hiçbir zahmet çekilmeden ilerlenilir. Yunanlılar ise Beydeğirmen civarlarındaki tepeleri elde ederlerse Çayhisar boğazlarına, Kavat ovasına hâkim olurlar. Mezkûr ova aynı zamanda yan tarafta Reveniye Boğazı'ndan tehdit olunabilir. İşte buradan taarruz güç olduğundan ve sevk'ül-ceyş mülâhazâtı ise bu cihetten taarruzu istilzâm eylediğinden bidayet-i muhasamâtın İspora'daki kuvvetler yalnız Reveni, Beydeğirmen geçitlerine hâkim tepeleri tutmak vezaifiyle tahmil edilmiş ve başka cihetten yapılacak nümayişle mümkün mertebe mezkûr taarruzun teshiline gayret

edilmiştir.

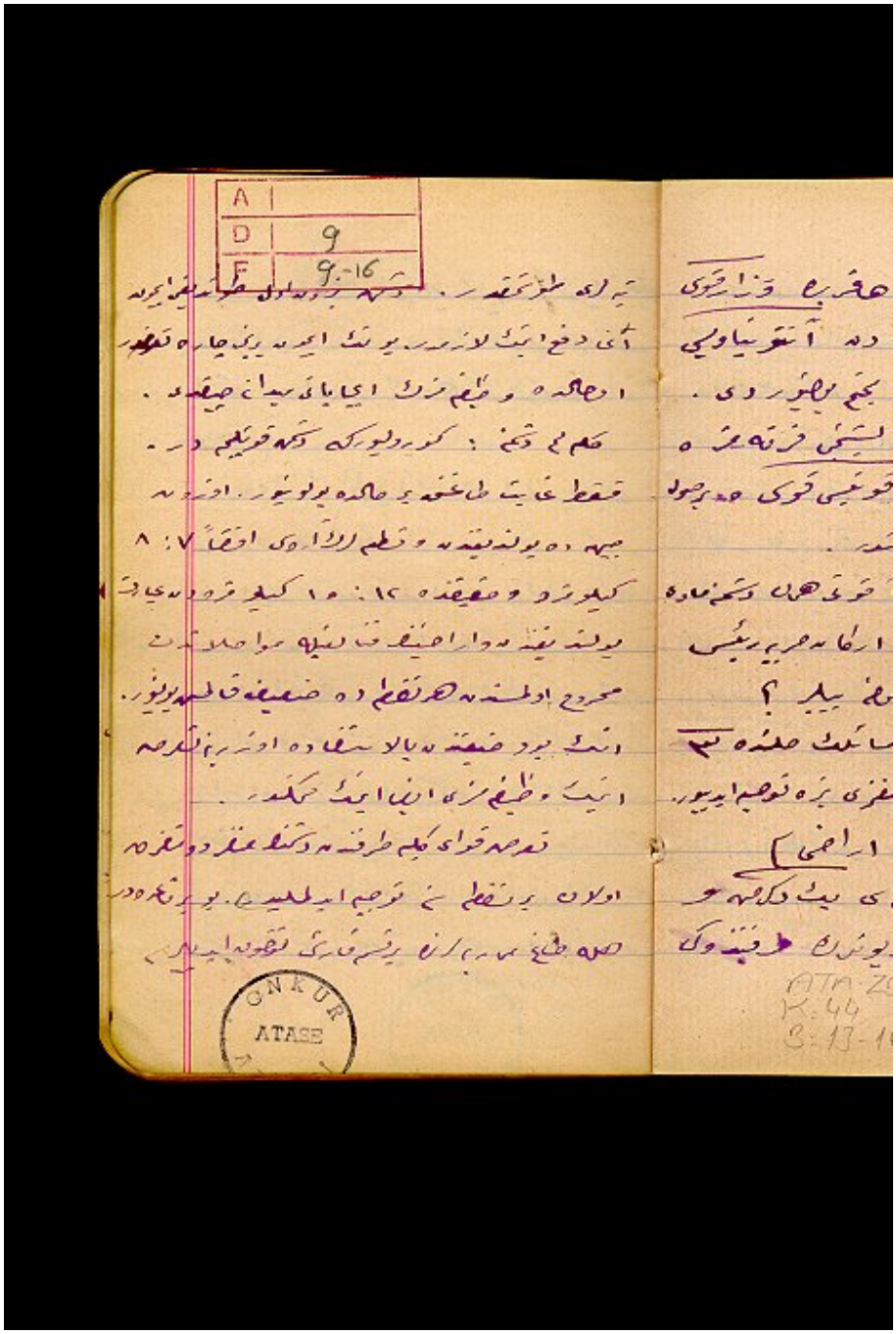
17 Nisan akşamı Birinci Fırka Çayhisar ile Mologorosta arasında bulunmuş ve ileri kıt'aâtı hududu işgâl eylemişti. Aynı akşam 3 ncü Fırkadan takviye edilerek 24 tabur piyade, 7 batarya, 5 bölük süvari kuvvetine irca' edildi. İleri karakolları Alkatazor, Beydeğirmen istikametine gönderildi. Bu kuvvetli fırkanın karşısında Şabani ve Kotra arasında bulunmuş şimâl ve cenuba mümted olmak üzere Yunan ileri kıtaatı hatt-ı bâlâyı tutmuşlardı. Bu hattın gerisinde Beydeğirmen deresinde Birinci Fırkadan Dimokopus Livası Reveni civarında; İkinci fırkadan

A
D 9
F 9-16
ATA-28
K.46
8-17-16
ATASE

13 aoa

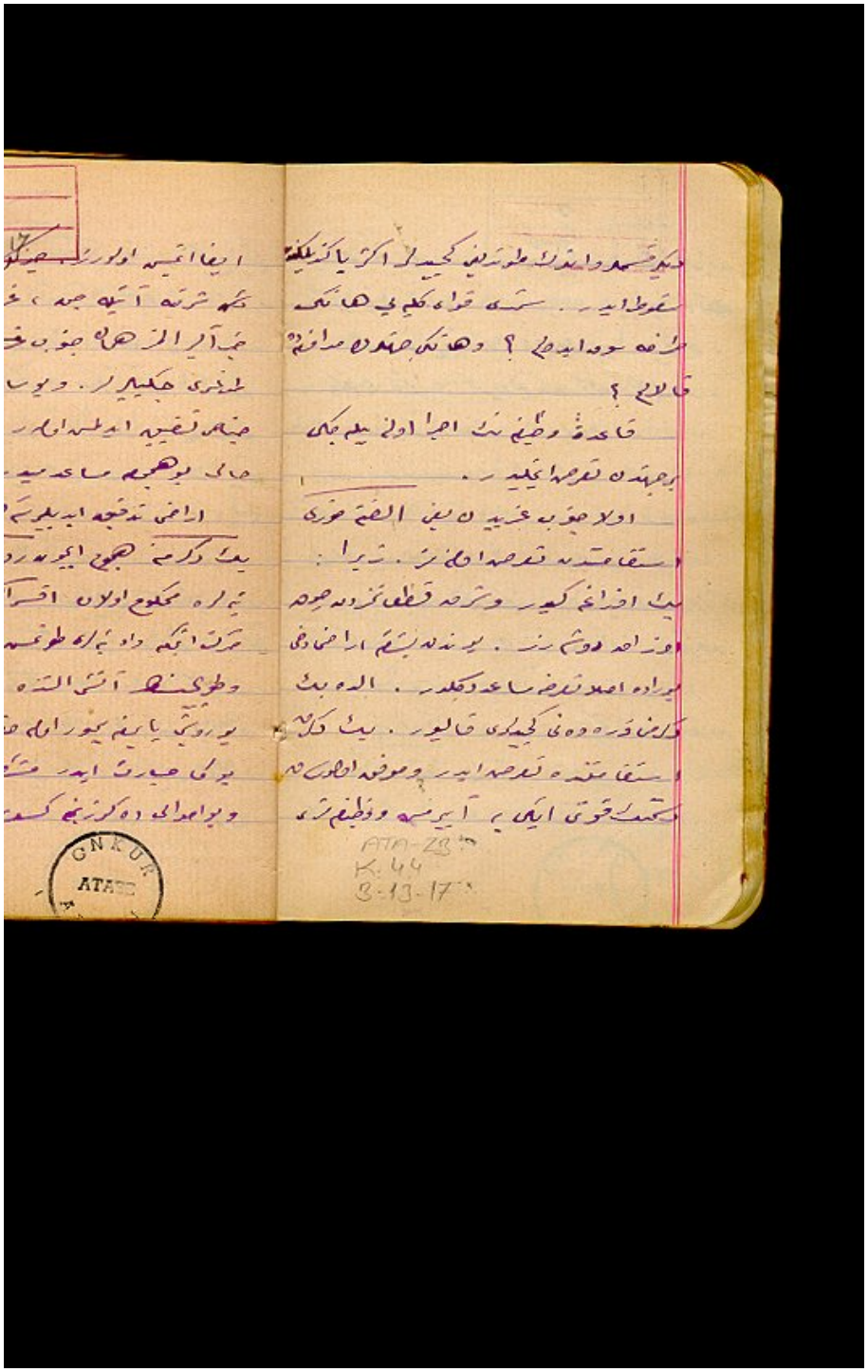
İsmolinski Livası daha karibde Vezarekos civarlarında; İkinci Fırkadan Antoniyadis Livası kısm-i küllîleriyle tecemmü bulunuyordu. Bu son livadan bizim Beşinci Fırkamıza karşı olmak üzere Koniskos'a bir sol yan müfrezesi gönderilmiştir.

Mes'ele: Bu vaziyete nazaran kuvveti hemen düşmana müsavi olan Birinci Fırkanın erkân-ı harbiye reisi ne mülâhaza ve kararda bulunabilir? Talimatnamemiz bu gibi mesâilin hâllinde üç şeyi nazar-ı mütelaya almaklığımızı bize tavsiye ediyor. (Vazife, düşman, arazi) Fırkanın vazifesi Beydeğirmen ve Reveni geçitlerini ve bunların tarafeynindeki

A
D 9
F 9-16
ONKUR ATASE
ATM-Z
K:44
8:13-1

44-13ap

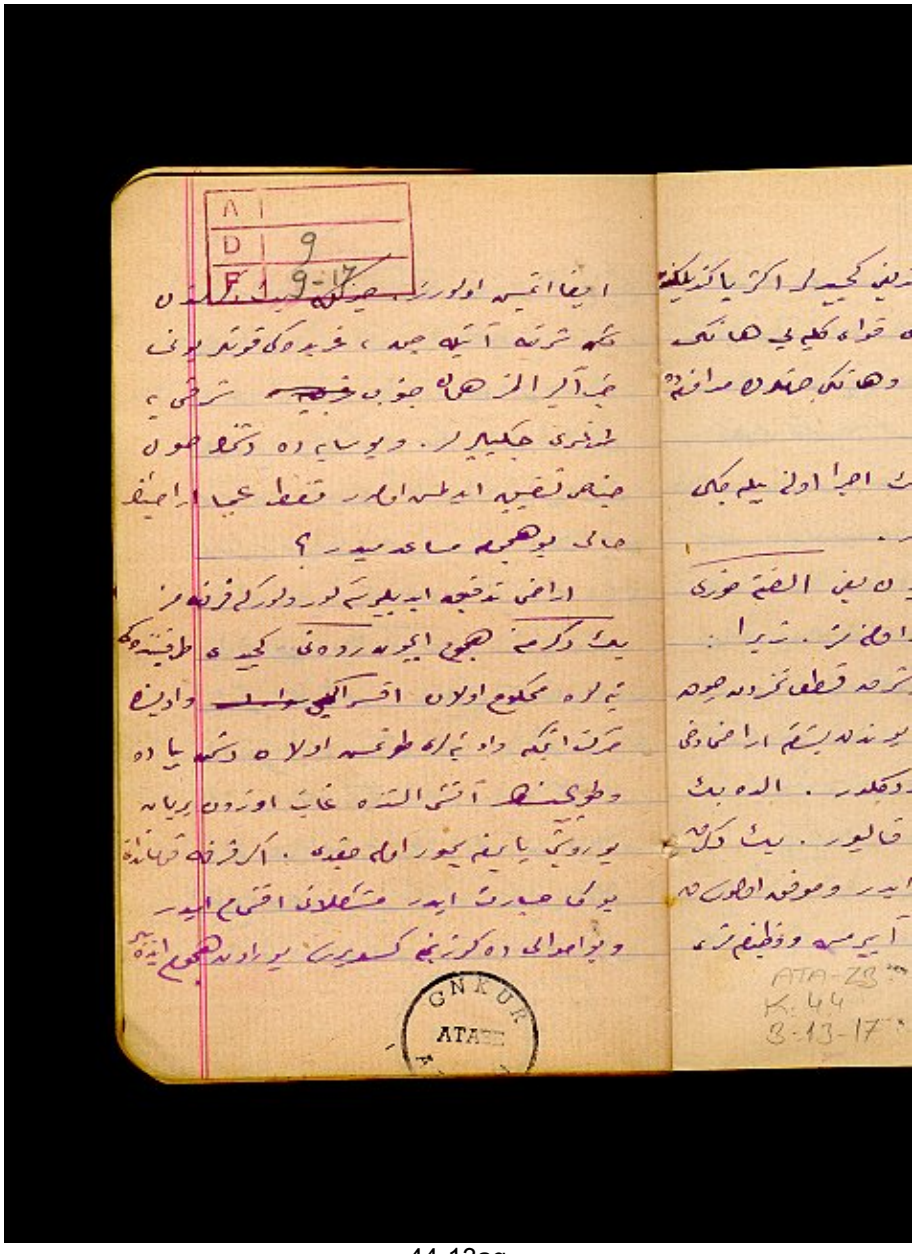
tepeleri tutmaktır. Düşman bizden evvel tuttuğu için onu defetmek lâzımdır. Bunun için birinci çare taarruzdur. O hâlde vazifemizin icabâtı meydana çıktı. Gelelim düşmana: Görülüyor ki düşman kuvvetlicedir. Fakat gayet dağınık bir hâlde bulunuyor. Uzun cephede bulunduğundan ve kıt'aların arası ufken 7-8 kilometre, hakikatte 12-15 kilometreden ibaret bulunduğundan ve arazinin fenalığıyla muvasalâttan mahrum olmasından her noktada zayıf kalmış bulunuyor. Onun bu vaziyetinden bilistifade üzerine taarruz etmek vazifemizi îfâ etmek mümkündür. Taarruz kuva-yı külliye tarafından düşmanın münferit ve mütefferik bir noktasına tevcih edilmelidir. Bu bir kaidedir. Hele dağ muharebelerinde bir kısma karşı tefevvuk edebilmek

ATA-ZS
K.44
8-13-17

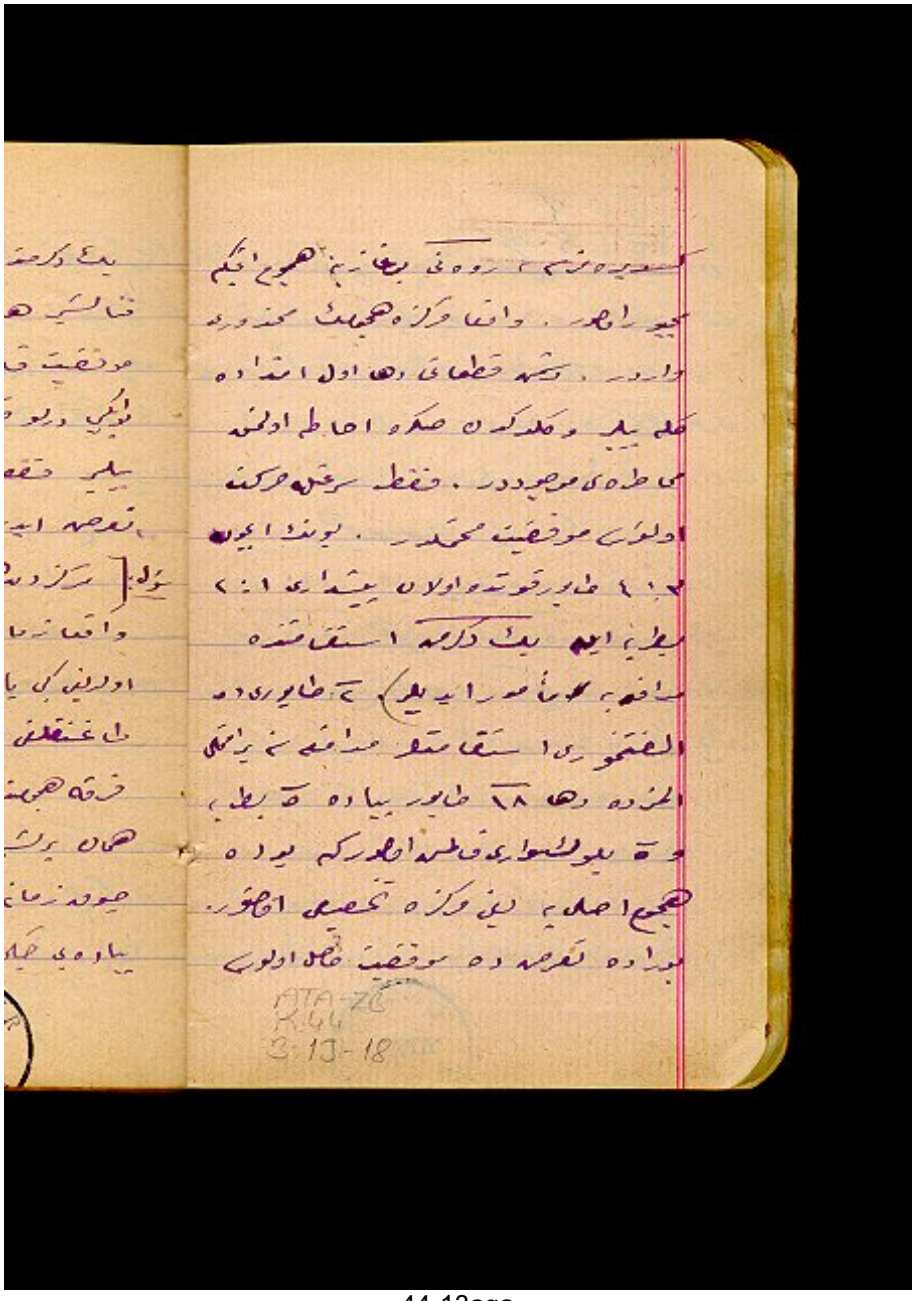
13 apa

diğer kısımlar ve onların tuttuğu geçitler ekseriya kendiliğinden sükût eder. Şimdi kuva-yı külliyeyi hangi tarafa sevk edelim? Ve hangi cihetlerde müdâfaada kalalım? Kaideten vazifenin icra olunabileceği bir cihettten taarruz etmelidir. Evvelâ cenub-ı garbîden yani Alfatafori istikametinden taarruz olunmuştur. Zira: Ben akdemce gider ve şark kıt'aâtımızdan çok uzağa düşeriz, bundan başka arazi dahi burada asla taarruza müsait değildir. Elde Beydeğirmen ve Reveni geçitleri kalıyor. Beydeğirmen istikametinde taarruz eder ve muvaffak olarak düşmanın kuvveti ikiye ayırmasını ve vazifemizi

A 1
D 9
F 19-17
ATA-28
K:44
8-13-17
GNKUR
ATAT

44-13aq

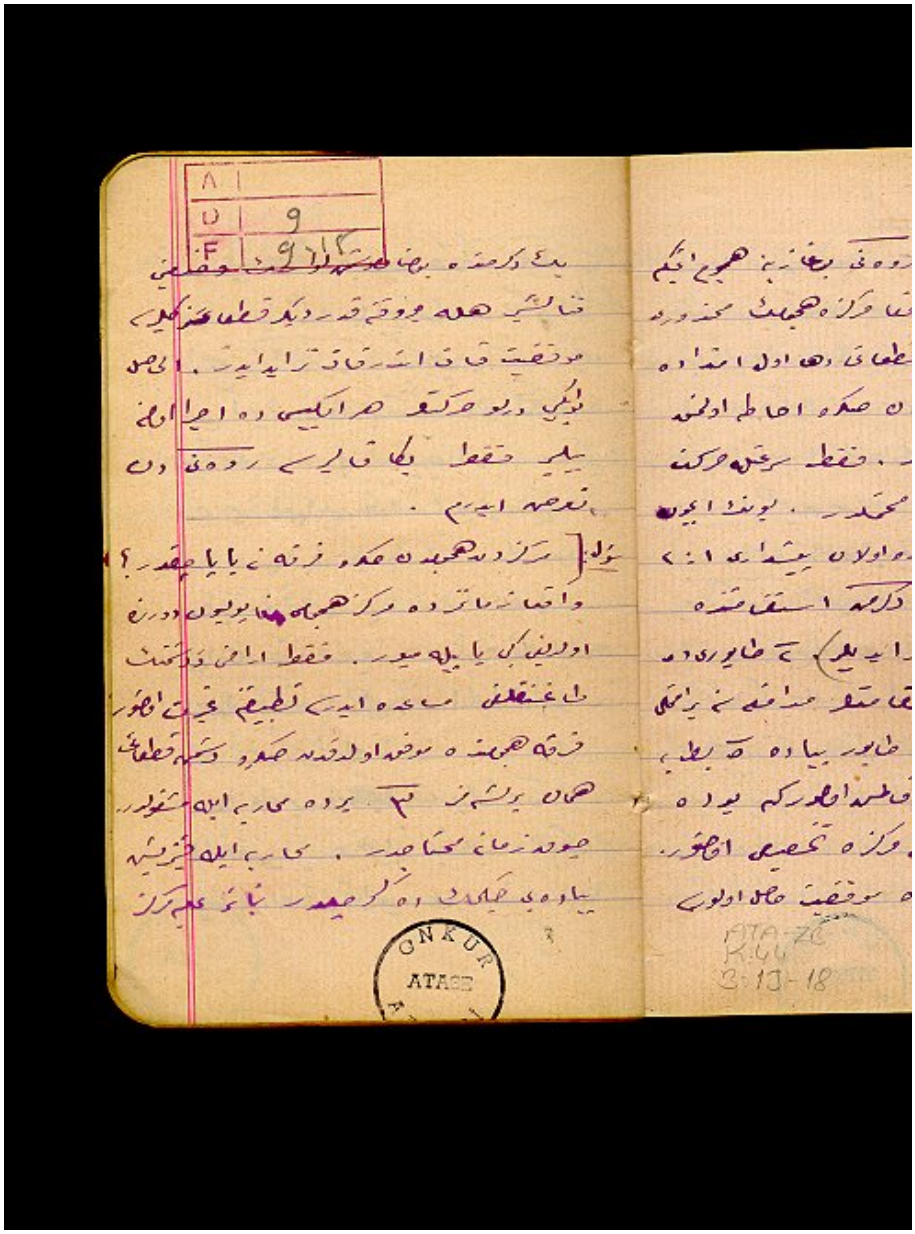
îfâ etmiş oluruz. Çünkü, Beydeğirmen'den düşman şarka atılacak, garptaki kuvvetler bunu haber alır almaz hemen cenup-ı şarkîye doğru çekilirler ve bu sayede düşmanın sol cenahı tazyik edilmiş olur. Fakat acaba arazinin hâli bu hacme müsait midir? Arazi tetkik edilmiş görülür ki fırkamız Beydeğirmen'e hücum için Reveni Geçidi tarafındaki tepelere mahkûm olan Aksaray vadisinde hareket etmeye ve o tepeleri tutmuş olan düşman piyade ve topçusunun ateşi altında gayet uzun bir yan yürüyüşü yapmaya mecbur olacaktı. Eğer fırka kumandanı buna cesaret eder, müşkülâtı iktihâm eder ve bu ahvalde gözüne kestirince buradan hücum edebilir.

44-13aqa

13 aqa

Reveni Boğazı'na hücum etmeye mecbur olur. Vakıa merkeze hücumun mahzuru vardır. Düşman kıt'aâtı daha evvel imtidâda gelebilir ve geldikten sonra ihata olunmak muhatarası mevcuttur. Fakat sür'atle hareket olunursa muvaffakiyet muhtemeldir. Bunun için 3-4 tabur kuvvette olan pişdârı 1-2 batarya ile Beydeğirmen istikametinde müdâfaaya memur edilir. 2 taburu da Alfata istikametinin müdâfaasına, bir ihtimâl elimizde daha 18 tabur piyade ve 5 batarya ve 5 bölük süvari kalmış olur ki bu da hücum-ı asliye yani merkeze tahsis olunur. Burada taarruzda muvaffakiyet hasıl olursa

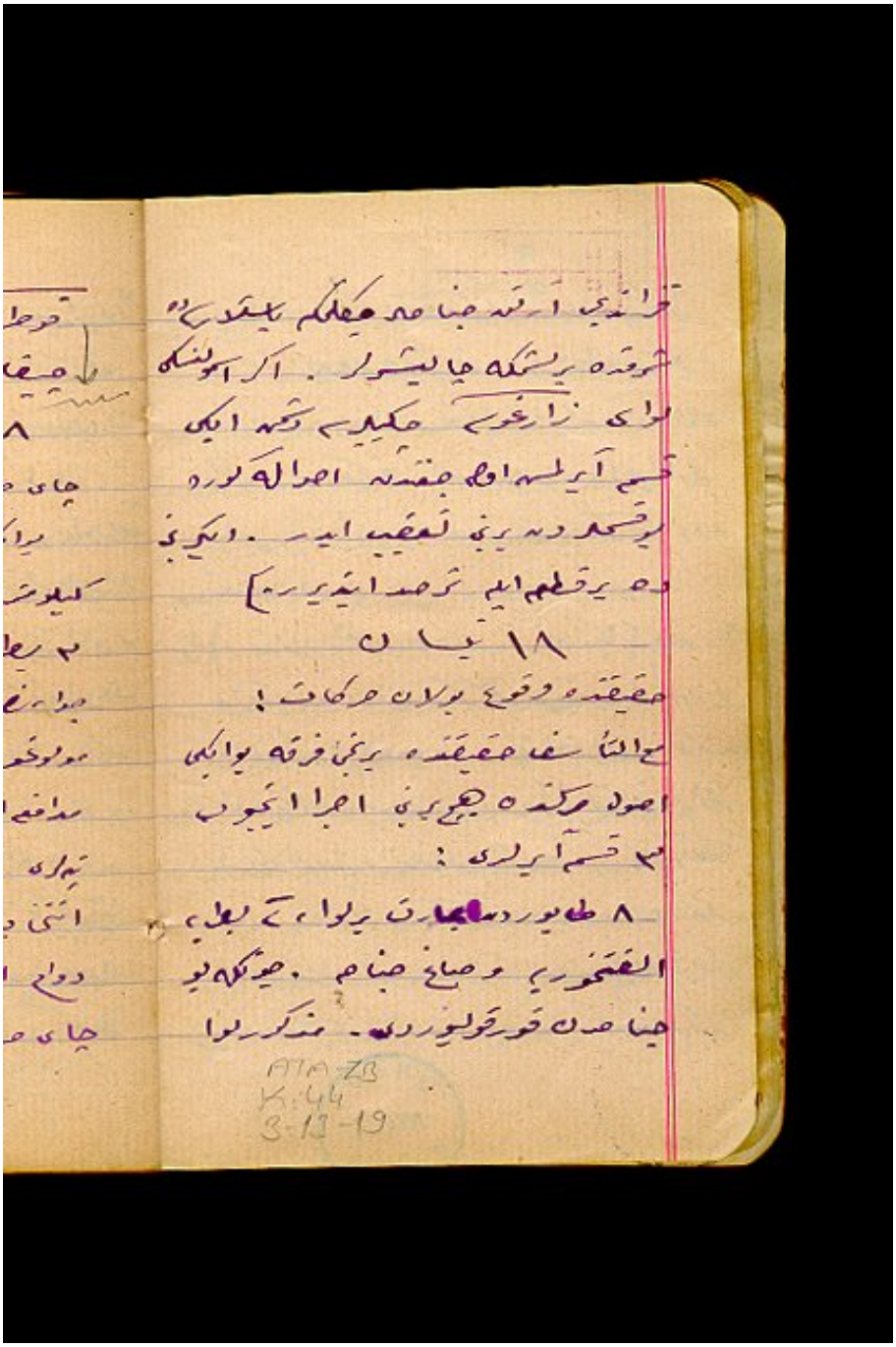

A
U 9
F 9

44-13ar

13 ar

Beydeğirmen'de bulunan düşman livasının vaziyeti fenalaşır; hele bu vakte kadar diğer kıtaatımız gelirse muvaffakiyet kat be-kat tezayüd eder. Elhasıl bu iki türlü hareketin her ikisi de icra olunabilir. Fakat bana kalırsa Reveni'den taarruz ederim.

Sual: Merkezden hücumdan sonra fırka ne yapacaktır? Vakıa zamanımızda merkez hücumu Napolyon devrinde olduğu gibi yapılamıyor. Fakat arazi, düşmanın dağınıklığını müsaade ederse tatbikatına gayret olunur. Fırka, hücumunda muvaffak olduktan sonra düşman kıtaatı hemen yerleşemez. Üç yerde muharebe ile meşguldür. Çok zamana muhtaçtır. Muharebe ile kızışmış piyadeyi çekmek de güçtür. Binâenaleyh merkez

44-13ara

13 ara

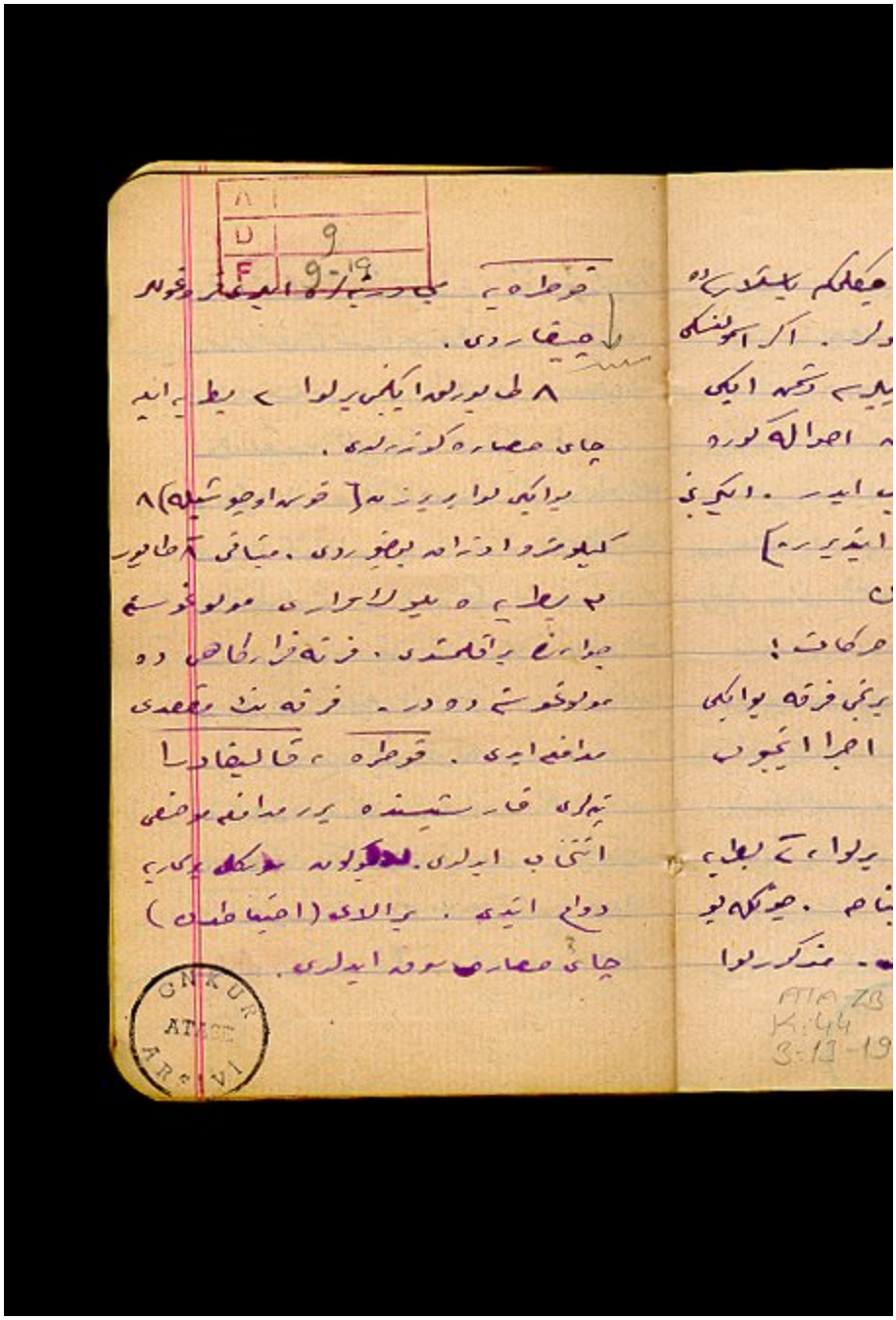
kazandı mı artık cenahlar çekilmeye başlarsa da şarkta yerleşmeye çalışırlar. Eğer İsmolinski Livası Zargos'a çekilirse düşman iki kısma ayrılmış olacağından ahvale göre bu kısımlardan birini ta'kip eder. Diğerini de bir kıt'a ile tarassut ettirir.

18 Nisan

Hakikatte vuku' bulan harekât:

Maalesef hakikatte Birinci Fırka bu iki usûl-i hareketten hiçbirini icra etmeyip üç kısma ayrıldı:

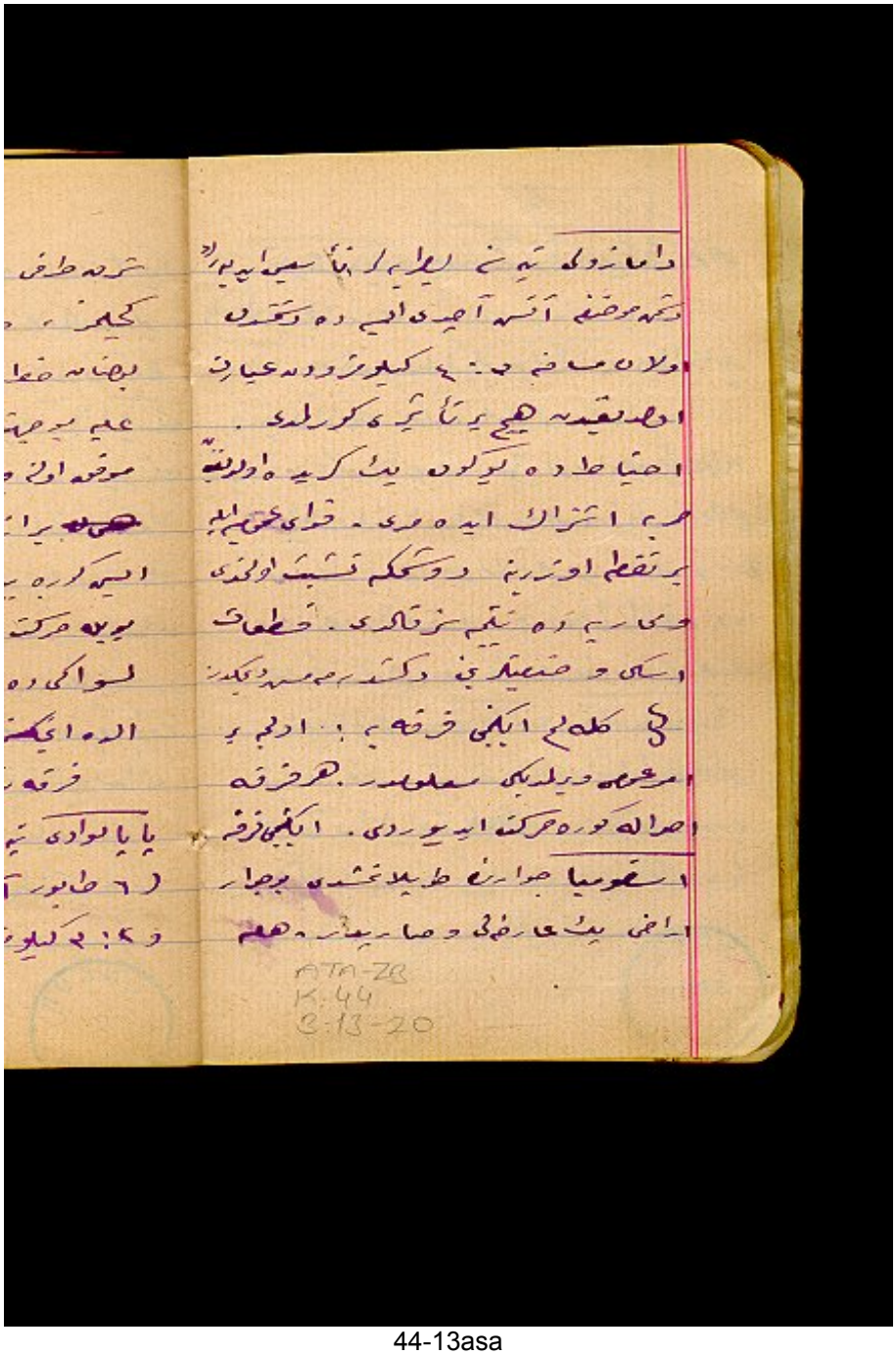
8 taburdan ibaret bir liva, 2 batarya, Alfotohoriya ve sağ cenaha. Çünkü bu cenahtan korkuluyordu. Mezkûr liva

44-13as

13 as

Kotra'ya mücavir tepelere ileri karakollar çıkardı. Sekiz taburluk ikinci bir liva 2 batarya ile Çayhisar'a gönderildi. Bu iki liva birbirinden (kuş uçuşuyla) 8 kilometre uzak bulunuyordu. Mütebâkî 8 tabur, 3 batarya, 5 bölük süvari Mologosta civarında bırakılmıştı. Fırka karargâhı da Mologosta'dadır. Fırkanın maksatı müdâfaa idi. Kotra, Kalifatra tepeleri karşısında birer müdafaa mevzii intihap edildi. Vakı'a bugün süngülü bir muharebeye devam etti. Bir alay (ihtiyattan) Çayhisar'a sevk edildi.

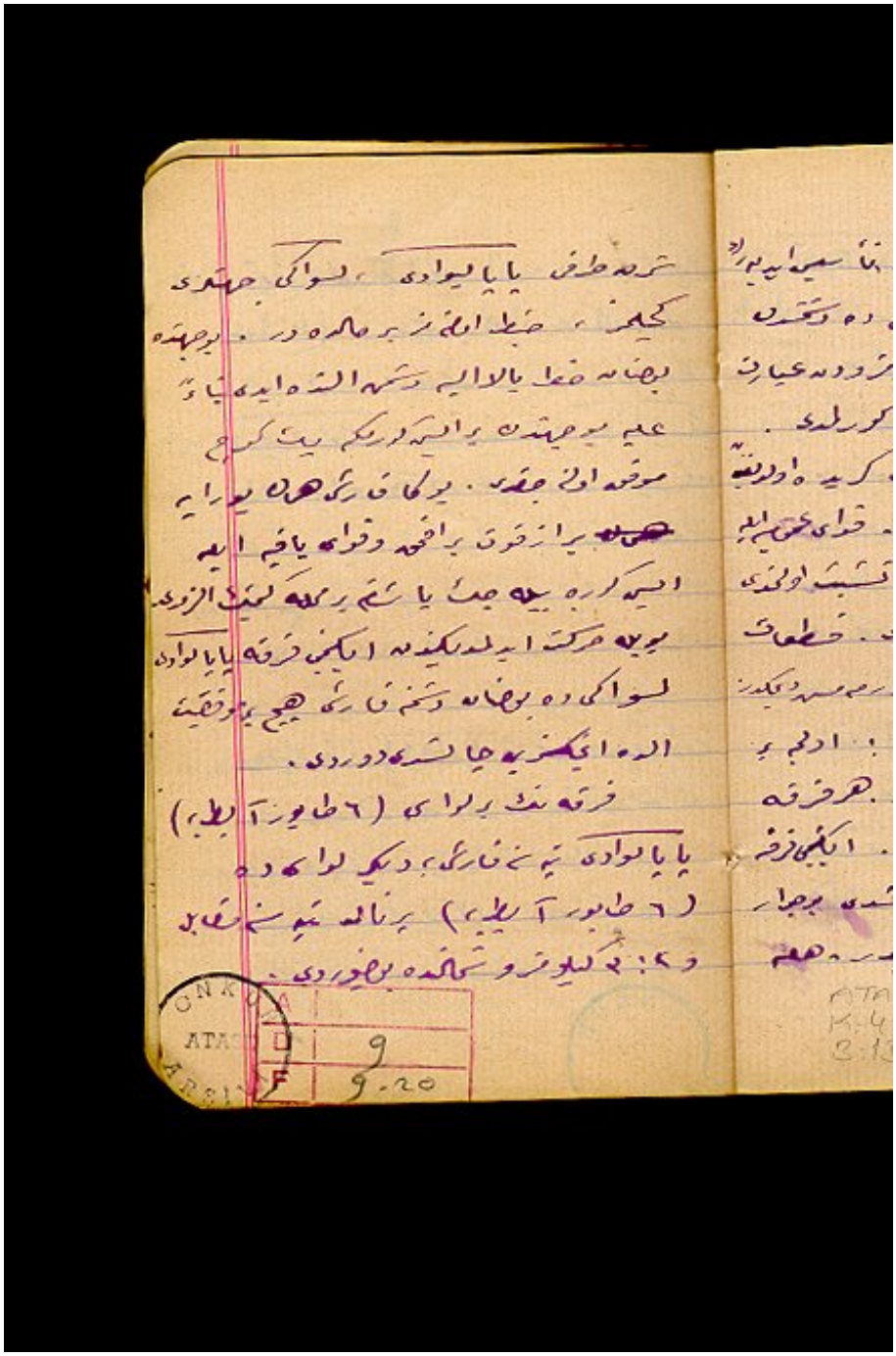

ATA-ZB
K:44
C:13-20

44-13asa

13 asa

Damazoli tepesine bataryalar te'sis edilerek düşman mevzisine ateş açtıysa da düşmandan olan mesafe 3-4 kilometreden ibaret olduğundan hiçbir te'siri görülmedi. İhtiyat da bugün pek geride olduğundan harbe iştirak edemedi. Kuva-yı umumiyeyle bir nokta üzerine düşmeye teşebbüs olundu ve muharebe de neticesiz kaldı. Kıtaat eski vaziyetlerini değiştirmemiş demektir.

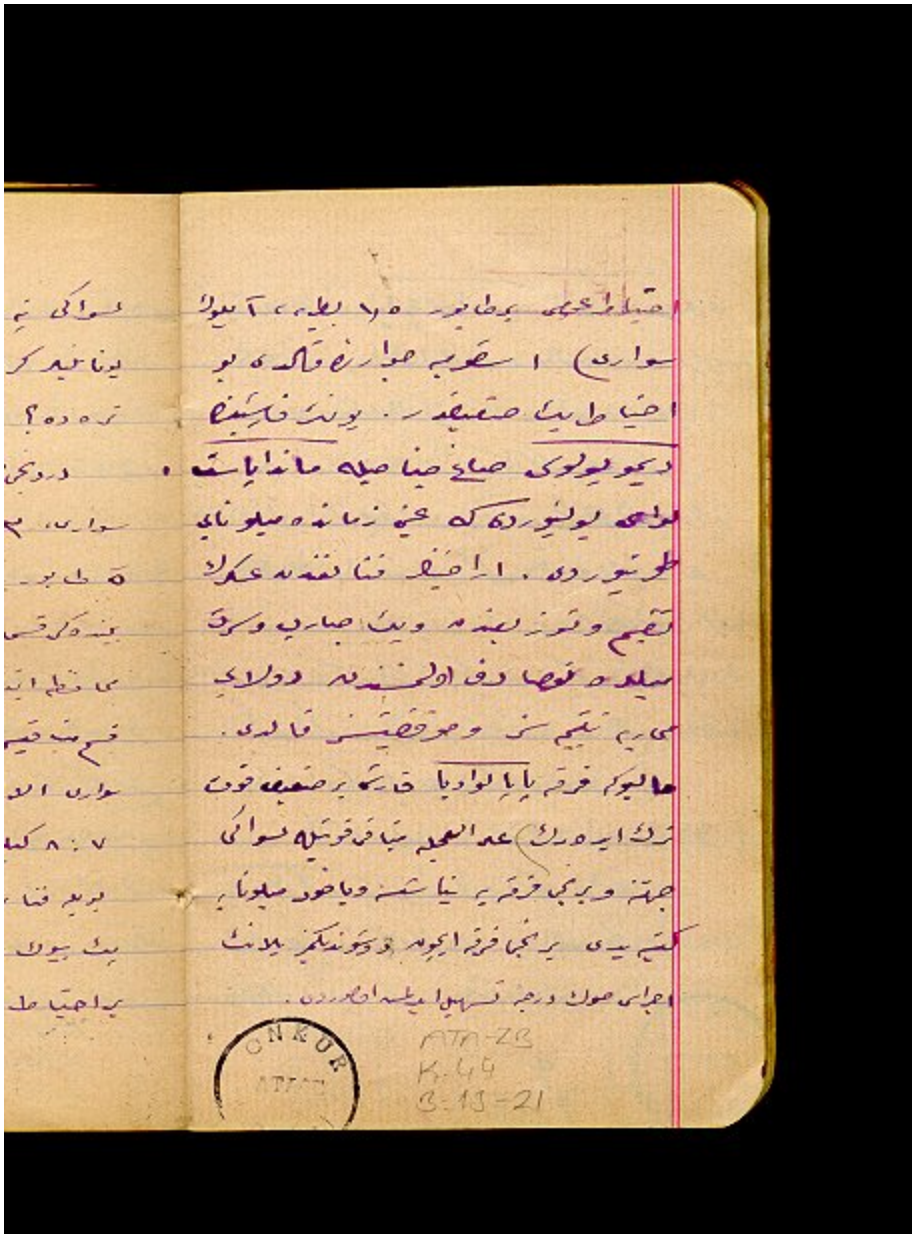
Gelelim İkinci Fırkaya: Evvelce bir emr-i umumî verilmediği ma'lûmdur. Her fırka ahvâle göre hareket ediyordu. İkinci Fırka İskomya civarında toplanmıştı. Bu civar arazisi pek arızalı ve sarptır. Hele

44-13at

13 at

şark tarafı Papalivadi, Lesvaki cihetleri geçilmez, zapt olunamaz bir hâldedir. Bu cihette bulunan hatt-ı bala ise düşman elinde idi. Binâenaleyh, bu cihetten bir ateş görmeye pek güç muvaffak olunacaktı. Buna karşı hemen buraya biraz kuvvet bırakmak ve kuva-yı bâkîye ile iş görebilecek başka bir mahalle gitmek elzemdi. Böyle hareket edilemediğinden İkinci Fırka Papalivadi, Lesvaki'de bulunan düşmana karşı hiçbir muvaffakiyet elde etmeksizin çalıştı durdu. Fırkanın bir livası (6 tabur, 1 batarya) Papalivadi tepesine karşı, diğer livası da (6 tabur, 1 batarya) Pernalet tepesine mukabil ve 2-3 kilometre şimalinde bulunuyordu.

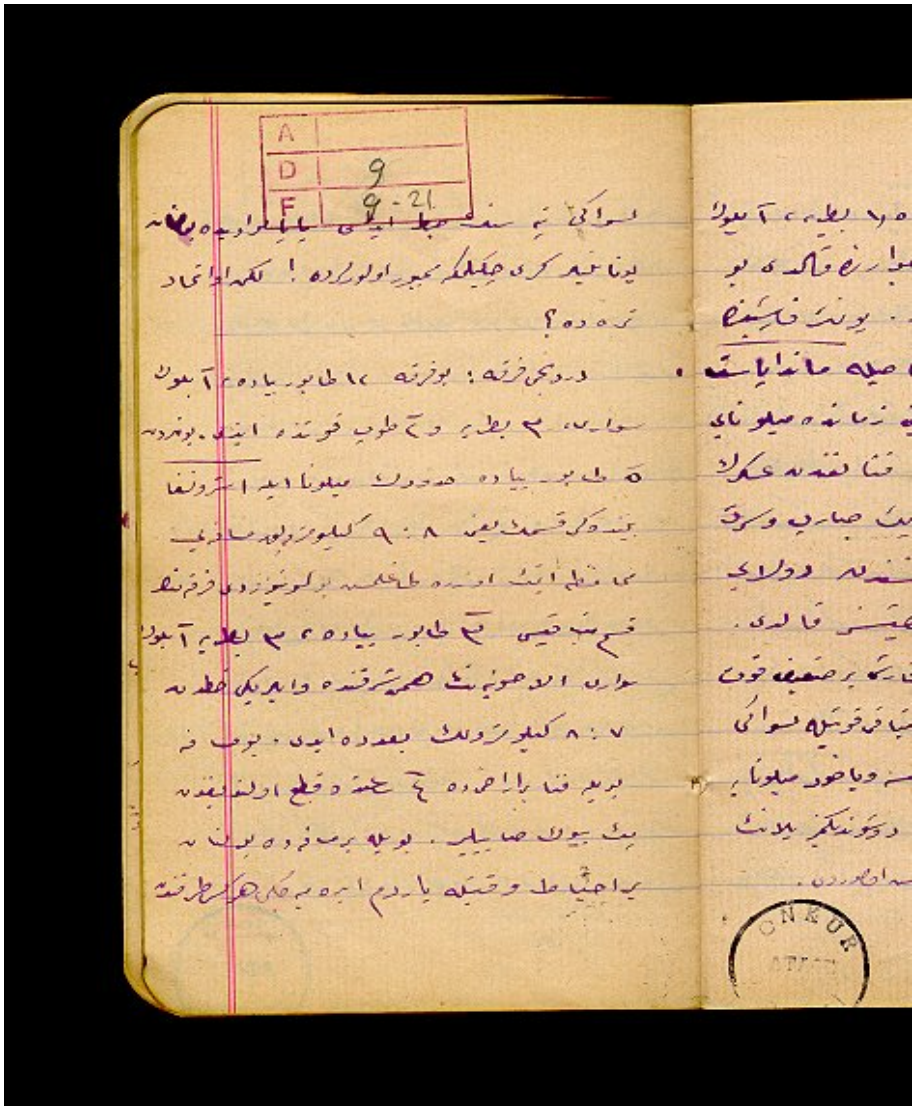

ATA-28
K.44
3:13-21

44-13ata

13 ata

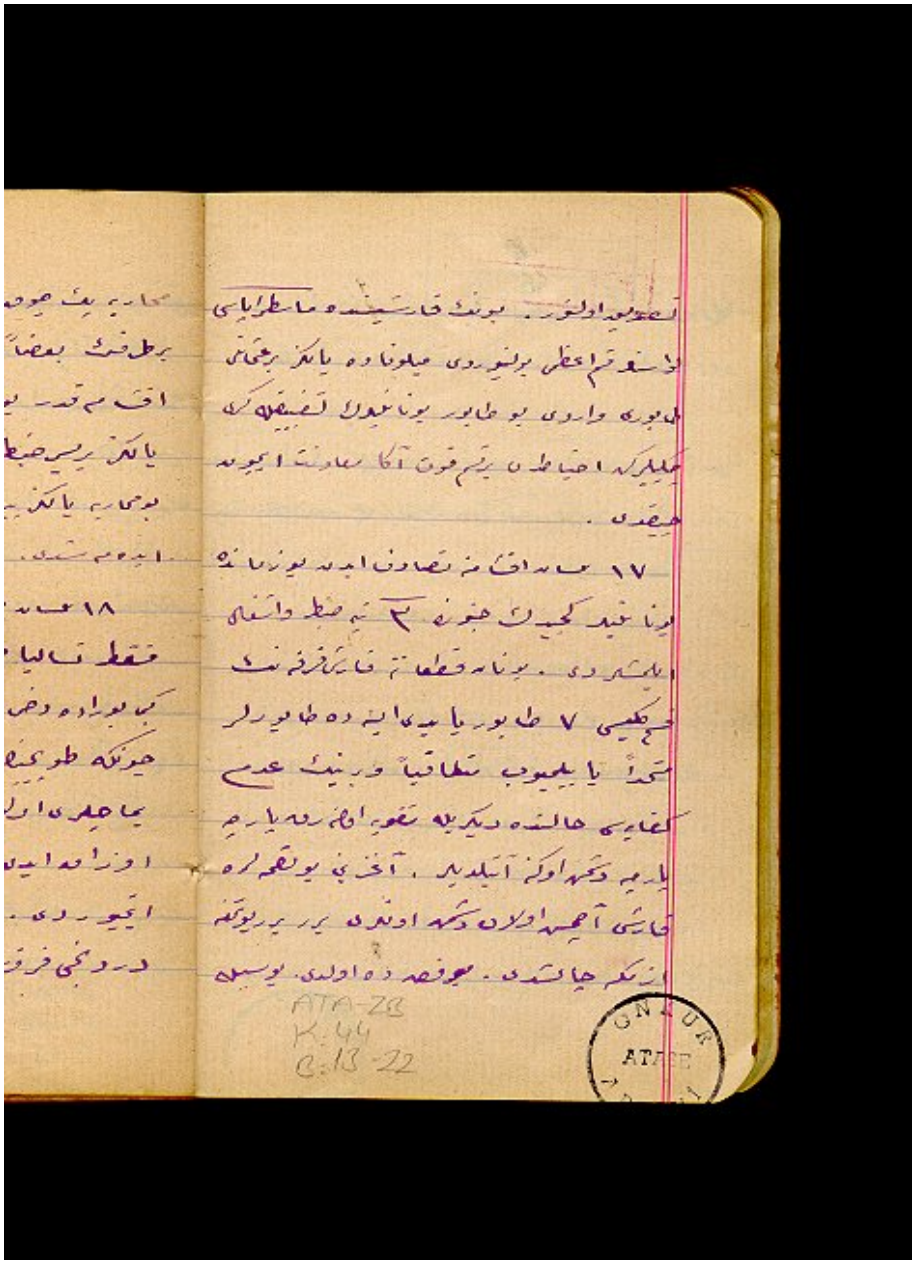
(İhtiyât-ı umumî bir tabur, 1,5 batarya, 1 bölük süvari) İskomya civarında kaldı. Bu ihtiyat pek zayıftır. Bunun karşısında demir yolu sağ cenahıyla Mandapasta Livası bulunuyordu ki aynı zamanda Milôna'yı tutuyordu. Arazinin fenalığından askerin taksim ve tevziinden ve pek sarp ve sert Milôna'da tesadüf olunmasından dolayı muharebe neticesiz ve muaffakiyetsiz kaldı. Hâlbuki fırka, Papalivadi'ye karşı bir zayıf kuvvet terk ederek alelacele mütebâkî kuvvetiyle Lesvaki cihetine ve Birinci Fırkaya yanaşmasına veyahut Milôna'ya gitseydi Birinci Fırka için düşündüğümüz plânın icrası son derece teshil edilmiş olurdu.

44-13au

13 au

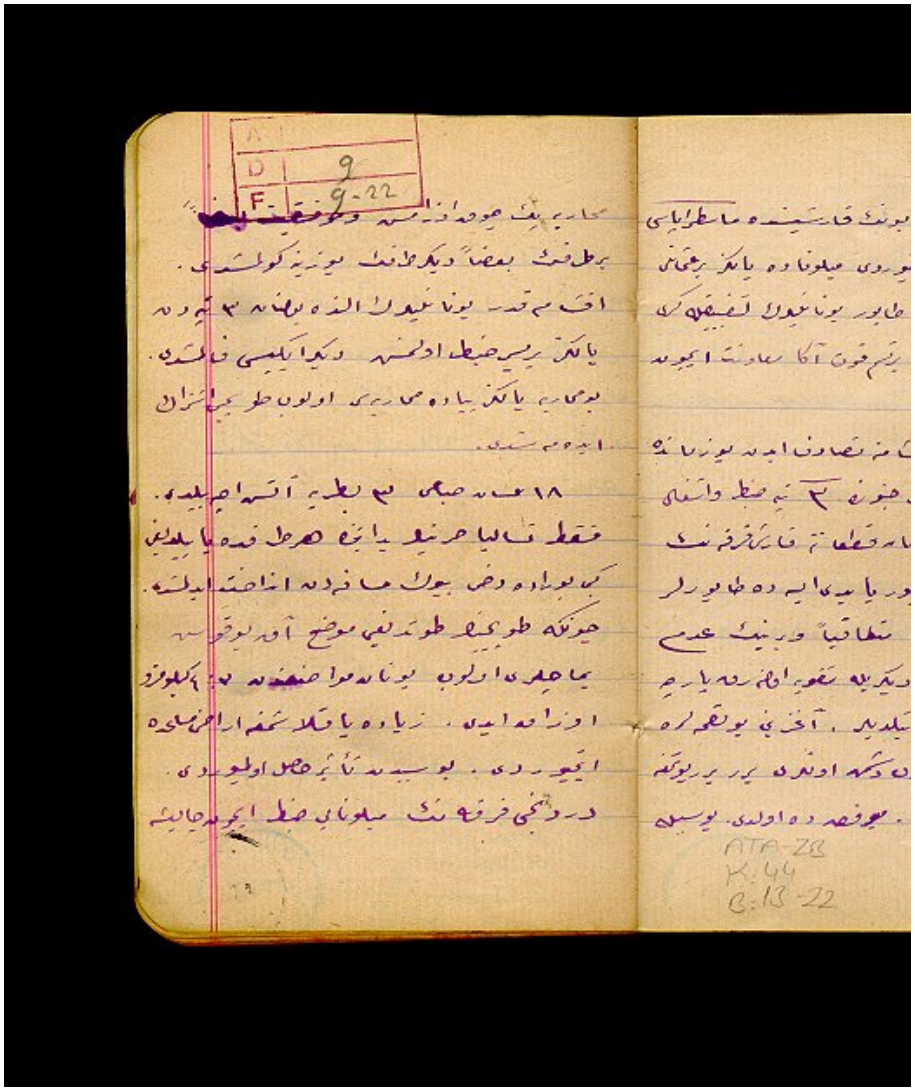
Lesvaki tepesinin zapt edilebilseydi Papalivati'de bulunan Yunanlılar geri çekilmeye mecbur olurlardı! Lâkin o ittihat nerede? Dördüncü Fırka: Bu fırka 12 tabur piyade, 1 bölük süvari, 3 batarya ve 2 top kuvvetinde idi. Bunlardan 5 tabur piyade hududun Milôna ile İstronafa beynindeki kısmın yani 8-9 kilometrelik mesafeyi muhafaza etmek üzere dağılmış bulunuyordu. Fırkanın kısm-ı mütebâkîsi 3 tabur piyade, 3 batarya, 1 bölük süvari Alasonya'nın hemen şarkında ve ilerlediği hattan 7-8 kilometrelik bu'uddaydı. Bu mesafe böyle fena bir arazide 4 saatte kat' olunduğundan pek büyük sayılır. Böyle bir mesafede bulunan bir ihtiyat vaktiyle yardım edemeyeceği herkes tarafından

ATA-ZB
K.44
C.13-22

44-13aua

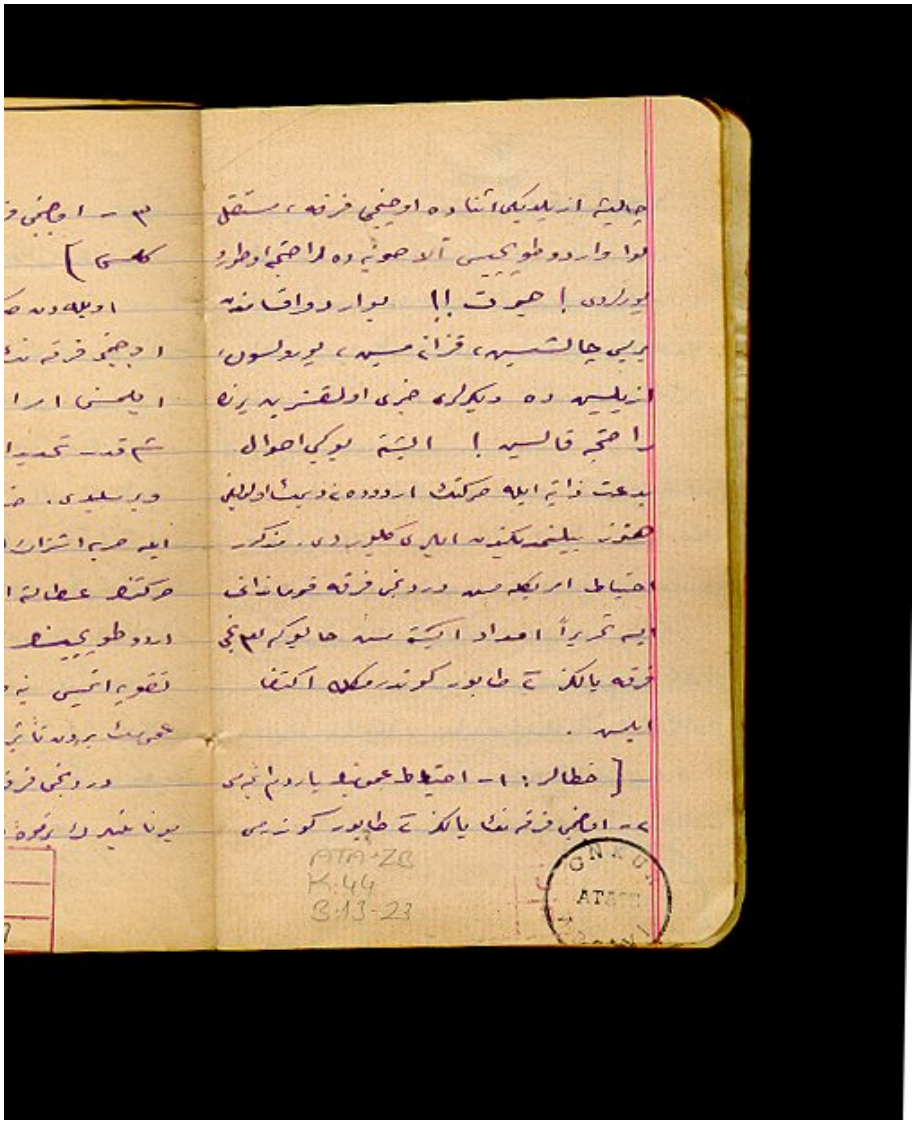
tasdik olunur. Bunun karşısında Mastarapasi Livasının kısm-ı azamı bulunuyordu. Milôna'da yalnız bir Osmanlı taburu vardı. Bu tabur Yunanlıların tazyikiyle geri çekilirken ihtiyattan bir kısım kuvvet ona muavenet için çıktı. 17 Nisan akşamına tesadüf eden bu zamanda Yunanlılar geçitlerin cenûbunda 3 tepe zapt ve işgâl eylemişlerdi. Yunan kıtaatına karşı fırkanın kısm-ı küllîsi 7 tabur yaydıysa da taburlar müttehiden yayılmayıp müteakiben ve birinin adem-i kifayesi hâlinde diğeriyle takviye olunarak parça parça düşman önüne atıldılar. Ağzını bu lokmalara açmış olan düşman onları birer birer yutmaya, ezmeye çalıştı. Bu kısa da oldu. Bu sebeple

ATA-ZB
K.44
C.13-22

44-13av

13 av

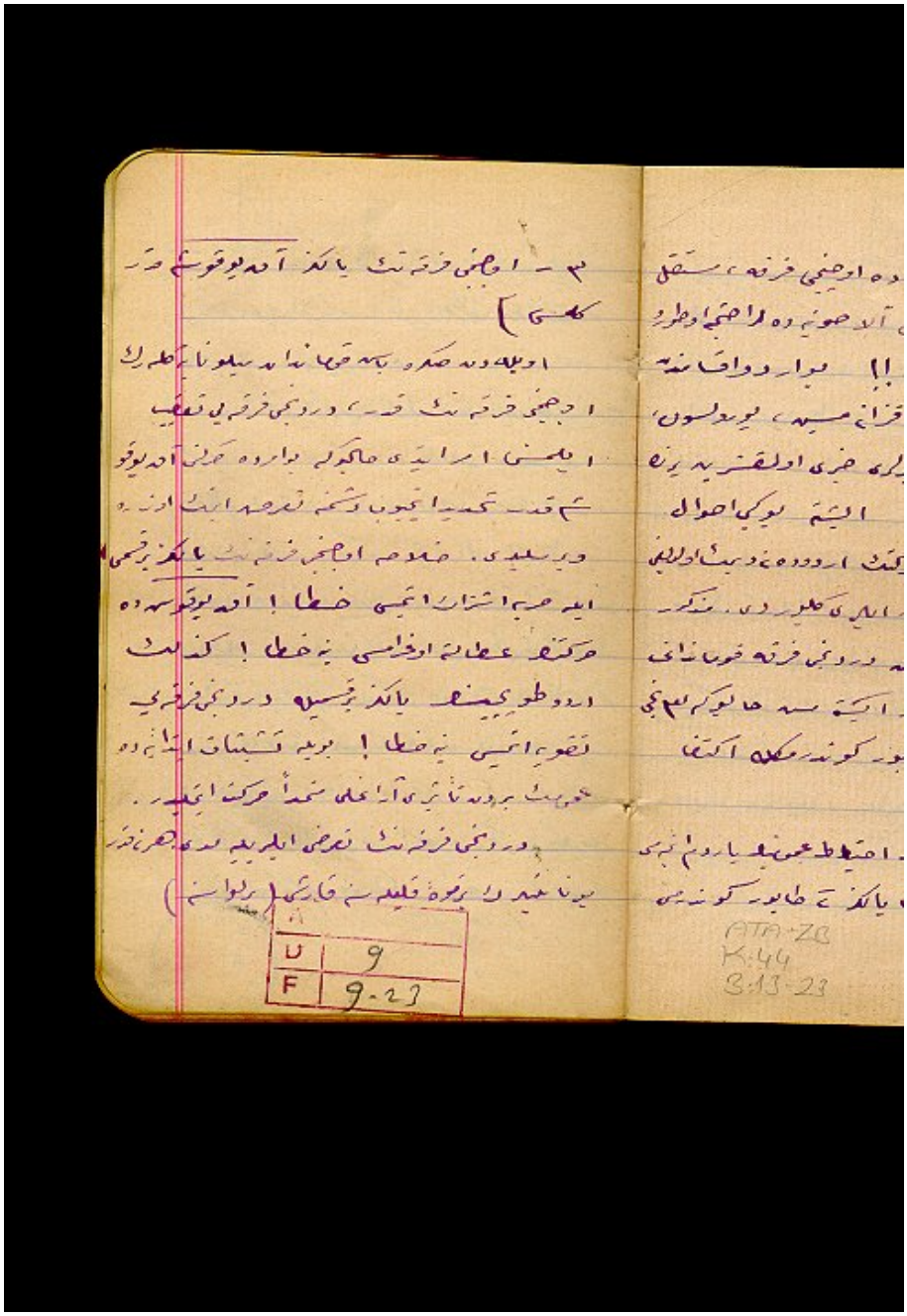
muharebe pek çok uzamış ve muvaffakiyet bazen bir tarafın bazen diğer tarafın yüzüne gülmüştü. Akşama kadar Yunanlıların elinde bulunan 3 tepeden yalnız birisi zapt olunmuş diğer ikisi kalmıştı. Bu muharebe yalnız piyade muharebesi olup topçu iştirak edememişti. 18 Nisan sabahı 3 batarya ateş açabildi. Fakat Teselya Harbi'nin bidayetinde her tarafta yapıldığı gibi burada dahi büyük mesafeden endaht edilmişti. Çünkü topçunun tuttuğu mevzii Akyokuş yamaçları olup Yunan mevaziinden 3-4 kilometre uzak idi. Ziyade yaklaşmaya arazi müsaade etmiyordu. Bu sebepten te'sir hâsıl olmuyordu. Dördüncü Fırkanın Milôna'yı zapt için çalışa

44-13ava

13 ava

çalışa ezildiği esnada Üçüncü Fırka, müstakil liva ve ordu topçusu Alasonya'da rahatça oturur yerlerdi! Hayret! Bu ordu aksâmından birisi çalışsın, kazansın, yorulsun, ezilsin de diğerleri haberi olmaksızın yerinde rahatça kalsın! İşte bu gibi ahval bid'at-ı zatiye ile hareket, orduda ne demek olduğu henüz bilinmediğinden ileri geliyordu. Mezkûr ihtiyat emir beklemiş, Dördüncü Ordu kumandanı ise tahriren imdat istemiş; hâlbuki İkinci Fırka yalnız iki tabur göndermekle iktifa eylemiş. (Hatalar: 1. İhtiyat-ı umumînin yardım etmemesi. 2. Üçüncü Fırkanın yalnız 2 tabur göndermesi.

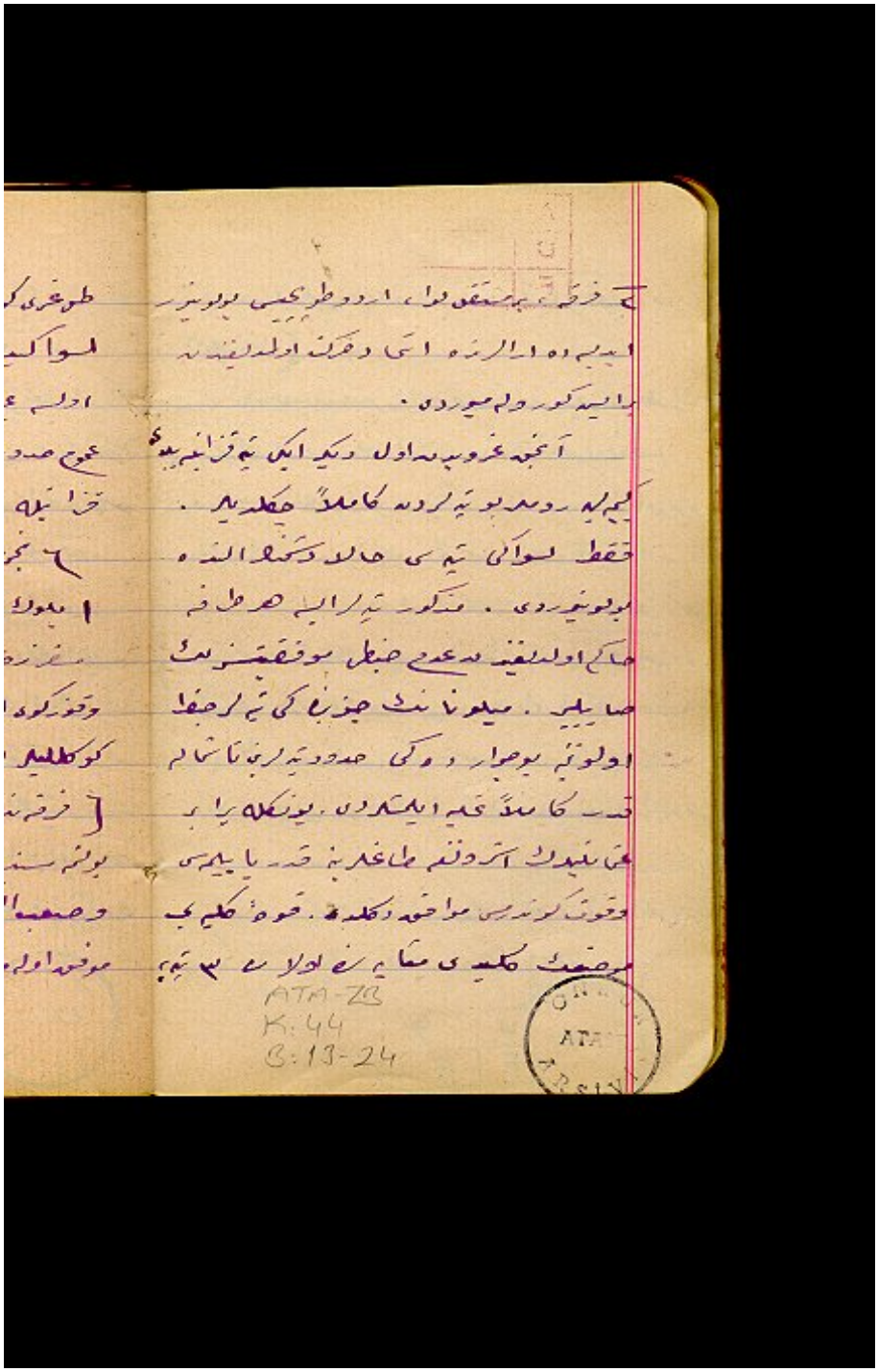
44-13ax

13 ax

3. Üçüncü Fırkanın yalnız Akyokuş'a kadar gelmesi.)

Öğleden sonra başkumandan Milôna'ya gelerek Üçüncü Fırka kadar, Dördüncü Fırkayı ta'kip eylemesini emretti. Hâlbuki bu emirde hareketi Akyokuş'a kadar tecdit için düşmana taarruz etmek üzere verildi. Hülâsa Üçüncü Fırkanın yalnız bir kısmı ile harbe iştirak etmesi hata! Akyokuş'ta harekâtın akamete uğraması yine hata! Kezâlik ordu topçusunun yalnız bir kısmı ile Dördüncü Fırkayı takviye etmesi yine hata! Böyle teşebbüsat-ı ibtidaiyede umumun birden tesiri aranmalı, müttehiden hareket etmelidir.

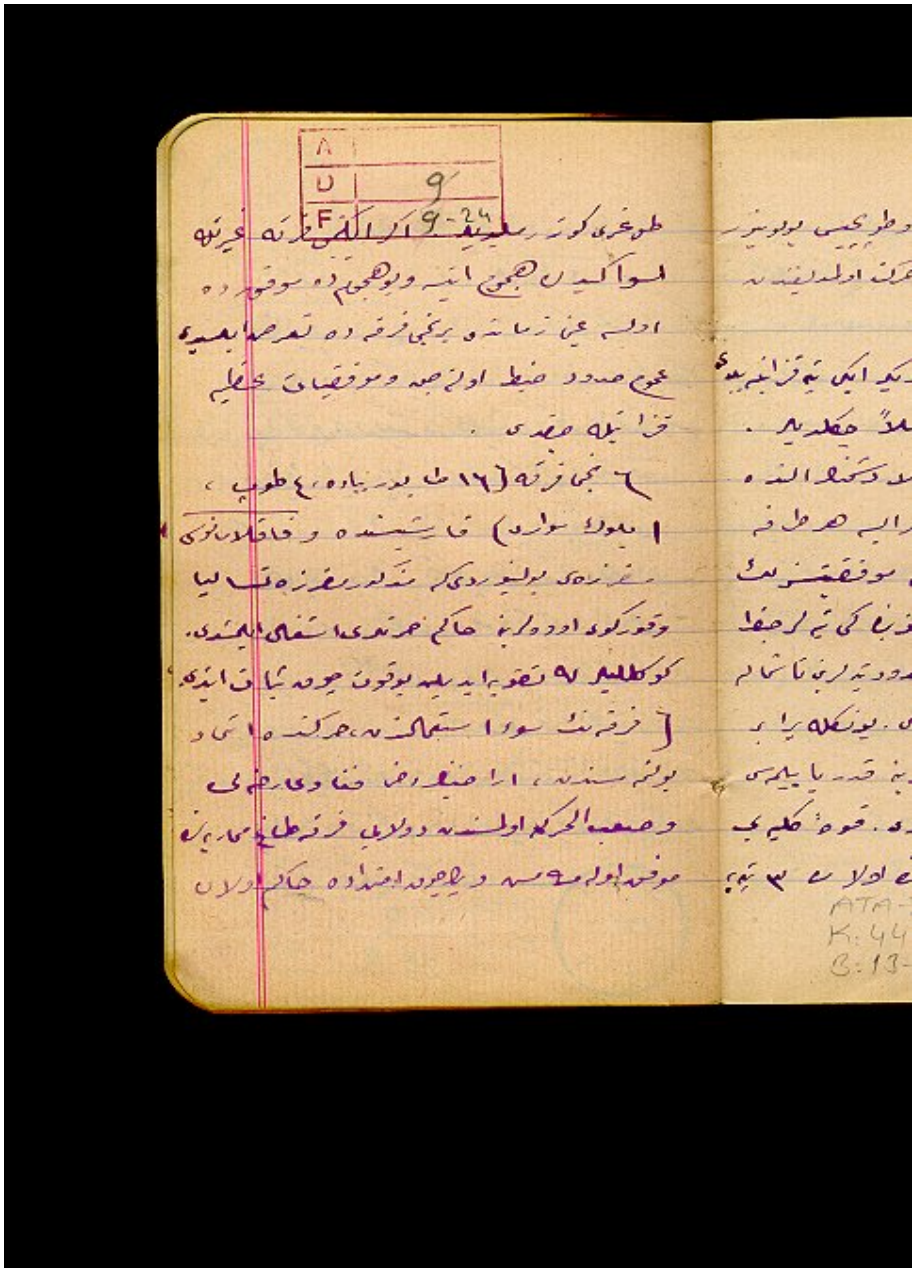
Dördüncü Fırkanın taarruzu ilerleyemedi. Her ne kadar Yunanlıların bir kuvve-i külliyesine karşı (bir livasına)

ATA-ZB
K:44
B:13-24

44-13axa

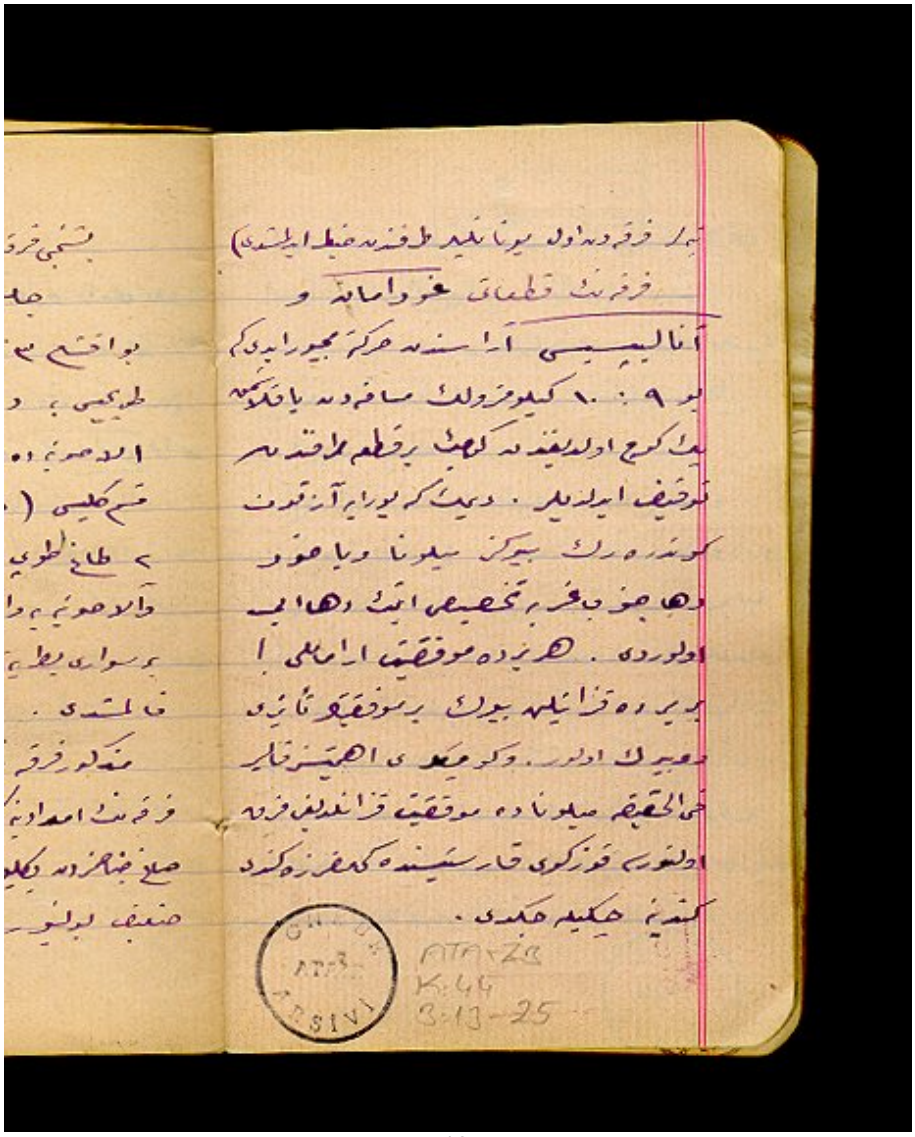
13 axa

2 fırka, bir müstakil liva, ordu topçusu bulunuyor idiyse de aralarında ittihad-ı hareket olmadığından bir iş görülemiyordu. Ancak gruptan evvel diğer iki tepe kazanılabildi. Geceleyin Rumlar bu tepelerden kâmilen çekildiler. Fakat Lesvaki tepesi hâlâ düşmanın elinde bulunuyordu. Mezkûr tepeler ise her tarafa hâkim olduğundan adem-i zaptı muvaffakiyetsizlik sayılır. Milôna'nın cenûbundaki tepeler zapt olununca bu civardaki hudut tepelerini ta şimale kadar kâmilen tahliye eylemişlerdi. Bununla beraber Osmanlıların İstornofa dağlarına kadar yayılması ve kuvvet göndermesi muvafık değildi. Kuvve-i külliyeyi mevziin kilidi mesabesinde olan 3 tepeye

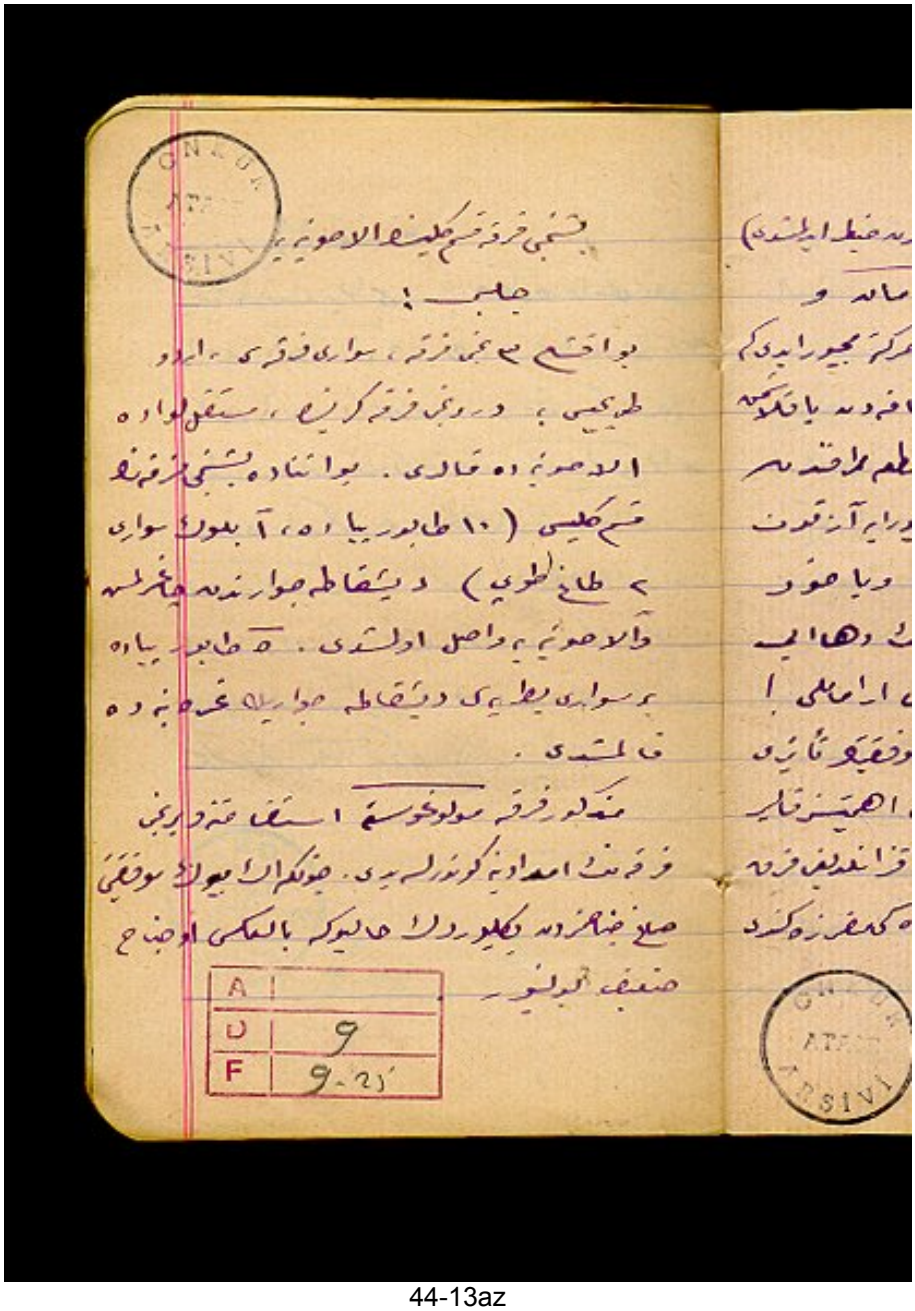
44-13ay

doğru götürülmelidir. Eğer İkinci Fırka gayretle Lesvaki'den hücum etse ve bu hücumda muvaffak da olsa aynı zamanda Birinci Fırka da taarruz eyleseydi umum hudut zapt olunacak muvaffakiyet-i azime kazanılacaktı. 6 ncı Fırka (16 tabur piyade, 4 top, 1 bölük süvari) karşısında ve Kaklamanos Müfrezesi bulunuyordu ki mezkûr müfreze Teselya ve Kuzköy ovalarına hâkim sırtları işgâl eylemişti. Gönüllülerle takviye edilen bu kuvvet çok sebat etti. (Fırkanın su-i istimâlinden, harekette ittihat bulunmamasından, arazinin dahi fena ve arızalı ve sa'bü'l-hareke olmasından dolayı fırka dağ muharebesinde muvaffak olamamış ve pek çok imtidada hâkim olan

44-13aya

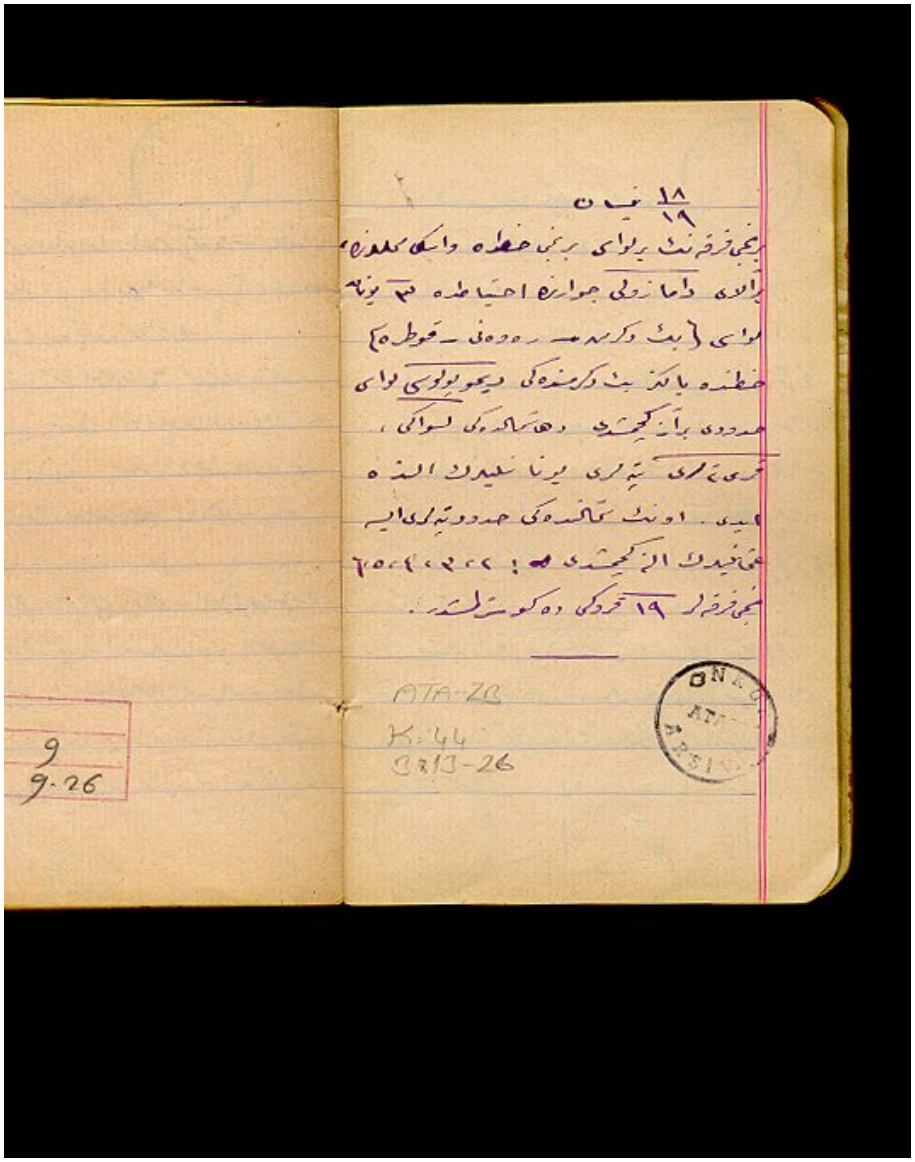
tepeler fırkadan evvel Yunanlılar tarafından zapt edilmişti.) Fırkanın kıtaatı Govdaman ve Analipisis arasından harekete mecburdu ki bu 9-10 kilometrelik mesafeden yaklaşmak pek güç olduğundan küçük bir kıt'a tarafından tevkif edildiler. Demek ki buraya az kuvvet göndererek birinizi Milôna veyahut daha çok garba tahsis etmek daha iyi olurdu. Her yerde muvaffakiyeti aramamalı! Bir yerde kazanılan büyük bir muvaffakiyetin tesiri de büyük olur ve güçlükleri ehemmiyetsiz kalır. Filhakika Milôna'da muvaffakiyet kazanıldığı fark olunursa Kuzköy karşısındaki müfreze kendi kendine kendine çekilecekti.

44-13az

13 az

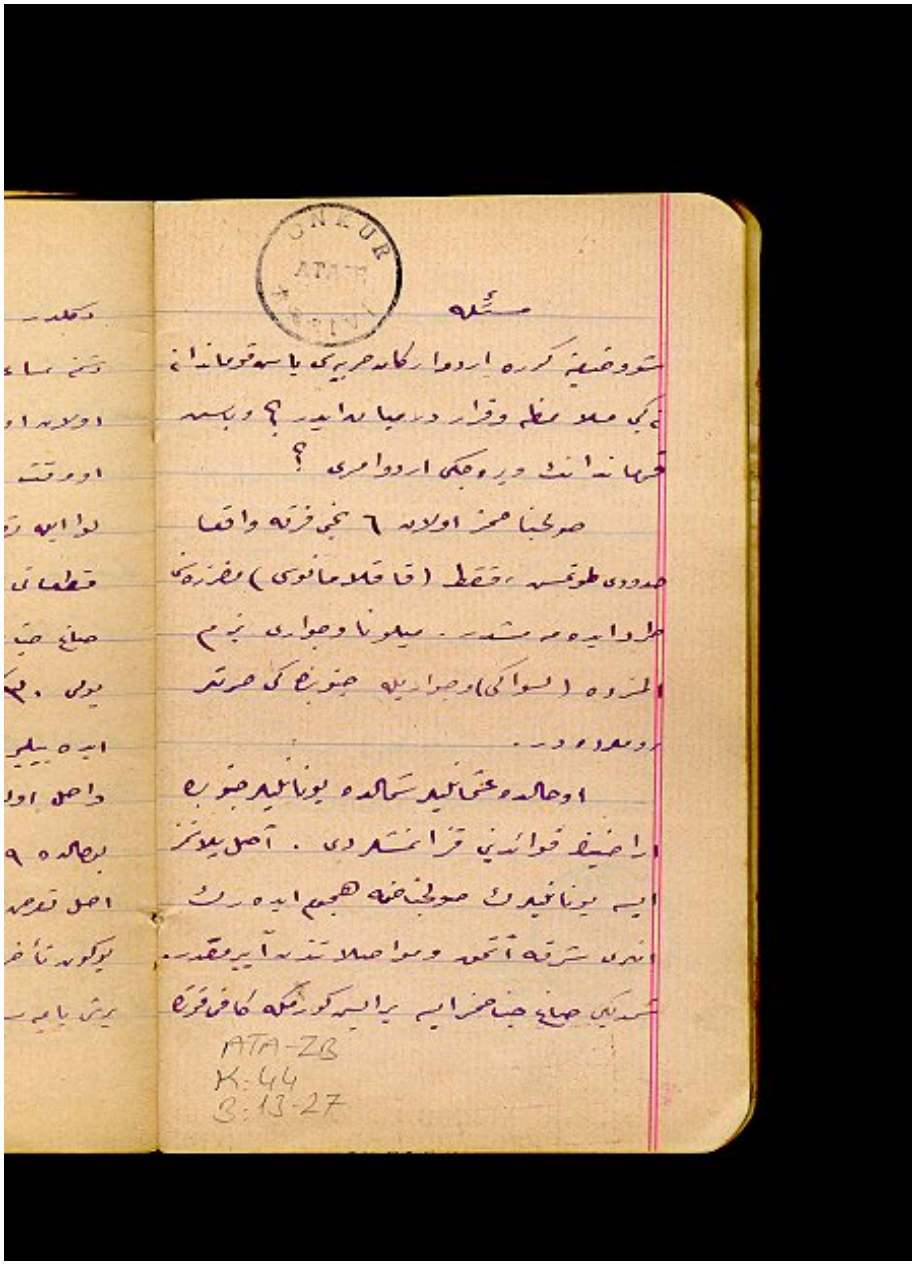
Beşinci Fırka kısm-ı küllîsinin Alasonya'ya celbi: Bu akşam Üçüncü Fırka, süvari fırkası, ordu topçusu; Dördüncü Fırka gerisinde, müstakil liva da Alasonya'da kaldı. Bu esnada Beşinci Fırkanın kısm-ı küllîsi (10 tabur piyade, 1 bölük süvari, 2 dağ topu) Dışkata civarından çağrılmış ve Alasonya'ya vâsıl olmuştu. 5 tabur piyade, bir süvari bataryası Dışkata civarıyla Grebene'de kalmıştı. Mezkûr fırka Mologosta istikametine ve Birinci Fırkanın imdadına gönderilseydi; çünkü en büyük muvaffakiyeti sağ cenahımızdan bekliyorduk. Hâlbuki bilâkis o cenah zayıf bulunuyor.

44-13aza

13 aza

18-19 Nisan Birinci Fırkanın bir livası birinci hatta ve eski mahallerinde bir alay Damazoli civarında ihtiyatta, 3 Yunan livası (Beydeğirmen, Reveni, Kotra hattında) yalnız Beydeğirmen'deki ve Dimopolos livası hududu biraz geçmişti. Daha şimaldeki Lesvaki, Kariteleri tepeleri Yunanlıların elinde idi. Onun şimalindeki tepeler ise Osmanlıların eline geçmişti: 2, 3, 4, 5 ve 6 ncı fırkalar 19'uncu krokide gösterilmiştir.

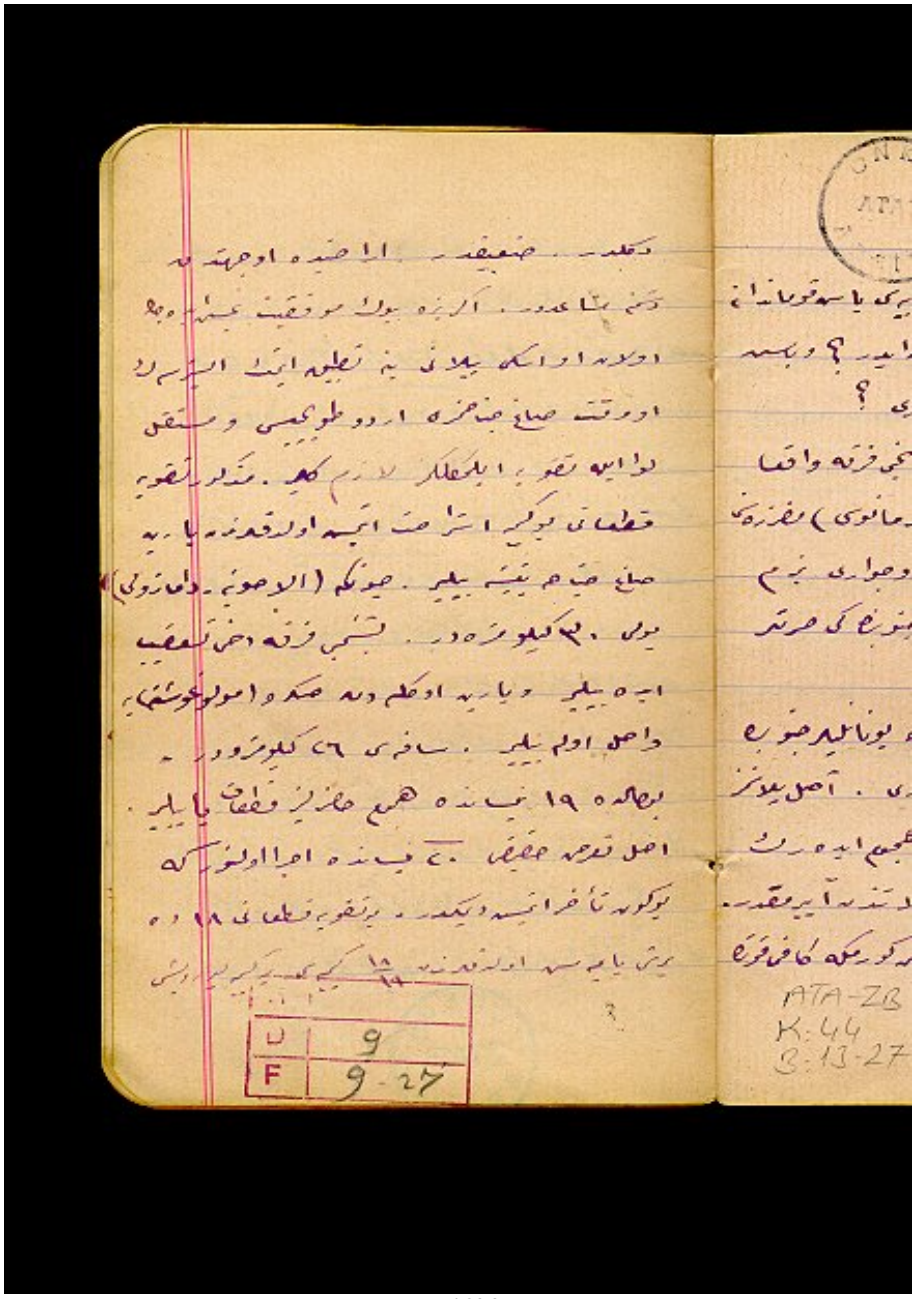

44-13ba

13 ba

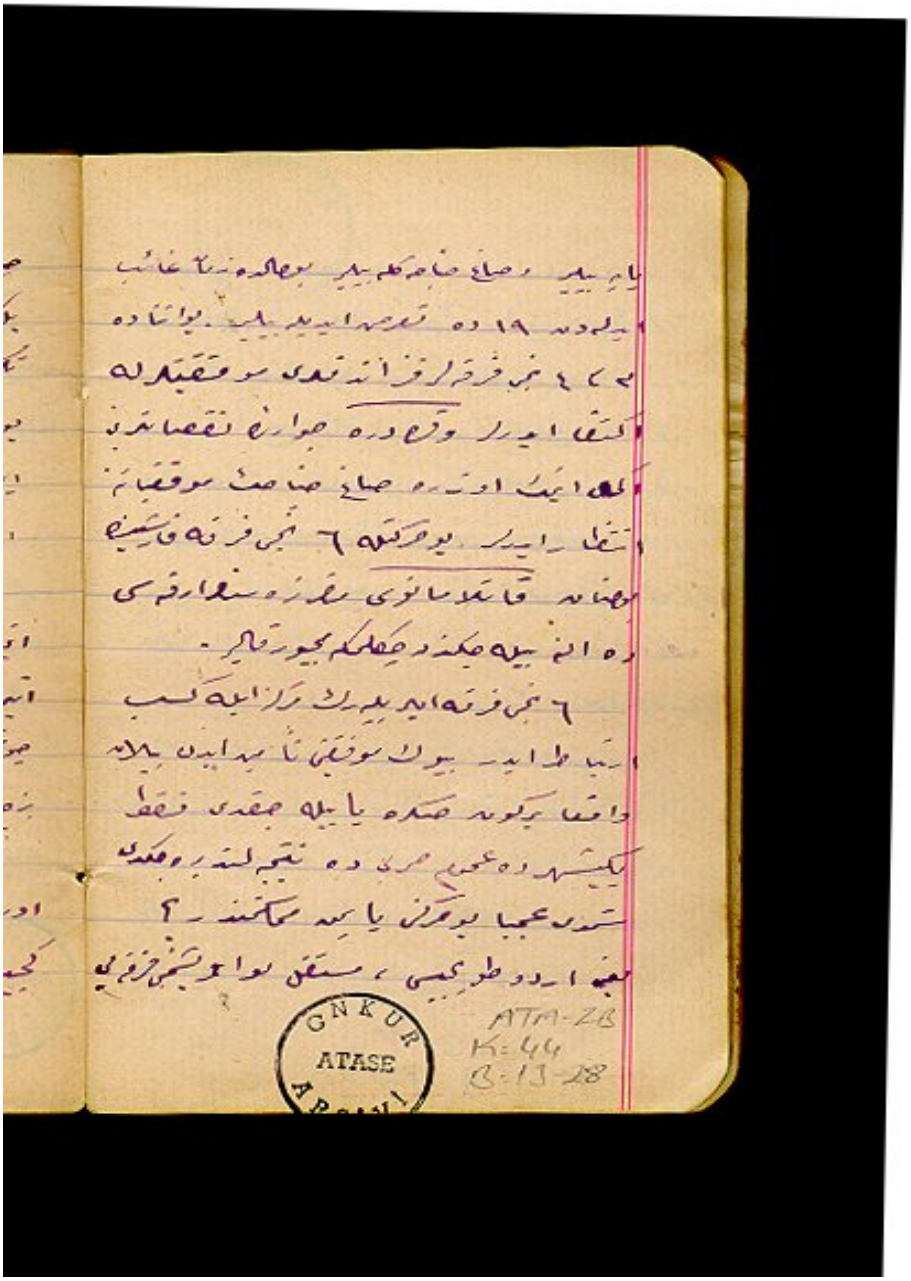
Mes'ele

Şu vaziyete göre ordu erkân-ı harbiyesi, başkumandanı ne gibi mülâhaza ve karar dermiyân eder ve başkumandanın vereceği ordu emri? Sol cenahımız olan 6 ncı Fırka vakıa hududu tutmuş; fakat (Kaklamanos) Müfrezesini tard edememiştir. Milôna ve civarı bizim elimizde (Lesvaki ve civarıyla) cenubundaki sırtlar Rumlardadır. O hâlde Osmanlılar şimalde Yunanlılar cenupta arazinin fevâidini kazanmışlardı. Asıl plânımız ise Yunanlıların sol cenahına hücum ederek onları şarka atmak ve muvasalatından ayırmaktır. Şimdiki sağ cenahımız ise bir iş görmeye kâfi kuvvette

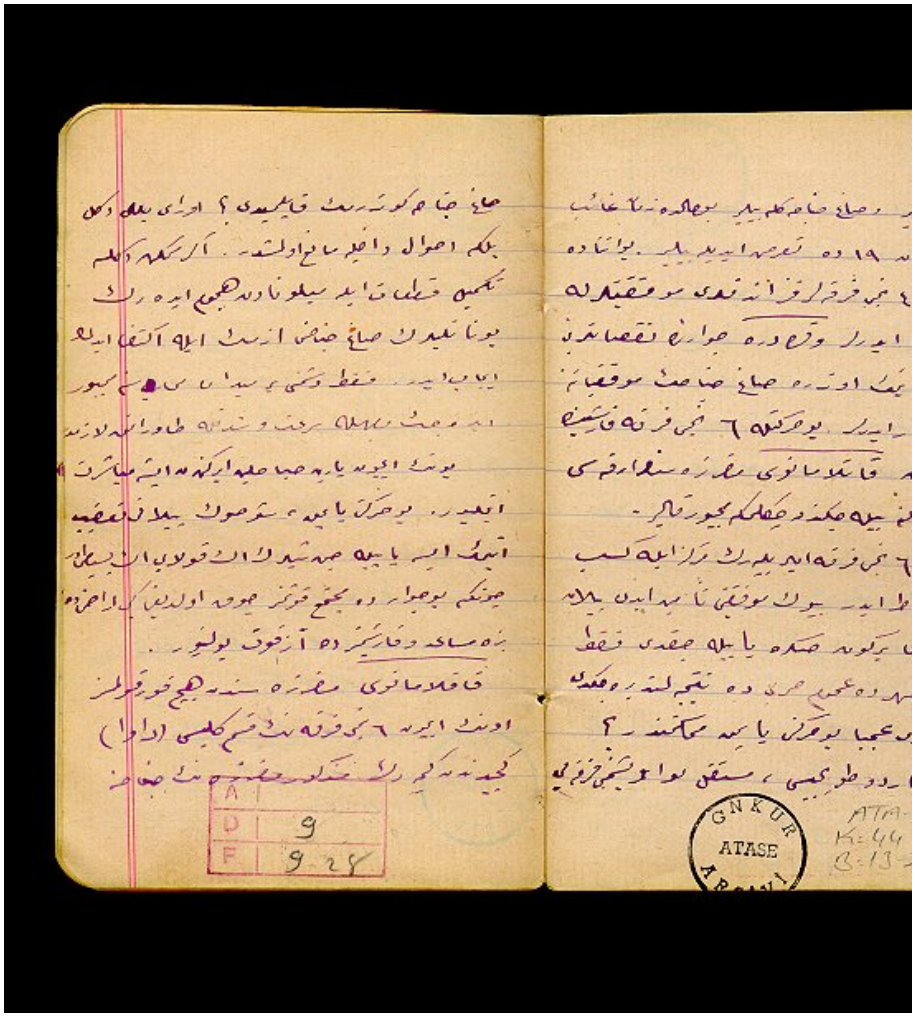
44-13bb

değildir. Zayıftır. Arazide o cihetten düşmana müsaittir. Eğer bize büyük muvaffakiyet bahşedecek olan o eski plânı yine tatbik etmek istersek o vakit sağ cenahımızı ordu topçusu ve müstâkil liva ile takviye eylemekliğimiz lâzım gelir. Mezkûr takviye kıtaatı bu gece istirahat etmiş olduklarından yarın sağ cenaha yetişebilir. Çünkü (Alasonya-Damazoli) yolu 30 kilometredir. 5 nci Fırka dahi ta'kip edebilir ve yarın öğleden sonra (Mologoştama'ya) vâsıl olabilir. Mesafesi 26 kilometredir. Bu hâlde 19 Nisanda hücum hazırlanır, kıtaat yayılır. Asıl taarruz-ı hakikî 20 Nisanda icra olunur ki bugün tehir etmiş demektir. Bu takviye kıtaatı 18'de bir şey yapmamış olduklarından 18-19 gecesi bir gece yürüyüşü

ATA-ZB
K:44
B-13-28

44-13bba

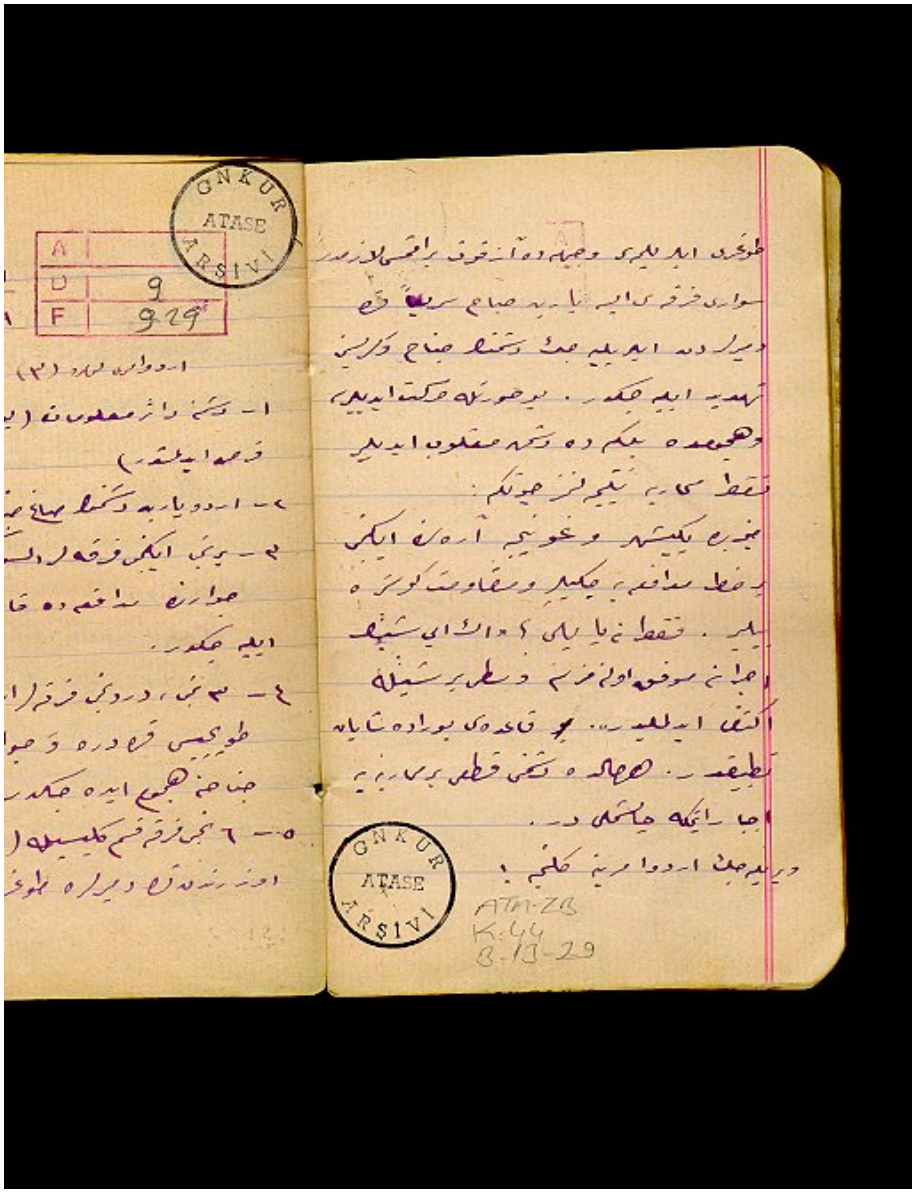
yapabilir ve sağ cenaha gelebilir, bu hâlde zaman kaybedilmeden 19'da taarruz edilebilir. Bu esnada 3 ve 4 ncü fırkalar kazandıkları muvaffakiyetlerle iktifa ederler ve Karadere civarında noksanlarını ikmal etmek üzere sağ cenahın muvaffakiyetine intizar ederler. Bu hareketle 6 ncı Fırka karşısında bulunan Kaklamanos Müfrezesinin arkası da alınabileceğinden çekilmeye mecbur kalır. 6 ncı Fırka ilerleyerek merkez ile kesb-i irtibat eder. Büyük muvaffakiyeti temin eden plân vakıa bir gün sonra yapılacaktır. Fakat Yenişehir'de umumî harbi de neticelendirecekti. Şimdi acaba bu merkezi yapmak mümkün müdür? Yani ordu topçusu, müstâkil liva ve Beşinci Fırkayı

44-13bc

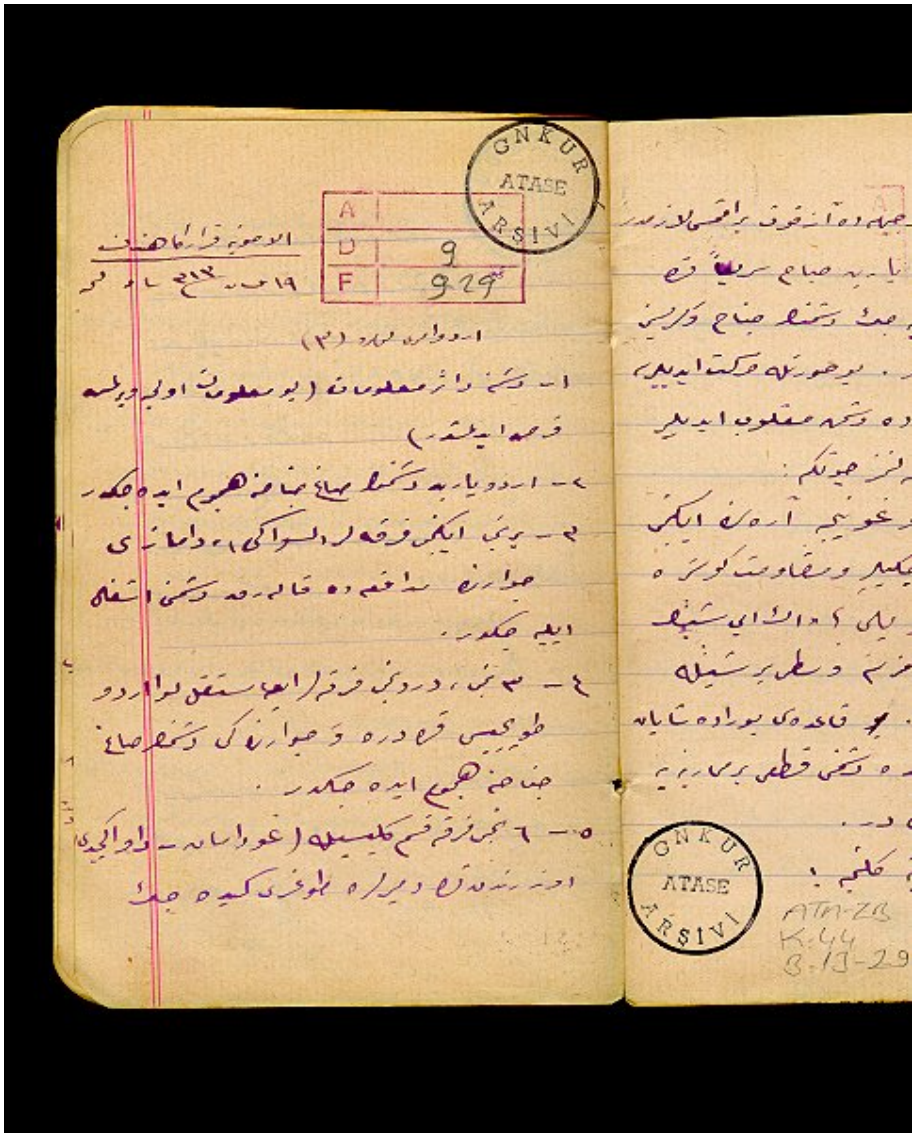
13 bc

sağ cenaha götürmek kabil miydi? Orası belli değil, belki ahvâl-i dâhiliye mani olmuştur. Eğer mümkün değilse tekmil kıtaat ile Milôna'dan hücum ederek Yunanlıların sağ cenahını ezmek ile iktifa etmek icab eder. Fakat düşmanı bir meydan muharebesine mecbur edecek vechile sür'atle ve şiddetle davranmak lâzımdır. Bunun için yarın sabahleyin erkenden işe mübaşeret etmelidir. Bu hareketi yapmak, şu son plânı ta'kip etmek ise yapılacak şeylerin en kolayı, en basitidir. Çünkü bu civarda müctemi' kuvvetimiz çok olduğu gibi arazide bize müsait ve karşımızda az kuvvet buluruz. Kaklamanos Müfrezesinden hiç korkulmaz; onun için 6 ncı Fırkanın kısm-i küllîsi Dava Geçidi'nden geçerek mezkûr müfrezenin cenahına

GNKUR ATASE ARŞİVİ
A
D 9
F 979

44-13bca

doğru ilerlemeli ve cephede az kuvvet bırakması lâzımdır. Süvari fırkası ise yarın sabah serian Karademirler'den ilerleyecek düşmanın cenah ve gerisini tehdit eyleyecektir. Bu suretle hareket edilir ve hücumda belkide düşman mağlûp edilebilir. Fakat muharebe neticelenmez. Çünkü, cenupta Yenişehir ve Goniça arasında ikinci bir hatt-ı müdâfaaya çekilir ve mukavemet gösterebilir. Fakat ne yapmalı? "En iyi şeyin icrasına muvaffak olunamazsa vasatî bir şeyle iktifa edilmelidir." Kaidesi burada şâyân-ı tatbiktir. Herhâlde düşmanı kat'î bir muharebeye icbar etmeye çalışmalıdır. Verilecek ordu emrine gelince!

ONKUR
ATASE
ARSIVI
A
D 9
F 929
ONKUR
ATASE
ARSIVI
ATN-ZB
K:44
B:13-29

44-13bd

13 bd

Alasonya Karargâhından

19 Nisan 313, saat gece

Ordu Emri Numara (3)

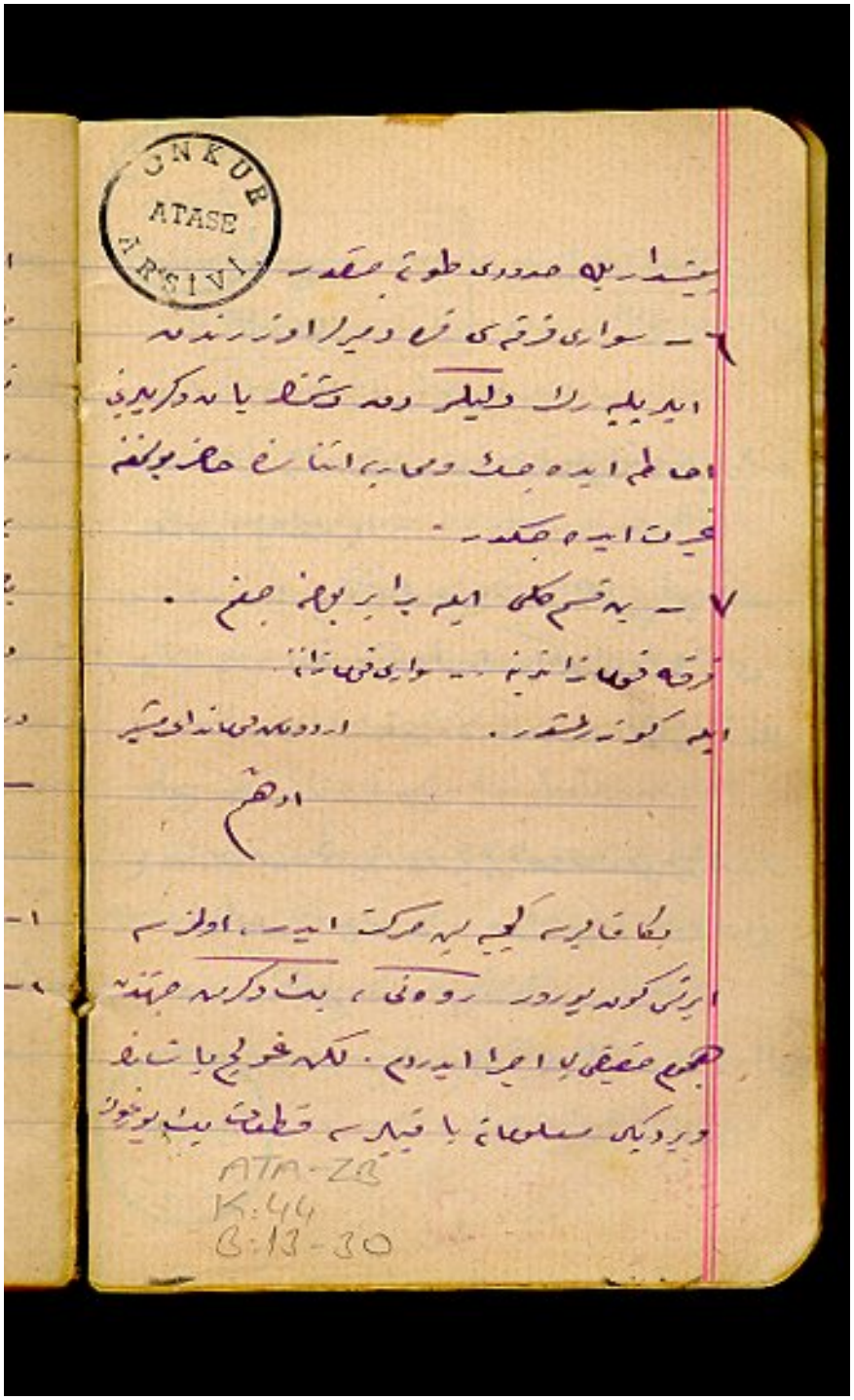
1. Düşmana dair ma'lûmât (Bu ma'lûmât evvelce verilmiş farz edilmiştir.)

2. Ordu yarın düşmanın sağ cenahına hücum edecektir.

3. Birinci, İkinci fırkalar Lesvaki, Damazi civarında müdâfaada kalarak düşmanı işgâl eyleyecektir.

4. Üçüncü, Dördüncü fırkalar ile müstâkil liva, ordu topçusu Karadere ve civarındaki düşmanın sağ cenahına hücum edecektir.

5. 6 ncı Fırka kısm-ı küllîsiyle Govraman-Dava Geçidi üzerinden Karademirler'e doğru gidecek

ATA-ZA
K:44
6-13-30

13 bda

pişdârıyla hududu tutacaktır.

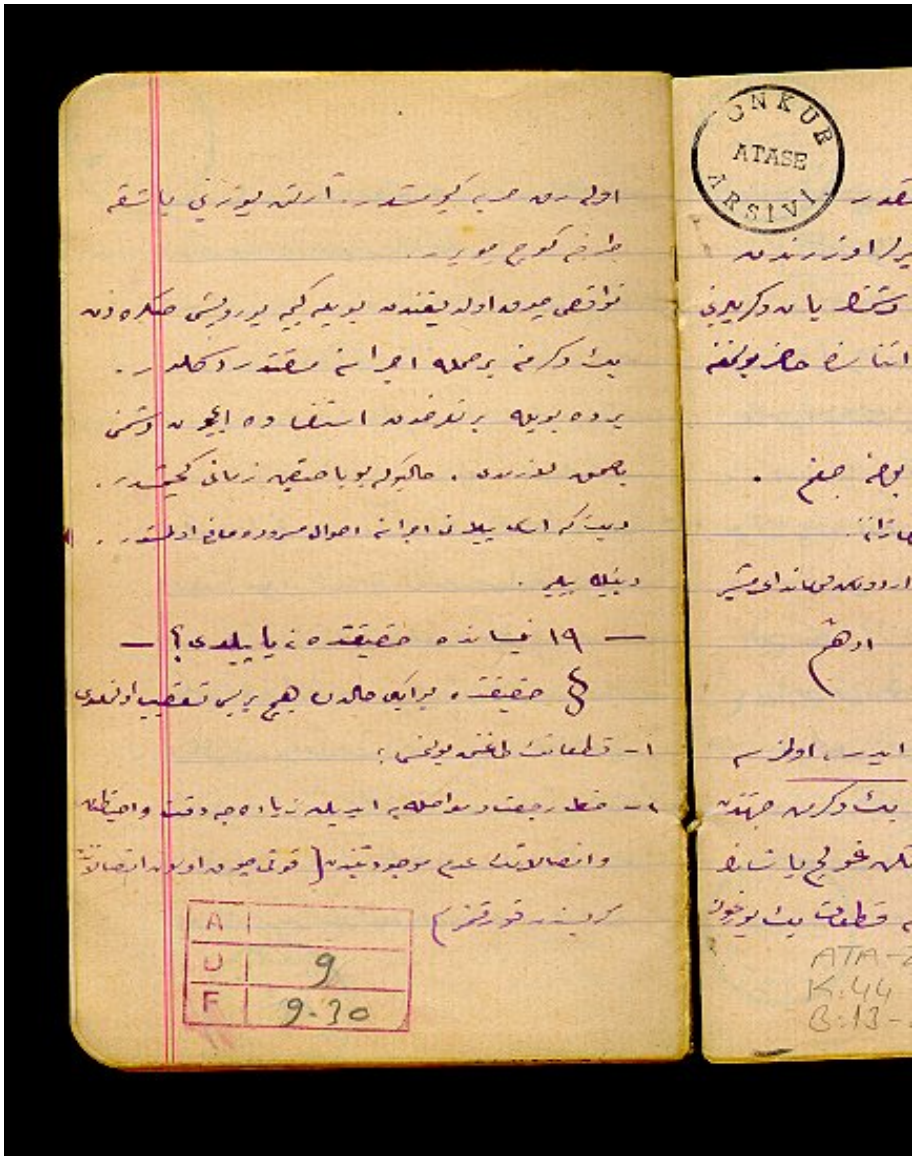
6. Süvari fırkası Karademirler üzerinden ilerleyerek Veliler'den düşmanın yan ve gerilerini ihata edecek ve muharebe esnasında hazır bulunmaya gayret edecektir.

7. Ben kısm-ı küllî ile bulunacağım. Fırka kumandanlarına, süvari kumandanına ... ile gönderilmiştir.

Ordu Başkumandanı

Müşir Edhem

Bana kalırsa geceleyin hareket eder, olmazsa ertesi gün yürür, Reveni, Beydeğirmen cihetinden hücum-ı hakikîyi icra ederdim. Lâkin Golç Paşanın verdiği ma'lûmâta bakılırsa kıtaat pek yorgun

44-13be

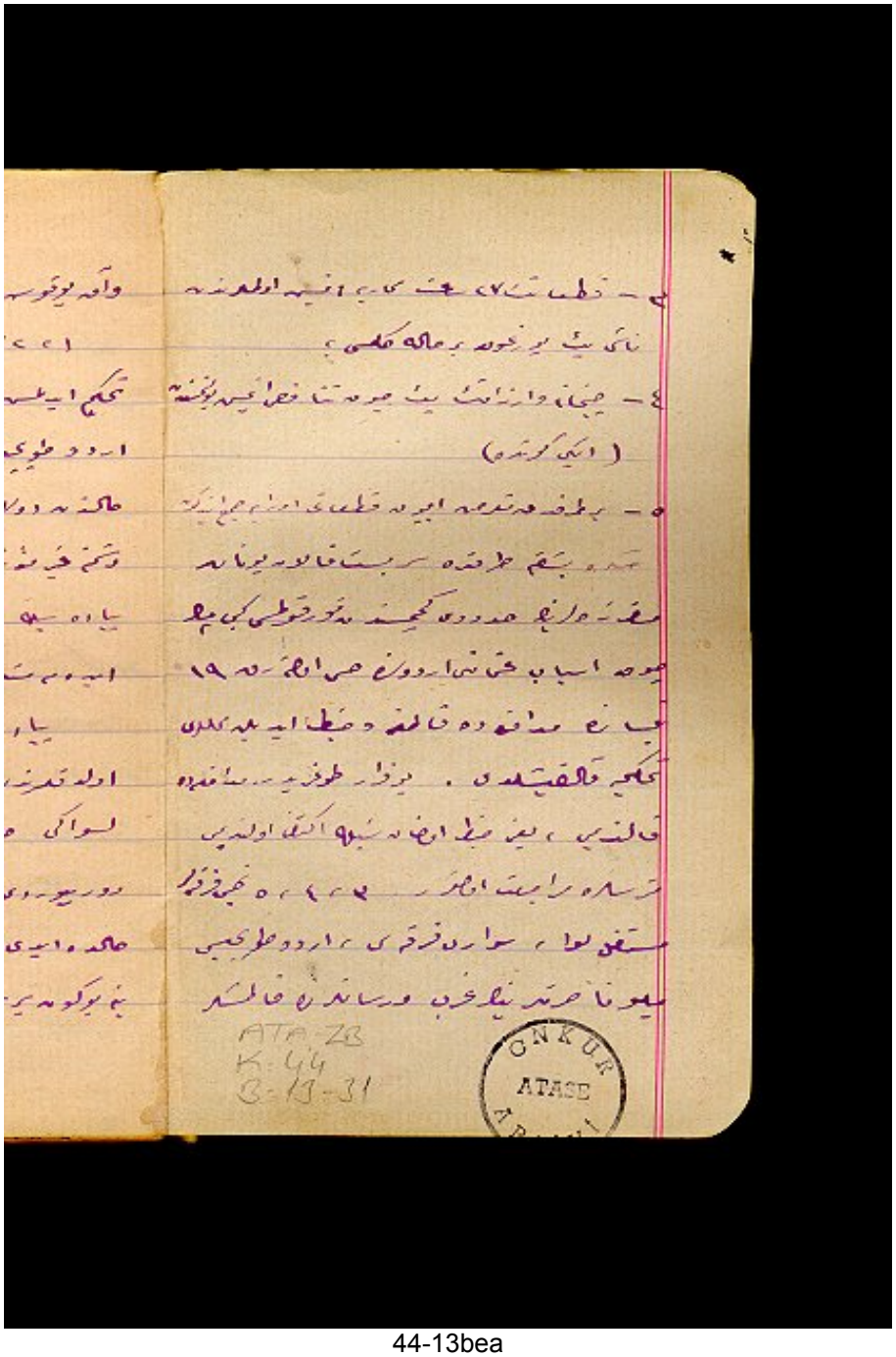
olarak harbe girmiştir. Artık yüzünü başka tarafa güç çevirir. Nevakıs çok olduğundan bu böyle gece yürüyüşü sonradan Beydeğirmen'e bir hamle icrasına muktedir değildir. Bir de böyle bir taarruzdan istifade için düşmanı basmak lâzımdır. Hâlbuki bu baskın zamanı geçmiştir. Demek ki eski plânın icrasına ahval-i mesrude mani' olmuştur denilebilir.

19 Nisanda hakikatte ne yapıldı ?

(Hakikatte bu iki hâlden hiçbirisi takip olunmadı.)

1. Kıt'aâtın dağınık bulunması,

2. Hatt-ı ric'at ve muvasalaya edilen ziyadece dikkat ve ihtiyattan ve ittisalattan adem-i mevcudiyetinden (kuvveti çok olan ittisalatından gerisinden korkmaz),

ATA-ZB
K:44
B:13-31
ATASE

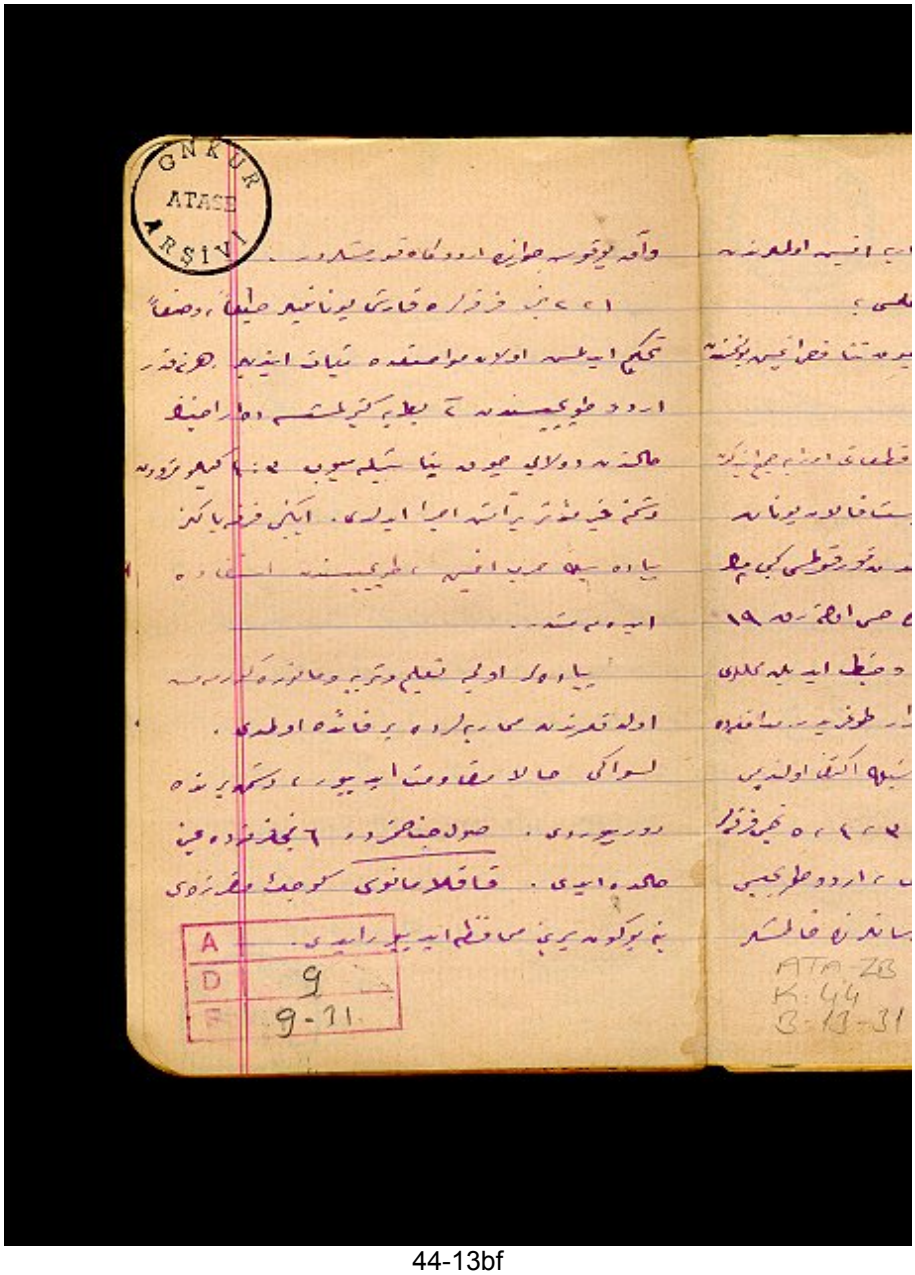
44-13bea

13 bea

3. Kıt'aâtın 27 saat muharebe etmiş olmalarından nâşi pek yorgun bir hâle gelmesi,

4. Cephane ve erzakın pek çok tenakıs etmiş bulunmasından (iki günde),

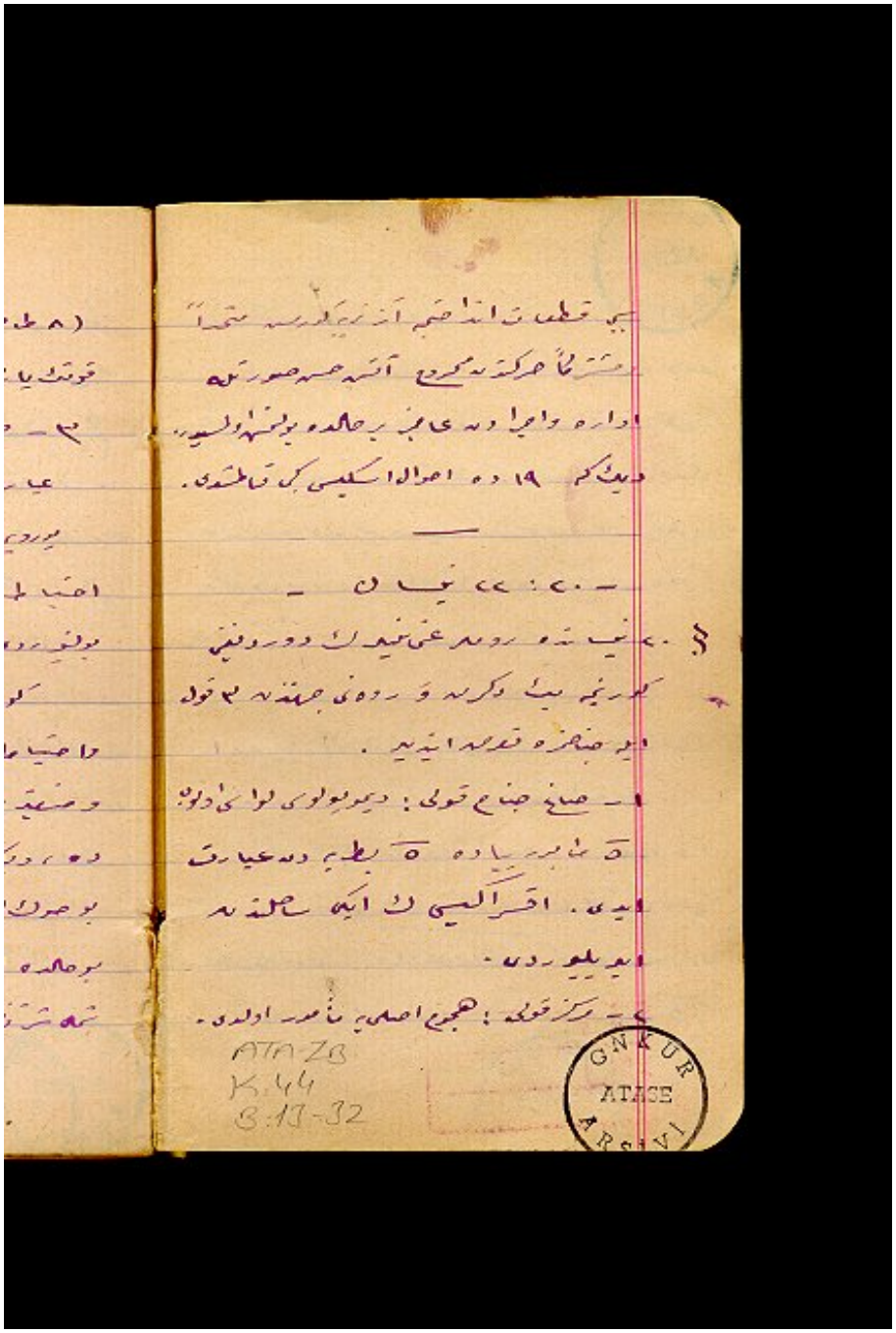
5. Bir taraftan taarruz için kıt'aâtı oraya cem' ettik. Sonra başka tarafta serbest kalan Yunan müfrezelerinin hududu geçmesinden korkulması gibi pek çok esbâb Osmanlı ordusunda hissolunarak 19 Nisanda müdâfaada kalmasına ve zapt edilen mahalleri tahkime kalkışıldı. Bu karar doğrudur. Müdâfaada kalındı mı, bazı zapt olunan şeyle iktifa olundu mu, metrislere müracaat olunur. 3, 4, 5 nci fırkalar, müstâkil liva, süvari fırkası, ordu topçusu Milôna sırtlarının garp ... kalmıştır

ATATÜRK ARŞİVİ
A
D 9
F 9-11
ATA-ZB
K:44
3-13-31

44-13bf

13 bf

ve Akyokuş civarında ordugâh kurmuşlardır. 1, 2 nci fırkalara karşı Yunanlılar tab'an ve vaz'an tahkim edilmiş olan mevâzide sebat ettiler. Her ne kadar ordu topçusundan 2 batarya getirmişse de arazinin hâlinden dolayı çok yanaşılamayıp 3-4 kilometreden düşmana gayr-i müessir bir ateş icra edildi. 2 nci Fırka yalnız piyadesiyle harp etmiş, topçusundan istifade edememiştir. Piyadeler evvelce talim ve terbiye ve manevra görmemiş olduklarından muharebelerde bir faide olmadı. Lesvaki hâlâ mukavemet ediyor, düşman yerinde duruyordu. Sol cenahımızda 6 ncı Fırka da aynı hâlde idi. Kaklamanos Küçük Müfrezesi yine bugün yerini muhafaza ediyordu.

ATA ZB
K.44
B.13-32
GNKUR
ATASE
ARŞİVİ

44-13bfa

13 bfa

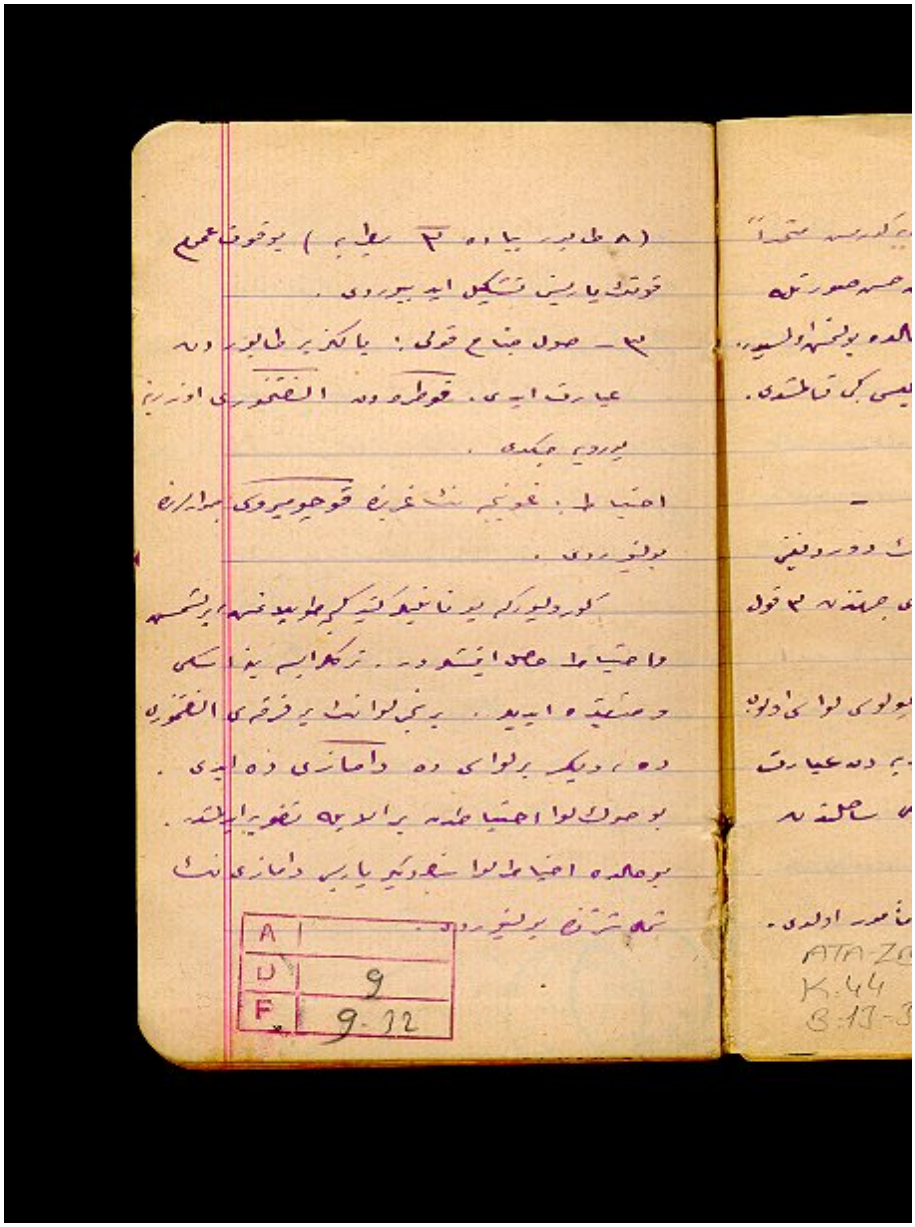
Bir kıt'aât endahtca az terbiye görmüş, müttehiden ve müştereken hareketten mahrum ateş hüsn-ü surette idare ve icradan âciz bir hâlde bulunmuş olmasıdır. Demek ki 19'da ahvali eskisi gibi kalmıştı.

20-22 Nisan

20 Nisanda Rumlar Osmanlıların durduğunu görünce Beydeğirmen ve Reveni cihetinden üç kol ile cenahımıza taarruz ettiler.

1. Sağ cenah kolu: Dimepolos Livası olup 5 tabur piyade, 5 bataryadan ibaret idi. Akrakisin iki sahilinden ilerliyordu.

2. Merkez kolu: Hücum-ı asliyeye me'mur oldu.

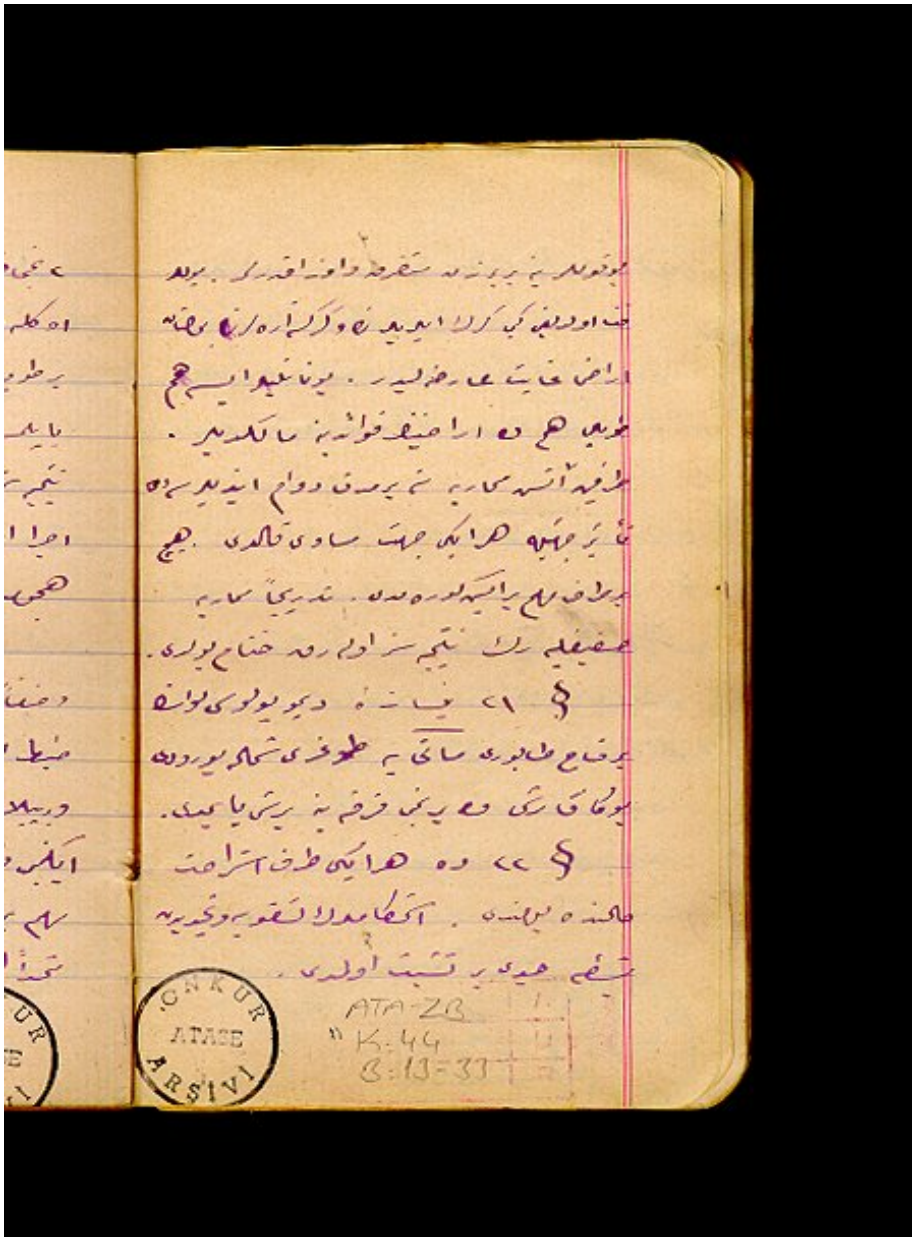
44-13bg

13 bg

(8 tabur piyade 3 batarya) bu kuvvet umumî kuvvetin yarısını teşkil ediyordu.

3. Sol cenah kolu: Yalnız bir taburdan ibaret idi. Kotra'dan, Alfotohoriya üzerinden yürüyecekti.

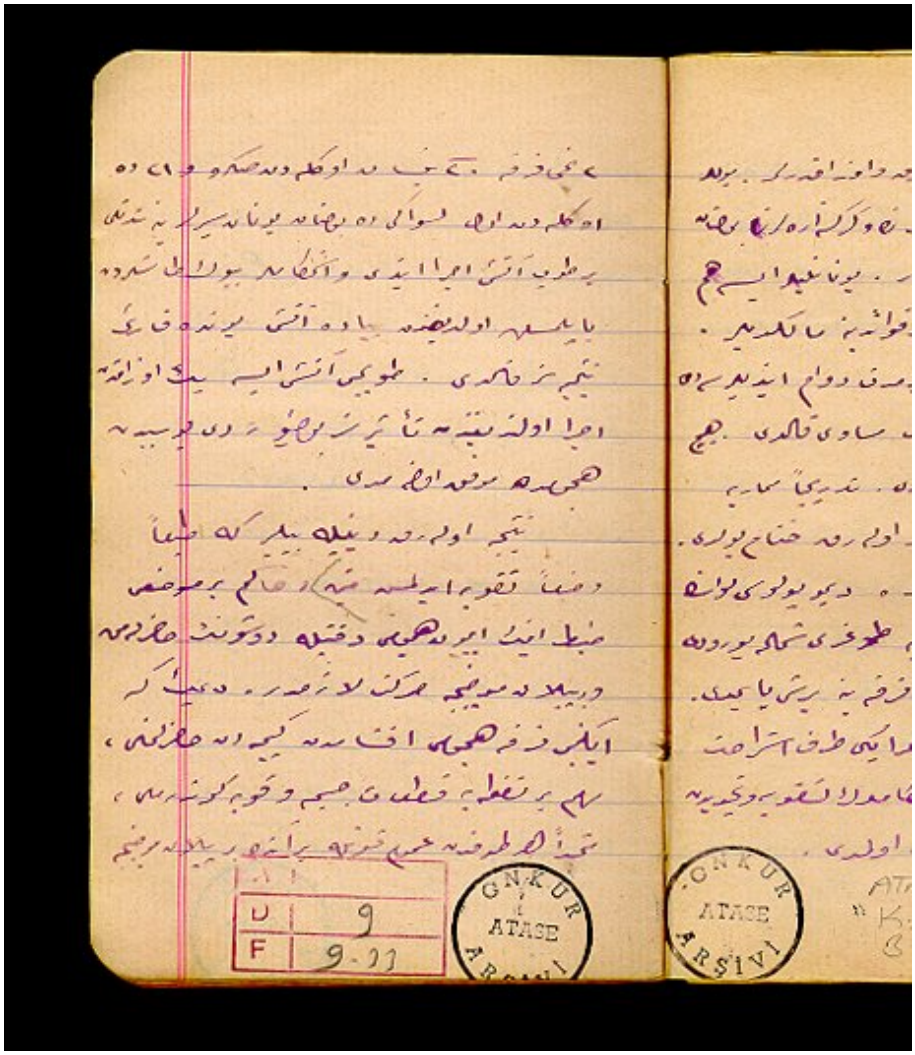
Görülüyor ki Yunanlılar, gittikçe toplanmış, birleşmiş ve ihtiyat hasıl etmişlerdir. Türkler ise yine eski hâllerindeydiler. Birinci Livanın birinci fırkası Alfotohoriya'da, diğer bir fırkası da Damazi'de idi. Bu son liva ihtiyattır. Bir alayla takviye edilmiştir. Bu hâlde ihtiyat livasının diğer yarısı Damazi'nin şimal-i şarkîsinde bulunuyordu.

ATATÜRK
ATAM
ARŞİVİ
ATA-ZB
K.44
B:13-31

44-13bga

13 bga

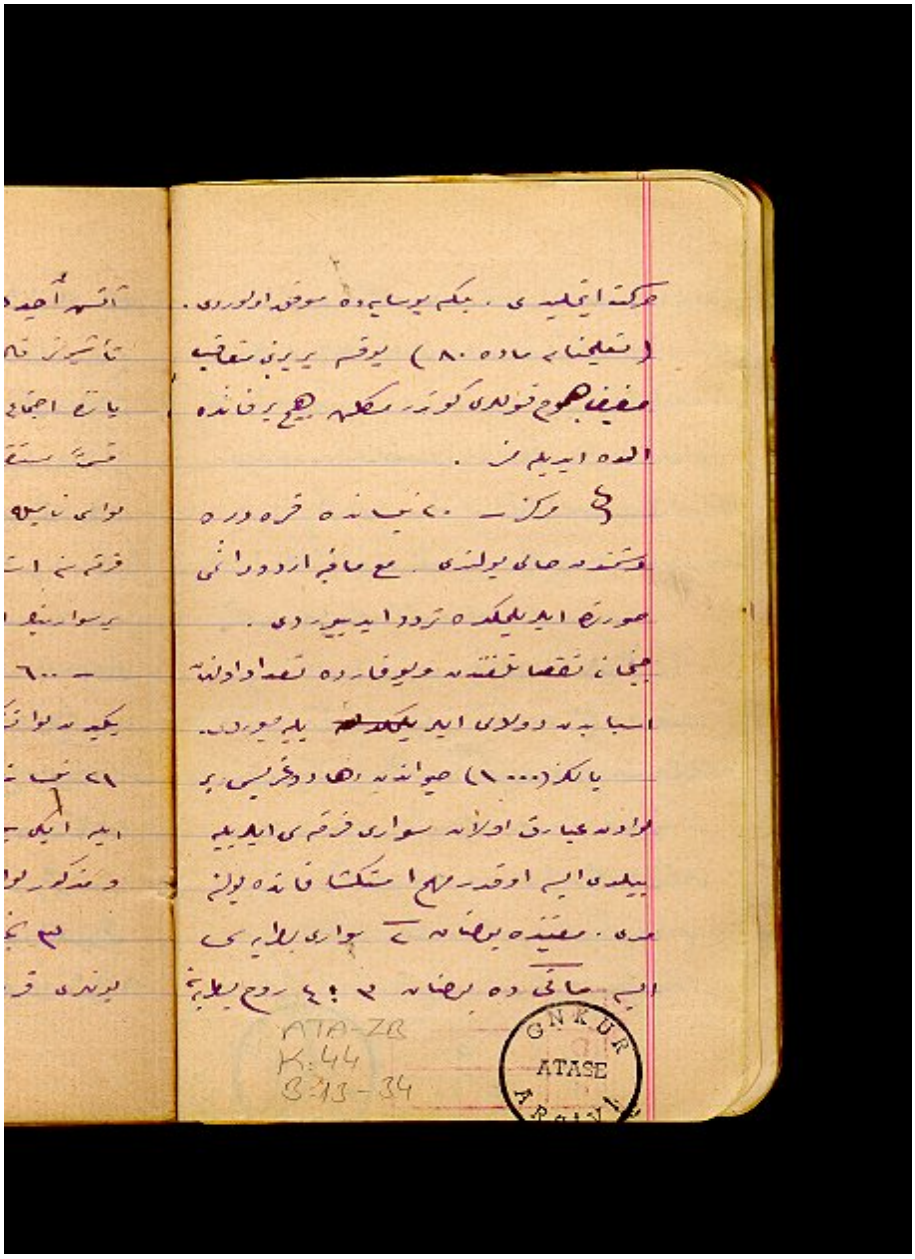
Bu kollar yine birbirinden müteferrik ve uzaktırlar. Yollar fena olunduğu gibi gerek ilerilerinde ve gerekse aralarında bulunan arazi gayet arızalıdır. Yunanlılar ise hem toplu hem de arazinin fevâidine mâliktiler. Tarafeyn ateş muharebesine bir müddet devam ettilerse de tesir cihetiyle her iki cihet müsâvî kaldı. Hiçbir taraf mühim bir iş göremedi. Tedricen muharebe zayıflayarak neticesiz olarak hitam buldu. 21 Nisanda Dimopolos Livasının birkaç taburu Mati'ye doğru şimale yürüyordu. Buna karşı ... Birinci Fırka yine bir şey yapamadı. 22'de her iki taraf istirahat hâlinde bulundu. İstihkâmların takviye ve tecditten başka ciddî bir teşebbüs olmadı.

44-13bh

13 bh

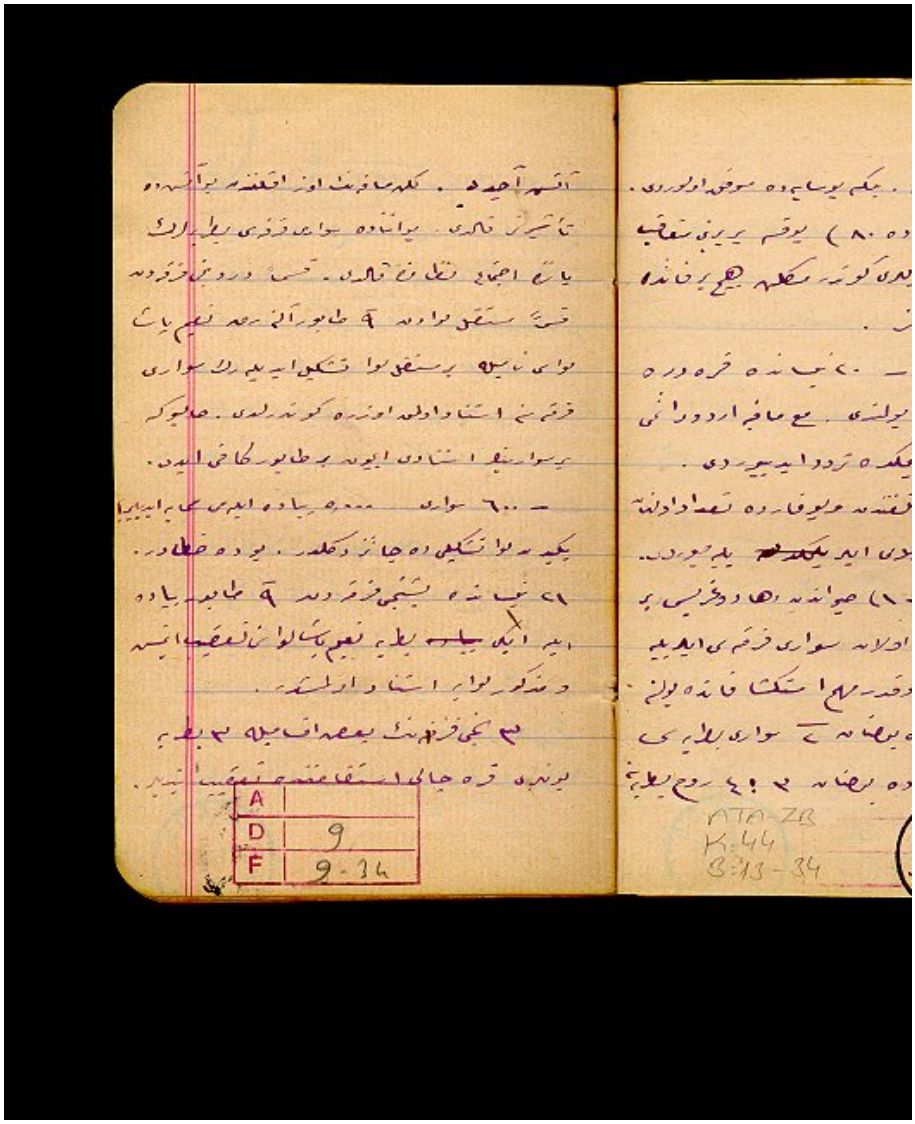
3 ncü Fırka 20 Nisan öğleden sonra ve 21'de öğleden evvel Lesvaki'de bulunan Yunan siperlerine şiddetle bir top ateşi icra etti. Bu istihkâmlar büyük taşlardan yapılmış olduğundan piyade atışı bunlara karşı neticesiz kaldı. Topçu ateşi ise pek uzaktan icra olunduğundan tesirsiz bulunuyordu. Bu sebepten hücumlarda muvaffak olunamadı. Netice olarak denilebilir ki tab'an ve vaz'an takviye edilmiş metin ve hâkim bir mevazi'i zapt etmek için hücumu vaktiyle düşünmek, hazırlanmak ve bir plân mucibince hareket lâzımdır. Demek ki İkinci Fırka hücumu akşamdan geceden hazırlanılmalı mühim bir noktaya kıt'aât-ı cesime ve kaviye gönderilmeli müttehiden her taraftan umumî kuvvetten bir anda bir plân mucibince

ATA-ZB
K:44
B:13-34
GNKUR
ATASE

44-13bha

hareket etmeliydi. Belki bu sayede muvaffak olurdu. (Talimat, madde: 80) Yoksa birbirini müteakip zayıf hücum kolları göndermekle hiçbir faide elde edilemez.

Merkez-20 Nisanda Karadere düşmandan hâlî bulundu. Mamafih ordu daimî surette ilerlemekte tereddüt ediyordu. Cephane noksanlığından ve yukarıda ta'dât olunan esbâbdan dolayı ilerleyemiyordu. Yalnız (1000) civarında daha doğrusu bir livadan ibaret olan süvari fırkası ilerleyebildiyse o kadar mühim istikşafâtta bulunamadı. Maiyetinde bulunan iki süvari bataryası ise Mati'de bulunan 3-4 Rum bataryasına

44-13bi

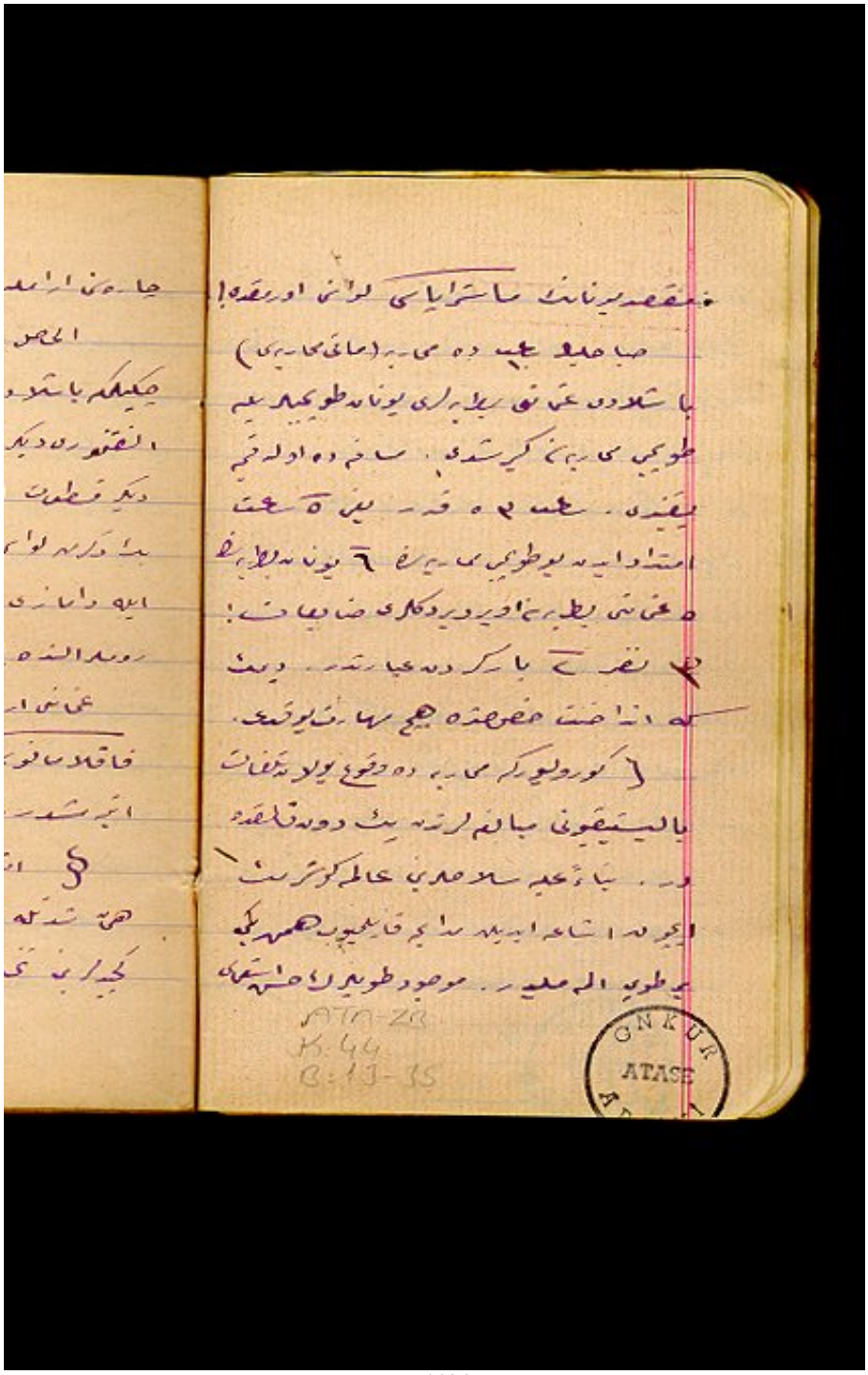
13 bi

ateş açtı. Lâkin mesafenin uzaklığından bu ateş de tesirsiz kaldı. Bu esnada bataryaların yanında ictima' mıntıkasında kaldı. Kısmen 4 ncü Fırkadan, kısmen müstakil livadan 9 tabur alınarak Naim Paşa Livası namıyla bir müstakil liva teşkil edilerek, süvari fırkasına istinat olmak üzere gönderildi. Hâlbuki bir süvarinin, istinadı için bir tabur kâfi idi.

600 süvari, 5000 piyade ile mi muharebe edilir!

Yeniden liva teşkili de caiz değildir. Bu da hatadır. 21 Nisanda 5 nci Fırkadan 9 tabur piyade ile 2 batarya, Naim Paşa Livasını takip etmiş ve mezkûr livaya istinat olmuştur.

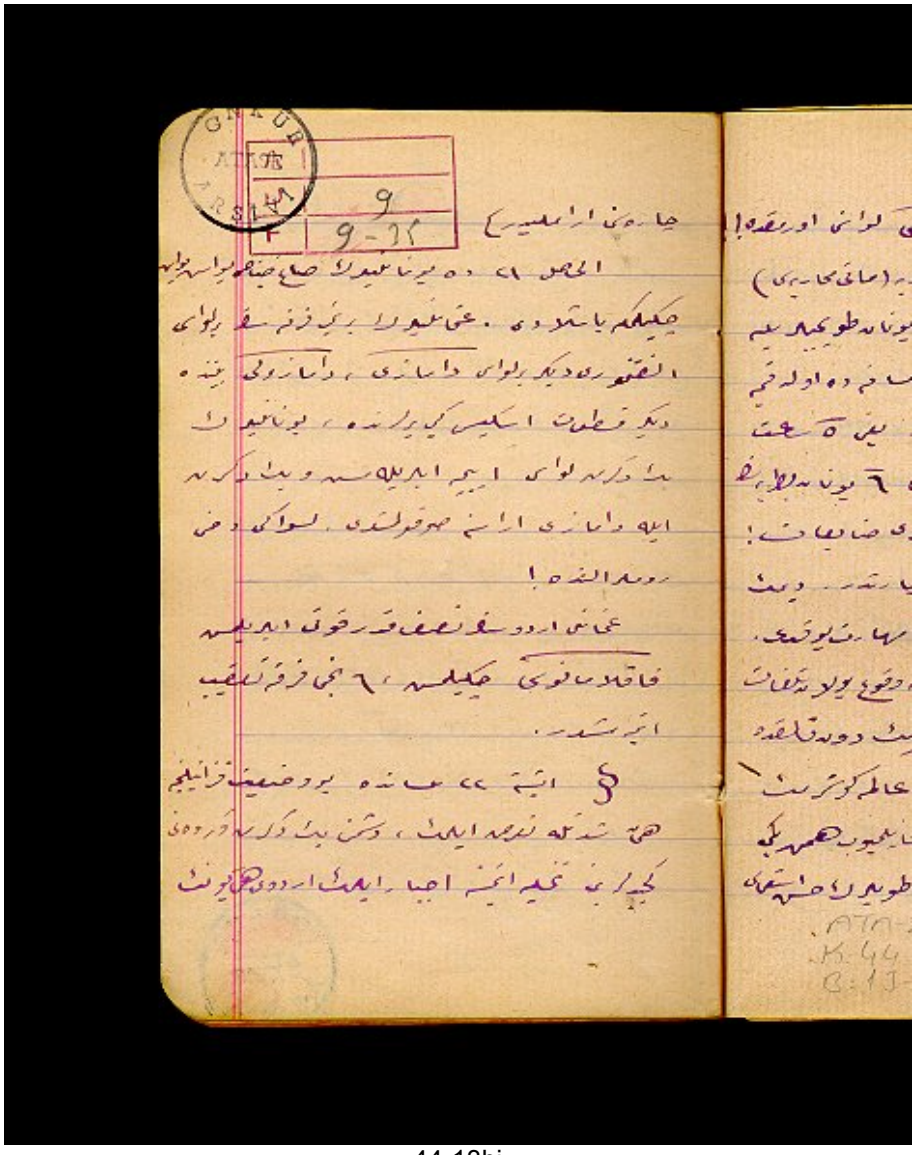
3 ncü Fırkanın bazı aksâmı ile 3 batarya bunları Karaçalı istikametinde takip ettiler.

ATM-ZB
K:44
B:13-35
ONKUR
ATASE

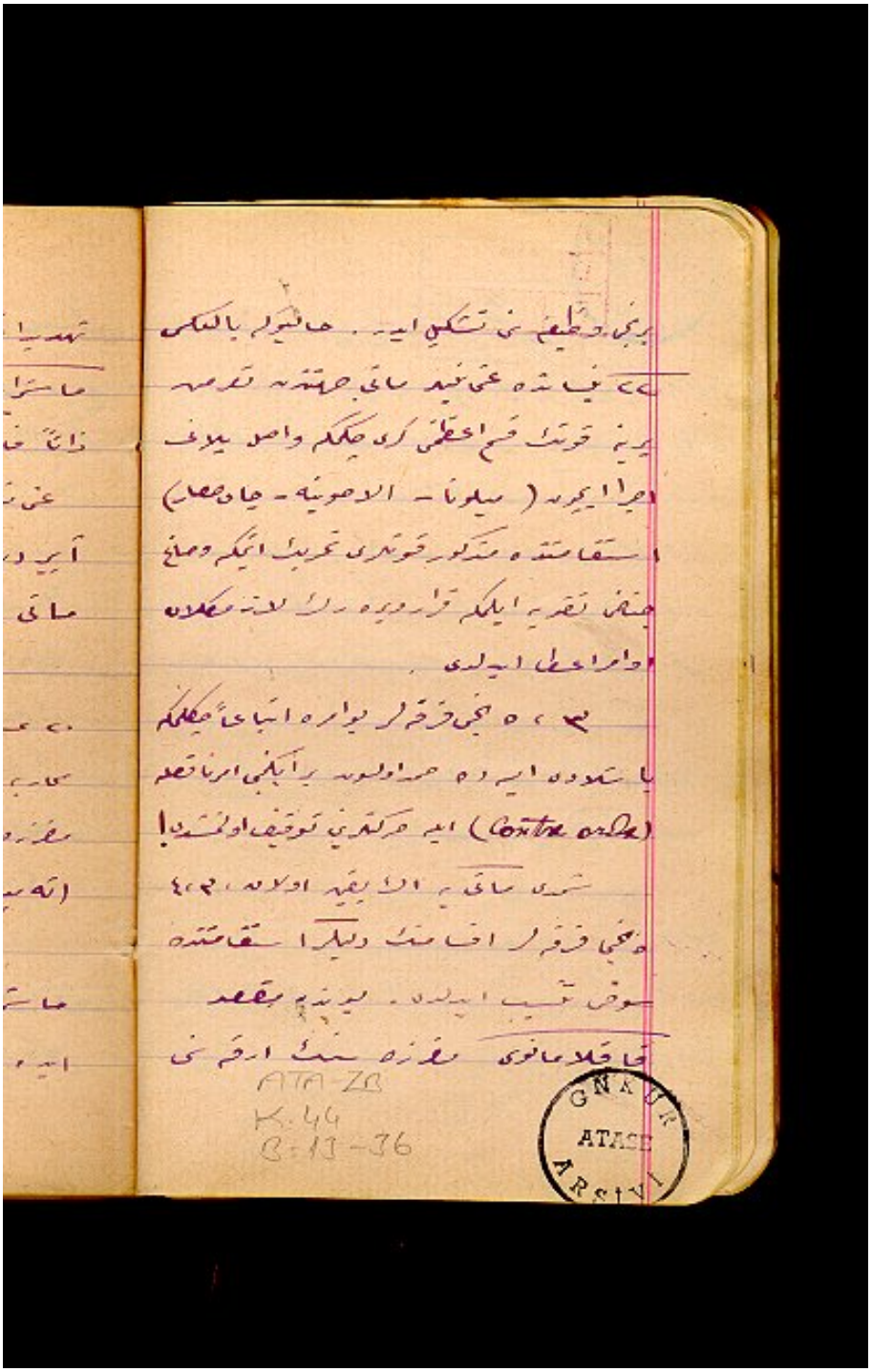
13 bia

Maksat, Yunan'ın Mastrapas Livasını vurmaktı! Sabahleyin saat 10'da muharebe (Mati Muharebesi) başladı. Osmanlı bataryaları Yunan topçularıyla topçu muharebesine girişti. Mesafeler oldukça yakındı. Saat 3'e kadar yani 5 saat imtidât eden bu topçu muharebesinde 6 Yunan bataryasının 5 Osmanlı bataryasına verdirdikleri zaiyat: 3 nefer, 2 bargirden ibarettir. Demek ki endaht hususunda hiç maharet yoktu (Görülüyor ki muharebede vuku' bulan telefât balistikyonu mübalâğalarından pek dûn kalmaktadır. Binâenaleyh hâllerini âleme göstermek için işa'a edilen methiyeye kapılmayıp hemen yeni bir topu almamalıdır. Mevcut topların hüsn-i istimâli

44-13bj

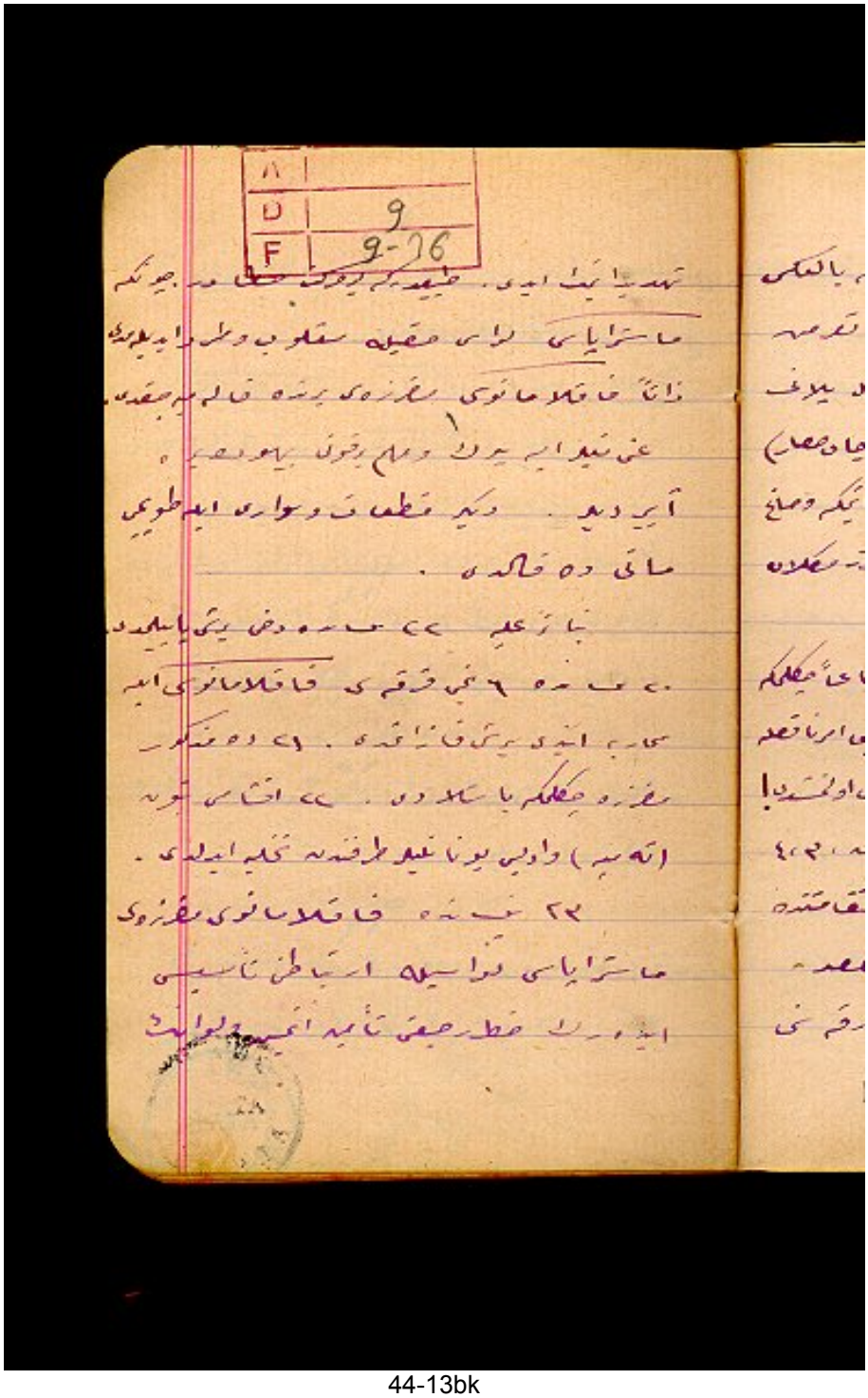
çaresini aramalıdır.) Elhasıl 21'de Yunanlıların sağ cenahı yavaş yavaş çekilmeye başladı. Osmanlıların Birinci Fırkasının bir livası Elefterihor bir diğer livası Damazi, Damazoli beyninde diğer kıt'aât eskisi gibi yerlerinde, Yunanlıların Beydeğirmen Livası epeyce ilerlemiş ve Beydeğirmen ve Damazi arasına sokulmuştu. Lesvaki dahi Rumlar elinde! Osmanlı ordusunun nısf kadar kuvveti ilerlemiş, Kaklamanos'a çekilmiş, 6 ncı Fırka ta'kip etmemiştir. İşte 22 Nisanda bu vaziyet kazanılınca hemen şiddetle taarruz eylemek, düşmanı Beydeğirmen ve Reveni geçitlerine tahliye eylemesine icbar eylemek Ordu-yı Hümâyûnun

ATA-ZB
K.44
B-13-36
GNAM
ATASE
ARŞİVİ

13 bja

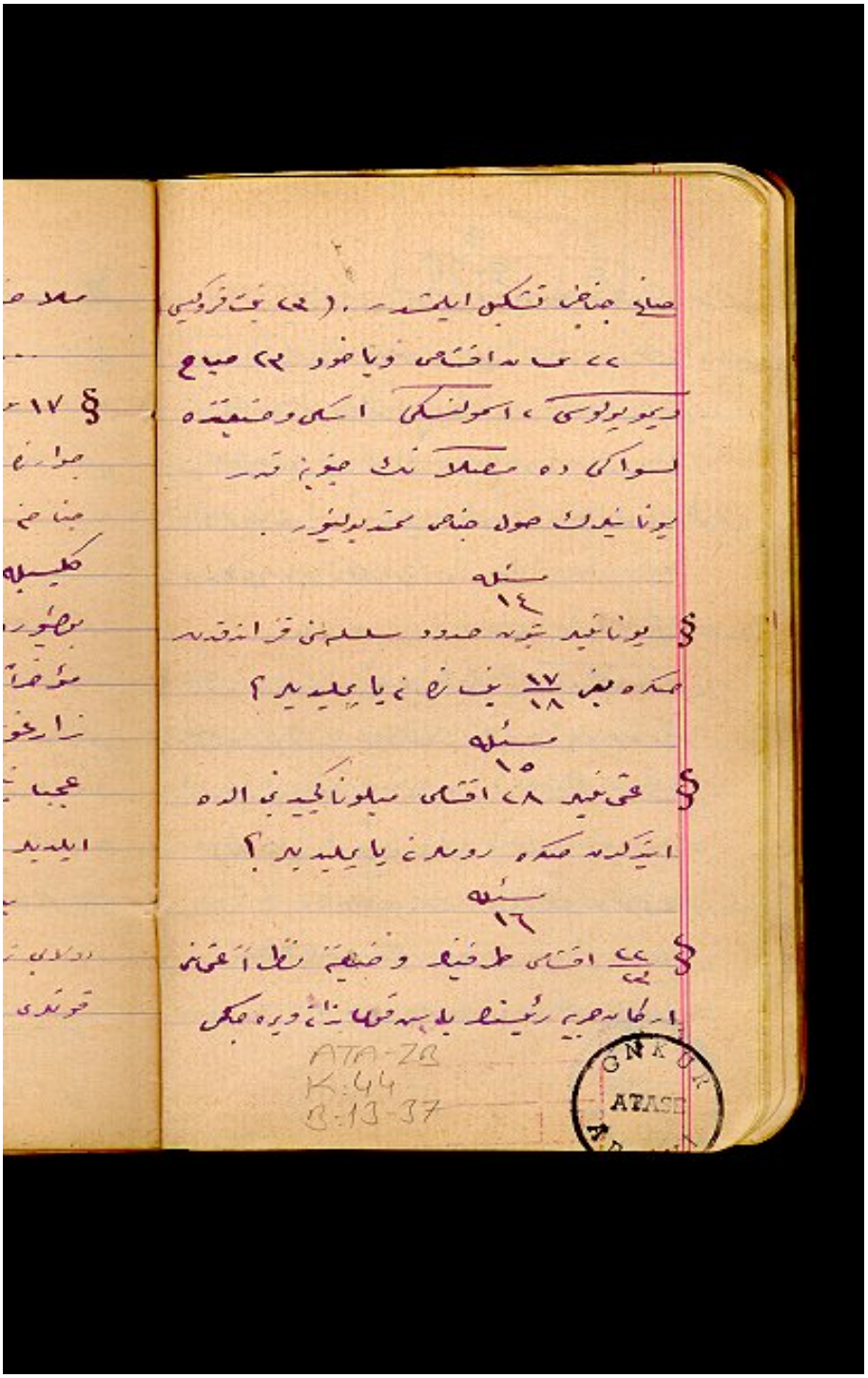
birinci vazifesini teşkil eder. Hâlbuki bilâkis 22 Nisanda Osmanlılar Mati cihetinden taarruz yerine kuvvetin kısm-ı azamını geri çekmeğe ve asıl plânı icra için (Milôna-Alasonya-Çayhisar) istikametinde mezkûr kuvvetleri tahrik etmeye ve sağ cenahı takviye eylemeye karar vererek lâzım gelen evâmir îtâ edildi. 3, 5 nci fırkalar bu emre ittibaen çekilmeye başladıysa da hamd olsun bir ikinci emr-i nakısla (contre arme) ile hareketlerine tevkif olunmuştur! Şimdi Mati'ye en yakın olan 3-4-5 nci fırkalar aksâmının Deliler istikametinde sevkine teşebbüs edildi. Bundan maksat Kaklamanos Müfrezesinin arkasını

13 bk

tehdit etmek idi. Tabiîdir ki bu hareket hatadır. Çünkü Mastrapas Livası hakkıyla mağlûp ve tard edilemedi. Zaten Kaklamanos Müfrezesi yerinde kalamayacaktı. Osmanlılar ise büyük ve mühim bir kuvveti beyhude yere ayırdılar. Diğer kıtaat ve süvari ve topçu Mati'de kaldı. Binâenaleyh 22 Nisanda dahi bir şey yapılmadı. 20 Nisanda 6 ncı Fırkası Kaklamanos ile muharebe etti. Bir şey kazanmadı. 21'de mezkûr müfreze çekilmeye başladı. 22 akşamı bütün Tempe vadisi Yunanlılar tarafından tahliye edildi.

23 Nisanda Kaklamanos Müfrezesi Mastrapas Livası ile irtibatını tesis ederek hatt-ı ric'atı tesis etmiş ve livanın

44-13bka

sağ cenahını teşkil eylemiştir. 23 Nisan krokisi 22 Nisan akşamı veyahut 23 sabah Dimopolos, İsmolinski eski vaziyetinde Lesvaki'de Mestla'nın cenubuna kadar Yunanlıların sol cenahı mümtedd bulunuyor.

Mes'ele 14

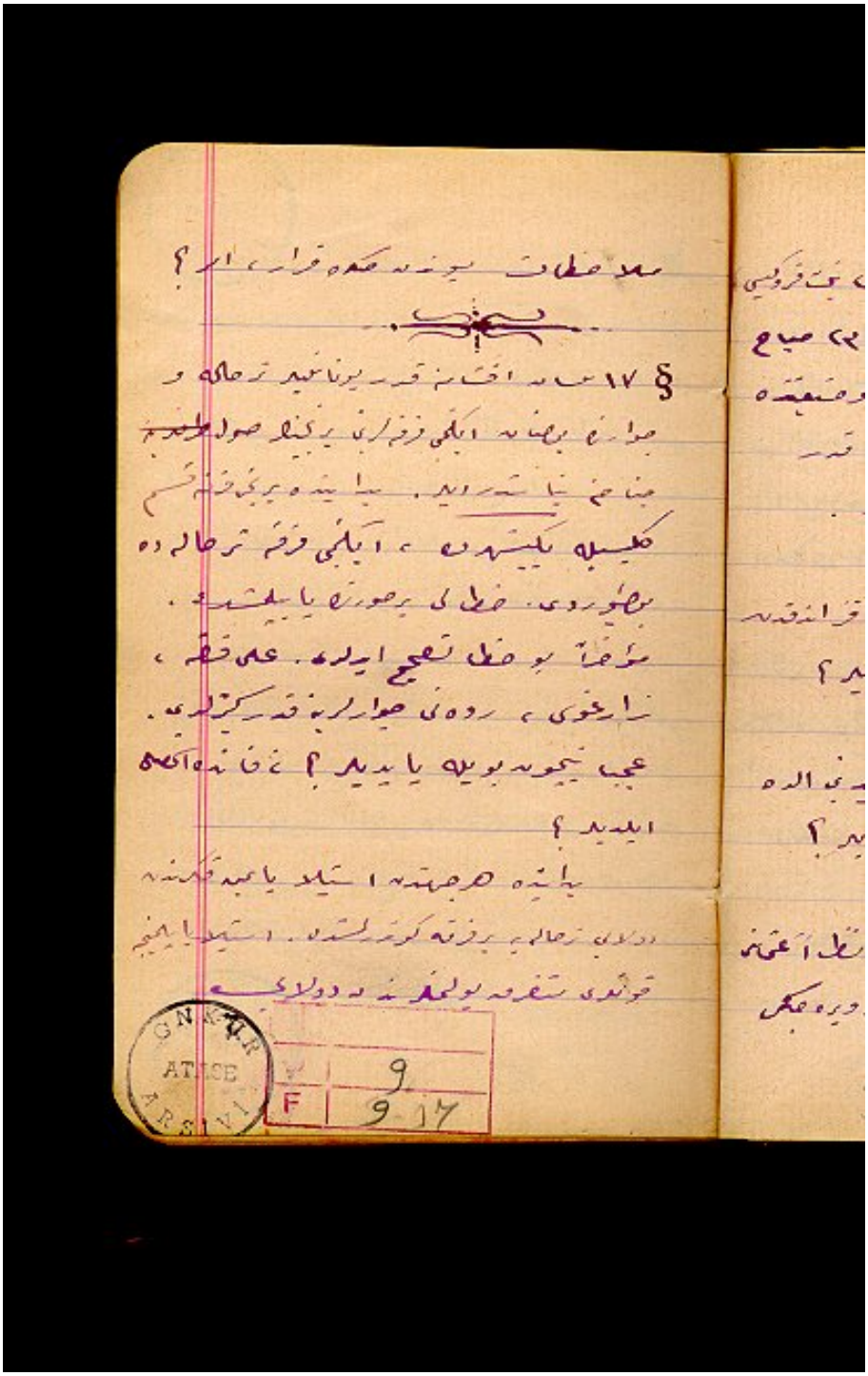
Yunanlıların bütün hudut silsilesini kazandıktan sonra, yani 17-18 Nisanda ne yapılabilir ?

Mes'ele 15

Osmanlılar 28 akşamı Milôna Geçidi'ni elde ettikten sonra Rumlar ne yapabilir?

Mes'ele 16

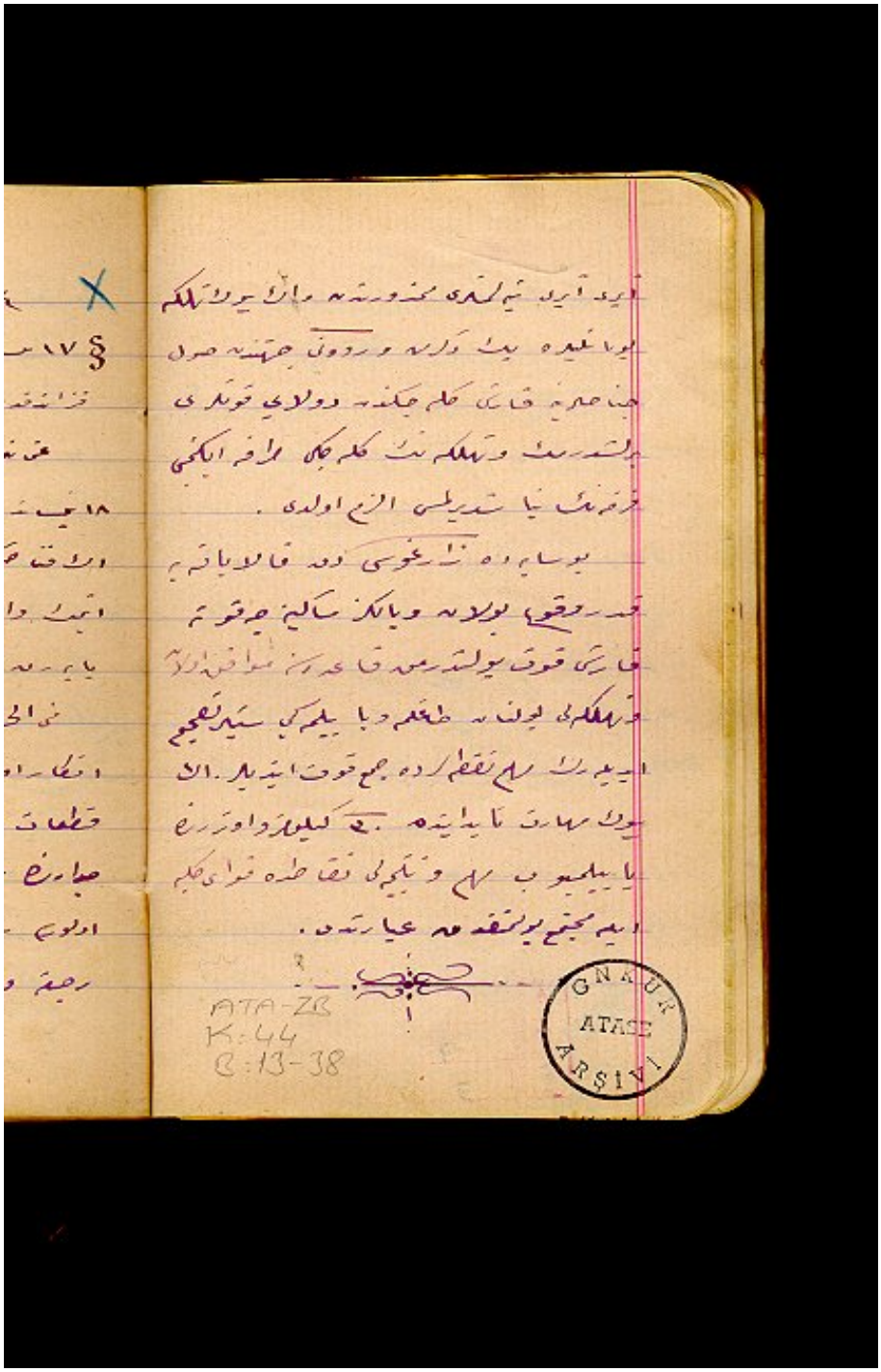
22-23 akşamı tarafeynin vaziyetine nazaran Osmanlı Erkân-ı Harbiye reisinin başkumandana vereceği

44-13bl

13 bl

mülâhazat bundan sonra karar, emir? 17 Nisan akşamına kadar Yunanlılar Tırhala ve civarında İkinci fırkaları birincisinin sol cenahına yanaştırdılar. Bidayette Birinci Fırka kısm-ı küllîsiyle Yenişehir'de, İkinci Fırka Tırhala'da bulunuyordu. Hatalı bir surette yayılmışlar ve muahharen bu hata tashih edildi. Ali Fakih, Zargos, Reveni civarlarına kadar getirildi. Acaba niçin böyle yaptılar? Ne faide istihsal eylediler? Bidayette her cihetten istilâ yapmak fikrinden dolayı Tırhalaya bir fırka gönderilmişti. İstilâ yapılmayınca kuvvetleri müteferrik bulunmalarından dolayı

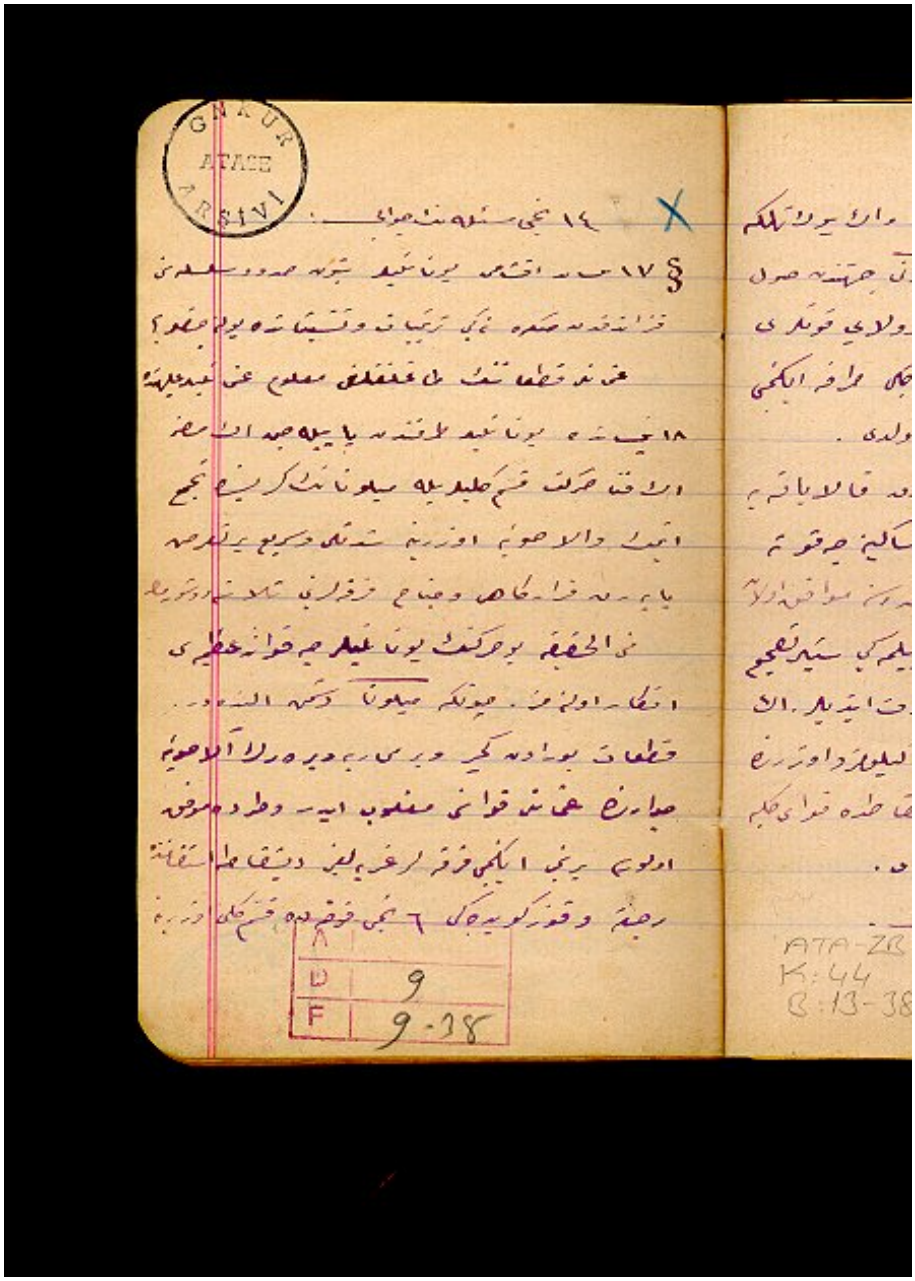

ATA-ZB
K:44
C:13-38
ATATÜRK ARŞİVİ

44-13bla

13 bla

ayrı ayrı tepelenmeleri mahzurundan ve en büyük tehlike Yunanlılara Beydeğirmen ve Reveni cihetinden sol cenahlarına karşı geleceğinden dolayı kuvvetleri birleştirmek ve tehlikenin geleceği tarafa İkinci Fırkanın yanaştırılması elzem oldu.

Bu sayede Zargos'dan Kalabaka'ya kadar vuku' bulan ve yalnız makinece kuvvete karşı kuvvet buluşturmak kaidesine muvafık olan ve tehlikeli bulunan dağılma veya yayılma gibi şeyler tashih edilerek mühim noktalarda cem'-i kuvvet ettirilir. En büyük maharet, ta bidayette 30 kilometre üzerinde yayılmayıp mühim ve neticeli nukatda kuva-yı külliye ile müctemi' bulunmaktan ibaretti.

ATA-ZR
K:44
B:13-38
D 9
F 9-38

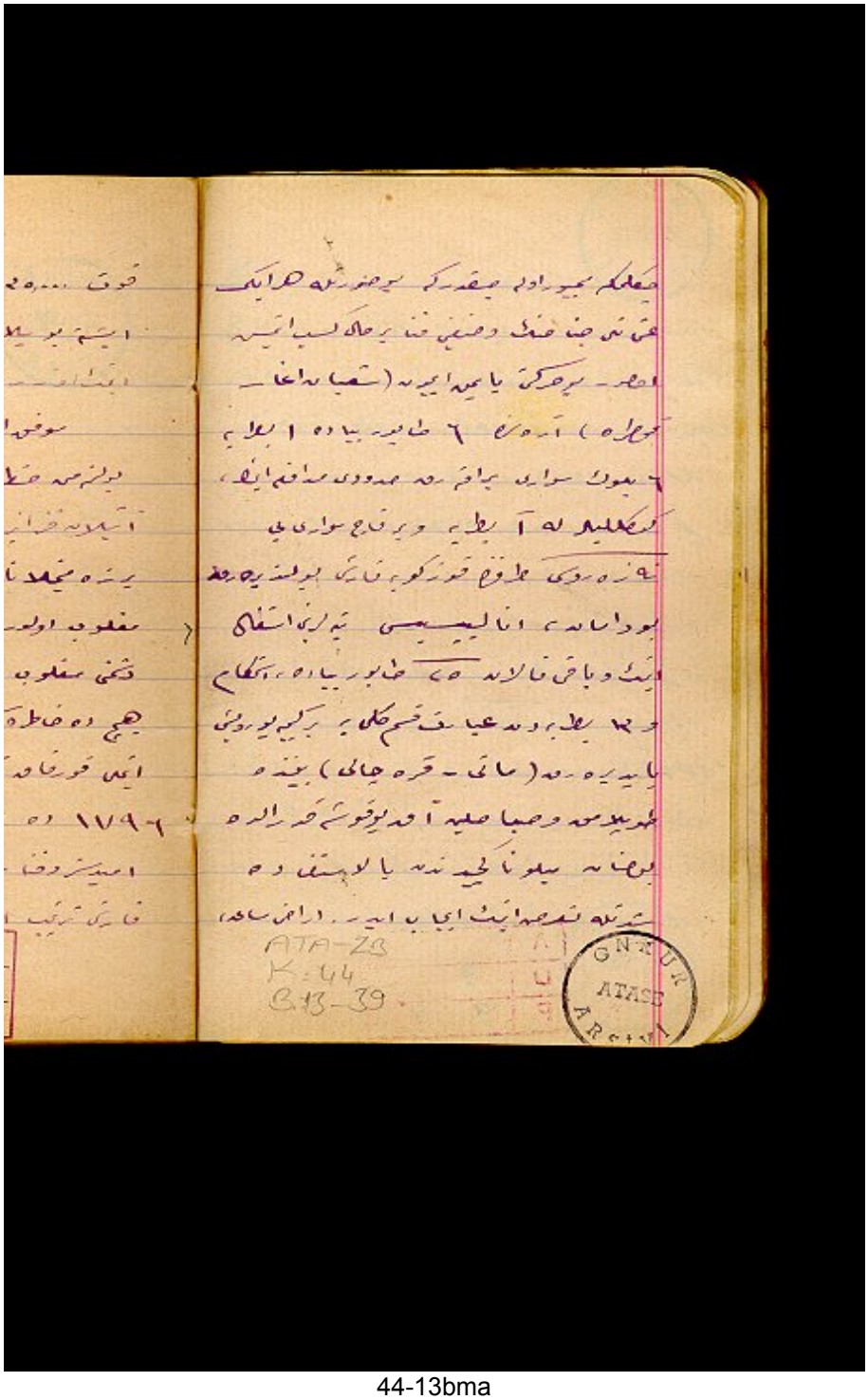
44-13bm

13 bm

14'üncü Mes'elenin cevabı:

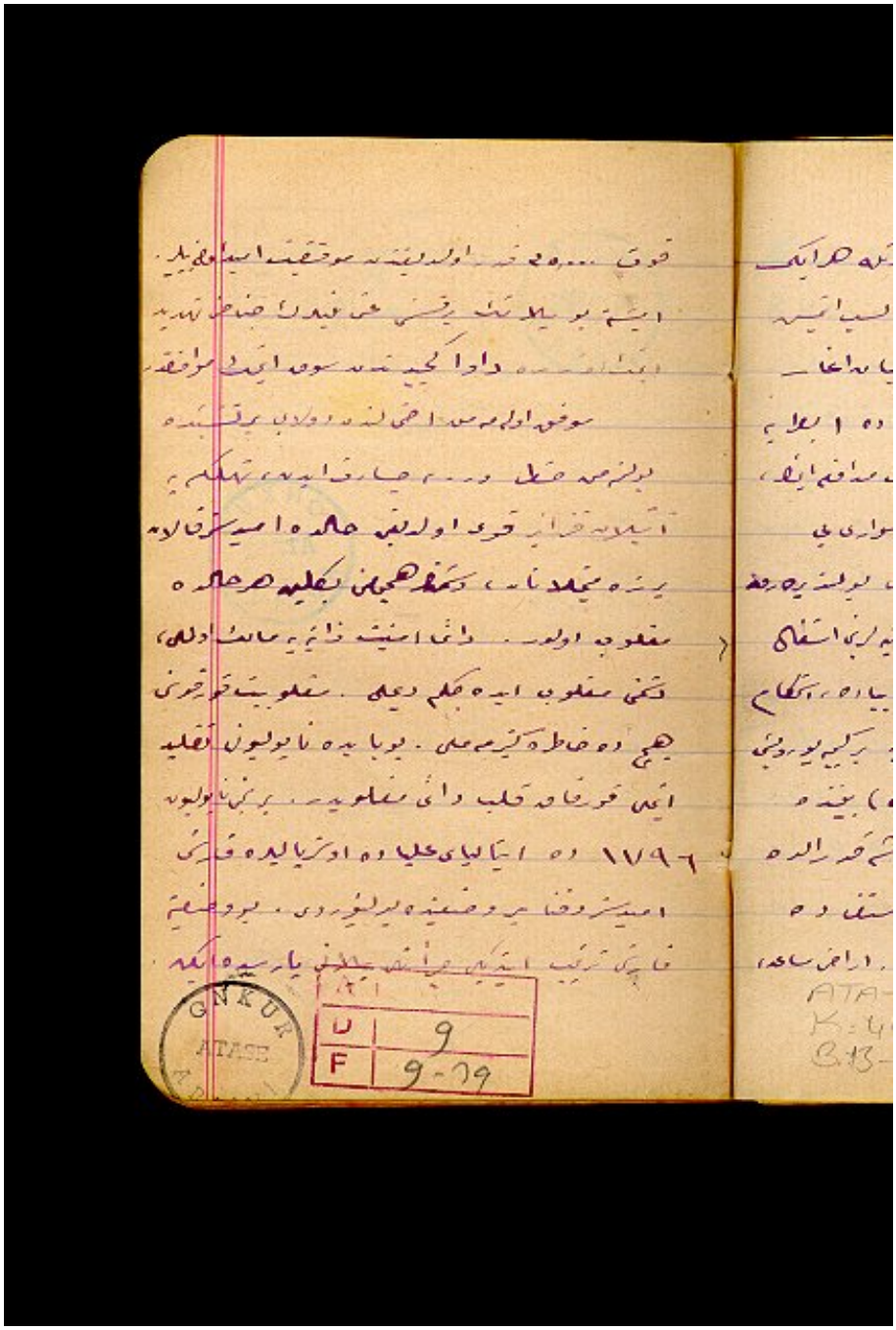
17 Nisan akşamı Yunanlılar bütün hudut silsilesini kazandıktan sonra ne gibi tertibat ve teşebbüsâtta bulunacaklar?

Osmanlı kıt'aâtının dağınıklığı malûm. Osmanlılar aleyhinde 18 Nisanda Yunanlılar tarafından yapılacak en muzır en fena hareket kısm-ı küllîleriyle Milôna'nın gerisinde tecemmu' etmek; şiddetli, serî taarruz yaparak karargâhı ve cenah-ı fırkalarını telâşa düşürmek filhakika bu hareketin Yunanlılarca fevâid-i azimesi inkâr olunamaz. Çünkü Milôna düşman elindedir. Kıt'aât buradan geçer ve bir muharebe vererek Alasonya civarında Osmanlı kuvvâsını mağlûp eder ve tarda muvaffak olursa Birinci, İkinci fırkalar garba yani Dışkata istikametinde ric'ata ve Kuzköy'deki 6 ncı Fırka da kısm-ı küllî üzerine

ATA-ZB
K-44
B13-39

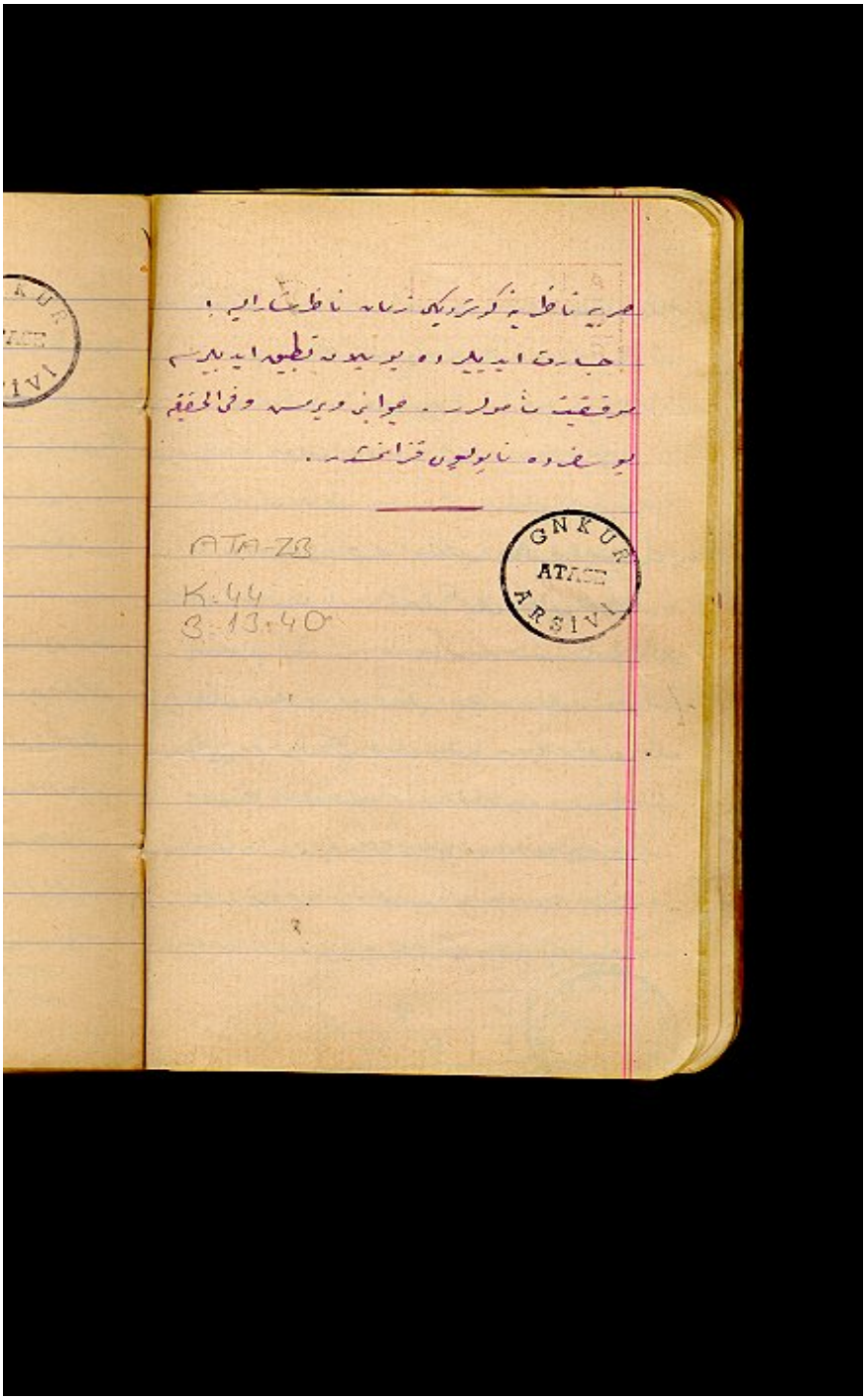
çekilmeye mecbur olacaktır ki bu suretle her iki Osmanlı cenahının vaziyeti fena bir hâl kesp etmiş olur. Bu hareketi yapmak için (Şa'ban Ağa, Kotra arasında 6 tabur piyade, 1 batarya, 6 bölük süvari bırakarak hududu müdâfaa etmek gönüllülerle bir batarya ve birkaç süvariyi Nezeros tarafında Kuzköy'e karşı bulundurarak Buvasan, Analipsis tepelerini işgâl etmek ve bâkî kalan 25 tabur piyade, istihkâm ve 13 bataryadan ibaret kısm-ı külliye bir gece yürüyüşü yaptırarak (Mati-Karaçalı) beyninde toplamak ve sabahleyin Akyokuş'a kadar elde bulunan Milôna Geçidi'nden bil-istifade şiddetle taarruz etmek icab eder. Arazi müsait,

44-13bn

13 bn

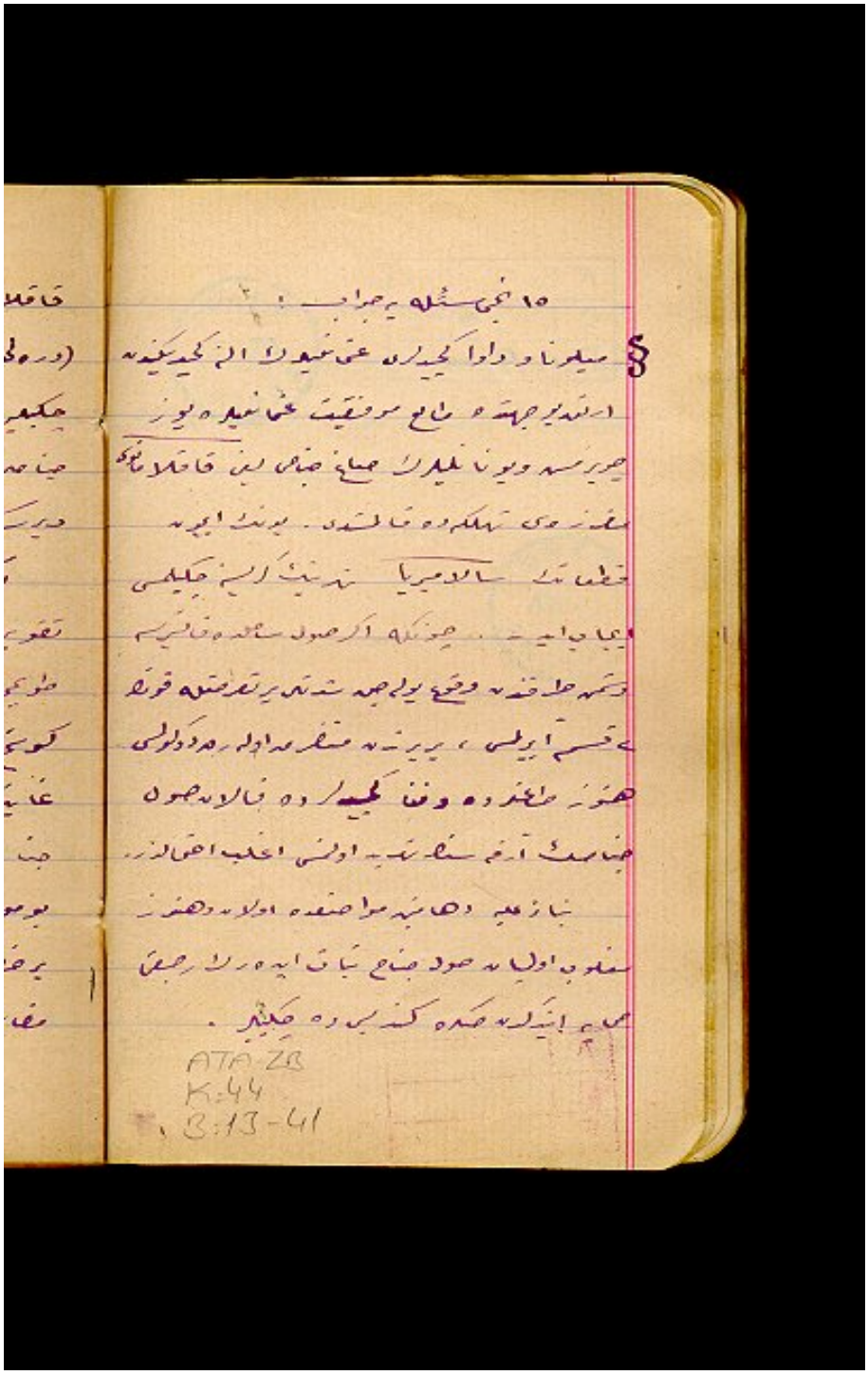
kuvvet 35.000 kadar olduğundan muvaffakiyet ümit olunabilir. İşte bu plânın bu kısmını Osmanlıların cenahını tehdit etmek üzere Dava Geçidi'nden sevk etmek muvafıktır. Muvaffak olamamak ihtimalinden dolayı bir teşebbüste bulunmamak hatadır. Cesaret eden, tehlikeye atılan kazanır. Kavî olduğu hâlde ümitsiz kalan yerinde mıhlanan düşmanın hücumlarını bekleyen herhâlde mağlûp olur. Daima emniyet-i zatiyeye mâlik olmalı, düşmanı mağlûp edeceğim demeli, mağlûbiyet korkusunu hiç de hatıra getirmemeli. Bu babda Napolyon'u taklit etmeli, korkak kalp daimî mağlûptur. Birinci Napolyon 1796'da İtalya'ya, Galya'da Avusturyalılara karşı ümitsiz fena bir vaziyette bulunuyordu. Bu vaziyete karşı tertip ettiği cür'etli plânı Paris'de iken

44-13bna

13 bna

Harbiye nazırına gösterdiği zaman nazır-ı müşârünileyh cesaret edib de bu plânı tatbik edebilirse muvaffakiyet me'muldür, cevabını vermiş ve bu seferde Napolyon kazanmıştır.

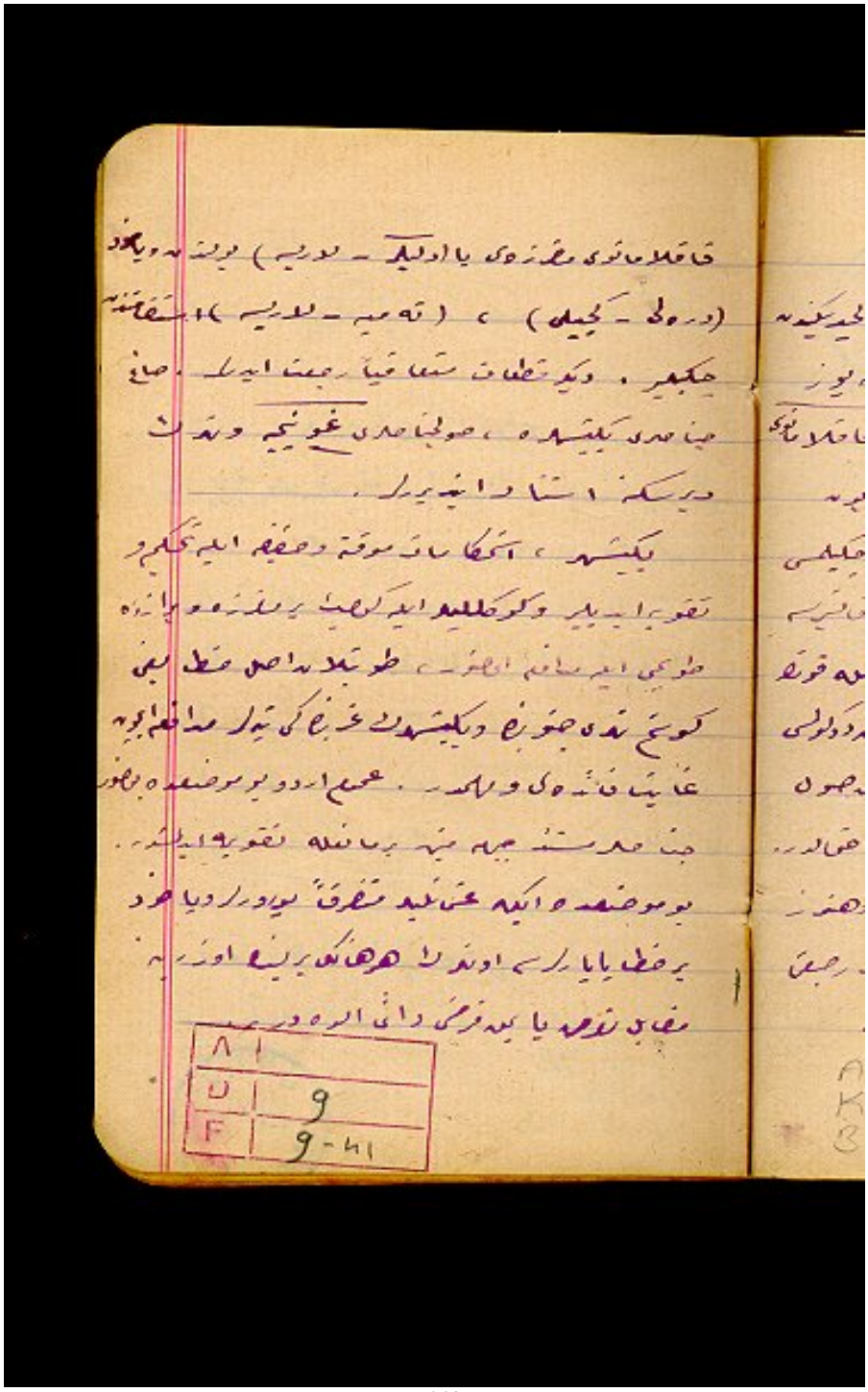

ATA-ZB
K-44
3:13-41

13 bo

15’inci Mes’elenin cevabı:

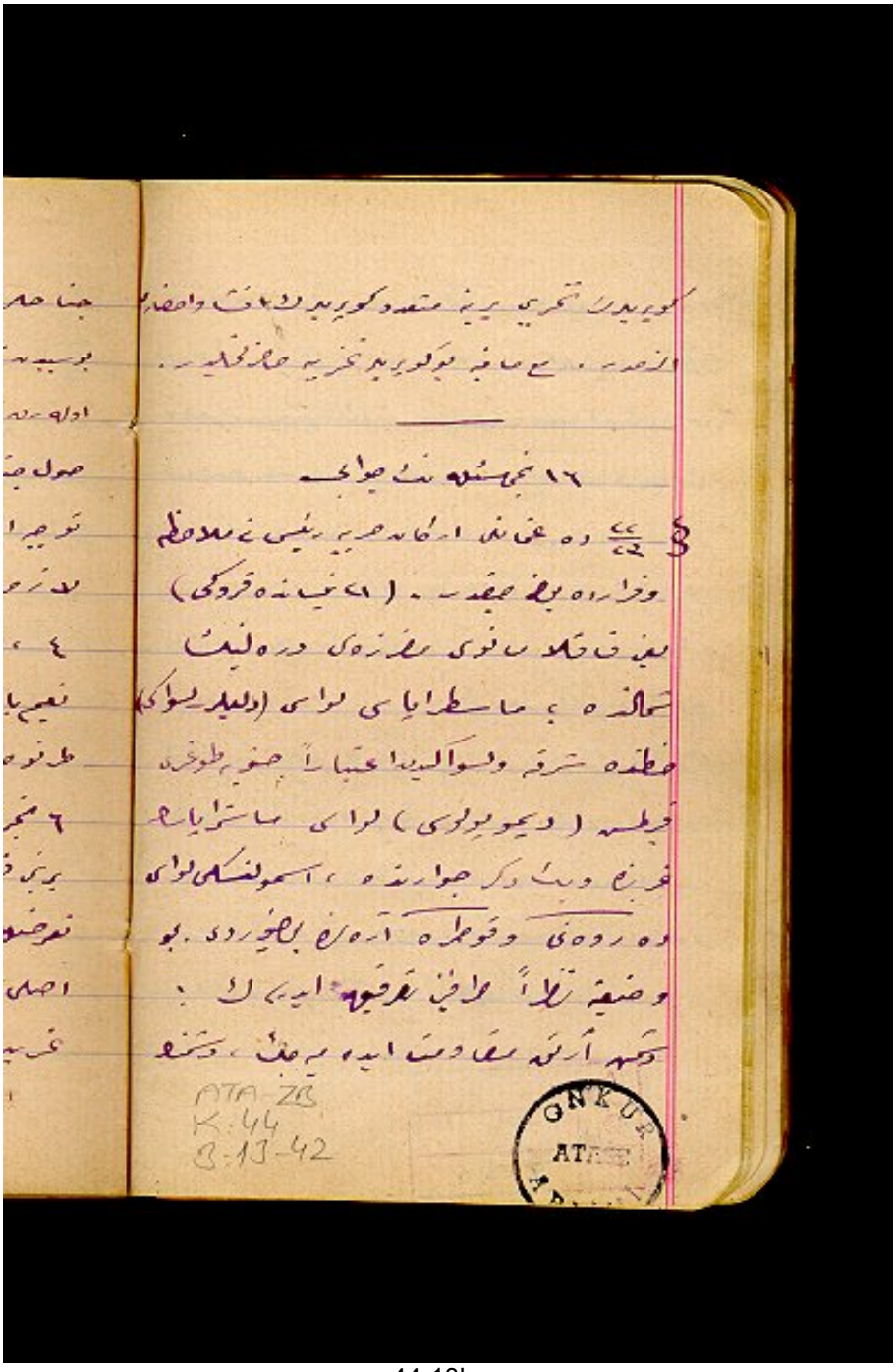
Milôna ve Dava geçitleri Osmanlıların eline geçtiğinden artık bu cihette tali-i muvaffakiyet Osmanlılara yüz çevirmiş ve Yunanlıların sağ cenahı yani Kaklamanos Müfrezesi tehlikede kalmıştır. Bunun için kıtaatın Salambriya nehrinin gerisine çekilmesi icab eder. Çünkü eğer sol sahilde kalınırsa düşman tarafından vuku’ bulacak şiddetli bir taarruzla kuvvetin iki kısma ayrılması birbirinden müteferrik olarak dökülmesi, henüz dağlarda ve fena geçitlerde kalan sol cenahın arkasının tehdit olunması agleb-i ihtimaldir. Binâenaleyh daha metin mevâzide olan ve henüz mağlûp olmayan sol cenah sebat ederek ric’atı himaye ettikten sonra kendisi de çekilir.

13 bp

Kaklamanos Müfrezesi ya (Deliler-Larissa) yolundan veyahut (Dereli-Keçili), (Tempe-Larissa) istikametinden çekilir. Diğer kıtaat müteakiben ric'at eder. Sağ cenahları Yenişehir'e, sol cenahları Goniça ve nehrin dirseğine istinat ettirirler.

Yenişehir, istihkâmât-ı muvakkata ve hakikiye ile tahkim ve takviye edilir. Gönüllülerle küçük bir müfreze ve biraz da topçu ile müdâfaa olunur, toplanan asıl hat yani Köstem nehri cenûbunda ve Yenişehir'in garbındaki tepeler müdâfaa için gayet faideli ve mühimdir. Umumî ordu bu mevzide bulunur. Cenahlar müstenit, cephe metin bir mani' ile takviye edilmiştir. Bu mevzide iken Osmanlılar müteferriken yürürler veyahut bir hata yaparlarsa onların herhangi birisinin üzerine mukabil taarruz yapmak fırsatı daima eldedir.

ATA-ZB
K:44
8-13-42

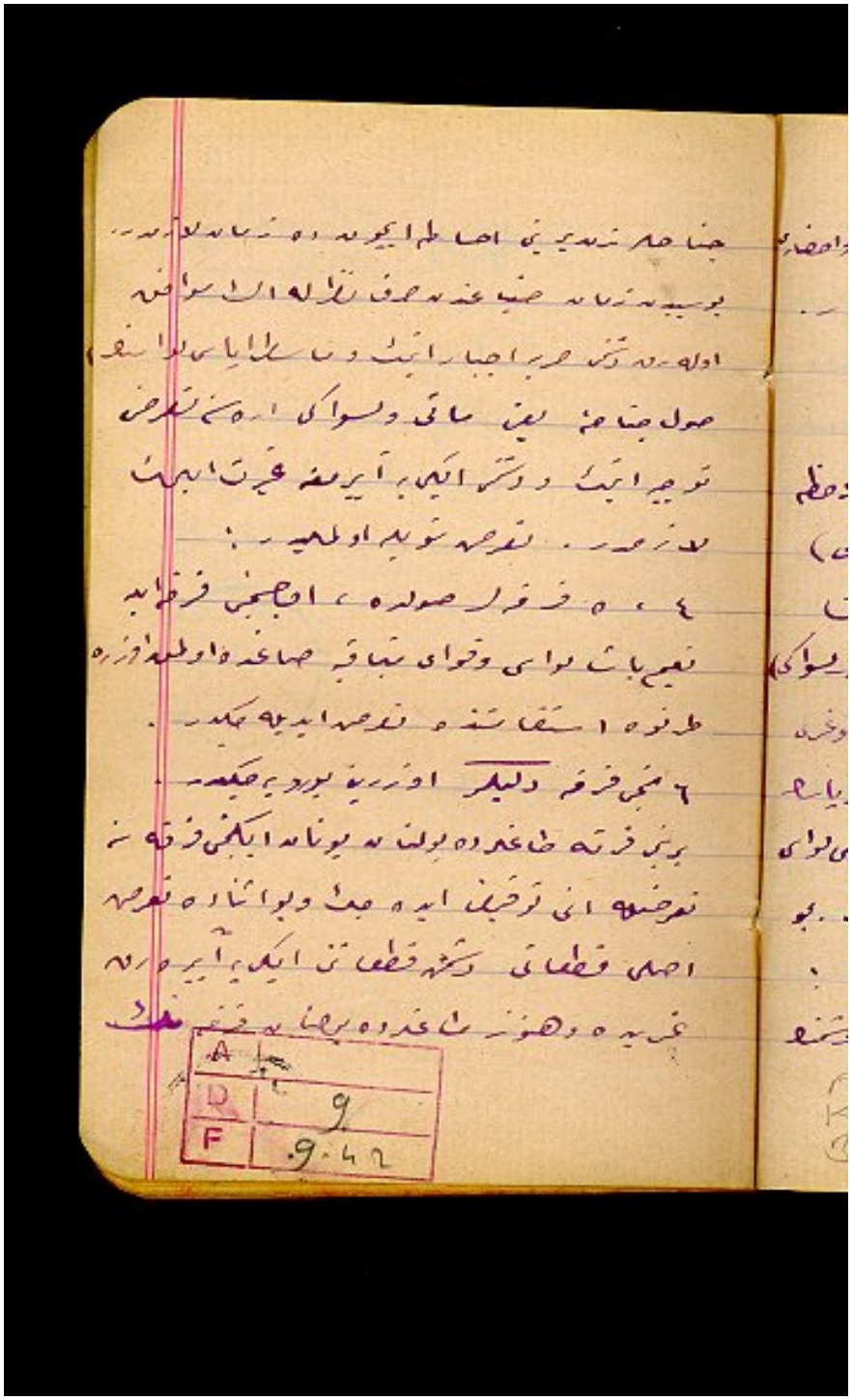
44-13bpa

13 bpa

Köprülerin tahribi yerine müteaddit köprülerin inşası ve ihzarı elzemdir. Mamafih bu köprüler tahribe hazırlanmalıdır.

16'ncı Mes'elenin Cevabı:

22-23'de Osmanlı Erkân-ı Harbiye reisi ne mülâhaza ve kararda bulunacaktır? (21 Nisanda kroki) Yani Kaklamanos Müfrezesi Dereli'nin şimalinde; Mastrabas Livası (Deliler-Lesvaki) hattında, şarka ve Lesvaki'den itibaren cenuba doğru kırılmış (Dimopulos) Livası Mastrabas'ın garbında ve Beydeğirmeni civarında, İsmolinski Livası da Reveni ve Kotra arasında bulunuyordu. Bu vaziyete nazaran tarafeyne takarrüp edersek düşman artık mukavemet edemeyecek düşmanın

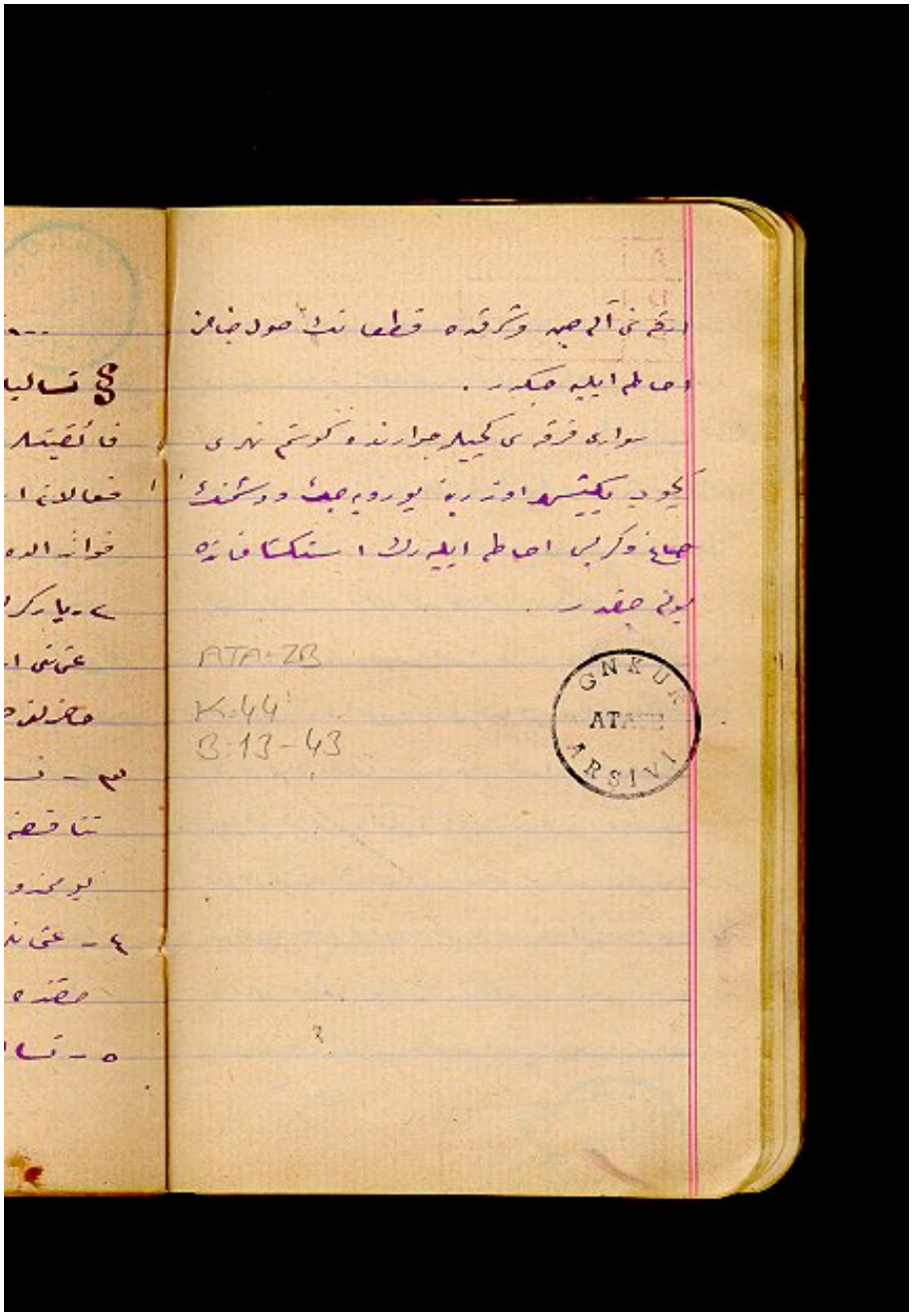

A
R 9
F 9.42

cenahlarından birini ihata için de zaman lâzımdır. Bu sebepten zaman ziya'ından sarf-ı nazarla en muvafık olarak düşmanı harbe icbâr etmek ve Mastrabas Livasının sol cenahına yani Mati ve Lesvaki arasında taarruzu tevcih etmek ve düşmanı ikiye ayırmaya gayret eylemek lâzımdır. Taarruz şöyle olmalıdır:

4-5 nci fırkalar solda, 3 ncü Fırka ile Naim Paşa Livası ve kuva-yı mütebakiye sağda olmak üzere Tırnova istikametinde taarruz edilecektir.

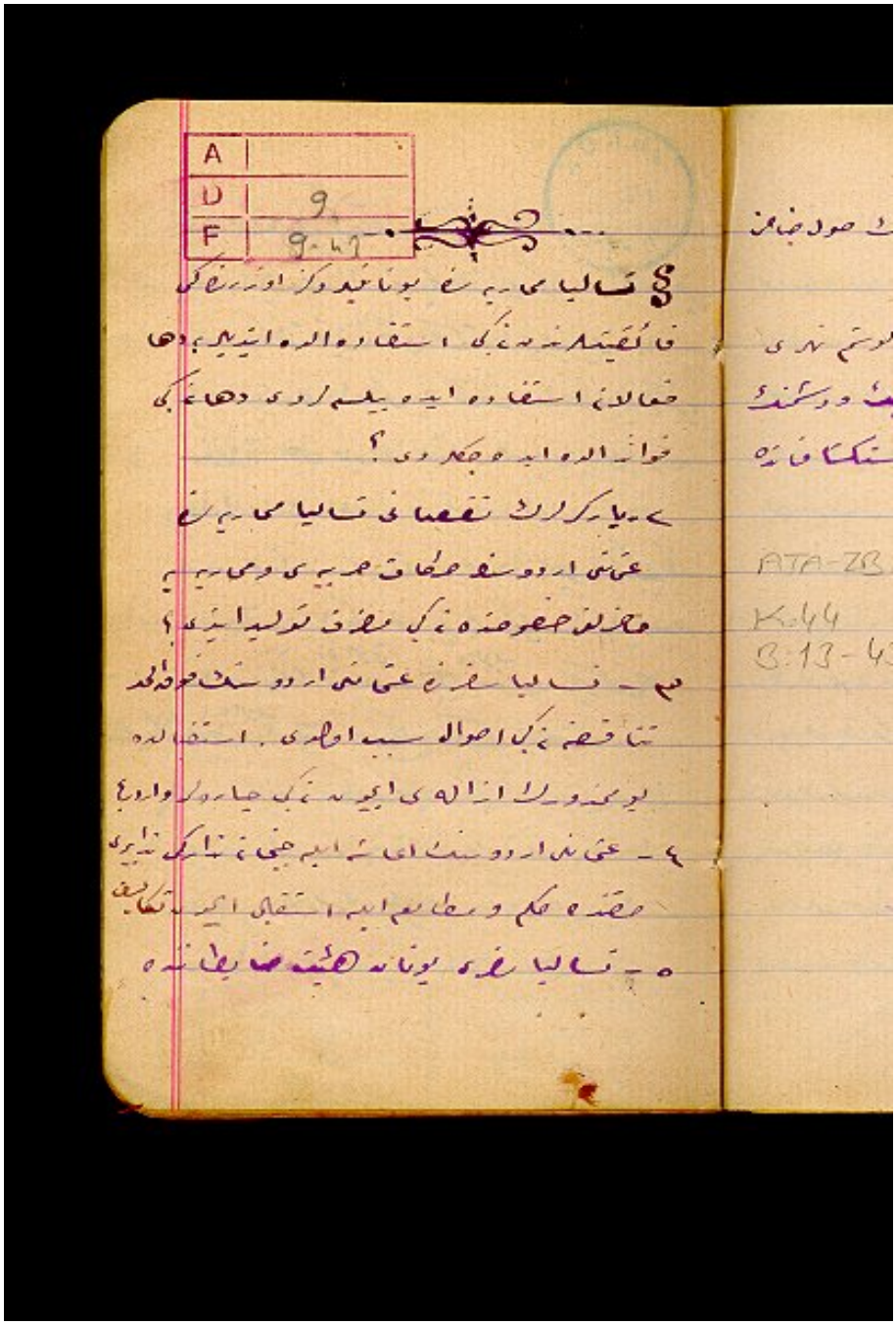
6 ncı Fırka, Deliler üzerine yürüyecektir. Birinci Fırka dağlarda bulunan Yunan fırkasına taarruzla onu tevkif ederek ve bu esnada taarruz-ı aslî kıt'aâtı düşman kıtaatına ikiye ayırarak garpta ve henüz dağlarda bulunan fırkanın

ATA-ZB
K.44
B.13-43
GNKUR ATA ARSIVI

44-13bqa

arkasını alacak ve şarkta kıtaatın sol cenahını ihata eyleyecektir. Süvari fırkası geçitler civarında Köstem nehrini geçip Yenişehir üzerine yürüyecek düşmanın sağ ve gerisini ihata eyleyerek istikşafâtta bulunacaktır.

44-13br

13 br

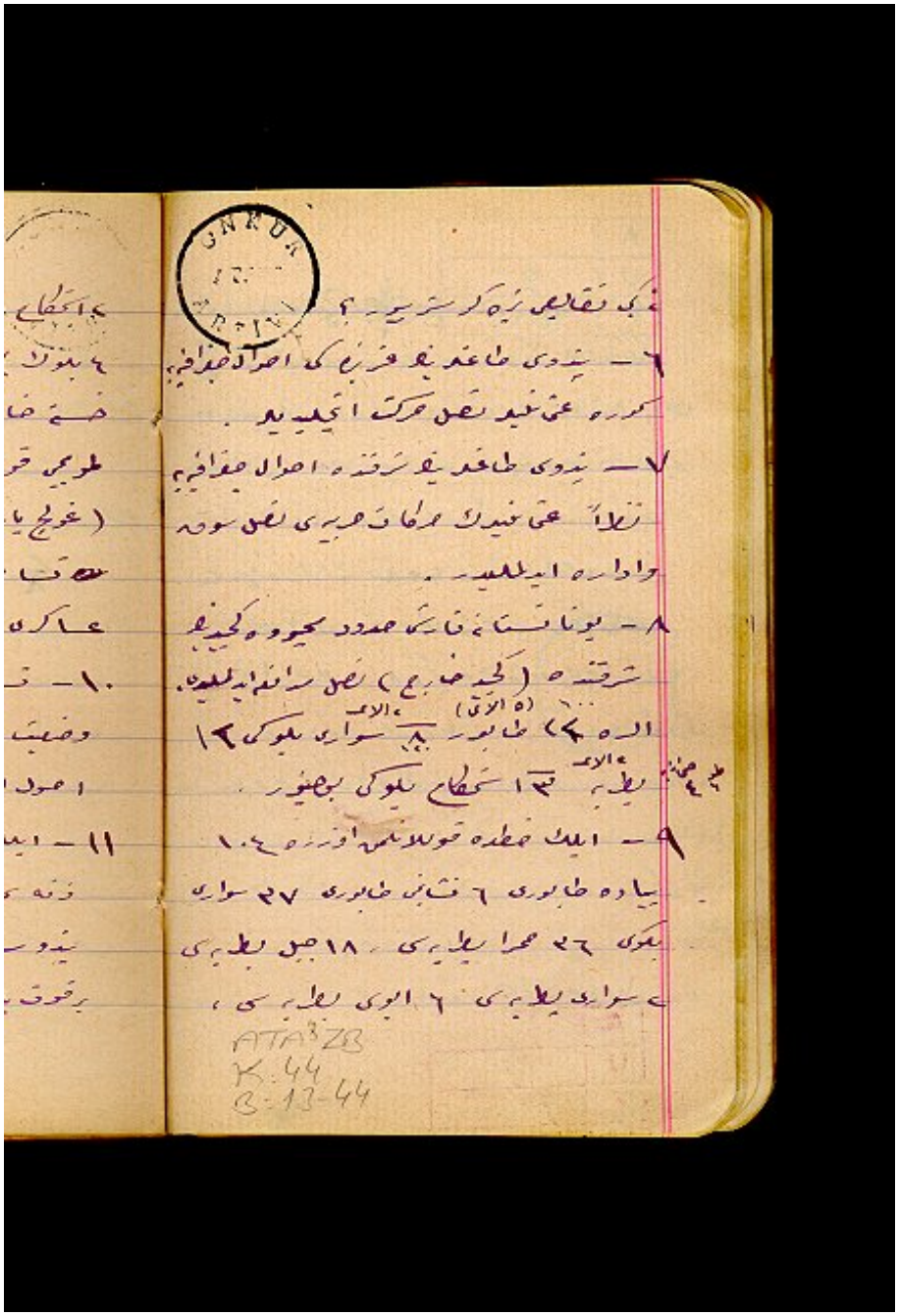
1. Teselya Muharebesi'nde Yunanlılar deniz üzerindeki faikiyetlerinden ne gibi istifade elde ettiler? Daha faâlâne istifade edebilselerdi daha ne gibi fevâid elde edeceklerdi?

2. Bargirlerin noksanı Teselya Muharebesi'nde Osmanlı ordusunun harekât-ı harbiyesi ve muharebeye hazırlığı hususunda ne gibi mazarrat tevlid etti?

3. Teselya Seferi'nde Osmanlı ordusunun fevkülhad tenakısı ne gibi ahvale sebep oldu? İstikbâlde bu mahzurun izâlesi için ne gibi çareler vardı?

4. Osmanlı ordusunun iâşe ile cephane tedarik-i tedabiri hakkında hükm ve mütalâa ile istikbâl için tekâlif

5. Teselya Seferi Yunan heyeti zabitânında

ATA3ZB
K.44
8-13-44

44-13bra

13 bra

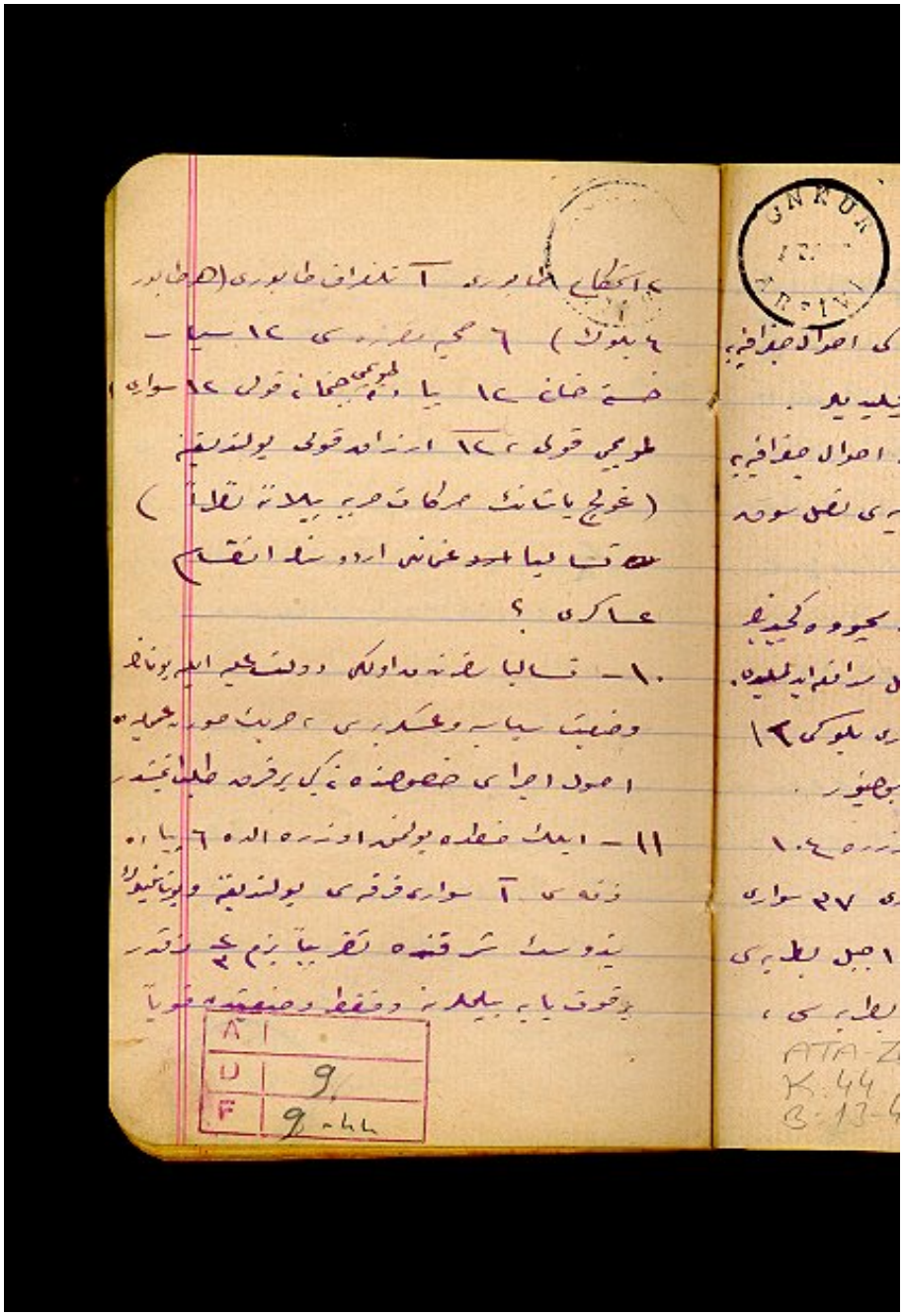
ne gibi nekayısı bize gösterir?

6. Pindos dağlarının garbındaki ahval-i coğrafiyeye göre Osmanlılar nasıl hareket etmeliler?

7. Pindos dağlarının şarkında ahval-i coğrafyaya nazaran Osmanlıların hareket-i harbiyesi nasıl sevk ve idâre edilmelidir?

8. Yunanistan'a karşı hududu Meçova Geçidi'nin şarkında (geçit hariç) nasıl müdâfaa edilmeliydi? Elde 22 tabur (5 alay), 8 süvari bölüğü (2 alay), 12 batarya (2 alay), 13 istihkâm bölüğü bulunuyor.

9. İlk hatta kullanılmak üzere 104 piyade taburu, 6 nişancı taburu, 37 süvari bölüğü, 36 sahra bataryası, 18 cebel bataryası, 2 süvari bataryası, 6 obüs bataryası,

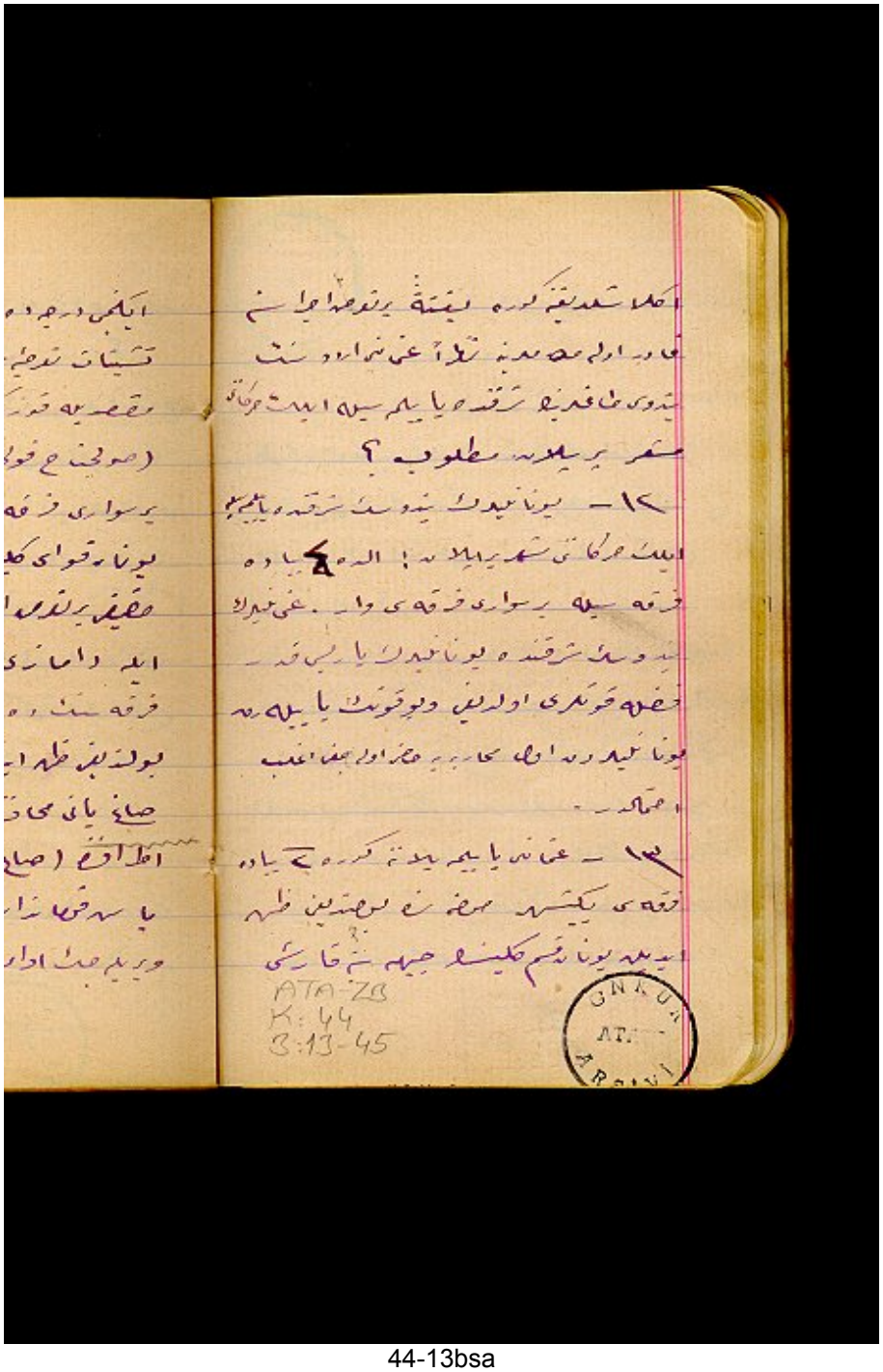
44-13bs

13 bs

2 istihkâm taburu, 1 telgraf taburu (her tabur 4 bölük), 6 sıhhiye müfrezesi, 12 seyyar hastahane, 12 piyade topçu kolu, 12 süvari topçu kolu, 12 erzak kolu bulunduğuna (Golç Paşanın harekât-ı harbiye plânına nazaran) Teselya Osmanlı ordusunun inkısam-ı asâkiri?

10. Teselya Seferi'nden evvelki Devlet-i Aliye ile Yunan'ın vaziyet-i siyasiye ve askeriyesi, harbin suret-i umumiyede usûl-i icrası hususunda ne gibi bir fark talep etmiştir?

11. İlk hatta bulunmak üzere elde 6 piyade fırkası, bir süvari fırkası bulunduğuna ve Yunanlıların Pindos'un şarkında takriben bizim 2/3'ümüz kadar bir kuvvet yayabilmelerine ve fakat vaziyetten kaviyyen

ATA-ZB
K: 44
3-13-45

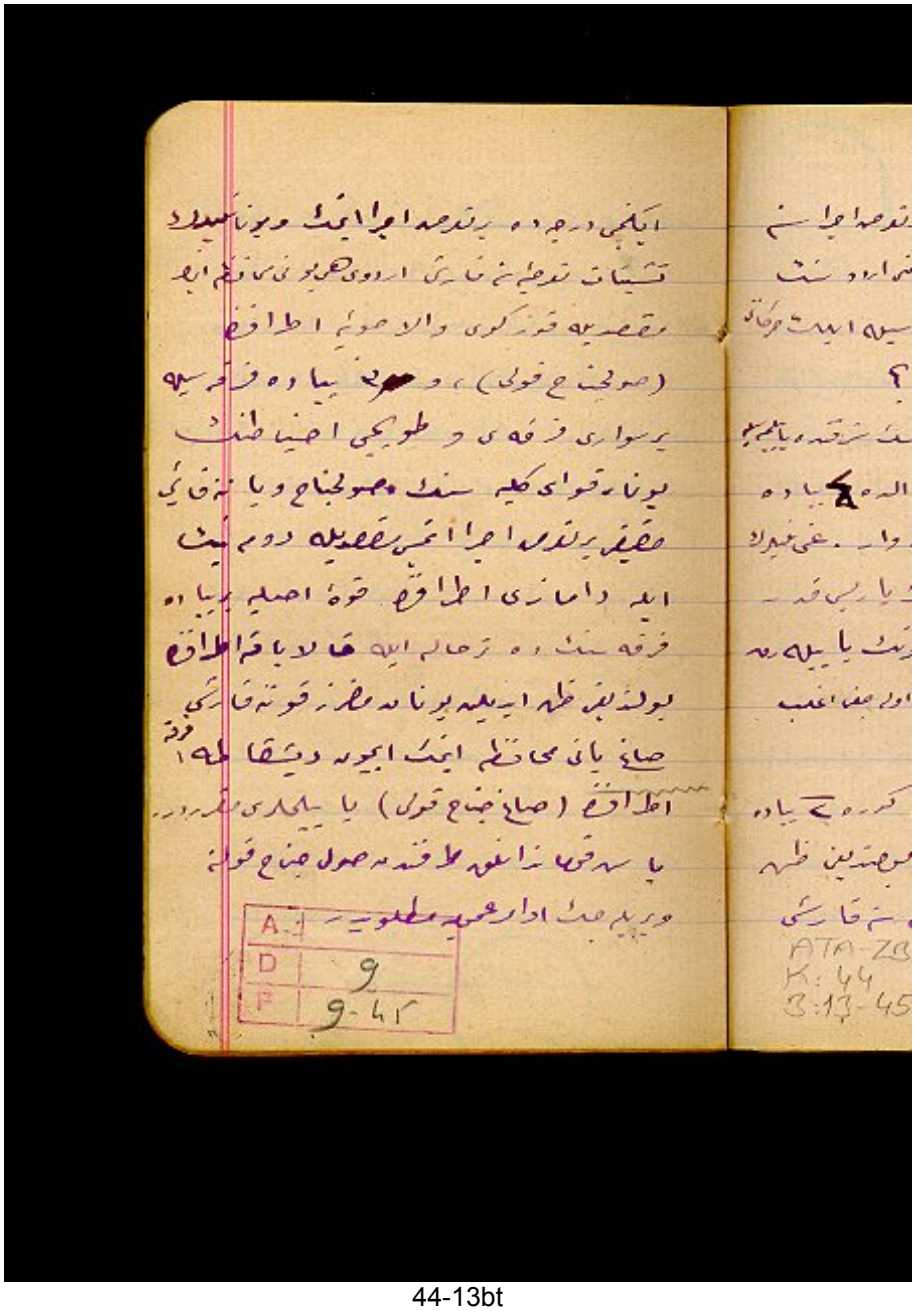
44-13bsa

13 bsa

anlaşıldığına göre nispeten bir taarruz icrasına kavî olamamalarına nazaran Osmanlı ordusunun şarkında yayılmasıyla ilk harekâtını müş'ir bir plân-ı matlub?

12. Yunanlıların Pindos'un şarkında yayılmasıyla ilk harekâtını müşîr bir plân: Elde 4 piyade fırkasıyla, bir süvari fırkası var. Osmanlıların Pindos'un şarkında Yunanlıların yarısı kadar fazla kuvvetleri olduğu ve bu kuvvetin yayılarak Yunanlılardan evvel hazır olacağı agleb-i ihtimâldir.

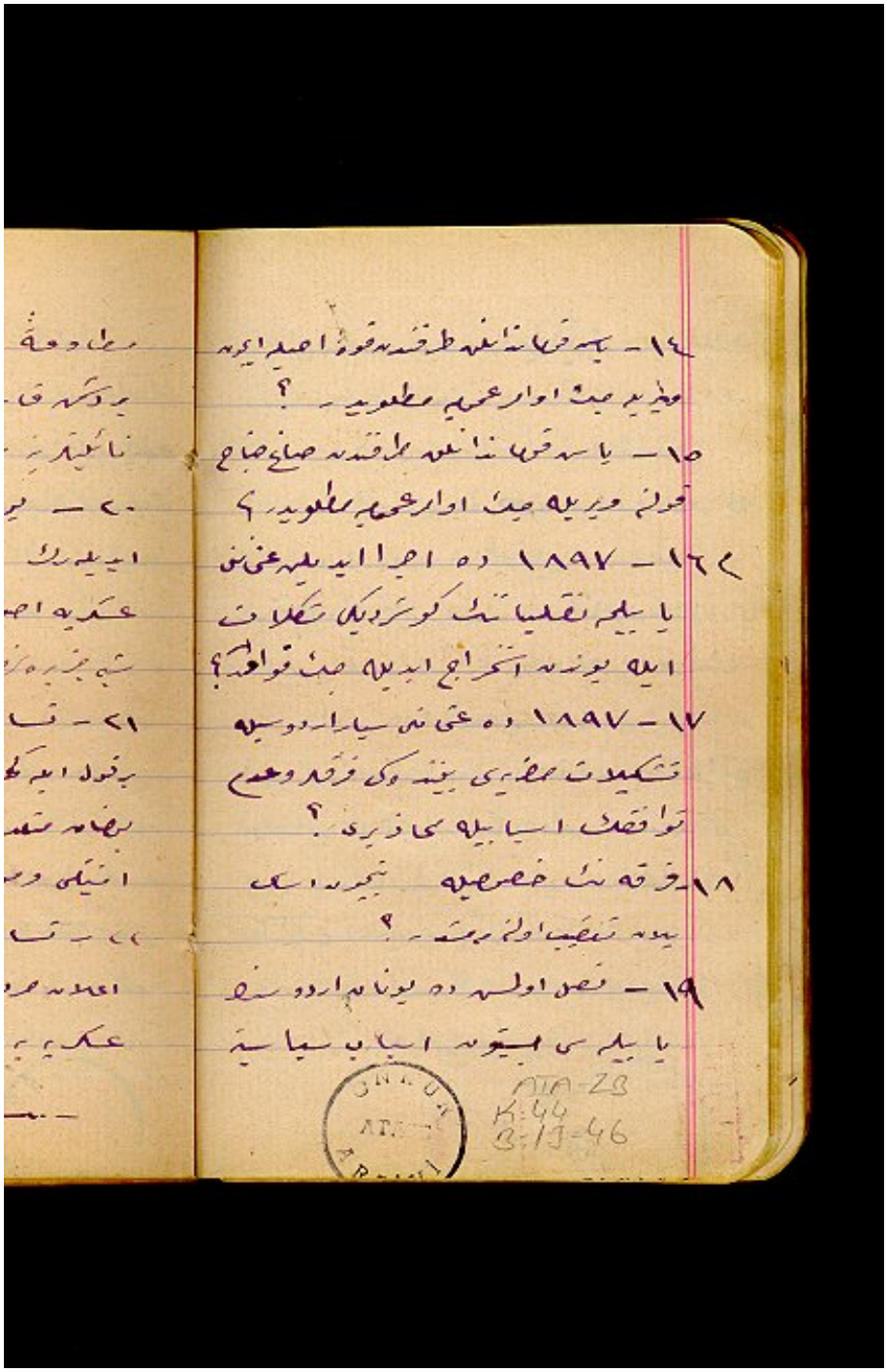
13. Osmanlı yayılma plânına göre 2 piyade fırkası Yenişehir mevziinde bulunduğu zannedilen Yunan kısm-ı küllîsinin cephesine karşı

44-13bt

13 bt

ikinci derecede bir taarruz icra etmek ve Yunanlıların teşebbüsât-ı taarruziyesine karşı ordu-yı hümâyûnu muhafaza eylemek maksadıyla Kuzköy ve Alasonya etrafında (sol cenah kolu) ve 3 piyade fırkasıyla bir süvari fırkası ve topçu ihtiyatının Yunan kuva-yı külliyesinin sol cenah ve yanına karşı hafif bir taarruz icra etmesi maksadıyla Dumatik ile Damazi etrafında kuvve-i asliye bir piyade fırkasının da Tırhala ile Kalabaka etrafında bulunduğu zannedilen müzaheret kuvvetlerine karşı sağ yanı muhafaza etmek için Dışkata -1 fırka- etrafında (sağ cenah kolu) yayılmaları mukarrerdir. Başkumandanlık tarafından sol cenah kuvvetine verilecek evâmir-i umumiye matlubdur.

۱۶ - بمبئی ہائیکورٹ کے قواعد ایڈمرلٹی
مقدمات اور عدالت مطلوبہ ؟
۱۵ - بمبئی ہائیکورٹ کے قواعد صاحب ضابطہ
قوانین دیوانی مجریہ ۱۹۰۸ء مطلوبہ ؟
۱۶ - ۱۸۹۷ء کے اجرائے ایڈمرلٹی عدالتی
بابیلم نقلیات کو تردید کی شکایت
ایڈمرلٹی کورٹ اجرائے ایڈمرلٹی حق قواعد ؟
۱۷ - ۱۸۹۷ء کے عدالتی سیاسی دوسرے
تشکیلات عدالتی بمبئی کی فرقہ وحدت
توافقت اسیاسی کی ذمہ داری ؟
۱۸ - فرقہ ہائے خصوصیہ بمبئی کے
بمبئی تنقیص اولیٰ ہیئت ؟
۱۹ - فصل اولیٰ کے بوناہم اردو سفر
بابیلم سی ہیئت اسیاسی سیاسیہ

ATA-28
K:44
3-19-46

13 bta

14. Başkumandanlık tarafından kuvve-i asliye için verilecek evamir-i umumiye matlubdur?

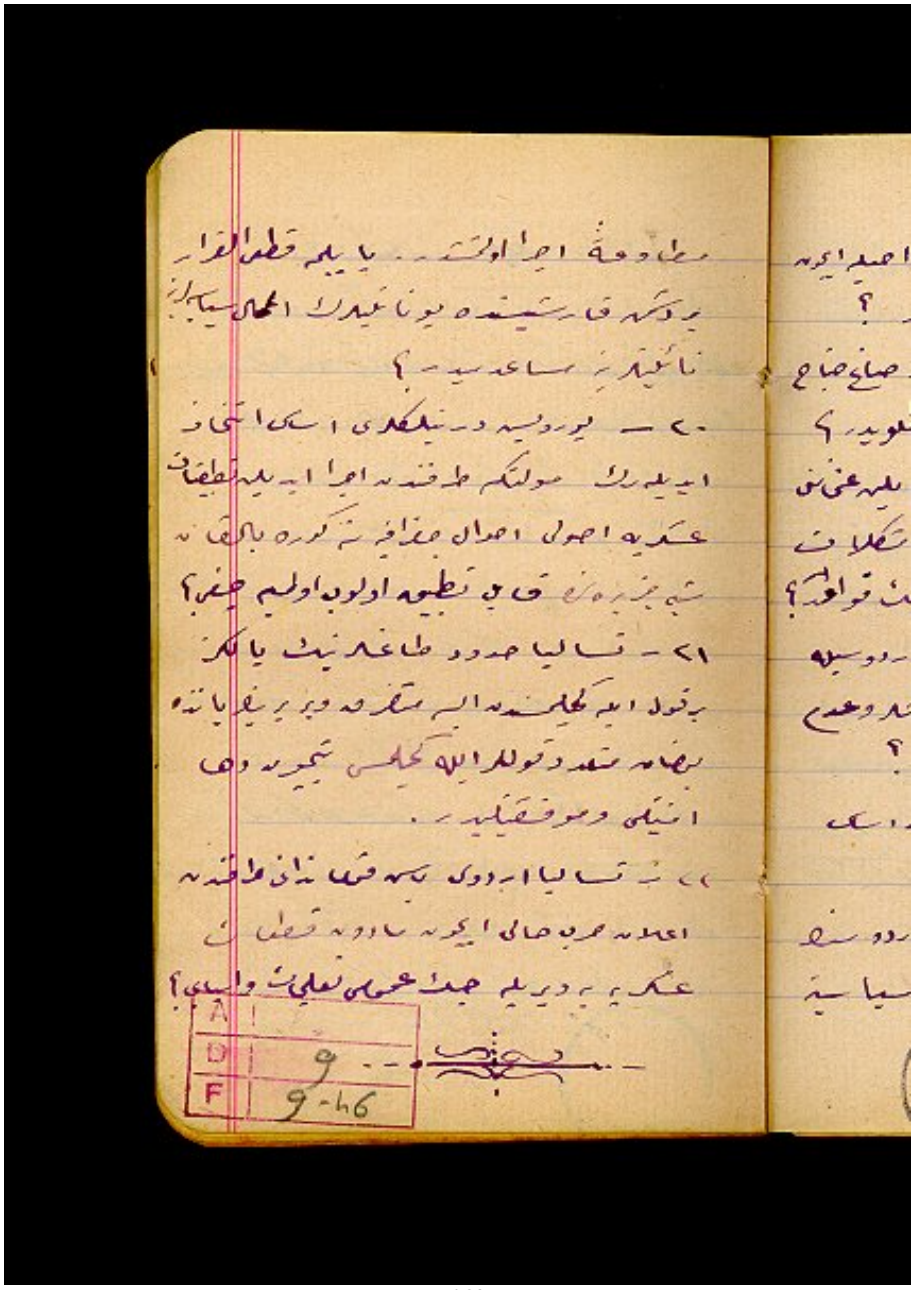
15. Başkumandanlık tarafından sağ cenah koluna verilecek evamir-i umumiye matlubdur?

16. 1897'de icra edilen Osmanlı yayılma nakliyatının gösterdiği müşkilât ile bundan istihraç edilecek kavâid?

17. 1897'de Osmanlı seyyar ordusuyla teşkilât-ı hazırası beynindeki farklar ve adem-i tevafukun esbabıyla mehâziri?

18. Fırkanın hususuyla niçin eski plânı takip olunamamıştır?

19. Nasıl olmuş da Yunan ordusunun yayılması büsbütün esbab-ı siyasiyeye

44-13bu

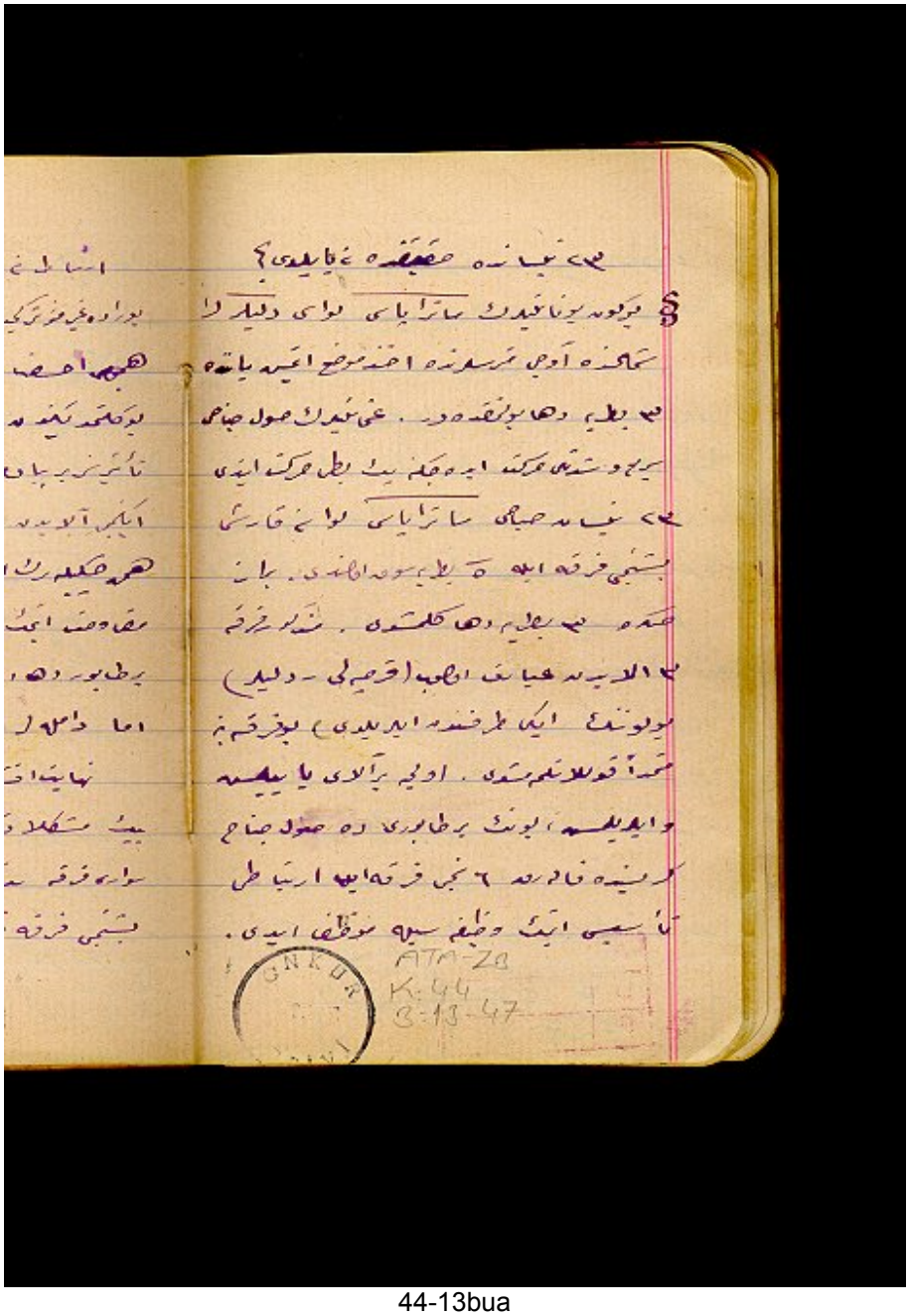
13 bu

mutavaaten icra olunmuştur. Yayılma katiyü'l-karar bir düşman karşısında Yunanlıların emel-i siyasîlerine nailiyetlerine müsait midir?

20. Yürüyüş derinlikleri eski ittihaz edilerek Moltke tarafından icra edilen tatbikat-ı askeriye usûlü ahval-i coğrafyasına göre Balkan şibih ceziresinde kabil-i tatbik olup olmayacağı?

21. Teselya hudud dağlarının yalnız bir kol ile geçilmesinden ise müteferrik ve birbirinin yanında bulunan müteferrik kollar ile geçilmesi niçin daha emniyetli ve muvaffakiyetlidir?

22. Teselya ordusu başkumandanı tarafından ilân-ı harp hâli için madûn kıtaat-ı askeriyeye verecek umumî ta'limat ve esbabı?

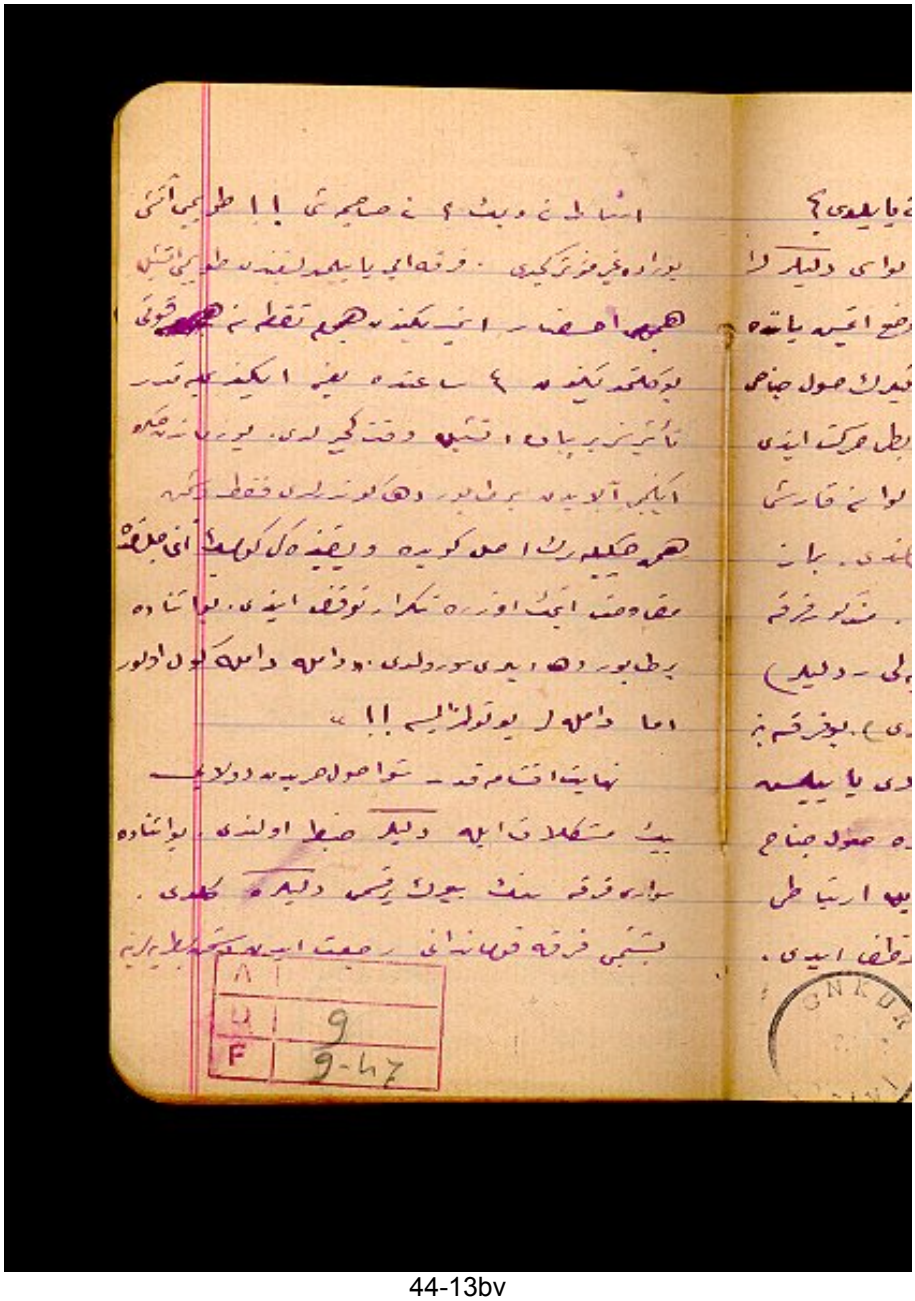

44-13bua

13 bua

23 Nisanda hakikatte ne yapıldı?

Bugün Yunanlıların Matrapas Livası Deliler'in şimalinde avcı metrislerinde ahz-ı mevzi etmiş yanında 3 batarya daha bulunmaktadır. Osmanlıların sol cenahı, seri ve şiddetli hareket edeceğine pek batî hareket etti. 23 Nisan sabahı Matrapas Livasına karşı 5 nci Liva ile 5 batarya sevk olundu. Biraz sonra 3 batarya daha gelmişti. Mezkûr fırka 3 alaydan ibaret olup (Karaçalı-Deliler) yolunun iki tarafından ilerliyordu. Bu fırka yine müttehiden kullanılmamıştır. Evvelce bir alay yayılmış ve ilerlemiş; bunun bir taburu da sol cenah gerisinde kalarak 6 ncı Fırka ile irtibat tesis etmek vazifesiyle muvazzaf idi.

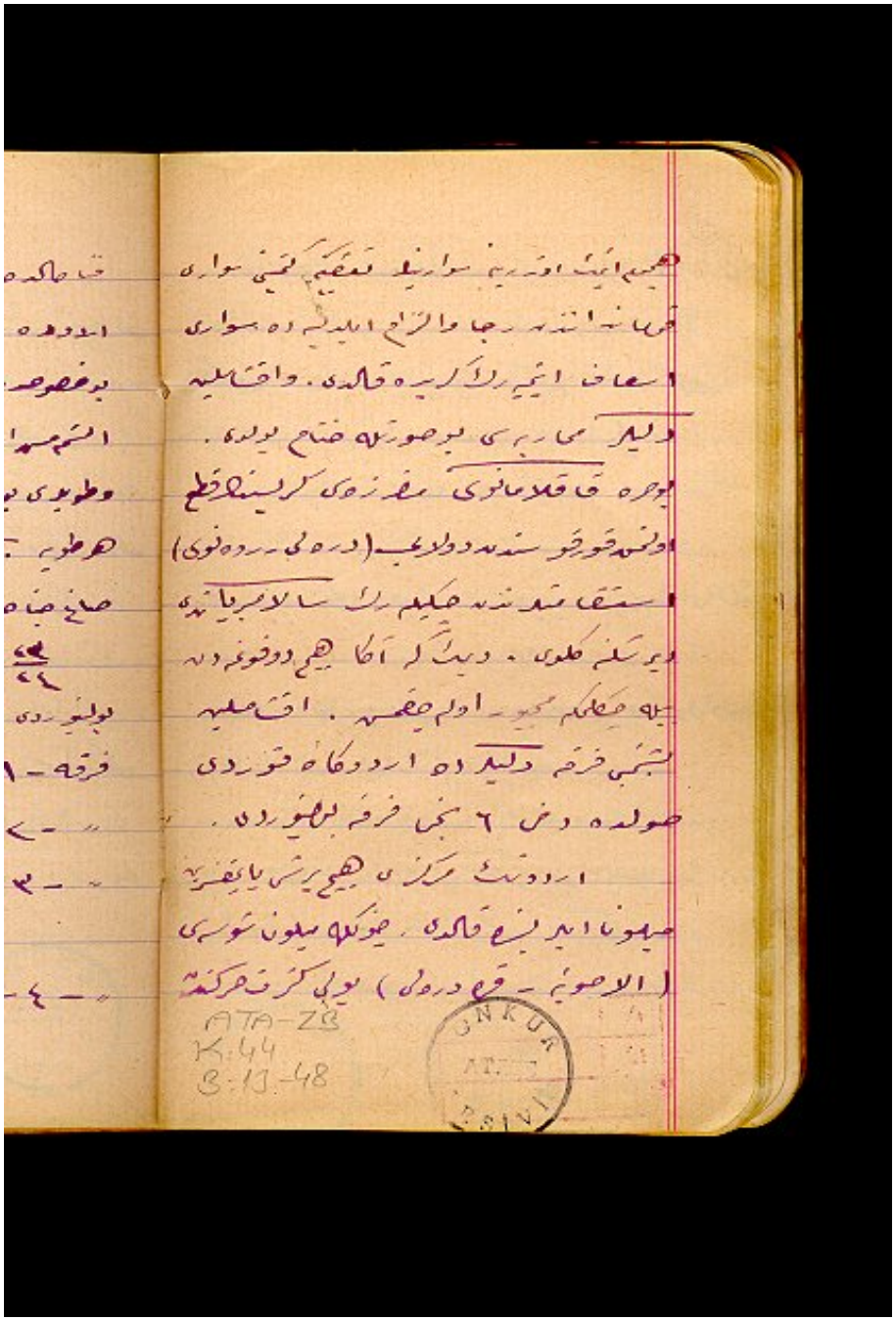

44-13bv

13 bv

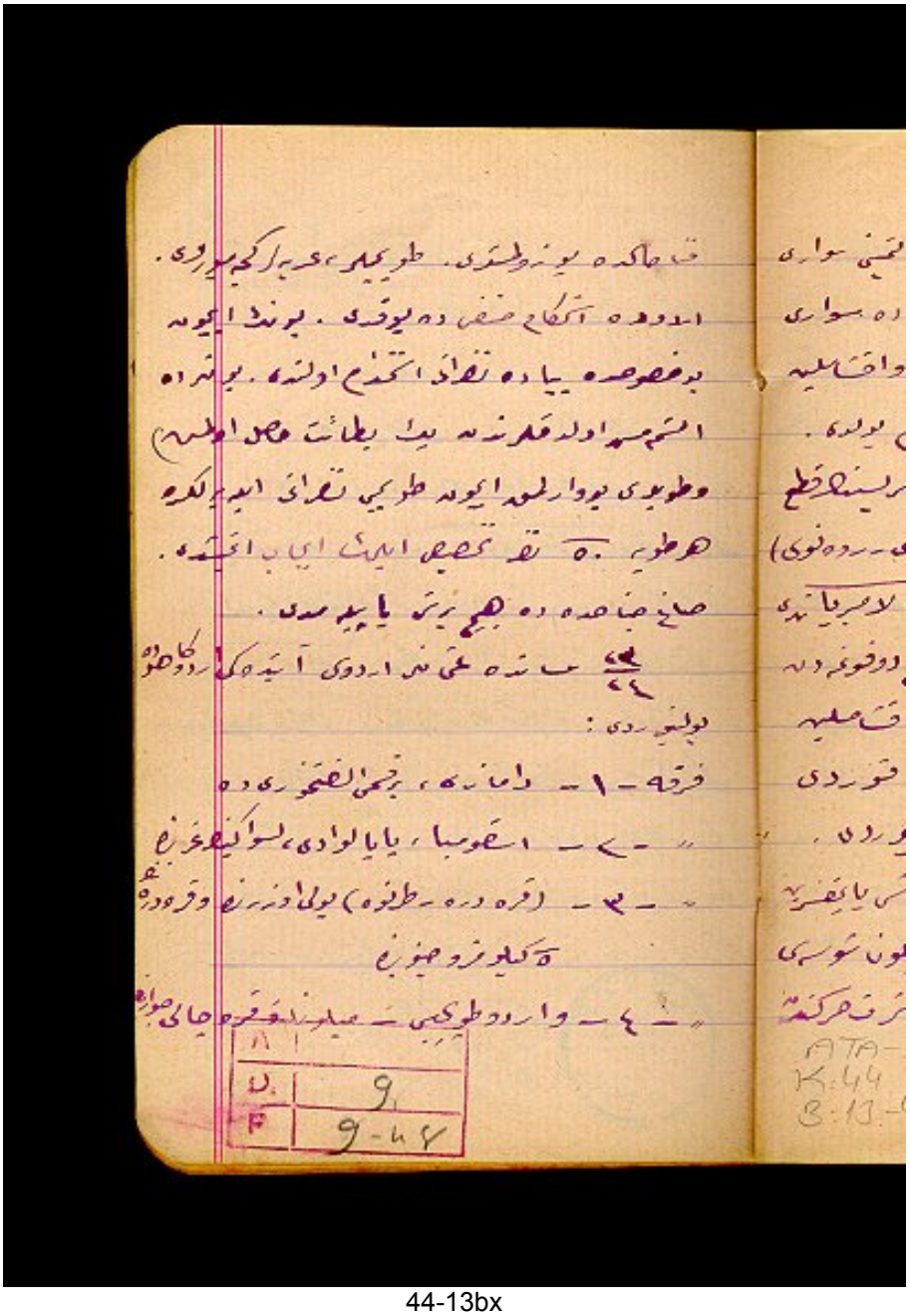
İrtibat ne demek? Ne saçma şey!! Topçu ateşi burada gayr-i müessir geçti. Fırka iyi yayılmadığından topçu ateşiyle hücumu ihzar etmediğinden, hücum noktasına kuvveti yükletmediğinden 4 saatte yani ikindiye kadar tesirsiz bir yan ateşiyle vakit geçirildi. Bundan sonra 2 nci Alaydan bir tabur daha gönderildi. Fakat düşman hemen çekilmeyerek Aslıköy'de ve yakındaki gölün ittisalinde mukavemet etmek üzere tekrar tevakkuf etti. Bu esnada bir tabur daha ileri sürüldü. "Damla damla göl olur; ama damlalar yutulmaz ise!!"

Nihayet akşama kadar şu usûl-i harpten dolayı bin müşkilât ile Deliler zapt olundu. Bu esnada süvari fırkasının büyük bir kısmı Deliler'e geldi. Beşinci Fırka kumandanı ric'at eden düşman bataryalarına

44-13bva

hücum etmek üzerine süvarinin ta'kibe gitmesini süvari kumandanından rica ve iltizam eylediyse de süvari is'af etmeyerek geride kaldı ve akşamleyin Deliler Muharebesi bu surette hitam buldu. Bu sıra Kaklamanos Müfrezesi gerisinin kat' olunmasının korkusundan dolayı (Dereli-Revenos) istikametlerinden çekilerek Salambriya nehri dirseğine geldi. Demek ki ona hiç dokunmadan bile çekilmeye mecbur olacakmış. Akşamleyin Beşinci Fırka Deliler'de ordugâh kurdu. Solda dahi 6 ncı Fırka bulunuyordu. Ordunun merkezi hiçbir şey yapmaksızın Milôna ilerisinde kaldı. Çünkü Milôna şosesi (Alasonya-Karadereli) yolu kestirmek hareketinden

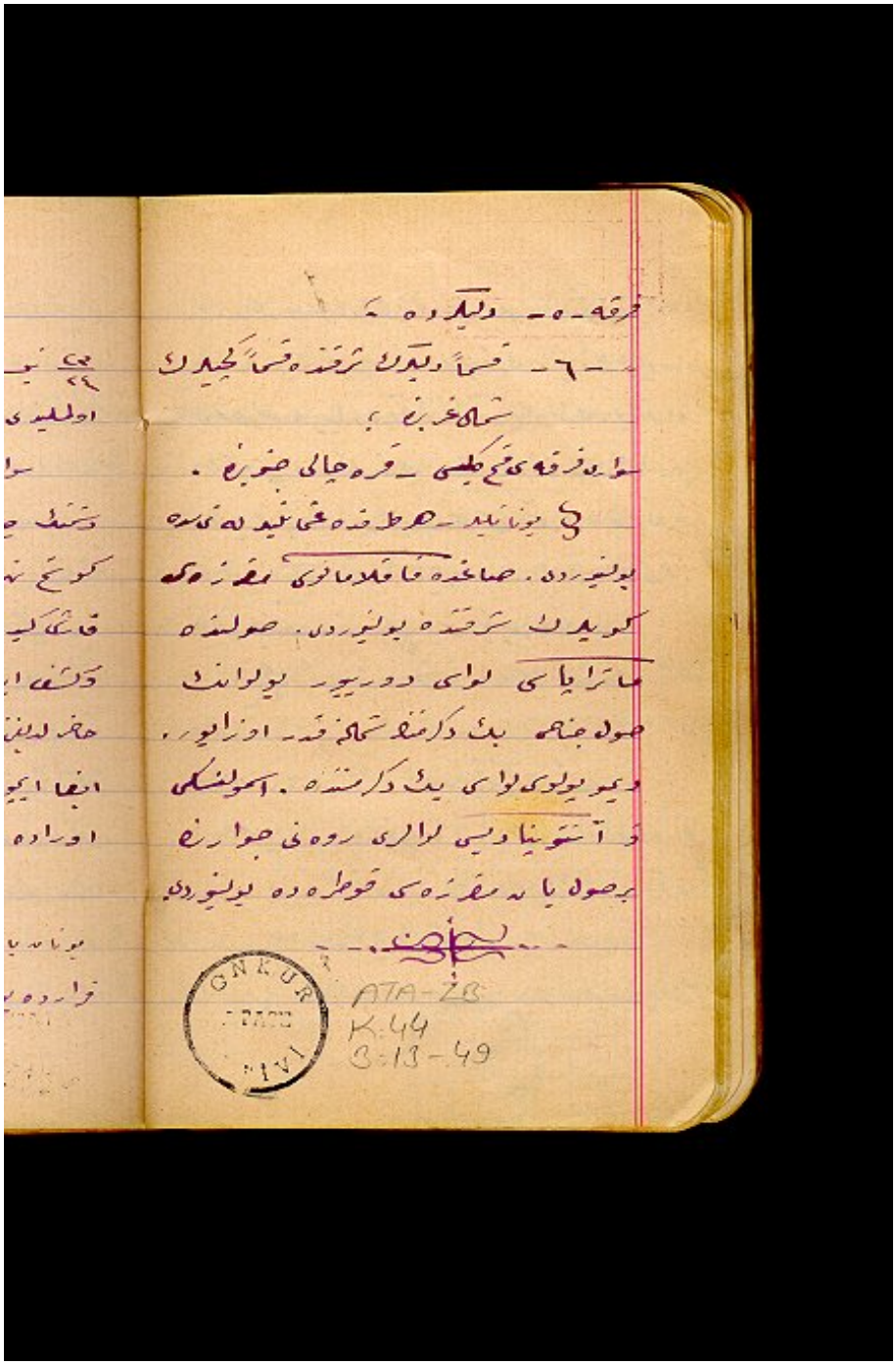
44-13bx

13 bx

fena hâlde bozulmuştu. Topçular, arabalar gece yürüyordu. Orduda istihkâm sınıfı da yoktu. Bunun için bu hususta piyade neferâtı istihdam olundu. Bunlar da alışmamış olduklarından pek bata'et hasıl olmuş ve topları yuvarlamak için topçu neferâtı ile birlikte her topa 50 nefer tahsisi eylemek icap etmişti. Sağ cenahda hiçbir şey yapılamadı.

23-24 Nisanda Osmanlı ordusu âtîdeki ordugâhlarda bulunuyordu.

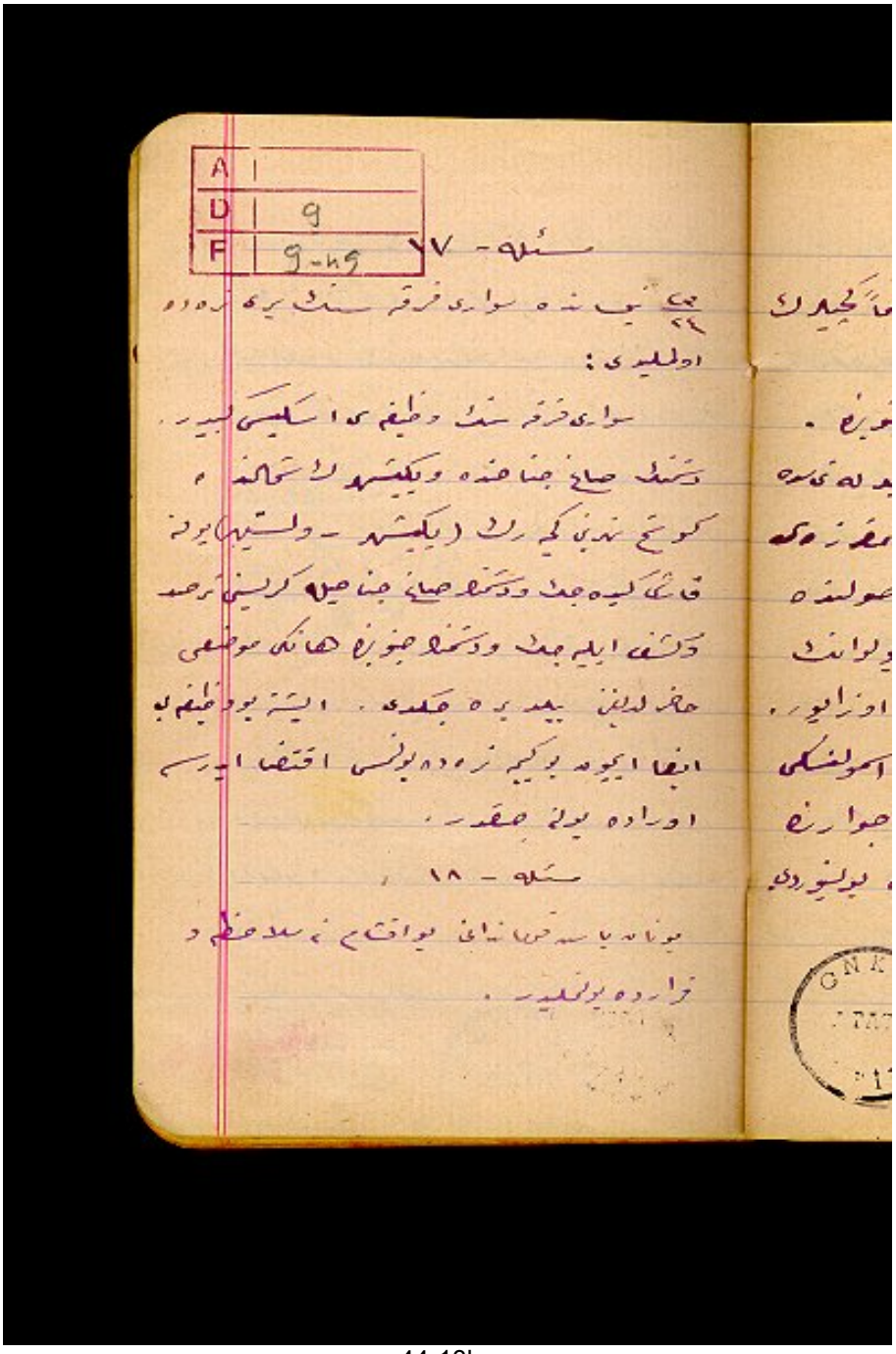
1 nci Fırka-Damazi, bir kısmı Leftehori'de, 2 nci Fırka Papalivadi-Lesvaki'nin garbında, 3 ncü Fırka (Karadere-Tırnova) yolu üzerinde ve Karadere'nin 5 kilometre cenubunda, 4 ncü Fırka ve ordu topçusu-Milôna-Karaçalı civarında,

44-13bxa

13 bxa

5 nci Fırka Deliler'de, 6 ncı Fırka, kısmen Deliler'in şarkında kısmen geçitlerin şimal-i garbında, süvari fırkası kısm-ı küllîsi Karaçalı cenubunda Yunanlılar, her tarafta Osmanlılarla temasta bulunuyordu. Sağda Kaklamanos Müfrezesi Köyler'in şarkında bulunuyordu. Solunda Matrapas Livası duruyor. Bu livanın sol cenahı Beydeğirmen'in şimaline kadar uzanıyor. Dimopolos Livası Beydeğirmen'inde İsimolenski ve Antoniyadis livaları Reveni civarında bir sol yan müfrezesi Kotra'da bulunuyordu.

44-13by

13 by

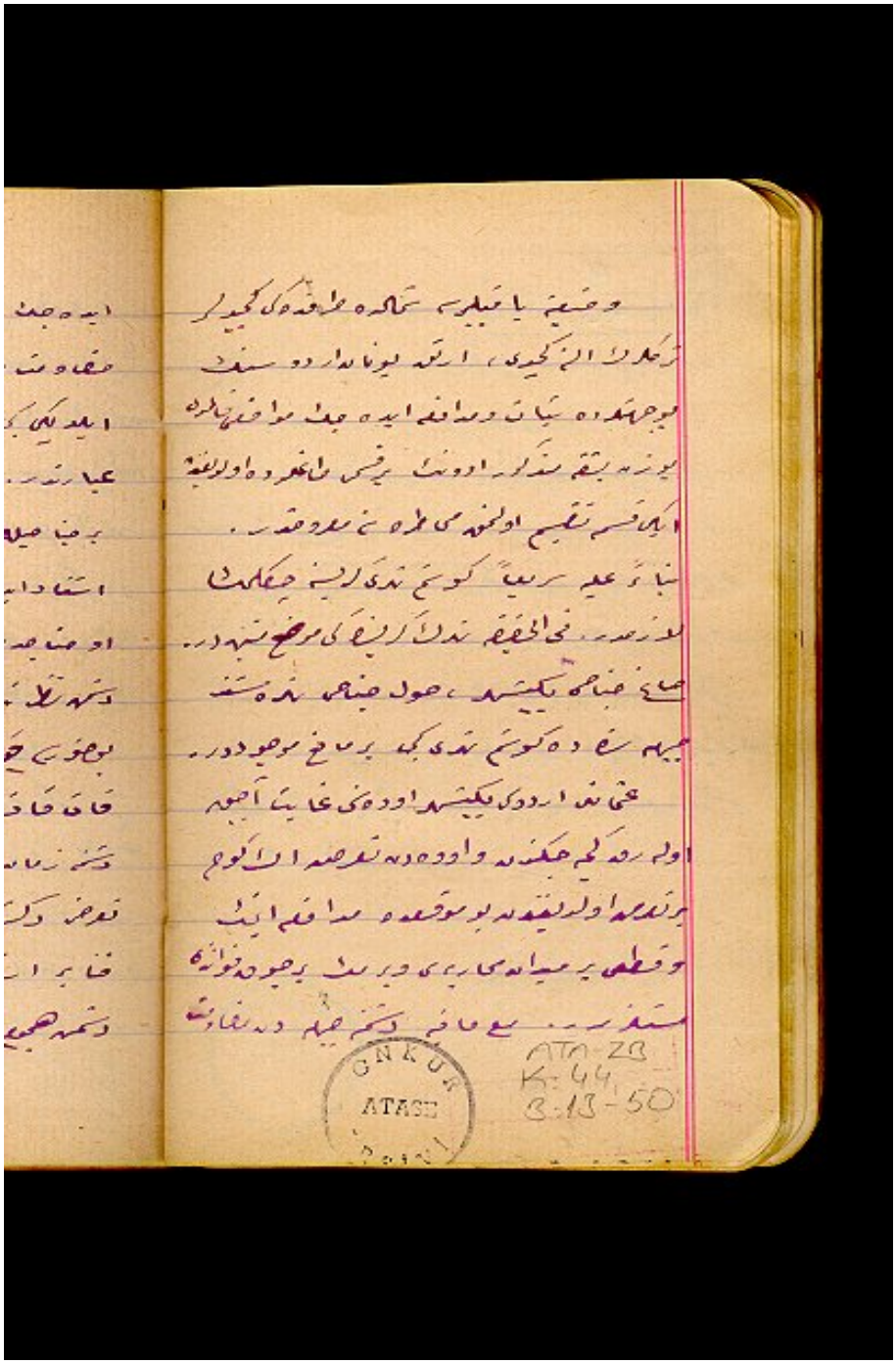
Mes’ele 17

23-24 Nisanda süvari fırkasının yeri nerede olmalıydı?

Süvari fırkasının vazifesi eskisi gibidir. Düşmanın sağ cenahında ve Yenişehir’in şimalinde Köstem nehrini geçerek (Yenişehir-Velestin) yoluna karşı gidecek ve düşmanın sağ cenahıyla gerisini tarassud ve keşfeyleyecek ve düşmanın cenubunda hangi mevzii hazırladığını bildirecekti. İşte bu vazifeyi îfâ için bu gece nerede bulunması iktiza ederse orada bulunacaktır.

Mes’ele 18

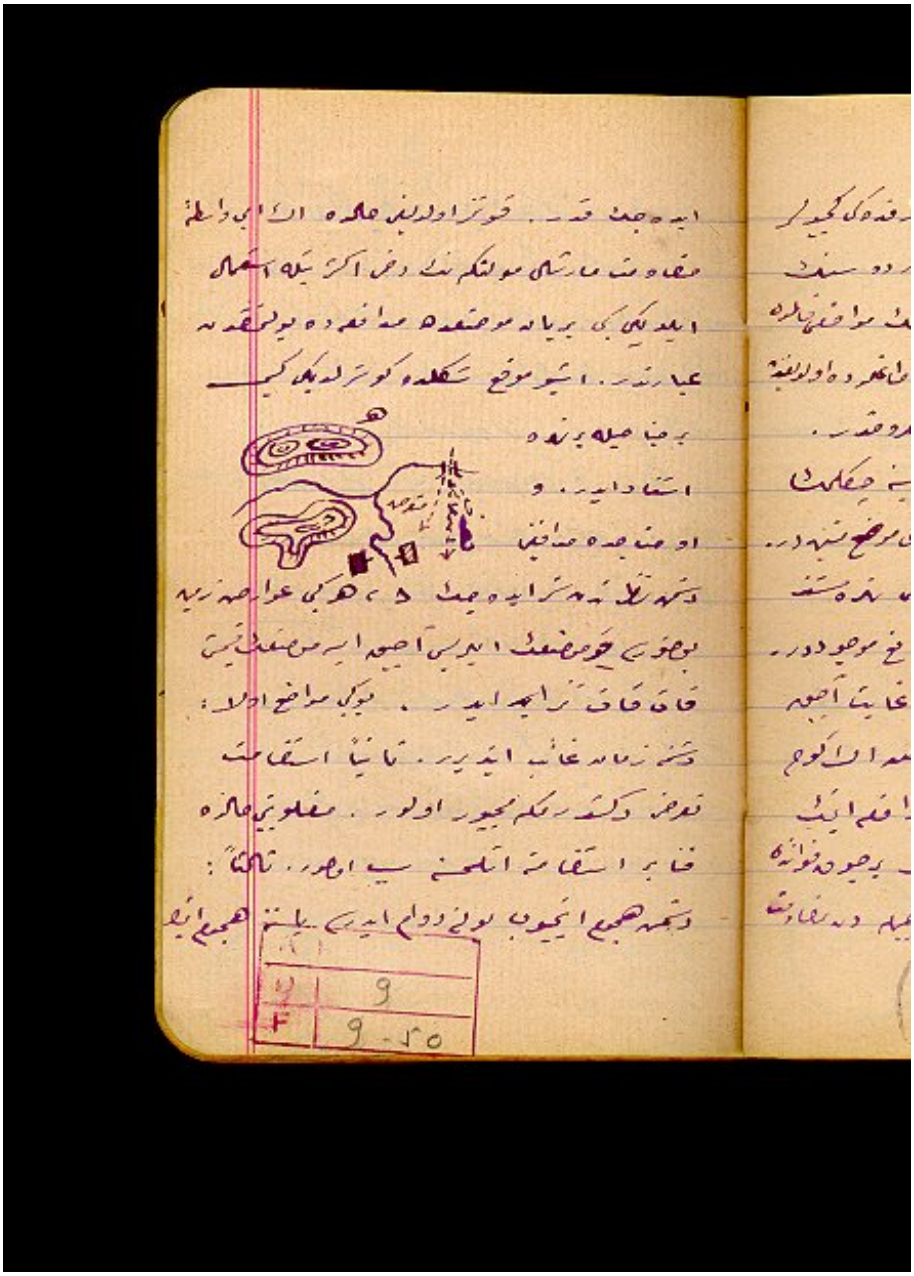
Yunan başkumandanı bu akşam ne mülâhaza ve kararda bulunmalıdır?

ATA-ZB
K-44
B:13-50
GNKUR
ATASE

44-13bya

13 bya

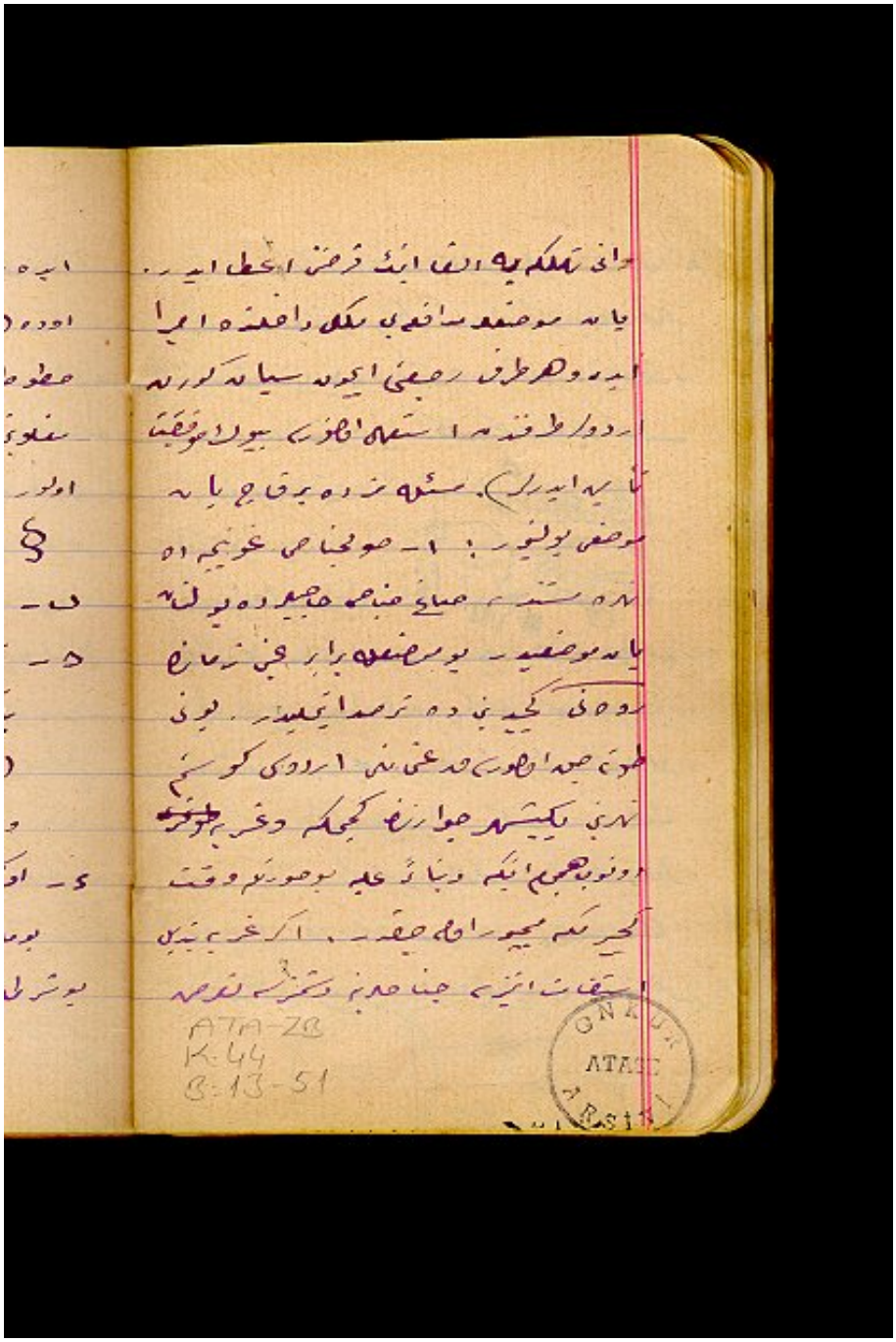
Vaziyete bakılırsa şimâl taraftaki geçitler Türklerin eline geçti. Artık Yunan ordusunun bu cihetlerde sebat ve müdâfaa edecek mevazii kalmadı. Bundan başka mezkûr ordunun bir kısmı dağlarda olduğundan iki kısma taksim olunmak muhatarasına ma'ruzdur. Binâenaleyh seri'an Köstem nehri gerisine çekilmek lâzımdır. Filhakika nehrin gerisindeki mevzi' metindir. Sağ cenahı Yenişehir, sol cenahı nehre müstenid cephesinde de Köstem nehri gibi bir mani' mevcuttur. Osmanlı ordusu Yenişehir ovasını gayet açık olarak geçeceğinden ve ovadan taarruz en güç bir taarruz olduğundan bu mevkiide müdâfaa etmek ve kat'î bir meydan muharebesi vermek birçok fevâide müstelzemdir. Mamafih düşman cepheden mukavemet

44-13bz

13 bz

edecek kadar kuvvetimiz olduğu hâlde en iyi vasıta-i mukavemet Mareşâl Moltke'nin dahi ekseriyetle istimâl eylediği gibi bir yan mevzi'de müdâfaada bulunmaktan ibarettir. İşbu mevkii şekilde gösterildiği gibi bir cenahıyla bir nehre istinât eder ve o cenahda müdâfiîni düşman nazarından setredecek d-h gibi [kroki var] avarız-ı zemin bulunursa "h" mevziinin ilerisi açık ise mevziin kıymeti kat kat tezayüd eder. Bu gibi mevazi' evvelâ: Düşmana zaman kaybettirir. Saniyen istikamet-i taarruzu değiştirmeye mecbur olur. Mağlûbiyeti hâlinde fena bir istikamete atılmasına sebep olur. Sâlisen: Düşman hücum için yoluna devam ederse yanına hücum etmek

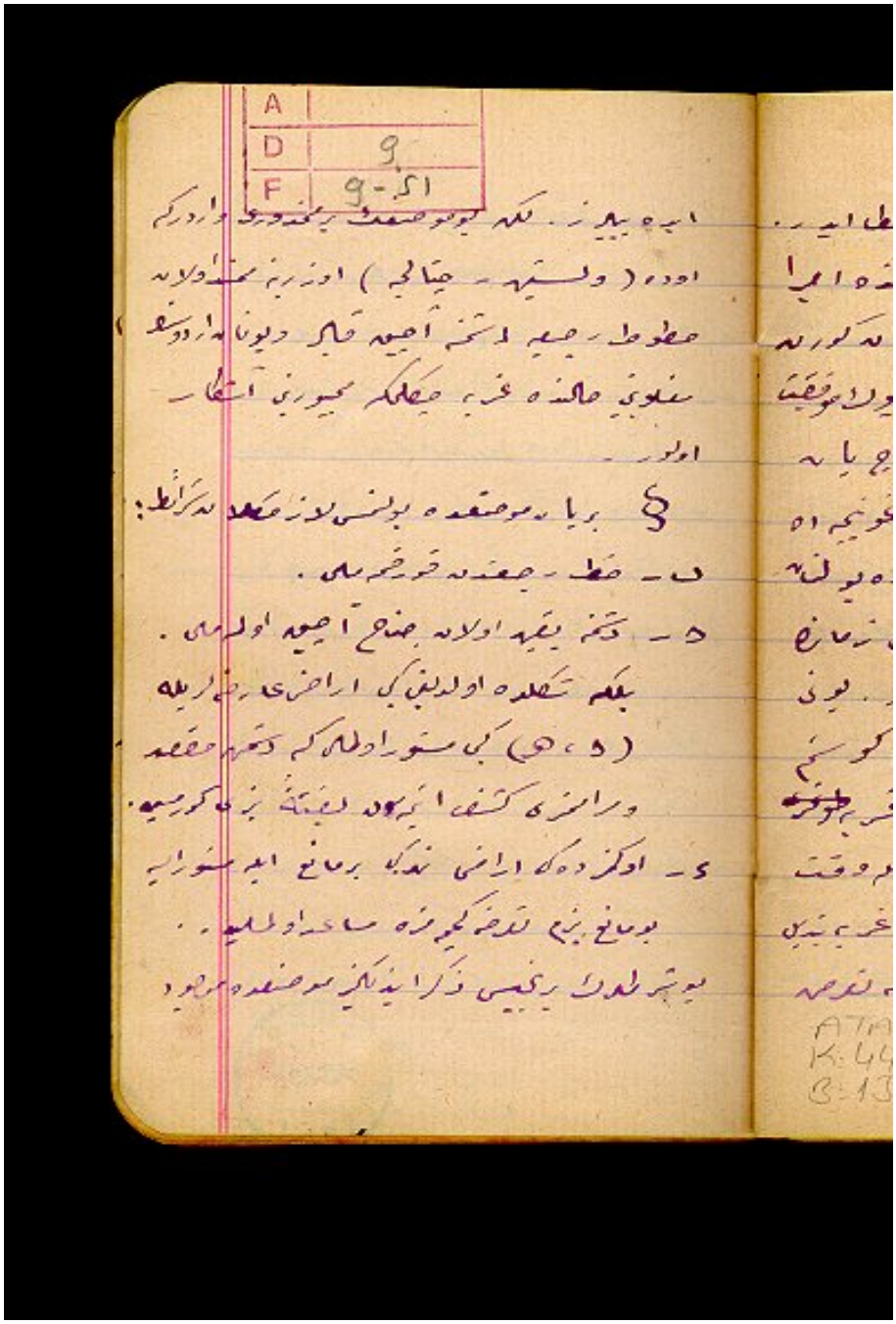

ATA-ZB
K-44
B-13-51

44-13bza

13 bza

ve onu tehlikeye ilka etmek fırsatını îtâ eder. Yan mevzii müdafaayı mukabil dâhilinde icra eder ve her tarafa ricatı için sebat gören ordular tarafından istimal olunursa büyük muvaffakiyet temin ederler. Mes'elemizde birkaç yan mevzi' bulunuyor.

1. Sol cenahı Goniça'da nehre müstenit, sağ cenahı Hacılar'da bulunan yan mevzi'dir. Bu mevzi' ile beraber aynı zamanda Reveni Geçidi'ni de tarassut etmelidir. Bunu oturtacak olursak Osmanlı ordusu Köstem nehrini Yenişehir civarından geçmeye ve garba doğru dönüp hücum etmeye ve binâenaleyh bu suretle vakit geçirmeye mecbur olacaktır. Eğer garba tebdil-i istikamet etmezse cenahlarına düşmezse taarruz

A
D 9
F 9-51

44-13ca

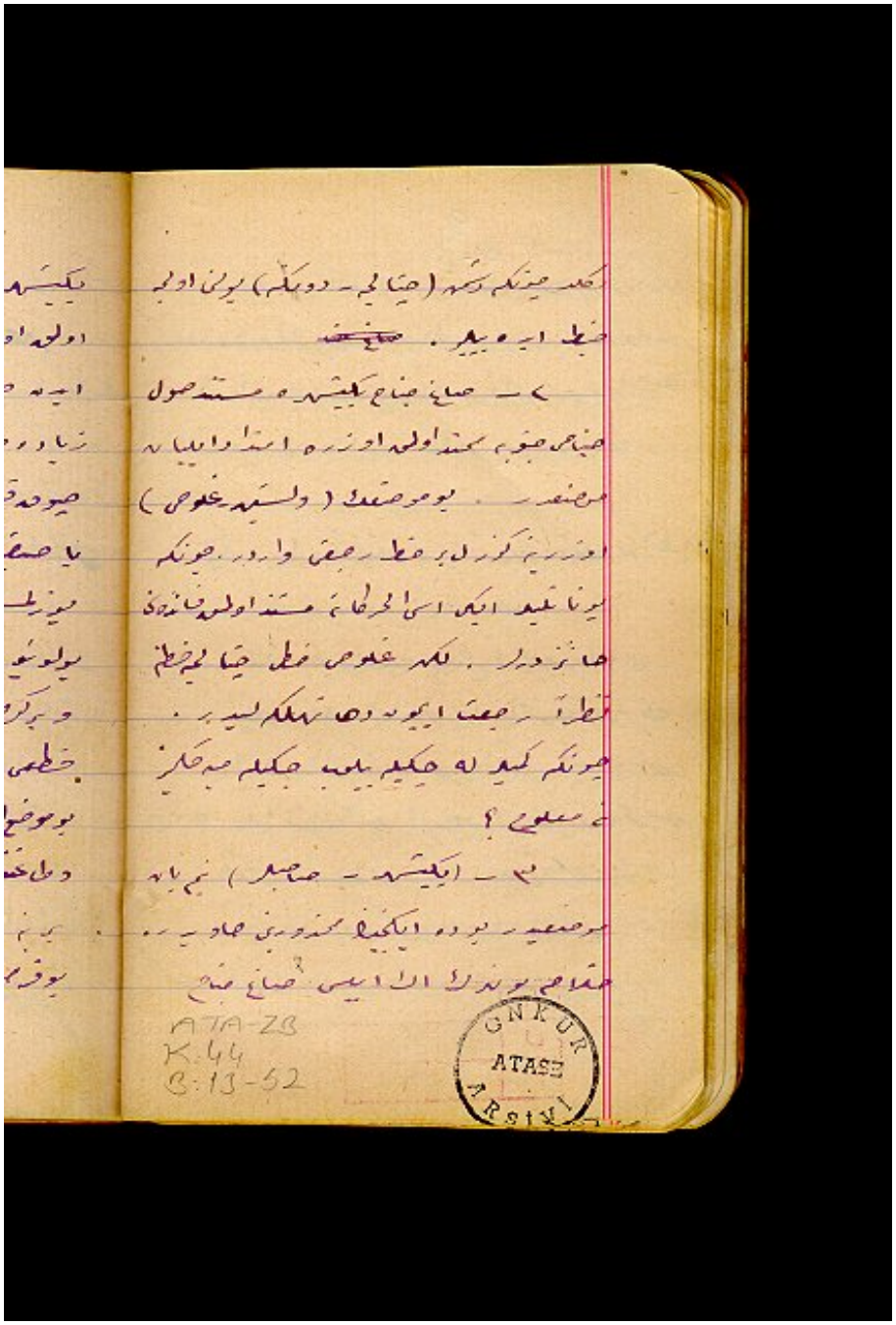
edebilemez. Lâkin bu mevziin bir mahsuru vardır ki o da Velestin-Çatalca üzerine mümtedd olan hudud-ı ric'atı düşmana açık kalır ve Yunan ordusunun mağlûbiyeti hâlinde garba çekilmeye mecburiyeti aşikâr olur.

Bir yan mevziide bulunması gereken şerâit:

a. Hatt-ı ric'attan korkmamalı,

b. Düşmana yakın olan cenah açık olamamalı. Belki şekilde olduğu gibi arazi aksamlarıyla (d-h) gibi mestûr olmalı ki düşman maksat ve meramımızı keşfetmesin. Yakinen bizi görmesin,

c. Önümüzdeki arazi nehir gibi bir mani' ile mestûr ise bu mani' bizim taarruza geçmemize müsait olmalıdır. Bu şartların birincisi zikrettiğimiz mevzide mevcut

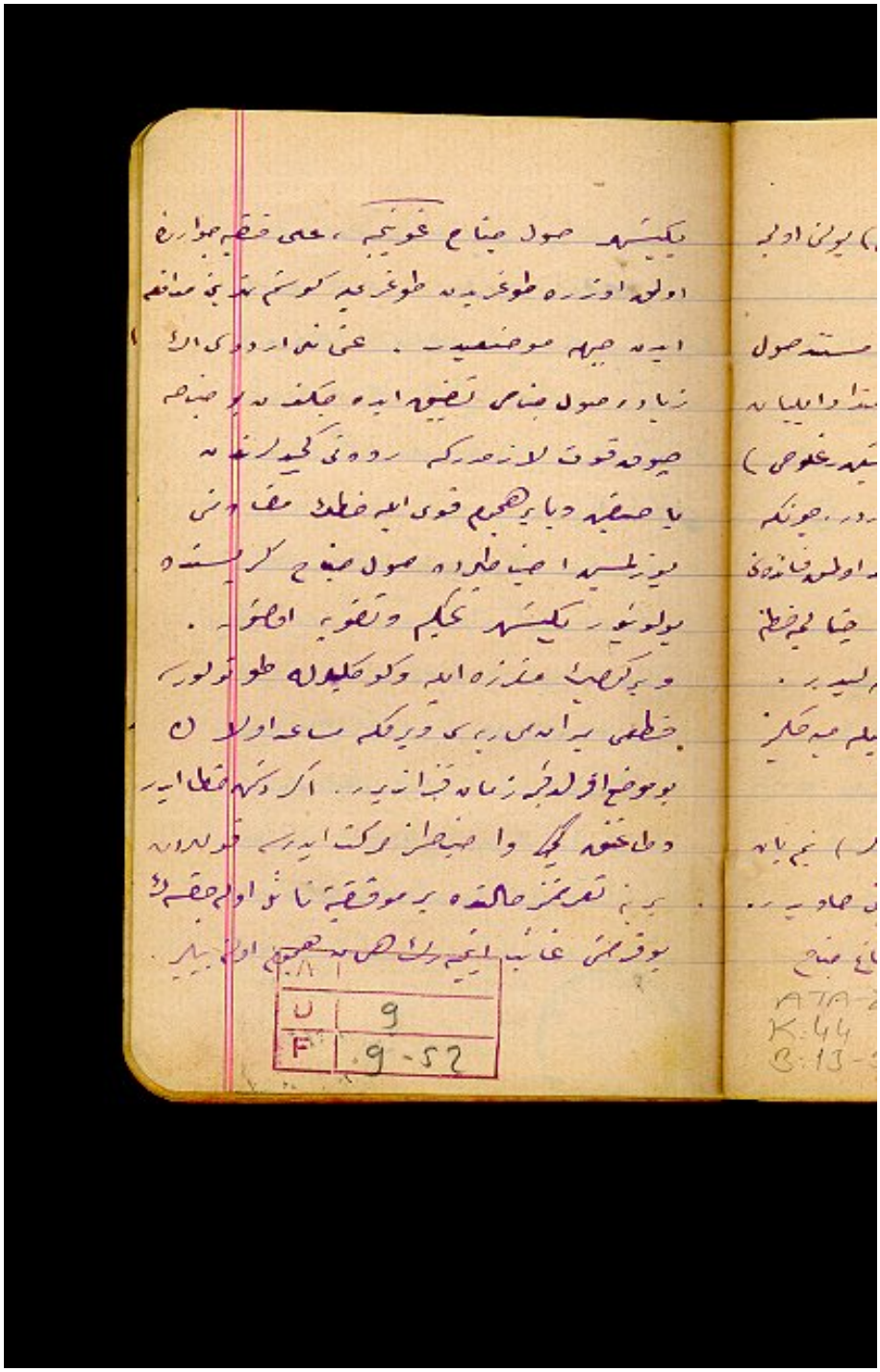

ATA-ZB
K.44
B:13-52
ATATÜRK ARŞİVİ

44-13caa

değildir. Çünkü düşman (Çatalca-Dömeke) yolunu evvelce zapt edebilir.

1. Sağ cenah Yenişehir'e müstenit, sol cenahı cenuba mümtedd olmak üzere imtidat eyleyen mevzi'dir. Bu mevziin (Velestin, Golos) üzerine güzel bir hatt-ı rica'tı vardır. Çünkü Yunanlılar iki usûl-i harekâta müstenit olmak faidesine haizdirler. Lâkin Golos hattı Çatalca hattına nazaran ric'at için daha tehlikelidir. Çünkü gemilerle çekilip çekilemeyeceğimiz ne ma'lûm?

2. (Yenişehir-Hacılar) nimyan mevziidir. Bu da ikincinin mahzurunu havidir. Hülâsa bunların en iyisi sağ cenah

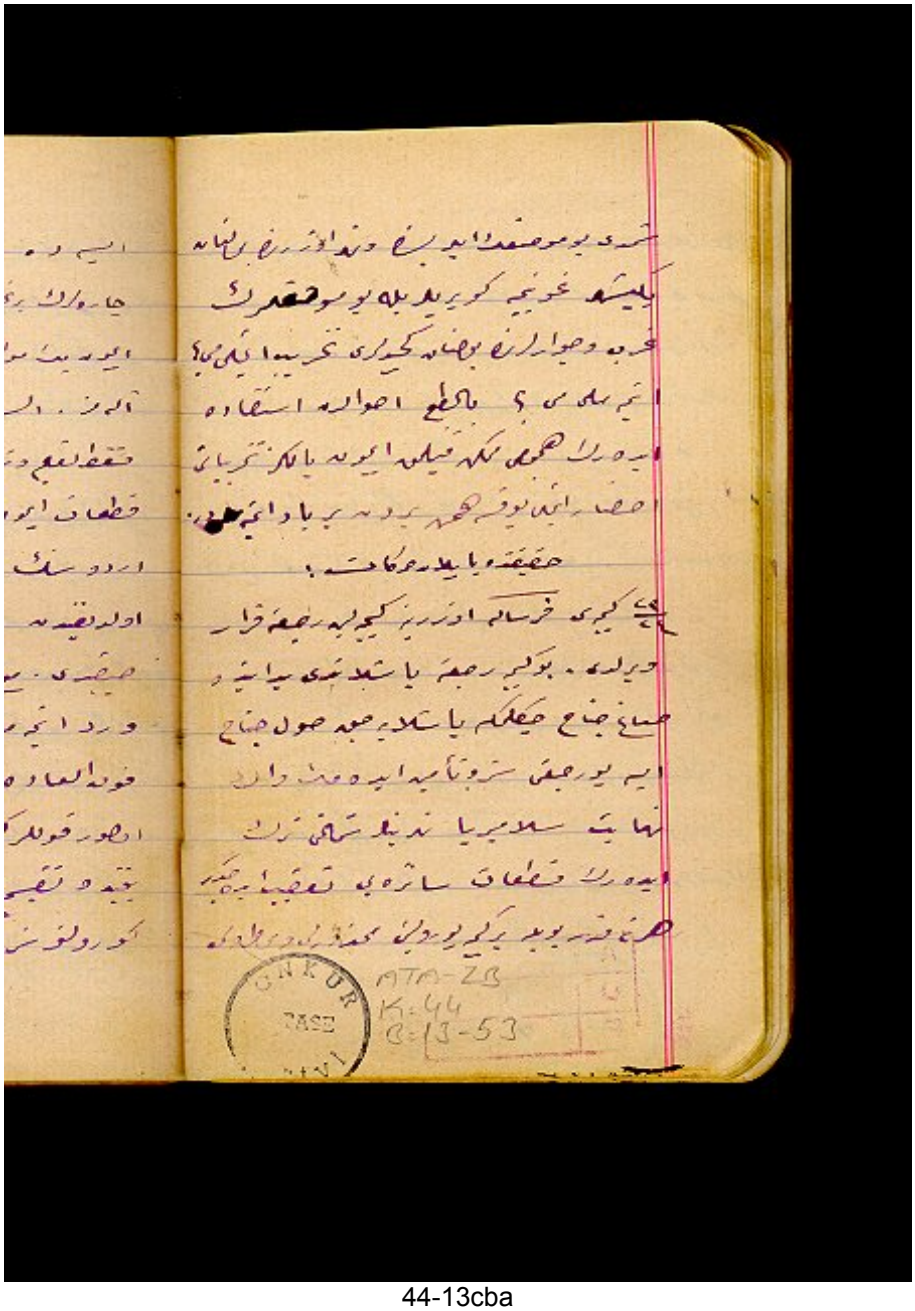

U | 9
F | .9-52

44-13cb

13 cb

Yenişehir, sol cenah Goniça-Ali Fakih civarında olmak üzere doğrudan doğruya Köstem nehrini müdafaa eden cephe mevziidir. Osmanlı ordusu en ziyade sol cenahı tazyik edeceğinden bu cenaha çok kuvvet lâzımdır ki Reveni Geçitleri'nden baskın veya bir hücum-ı kavî ile hattın mukavemeti bozulmuş ihtiyatlar da sol cenah gerisinde bulunur. Yenişehir tahkim ve takviye olunur ve bir küçük müfreze ile ve gönüllülerle tutulursa kat'î meydan muharebesi vermeye müsait olan bu mevzi' oldukça zaman kazandırır. Eğer düşman hata eder ve dağınık ve ihtiyatsız hareket ederse kollardan birine taarruzumuz hâlinde bir muvaffakiyete lâyık olacaksak bu fırsatı kaybetmeyerek hemen hücum olunabilir.

ANKARA
ATA-ZB
K:44
B:13-53

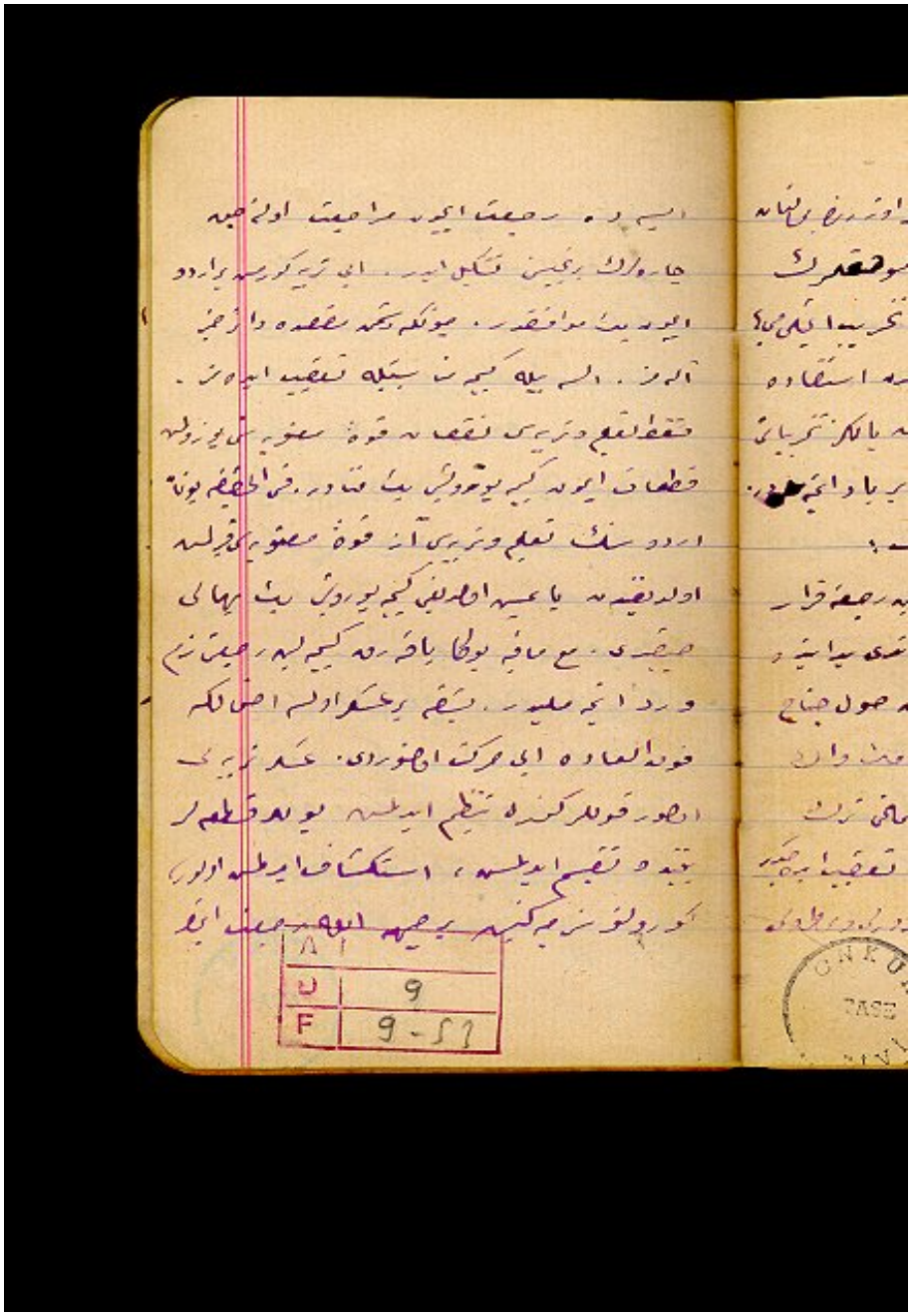
44-13cba

13 cba

Şimdi bu mevziin ilerisinde ve nehrin üzerinde bulunan Yenişehir, Goniça köprüleriyle bu mevzilerin garb ve civarlarında bulunan geçitleri tahrip etmeli mi? Etmemeli mi? Bittabi ahvâlden istifade ederek hücumu mümkün kılmak için yalnız tahribâtı ihzar etmeli; yoksa hemen birden berbat etmemelidir.

Hakikatte Yapılan Harekât:

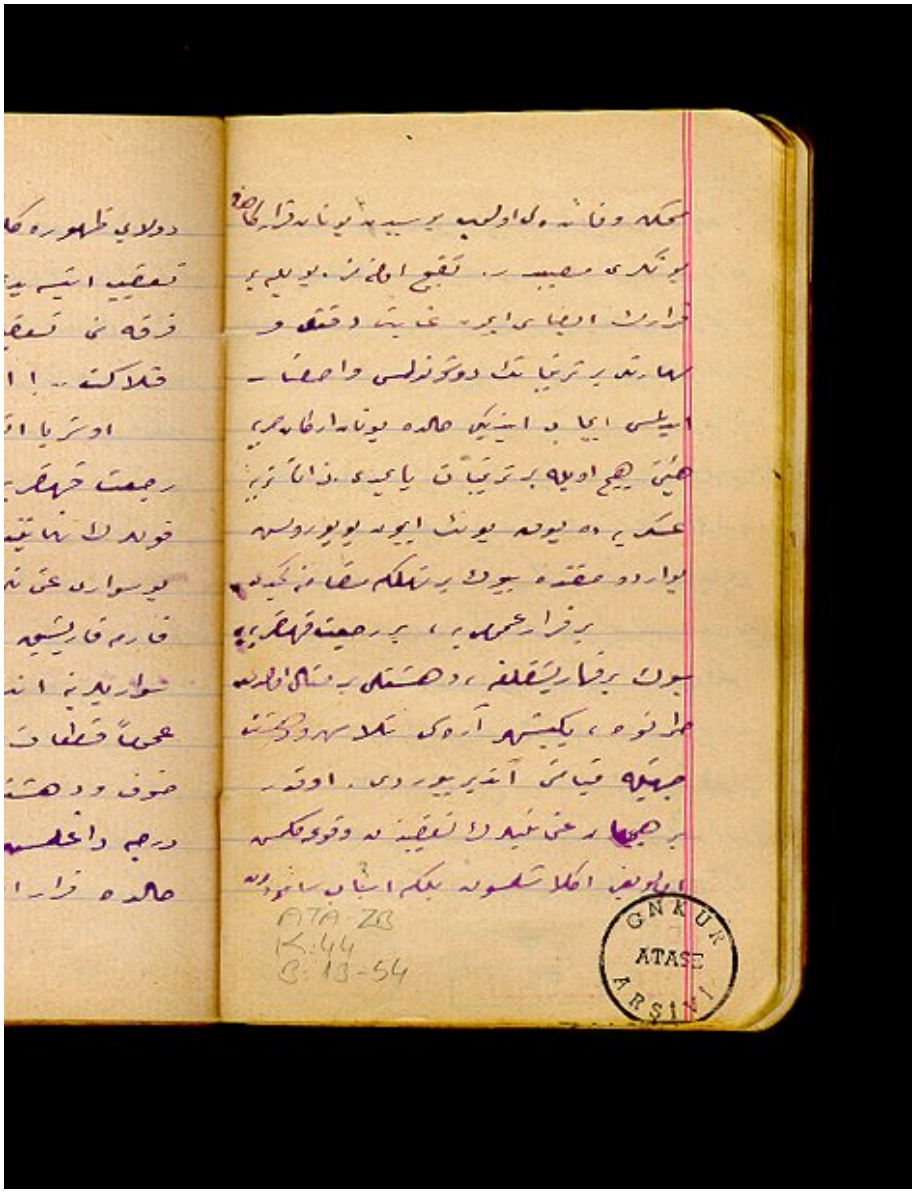
23-24 gecesi Farsala üzerine geceleyin ric'ata karar verildi. Bu gece ric'ata başlandı. Bidayette sağ cenah çekilmeye başlayacak, sol cenah ise bu ric'atı setr ve temin edecek ve nihayet Salambriya nehrinin şimalini terk ederek kıtaat-ı saireyi ta'kip edecektir. Her ne kadar böyle bir gece yürüyüşünü mahzurlu ve muhataralı

44-13cc

13 cc

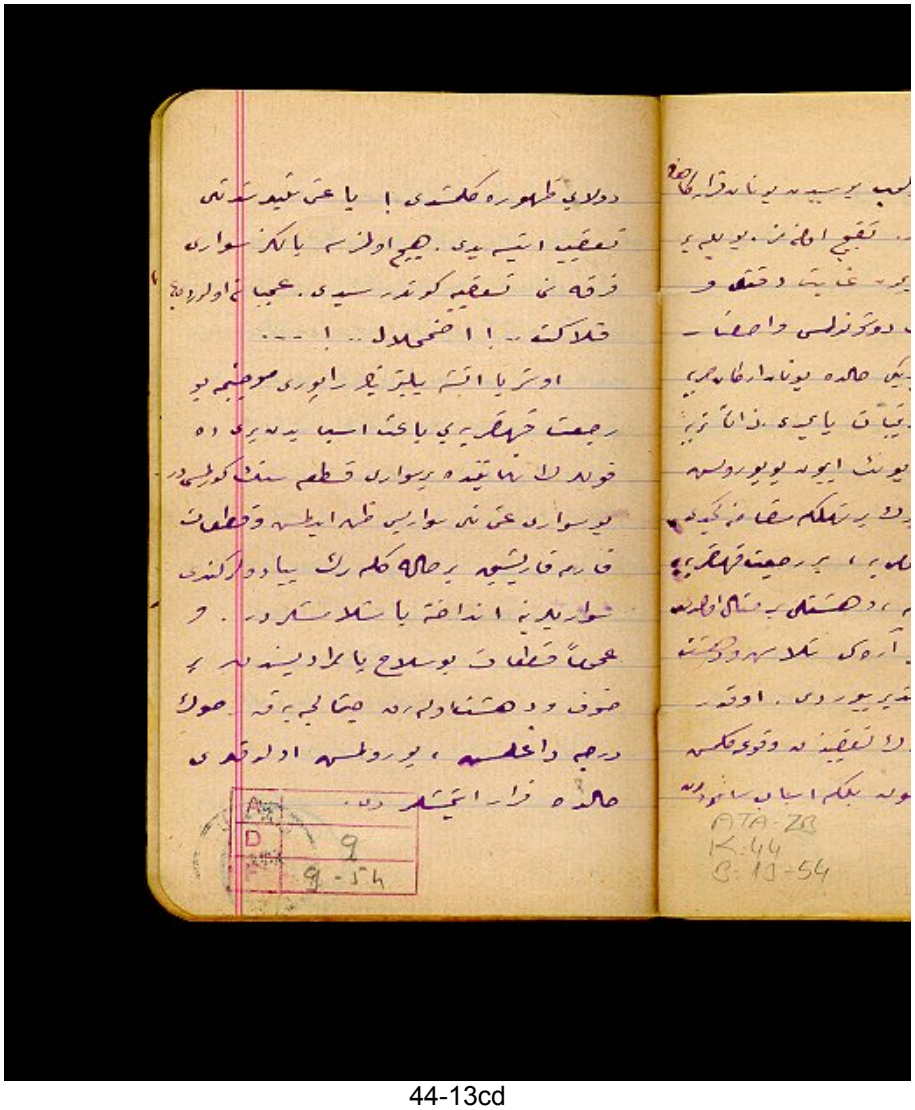
ise de ric'at için müracaat olunacak çarelerin birincisini teşkil eder. İyi terbiye görmüş bir ordu için pek muvafıktır. Çünkü düşman maksada dair haber alamaz. Alsa bile gece münâsebetiyle ta'kip edemez. Fakat ta'lim ve terbiyesi noksan kuvve-i maneviyesi bozulmuş kıtaat için gece yürüyüşü pek fenadır. Filhakika Yunan ordusunun talim ve terbiyesi az kuvve-i maneviyesi bozulmuş olduğundan yapmış olduğu gece yürüyüşü pek pahalı çıktı. Mamafih buna bakarak geceleyin ric'atımız vürûd etmemelidir. Başka bir asker olsa ihtimâl ki fevkalâde iyi bir hareket olunurdu. Asker terbiyesi olur, kollar güzel tanzim edilmiş, yollar kıt'alar beyninde taksim edilmiş, istikşâf edilmiş olursa korkusuzca geniş bir cepheyle ric'at etmek

44-13cca

mümkün ve faideli olup bu sebepten Yunan karargâhının bu fikri musîbdir. Takbih olunamaz böyle bir kararın îfâsı için gayret ve dikkatli ve maharetli bir tertibatın düşünülmesi ve ihzar edilmesi icab ettiği hâlde Yunan erkân-ı harbiye heyeti öyle tertibât yaptı. Zaten terbiye-i askeriye de yok, bunun için bu yürüyüş bu ordu hakkında büyük bir tehlike makamına geçti.

Bir karar-ı umumiye bir ric'at-ı kâhhariyeye, büyük bir karışıklığa dehşetli bir misal olur. Tırnova, Yenişehir arası telâş ve dehşet cihetiyle kıyameti andırıyordu. O kadar bir heyecan Osmanlıların tazyikinden vuku'a gelmiş olduğu anlaşılsın. Belki esbâb-ı saireden

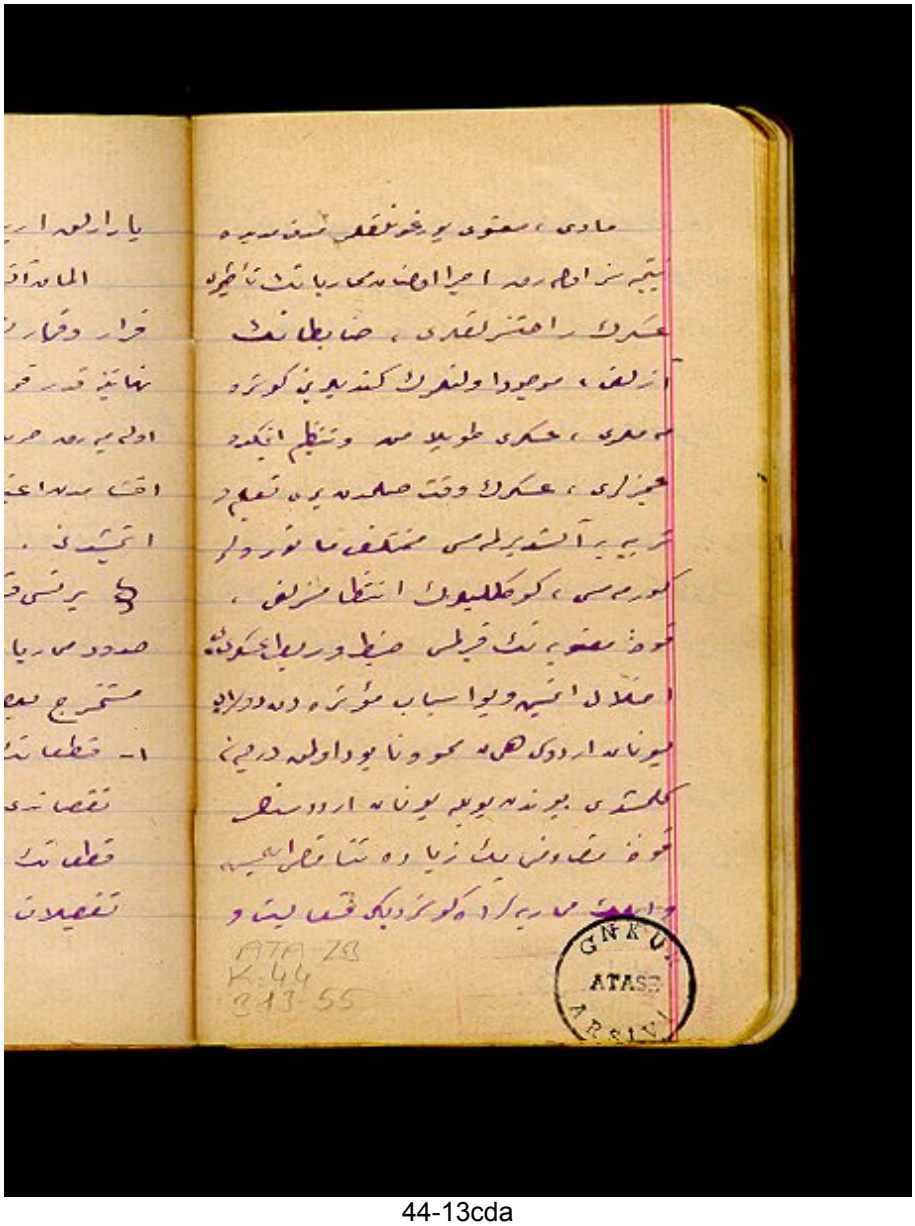

44-13cd

13 cd

dolayı zuhura gelmişti! Ya Osmanlılar şiddetli ta'kip etseydi hiç olmazsa yalnız süvari fırkasını ta'kibe gönderseydi. Acaba ne olurdu? Felâket! İzmihlâl!...

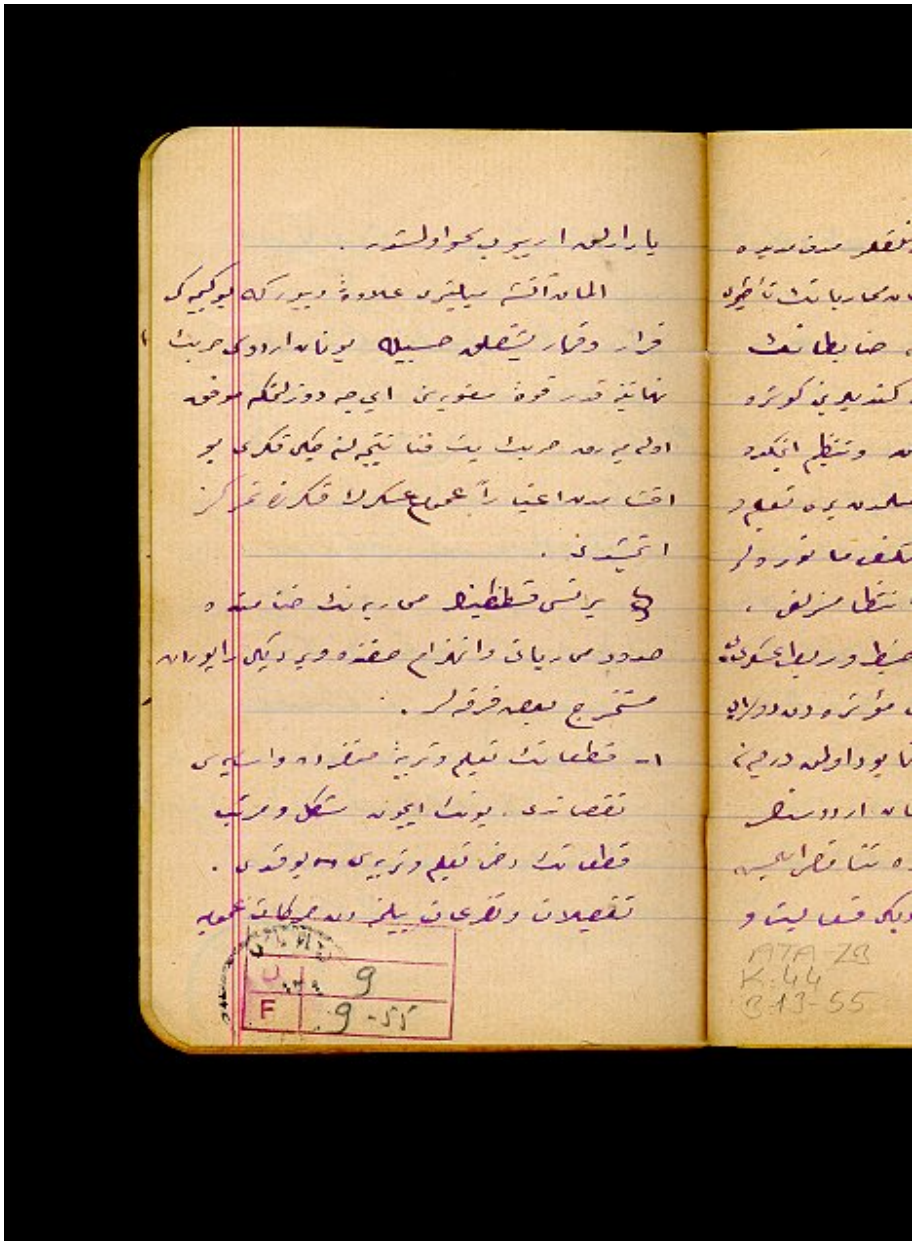
Avusturya ataşe militerinin raporu mucibince bu ric'at-i kâhhariyeye bahis esbabtan biri de kolların nihayetinde bir süvari kıt'asının görülmesidir. Bu süvari Osmanlı süvarisi zannedilmiş ve kıtaat karma karışık bir hâle gelerek piyadeler kendi süvarilerine endahta başlamışlardır ve umumen kıtaat bu silâh patırtısından havf-ı dehşet olarak Çatalca'ya kadar son derece dağılmış, bozulmuş oldukları hâlde firar etmişlerdir.

44-13cda

13 cda

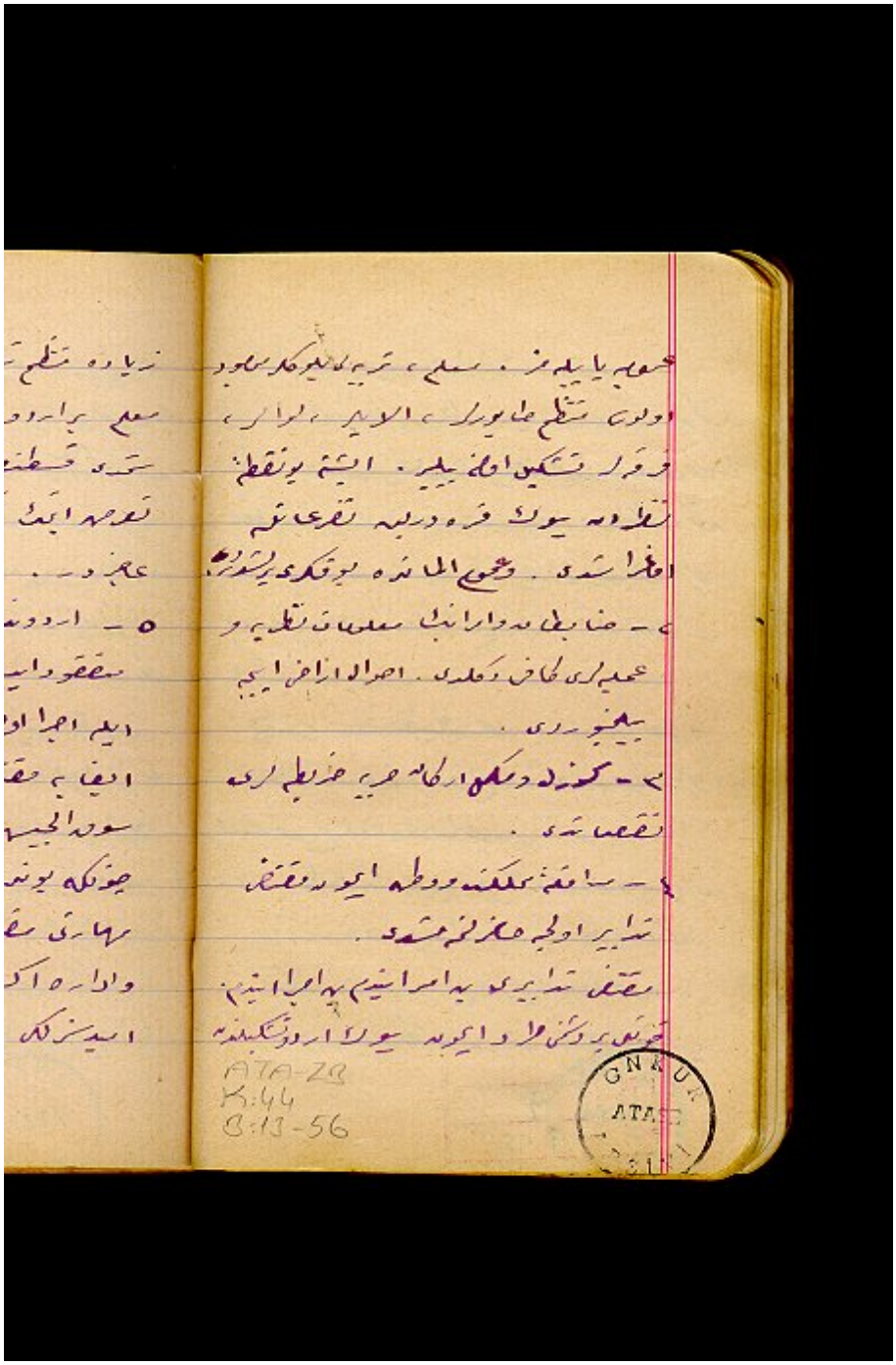
Maddî-manevî yorgunluklar Teselya'da neticesiz olarak icra olunan muharebâtın tesiri, askerin rahatsızlıkları, zabitanın azlığı mevcut olanların kendilerini gösterememeleri, askeri toplamak ve tanzim etmekte acziyetleri, askerin vakt-ı sulhtan beri ta'lim ve terbiyeye alıştırılmaması muhtelif manevralar görmemesi, gönüllülerin intizamsızlığı, kuvve-i maneviyenin kırılması, zabt-ı rapt-ı askeriyeyi ihlâl etmiş bu esbab-ı müessireden dolayı Yunan ordusu hemen mahv-u nabud olmak derecesine düşmüştü. Bundan böyle Yunan ordusunun kuvve-i mukavemeti pek ziyade tenakıs eylemiş ve ilk muharebelerde gösterdiği faaliyet ve

44-13ce

yararlık eriyip mahvolmuştur. Alman ataşe militeri ilâveten verdiği bu geceki firar ve karışıklık hasebiyle Yunan ordusu harbin nihayetine kadar kuvve-i maneviyesini iyice düzeltmeye muvaffak olamayarak harbin pek fena neticeleneceği fikri bu akşamdan itibaren umumî askerin fikrini temerküz etmişti. Prens Konstantin muharebenin hitamından hudut muharebatı ve inhizâm hakkında verdiği rapordan mustahreç fırkalar

1. Kıtaatın ta'lim ve terbiye-i münferite ve esasiyesi noksandı. Bunun için müşekkel ve mürettep kıtaatın dahi ta'lim ve terbiyesi yoktu. Tafsilât ve teferruat bilinmeden harekât-ı umumiye

ATA-28
K:44
8:13-56

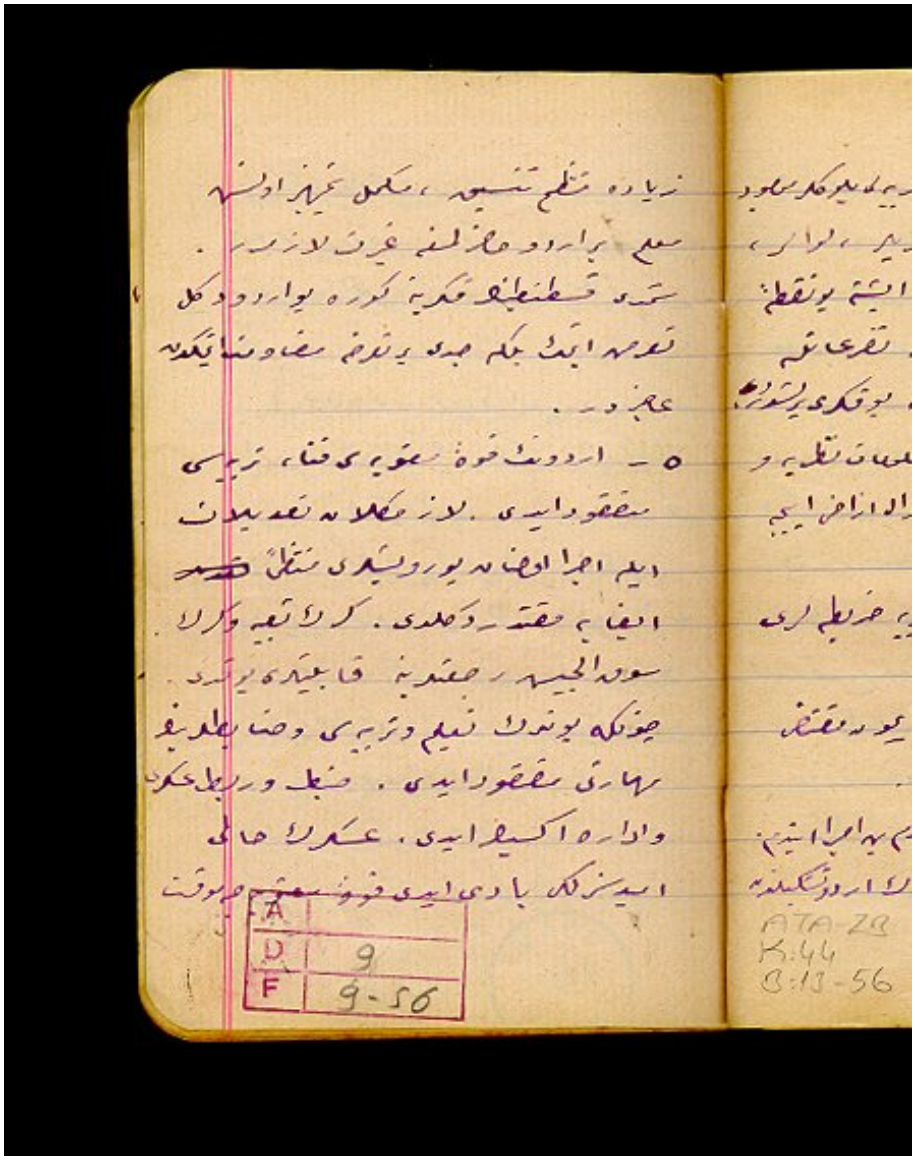
44-13cea

umumiye yapılamaz. Muallem, terbiyeli bölükler mevcut olup muntazam taburlar, alaylar, livalar, fırkalar teşkil olunabilir. İşte bu nokta-i nazardan Büyük Frederik teferruâtıyla uğraştı ve umum Almanlara bu fikri yerleştirdi.

2. Zabitân ve ümerânın ma'lûmât-ı nazariye ve umumiyeleri kâfi değildi. Ahval-i arazi iyice bilinmiyordu.

3. Güzel ve mükemmel erkân-ı harbiye haritaları noksandı.

4. Müdâfaa-i memleket ve vatan için muktezi tedabir evvelce hazırlanmamıştı. Muktezi tedabiri ben emrettim! Kuvvetli bir düşmanı tard için büyük ordu teşkilinden

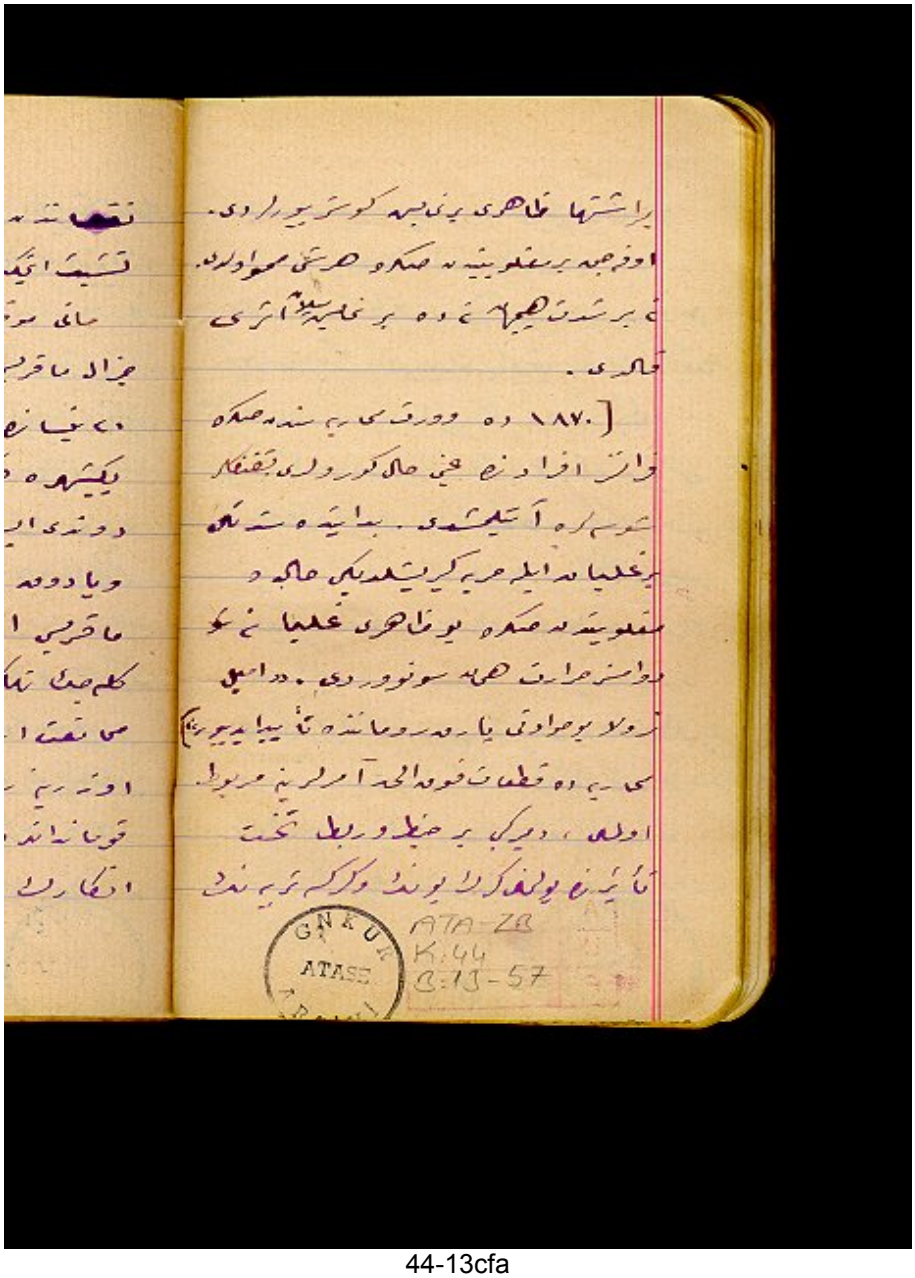

44-13cf

13 cf

ziyade tanzim, tensik mükemmel techiz olunmuş muallem bir ordu hazırlamaya gayret lâzımdır. Şimdi Kostantin'in fikrine göre bu ordu değil taarruz etmek belki ciddî bir taarruza mukavemet etmekten âcizdir.

5. Ordunun kuvve-i maneviyesi fenâ, terbiyesi mefkud idi. Lâzım gelen tadilât ile icra olunan yürüyüşleri muntazaman îfâ etmeye muktedir değildi. Gerek tabiye ve gerek sevk'ülceyş ric'atlarına kabiliyetleri yoktu. Çünkü bunların ta'lim terbiyesi ve zabitlerin mahareti mefkut idi. Zabt-ı rabt-ı askerî ve idâre eksik idi. Askerin hâli ümitsizliği badî idi. Kuvve-i maneviyece muvakkat

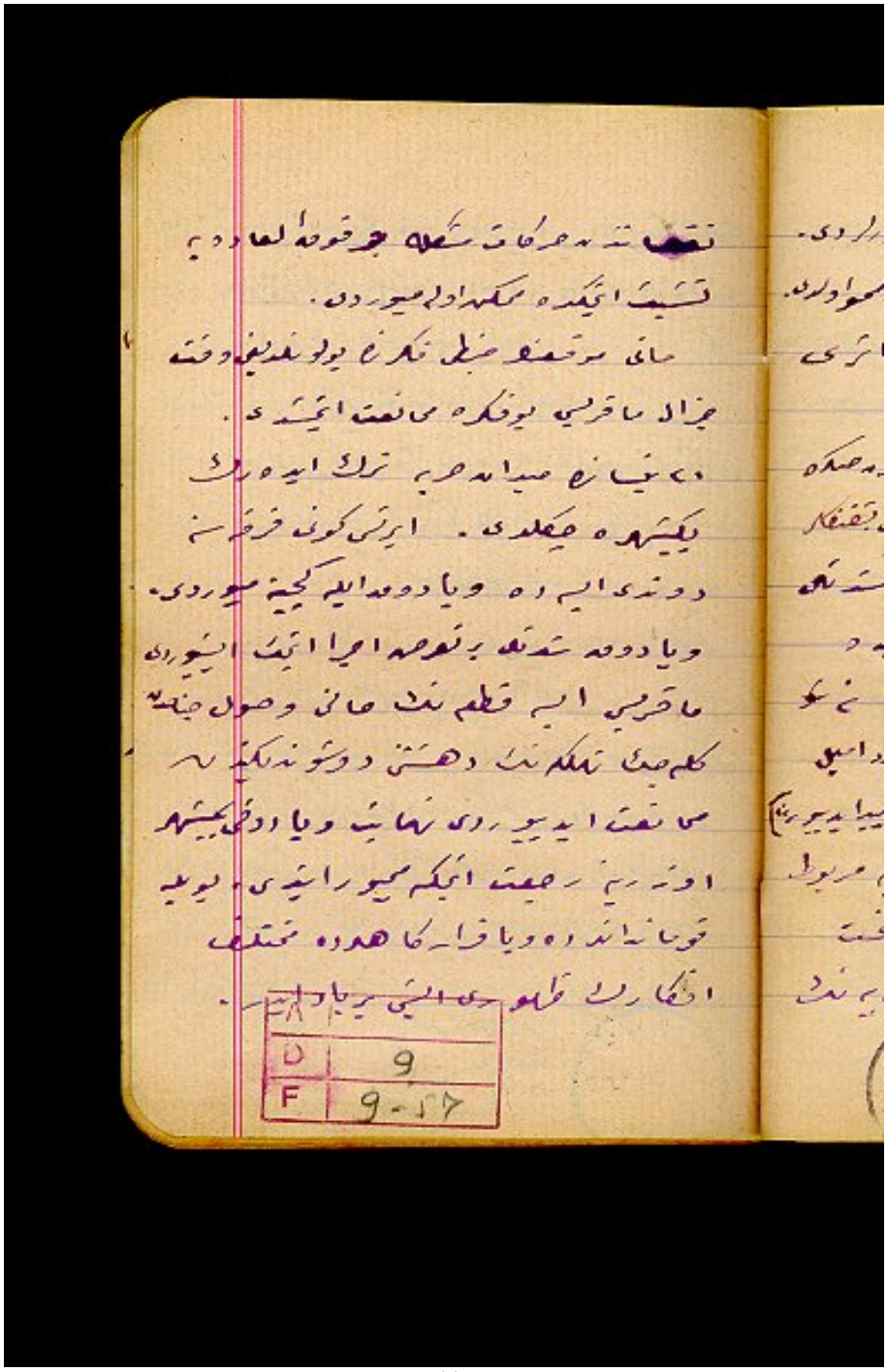

44-13cfa

13 cfa

bir iştiha-yı zahirî nümayiş gösteriyorlardı. Ufacık bir mağlûbiyetten sonra her şey mahvoldu. Ne bir şiddet cihetinden şiddet-i heyecandan ne de bir nümayiş-i seyelân eseri kaldı.

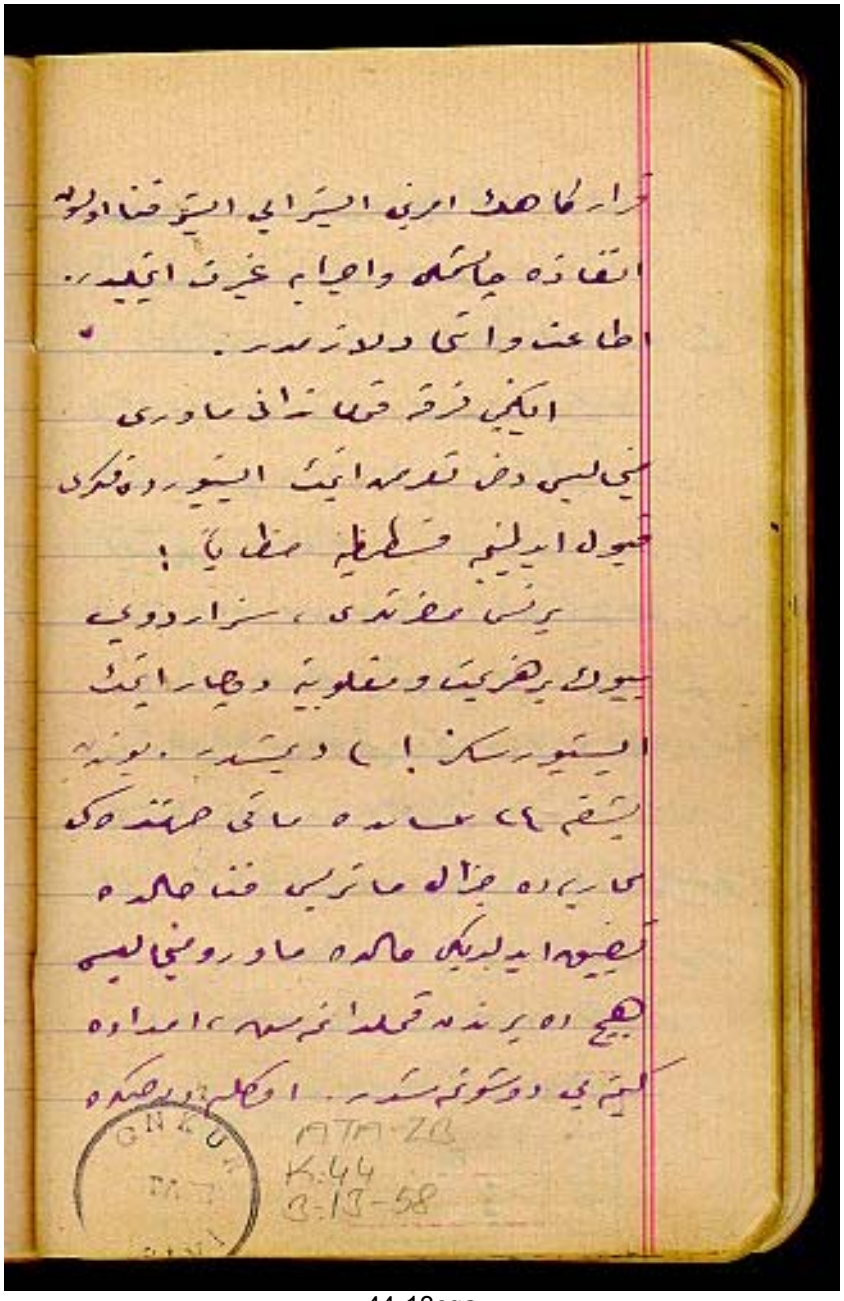
(1870'de Vorot Muharebesi'nden sonra Fransız efradında aynı hâl görüldü. Tüfenkler şoselere atılmıştı. Bidayette şiddetli bir galeyan ile harbe girişilmediği hâlde mağlûbiyetten sonra bu zahirî galeyâna devamsız hareket hemen sönüyordu. "Emil Zola bu havadisi Park romanında teyit ediyordu.") Muharebede kıtaat fevk'ül hat amirlerine merbut olmalı demir gibi bir zabt-ı rabt, taht-ı tesirinde bulunmalı, gerek bunun ve gerek terbiyenin

44-13cg

noksanından harekât-ı müşkile bir fevkalâde teşebbüs etmek de mümkün olamıyordu.

Mati mevkinin zaptı fikrinde bulunduğu vakit General Makrasis bu fikre muhalefet etmişti. 21 Nisanda meydan-ı harbi terk ederek Yenişehir'e çekildi. Ertesi günü fırkasına döndüyse de Vayadok ile geçinemiyordu. Vayadok şiddetli bir taarruz icra etmek istiyordu. Makrasis ise kıtaatın hâlini ve sol cenahdan gelecek tehlikenin dehşetini düşündüğünden mümanaat ediyordu. Yenişehir üzerine ric'at etmeye mecbur etti. Böyle kumandanlarla veya karargâhlarda muhtelif efkârın zuhûru işi berbat eder.

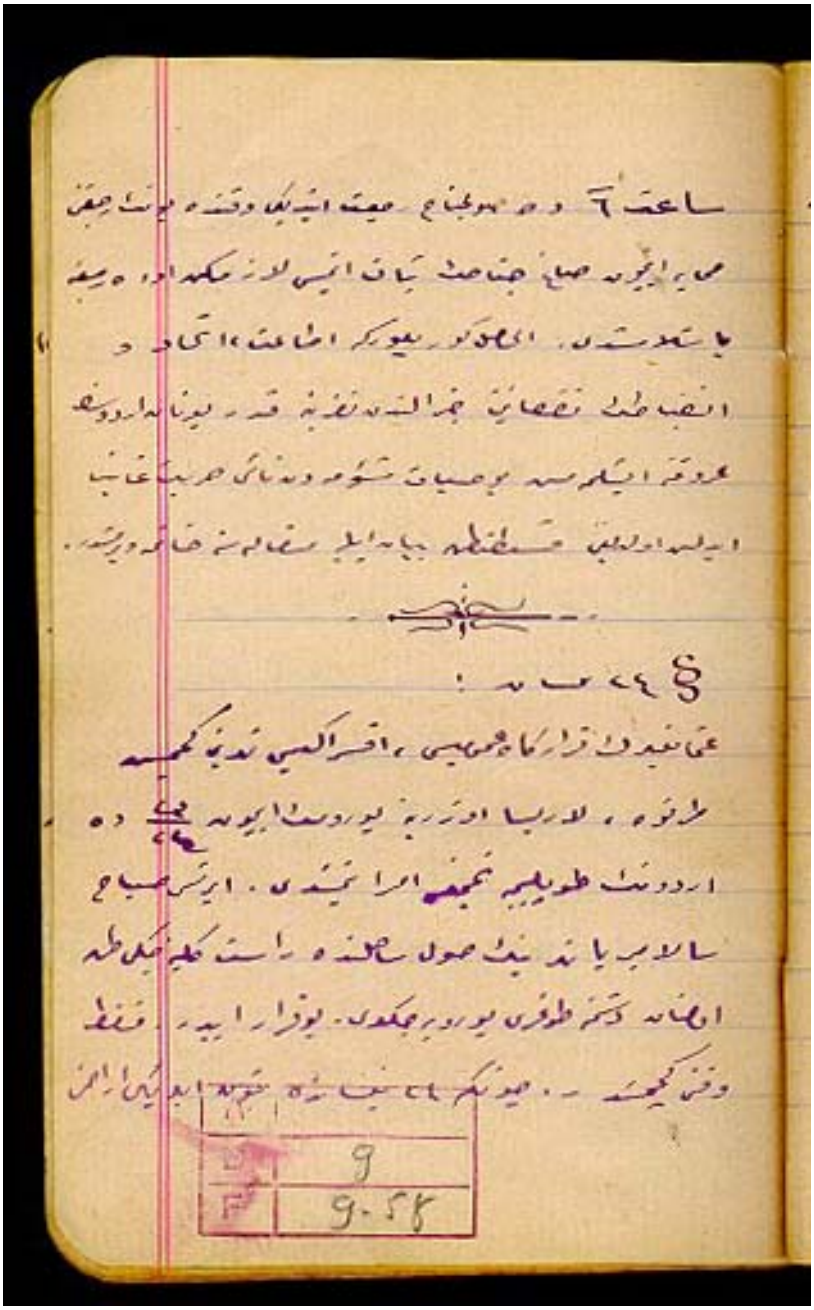
44-13cga

13 cga

Karargâhın emrini ister iyi, ister fena olan infaza çalışmalı ve icraya gayret etmelidir. İtaat ve ittihat lâzımdır.

İkinci Fırka Komutanı Mavri Mihalis dahi taarruz etmek istiyordu. Fikri kabul edilmeyince Kostantin'e hitaben: "Prens hazretleri, siz orduyu büyük bir hezimet ve mağlûbiyete düçâr etmek istiyorsunuz!" demiştir.

Bundan başka 24 Nisanda Mati cihetindeki muharebede General Matris fena hâlde tazyik edildiği hâlde Mavri Mihalis hiç de yerinden kımıldamamış, imdada gitmeyi düşünmemiştir. Öğleden sonra

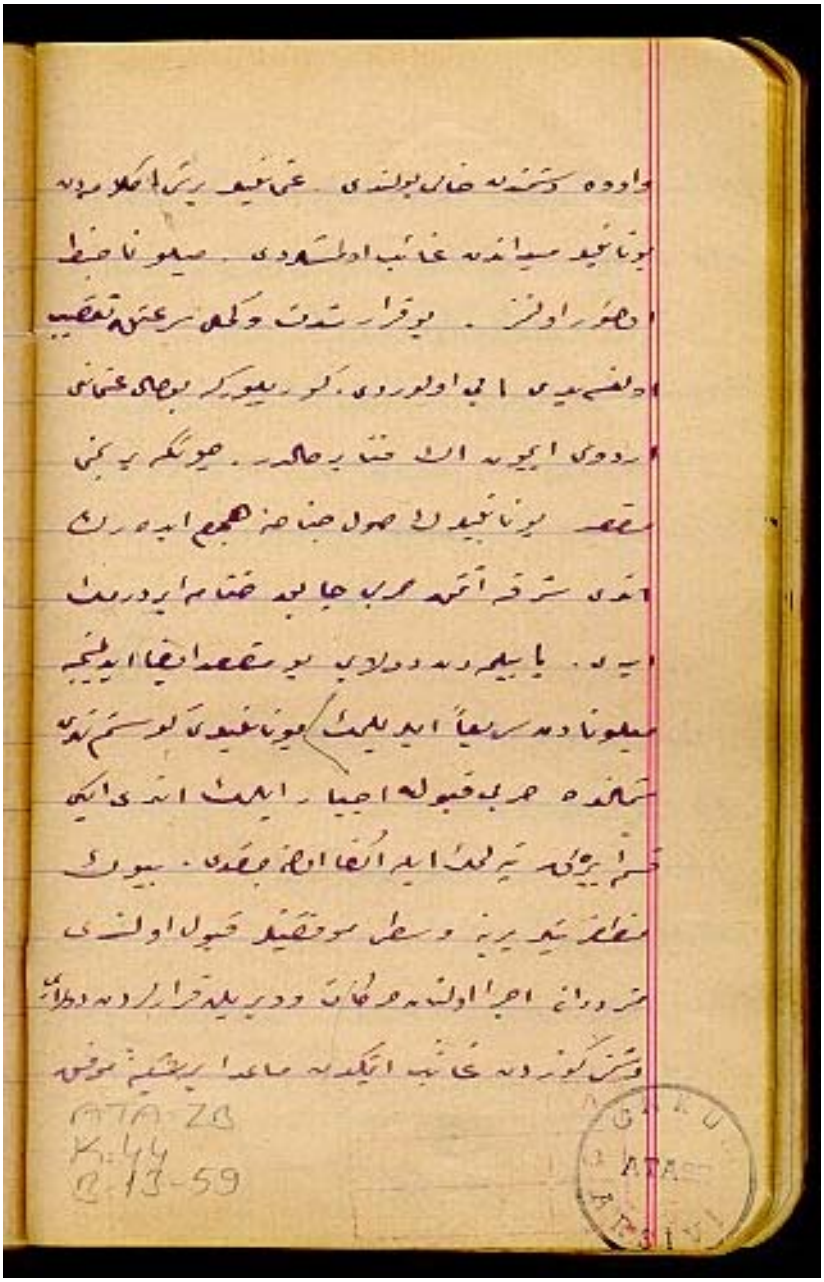
44-13ch

13 ch

saat 6'da sol cenah maiyyet ettiği vakitte bunun ric'atını himaye için sağ cenahın sebat etmesi lâzımken o da ric'ata başlamıştı. Elhâsıl görülüyor ki ittihat ve inkıyadın noksanını haber alınmasından takarrubuna kadar Yunan ordusunun avdetine ilişilmemiş bu hissiyat-ı meş'umeden nâşî harbin kaybedilmiş olduğunu Kostantin beyan ile mukamelesine hatime vermiştir.

24 Nisan:

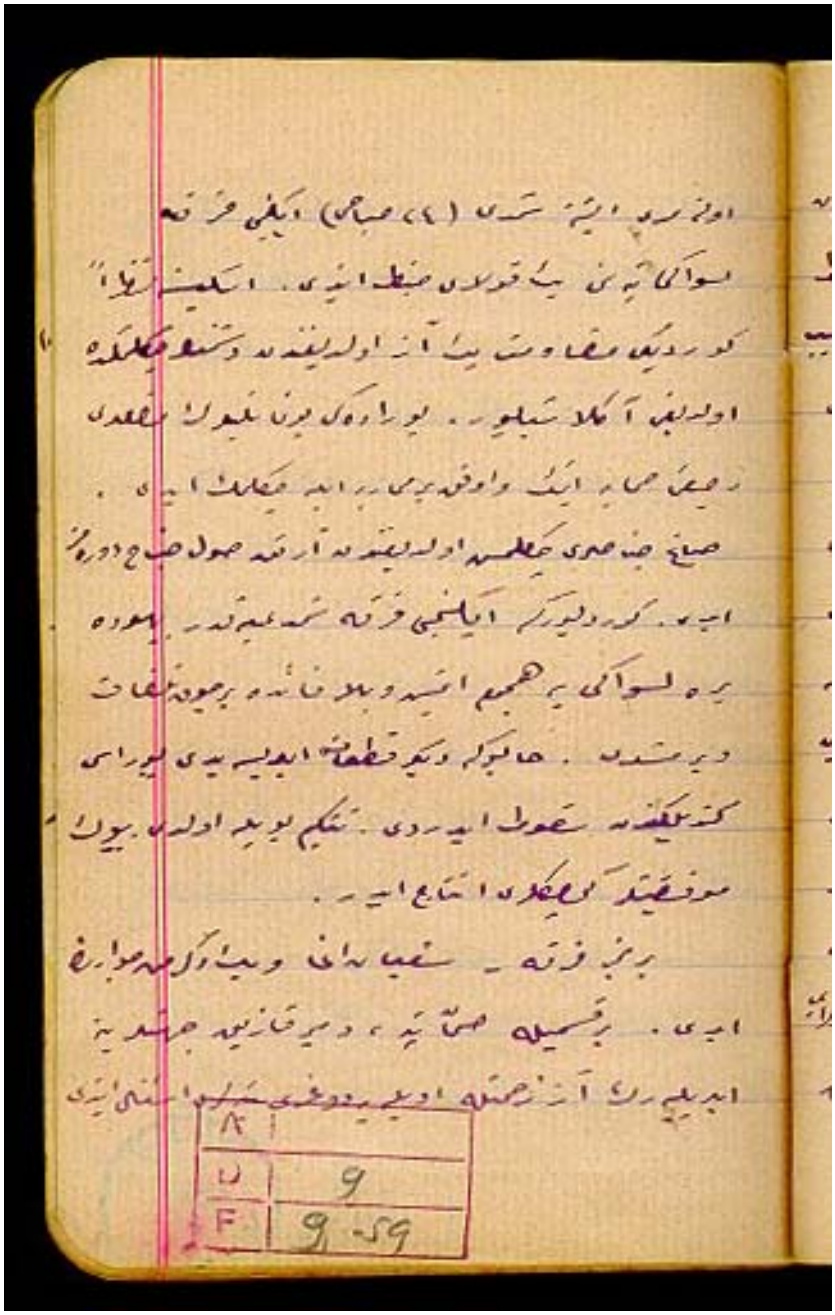
Osmanlıların karargâh-ı umumîsi, Akrakis nehrini geçmiş Tırnova-Larisa üzerine yürümek için 23-24'de ordunun topçu ile techizi emrolunmuştu. Ertesi sabah Salambriya nehrinin sol sahilinde rast geleceği zannolunan düşmana doğru yürüyecekti. Bu karar iyidir; fakat vakti geçmiştir. Çünkü 24 Nisanda ta'yin edildiği arazi

44-13cha

13 cha

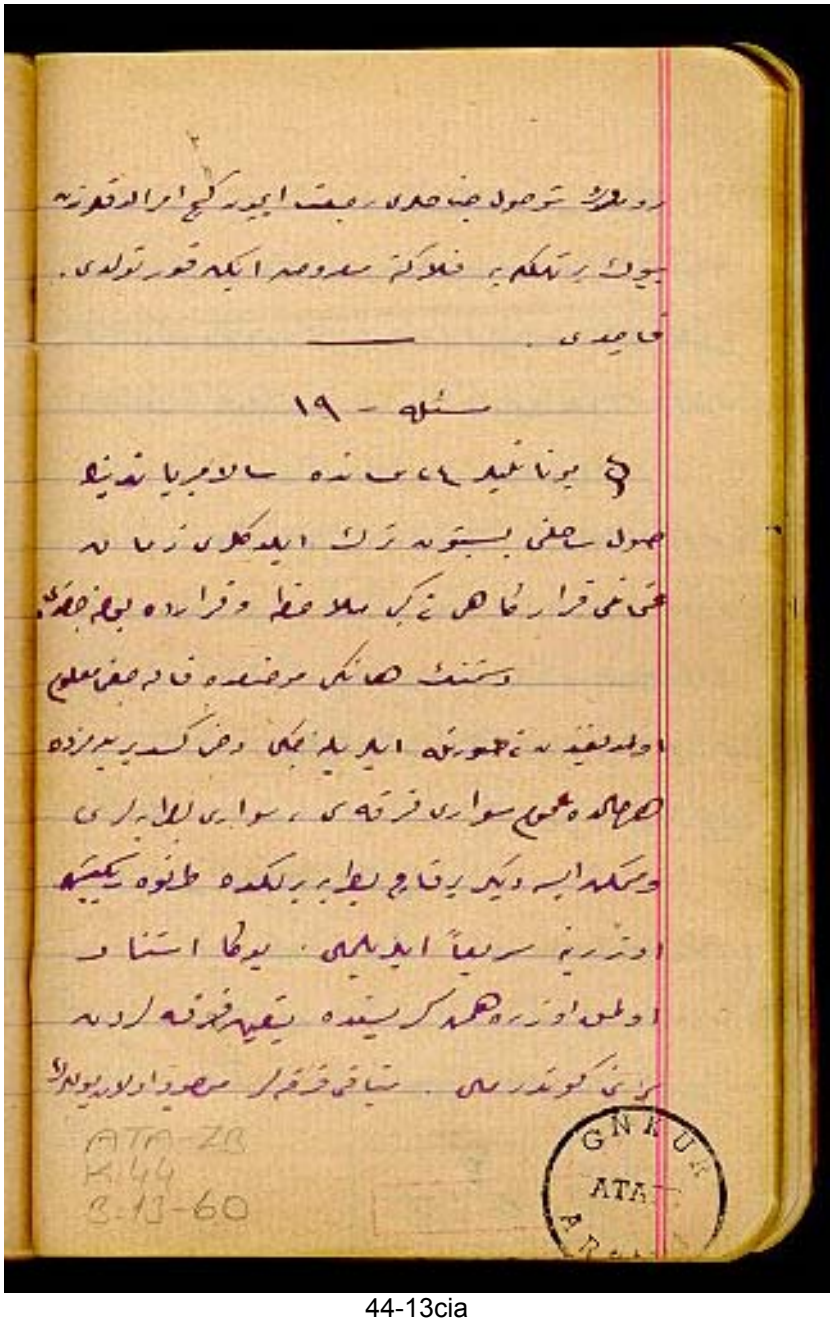
ve ovada düşmandan hâlî bulundu. Osmanlılar bir şey anlamadan Yunanlılar meydandan kaybolmuşlardı. Milôna zapt olunur olunmaz bu firar şiddet ve kemâl-i sür'at ile ta'kip olunsaydı iyi olurdu. Görülüyor ki bu hâl Osmanlı ordusu için en fena bir hâldir. Çünkü birinci maksat Yunanlıların sol cenahına hücum ederek onları şarka atmak harbi çabuk hitama erdirmek idi. Yayılmadan dolayı bu maksat îfâ edilemeyince Milôna'dan seri'an ilerlemek Yunanlıları Köstem nehri şimalinde harbe kabule icbar eylemek, onları iki kısma ayırmak, tepelemek ile iktifa olunacaktı. Büyük muzafferiyetler yerine vasatî muvaffakiyetler kabul olundu. Şedidâne icra olunan harekât ve verilen kararlardan dolayı düşmanı gözden kaybetmekten maada bir şeye muvaffak

A	
U	9
F	9-59

44-13ci

olunamadı. İşte şimdi (24 sabahı) İkinci Fırka, Lesvaki tepesini pek kolay zaptetti. Eskisine nazaran gördüğü mukavemet pek az olduğundan düşmanın çekilmekte olduğu anlaşılıyor. Buradaki Yunanlıların maksadı ric'atı himaye etmek ve ufak bir muharebe ile çekilmek idi. Sağ cenahları çekilmiş olduğundan artık sol cenah duramazdı. Görülüyor ki İkinci Fırka şimdiye kadar beyhude yere Lesvaki'ye hücum etmiş bilâ-faide birçok telefât vermişti. Hâlbuki diğer kıtaat ilerleseydi burası kendiliğinden sükut ederdi. Nitekim böyle oldu. Büyük muvaffakiyetler küçükleri intaç eder. Birinci Fırka-Şaban Ağa ve Beydeğirmen civarında idi. Bir kısmı ile Harman tepede Demirkazık cihetlerine ilerleyerek az zahmetle öğleye doğru tepeleri işgâl etti.

ATA-ZA
K44
8-13-60

GNU
ATA
PRE

44-13cia

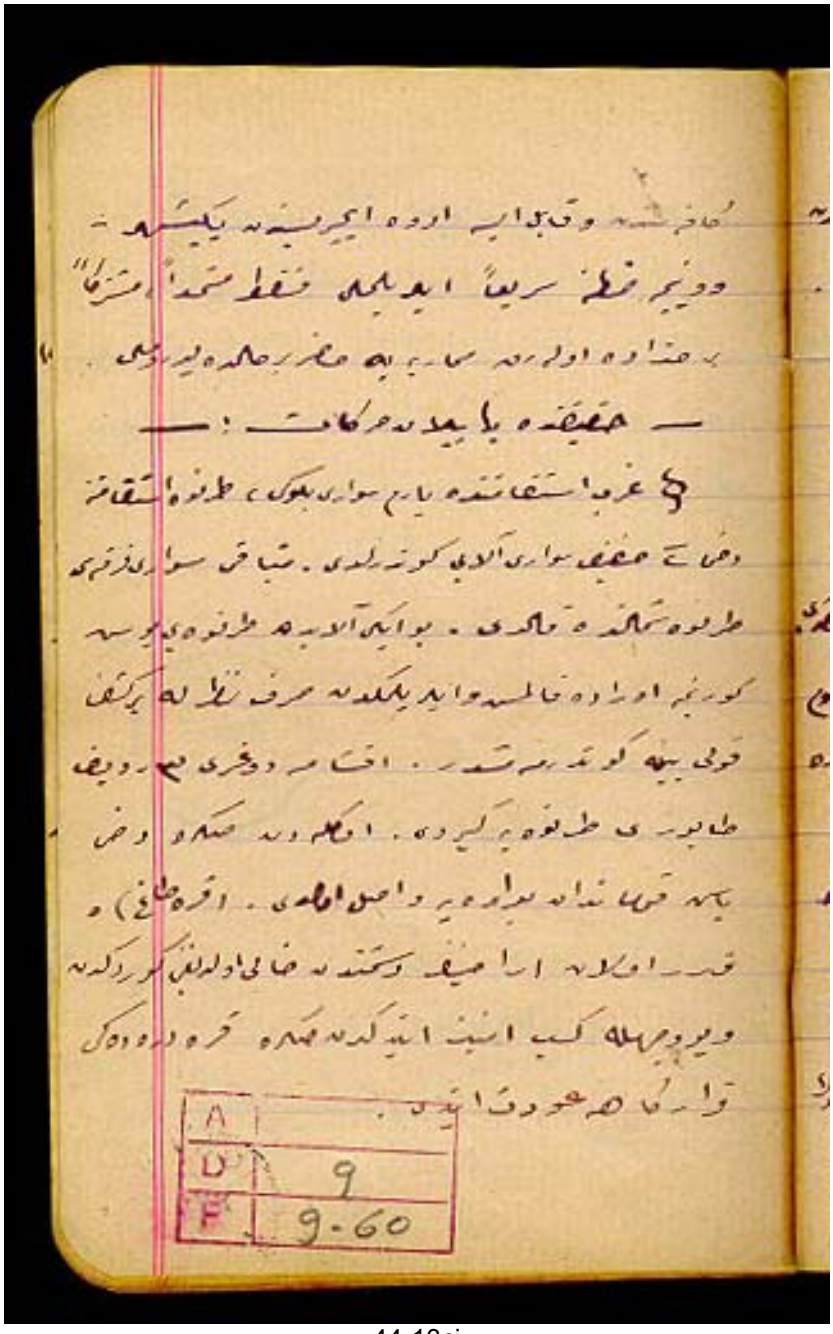
13 cia

Rumların şu sol cenahları geri çekilmek için geç emir aldıklarından büyük bir tehlikeye, felâkete maruz iken bir şekilde kurtuldu, kaçtı.

Mesele: 19

Yunanlılar 24 Nisanda Salambriya'nın sol sahilini büsbütün terk ettikleri zaman Osmanlı karargâhı ne gibi değerlendirme ve kararda bulunacaktı?

Muhasımın hangi mevzide kalacağı malûm olmadığından nasıl ilerleyeceği de kestirilemezdi. Herhâlde süvari tümeni, süvari bataryaları ve mümkün ise diğer birkaç batarya ile birlikte Tırnova-Yenişehir üzerine sür'atle ilerlemelidir. Buna istinad etmek üzere hemen gerisindeki yakın fırkalardan birini göndermeli, geri kalan fırkalara da mevcut olan yolların

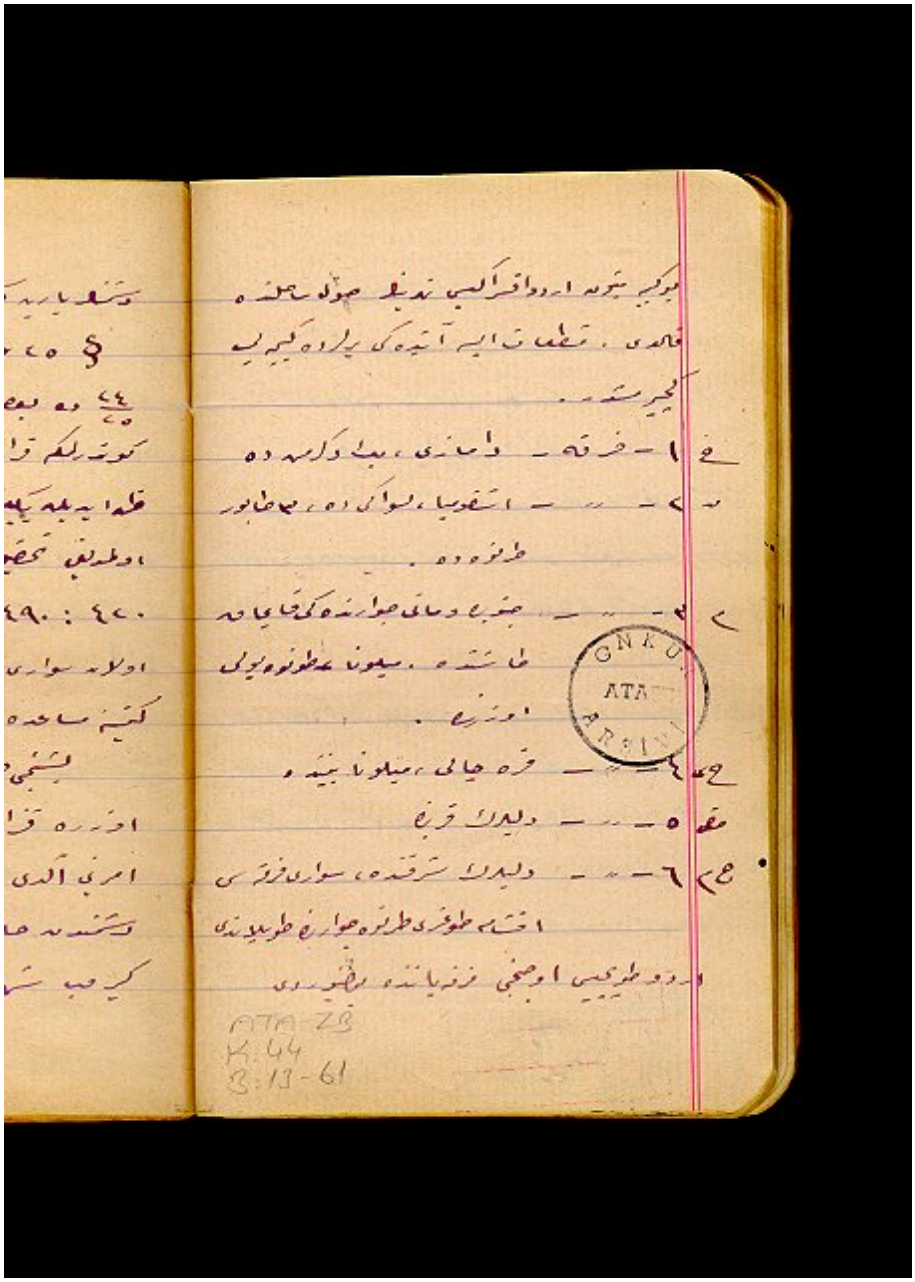
44-13cj

13 cj

kâffesinden ve kabil ise ova içerisinden Yenişehir-Goniça hattına seri'an ilerlemeli; fakat müttehiden ve müştereken bir hizada olarak muharebeye hazır bir hâlde bulundurulmalı.

Hakikatte Yapılan Harekât:

Garb istikametinde yarım süvari bölüğü Tırnova istikametine dahi iki hafif süvari alayı gönderildi. Mutebâkî süvari fırkası Tırnova şimalinde kaldı. Bu iki alayda Tırnova'yı boş görünce orada kalmış ve ilerlemekten sarf-ı nazarla bir keşif kolu bile göndermemiştir. Akşama doğru üç redif taburu Tırnova'ya girdi. Öğleden sonra dahi başkumandan buraya vasıl oldu. Karadağ'a kadar olan arazinin düşmandan hâli olduğunu gördükten ve bu vech ile kesb-i emniyet ettikten sonra Karadere'deki karargâha avdet etti.

44-13cja

13 cja

Bu gece bütün ordu Aksrakis nehrinin sol sahilinde kaldı. Kıt'aât ise âtîdeki yerlerde geceyi geçirmiştir.

1 nci Fırka-Damazi, Beydeğirmen'de

2 nci Fırka-İskomya, Lesvaki'de, 3 tabur Tırnova'da

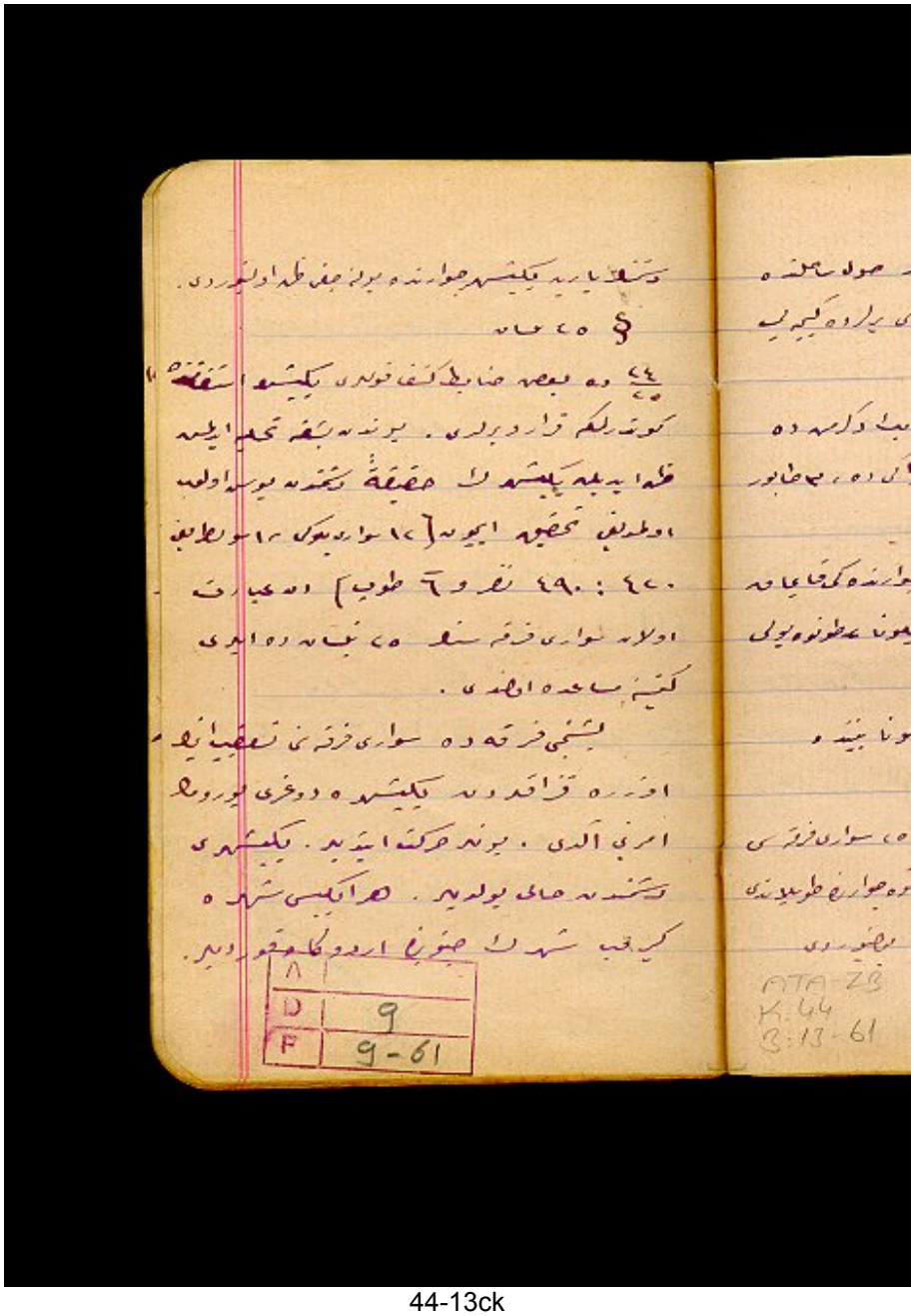
3 ncü Fırka-cenupta ve Mati civarındaki Kaymak Taşı'nda. Milôna-Tırnova yolu üzerinde

4 ncü Fırka-Karaçalı, Milôna beyninde

5 nci Fırka-Deliler kurbunda

6 ncı Fırka-Delilerin şarkında süvari fırkası akşama doğru Tırnova civarında toplandı.

Ordu topçusu Üçüncü Fırka yanında bulunuyordu.

44-13ck

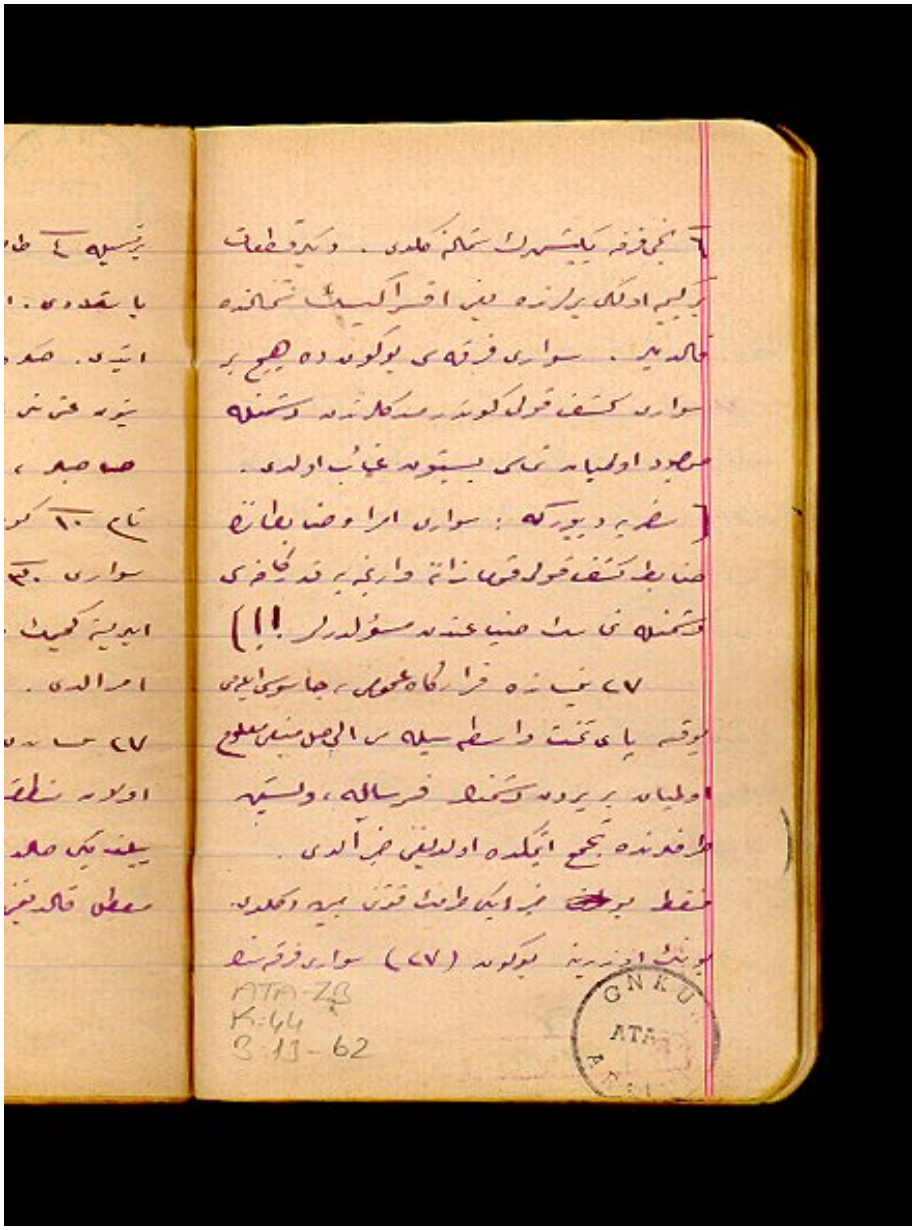
13 ck

Düşmanın yarın Yenişehir civarında bulunacağı zannolunuyordu.

25 Nisan:

24-25'de bazı zabit keşf kolları Yenişehir istikametinde gönderilmeye karar verildi. Bundan başka tahliye edilmiş zannedilen Yenişehir'in hakikaten düşmandan boş olup olmadığını tahkik için (12 süvari bölüğü, bir süvari topu 420-490 nefer ve 6 top)dan ibaret olan süvari fırkasının ileri gitmesine müsaade olundu.

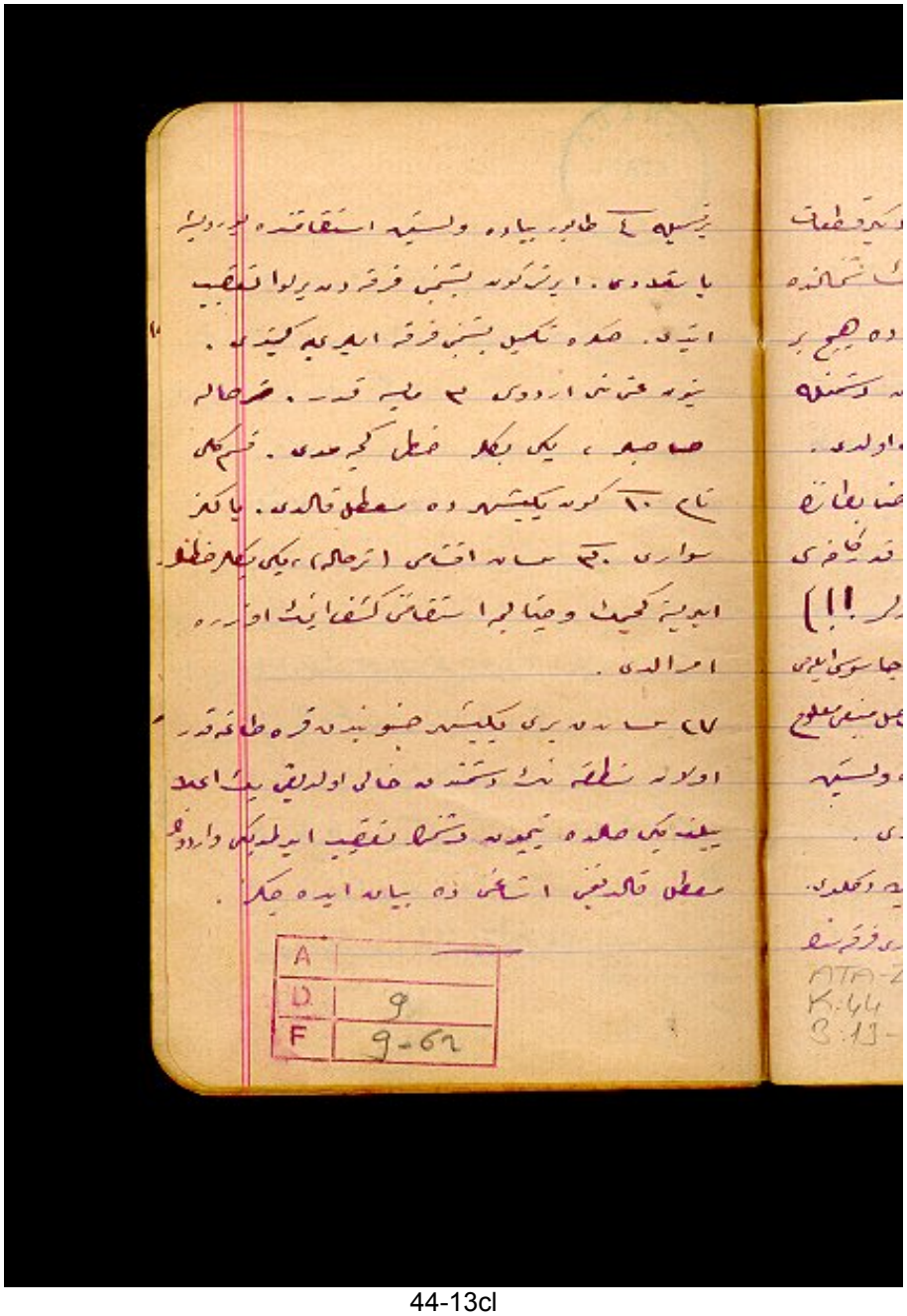
Beşinci Fırka da süvari fırkasını takip etmek üzere Kazaklar'dan Yenişehir'e doğru yürümek emrini aldı. Bunlar hareket ettiler. Yenişehir'i düşmandan hâlî buldular: Her ikisi şehre girip şehrin sonunda ordugâh kurdular.

ATA-ZA
K-64
3-13-62
ATA

44-13cka

13 cka

6 ncı Fırka Yenişehir'in şimaline geldi. Diğer kıt'aât bir gece evvelki yerlerinde yani Aksrakis'in şimalinde kaldılar. Süvari fırkası bugün de hiçbir süvari keşf kolu göndermediklerinden düşmanla mevcut olamayan temas büsbütün kayboldu. (Hizmet-i Seferiye diyor ki: Süvari ümerâ ve zabitânının bir keşif kolu kumandanına varıncaya kadar kâffesi düşmanla temasın ziya'ından mes'uldürler!!) 27 Nisanda karargâh-ı umumî casus ile mi, yoksa payitaht vasıtasıyla mı elhasıl menba'ı ma'lûm olmayan bir yerden düşmanın Farsala, Velestin taraflarında tecemmü' etmekte olduğunu haber aldı. Fakat bu haber iki tarafın kuvvetini mübeyyin değildi. Bunun üzerine bugün (27) süvari fırkasının

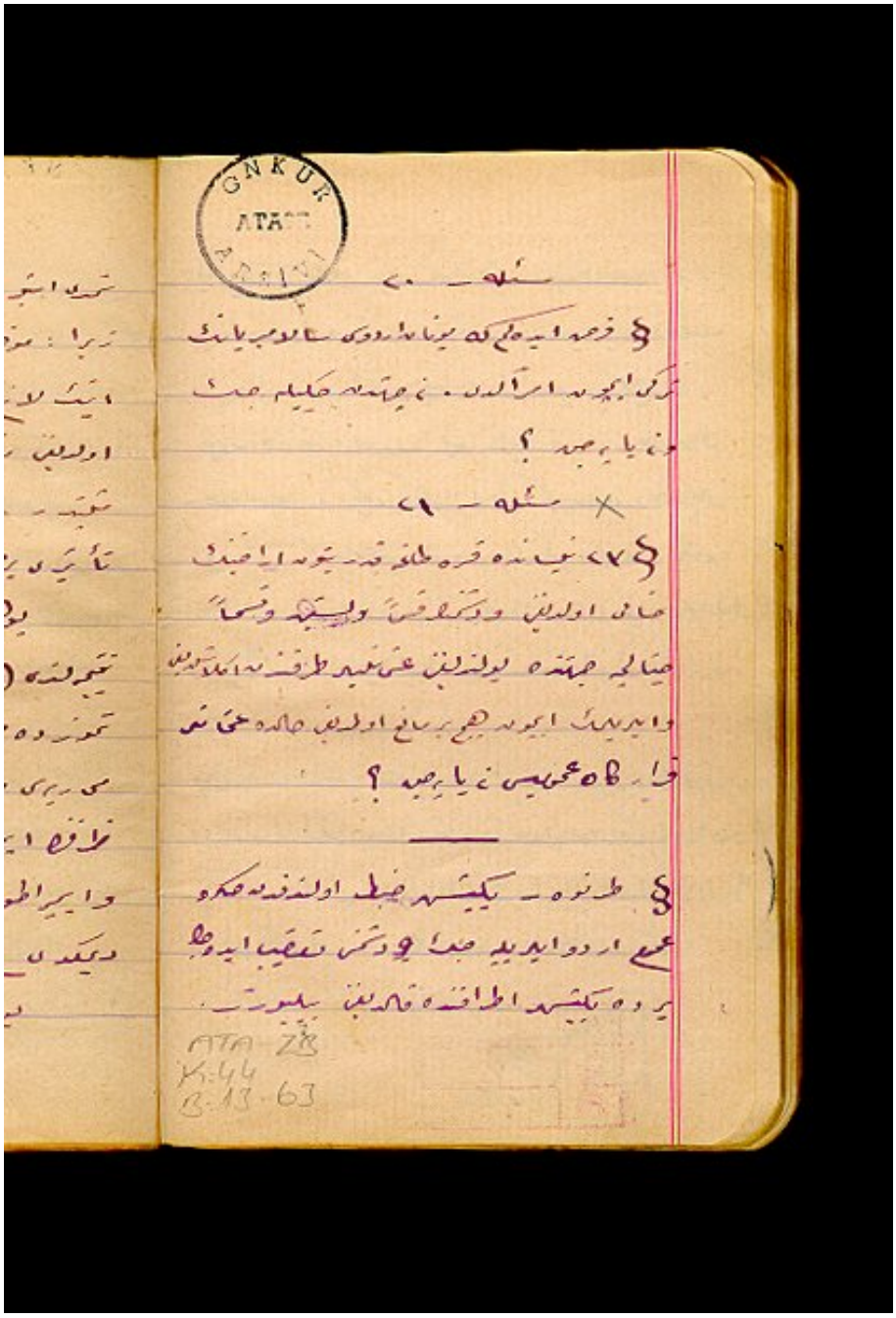

A	
D	9
F	9-62

44-13cl

13 cl

bir kısmı ile 4 tabur piyade Velestin istikametinde yürüyüşe başladı. Ertesi gün 5 nci Fırkadan bir liva takip etti. Sonra tekmil 5 nci Fırka ileriye gitti. Bütün Osmanlı ordusu 3 Mayısa kadar Tırhala, Hacılar, Yenibeyler hattını geçemedi. Kısm-ı küllîsi tam 10 gündür Yenişehir'de muattal kaldı. Yalnız süvari 30 Nisan akşamı Tırhala-Yenibeyler hattının ilerisine geçmek ve Çatalca istikametini keşfetmek üzere emir aldı. 27 Nisandan beri Yenişehir cenubundan Karadağ'a kadar olan mıntıkanın düşmandan hâli olduğu pekalâ bilindiği hâlde niçin düşmanın takip edilmediği ve ordunun muattal kaldığını aşağıda beyân edeceğiz:

44-13cla

13 cla

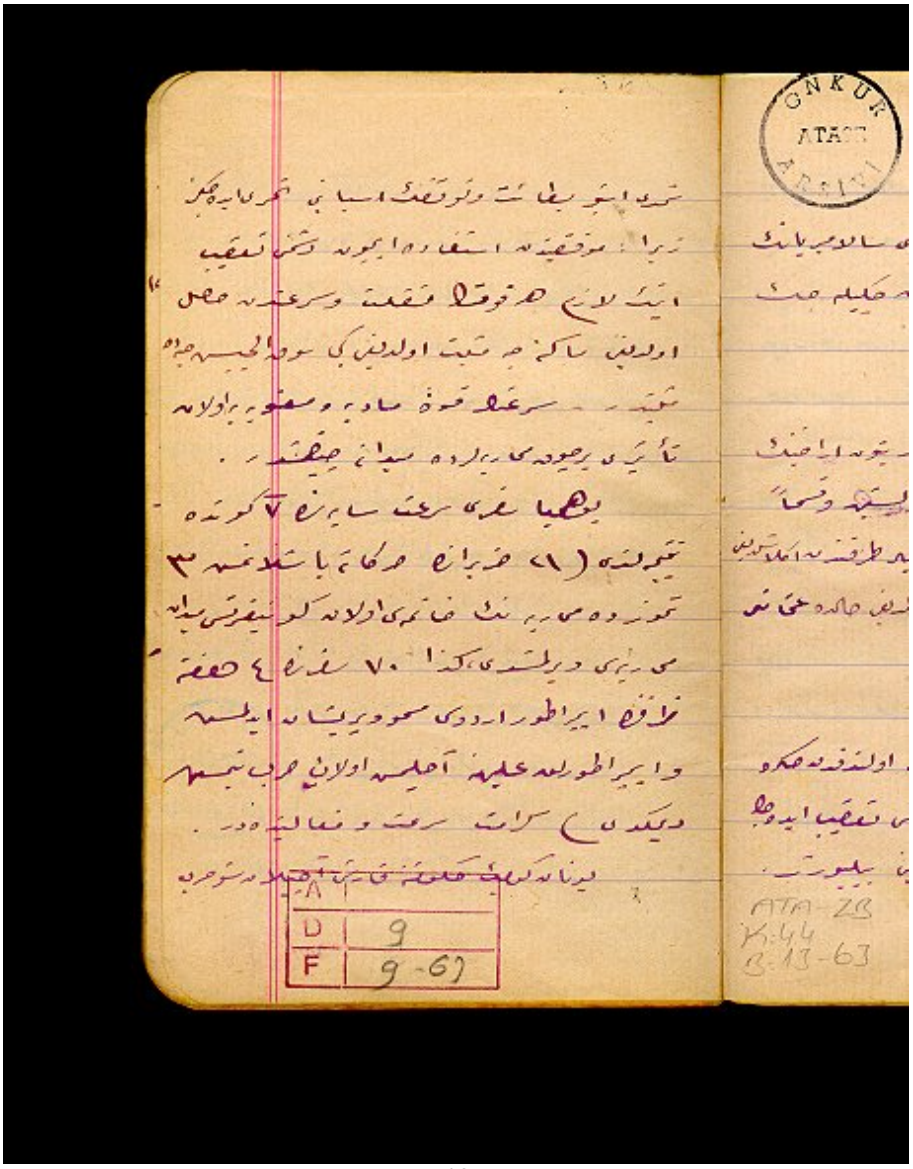
Mes'ele 20

Farz edelim ki Yunan ordusu Salambriya'nın terki için emir aldı. Ne cihetten çekilecek ve ne yapacak?

Mes'ele 21

27 Nisanda Karadağ'a kadar bütün arazinin hâli olduğunu düşünmek kısmen Velestin ve kısmen Çatalca cihetinde bulunduğu Osmanlılar tarafından anlaşıldığı ve ilerlemek için hiçbir mani' olmadığı hâlde Osmanlı karargâh-ı umumîsi ne yapacak?

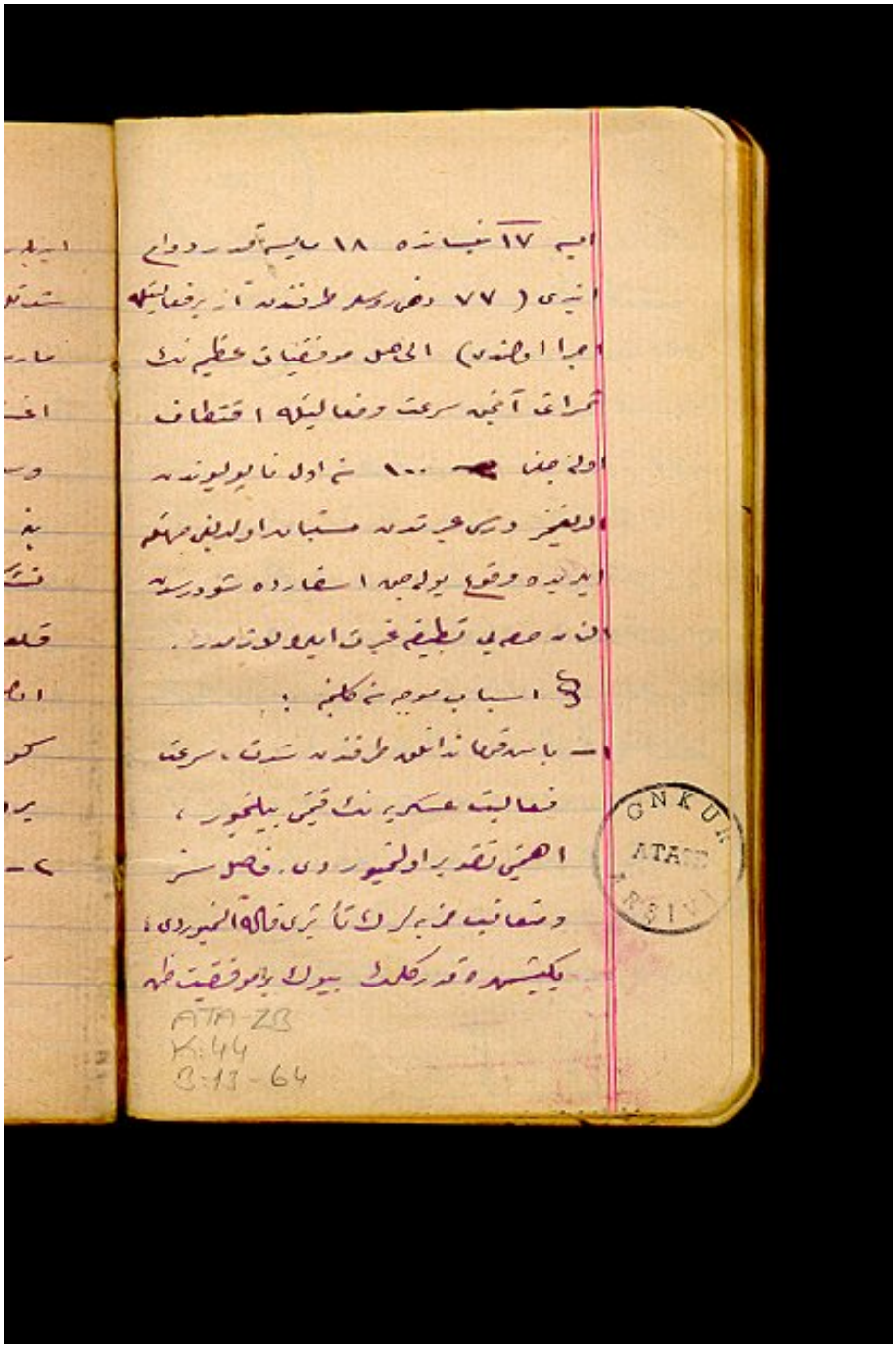
Tırnova, Yenişehir zapt olunduktan sonra umum ordu ilerleyecek ve düşmanı ta'kip edecek yerde Yenişehir etrafında kaldığını biliyoruz.

44-13cm

13 cm

Şimdi işbu beta'et ve tevakkufun esbâbını taharri edeceğiz. Zira: Mevkiinden istifade için düşmanı takip etmek lâzım. Her kuvvetin münâkalât ve sür'atinden hasıl olduğunu makinece müsbet olduğu gibi sevk'ülceyşce de müsbettir. Sür'atin kuvve-i maddî ve maneviyeye olan tesiri birçok muharebede meydana çıkmıştır. Bohemya Seferi sür'at sayesinde 7 günde neticelendi. (21 Haziranda harekâta başlanmış, 3 Temmuzda da muharebenin hatimesi olan Könikrets Meydan Muharebesi verilmişti. Kezâ 70 seferinde 4 hafta zarfında imparator ordusu mahv ve perişan edilmiş ve imparatorluk aleyhine açılmış olan harp bitmiş demekti.) Keramet sür'at ve faaliyettedir. Yunan Küçük Hükûmetine karşı şu harp

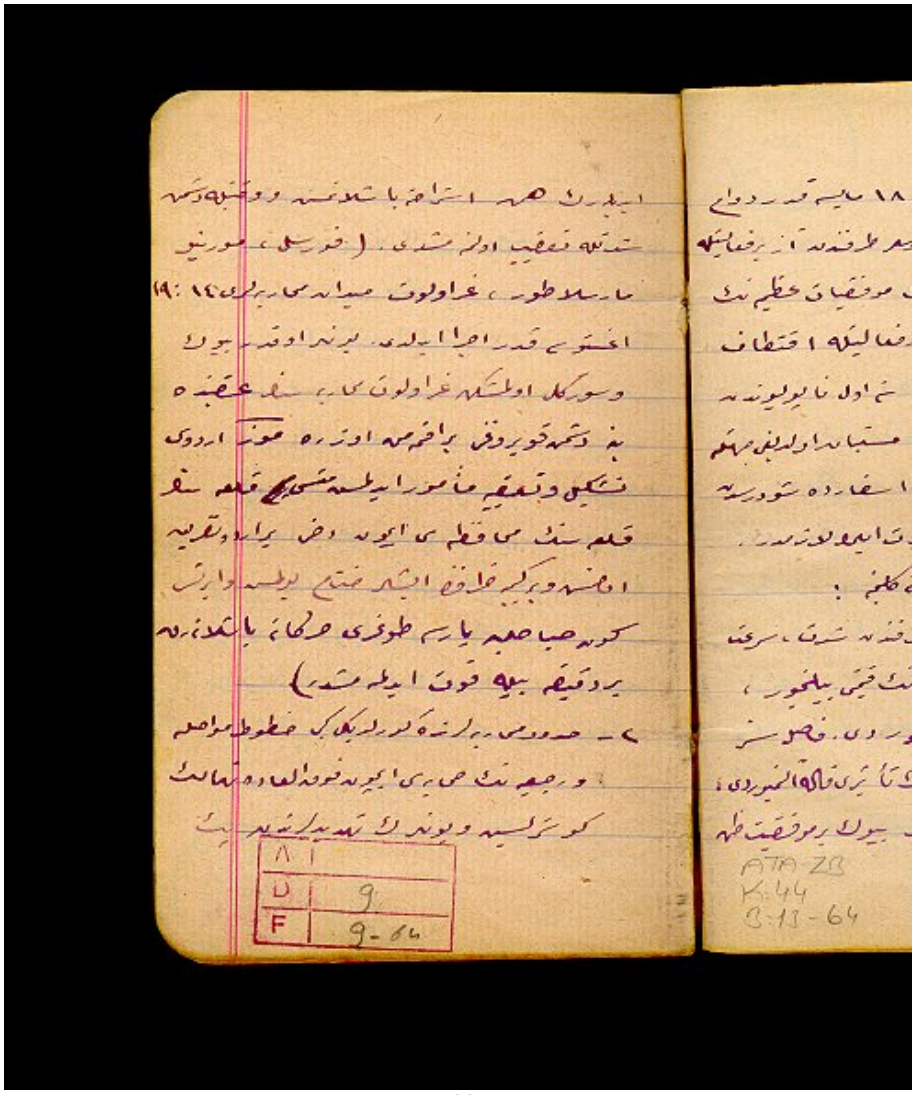
44-13cma

13 cma

ise 17 Nisandan 18 Mayısa kadar devam etti. (77 dahi Ruslar tarafından az bir faaliyetle icra olundu.) Elhasıl muvaffakiyet-i azimenin semerâtı ancak sür'at ve faaliyetle iktitaf olunacağı 100 sene evvel Napolyon'dan aldığımız ders-i ibretten müste'min olduğumuz cihetle ileride vuku' bulacak esfârda şu dersden alınan hisseyi tatbike gayret etmek lâzımdır.

Esbab-ı Mucibesine Gelince:

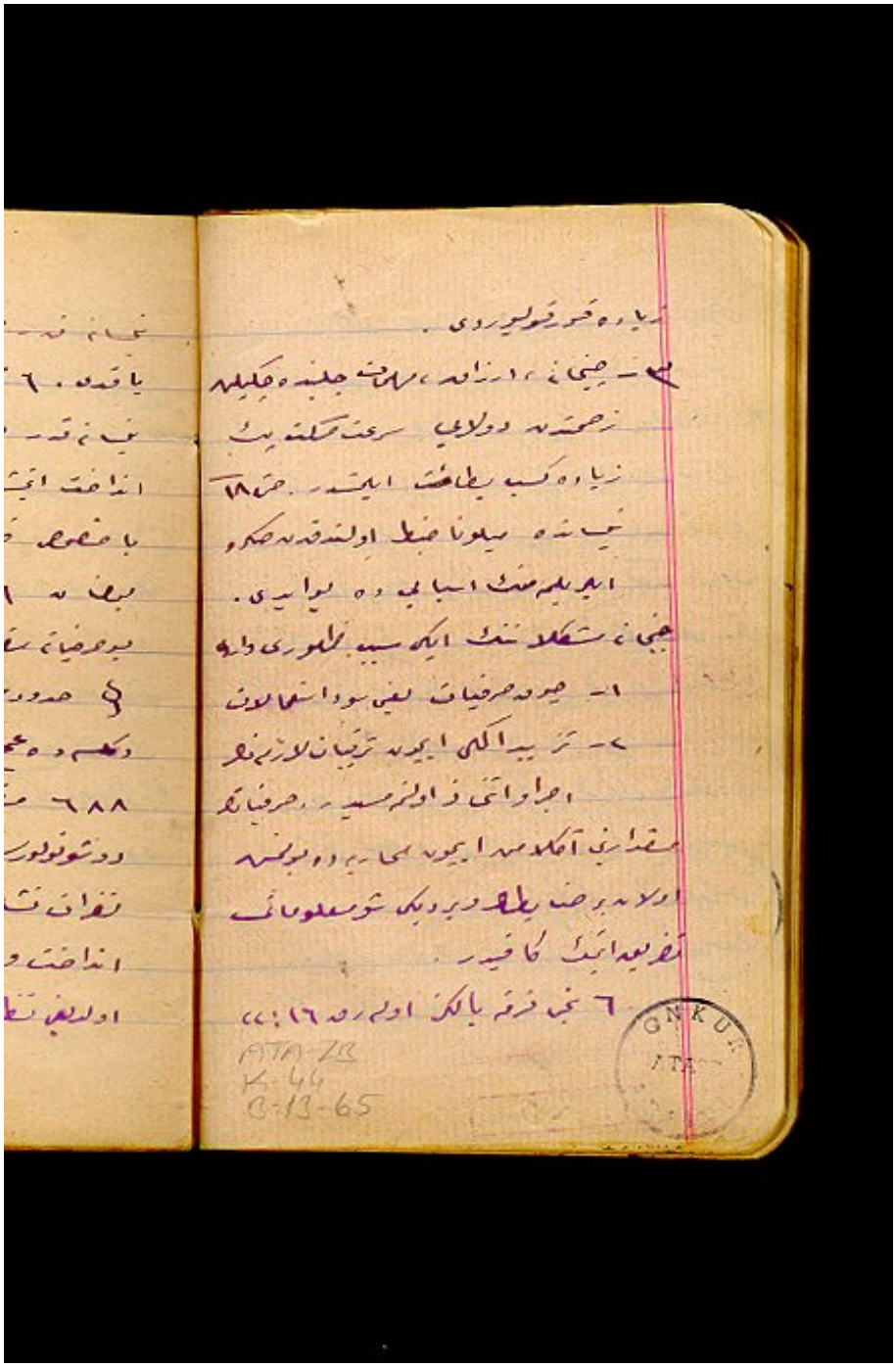
1. Başkumandanlık tarafından şiddet, sür'at, faaliyet-i askeriyenin kıymeti bilinmiyor. Ehemmiyeti takdir olunmuyordu. Fasılasız ve müteakip darbelerin tesiri kaale alınmıyordu. Yenişehir'e kadar gelmek büyük bir muvaffakiyet zan

44-13cn

edilerek hemen istirahate başlanmış ve vaktiyle düşman şiddetle takip olunamamıştı. (Korsli, Morniyo, Marsalator, Gravolut meydan muharebeleri 14-19 Ağustosa kadar icra edildi. Bunlar o kadar büyük ve sürekli olmuşken Gravolut Muharebesi'nin akabinde yine düşman kuyruğunu bırakmamak üzere Moz [?] ordusu teşkil ve takibe memur edilmiş Mensi Kalesi'nin muhafazası için dahi bir ordu tefrik olunmuş ve bir gece zarfında işler hitam olmuş ve ertesi gün sabahleyin Paris'e doğru harekâta başlanarak bir dakika bile fevt edilmemiştir.)

2. Hudut muharebelerinde görüldüğü gibi hutut-ı muvasala ve ric'atın himayesi için fevkalâde tehalük gösterilmiş ve bunların tehditlerinden pek

44-13cna

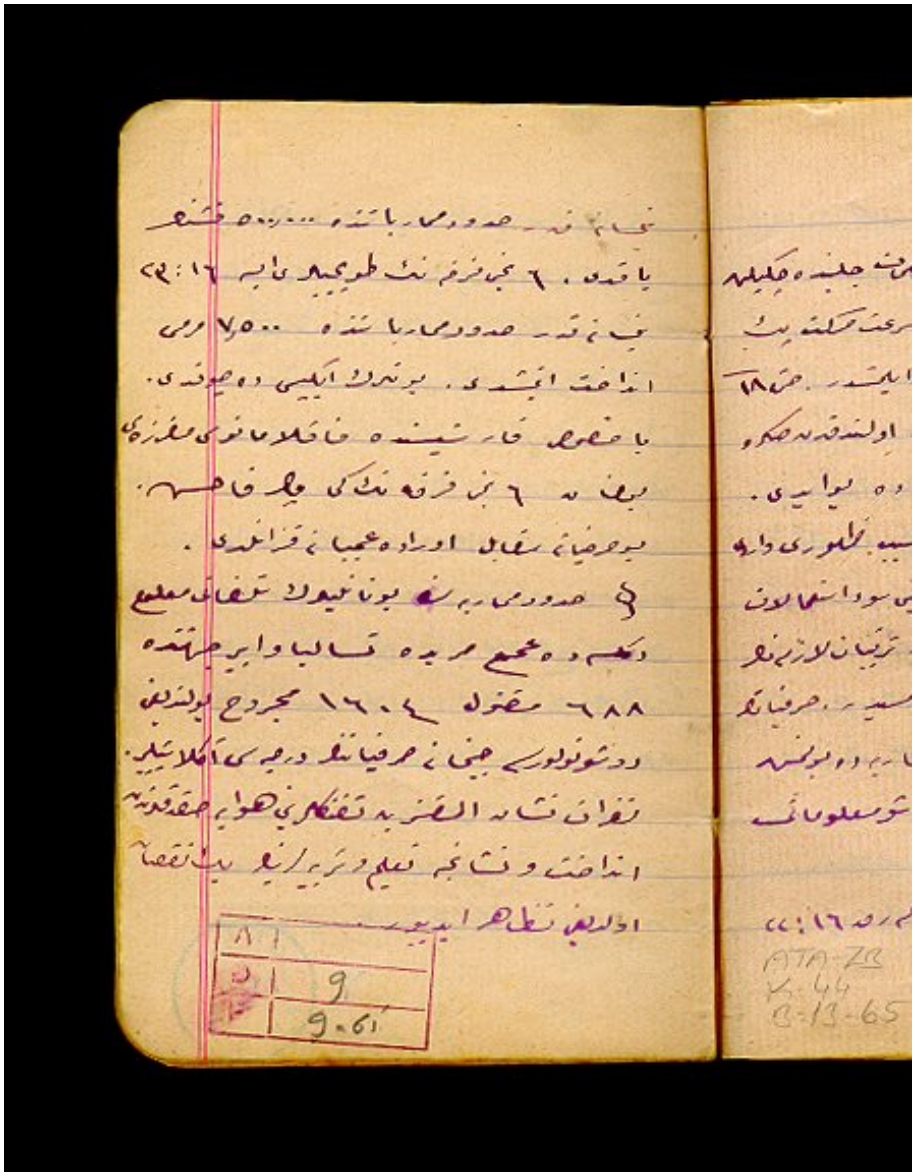
ziyade korkuluyordu.

3. Cephane, erzak, mühimmât celbinde çekilen zahmetten dolayı sür'at-i hareket pek ziyade kesb-i bata'et eylemiştir. Hatta 18 Nisanda Milôna zapt olunduktan sonra ilerlememek esbâbı da bu idi. Cephane müşkilâtının iki sebebi zuhûru var:

1. Çok sarfiyat yani suistimalât.

2. Tezyid-i ikmâl için tertibât-ı lâzimenin icra ve ittihaz olunmamasıdır. Sarfiyatın miktarına anlamak için muharebede bulunmuş olan bir zabitin verdiği şu ma'lûmâtı tefrik etmek kâfidir.

6 ncı Fırka yalnız olarak 16-22

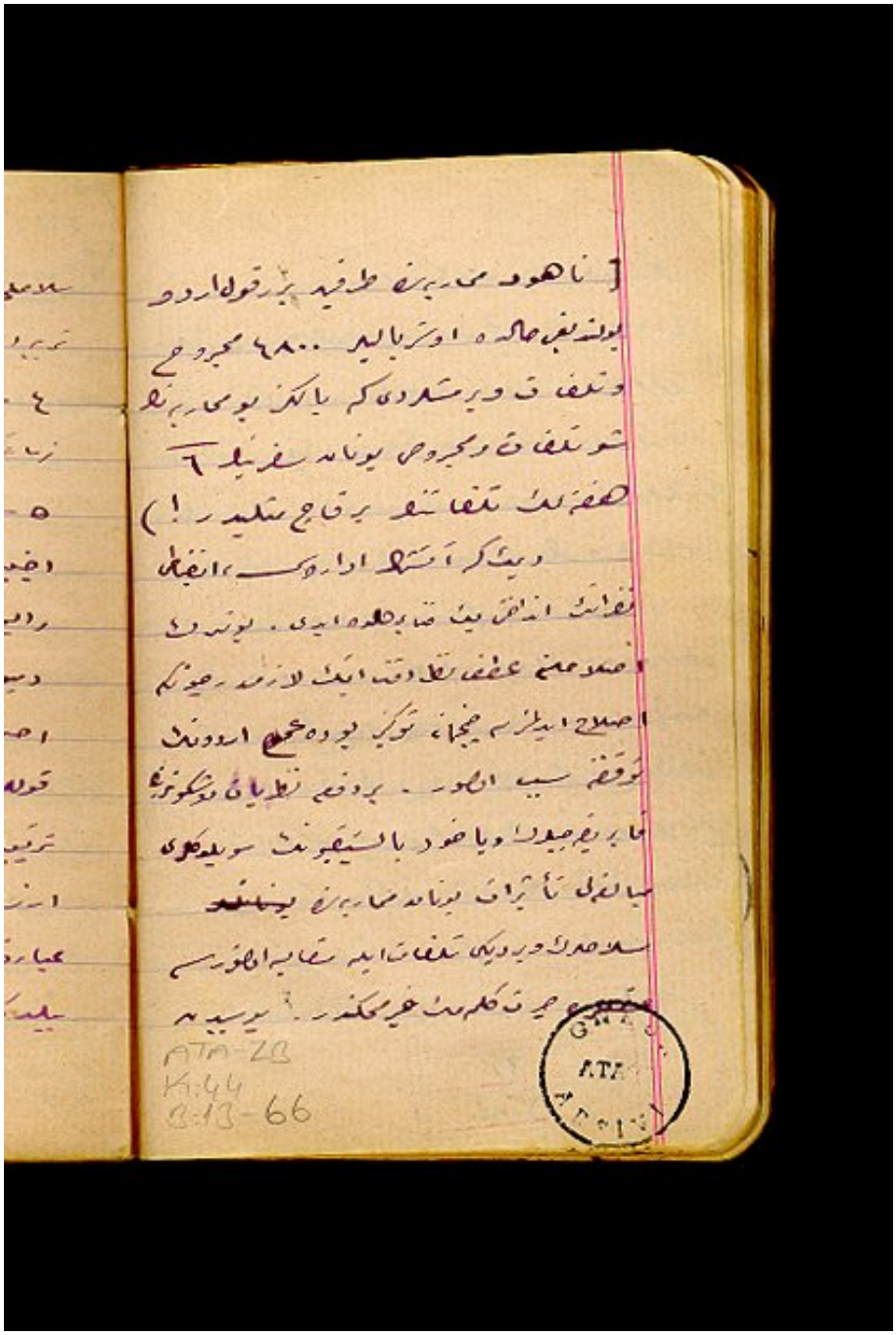
44-13co

13 co

Nisana kadar hudut muharebâtında 500.000 fişek yaktı. 6 ncı Fırkanın topçuları ise 16-23 Nisana kadar hudut muharebelerinde 7500 mermi endaht etmişti. Bunların ikisi de çoktu.

Ba-husus karşısında Kaklamanos Müfrezesi bulunan 6 ncı Fırkanınki pek fahiş. Bu sarfiyata mukabil orada acaba ne kazanıldı?

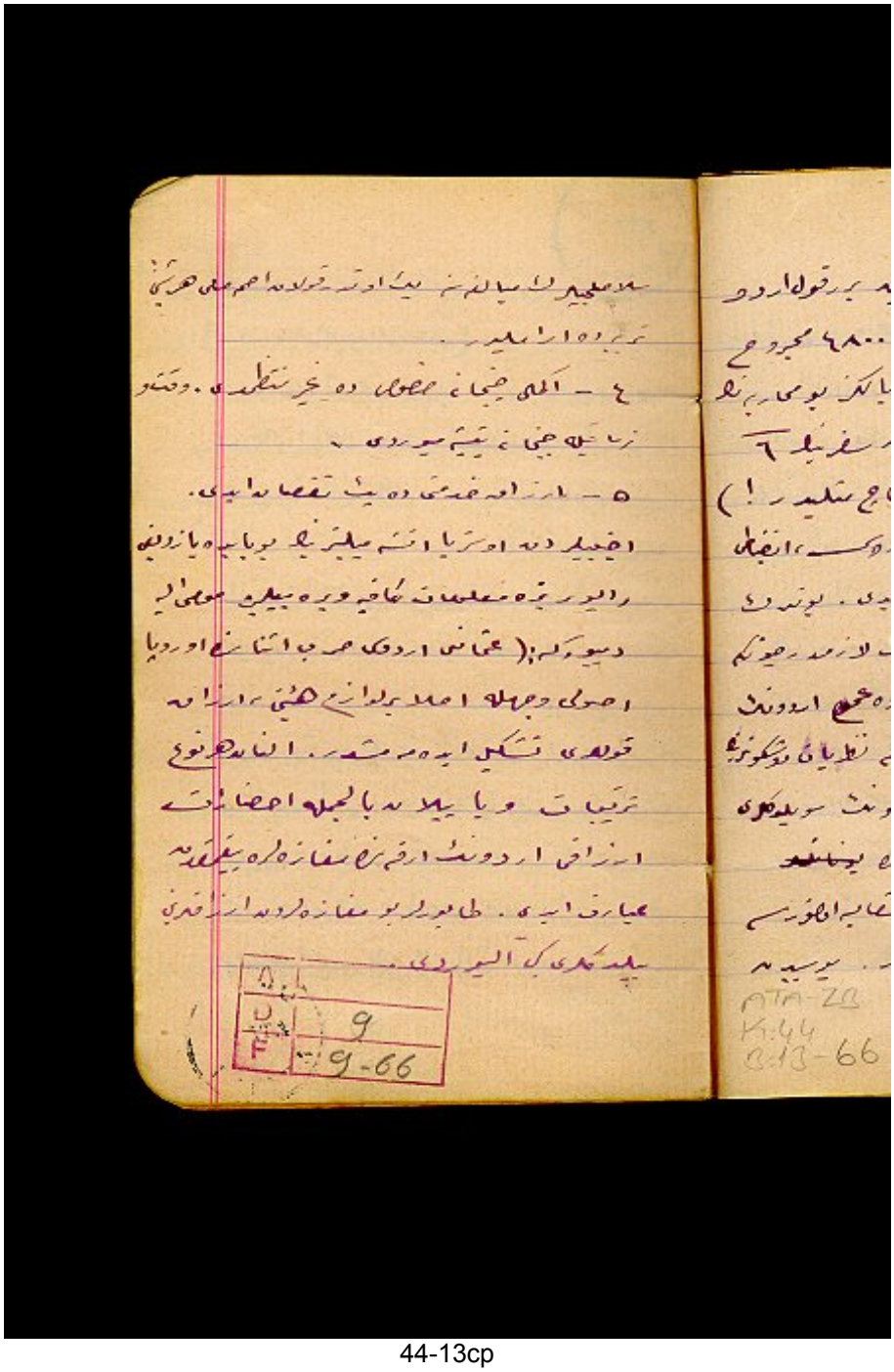
Hudut muharebesinde Yunanlıların telefâtı ma'lûm değilse de umumî harpte Teselya ve Epir cihetinde 688 maktül, 1604 mecrûh bulunduğu düşünülürse cephane sarfiyatının derecesi anlaşılır. Neferat nişan almaksızın tüfeklerini havaya sıktıklarından endaht ve nişan ta'lim ve terbiyelerinin pek noksan olduğu tezahür ediyor.

44-13coa

13 coa

(Nahod Muharebesi'nde tarafeyn birer kolordu bulunduğu hâlde Avusturyalılar 4800 mecruh ve telefât vermişlerdir ki yalnız bu muharebenin şu telefât ve mecruhu Yunan seferinin 6 haftalık telefâtının birkaç mislidir. Demek ki ateşin idaresi inzibât-ı neferatın endahtı pek fena bir hâlde idi. Bunların ıslâhına atf-ı nazar-ı dikkat etmek lâzımdır. Çünkü ıslâh edilmezse cephane tükenir bu da umumî ordunun tevakkufuna sebep olur. Bir defa nazariyat düşkünlerinin, fabrikacıların veyahut balistikiyûnun söyledikleri mübalâğalı tesirât Yunan Muharebesi'nde silâhların verdiği telefât ile mukayese olunursa hakikatlere hayret gelmemek gayrimümkündür. Bu sebepten

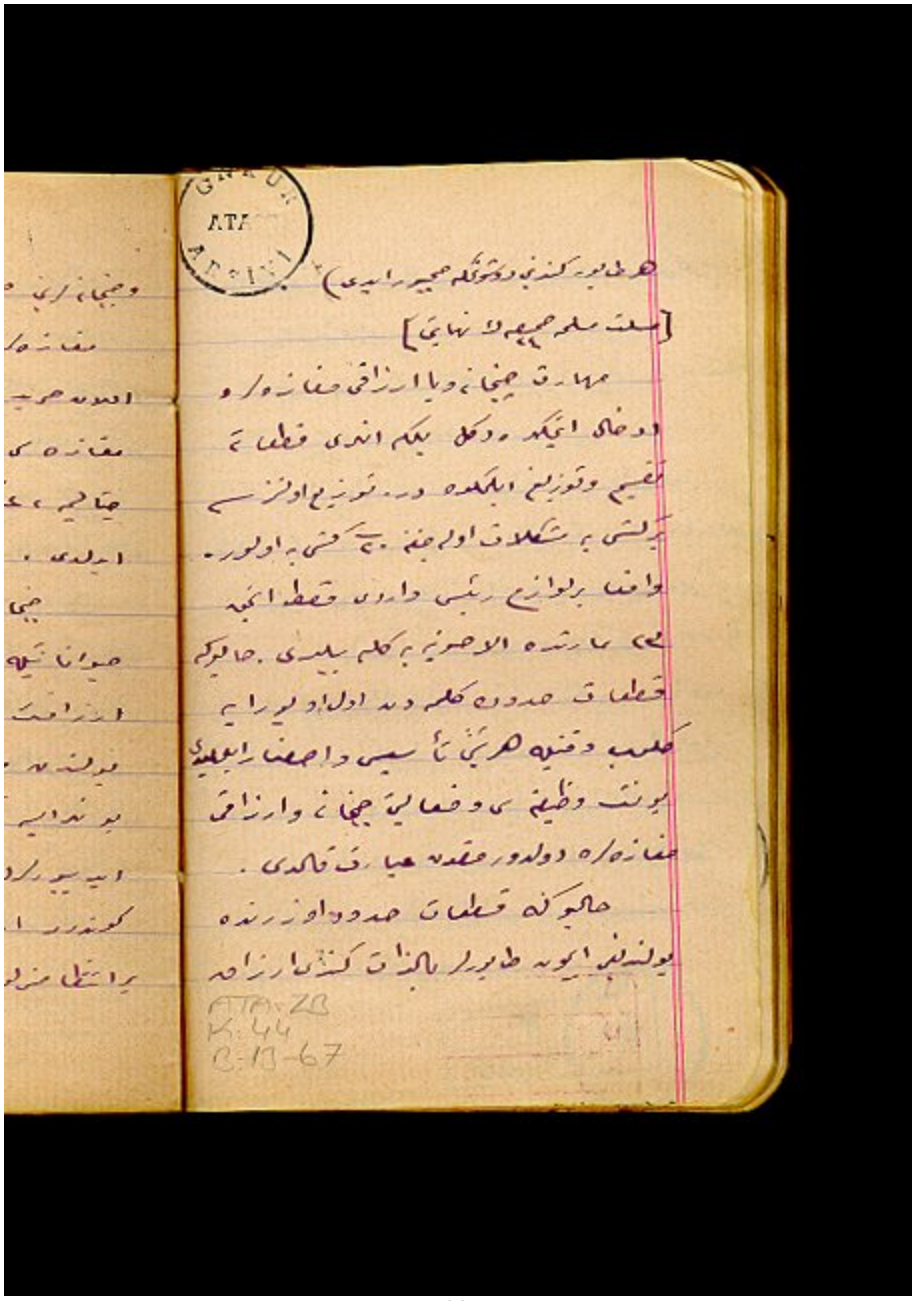

44-13cp

silâhçıların mübalâğasına pek o kadar kulak asmamalı her şeyi terbiyede aramalıdır.)

4. İkmâl-i cephane hususu da gayr-i muntazamdı. Vakt ve zamanı ile cephane yetişemiyordu.

5. Erzak hizmeti de pek noksandı. Ecnebilerden Avusturya ataşe militerinin bu bâbda yazdığı rapor bize ma'lûmât-ı kâfiye verebilir. Mumaileyh diyor ki: (Osmanlı ordusu harp esnasında Avrupa usûl-i vechile asla bir levâzım heyeti erzak kolları teşkil edememiştir. Alınan her nevi tertibat ve yapılan bilcümle ihzarat erzakı ordunun arkasında mağazalara yığmaktan ibaret idi. Taburlar bu mağazalardan erzakları bildikleri gibi alıyordu.

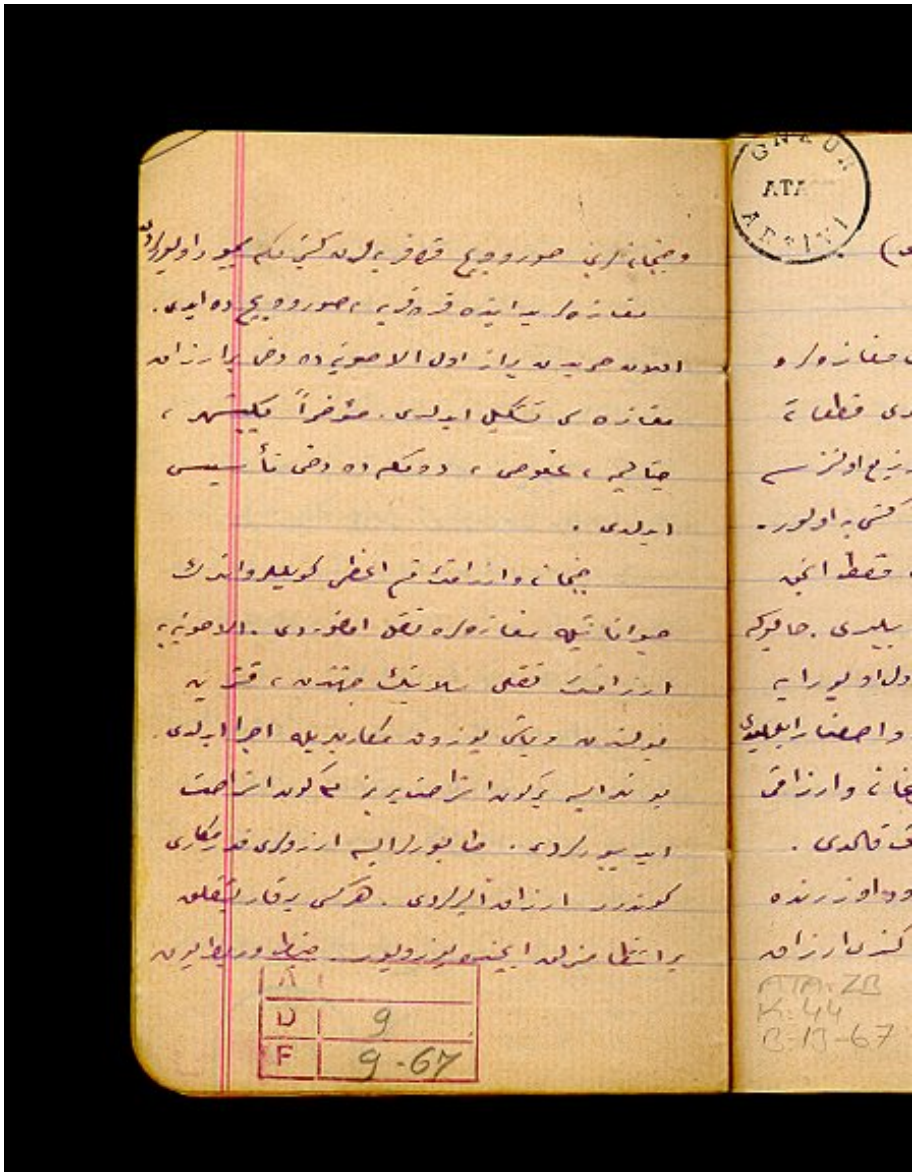
ATTA
ATTA:ZB
K:44
B:13-67

44-13cpa

13 cpa

Her tabur kendini düşünmeye mecburdu.) (Millet-i Müselleha sayfa 24'ün nihayeti)

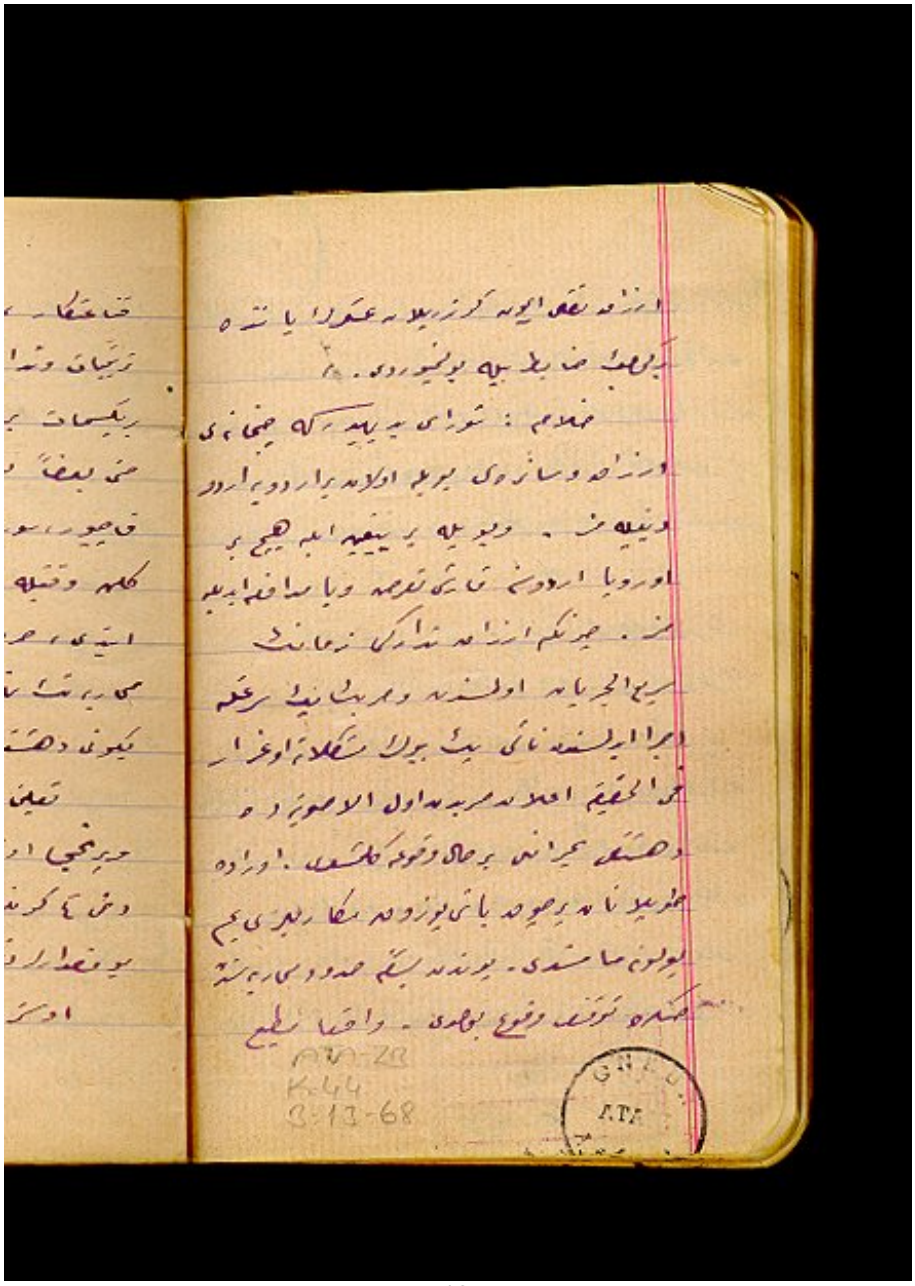
Maharet cephane ve erzakı mağazalara ithal etmekle değil belki onları kıtaata taksim ve tevzi' eylemektedir. Tevzi' olunmazsa bir kişiye müşkilât olacağına 20 kişiye olur. Vakıa bir levâzım reisi vardı. Fakat ancak 23 Martta Alasonya'ya gelebildi. Hâlbuki kıt'aât hududa gelmeden evvel o buraya gelip vaktiyle her şeyi tesis ve izhar eylemeliydi. Bunun vazifesi ve faaliyeti cephane ve erzakı mağazalara doldurmaktan ibaret kaldı. Hâlbuki kıt'aât hudud üzerinde bulunduğu için taburlar bizzat kendi erzak

44-13cq

13 cq

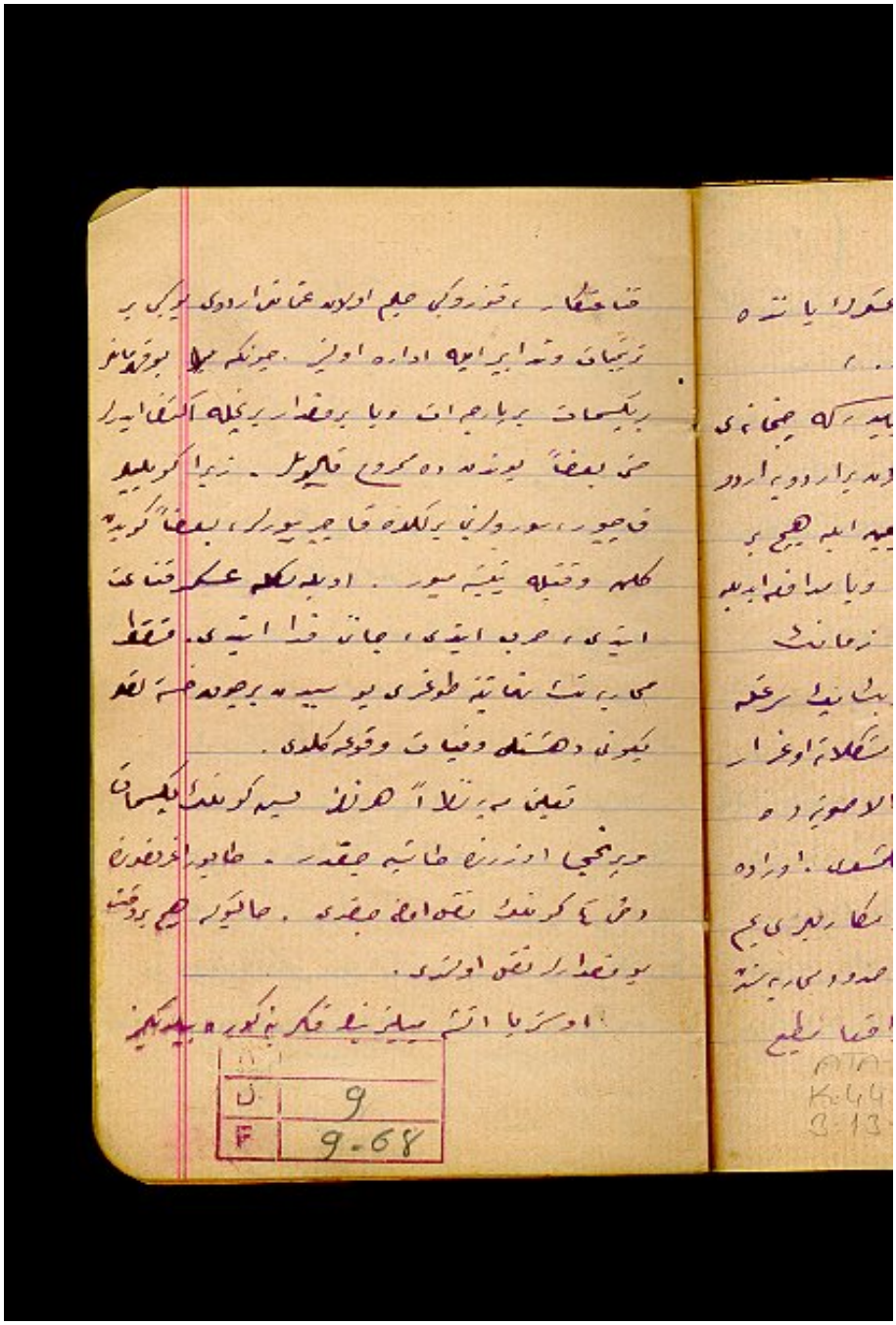
ve cephanelerini Soroviç, Karaferya'dan getirmeye mecbur oluyorlardı. Mağazalar bidayette Karaferya, Soroviç'teydi. İlân-ı harpten biraz evvel Alasonya'da dahi bir erzak mağazası teşkil edildi. Muahharen Yenişehir, Çatalca, Galos, Dömeke'de tesis edildi. Cephane ve erzakın kısm-ı azamı köylüler ve onların hayvanâtıyla mağazalara naklolunuyordu. Alasonya'da erzakın nakli Selânik cihetinden Katarin yolundan ve başıbozuk mekkârilerle icra edildi. Bunlar ise bir gün istirahat yerine üç gün istirahat ediyorlardı. Taburlar ise arzuları kadar mekkâri gönderir erzak alırlardı. Herkes bir karışıklık bir intizamsızlık içinde yüzüyor. Zapt-ü rapt yok.

44-13cqa

erzak nakli için gönderilen askerin yanında bir küçük zabit bile bulunmuyordu.

Hülâsa: Şurası bedihidir ki cephanesi erzak vesairesi böyle bir orduya ordu denilemez ve böyle bir yığın ile hiçbir Avrupa ordusuna karşı taarruz veya müdâfaa edilemez. Çünkü erzak tedariki zamanın seri'ül-cereyan olmasından ve harbin pek sür'atle icra edilmesinden nâşi pek büyük müşkilâta uğrar. Filhakika, ilân-ı harpten evvel Alasonya'da dehşetli, buhranlı bir hâl vukua gelmişti. Orada toplanan birçok başıbozuk mekkârilere yem bulunamamıştı. Bundan başka hudut muharebesinden sonra tevakkuf vuku' buldu. Vakıa muti;

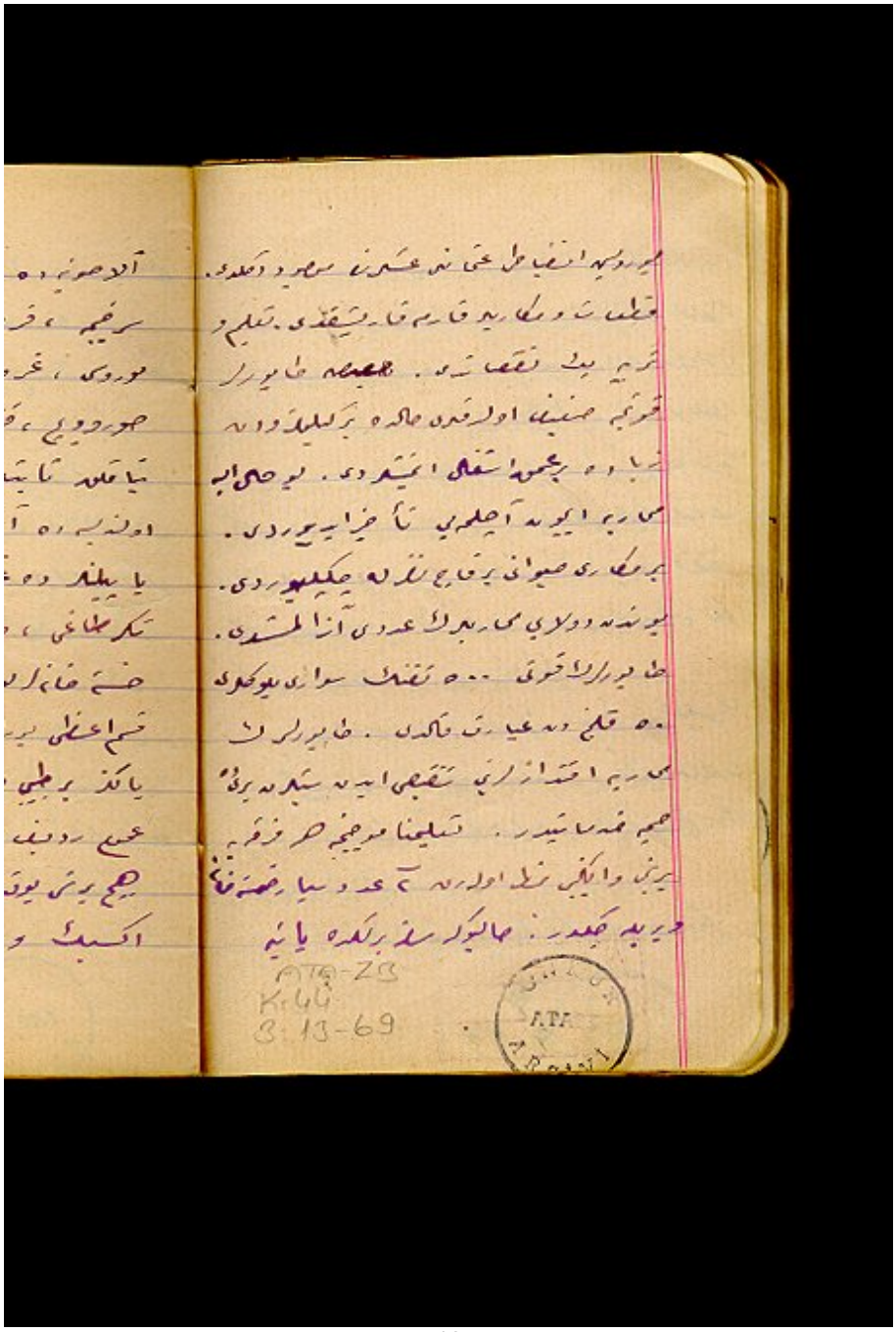
44-13cr

13 cr

kanaatkâr, kuzu gibi halim olan Osmanlı ordusu, bu gibi bir tertibat ve tedabir ile idâre olunur. Çünkü bu kahramanlar bir peksimet, bir parça et ve bir miktar pirinçle iktifa ederler. Hatta bazen bundan da mahrum kaldılar. Zira köylüler kaçıyor, sürülerini birlikte kaçırılıyorlar, bazen köyden gelen vaktiyle yetişemiyor. O peksimete asker kanaat etti. Harp etti. Canını fedâ etti. Fakat muharebenin nihayetine doğru bu sebepten birçok hastalık yekûnu dehşetli vefeyât vuku'a geldi.

Ta'limatnâmeye nazaran her nefer 5 günlük peksimat ve pirinci üzerinde taşıyacaktır. Tabur ağırlıklarından dahi 4 günlük naklolunacaktı. Hâlbuki hiçbir vakit bu miktarlar naklolunmadı.

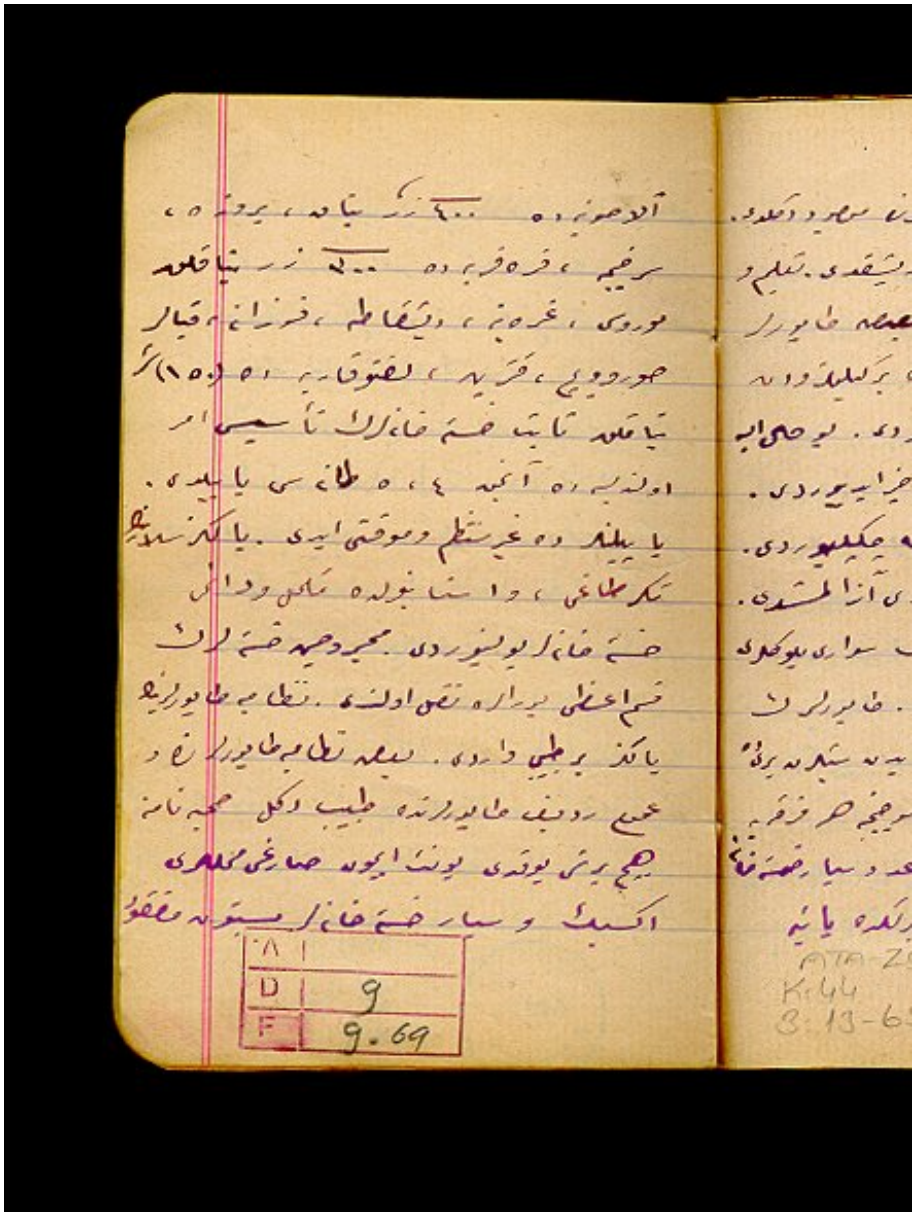
Avusturya ataşe militerinin fikrine göre bildiğimiz

ATB-ZS
K-6U
8:13-69

44-13cra

yürüyüş inzibatı Osmanlı askerlerinde mevcut değildi. Kıt'aât ve mekkâriler karmakarışıktı. Talim ve terbiye pek noksandı. Bazı taburlar kuvvetçe zayıf oldukları hâlde bir kilometreden ziyade bir mahallî işgâl etmişlerdi. Bu hâl ise muharebe için açılmayı tehir ediyordu. Bir mekkâri hayvanı birkaç neferle çekiliyordu. Bundan dolayı muhariplerin adedi azalmıştı. Taburların kuvveti 500 tüfenk, süvari bölükleri 50 kılınçtan ibaret kaldı. Taburların muharebe iktidârlarını tenkıs eden şeylerin biri de sıhhiye hıdmâtıdır. Talimât-ı mucibince her fırka birinci ve ikinci hat iki adet seyyar hastahane verilecektir. Hâlbuki seferberlikte Yanya ve

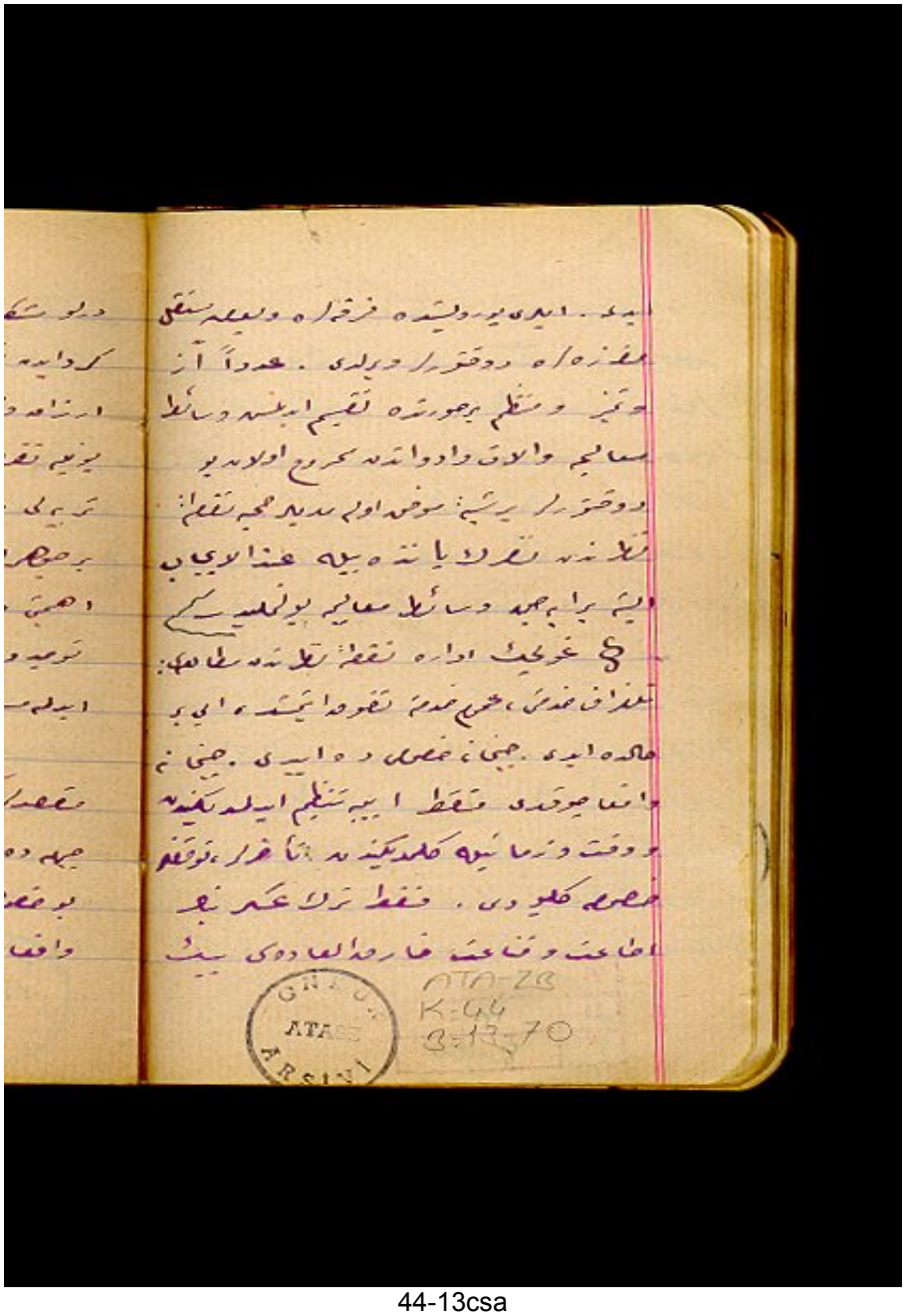

A | 1
D | 9
F | 9.69

44-13cs

13 cs

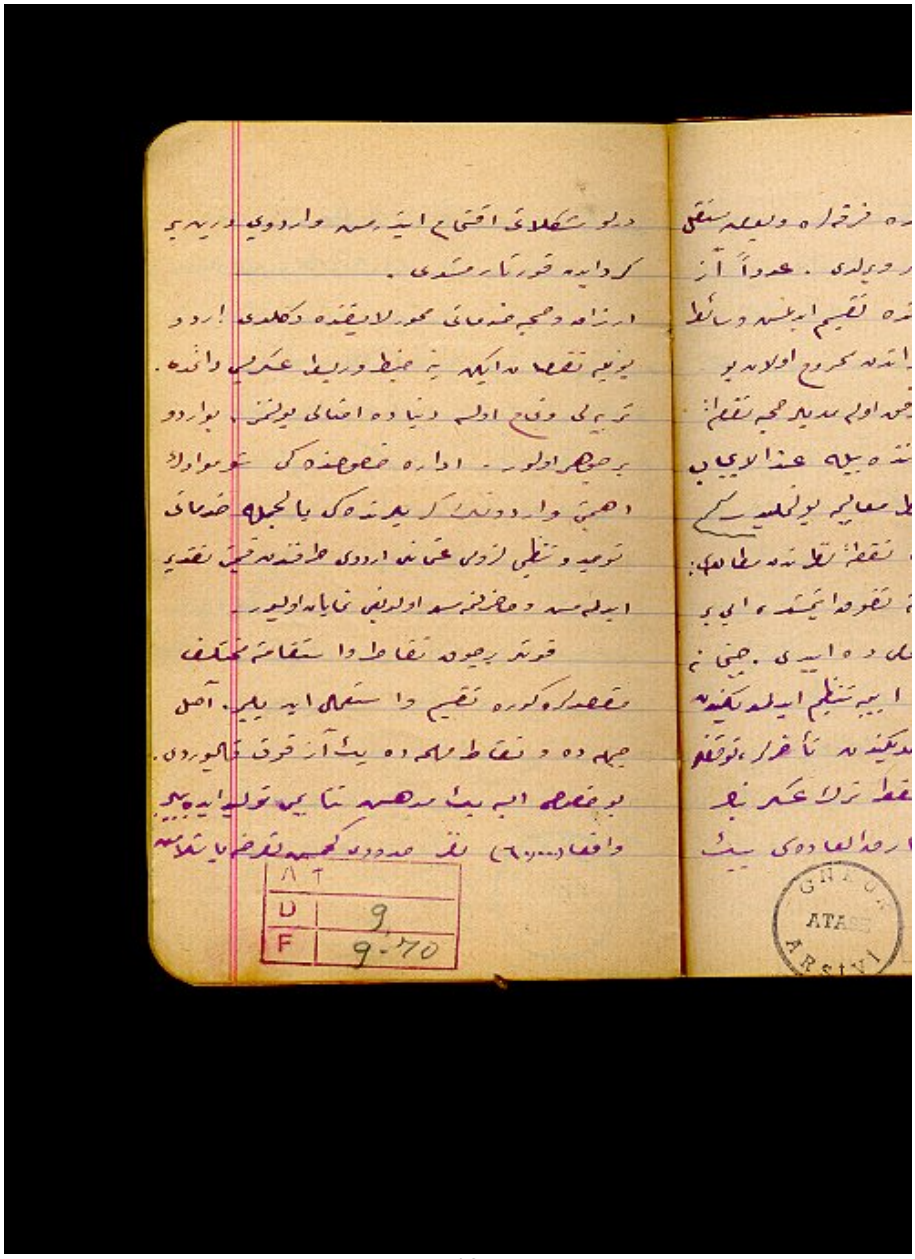
Alasonya'da 400'er yatak Preveze, Serfice, Karaferye'de 300'er yataklık Moros, Grebene, Dışkata, Ferzane, Kayalar, Soroviç, Katerin, Leftokarya'da 150'şer yataklık sabit hastahanenin tesisi emrolunduysa da ancak 4-5 tanesi yapıldı. Yapılanlar da gayr-i muntazam ve muvakkat idi. Yalnız Selânik, Tekirdağı ve İstanbul'da mükemmel ve daimî hastahaneler bulunuyordu. Mecrûhîn-i hastaların kısm-ı azamı buralara naklolundu. Nizamiye taburlarının yalnız bir taburu vardı. Bazı nizamiye taburlarında ve umum redif taburlarında tabib değil sıhhiye namına hiçbir şey yoktu. Bunun için sargı mahalleri eksik ve seyyar hastahaneler büsbütün mefkud

44-13csa

idi. İleri yürüyüşte fırkalara, bazı müstakil müfrezelere doktorlar verildi. Adeden az temiz ve muntazam bir surette taksim edilmiş vesait-i muaccele ve alât ve edevâttan mahrum olan bu doktorlar bir şeye muvaffak olamadılar. Sıhhiye nokta-i nazarından neferin yanında bile inde'l-icap işe yarayacak vesait-i mualice bulunmalıdır.

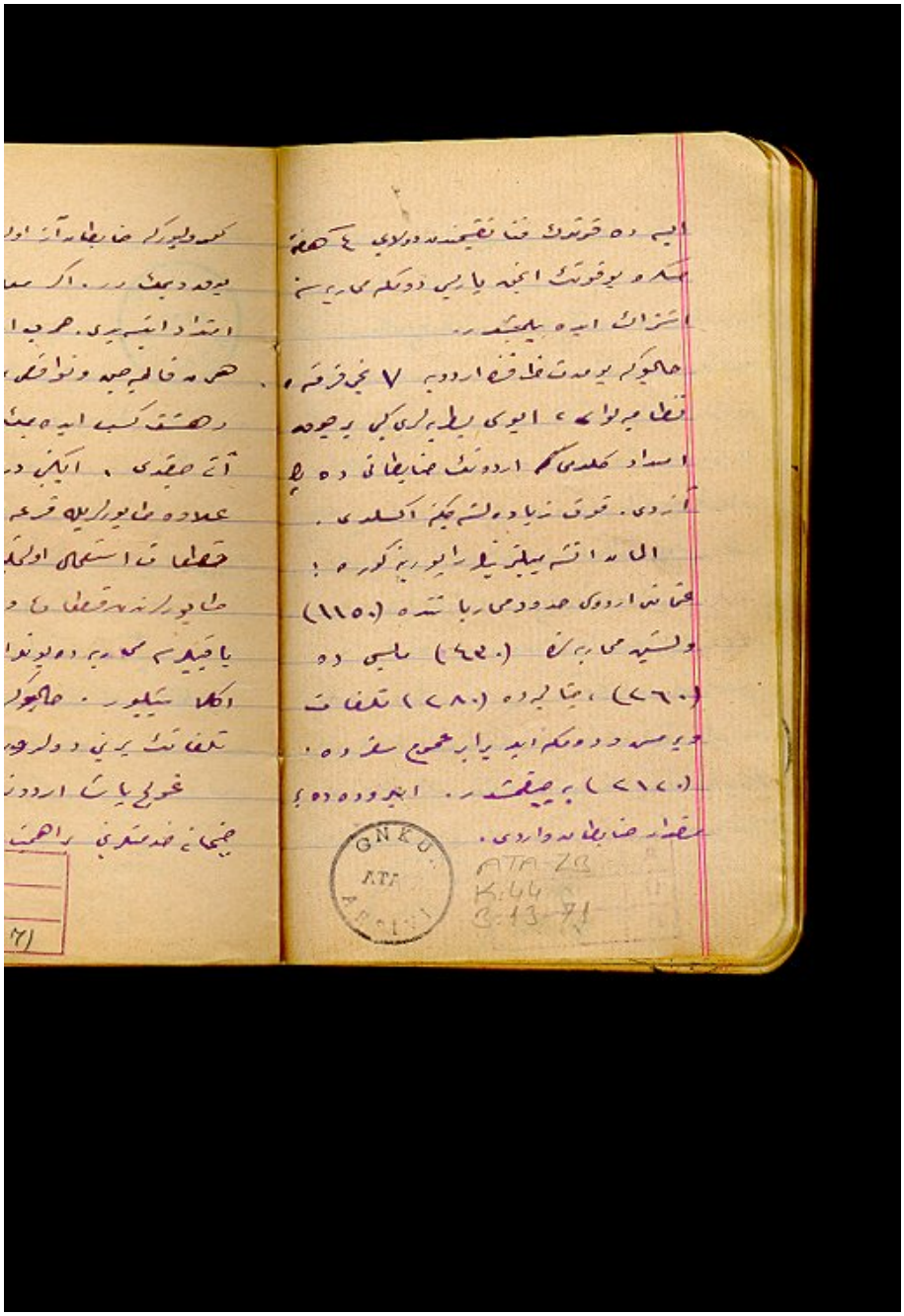
Golç'un idâre nokta-i nazarından mütalâatı: Telgraf hizmeti umum hizmete tefevvuk etmiştir. İyi bir hâldeydi. Cephane hususu da iyiydi. Cephane vakıa çoktu. Fakat iyice tanzim edilmediğinden ve vakt-ı zamanıyla gelmediğinden tehirler, tevakkuflar husûle geliyordu. Fakat Türk askerinin itaat ve kanaat-i harikulâdesi bin

44-13ct

13 ct

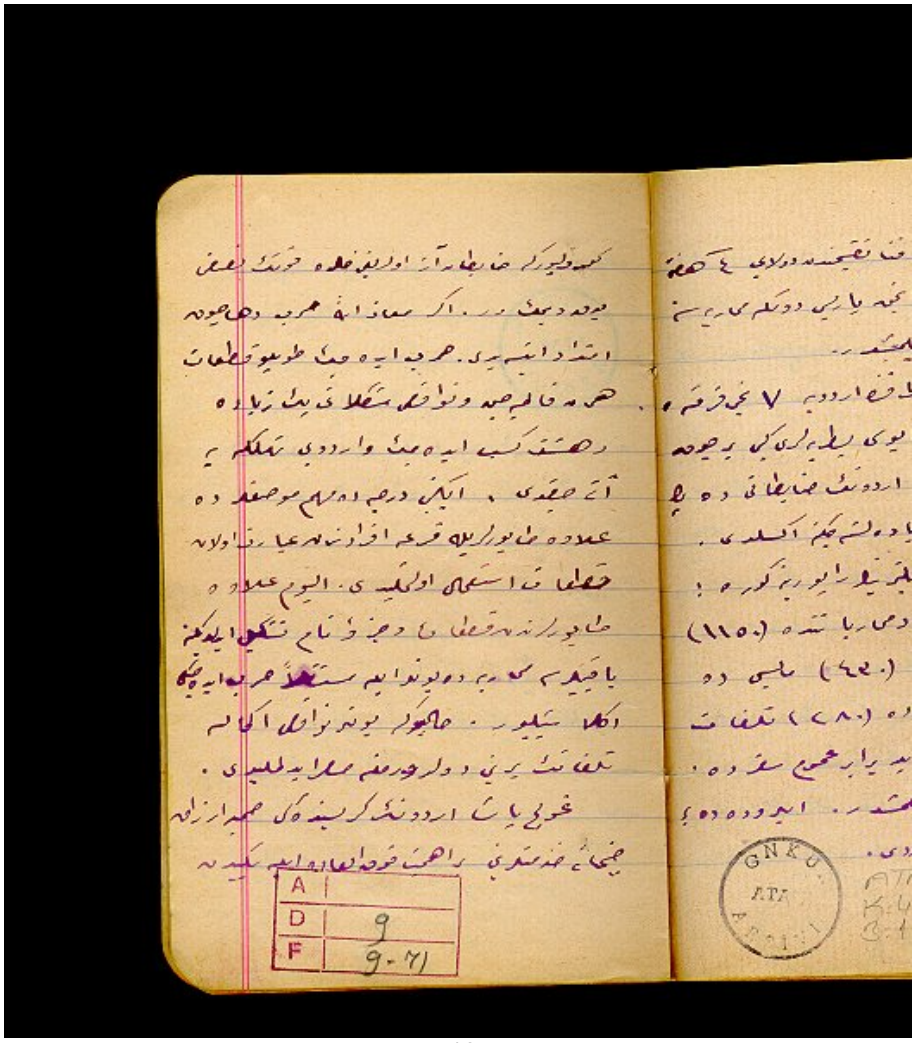
türlü müşkilâtı iktiham ettirmiş ve orduyu derin bir girdaptan kurtarmıştı. Erzak ve sıhhiye hıdmâtı mihver-i lâyıkında değildi! Ordu noksan iken yine zapt-ı rapt-ı askeriyesi daire-i terbiyeli ve tamam olsa dünyada emsali bulunmaz. Bu ordu cevher olur idâre hususundaki şu mevaddın ehemmiyetine ordunun gerilerindeki bilcümle hıdmâtı tevhid ve tanzimi lüzûmu Osmanlı ordusu tarafından kıymet takdir edilmemiş ve hazırlanmaması olduğu nümâyan olur. Kuvvetler birçok nukat ve istikamete muhtelif maksatlara göre taksim ve istimâl edilir. Asıl cephede nukat-ı mühimmede pek az kuvvet kalıyordu. Bu husus ise pek müthiş netayiç tevlit edebilir. Vakıa 60.000 nefer hududu geçmiş taarruza başlamış

44-13cta

13 cta

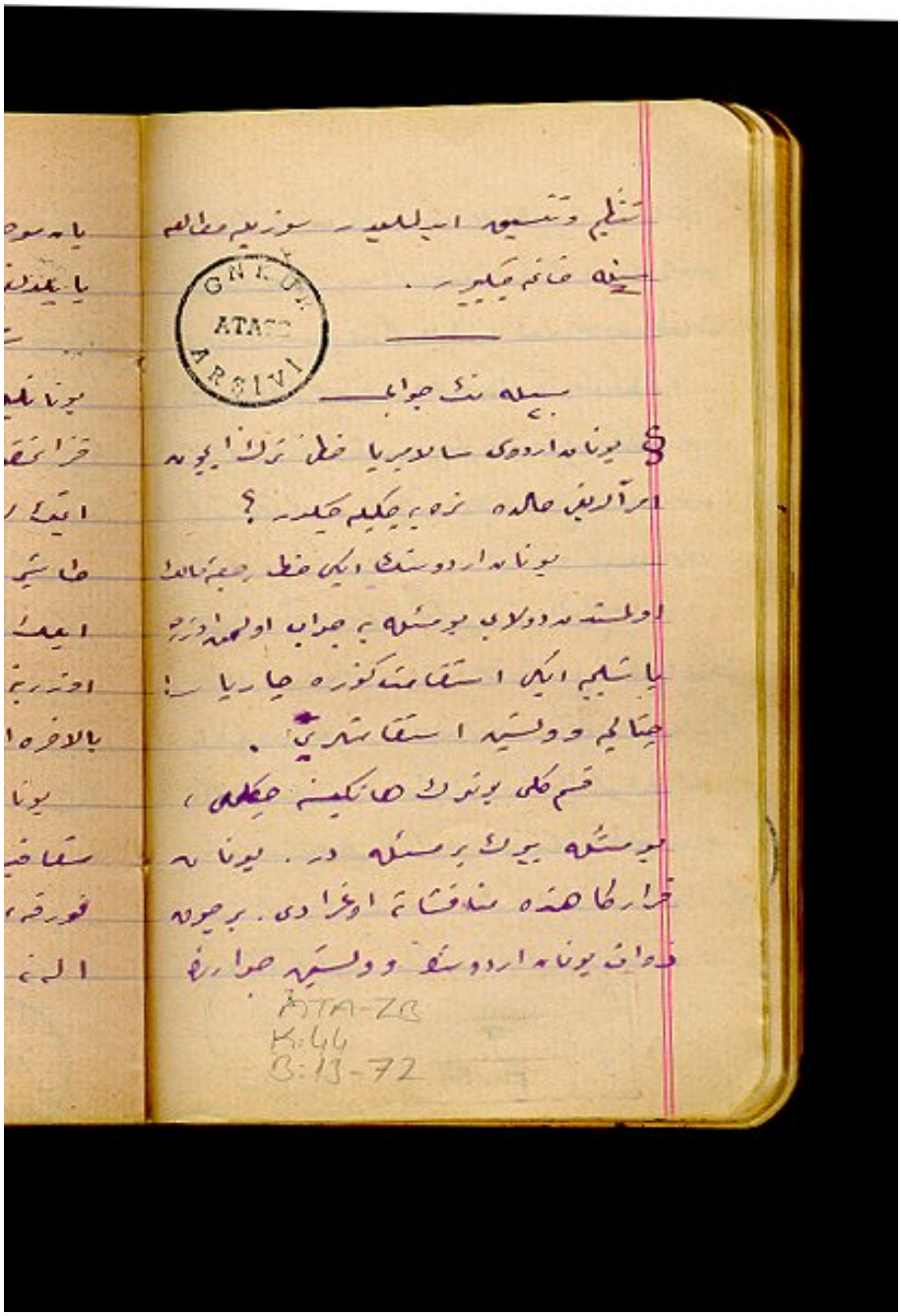
ise de kuvvetlerin fena tahsisinden dolayı dört hafta sonra bu kuvvetin ancak yarısı Dömeke Muharebesi'ne iştirak edebilmiştir. Hâlbuki bu müddet zarfında 7 fırka, nizamiye livası, obüs bataryaları gibi birçok imdat geldi. Ordunun zabitânı da pek azdı. Kuvvet ziyadeleşeceğine eksildi. Alman ataşe militerinin raporuna göre; Osmanlı ordusu hudut muharebâtında (1150), Velestin Muharebesi'nde (430), Mayıs'ta (260), Çatalca'da (280) telâfat vermiş ve Dömeke ile birlikte umum seferde 2120'ye çıkmıştır. İleride de bir miktar zabitân vardı.

44-13cu

13 cu

Görülüyor ki zabitân az olduğu hâlde kuvvetin nısfı bu kadar demektir. Eğer maazallah harp daha çok imtidât etse idi harp edecek toplu kıt'aât hemen kalmayacak ve nevakıs-ı müşkilât pek ziyade dehşet kesb edecek ve orduyu tehlikeye atacaktı. İkinci derecede mühim mevzilerde ilâve taburlarıyla kur'a efradından ibaret olan kıt'aât ist'imâl olunmalıydı. Elyevm ilâve taburlarından kıt'aât ve cüzitam teşkil edilmesine bakılırsa muharebede bunlar ile müstakilen harp edeceği anlaşılır. Hâlbuki bunlar nevakısı ikmale, telafâtın yerini doldurmaya hasr edilmeliydi. Golç Paşa ordunun gerisindeki cümle erzak cephane sandıklarını bir ehemmiyet-i fevkalâde ile yeniden

44-13cua

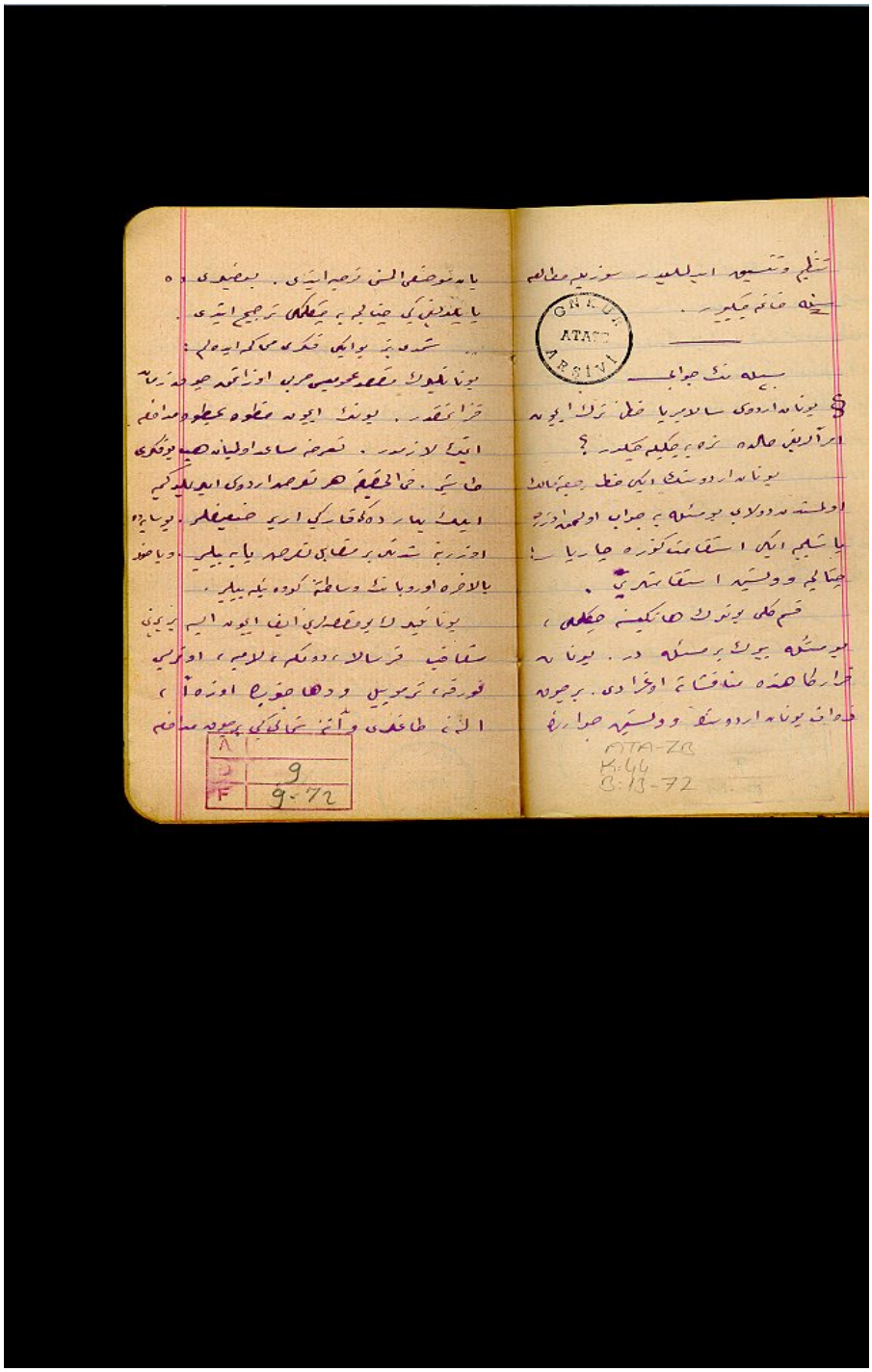
tanzim ve tensik edilmelidir. Sözüyle mütalâasıyla hatime çekiyor.

Meselenin Cevabı:

Yunan ordusu Salambriya hattını terk için emir aldığı hâlde nereye çekilecektir? Yunan ordusunun iki hatt-ı ric'ata mâlik olmasından dolayı bu meseleye cevap olmak üzere başlıca iki istikamet göze çarpar:

Çatalca ve Velestin istikametleri

Kısm-ı küllî bunların hangisine çekilmeli? Bu mesele büyük bir meseledir. Yunan karargâhından münakaşâta uğradı. Birçok zevât Yunan ordusunun Velestin civarında

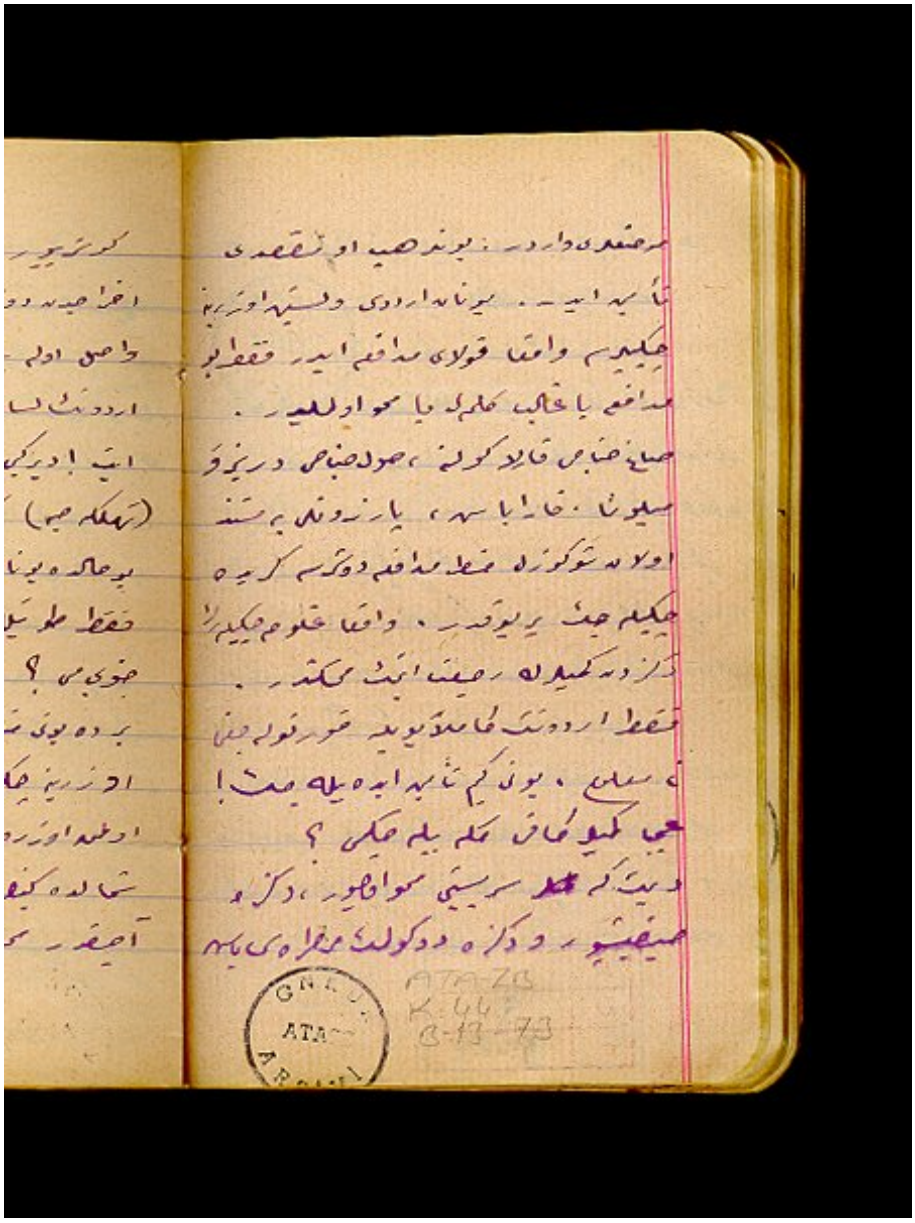

44-13cv

yan mevzii almasını tavsiye etti. Bazıları da yapıldığı gibi Çatalca'ya çekilmeyi tercih etti. Şimdi biz bu iki fikri muhakeme edelim:

Yunanlıların maksad-ı umumîsi, harbi uzatmak, çok zaman kazanmaktır. Bunun için hatve be-hatve müdafaa etmek lâzımdır. Taarruza müsait olmayan hep bu fikri taşır. Filhakika her taarruz ordusu ilerledikçe ilkbahardaki kar gibi erir zayıflar. Bu sayede üzerinde şiddetli bir taarruz yapabilir veyahut bilâhare Avrupa'nın vesâtâtına güvenebilir.

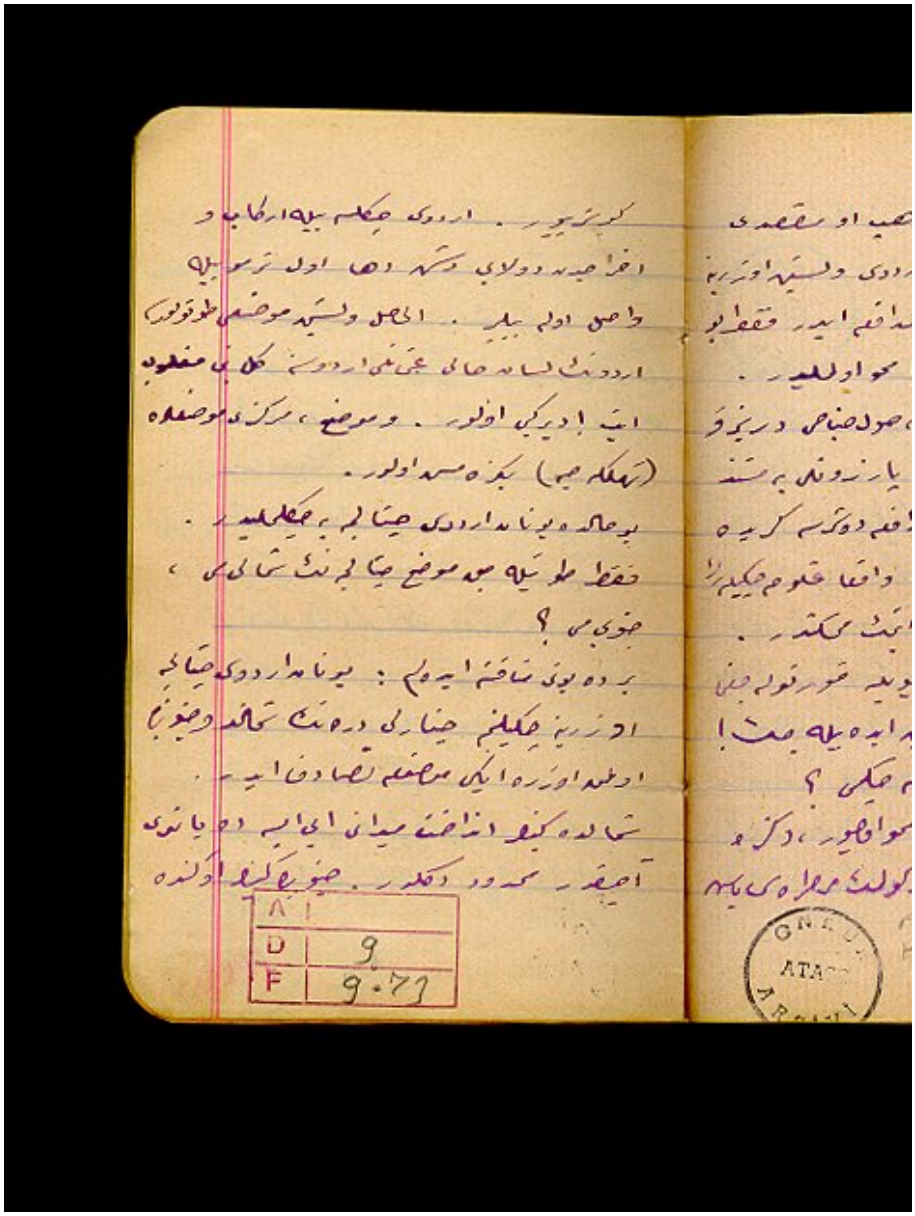
Yunanlıların bu maksatlarını îfâ için ise birbirine müteakip Farsala, Dömeke, Lamiye, Otris, Forka, Termopil ve cenupta Özah ve Elene dağları ve Atina şimali gibi birçok müdâfaa

44-13cva

mevzileri vardır. Bunlar hep o maksadı temin eder. Yunan ordusu Velestin üzerine çekilirse vakıa kolay müdafaa eder. Fakat bu müdafaada da ya galip gelmeli ya mahvolmalıdır.

Sağ cenahı Karla gölüne, sol cenahı Derizo-Milano-Karahaş-Barzumlu'ya müstenit olan şu güzel hat-ı müdafaa düşerse geride çekilecek yer yoktur. Vakıa Galos'a çekilerek denizden gemilere ric'at etmek mümkündür. Fakat ordunun kâmilen böyle kurtulacağı ne malûm? Bunu kim temin edecek? Acaba gemiler kâfî gelecek mi? Demek ki serbesti mahvoluyor, denize sıkışıyor ve denize dökülmek muhatarası baş

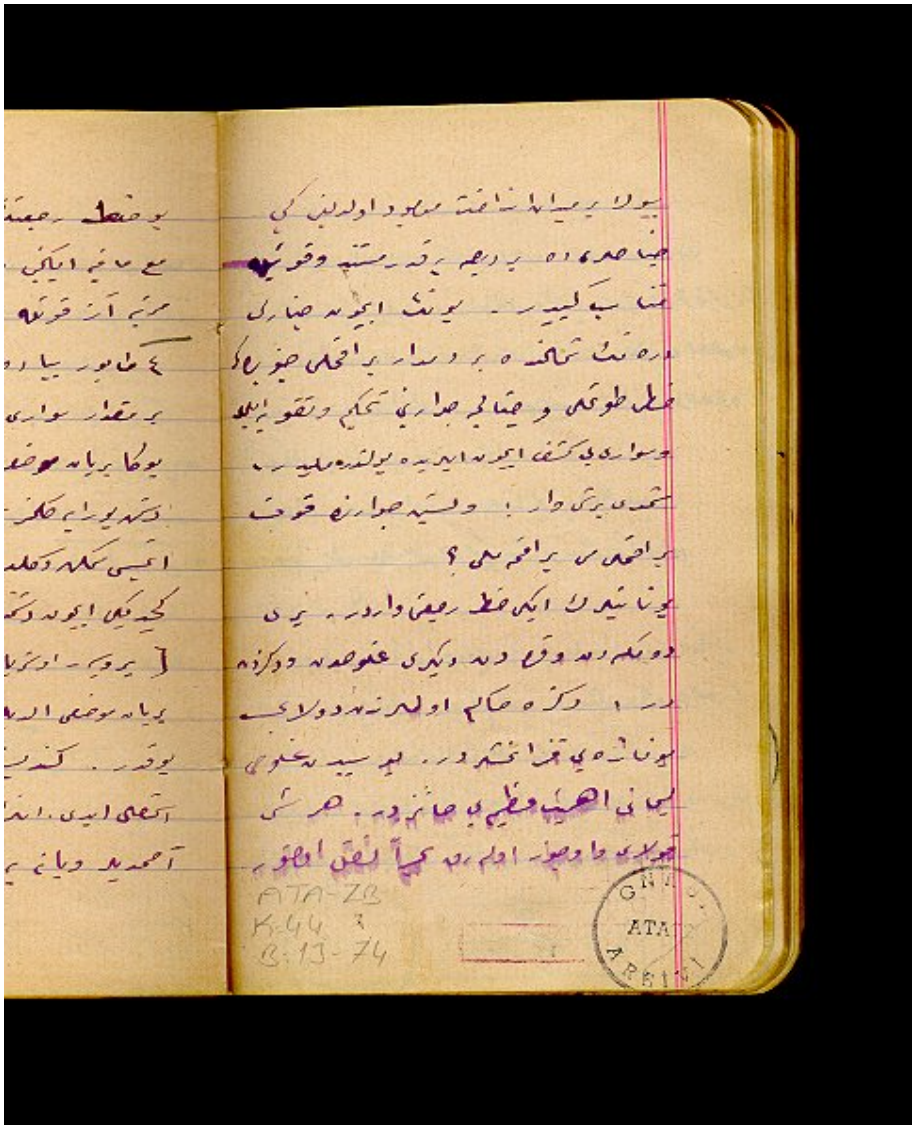

A I
D 9
F 9.77

44-13cx

gösteriyor. Ordusu çekilse bile irkap ve ihraçtan dolayı düşman daha evvel Termopil'e vâsıl olabilir. Elhasıl Velestin mevzii tutulursa ordunun lisan-ı hâli Osmanlı ordusuna gel beni mağlûp et der gibi olur ve mevzu, merkezî mevzulara (tehlikece) benzemiş olur. Bu hâlde Yunan ordusu Çatalca'ya çekilmelidir. Fakat tutulacak mevzi Çatalca'nın şimali mi? Cenubu mu?

Bir de bunu münakaşa edelim: Yunan ordusu Çatalca üzerine çekilince Çınarlıdere'nin şimalinde ve cenubunda olmak üzere iki mevziye tesadüf eder. Şimalindekinin endaht meydanı iyi de yanları açıktır. Mahdut değildir. Cenubundakinin önünde

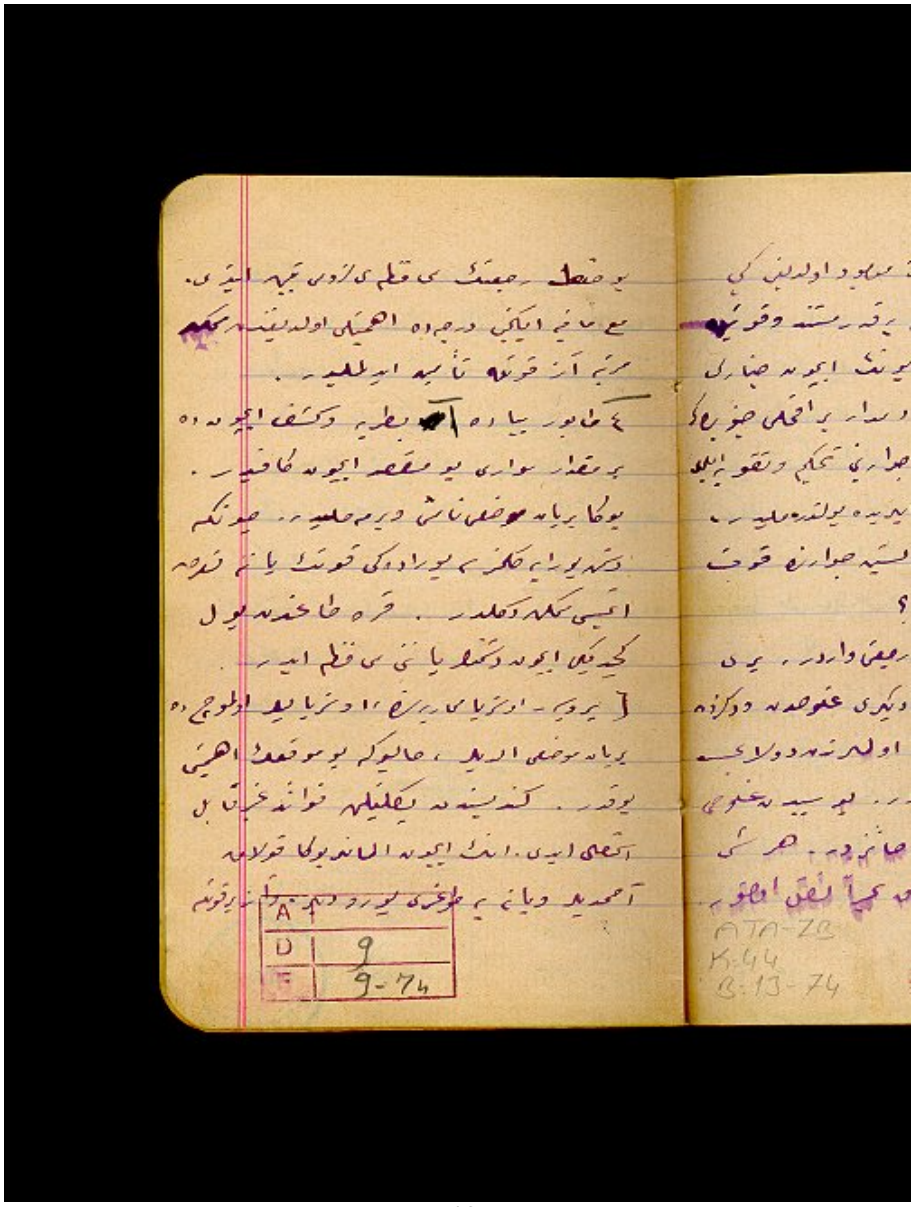

ATA-ZB
K-44
B-13-74

44-13cxa

13 cxa

büyük bir meydan-ı endaht mevcut olduğu gibi cenahlarda bir batarya kadar müstenit ve kuvvetiyle mütenasip gibidir. Bunun için Çınarlıdere'nin şimalinde bir dümdar bırakmalı, cenubundaki hattı tutmalı ve Çatalca civarını tahkim ve takviye eylemeli ve süvariyi keşif için ileride bulundurmalıdır. Şimdi bir şey var Velestin civarında kuvvet bırakmalı mı, bırakmamalı mı?

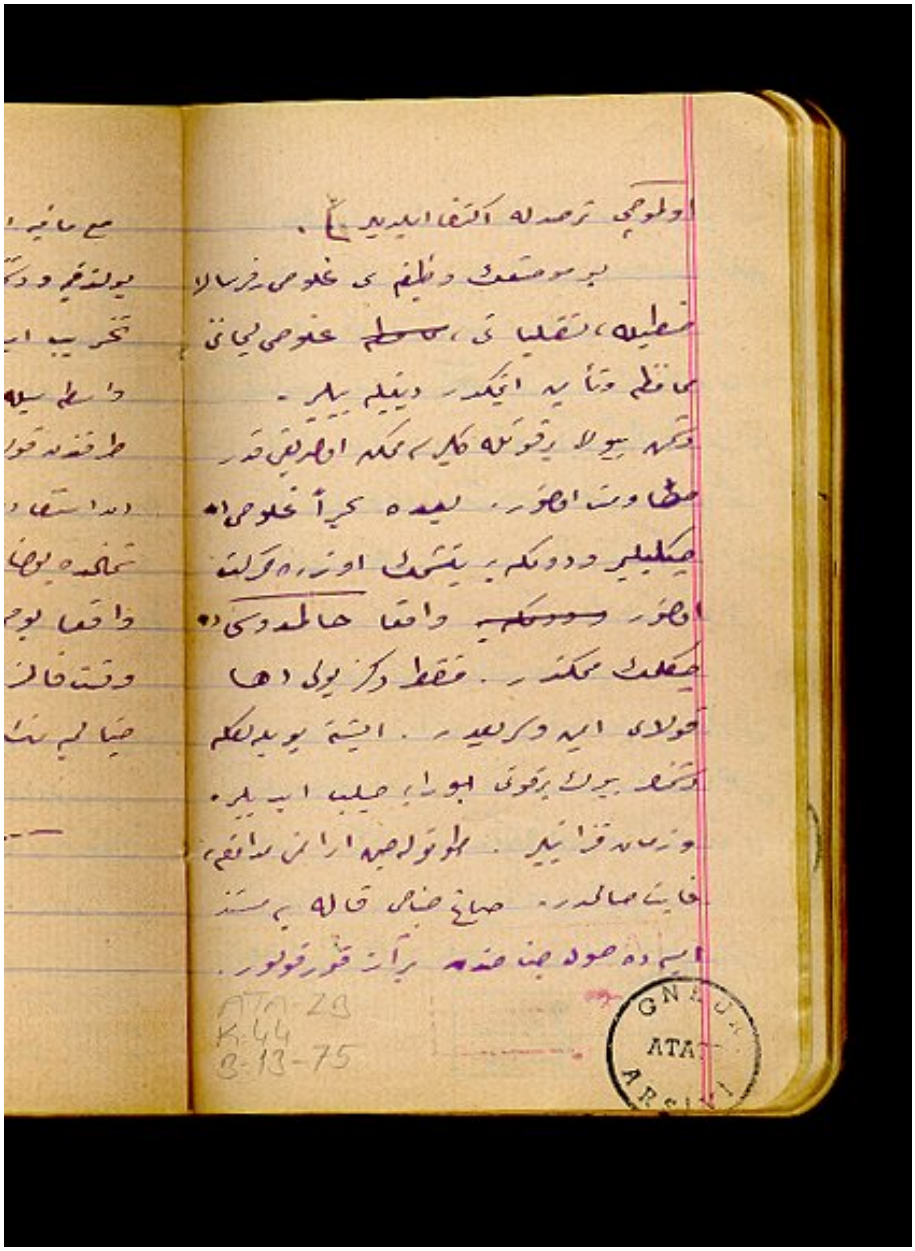
Yunanlıların iki hatt-ı ric'atı vardır. Biri Dömeke'den ve karadan, diğeri Galos'tan ve denizdendir. Denize hâkim olmalarından dolayı bu faydayı kazanmışlardır. Bu sebeplerden Galos limanı ehemmiyet-i azimiyi hâizdir. Her şey kolay ve ucuz olarak bahren naklolunur.

44-13cy

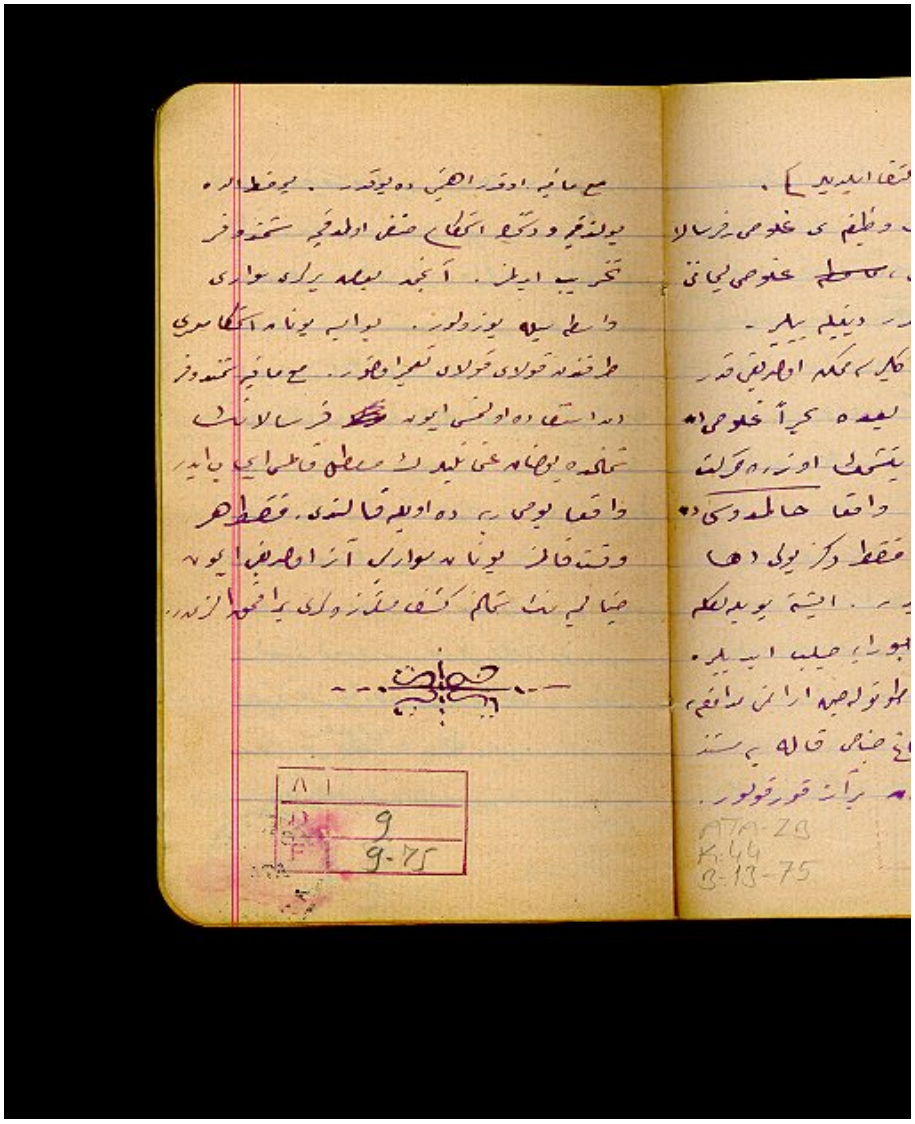
13 cy

Bu hat-ı ric'atın muhafazası lüzumu tebeyyün etti. Mamafih ikinci derece ehemmiyetli olduğundan mümkün mertebe az kuvvetle temin edilmelidir. 4 tabur piyade, bir batarya ve keşif için de bir miktar süvari bu maksat için kâfidir. Buna bir yan mevzii nâmı vermemelidir. Çünkü düşman buraya gelmezse buradaki kuvvetin yana taarruz etmesi mümkün değildir. Karadağ'dan yol geçtiği için düşmanın yanını muhafaza eder. (Prusya-Avusturya Muharebesi'nde Avusturyalılar Olmuç'ta bir yan mevzii aldılar. Hâlbuki bu mevkinin ehemmiyeti yoktur. Kendisinden beklenilen kavâid gayr-ı kabil-i istishal idi. Onun için Almanlar buna kulak asmadılar. Viyana'ya doğru yürüdüler ve az bir kuvvetle

44-13cya

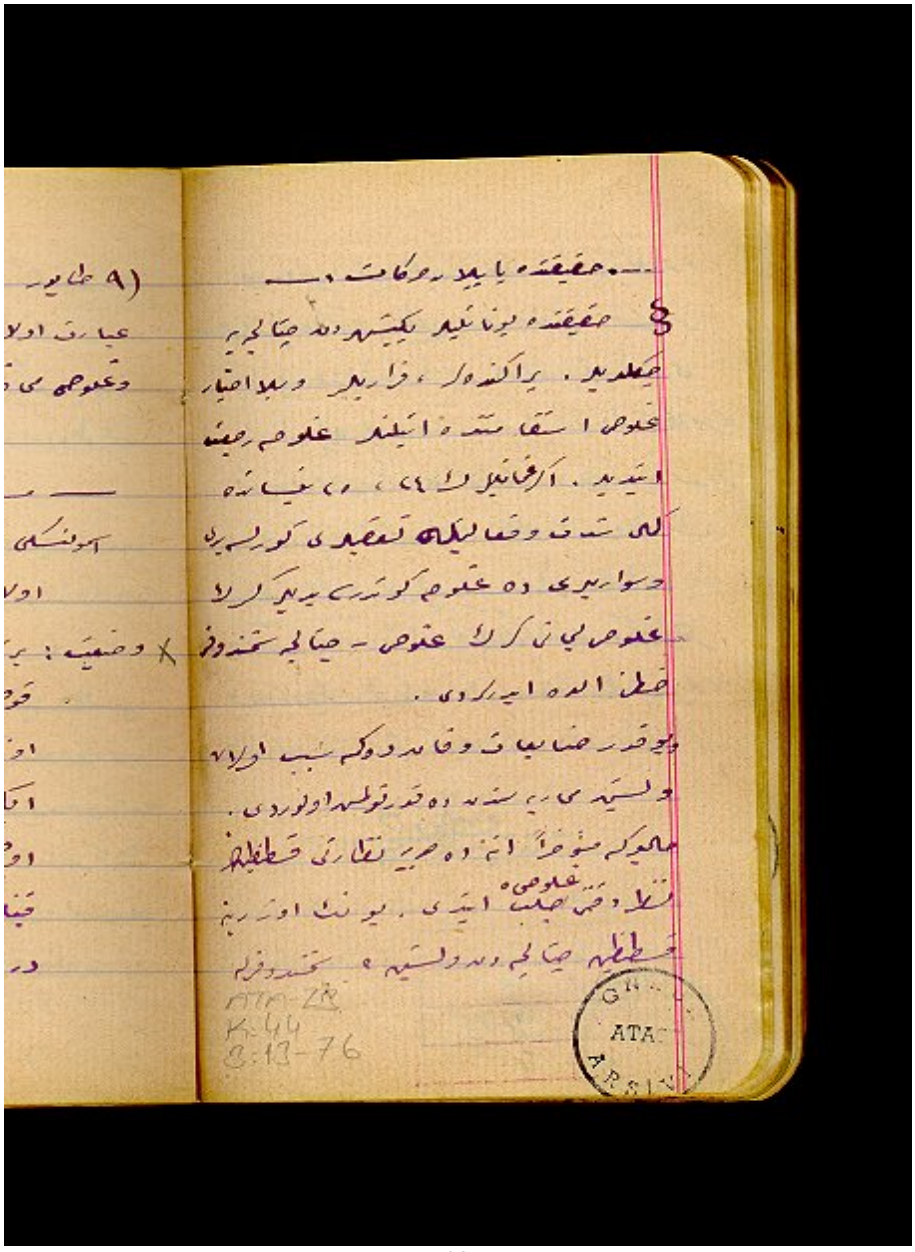
Olmuç'u tarassutla iktifa eylediler.) Bu mevziin vazifesi, Galos-Farsala hattıyla nakliyatı, Galos limanına temin etmektir, denilebilir. Düşman büyük bir kuvvetle gelirse mümkün olduğu kadar mukavemet olunur. Badehu bahren Galos'a çekilir ve Dömeke'ye yetişmek üzere hareket olunur. Vak'a Halumdas'ta çekilmek mümkündür. Fakat deniz yolu daha kolay, emin ve seridir. İşte böylelikle düşmanın büyük bir kuvveti buraya celp edilir ve zaman kazanılır. Tutulacak arazi müdafaaya gayet salimdir. Sağ cenahı kaleye müstenit ise de sol cenahından biraz korkulur.

44-13cz

13 cz

Mamafih o kadar da ehemmiyeti yoktur. Bu hat elde bulundukça, düşmanın istihkâm sınıfı olmadıkça şimendifer tahrib edilmez. Ancak, bazı yerleri süvari vasıtasıyla bozulur. Bu ise Yunan istihkâmları tarafından kolay kolay tamir olunur. Mamafih şimendiferden istifade olunması için Farsala'nın şimalinde bulunan Osmanlıların muattal kalması icap eder ve bu muharebede öyle kalındı. Fakat her vakit kalmaz. Yunan süvarisi az olduğundan Çatalca'nın şimaline keşif müfrezeleri bırakmak elzemdir.

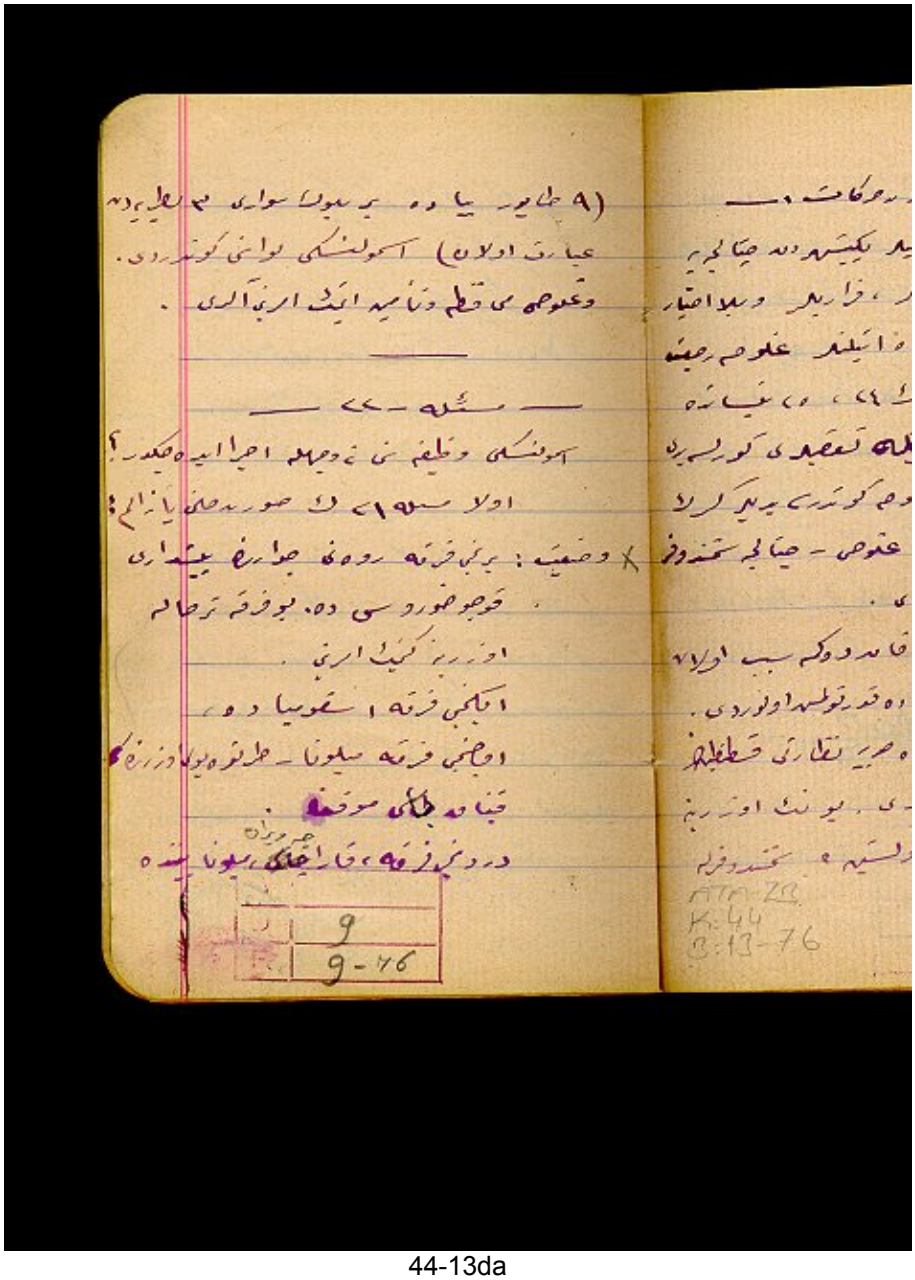

44-13cza

13 cza

Hakikatte Yapılan Harekât:

Hakikatte Yunanlılar Yenişehir'den Çatalca'ya çekildiler. Parakendeleri firariler, ve bilihtiyar Galos istikametinde atılanlar Galos'da ric'at ettiler. Eğer Osmanlıların 24-25 Nisanda kemâl-i şiddetle faaliyetleri takipleri görülse idi ve süvarileri de Galos'a göndereydiler gerek Galos limanı gerek Galos-Çatalca şimendifer hattını elde ederlerdi ve bu kadar zayiat ve kan dökmeye sebep olan Velestin Muharebesi'nden de kurtulmuş olurdu. Hâlbuki, muahharen Atina'da Harbiye Nezareti Konstantin'in nazar-ı dikkatini Galos'a celp etti. Bunun üzerine Konstantin Çatalca'dan Velestin'e şimendiferle

44-13da

13 da

(9 tabur piyade, 1 bölük süvari, üç bataryadan ibaret olan) İsmolinski Livasını gönderdi ve Galos'u muhafaza ve temin etmek emrini aldı.

Mesele 22:

İsmolinski, vazifesini ne vechile icra edecektir? Evvelâ mes'ele 21'in suret-i hallini yazalım:

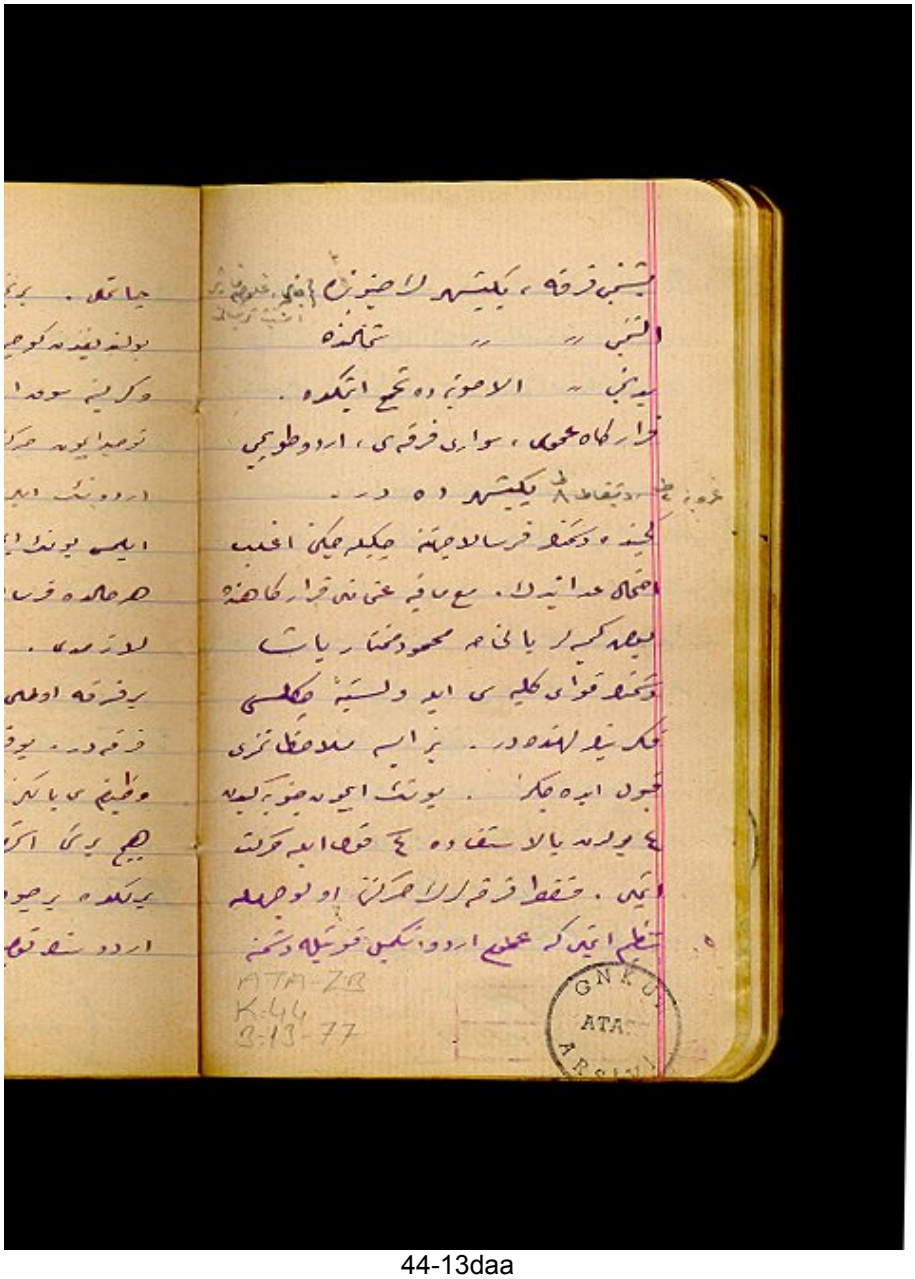
Vaziyet: Birinci Fırka Reveni civarında pişdârı

Koçuhoros'da bu fırka Tırhala üzerine gitmek emrini

İkinci Fırka Iskamba'da

Üçüncü Fırka Milôna-Tırnavo yolu üzerinde Çanaktaşı mevkiinde,

Dördüncü Fırka Karacaviran-Milôna beyninde,

44-13daa

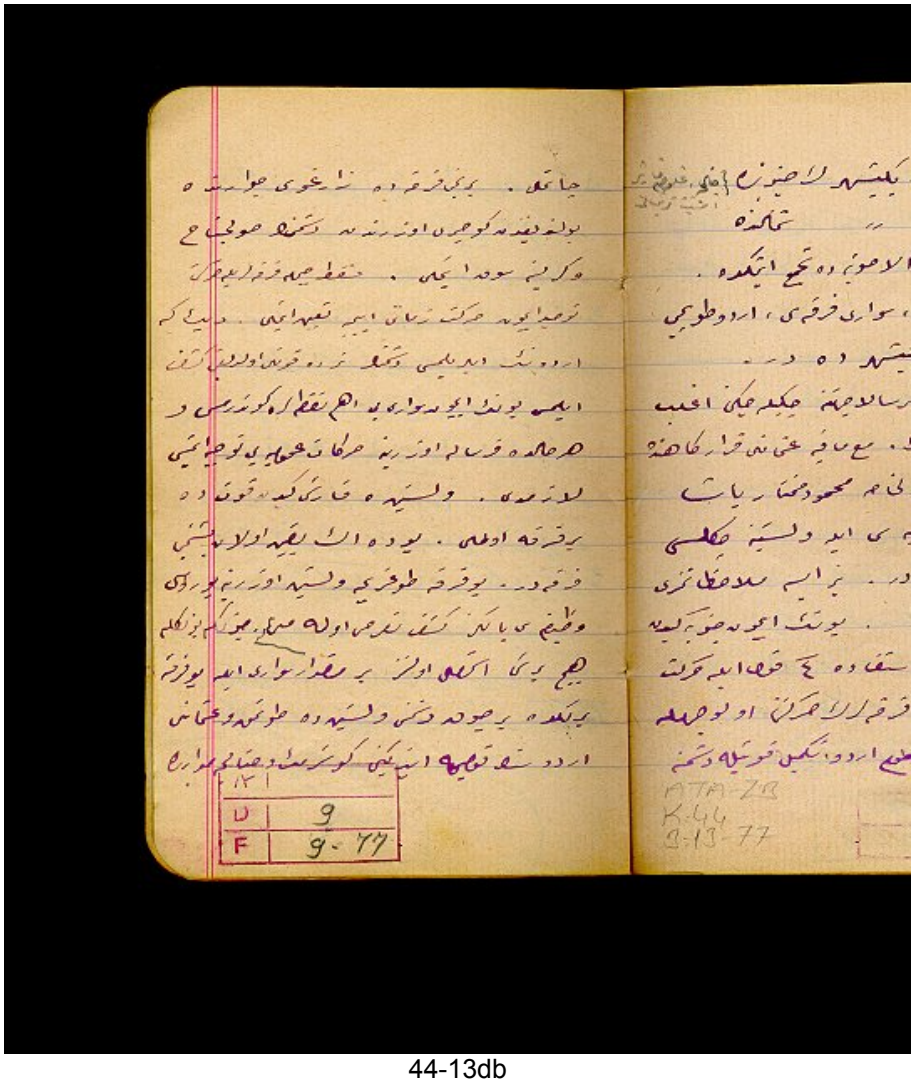
13 daa

Beşinci Fırka Yenişehir'in cenubunda (5. Galos'a karşı emniyet tertibatı),

Altıncı Fırka Yenişehir'in şimalinde,

Yedinci Fırka Alasonya'da tecemmü' etmekte karargâh-ı umumî, süvari fırkası, ordu topçu (Grebene İkinci Tabur, Dışkata 8 nci Tabur Yenişehir'dedir.)

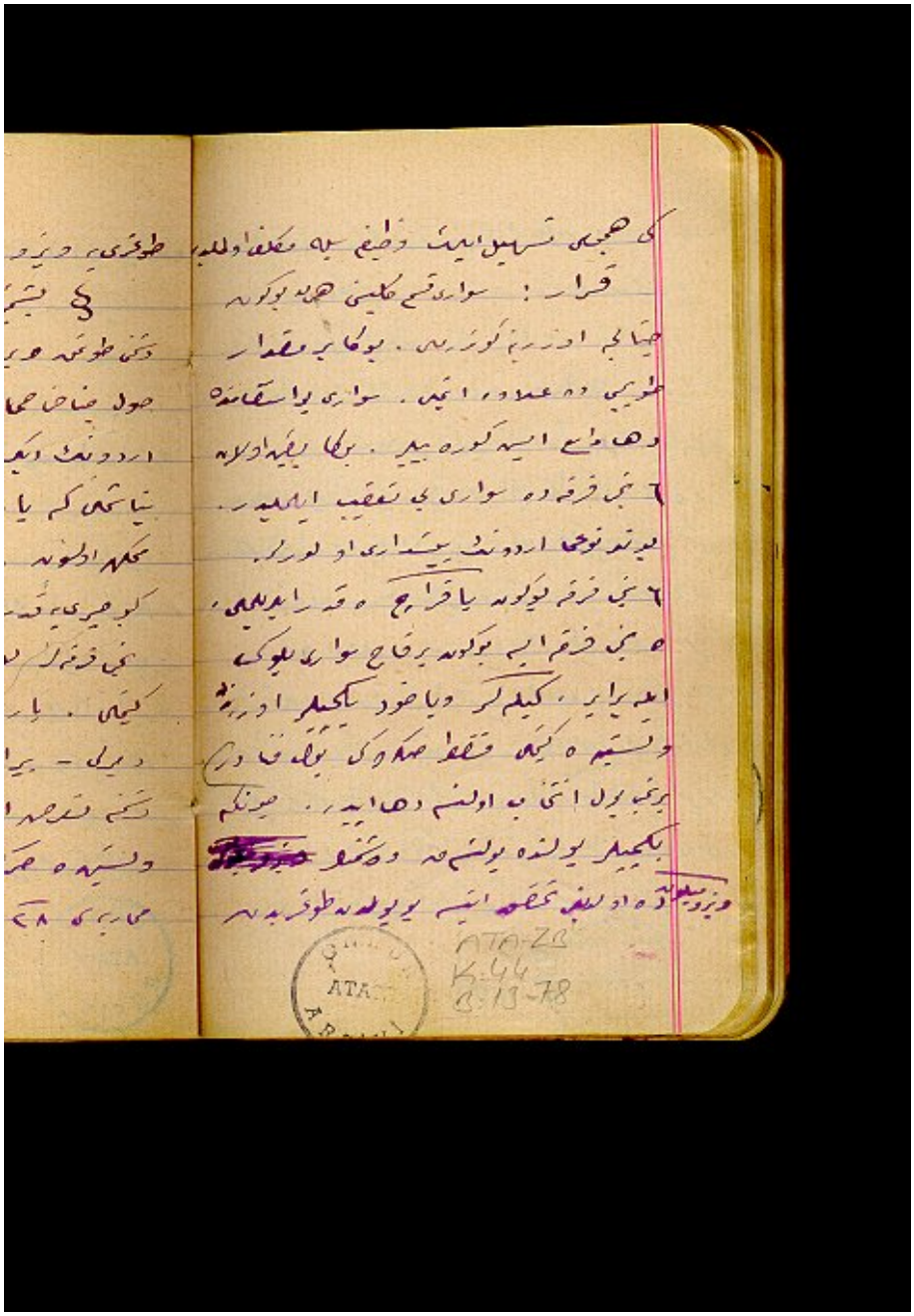
Geçende düşmanın Farsala cihetine çekileceğini agleb-i ihtimal ad ettik. Mamafih Osmanlı karargâhında bazı kimseler bilhassa Mahmut Muhtar Paşa düşman kuvay-ı külliyesi ile Velestin'e çekilmesi fikrinin lehindedir. Biz ise mülâhazâtımızı kabul edeceğiz. Bunun için cenuba giden 4 yoldan bil istifade 4 kol ile hareket etmeli. Fakat fırkaların hareketini ol vechile tanzim etmeli ki umum ordu tekmil kuvvetiyle düşmana

44-13db

13 db

çatmalı. Birinci Fırkada Zargos civarında bulunduğundan Güçiri üzerinden düşmanın sol cenah ve gerisine sevk etmeli. Fakat cümle fırkalarla hareketi tevhid etmek için hareket zamanını iyice tayin etmeli. Demek ki ordunun ilerlemesi, düşmanın nerede kuvvetli olduğunu keşfetmesi bunun için süvariyi ehem noktalara göndermesi ve herhâlde Farsala üzerine harekât-ı umumiyeyi tevcih etmesi lâzımdı. Velestin'e karşı giden kuvvet de bir fırka olmalı. Bu da en yakın olan 5 nci Fırkadır. Bu fırka doğruca Velestin üzerine yürümeli, vazifesi yalnız keşif taarruzu olmamalı. Çünkü bununla hiçbir şeyi istihsâl olunmaz. Bir miktar süvari ile bu fırka birlikte birçok düşmanı Velestin'de tutmak ve Osmanlı ordusunun kuvvetlice indiğini göstermek ve Çatalca civarındaki

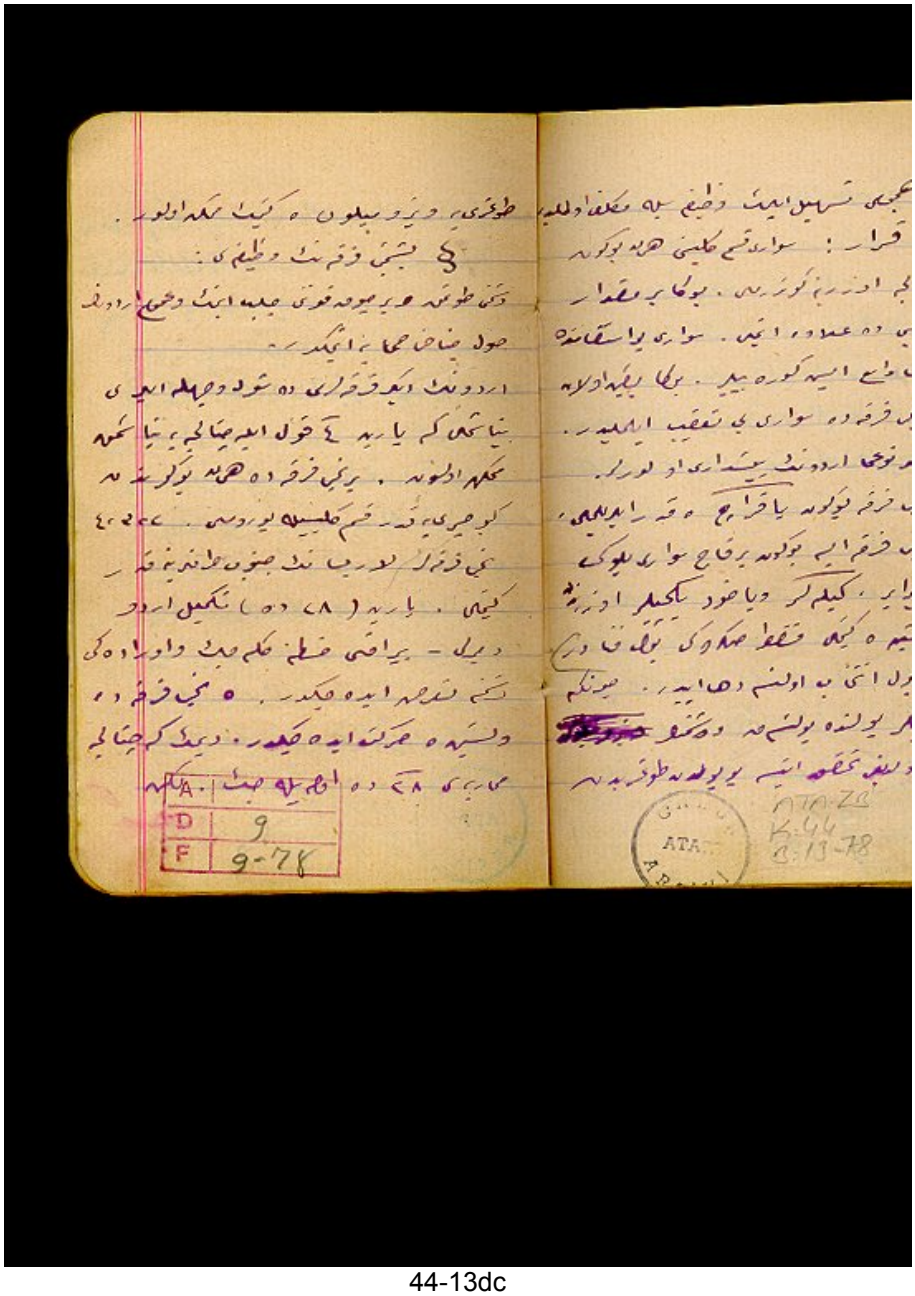

ATA-ZB
K.44
8-13-78

44-13dba

hücumu tahsil eylemek vazifesiyle mükellef olmalıdır.

Karar: Süvari kısm-ı küllîsini hemen bugün Çatalca üzerine göndermeli, buna bir miktâr topçu da ilâve etmeli, süvari bu istikamette daha vâsi iş görebilir. Buna yakın olan 6 ncı Fırka da süvariyi takip eylemelidir. Bunlar nev'en taarruzda ordunun pişdârı olurlar. 6 ncı Fırka bugün Bakraç'a kadar ilerlemeli. 5 nci Fırka ise bugün birkaç süvari bölüğü ile beraber Kileler veyahut Bekçiler üzerinden Velestin'e gitmeli; fakat sonraki yol fenadır. Birinci yol intihap olunsa daha iyidir: çünkü Bekçiler yolunda bulunsak düşmanın Dizomilon'da olduğu tahakkuk etse bu yoldan doğrudan

44-13dc

13 dc

doğruya Dizomilon'a gitmek mümkün olur.

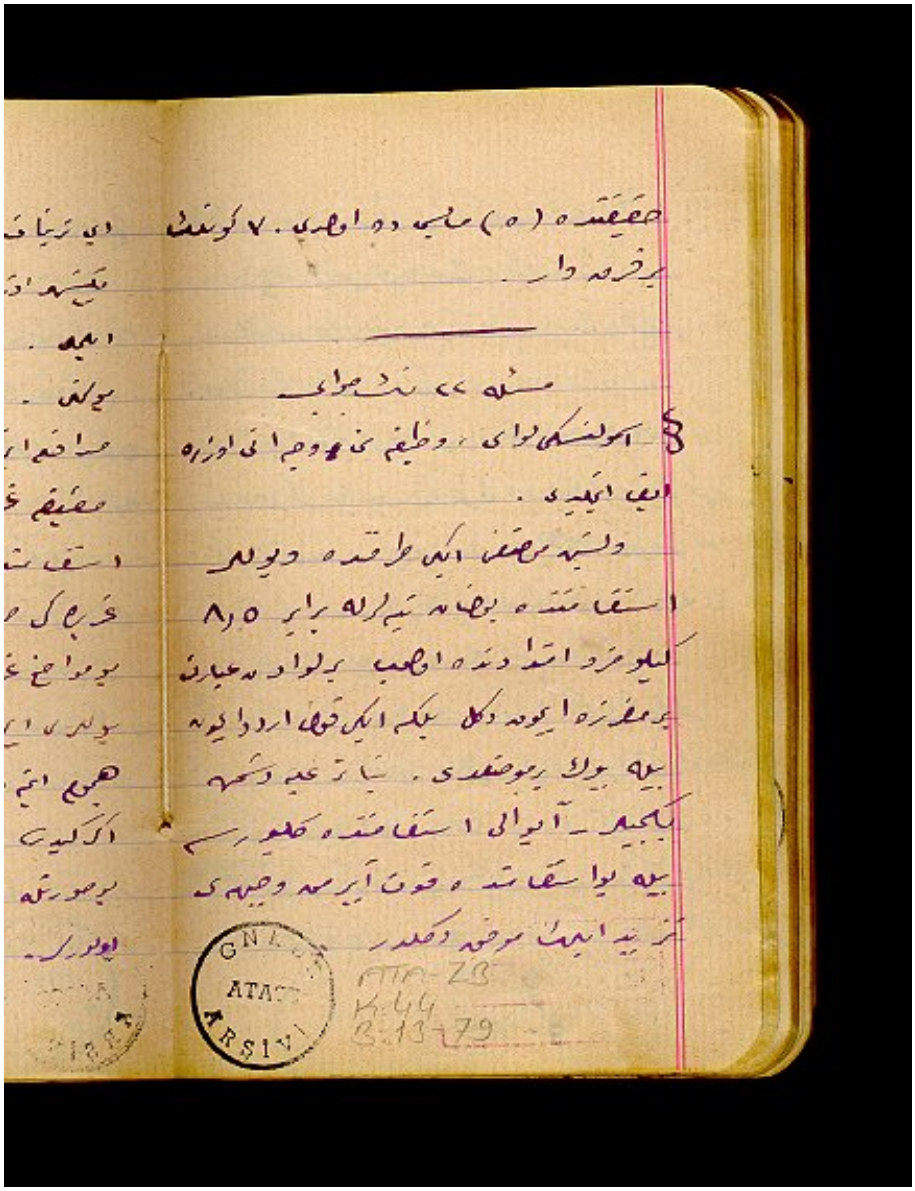
Beşinci Fırkanın Vazifesi:

Düşmanı tutmak ve birçok kuvvetini celp etmek ve umum ordunun sol cenahını himaye etmektir.

Ordunun diğer fırkaları da sol vechile ileri yanaşmalı ki yarın dört kol ile Çatalca'ya yanaşmak mümkün olsun. Birinci Fırka da hemen bugünden Güçeri'ye kadar kısm-ı küllîsi ile yürümeli.

2, 3, 4 ncü fırkalar Larissa'nın cenup taraflarına doğru gitmeli. Yarın 28'de tekmil ordu Demirli-Bayraklı hattına gelecek ve oradaki düşmana taarruz edecektir.

5 nci Fırka da Velestin'e hareket edecektir. Demek ki Çatalca Muharebesi 28'de olabilecek. Lâkin

44-13dca

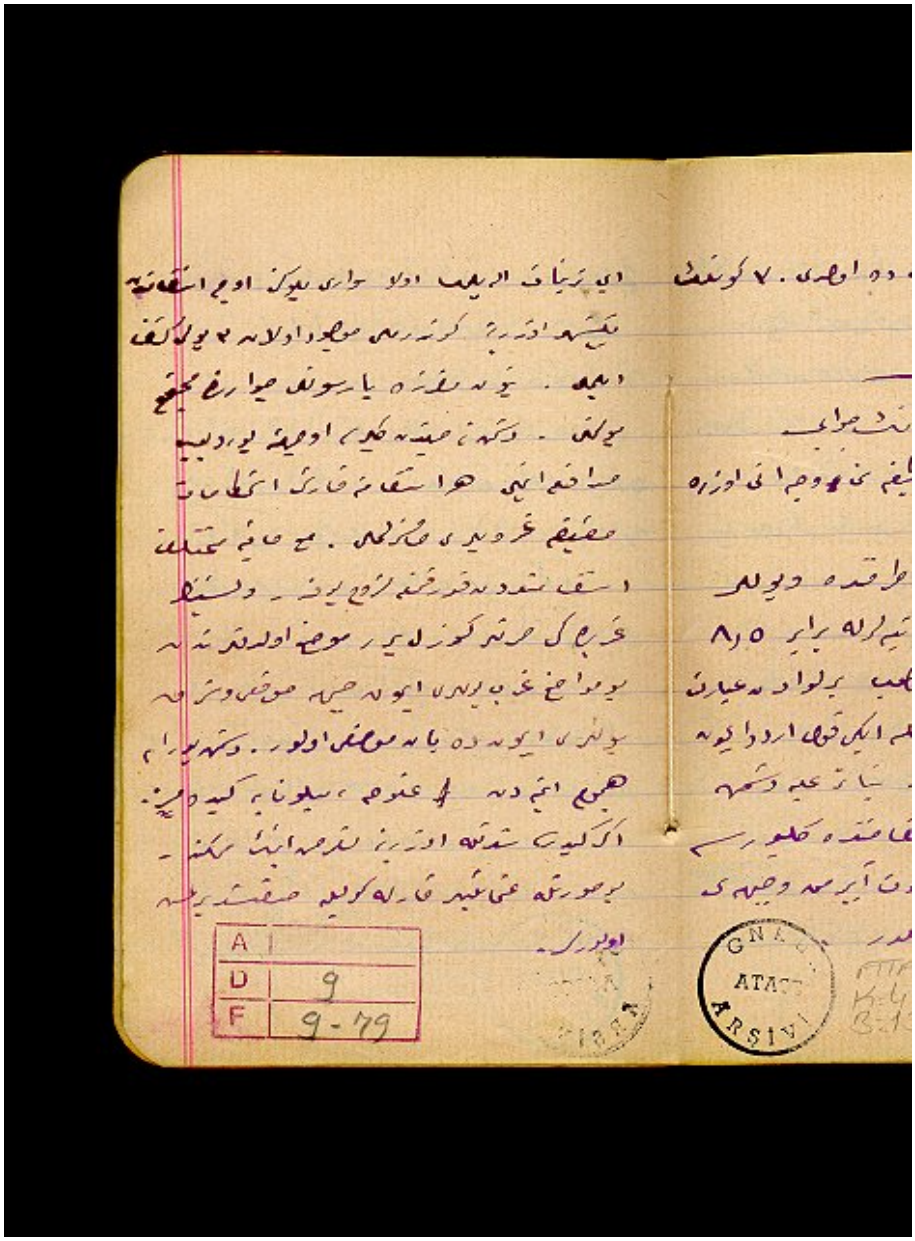
13 dca

hakikatte 5 Mayısta oldu. 7 günlük bir fark var.

Mesele 22'nin cevabı:

İsmolinski Livası vazifesini bervech-i âtî üzere îfâ etmelidir.

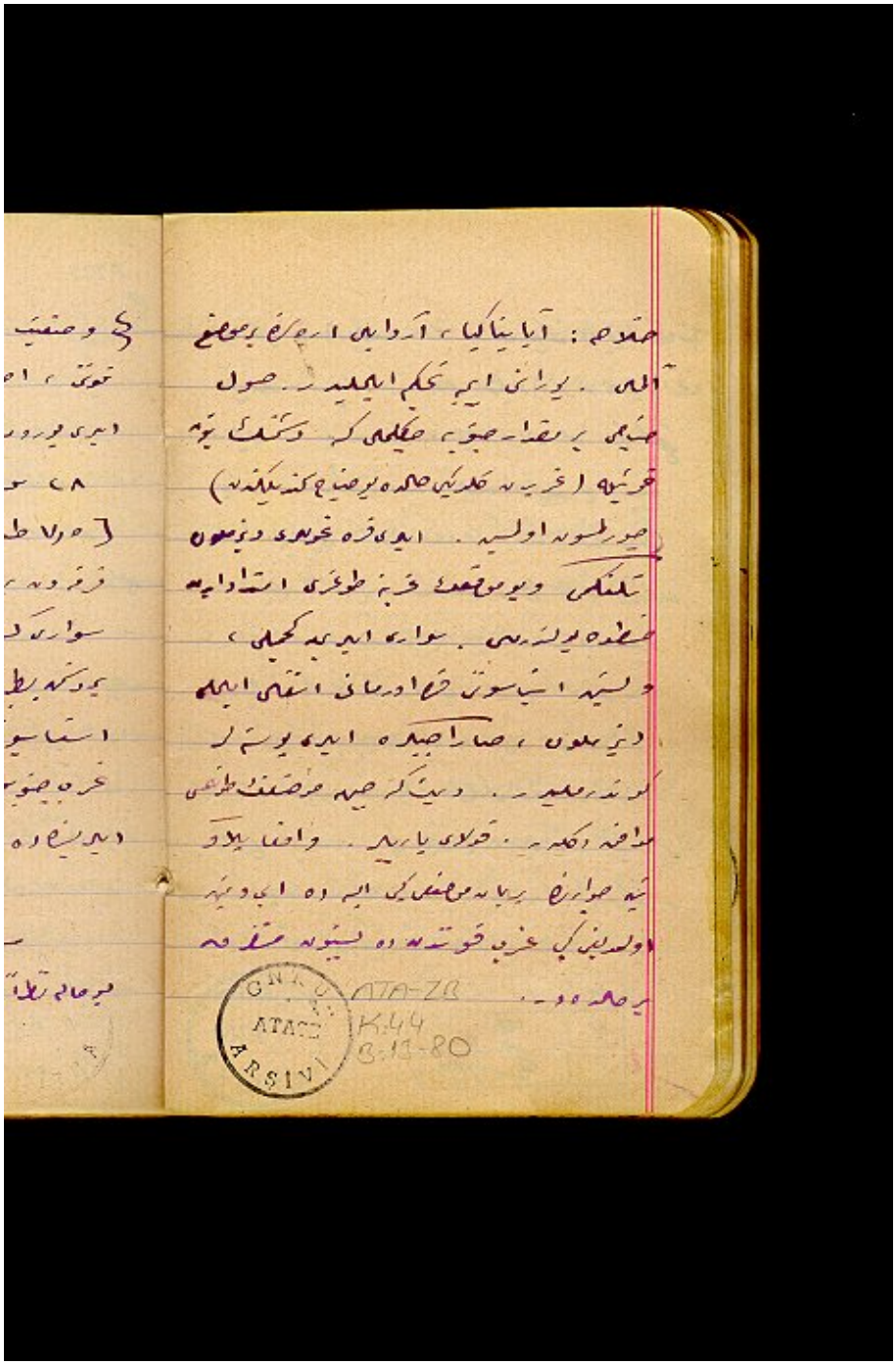
Velestin mevkiinin iki tarafında ve yollar istikametinde bulunan tepelerle beraber 8,5 km imtidâdında olup bir livadan ibaret bir müfreze için değil, belki iki kolordu için bile büyük bir mevki idi. Binâenaleyh düşman Bekçiler-Ayvalı istikametinden gelirse bile bu istikamete kuvvet ayırmak ve cepheyi tezyid eylemek muvaffak değildir.

44-13dd

13 dd

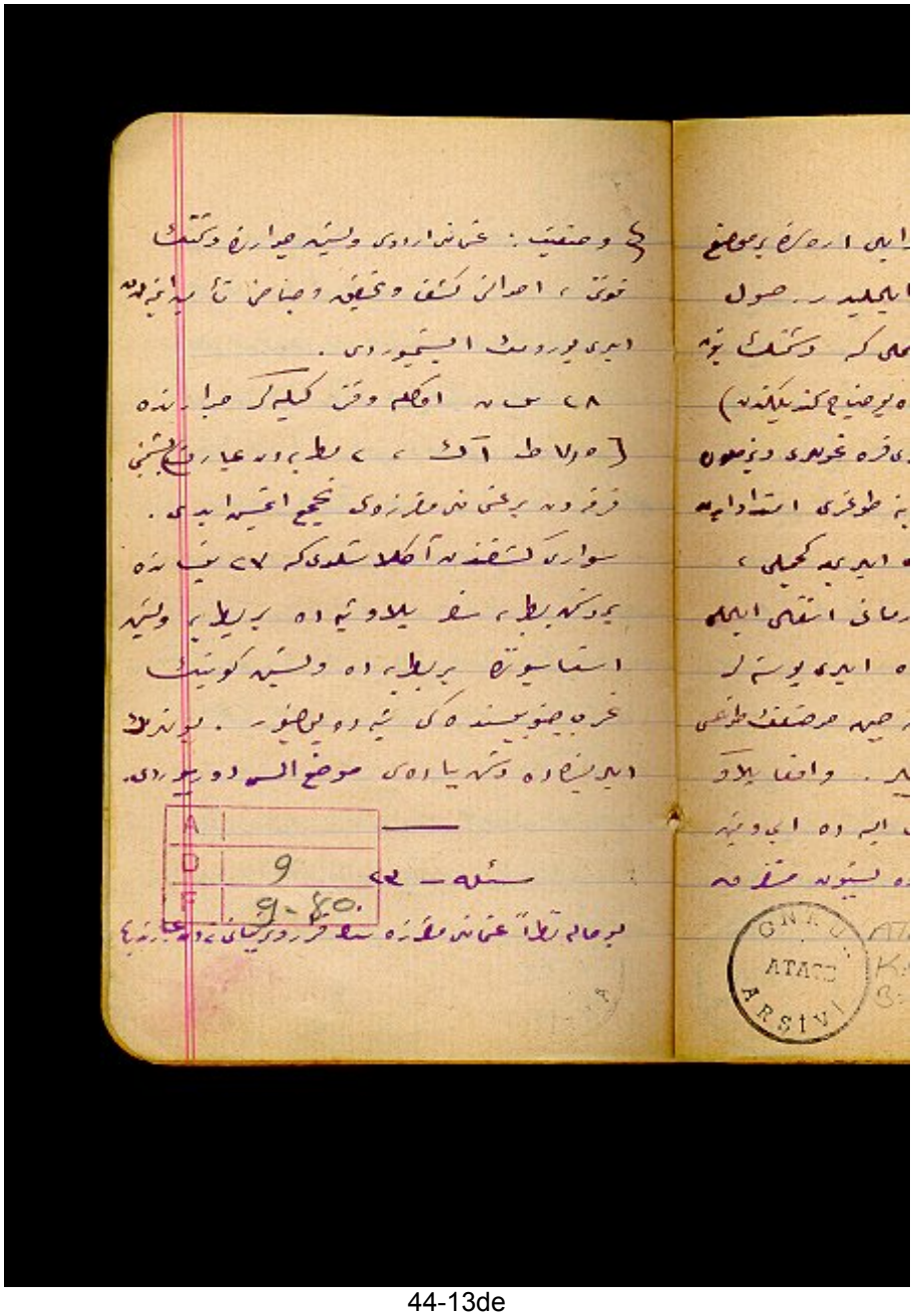
İyi tedabir alabilmek evvelâ süvari bölüğünü üç istikametten Yenişehir üzerine göndermeli, mevcut olan üç yolun keşfi edilmeli. Bütün müfreze Yarsunlu civarında tecemmüde bulunmalı. Düşman ne cihetden gelirse o cihete yürütülüp müdafaa etmeli. Her istikamete karşı istihkâmat-ı mukteziye grupları hazırlanmalı. Mamafih muhtelif istikametlerden korkmaya lüzûm yoktur. Velestin'in garbındaki sırtlar güzel birer mevzi olduklarından bu mevâzi garp yolları için cephe mevkii ve şark yolları içinde yan mevzii olur. Düşman buraya hücum etmeden Galos'a, Milôna'ya gidemez. Eğer giderse şiddetle üzerine taarruz etmek mümkündür. Bu suretle Osmanlılar Karla gölü ile sıkıştırılmış olurlar.

44-13dda

13 dda

Hülâsa: Aya Panakiya-Ardablı arasında bir mevzi olmalı. Burasını iyice tahkim eylemelidir. Sol cenahı bir miktar cenuba çekmeli ki düşmanın bütün kuvvetiyle (garbtan geldiği hâlde bu cenah kendiliğinden) çevrilmiş olsun. İleri karakolları Dizmilon, Pelteke ve bu mevkiin garbine doğru imtidâd eden hatta bulundurmalı. Süvari ileriye geçmeli. Velestin istasyonunu, Karaorman'ı işgâl eylemeli. Dizmilon, Saracılar'a ileri postalar göndermelidir. Demek ki cephe mevziinin tutulması muvafık değildir. Kolay yarılır. Vak'a Pilâvtepe civarında bir yan mevzii gibi ise de iyi ve bütün olmadığı gibi garp kuvvetinden de büsbütün müteferrik bir hâldedir.

A 1
D 9
E 9-80

ATATÜRK ARŞİVİ

44-13de

13 de

Vaziyet:

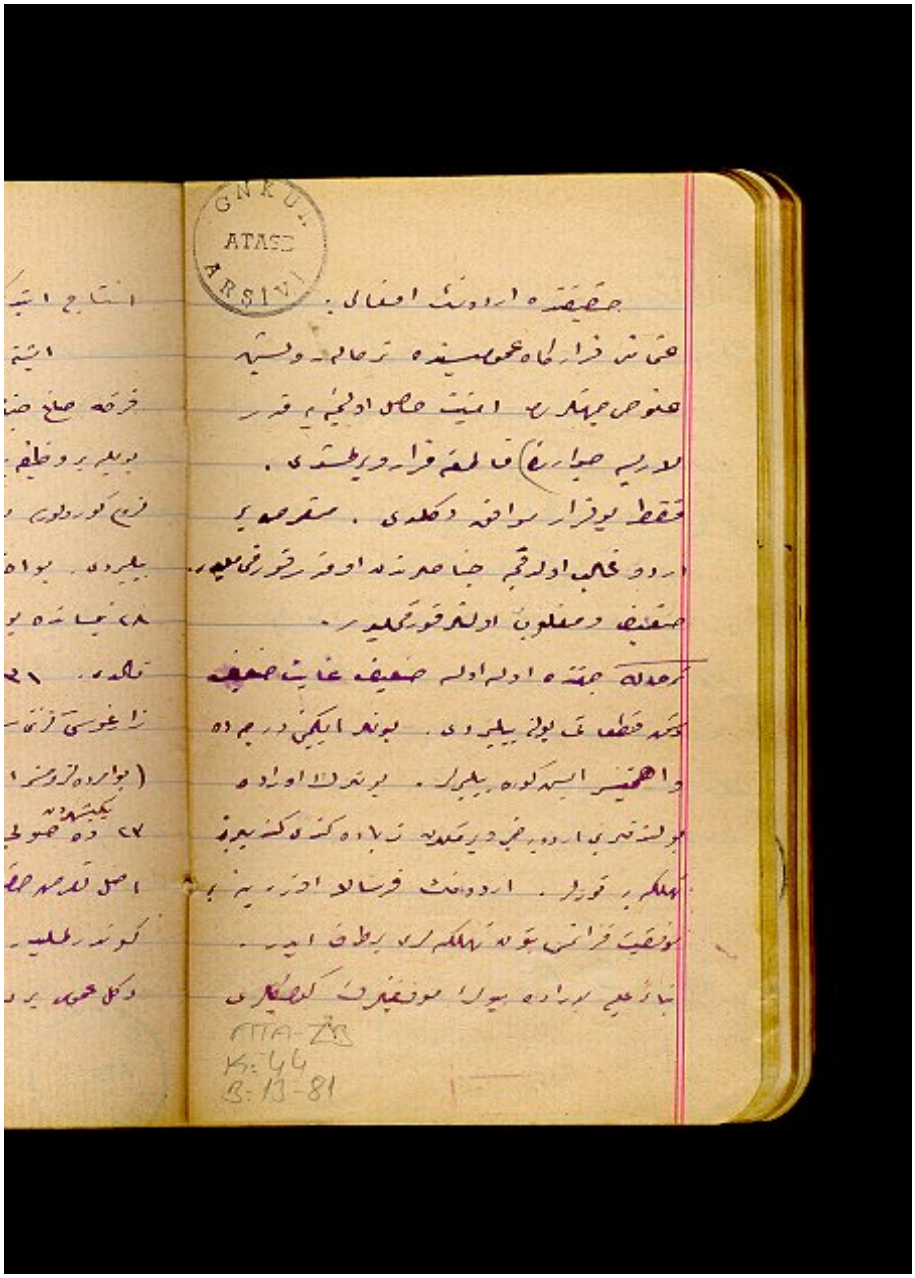
Osmanlı ordusu Velestin civarında düşmanın kuvvetini, ahvâlini keşif ve tahkik ve cenahını temin etmeden ileri yürümek istemiyordu.

28 Nisan öğle vakti Killer civarında (7,5 tabur, bir bölük, iki bataryadan ibaret) Beşinci Fırkadan bir Osmanlı müfrezesi tecemmü' etmiş idi.

Süvari keşfinden anlaşıldı ki 27 Nisanda bir düşman bataryasının Pilâvtepe'de, bir batarya Velestin istasyonunda, bir bataryada Velestin köyünün garb-ı cenubundaki tepelerde bulunuyor. Bunların ilerisinde düşman piyadesi mevzi almış duruyorlardı.

Mesele 23

Bu hâle nazaran Osmanlı müfrezesinin karar ve tertibatı neden ibarettir?

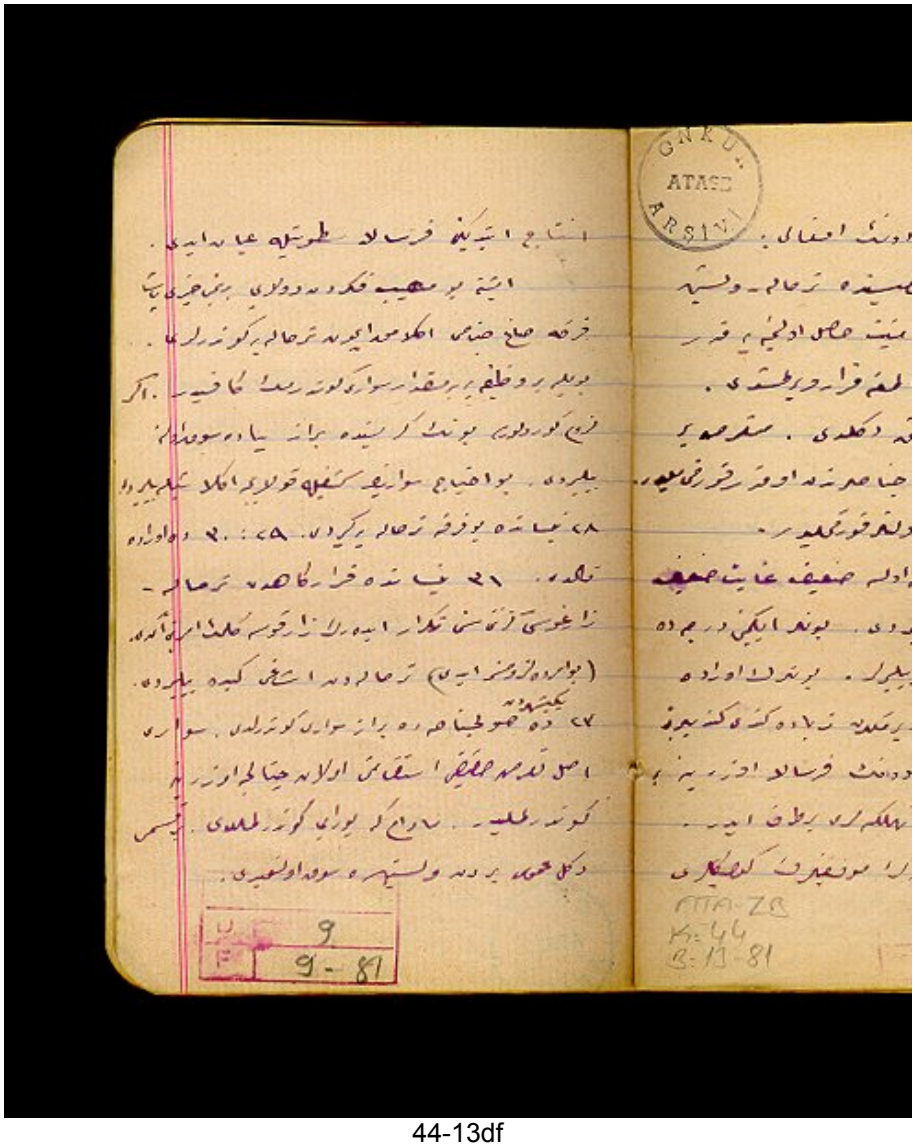

ATAM
ARŞİVİ
ATTA-ZR
K:46
B:13-81

44-13dea

13 dea

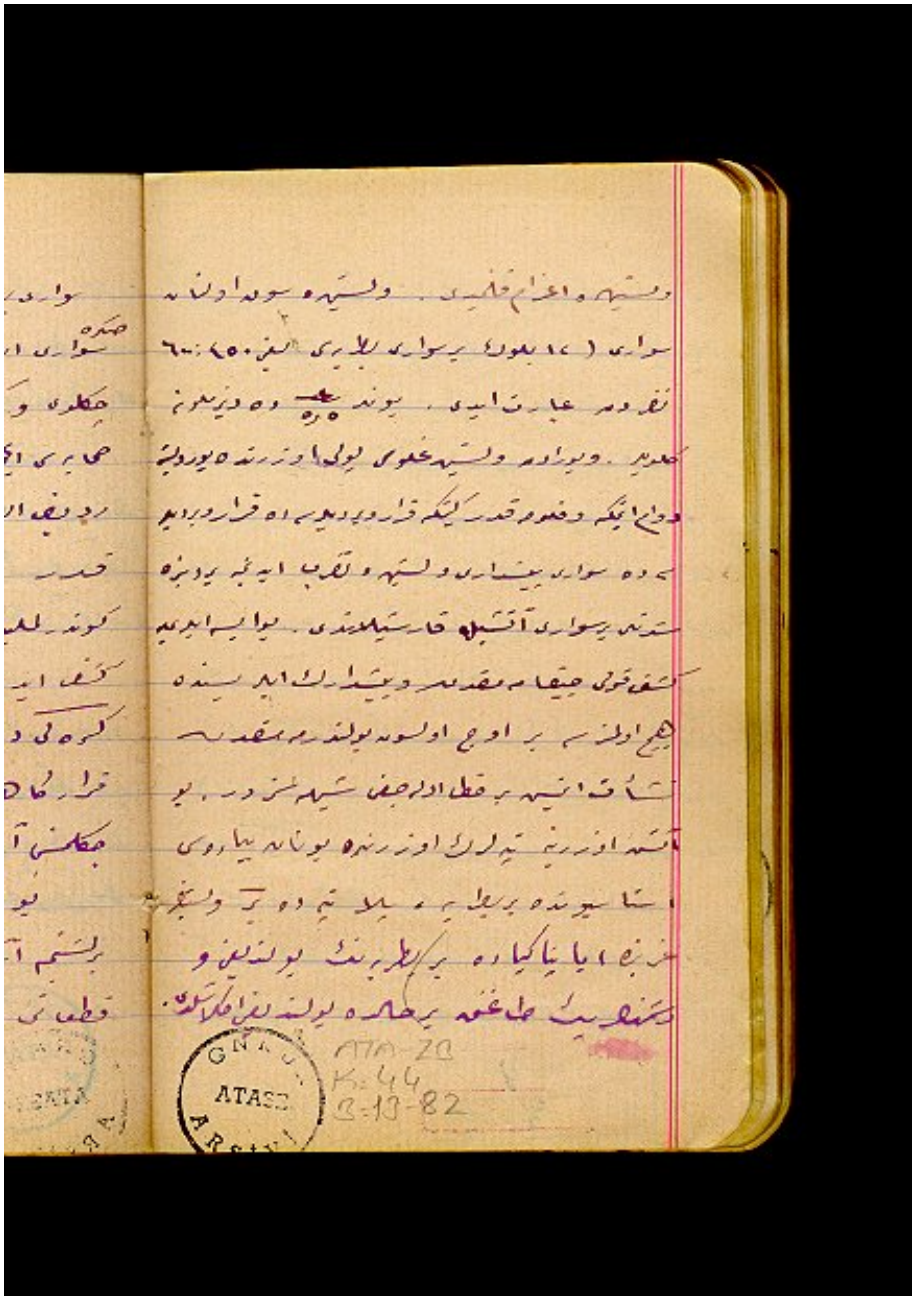
Hakikatte ordunun ahvâli.

Osmanlı karargâh-ı umumîsinde Tırhala-Velestin-Galos cihetle bir emniyet hasıl oluncaya kadar Larissa civarında kalmaya karar verilmişti. Fakat bu karar muvafık değildi. Mutearrız bir ordu galip oldukça cenahlarından o kadar korkmamalıdır. Zayıf ve mağlûp olanlar korkmalıdır. Tırhala cihetinde olsa olsa zayıf, gayet zayıf düşman kıtada bulunabilirdi. Bunlar ikinci derecede ehemmiyetsiz iş görebilir. Bunlar orada bulundukları orduya haber vermekten ziyade kendi kendilerini tehlikeye koyarlar. Ordunun Farsala üzerine bir muvaffakiyet kazanması bütün tehlikeleri bertaraf eder. Binâenaleyh burada büyük muvaffakiyetlerin güçlükleri

44-13df

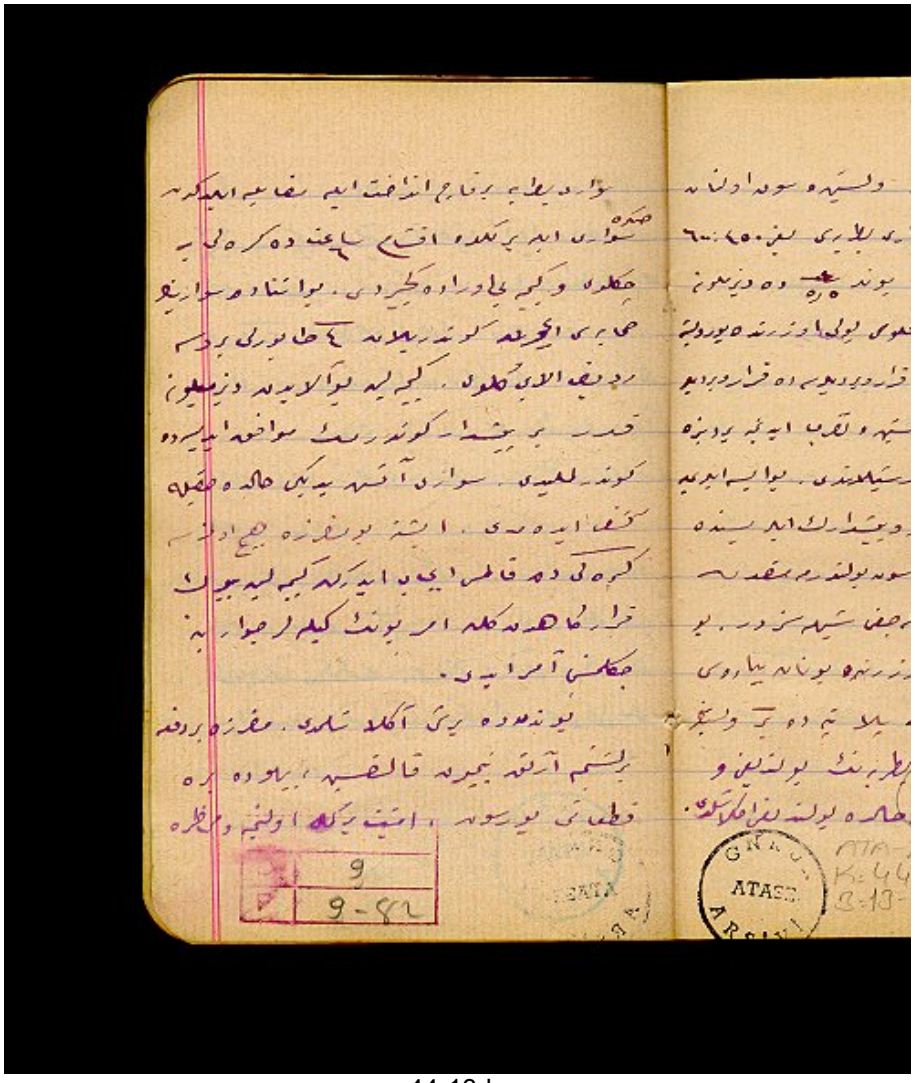
intaç ettiğini Farsala satvetiyle âyân etti. İşte bu mehip fikirden dolayı birinci Hayri Paşa Fırkası sağ cenahı anlamak için Tırhala'ya gönderildi. Böyle bir vazifeye bir miktar süvari göndermek kâfidir. Eğer lüzûm görülürse bunun gerisinde biraz piyade sevk olunabilirdi. Bu ihtiyaç süvarinin keşfiyle kolayca anlaşılabilirdi. 28 Nisanda bu fırka Tırhala'ya girdi. 29/30'da orada kaldı. 30 Nisanda karargâhtan Tırhala-Zargos Fırkasını tekrar ederek Zargos'a gelmek emrini aldı. (Bu emir de lüzumsuz idi) Tırhala'dan aşağı gidebilirdi. 27'de Yenişehir'den sol cenaha da biraz süvari gönderildi. Süvari asıl taarruz-ı hakikî istikameti olan Çatalca üzerine gönderilmelidir. Mademki buraya gönderilmedi. Bir kısmı değil, umumî yerden Velestin'e sevk olunmalıydı.

ATA-20
K-46
2-13-82

44-13dfa

13 dfa

Velestin'de izam kılındı. Velestin'e sevk edilen süvari (12 bölük bir süvari bataryası) yani 250 ilâ 600 neferden ibaret idi. Bunlar 5,5 saatte Dizmilon'a geldiler ve buradan Velestin-Galos yolu üzerinde yürüyüşe devam etmeye ve Galos'a kadar gitmeye karar verdiler ise de süvari pişdârı Velestin'e tekarrüb edince birdenbire şiddetli bir süvari ateşiyle karşılandı. Bu ise ilerleyen keşif kolu çıkamamaktan ve pişdârın ilerisinde hiç olmazsa bir avuç olsun bulundurmamaktan neş'et etmiş bir hata olacağı şüphesizdir. Ateş üzerinde tepelerin üzerinde Yunan piyadesi, istasyonda bir batarya Pilâvtepe'de, bir Velestin'in garbında, Aya Panakiya'da bir bataryanın bulunduğu ve düşmanın pek dağınık bir hâlde bulunduğu anlaşıldı.

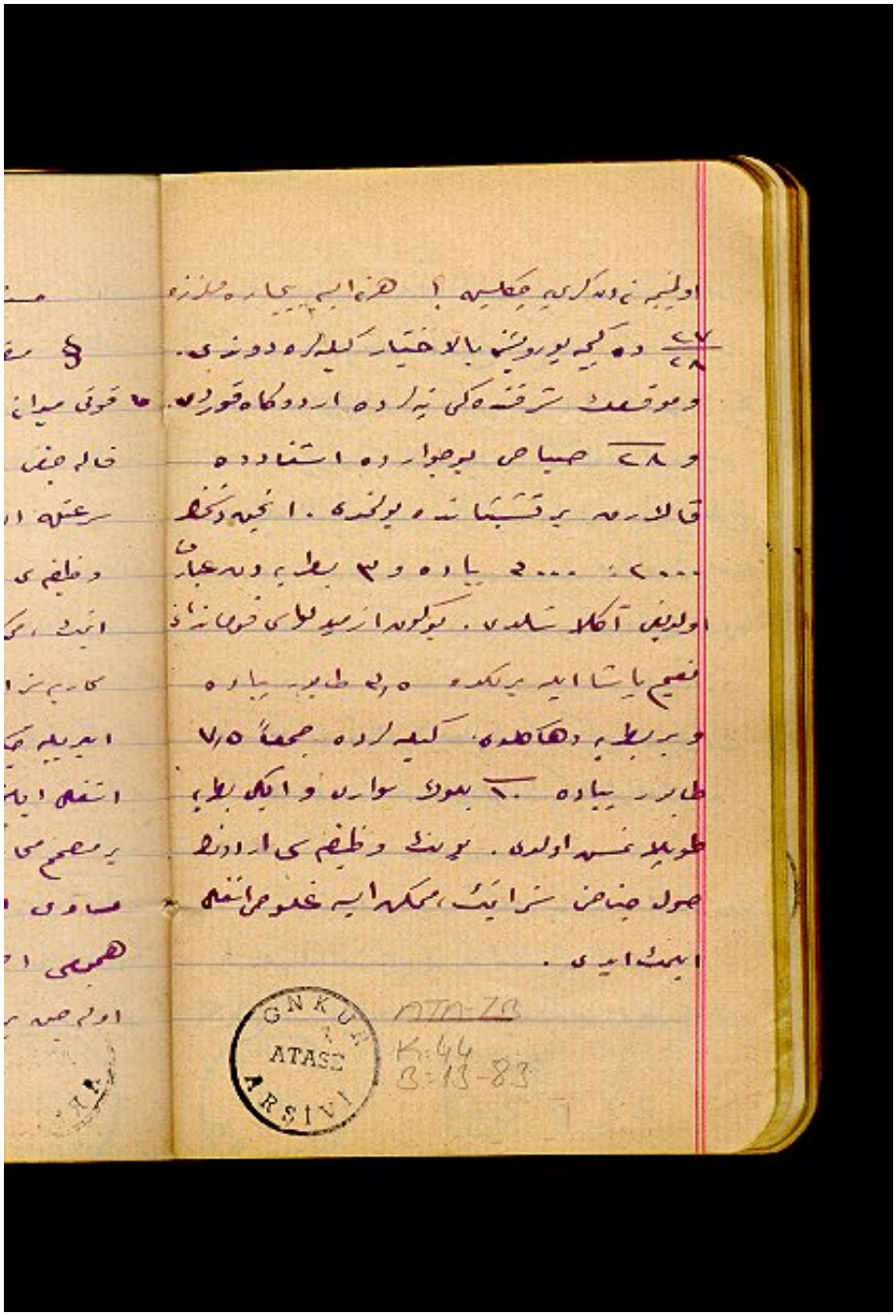

44-13dg

13 dg

Süvari batarya birkaç endaht ile mukabele eyledikten sonra süvari ile birlikte akşam saat 6'da Gereli'ye çekildi ve geceyi orada geçirdi. Bu esnada süvarinin himayesi için gönderilen 4 taburlu Bursa Redif Alayı geldi. Geceleyin bu alaydan Dizmilon'a kadar bir pişdâr göndermek muvafık idiyse de gönderilmedi. Süvari ateş yediği hâlde hakkıyla keşif edilmedi. İşte bu müfreze hiç olmazsa Gereli'de kalması icap ederken geceleyin büyük karargâhtan gelen emir bunun Kileler civarına çekilmesini emretti.

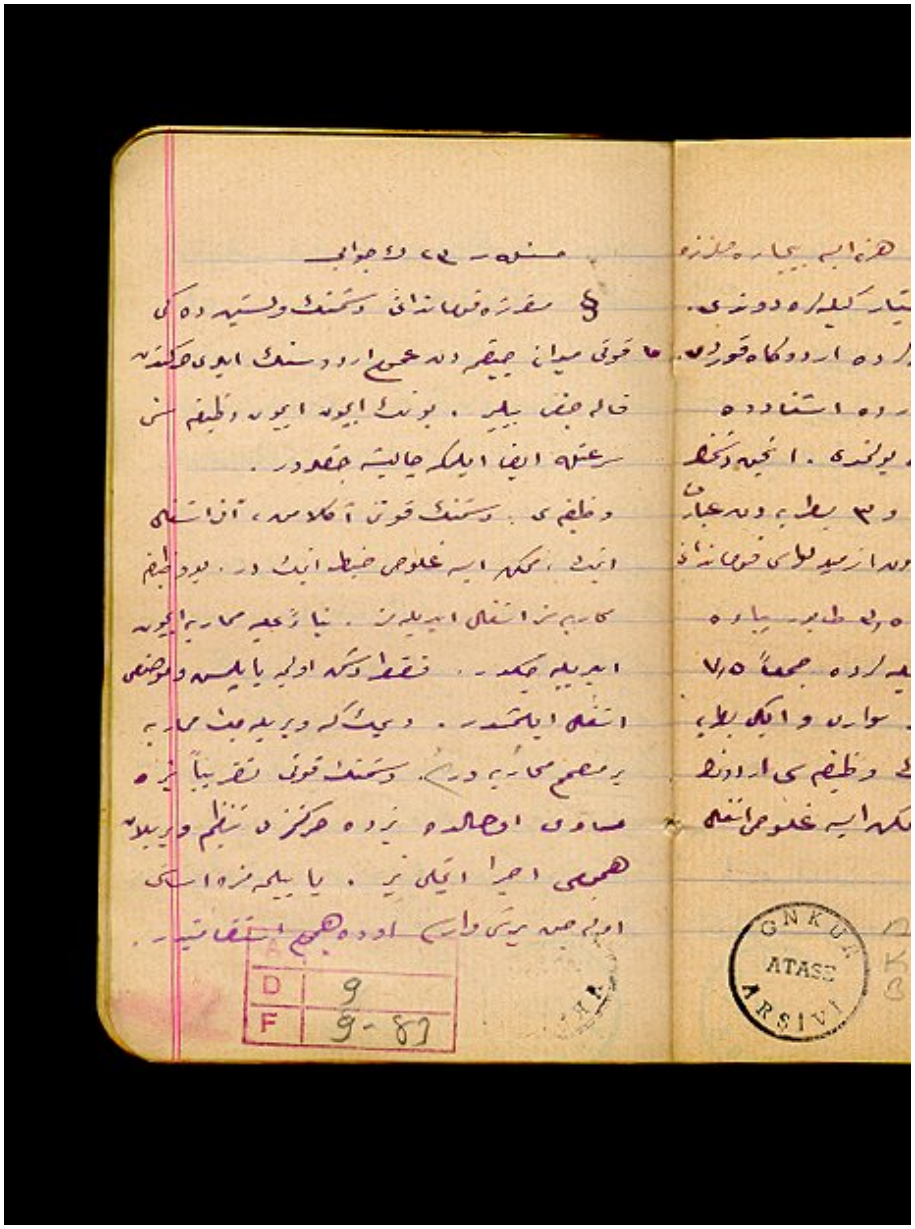
Bundan da bir şey anlaşılmadı. Müfreze bir defa yerleşince artık niçin kalksın? Beyhude yere kıt'aâtı yürüsün. Emniyet berkemâl olunca, muhasara

44-13dga

olmayınca neden geriye çekilsin. Her ne ise biçâre müfreze 27/28'de gece yürüyüşünü bilihtiyar Kileler'e döndü ve mevkiinin şarkındaki tepelerde ordugâh kurdu ve 28 sabahı bu civarda istifadede kalarak bir teşebbüsâtda bulunmadı. Ancak düşmanın 2000-3000 piyade ve 3 bataryadan ibaret olduğu anlaşıldı.

Bugün İzmit Livası kumandanı Naim Paşa ile birlikte 3,5 tabur piyade ve bir batarya daha geldi. Kileler'de cem'ân 7,5 tabur piyade, 10 bölük süvari ve 2 batarya toplanmış oldu. Bunun vazifesi ordunun sol cenahını setretmek mümkün ise Galos'u işgal eylemek idi.

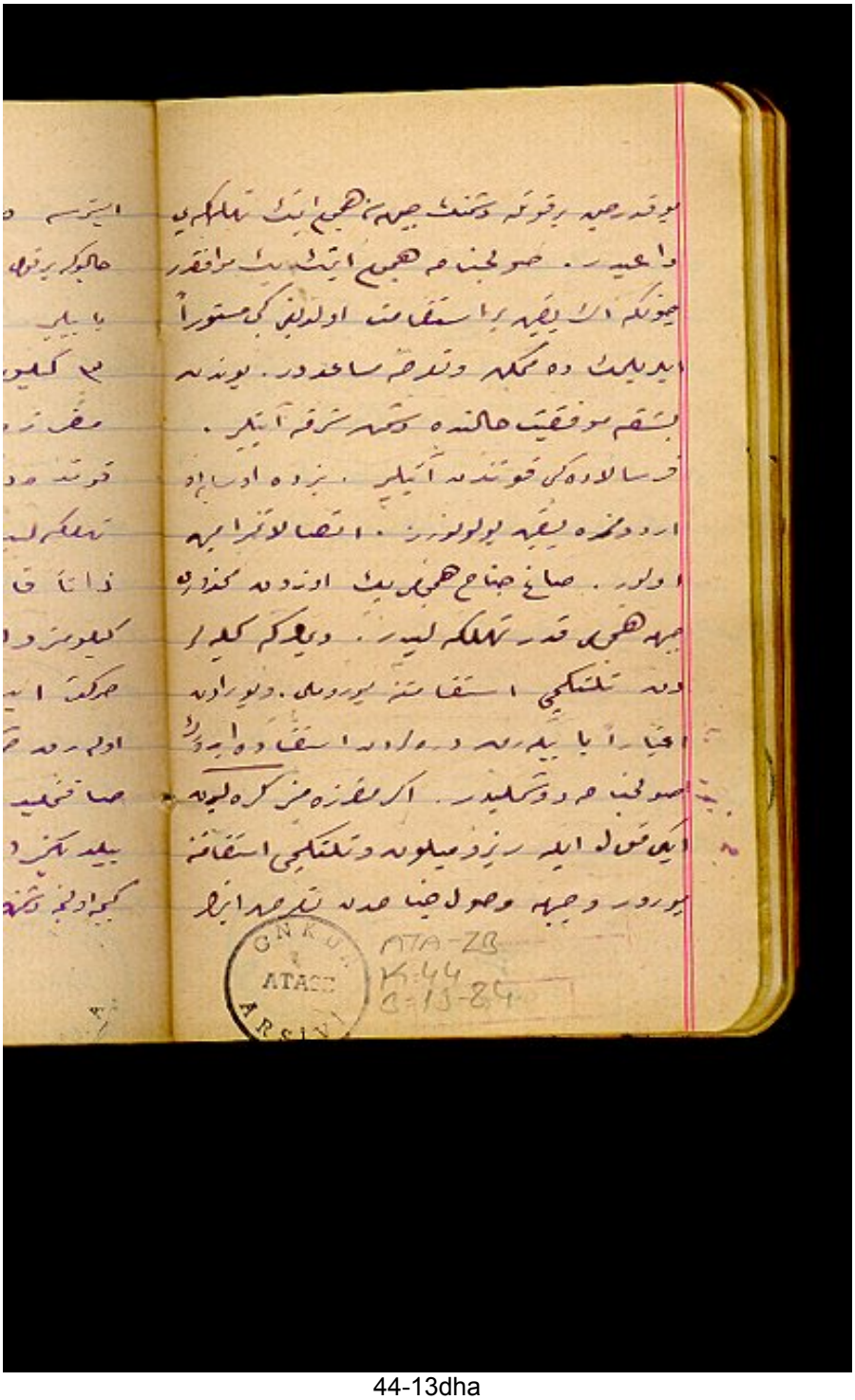
44-13dh

13 dh

Mesele 23'ün Cevabı:

Müfreze kumandanı düşmanın Velestin'deki kuvveti meydana çıkmadan umum ordusunun ileri hareketden kalacağını bilir. Bunun için vazifesini sür'atle îfâ eylemeye çalışacaktır.

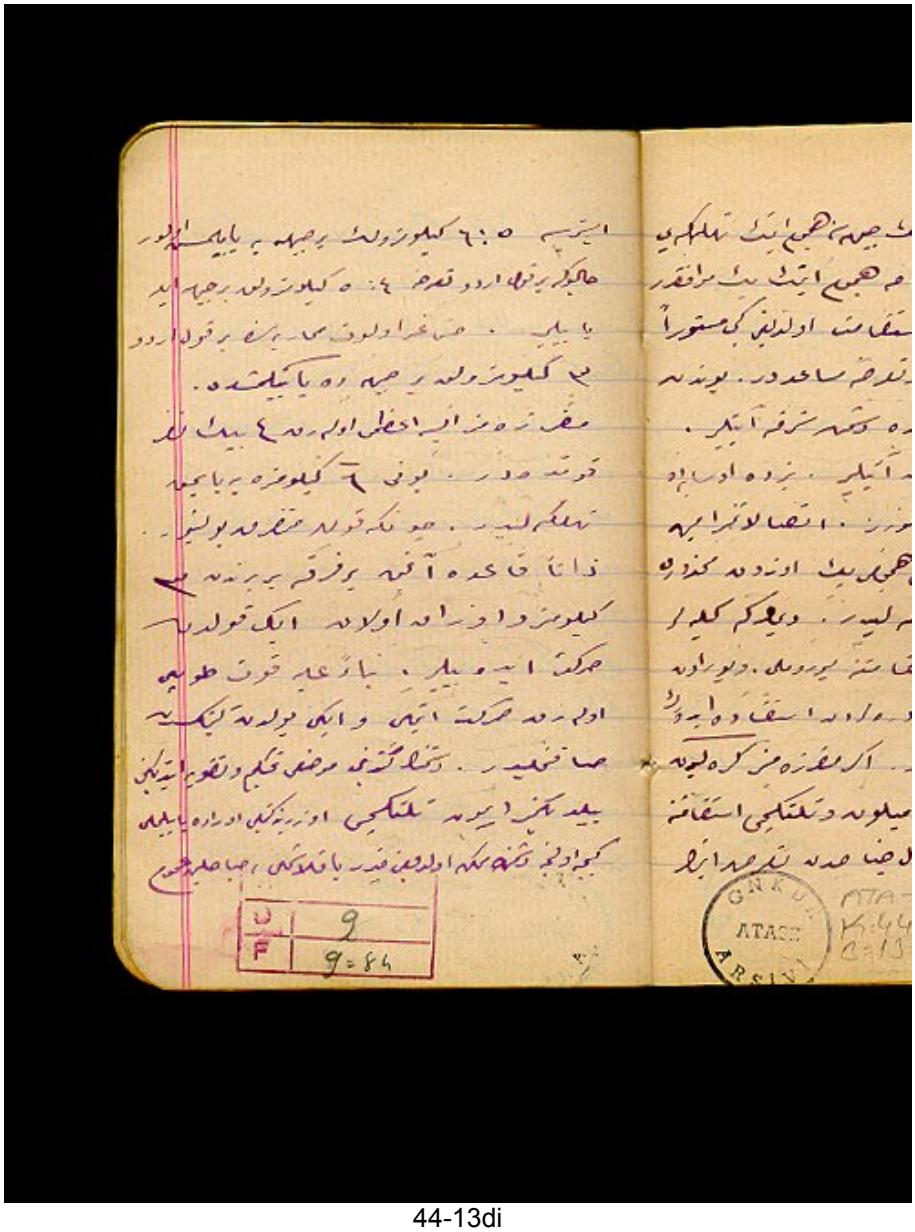
Vazifesi: Düşmanın kuvvetini anlamak, anı işgal etmek, mümkün ise Galos'u zapt etmektir. Binâenaleyh muharebe için ilerleyecektir. Fakat düşman evvelce yayılmış ve mevzii işgal eylemiştir. Demek ki verilecek muharebe bir musammem muharebedir. O hâlde biz de hareketimizi tanzim, verilen hücumu icra etmeliyiz. Yayılmamıza esas olacak bir şey varsa o da hücum istikametidir.

ATA-ZB
K-44
C-13-84

13 dha

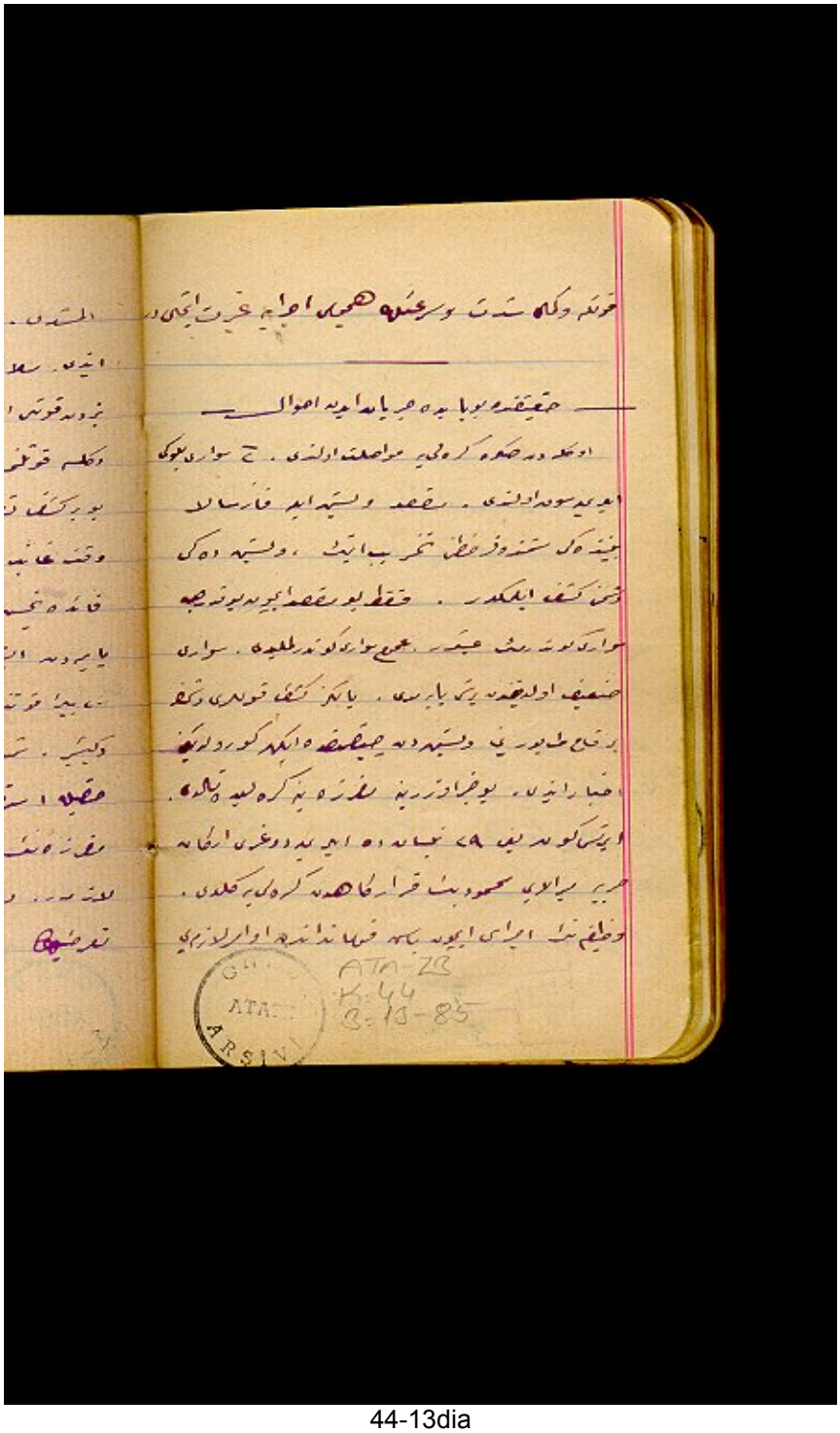
Bu kadarcık bir kuvvetle düşmanın cephesine hücum etmek tehlikeye da'îdir. Sol cenâha hücum etmek pek muvafıktır. Çünkü en yakın bir istikamet olduğu gibi mestûren ilerlemek de mümkün ve taarruza müsaittir. Bundan başka muvaffakiyet hâlinde düşman şarka atılır. Farsala'daki kuvvetinden atılır. Biz de o sayede ordumuza yakın bulunuruz. İttisalâtımız emin olur. Sağ cenâh hücumu pek uzun mahzuru cephe hücum kadar tehlikelidir. Demek ki Kileler'den Teltekçi istikâmetine yürümeli ve buradan sol cenaha düşmelidir. Eğer müfrezemiz Gereli'de, diğer kol ile Dizmilon ve Teltekçe istikametine yürüyerek cephe ve sol cenahtan taarruz etmek

44-13di

13 di

isterse 5-6 km'lik bir cepheye yayılmış olur. Hâlbuki bir kolordu taarruzu 4-5 km'lik bir cephe ile yapılır. Santa Gravolof Muharebesi'nde bir kolordu 3 kilometrelik bir cephede yayılmıştı. Müfrezemiz ise azamî olarak dört bin nefer kuvvetindedir. Bunu altı kilometreye yaymak tehlikedir. Çünkü kollar müteferrik bulunuyor. Zaten kaide bir fırka birbirinden 3 km uzak olan iki koldan hareket edebilir. Binâenaleyh kuvvet toplu olarak hareket etmeli ve iki koldan gitmekten sakınmalı. Düşmanın kendini mevzi-i müstahkem ve takviye ettiğini bildiğimiz için Teltekçi üzerine gitmeli orada yapılmalı, gece olunca düşmana mümkün olduğu kadar yaklaşmalı, sabahleyin umumî

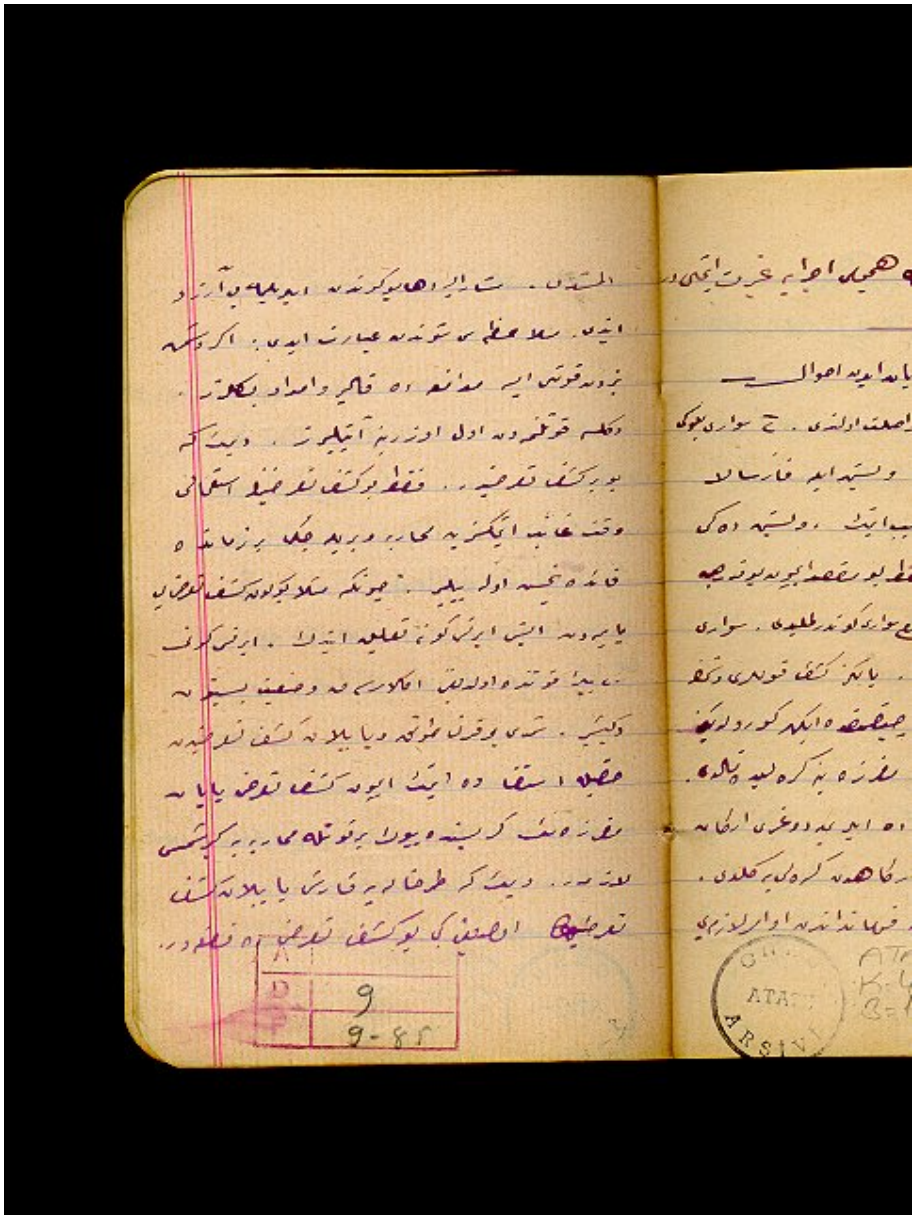

ATA-ZB
K-44
3-13-85
ATA
ARŞİV

13 dia

kuvvetle kemâl-i şiddet ve sür'âtle hücumu icraya gayret etmelidir.

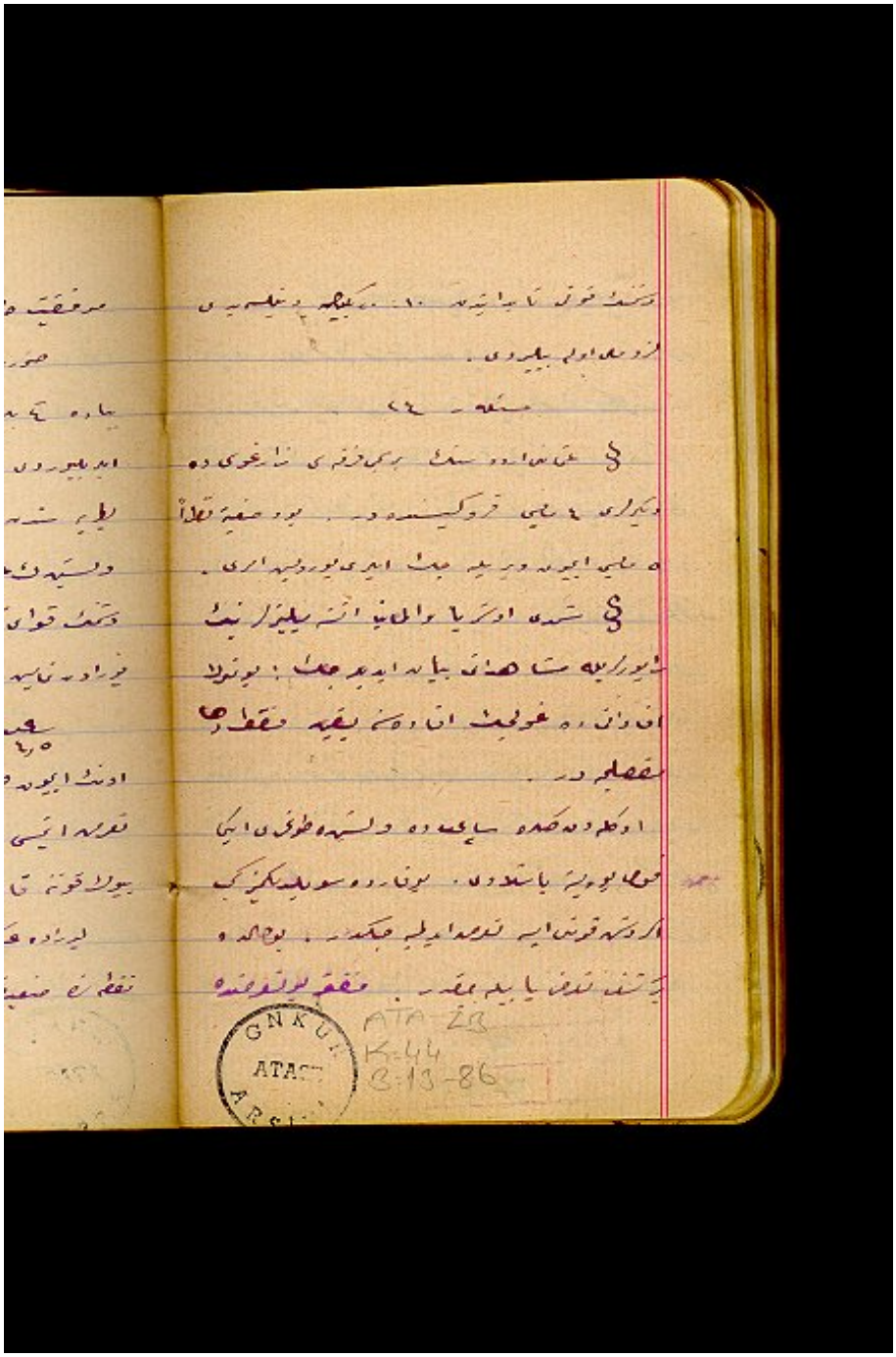
Hakikatde Bu Babda Cereyan Eden Ahvâl

Öğleden sonra Gereli'ye muvasalat olundu. İki süvari bölüğü ileriye sevk olundu. Maksat Velestin ile Farsala beynindeki şimendifer hattını tahrip etmek ve Velestin'deki düşmanı keşfeylemektir. Fakat bu maksat için bu kadar çok süvari göndermek. Askerin umum süvari gönderilmeliydi. Süvari zayıf olduğundan bir şey yapamadı. Yalnız keşif kolları düşmanın birkaç taburunu Velestin'den çıkarmakta iken görüldüğünü ihbar etti. Bu haber üzerine müfreze yine Gereli'de kaldı. Ertesi gün yani 29 Nisanda ileriye doğru Erkân-ı Harbiye Miralayı Mahmut Bey karargâhtan Gereli'ye geldi. Vazifenin icrası için başkumandandan evâmir-i lâzimeyi

44-13dj

almıştır. Müşarünileyh daha bugünden ilerlemeyi arzu etti. Mülâhazası şundan ibaret idi: Eğer düşman bizden kuvvetli ise müdafaada kalır ve imdat bekleriz. Değil ise kuvvetlerden evvel üzerine atılırız. Demek ki bu bir keşif taarruzudur. Fakat bu keşif taarruzunun istimâline vakit kayıp edilmeksizin muharebe verilecek zamanda fayda dahi olabilir. Çünkü meselâ bugün keşif taarruzâtı yapmadan işi ertesi güne talik ettik. Ertesi günü yirmi bin kuvvetinde olduğunu anlarsak vaziyet büsbütün değişir. Şimdi bu kuvveti tutmak ve yapılan keşif taarruzundan hakkıyla istifade etmek için keşif taarruzu yapanın muharebeye girişmesi lâzımdır. Demek ki Tırhala'ya karşı yapılan keşif taarruz olduğu gibi, bu keşif taarruzu fazladır.

ATA 28
K-44
8-13-86

44-13dja

13 dja

Düşmanın kuvvetini teyit ettik. 10-20 bölük verilse idi lüzûmlu olabilirdi.

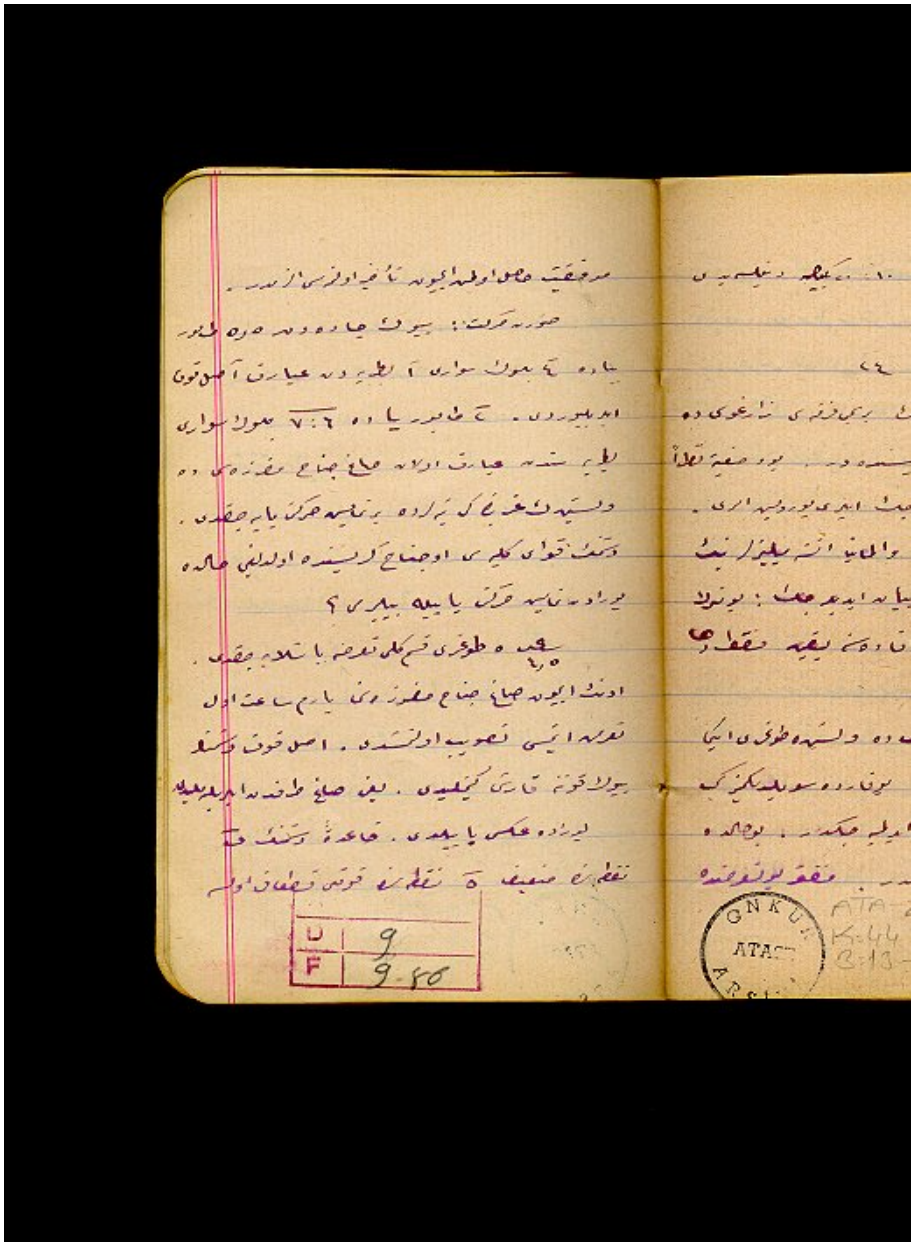
Mesele 24

Osmanlı ordusunun Birinci Fırkası Zargos'da, diğerleri 4 Mayıs krokisindedir. Bu vaziyete nazaran 5 Mayıs için verilecek ileri yürüyüş emri.

Şimdi Avusturya ve Almanya ataşe militerinin raporları ile müşahedâtı beyân edilecekti:

Bunların ifadâtı da Golç'un ifadâtına yakın fakat daha mufassalcadır.

Öğleden sonra saat 2'de Velestin'e doğru iki kol yürüyüşe başladı. Yukarıda söylediğimiz gibi eğer düşman kuvvetli ise taarruz edilmeyecektir. Bu hâlde bir keşif taarruzu yapılacaktır. Fakat bu taarruzda

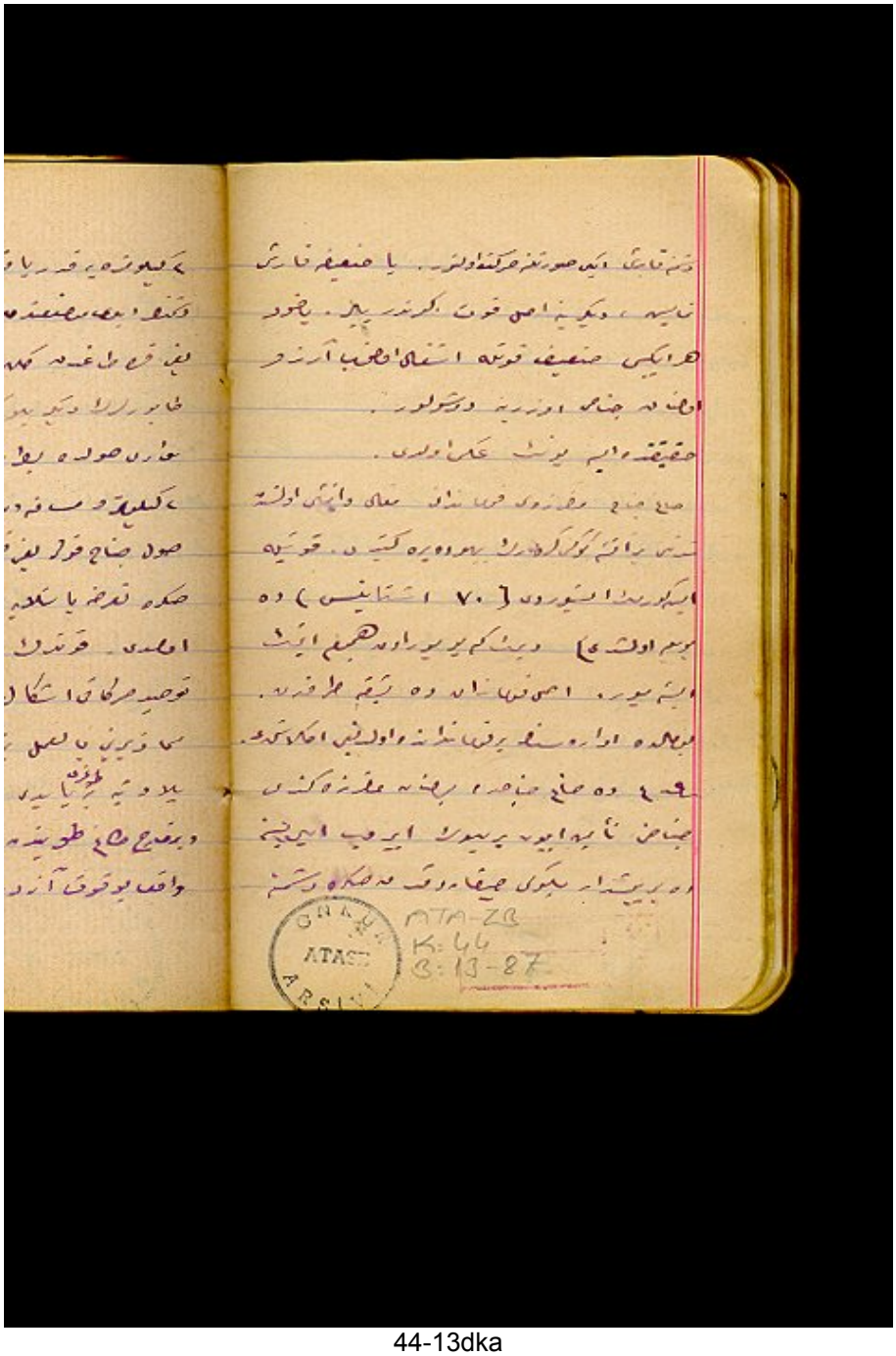
44-13dk

13 dk

muvaffakiyet hasıl olmak için tehir olunması elzemdir.

Suret-i hareket: Büyük caddeden beş buçuk tabur piyade, dört bölük süvari, bir bataryadan ibaret asıl kuvvet ilerliyordu. İki tabur piyade, altı yedi bölük süvari bataryasından ibaret olan sağ cenah müfrezesi de Velestin'in garbındaki tepelerde bir nümâyiş hareketi yapacaktı. Düşmanın kuva-yı külliyesi o cenah gerisinde olduğu hâlde buradan nümâyiş hareketi yapılabilir mi?

Saat üç buçuğa doğru kısm-ı küllî taarruza başlayacaktı. Onun için sağ cenah müfrezesinin yarım saat evvel taarruz etmesi tasvip olunmuştu. Asıl kuvvet düşmanın büyük kuvvetine karşı gitmeliydi. Yani sağ taraftan ilerleyebildi. Burada aksi yapıldı. Kaideten düşmanın K noktasında zayıf, E noktasında kuvvetli kıt'aâtı olsa

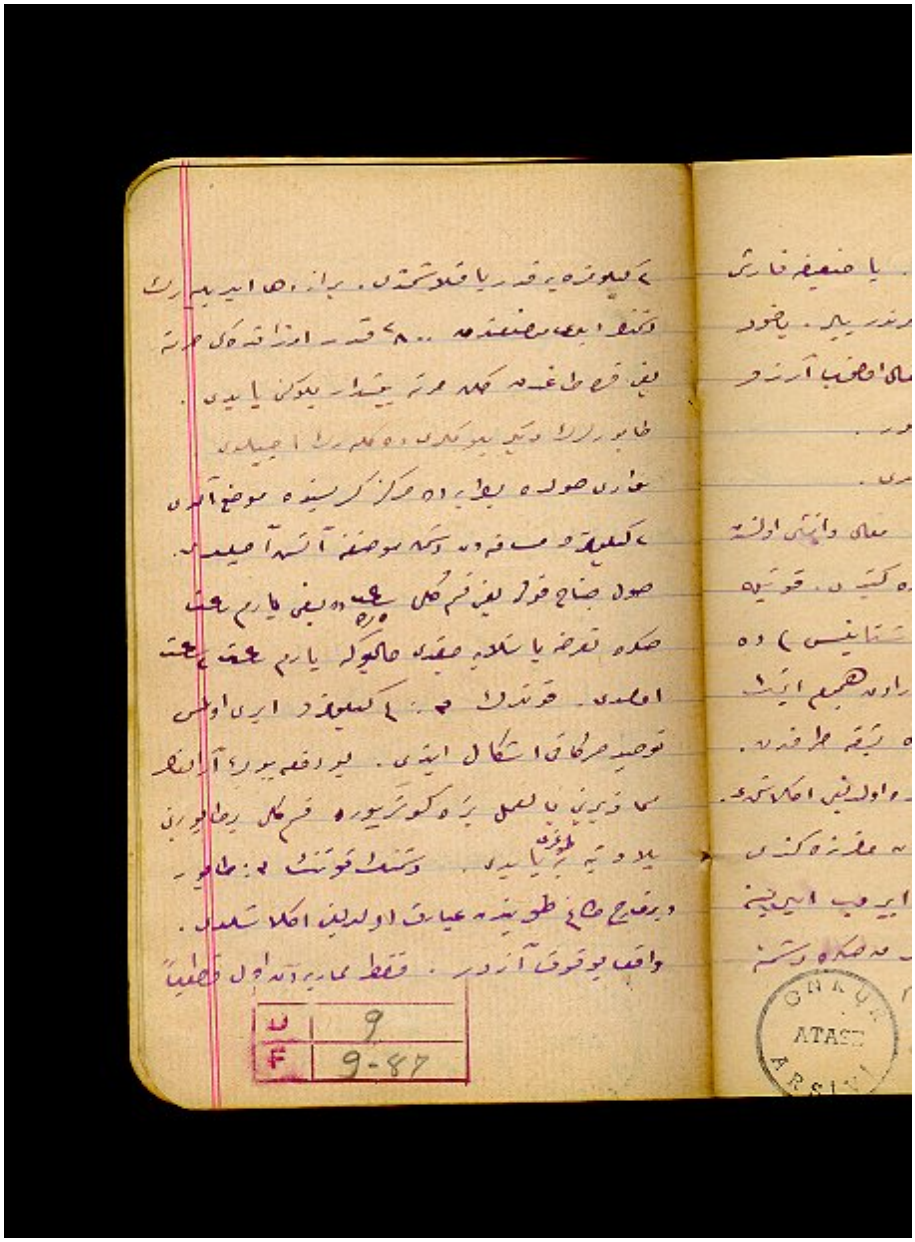

44-13dka

13 dka

düşmana karşı iki suretine hareket olunur. Ya zayıfa karşı nümâyiş, diğerine ait kuvvet gönderilir yahut her ikisi zayıf kuvvetle işgal olunup arzu olunan cenahı üzerine düşülür. Hakikatte ise bunun aksi oldu.

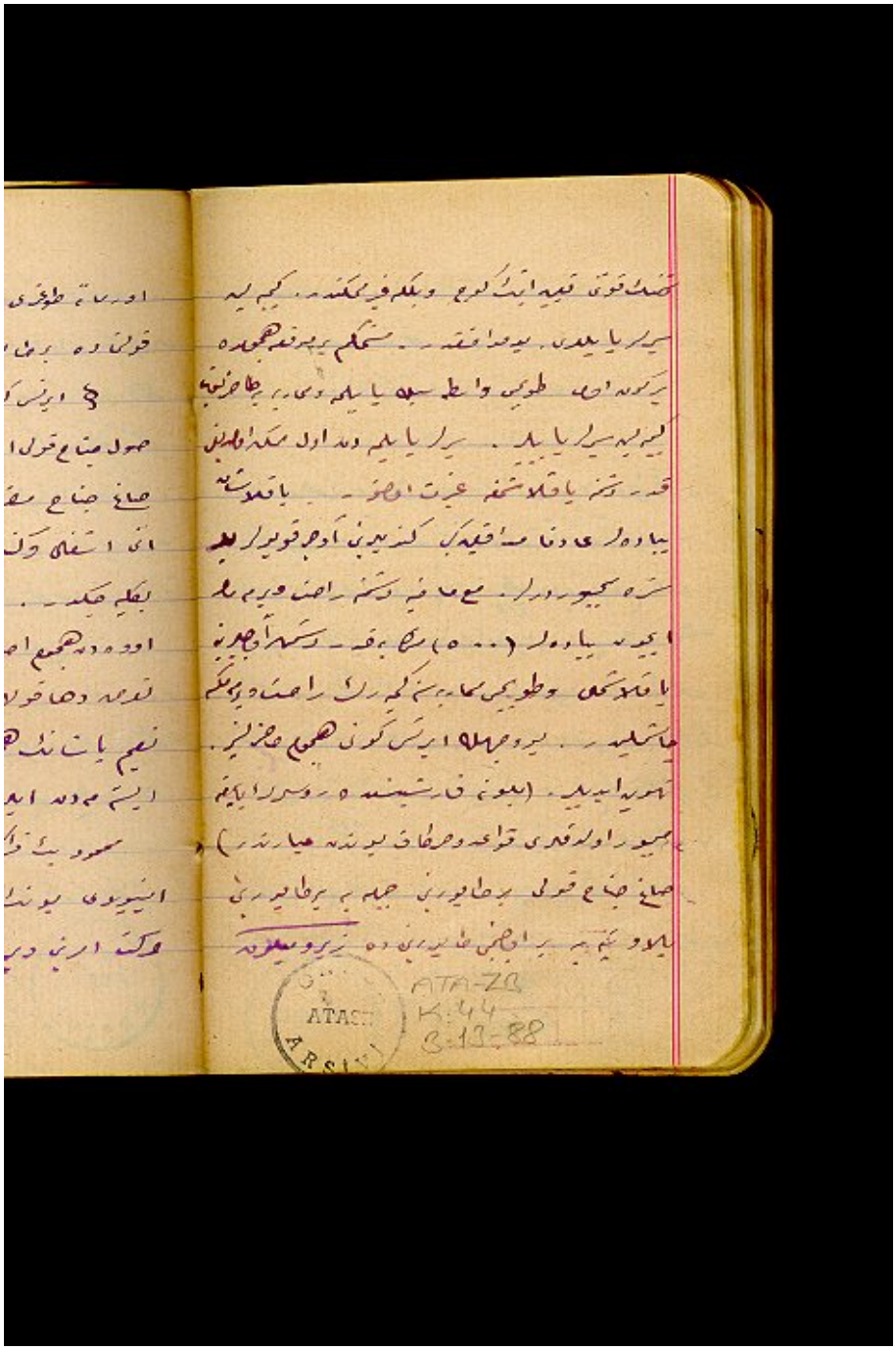
Sağ cenah müfrezesi kumandanı faal ve ateşin olmasından kuvveti bir ateşe göğüs gererek beyhude yere gitti. Kuvveti ile iş görmek istiyordu. (70, İştatis'te) böyle olmuştu. Demek ki bu buradan hücum etmek istemiyor. Asıl kumandan başka taraftan. Bu hâlde idaresinin bir kumandanda olduğu anlaşıldı. Saat 4'de sağ cenahta bulunan müfreze kendi cenahını temin için bir bölük ayırıp ilerisinde bir pişdâr bölüğü çıkardıktan sonra düşmana

44-13dl

iki kilometreye kadar yaklaşılmıştı. Biraz daha ilerleyerek düşmanın ileri mevziden 800 metre kadar uzaktaki sırta yani Karadağ'dan gelen sırta pişdar bölüğünü yaydı. Taburların diğer bölükleri de gelerek açıldı.

Süvari solda batarya da merkez gerisinde mevzi aldı. 2 km mesafeden düşman mevziine ateş açıldı. Sol cenah kolu, yani kısm-ı küllî saat 5:30 yani yarım saat, 2 saat oldu. Kuvvetlerin 3-4 km ayrı olması tevhid-i hareket eşkâl etti. Bu defa büyük aralığın mesafelerini bilfiil bize gösteriyor. Kısm-ı küllî bir taburunu Pilâvtepe'ye doğru yaydı. Düşmanın kuvvetinin 3 tabur ve birkaç dağ topundan olduğu anlaşıldı. Vakıa bu kuvvet azdır. Fakat muharebeden evvel kat'iyen

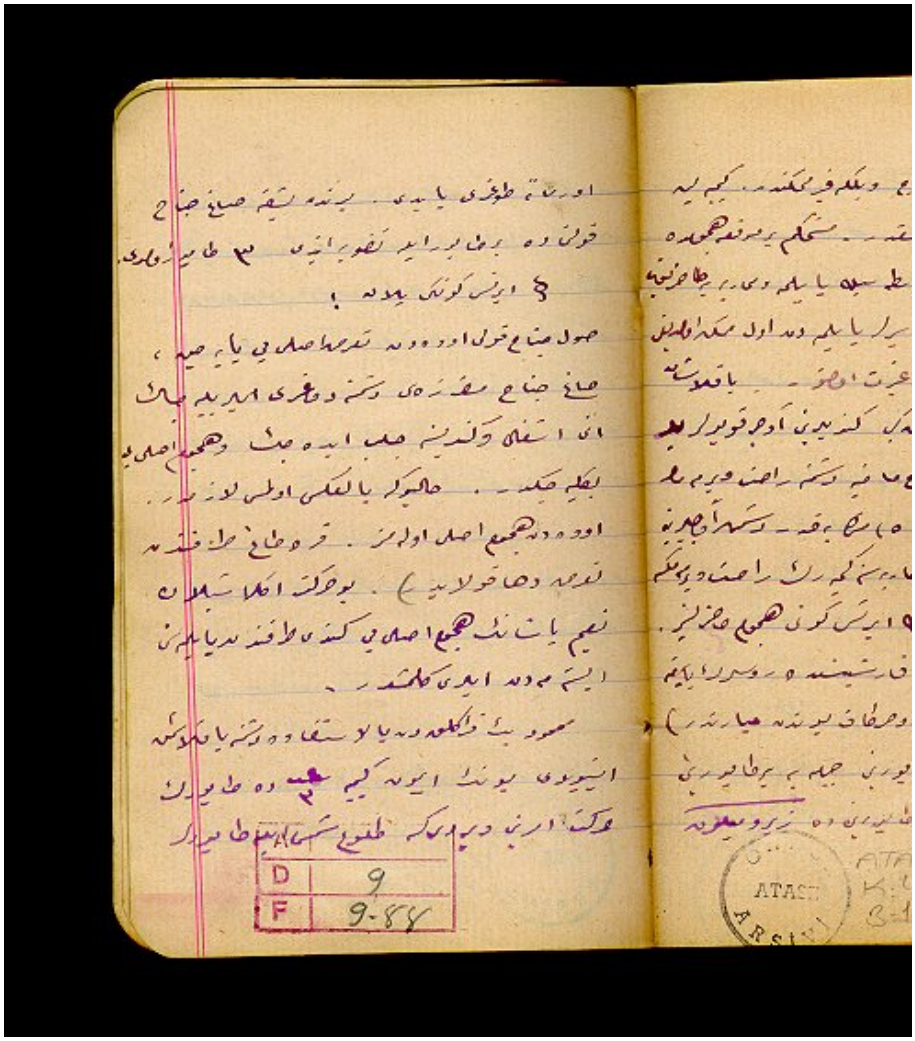

44-13dla

,

13 dla

düşmanın kuvvetini tayin etmek güç, belki gayr-ı mümkündür. Geceleyin siperler yapıldı. Bu muvafıktır. Müstahkem bir mevkiye hücumda bir gün evvel topçu vasıtasıyla yapılan ve muharebeye hazırlanıp geceleyin siperler yapılır. Siperler yapılmadan evvel mümkün olduğu kadar düşmana yaklaşmağa gayret olunur. Yaklaşan piyadeler âdeta müdafiîn gibi kendilerini avcı piyadeler gibi kendilerini avcı kuyular ile setre mecburdurlar. Mamafih düşmana rahat vermemek için piyadeler (500 metreye kadar) düşman avcılarına yaklaşmalı ve topçu muharebesine geçerek rahat vermemeğe çalışmalıdır. Bu vechile ertesi günü hücuma hazırlanır. (Telvin edilir. Plevne karşısında Rusların yapmağa mecbur oldukları kavâid ve harekât bundan ibarettir.) Sağ cenah kolu bir taburunu cepheye, bir taburunu Pilâvtepe'ye bir avcı taburunu da Dizomilon

44-13dm

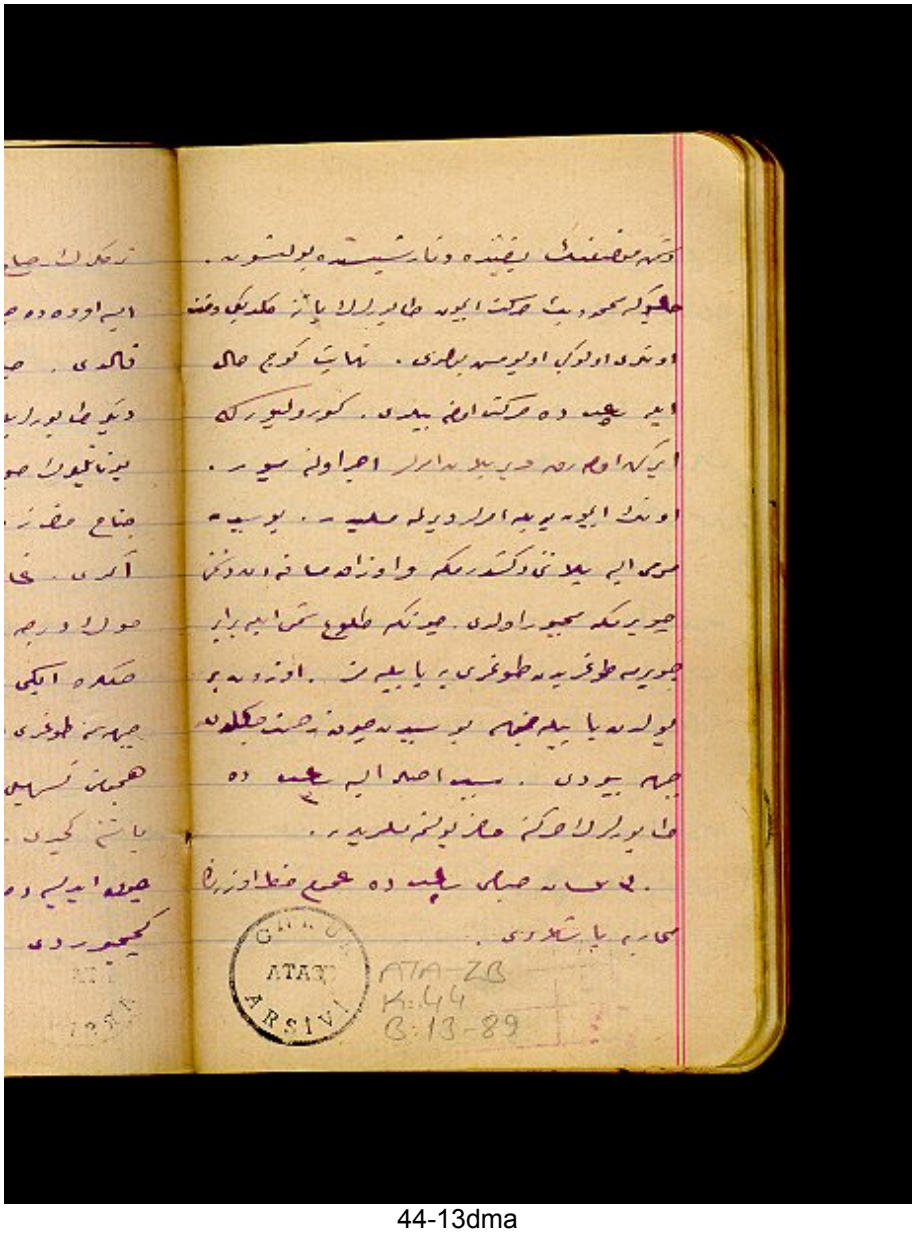
13 dm

ormanına doğru yaydı. Bundan başka sağ cenah kolunu bir tabur ile takviye etti. 3 tabur oldu.

Ertesi Günkü Plân:

Sol cenah kolu ovadan taarruz-ı aslî yapacak, sağ cenah müfrezesi düşmana doğru ilerleyecek. Bu anı işgal ve kendisine celp edecek ve hücum-ı aslîyi bekleyecektir. Hâlbuki bilâkis olması lâzımdır. Ovadan hücum-ı aslî olamaz. Karadağ tarafından taarruz daha kolaydır. Bu hareket anlaşılan Naim Paşanın hücum-ı aslîyi kendi tarafından yapılmasını istemeden ileri gelmiştir.

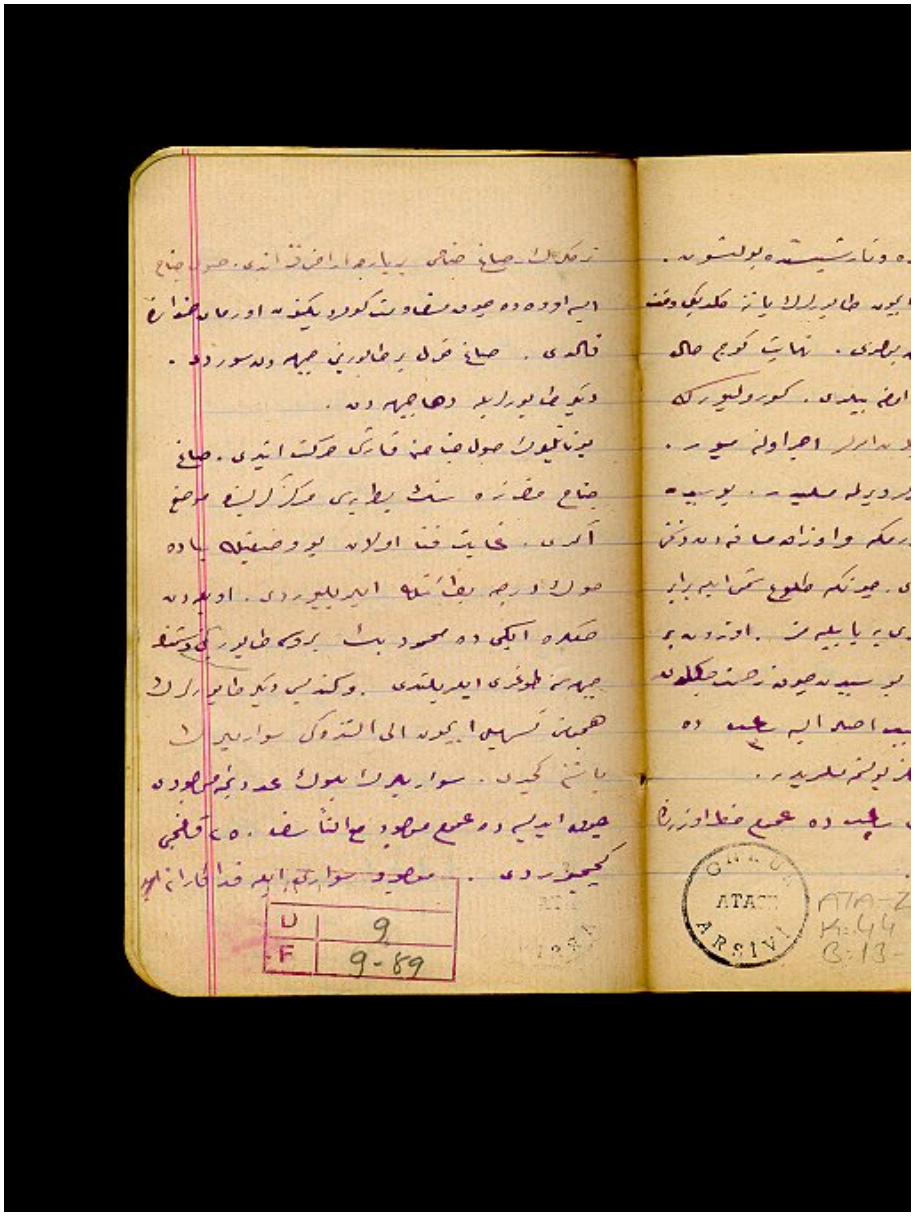
Mahmud Bey karanlıktan bilistifade düşmana yaklaşmak istiyordu. Bunun için gece saat 3'de taburların hareket emrini verdi ki tulû'-ı şems ile taburlar

ATA-ZB
K:44
B:13-89

44-13dma

düşman mevziinin yakınında ve karşısında bulunsun. Hâlbuki Mahmut Bey hareket için taburlarını yana çektiği vakit onları ölü gibi uyuyor buldu. Nihayet güç hâl ile saat 5'de hareket olunabildi. Görülüyor erken olarak verilen emirler icra olunamıyor. Onun için böyle emirler verilmemelidir. Bu sebepten mumaileyh plânını değiştirmeye ve uzak mesafeden düşmanı çevirmeye mecbur oldu. Çünkü tulû'-ı şems ile beraber çevirme doğrudan doğruya yapılamaz. Uzun bir yoldan yapılacak, bu sebepten çok zahmet çektiler. Cephe büyüdü. Sebeb-i aslî ise saat 3'de taburların harekete hazır bulunmamalarıdır.

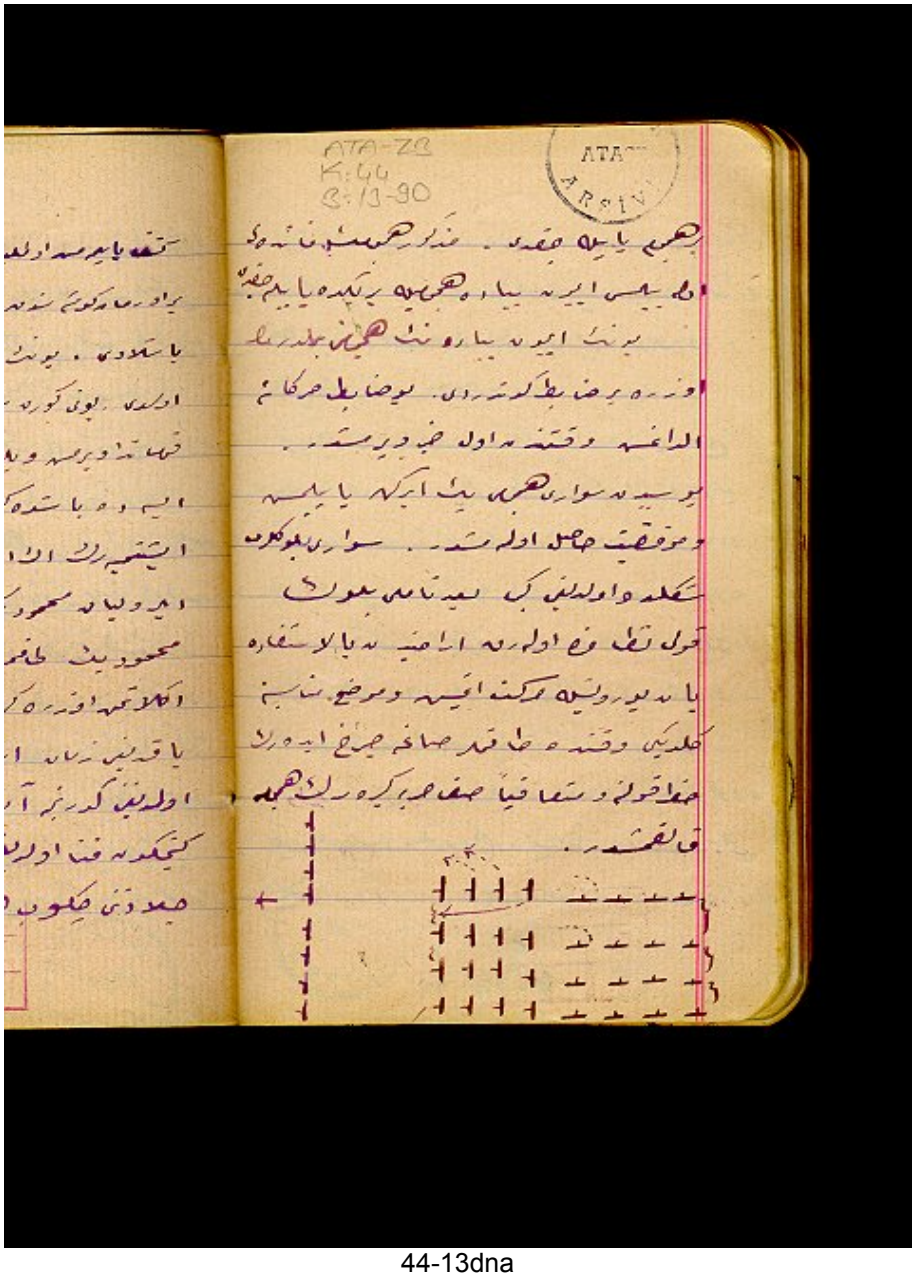
30 Nisan sabahı saat 2'de umumî hat üzerinde muharebe başladı.

44-13dn

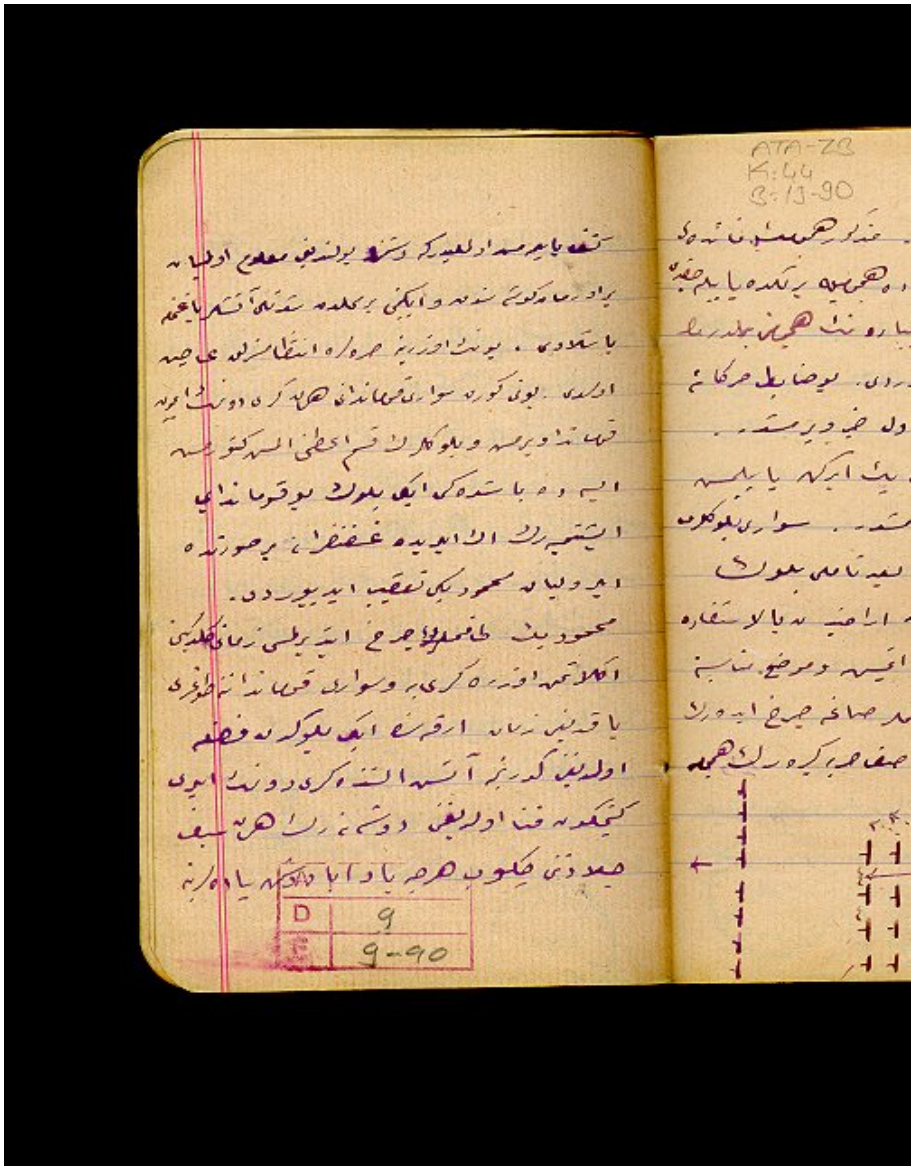
13 dn

Türklerin sağ cenahı bir parça arazi kazandı. Sol cenah ise orada çok mukavemet gördüğünden orman civarından kaldı. Sağ taraf bir taburunu cepheden sürdü. Diğer taburlarıyla daha cepheden Yunanlıların sol cenâhına karşı hareket etti. Sağ cenah müfrezesinin bir bataryası merkez gerisinden mevzi aldı. Gayet fena olan bu vaziyette piyade son derece metanetle ilerliyordu. Öğleden sonra 2'de Mahmut Bey, Bursa Taburunu düşman cephesine doğru ilerletti ve kendisi diğer taburların hücumunu teshil için eli altındaki süvarilerin başına geçti. Süvarilerin bölük adedince mevcudu çok idiyse de umum mevcudu maatteessüf 250 kılıncı geçmiyordu. Mevcut süvari ile fedakârâne

44-13dna

bir hücum yapılacaktı. Mezkûr hücumun zamanında olabilmesi için piyade hücumu ile birlikte yapılacaktı. Bunun için piyadenin hücumunu bildirmek üzere bir zabit gönderdi. Bu zabit harekâta aldanmış vaktinden evvel haber vermiştir. Bu sebepten süvari hücumu pek erken yapılmış ve muvaffakiyet hâsıl olmamıştır. Süvari bölükleri şekilde olduğu gibi baid namlı bölük kol nizamında olarak araziden bilistifade yan yürüyüşü ile hareket etmiş ve mevzii-i münasibe geldiği vakitle takımlar sağa çark ederek hat koluna ve müteakiben saff-ı harbe girerek hücuma kalkmıştır.

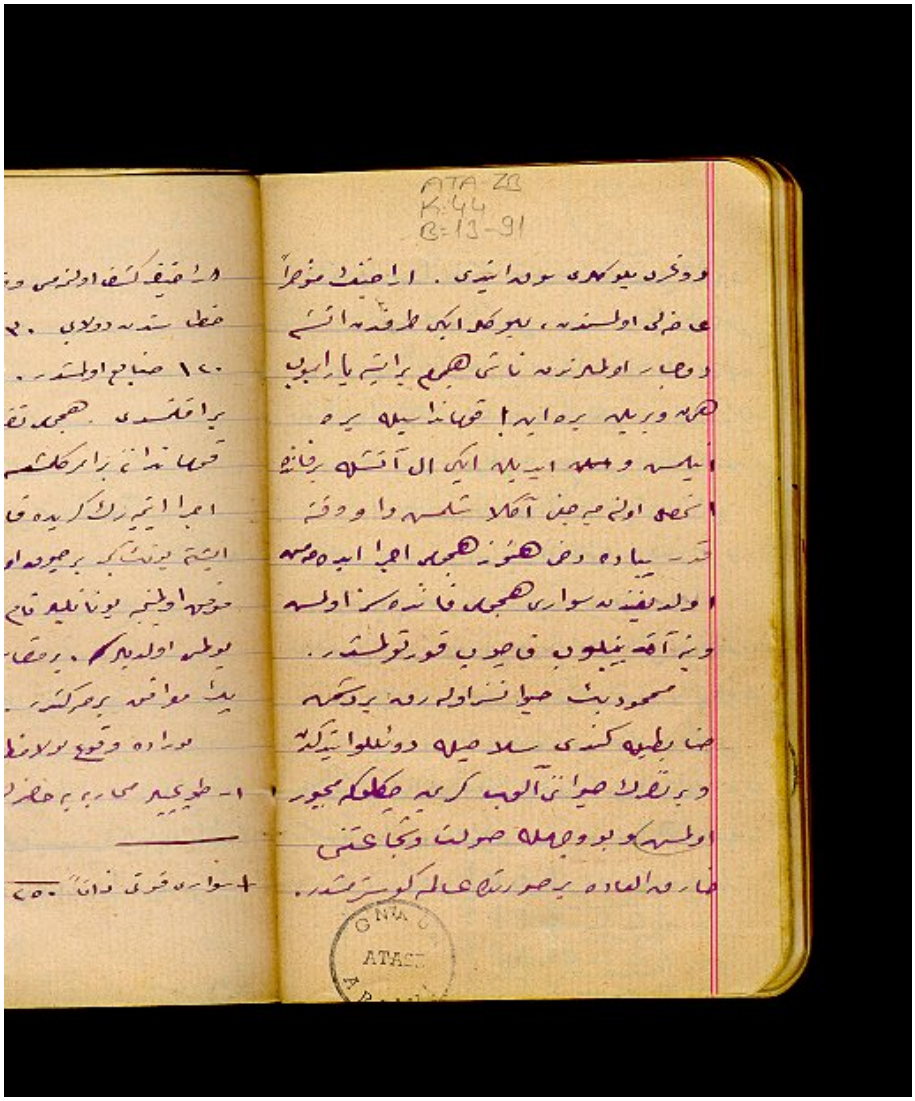

44-13do

13 do

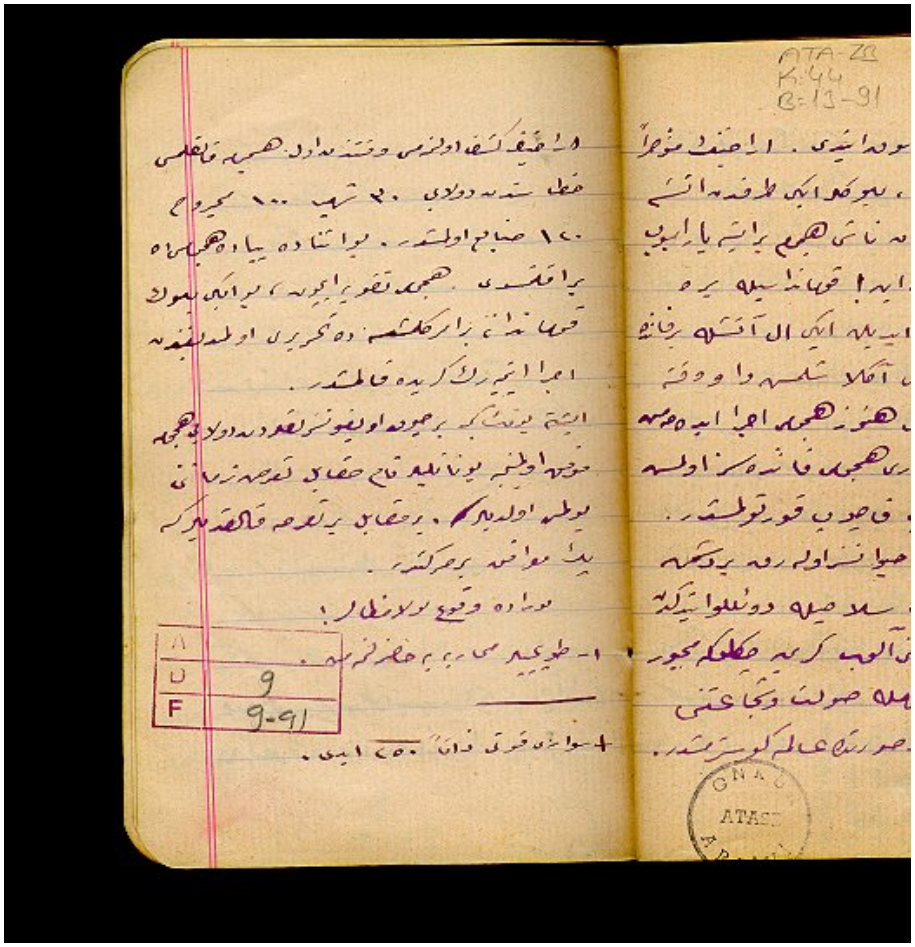
Keşif yapılmamış olmalıdır ki düşmanın bulunduğu ma'lûm olmayan bir orman köşesinden ve ikinci bir mahalden şiddetli ateşler yağmağa başlamıştı. Bunun üzerine sıralara intizamsızlık ârız oldu. Bunu gören süvari kumandanı meğer dönmek için kumanda vermiş ve bölüklerin kısm-ı azamî ateş görmüş ise de baştaki iki bölük bu kumandayı işitmeyerek en ilerde gazanferâne bir surette ilerleyen Mahmut Beyi takip ediyordu.

Mahmut Bey takımların çark ettirilmesi zamanı geldiğini anlatmak üzere geriye ve süvari kumandanına doğru baktığı zaman arkasında iki bölükten fazla olmadığını görünce ateş altında geri dönmek, ileri gitmekten fena olduğunu düşünerek hemen seyf-i celâdetini çekip herçi-bâd-âbâd düşman piyadelerine

ATA-ZB
K:44
B-13-91

44-13doa

doğru bölükleri sevk etti. Arazinin muahheren arızalı olmasından, bölükler iki taraftan ateşe düçâr olmalarından nâşi, hücum bir işe yaramayıp hemen verilen yerin kumandası ile yere inilmiş ve edilen iki el ateşle bir faide istihsâl olunamayacağı anlaşılmış ve o vakte kadar piyade dahi henüz hücumu icra edememiş olduğundan süvari hücumu faydasız olmuş ve yine ata binilip kaçıp kurtulmuştur. Mahmut Bey hayvansız olarak bir düşman zabitiyle kendi silâhıyla düello ettikten bir neferin hayvanını alıp geriye çekilmeye mecbur olmuş ve bu veçhile, savlet ve şecaatini harikulâde bir surette âleme göstermiştir.

ATA-ZB
K:44
B-13-91

44-13dp

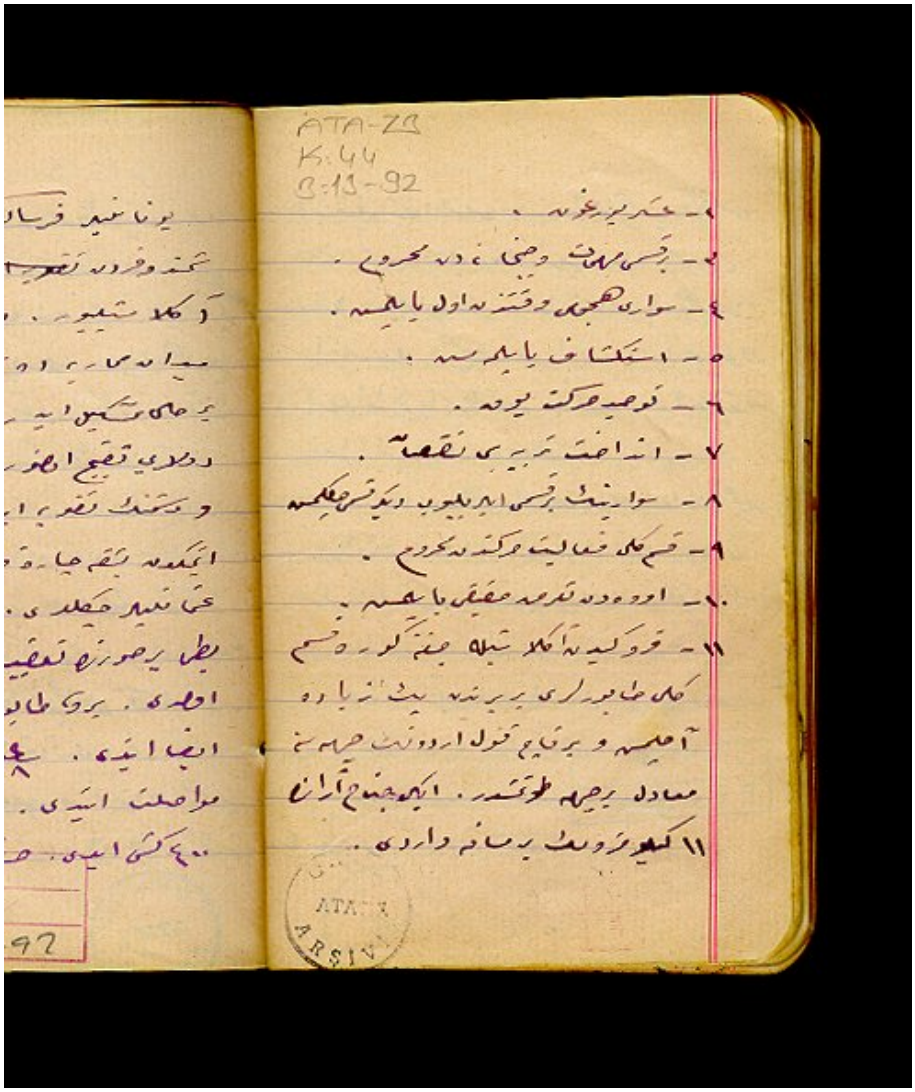
13 dp

Arazinin keşif olunmaması vaktinden evvel hücuma kalkılması-hatasından dolayı 30 şehit, 100 mecruh, 120 zayi olmuştur. Bu esnada piyade, hücumu da bırakmıştı. Hücumu takviye için bu iki bölük kumandanına bir emr gelmişse de tahriri olmadığından icra etmeyerek geride kalmıştır.

İşte bunun gibi birçok uygunsuzlukdan dolayı hücuma muvaffak olmayınca Yunanlılar tam mukabil taarruz zamanını bulmuş oldular. Bir mukabil taarruza kalktılar ki pek muvafık bir harekettir. Burada vuku bulan hatalar:

1. Topçular muharebeye hazırlanmamış.

Süvari kuvveti zaten 250 idi.

44-13dpa

13 dpa

2. Asker yorgun.

3. Bir kısmı mühimmât ve cephaneden mahrum.

4. Süvari hücumu vaktinden evvel yapılmış.

5. İstikşâf yapılmamış.

6. Tevhid-i harekât yok.

7. Endaht terbiyesi noksan.

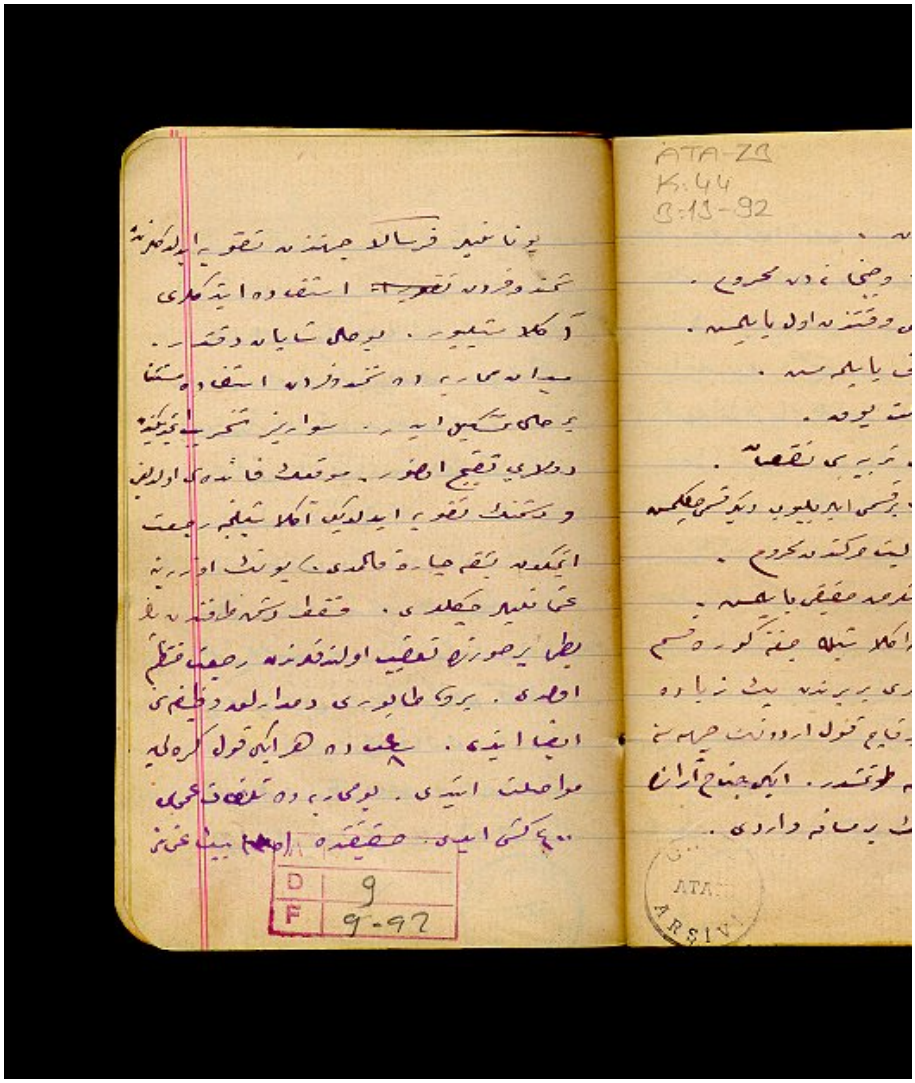
8. Süvarinin bir kısmı ilerleyip diğer kısmı çekilmiş.

9. Kısm-ı küllî faaliyeti hareketten mahrum.

10. Ovadan taarruz-u hakikî yapılmış.

11. Krokiden anlaşılacağına göre kısm-ı küllî taburları birbirinden pek ziyade açılmış ve birkaç kolordusunun cephesine muadil bir cephe tutmuştur.

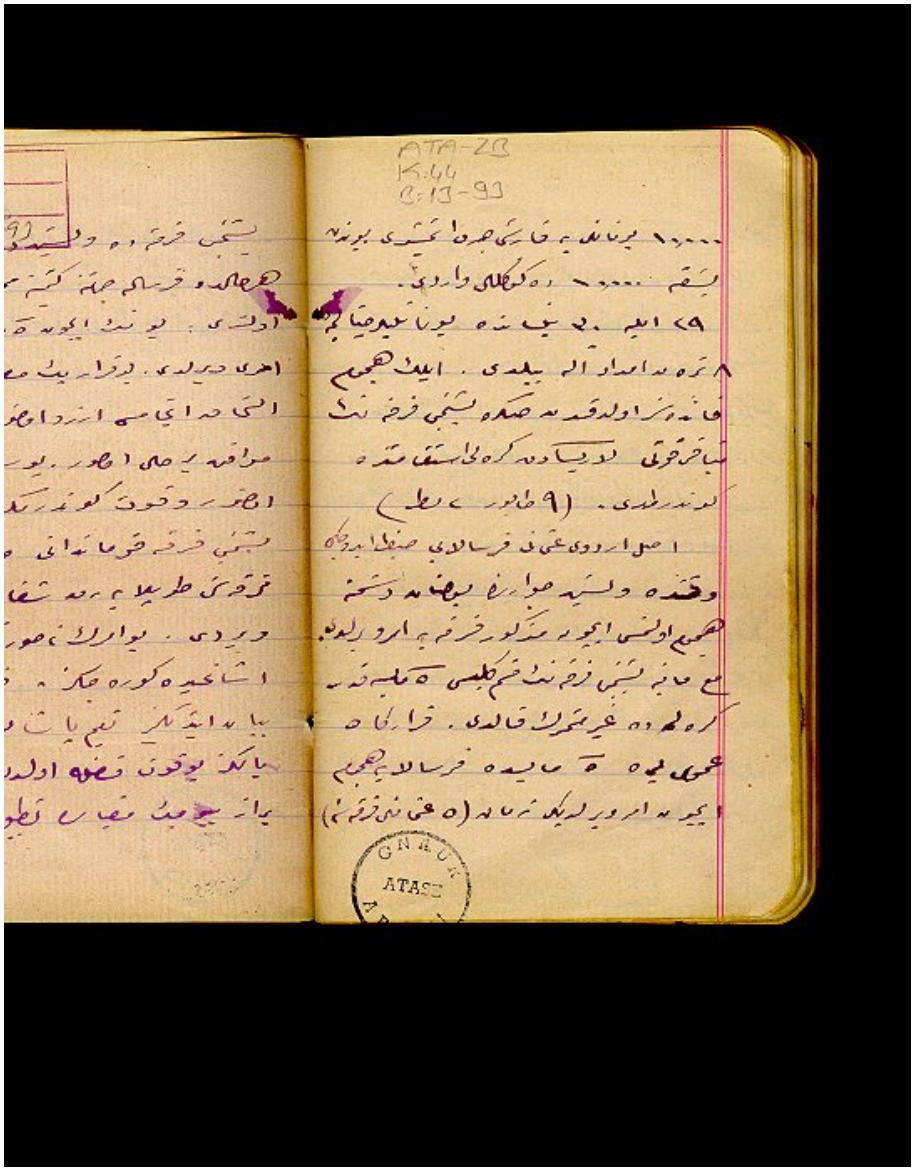
İki cenah arasında 11 km'lik bir mesafe vardır.

ATA-ZQ
K:44
8-13-92

44-13dq

13 dq

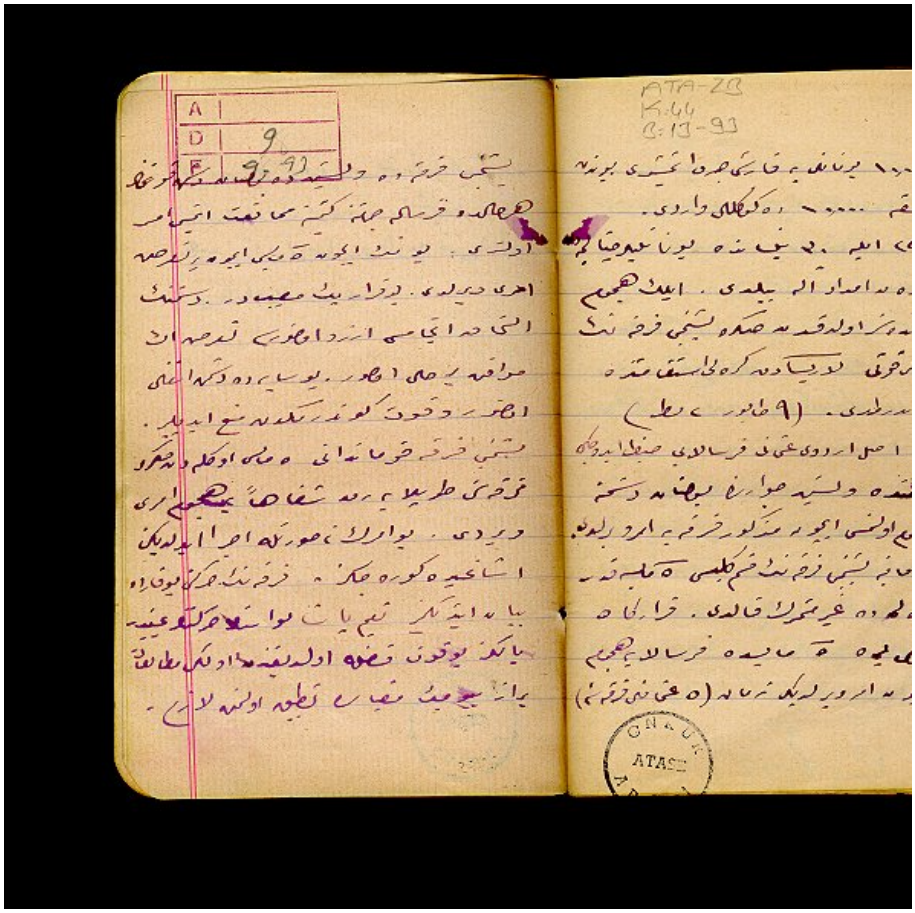
Yunanlılar Farsala cihetinde takviye edildiklerinden şimendiferden istifade ettikleri anlaşılıyor. Bu hâl şayân-ı dikkattir. Meydan-ı muharebede şimendiferlerden istifade müstesna bir hâl teşkil eder. Süvarimiz tahrip etmesinden dolayı takbih olunur. Mevkiin faydası olduğu ve düşmanın takviye edildiği anlaşılınca ric'at etmekten başka çare kalmadı. Bunun üzerine Osmanlılar çekildi. Fakat düşman tarafında pek batî bir surette takip olunduklarından ric'at muntazam oldu. Bursa Taburu dündârlık vazifesini îfâ etti. Saat 8'de her iki kol Gereli'ye muvasalât etti. Bu muharebede telefât-ı umumî 400 kişi idi. Hakikatte 35.000 Osmanlı

44-13dqa

13dqa

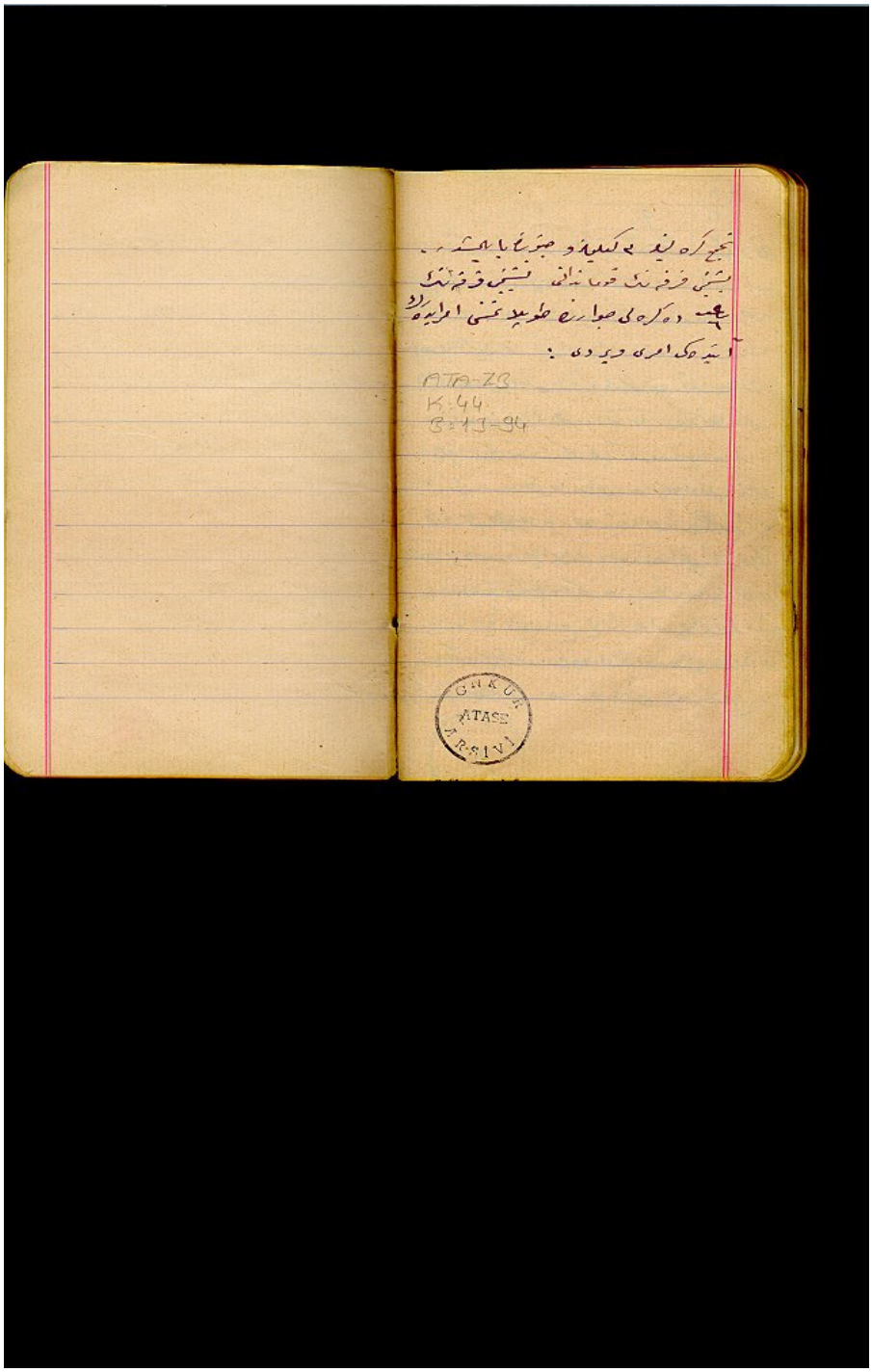
10.000 Yunanlı'ya karşı harp etmişti. Bundan başka 10.000 de gönüllü vardı. 29 ile 30 Nisanda Yunanlılar Çatalca'da 8 tren imdat alabildi. İlk hücum faydasız olduktan sonra Beşinci Fırkanın mütebâkî kuvveti Larissa'dan Gereli istikametinde gönderilmedi. (9 tabur, 2 batarya) Asıl ordu-yı Osmanî Farsala'yı zapt edeceği vakitle Velestin civarında bulunan düşmana hücum olunması için mezkûr fırkaya emir verildi. Mamafih 5 nci Fırkanın kısm-ı küllîsi 5 Mayısa kadar Gereli'de gayr-ı müteallik kaldı. Karargâh-ı umumî hemen 5 Mayısta Farsala'ya hücum için emir verildiği zaman (5 Osmanlı Fırkasına)

44-13dr

13 dr

5 nci Fırka da Velestin'de bulunan düşman kuvvetinin herhâlde Farsala cihetine gitmesine nümana'at emrolundu. Bunun için 5 Mayıs için bir taarruz emri verildi. Bu karar pek musibdir. Düşmanın iltihak etmemesi arzu olunursa taarruz en muvafık bir hâl olur. Bu sayede düşman itfal olunur ve kuvvet göndermekten men edilir. Beşinci Fırkanın kumandanı 5 Mayıs öğleden sonra fırkasını toplayak şifahen hücum emri verdi. Bu emrin ne suretle icra edildiğini aşağıda göreceğiz: Fırkanın hareketi yukarıda beyân ettiğimiz Naim Paşa Livasının hareketinin aynıdır. Yalnız bu kuvvet fazla olduğundan evvelki mütalâ'ât biraz büyücek mikyasında tatbik olunmak lâzım.

44-13dra

13 dra

Tecemmu' Gereli'nin 3 km cenubundan başlamıştır. 5 nci Fırkanın kumandanı 5 nci Fırkanın saat 6'da Gereli civarında toplanmasını emrederek âtîdeki emri verdi.

ZAMAN DİZİNİ

09 Nisan 1897 : Etniki Eterya'nın teşkil etmiş olduğu milis kuvvetlerin Teselya sınırında ve Makedonya'daki Osmanlılara karşı saldırıya geçmesi.

17 Nisan 1897 : Osmanlı Hükûmetinin Yunanistan'a harp ilân etmesi.

18 Nisan 1897 : Müşir Ethem Paşa komutasındaki kuvvetlerin Milona Muharebesi'ni kazanması.

25 Nisan 1897 : Yenişehir'in zaptı.

26 Nisan 1897 : Tırhala'nın zaptı.

14 Mayıs 1897 : Müşir Ethem Paşanın Epir ordusu kumandanlığına tayini.

17 Mayıs 1897 : Seyfullah Paşanın Dömeke'yi zaptı.

20 Mayıs 1897 : Harbin sona ermesi ve mütarekenin imzalanması.

DİZİN (Şahıs ve Yer Adları)

1

1 nci Tümen, 40
10 ncu Tümen, 40
11 nci Tümen, 40
12 nci Tümen, 40

2

2 nci Tümen, 40

3

3 ncü Tümen, 32, 40

5

5 nci Tugay, 32

6

6 ncı Tümen, 13, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 32, 42, 48, 49

7

7 Tümen, 45

A

Akyokuş, 14, 18, 19, 23, 27
Alasonya, 8, 9, 12, 13, 18, 20, 21, 22, 25, 27, 31, 32, 43, 44, 49
Albay Mahmut Bey, 53
Analipisis, 20
Antoniyadis, 15, 33
Arnak nehri, 10
Avusturya, 36, 43, 44, 47, 54
Aya Panakiya, 50, 52

B

Büyük Frederik, 37

Ç

Çatalca, 7, 8, 34, 36, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 58
Çayhisar, 8, 14, 15, 17, 25
Çınarlıdere, 47

D

Dimopolos, 20, 24, 33
Dizmilon, 50, 51, 53, 55

E

Elefterihor, 25
Epir, 7, 8, 9, 10, 42
Epir ordusu, 7, 8, 9
Ethem Paşa, 8

G

Galos Limanı, 47
Goltz Paşa, 22, 30, 43, 45, 46, 54
Goniçe, 34, 35
Govdaman, 20
Grebene, 9, 44, 49

İ

İskomya, 8, 9, 17, 40
İsmolinski Tugayı, 29, 48, 50
İzmit Tugayı, 52

K

Kaklamanos, 19, 21, 23, 25, 26, 28, 29, 32, 33, 42
Karadağ, 39, 41, 47, 55
Karadere, 14, 21, 22, 24, 32
Kozköy, 9, 13, 19, 20, 27, 31
Köprüyos, 9
Köstem nehri, 28, 33, 38

L

Leftokarya, 9, 13

Lesvaki, 13, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 32, 39, 40

M

Mahmut Bey, 56, 57
Mavri Mihalis, 38
Milona, 9, 10, 11, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 27, 28, 32, 38, 40, 42, 46

N

Naim Paşa, 25, 29, 52, 56, 59
Napolyon, 10, 16, 28, 41
Nezeros gölü, 14

P

Pilavtepe, 50, 51, 52, 55
Pindos dağları, 30
Pire limanı, 11
Prens Konstantin, 10, 36
Preveze, 9, 10, 44

R

Reveni, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 34, 35, 48

S

Salamirya nehri, 11, 32
Soroviç, 43, 44

Ş

Şaban Ağa, 15, 27, 39

T

Teselya, 7, 8, 9, 10, 18, 19, 29, 30, 31, 36, 42
Teselya ordusu, 7, 8, 10, 30, 31
Tırhala, 13, 26, 31, 41, 48, 51, 54

V

Velestin, 8, 33, 34, 40, 41, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 58, 59
Vezarekos, 15

Y

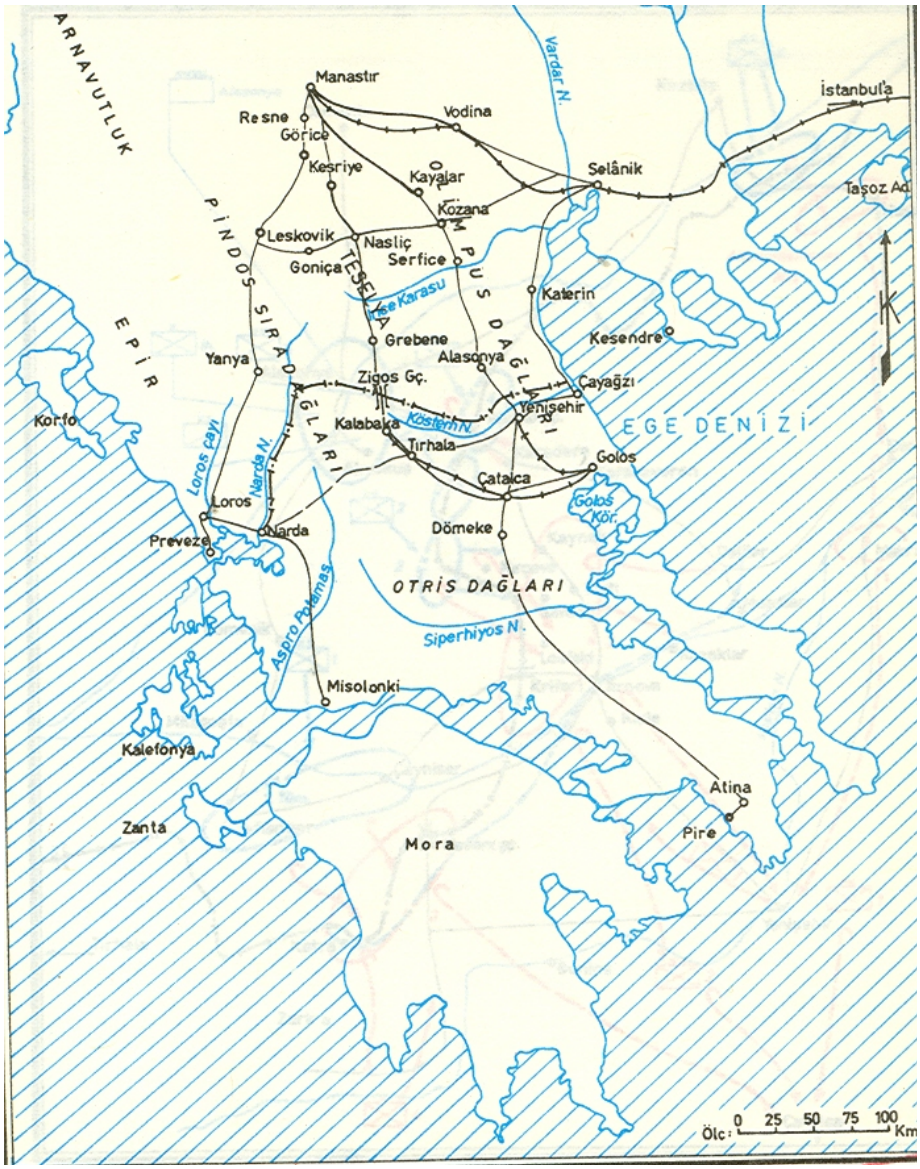
Yenişehir, 10, 11, 21, 26, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51, 58

Z

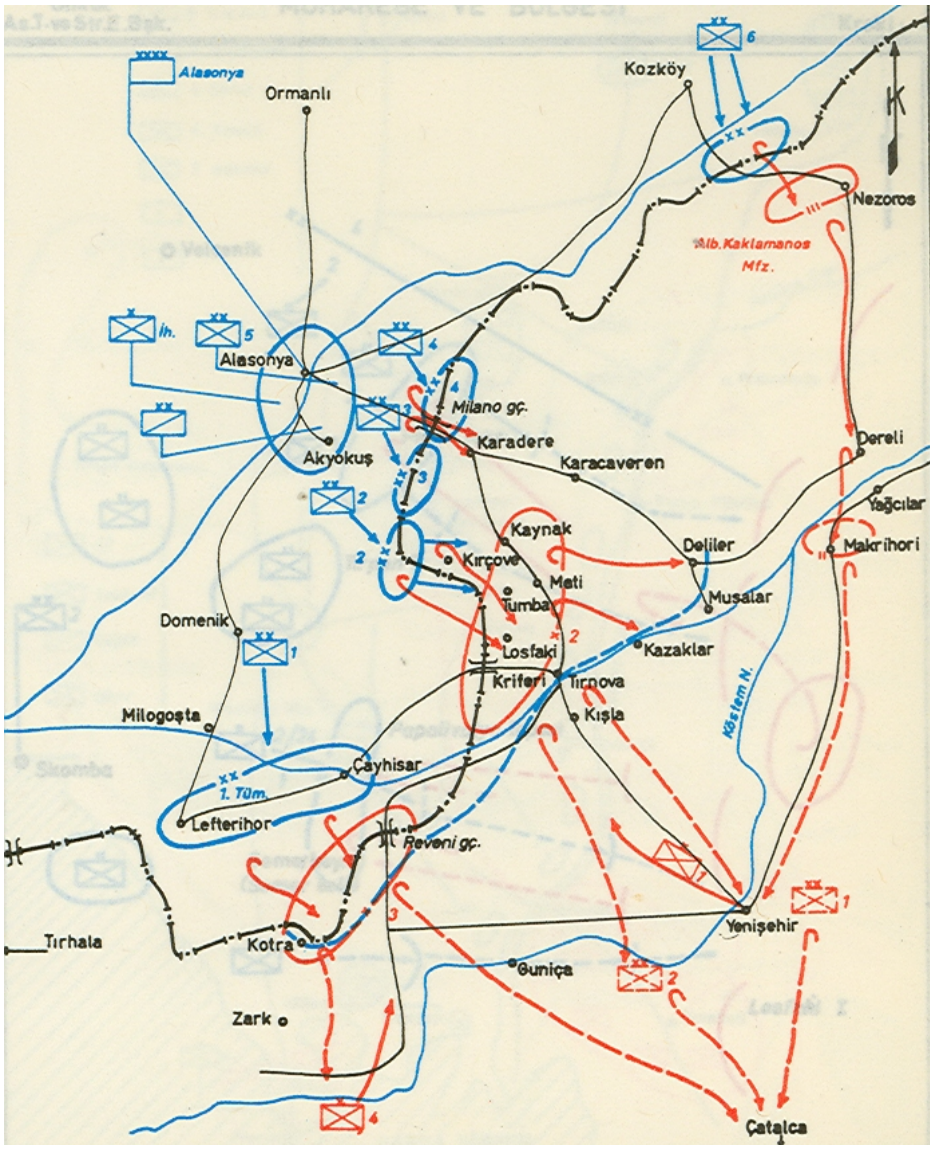
Zargos, 10, 16, 26, 27, 49, 51, 54

HARİTALAR

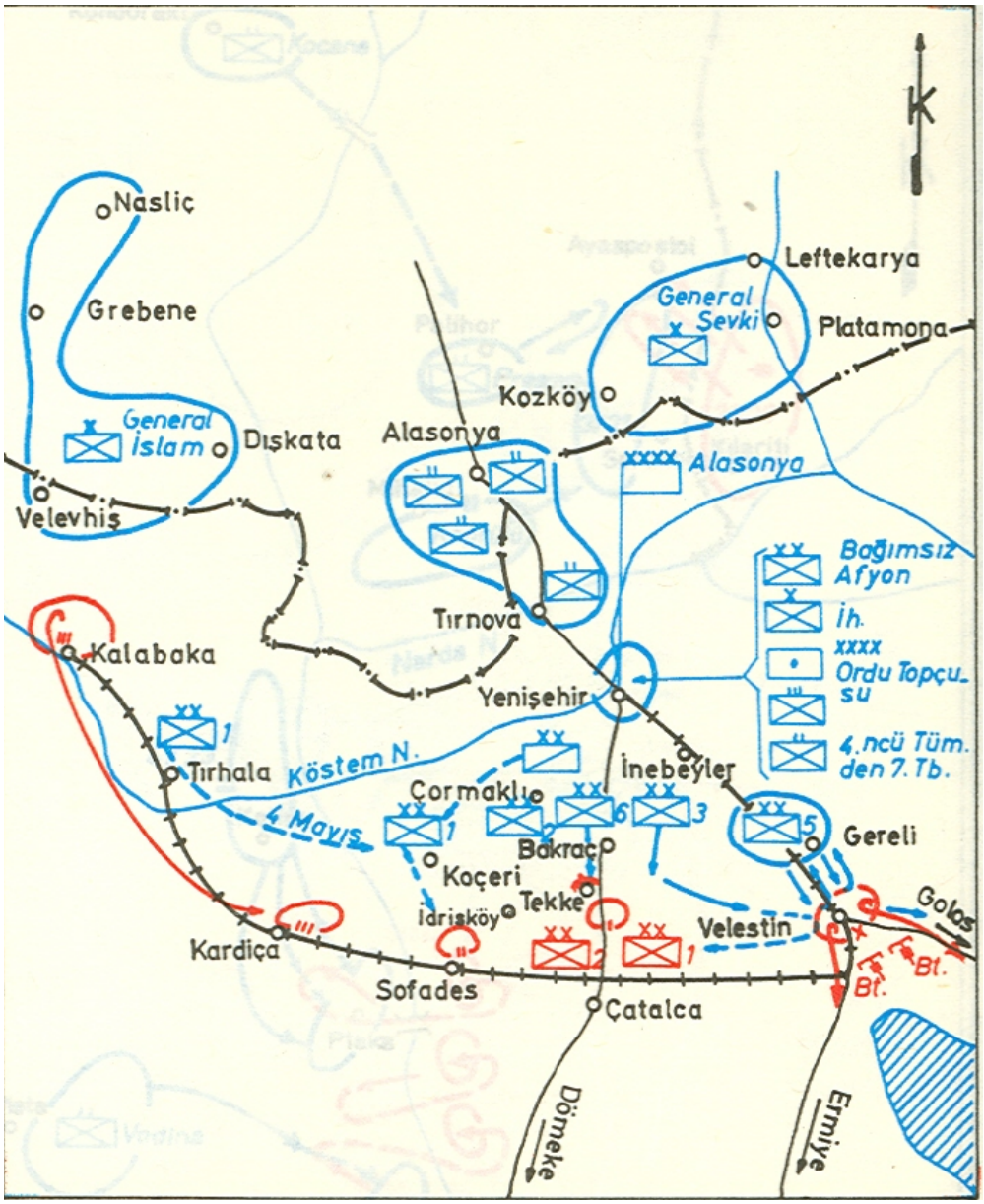
Harekât Alanının Coğrafî Durumu

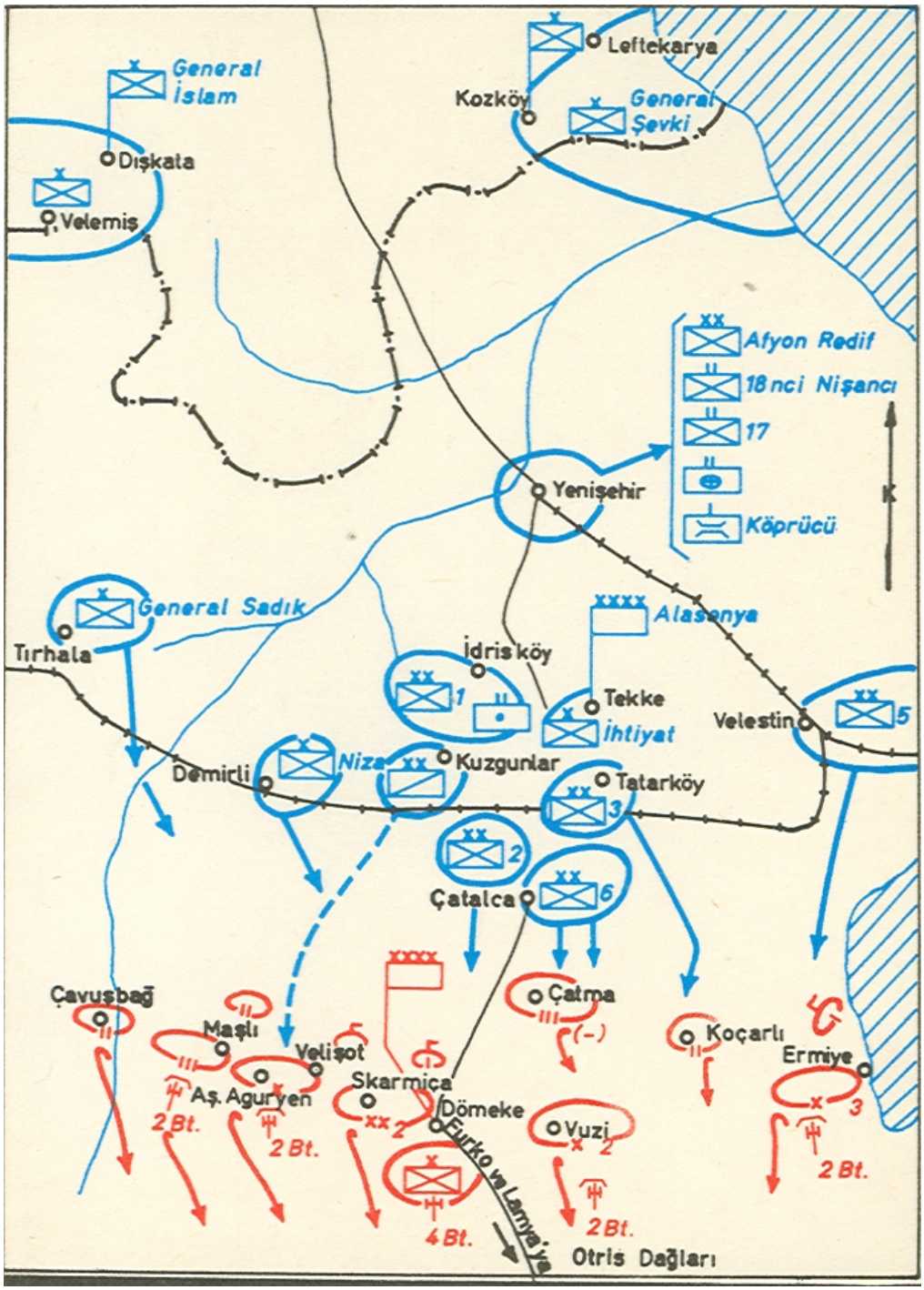
Milona Muharebesi (18 Nisan 1897)

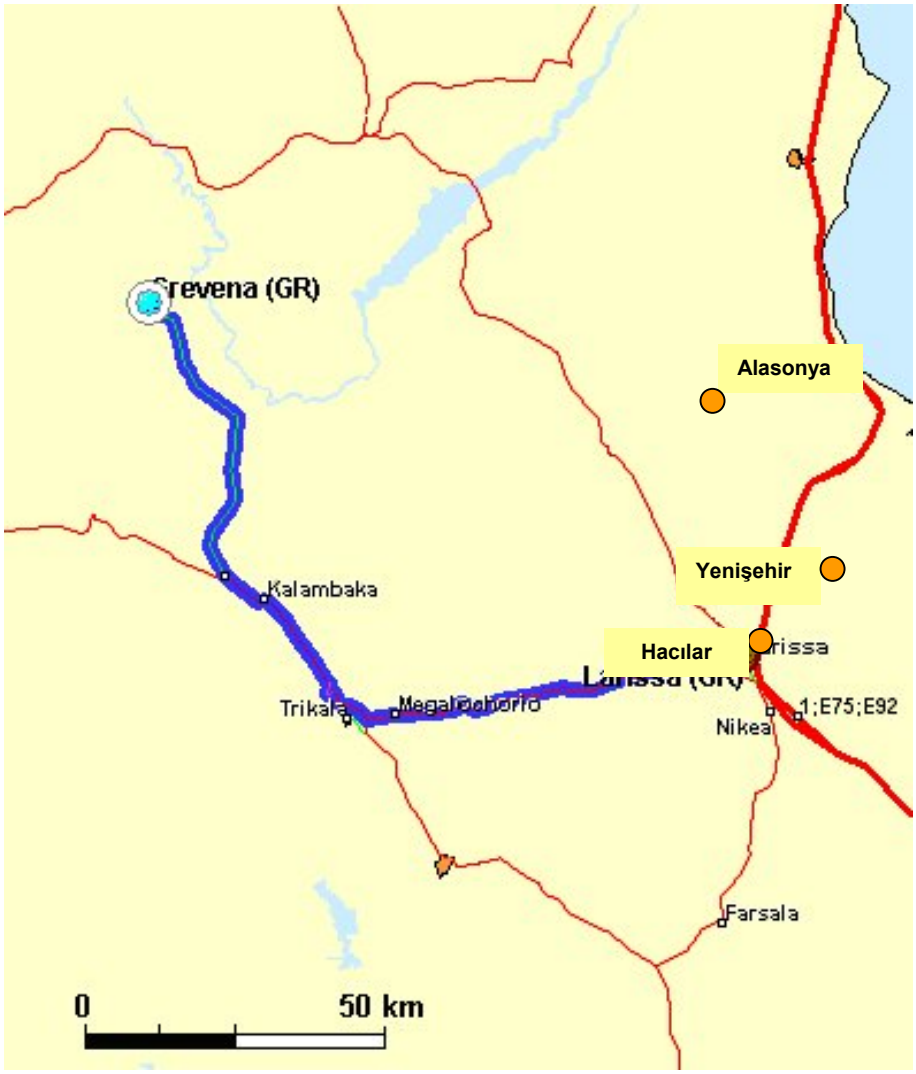
Velestin ve Çatalca Muharebeleri

Dömeke Muharebesi (18 Nisan 1897)

Greneva, Alasonya, Yenişehir ve Hacılar Bölgeleri

Kuzköy, Govdaman Alasonya Bölgeleri ile
Yenişehir, Alifakih ve Gonice Bölgeleri

